

Bundel - Commissie Bestuur, Financiën en Organisatie van 22 mei 2025

Agenda bijlagen

Technische vragen en antwoorden commissie BFO 22 mei 2025

Technische vragen en antwoorden Jaarstukken 2024 commissie BFO 22 mei 2025

01 Opening, vaststellen agenda

Oproepbrief commissie BFO 22 mei 2025

Concept agenda commissie BFO 22 mei 2025

02 Toezeggingenlijst commissie Bestuur, Financiën en Organisatie

Toezeggingenlijst commissie BFO 22 mei 2025

03 Mededelingen

03.a Terugkoppeling Unie Commissies

04.B Besprekstukken

04.B.01 Jaarstukken 2024

Voorstel: Jaarstukken 2024

Bijlage 01: Ontwerp-jaarstukken 2024 Hoogheemraadschap van Delfland (DMS 2420693)

Bijlage 02: Controleverklaring 2024 Hoogheemraadschap van Delfland WG (2427434)

Bijlage 03: Accountantsverslag 2024 Hoogheemraadschap van Delfland (2427431)

Bijlage 04: Advies Auditcommissie over de jaarstukken 2024

Bijlage 05: Reactie D&H op het advies van de Auditcommissie

Bijlage 06: Projectenoverzicht waterkeringen 2024

Bijlage 07: Projectenoverzicht Watersystemen 2024

Bijlage 08: Projectenoverzicht SGBP2 NEZ 2024

Bijlage 09: Projectenoverzicht SGBP3 Mitigerende maatregelen 2024

Bijlage 10: Projectenoverzicht vismigratie 2024

Bijlage 11: Projectenoverzicht Waterketen 2024

Bijlage 12: Overzicht subsidies

04.B.02 Bijstelling Investeringsplan en Krediet project 'Beter Benutten Bergsluis' na afronding voorlopig ontwerp

Voorstel: Bijstelling IP en Krediet project 'Beter Benutten Bergsluis'

Bijlage 1: Overzichtskaart project

04.B.03 Kennisnemen Kaderbrief 2026 RBG

Voorstel: Kadernota 2026 RBG

Bijlage 1: Kadernota 2026 RBG (DMS-nummer 2419232)

04.B.04 Zienswijze op ontwerp programmabegroting 2026 GR Aquon en kennisname van jaarstukken 2024 GR Aquon

Voorstel: Zienswijze op ontwerp programmabegroting 2026 GR Aquon en kennisname van jaarstukken 2024 GR Aquon

Bijlage 1: Brief aan het DB Aquon (DMS 2421584)

Bijlage 2: Ontwerp programmabegroting 2026 van Aquon (DMS 2424757)

Bijlage 3: Jaarstukken 2024 van Aquon met waarmerk accountantsverklaring (DMS 2425764)

Bijlage 4: Accountantsverslag bij jaarstukken 2024 van Aquon (DMS 2425763)

04.H Hamerstukken

05 Ingekomen stukken

De ingekomen stukken worden niet besproken tenzij er (dringende) politieke vragen zijn aan de portefeuillehouder. De deadline voor het stellen van technische vragen is 13 mei 9.00 uur. De antwoorden op deze vragen worden uiterlijk vrijdag 16 mei gepubliceerd.

05.01 Verantwoordingsrapportage 2024 Toezicht en Handhaving

Brief aan de verenigde vergadering, inzake de verantwoordingsrapportage 2024 Toezicht en Handhaving (DMSnr: 2398104)

Bijlage 1: Verantwoordingsrapportage 2024 Toezicht en Handhaving (DMSnr: 2391399)

- 05.02 Uitvoeringsprogramma 2025 Toezicht en Handhaving
 - Brief aan de verenigde vergadering Uitvoeringsprogramma 2025 Toezicht en Handhaving
- 05.03 Actualisatie Lange Termijn Planning VV 1e kwartaal 2025
 - Brief aan de verenigde vergadering Lange Termijn Planning VV 1e kwartaal 2025
 - Bijlage 1: Lange Termijn Planning VV 1e kwartaal 2025
- 05.04 Kostentoedelingsverordening 2026
 - Ontwerp Kostentoedelingsverordening 2026
 - Begeleidende memo bij agendering ontwerp kostentoedelingsverordening 2026
 - Toelichtende notitie Kostentoedelingsverordening 2026
- 05.05 Onderzoeksplan 2025
 - Brief aan de verenigde vergadering, Onderzoeksplan Delfland 2025
 - Bijlage 1: Onderzoeksplan Delfland 2025
- 05.06 Innovatiefonds: Jaarverslag 2024
 - Brief aan de verenigde vergadering, inzake het aanbieden van het Jaarverslag Innovatiefonds 2024
 - Bijlage 1: Innovatiefonds 2024 Jaarverslag
- 05.07 Evaluatie Beleidskader Participatie 2024
 - Brief aan de verenigde vergadering Evaluatie Beleidskader Participatie (DMS 2420584)
- 05.08 Beantwoording schriftelijke vragen Water Natuurlijk over Risico gestuurd beleid
 - Beantwoording schriftelijke vragen Water Natuurlijk over Risico gestuurd beleid
- 05.09 Beantwoording schriftelijke vragen AWP, PvdA en Water Natuurlijk over Controles Glastuinbouw
 - Beantwoording schriftelijke AWP, PvdA en Water Natuurlijk over Controles Glastuinbouw
- 05.10 Beantwoording schriftelijke vragen Natuurterreinen en PvdD over 2e inlaat Molenvlietpark
 - Beantwoording schriftelijke vragen Natuurterreinen en PvdD over 2e inlaat Molenvlietpark
- 05.11 Provincie Zuid-Holland Financieel toezicht begroting 2025
 - Provincie Zuid-Holland Financieel toezicht begroting 2025
- 05.12 Ledenbrief UvW Opstellen strategische agenda
 - Ledenbrief UvW over Opstellen strategische agenda
 - Bijlage: Een waterschap voor het waterbeheer van de toekomst
- 05.13 Ledenbrief UvW Handreiking tarieven gebouwd watersysteemheffing
 - UvW - Ledenbrief - Handreiking tarieven gebouwd watersysteemheffing
- 05.14 Ledenbrief UvW Handleiding tabel afvalwatercoëfficiënten
 - UvW - Ledenbrief: Handleiding tabel afvalwatercoëfficiënten
- 05.15 Reactienota zienswijze Ontwerpbegroting 2026 het Waterschapshuis
 - Brief Reactienota zienswijze ontwerp begroting 2026 - ter kennisgeving
 - Bijlage: Reactienota waterschappen
- 06 Rondvraag en sluiting

Agenda commissie BFO 22 mei 2025

Bespreekpunten
CDA 04.B.02 Bijstelling Investeringsplan en Krediet project 'Beter Benutten Bergsluis' na afronding voorlopig ontwerp Vraag: Zijn er voor de aanpassing van de Bergsluis ook alternatieven onderzocht? Zo ja, welke zijn dat dan? Antwoord: Er is geen ander punt waar de boezemstelsels van Schieland en Delfland aan elkaar grenzen. Er is dus geen realistisch alternatief voor de locatie Bergsluis.
VVD 04.B.02 Bijstelling Investeringsplan en Krediet project 'Beter Benutten Bergsluis' na afronding voorlopig ontwerp Vraag: In het voorstel ontbreekt de planning voor verder voorbereiding, en aanbesteding tot en met uitvoering en oplevering. Kan deze informatie worden toegevoegd? Antwoord: De planning is beschikbaar, op hoofdlijnen ziet deze er als volgt uit: • Aanbestedingsprocedure jun 2025 – jan 2027 • Definitief ontwerp en uitvoeringsontwerp jan 2026 – okt 2026 • Bouw van het gemaal en de vispassage okt 2026 - sep 2027 • Nazorg okt 2027 – maart 2028
BBB 04.B.02 Bijstelling Investeringsplan en Krediet project 'Beter Benutten Bergsluis' na afronding voorlopig ontwerp Vraag: Op 30 november 2023 heeft de VV ingestemd met de aanpassing van het krediet en investeringsplan (krediet 3.225.000 IP 3.515.000). Er wordt nu een bijstelling van krediet en IP gevraagd van (krediet 1.007.000 en IP 1.102.600). Wat zijn de mogelijkheden om het proces te versnellen, zodat we eerder aan de uitvoering kunnen beginnen? Antwoord: De mogelijkheden zijn beperkt. Bij het verwachte investeringsbedrag is het gebruikelijk om een project als beter benutten Bergsluis openbaar aan te besteden, daar zijn termijnen aan verbonden die zijn verwerkt in de planning en zorgen voor een aanzienlijke doorlooptijd. Ook de planning die aangehouden is voor uitwerking van definitief- en uitvoeringsontwerp zijn net als die voor de uitvoering gebruikelijk voor een werk van deze omvang. De mogelijkheden om te versnellen zijn daarmee beperkt en zouden bovendien kostenverhogend kunnen werken omdat niet alle aannemers hiervoor voldoende capaciteit vrij kunnen maken. Vraag: Wat is de reden dat we nu bijna 1,5 jaar verder nog niet zijn begonnen met de uitvoering? Antwoord: In de afgelopen anderhalf jaar is het voorlopig ontwerp uitgewerkt. De samenwerking met de gemeente Rotterdam en het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard zorgt voor meer afstemming en heeft daarmee een grotere doorlooptijd tot gevolg. Het uitwerken

van het voorlopig ontwerp is uitbesteed aan een ingenieurbureau, dit is moeizaam verlopen waarbij in eerste instantie onvoldoende kwaliteit werd geleverd en een extra verbeterslag nodig was om tot een kwalitatief goed ontwerp te komen.

Vraag: Zijn er meer projecten waarvan de doorlooptijd langer is/wordt waarvan we een verhoging van een krediet/ip van kunnen verwachten? Zo ja, welke?

Antwoord: De meeste watersysteemprojecten zijn kleiner van omvang en worden gefinancierd middels verzamelkredieten. De doorlooptijden zijn daarbij korter waardoor het probleem van stijgende realisatiekosten een minder grote rol speelt. Bij de projecten gemaal Commandeurspolder en gemaal Duifpolder zijn er relatief grote vertragingen door de werkzaamheden aan de N468. Bij deze projecten spelen stijgende kosten een rol en is mogelijk een kredietverhoging nodig.

Vraag: Is er gekeken naar mogelijkheden om op de uitvoering te besparen?

Antwoord: Ja er is kritisch gekeken naar zaken die wel en niet noodzakelijk zijn. Zo is bijvoorbeeld gekozen voor een berekening van debieten op basis van waterstanden en inzet van de pomp. Deze heeft voldoende nauwkeurigheid en is substantieel goedkoper dan een zeer nauwkeurige meting direct op de leiding.

Vraag: Op pagina 1 staat: de hogere kosten....en de eisen die volgen uit de samenwerking met de drie betrokken partijen. Kan aangegeven worden welke extra eisen gesteld zijn, waardoor het project duurder is geworden?

Antwoord: Elke betrokken partij stelt, net als Delfland, eisen om het project aan te laten sluiten bij de eigen standaarden. De procesautomatisering is hier een duidelijk voorbeeld van waarbij het kostenverhogend werkt als er meerdere partijen betrokken zijn. De procesautomatisering koppelen aan 3 verschillende systemen is duurder dan het toepassen van de eigen standaard van een enkele partij. Ook volgen er extra eisen vanuit de gemeente Rotterdam als beheerder van de schutsluis en eigenaar van het aangrenzende terrein waar het gemaal wordt gerealiseerd. Zo is het noodzakelijk om de kademuur te vervangen waarin de instroom van gemaal wordt gerealiseerd en worden de sluisdeuren lastiger bereikbaar waardoor er voorzieningen gerealiseerd moeten worden om het toekomstig onderhoud aan de sluisdeuren uit te kunnen voeren.

04.B.03 Kennisnemen Kaderbrief 2026 RBG

Geen vragen ingediend.

04.B.04 Zienswijze op ontwerp programmabegroting 2026 GR Aquon en kennisname van jaarstukken 2024 GR Aquon

Geen vragen ingediend.

Ingekomen stukken

CDA

05.01 Verantwoordingsrapportage 2024 Toezicht en Handhaving

Vraag: Wij lezen in de presentatie Factor 100 Normoverschrijdingen dat er in 2024 ruim 234 keer GBM boven de norm zijn aangetroffen. In dit stuk staat er dat 134 controles in de glastuinbouw zijn uitgevoerd en dat 50 keer strafrechtelijk vervolgd is. Kunnen we stellen dat de pakkans bij illegale lozingen dus rond 20% ligt? (50/234)

Antwoord: Het landelijk (monitoring)meetnetwerk in de presentatie Factor 100 Normoverschrijdingen heeft niet tot doel om als handavingsmeetnet te worden gebruikt. Niet elke normoverschrijding in het landelijk (monitoring)netwerk leidt tot een controle en daarmee een herleidbare dader, het dient als een signaalfunctie voor toezicht en handhaving. Uit de overschrijdingen die voortkomen uit het meetnetwerk van toezicht en handhaving volgt altijd een controle en opsporing naar de dader. Hierbij zijn in 2024 230 controles uitgevoerd in de glastuinbouwgebieden. Dit heeft geleid tot circa 50 handavingsacties (strafrechtelijke vervolgingen en/of bestuursrechtelijke sancties).

BBB

05.01 Verantwoordingsrapportage 2024 Toezicht en Handhaving

Vraag: Is er een verklaring voor de toename van het aantal constateringingen bij de najaarsschouw van 2024 tov voorgaande jaren?

Antwoord: Het aantal constateringingen steeg van 1.466 in 2023 naar 1.800 in 2024. Dit wijst op meer tekortkomingen in het onderhoud van watergangen door perceeleigenaren, zoals dichtgroei of verstoppingen. Wij kennen geen verklaring voor de toename van het aantal constateringingen.

Vraag: Is het mogelijk om in de rapportage in de toekomst iets uitgebreider in te gaan op de overtredingen? (bijvoorbeeld pagina 12, waarbij 18 overtredingen zijn vastgesteld).

Antwoord: Ja, dit wordt meegenomen voor toekomstige rapportages. Bijv. de 18 overtredingen op pagina 12 betroffen illegale lozingen en objecten nabij waterkeringen. Meer duiding over soort en aard van overtredingen zal voortaan worden opgenomen.

Vraag: Welke structurele oplossing wordt nagestreefd voor het CAD-rioleringssysteem zodat er niet of nauwelijks meer overgestort wordt op het oppervlaktewater (twee gemalen pagina 8)?

Antwoord: Delfland wil dat overstorten uit het CAD-systeem worden voorkomen. Het systeem is blijkbaar nu niet ontworpen om het aanbod te kunnen afvoeren zonder overstorten. De voorkeur van Delfland is dat de hemelwaterafvoer niet meer wordt afgevoerd op de CAD-leiding.

Natuurterreinen

05.01 Verantwoordingsrapportage 2024 Toezicht en Handhaving

Vraag: De PI UO Rapportage staat momenteel op 'Onbekend'. Op basis van de uitleg, kan er geconcludeerd worden dat deze indicator niet behaald is. Kunt u aangeven waarom hier melding wordt gemaakt van 'onbekend'?

Antwoord: Door de implementatie van nieuwe software bij de Uitvoeringsorganisatie Glastuinbouw (UO) zijn er problemen ontstaan bij de gegevensaanlevering door bedrijven. Tijdens de overgang naar het nieuwe systeem was het tijdelijk niet mogelijk om UO-rapportages in te dienen, waardoor het aantal ingediende rapportages onbekend is. Sinds kort is deze functionaliteit hersteld, maar nog niet alle bedrijven hebben hun rapportages aangeleverd. Vanaf 1 mei worden herinneringen verstuurd naar de betreffende bedrijven.

Vraag: De Verantwoordingsrapportage 2024 geeft een goed inzicht in de uitgevoerde werkzaamheden van de afdeling Toezicht & Handhaving. Echter, dit document bevat geen sectie

met aanbevelingen richting dagelijks of algemeen bestuur, hoe de functie Toezicht & Handhaving effectiever (bijvoorbeeld: verkorten van doorlooptijd tussen monsternamen en analyse resultaat) of efficiënter (bijvoorbeeld: de noodzaak om voor eind 2025 een drone programma hebben lopen waarmee een trendbreuk in vlieginspecties kan worden gerealiseerd). Kan worden aangegeven hoe de functie Toezicht & Handhaving de PDCA cirkel toepast en waar het Algemeen Bestuur de Check resultaten kan inzien?

Antwoord: De PDCA-cyclus wordt toegepast via het Uitvoeringsprogramma (Plan), uitvoering (Do), Verantwoordingsrapportage (Check) en aanpassing beleid (Act). Het Algemeen Bestuur ontvangt jaarlijks de Check-fase via de Verantwoordingsrapportage. De lessen uit de verantwoordingrapportage 2024 zijn verwerkt in het uitvoeringsprogramma van 2025. Hiermee sluiten we de PDCA-cyclus.

CDA

05.02 Uitvoeringsprogramma 2025 Toezicht en Handhaving

Vraag: Er moeten keuzes gemaakt worden vanwege capaciteit. Hoeveel mensen worden er in 2025 geworven voor VTH?

Antwoord: In 2025 worden geen extra fte ingevuld binnen Toezicht en Handhaving, vrijkomende fte worden wel opgevuld. Het uitvoeringsprogramma van Toezicht en Handhaving gaat niet in op het aantal fte bij Regulering en Planadvisering (RPA). Los daarvan is er ook bij RPA in 2025 geen sprake van invulling van extra fte.

Vraag: Welke acties worden ondernomen om de juiste mensen te krijgen? (bijv. promotie op scholen)

Antwoord: Delfland werft actief via stages (bijv. Lentiz MBO-college), voorlichtingsdagen, en sociale media. Het maatschappelijke karakter van het werk wordt benadrukt. Interne opleidingstrajecten zorgen voor langdurige inzetbaarheid.

Vraag: Hoeveel MBO-ers worden komend jaar gewonnen en ingezet in de VTH?

Antwoord: In 2025 wordt binnen Toezicht & Handhaving minstens één MBO-stagiar betrokken via een afstudeerproject. Regulering en Planadvisering en Toezicht en Handhaving richten zich bij werving vooral op benodigde kennis, vaardigheden en competenties (deels) onafhankelijk van vooropleidingsniveau.

BBB

05.02 Uitvoeringsprogramma 2025 Toezicht en Handhaving

Vraag: Verbetering van het dashboard 'waterkwaliteit' naar aanleiding van de trendbreuk.

Wanneer kunnen we in 2025 daadwerkelijk een verbetering van het dashboard waterkwaliteit verwachten?

Antwoord: De opzet van het dashboard wordt verbeterd in de tweede helft van 2025. Het dashboard wordt verbeterd om actuele gegevens en trends beter zichtbaar te maken in het kader van de 'trendbreuk waterkwaliteit'.

Natuurterreinen

05.02 Uitvoeringsprogramma 2025 Toezicht en Handhaving

Vraag: Uit de juridische quickscan KRW blijkt dat wij vanaf 2018 geen vergunningen meer mogen hebben die niet eindig zijn. Hoeveel vergunningen heeft Delfland afgegeven?

Antwoord: Van 1 januari 2018 tot en met vandaag (14 mei) heeft Regulering en Planadvisering 5.605 vergunningen verleend.

Vraag: Hoeveel van deze vergunningen dienen voor de KRW een niet-eindig karakter te hebben?

Antwoord: Vergunning voor de lozingen van afvalwater of infiltratie van water in de bodem worden in principe tijdelijk verleend of doorlopen een proces voor het bezien en herzien van de vergunningen(actualisatie). Op dit moment zijn er circa 25 permanente lozingsvergunningen.

Vraag: Hoeveel van deze KRW relevante vergunningen hebben momenteel een niet-eindig karakter?

Antwoord: Alle lozingsvergunningen en grondwaterinfiltraties worden tussen 2025 en 2027 bezien, ingetrokken of herzien zodat ze een einddatum krijgen en voldoen aan de KRW. Op dit moment zijn er 25 permanente lozingsvergunningen zonder einddatum en 25 grondwaterinfiltratie vergunningen (waarvan niet duidelijk is of deze einddatum hebben).

Vraag: Wat is het beoogde uitvoeringsprogramma om al deze KRW relevant vergunningen een niet-eindig karakter te geven?

Antwoord: RPA hanteert een bestaand actualisatieproces. De doelstellingen worden bepaald in het jaarplan van RPA.

Vraag: op 8 mei 2025 zijn 80 vrijwillige dijkwachters geïnstalleerd. Is het de verwachting dat door de komst van de vrijwillige dijkwachters, meer capaciteit van Toezicht & handhaving kan worden opgezet op 'niet-schouw' gerelateerde toezicht en handhaving activiteiten?

Antwoord: Nee. Vrijwillige dijkwachters inspecteren waterkeringen bij incidenten, zoals droogte en hevige neerslag. De schouw wordt in principe niet uitgevoerd door Toezicht en Handhaving. Toezicht en handhaving is alleen betrokken bij het opleggen van bestuursdwang wanneer een overtreding is geconstateerd.

Vraag: Kan er worden aangegeven wat de functie Handhaving & Toezicht nodig heeft aan extra middelen of andere beleidsuitgangspunten om een significante bijdrage te realiseren aan de trendbreuk in de waterkwaliteit binnen Delfland?

Antwoord: Delfland en Toezicht en Handhaving voorziet geen verder groei van het aantal fte's. Toezicht en Handhaving focust op grotere effectiviteit door risicogestuurd te werken, reguliere controles voort te zetten, intensieve samen te werken met Omgevingsdienst en innovatieve methodes te gebruiken (eDNA, drones, sensoren). Daarnaast zetten we in om handhavingsinstrumenten intensiever te gebruiken bijv. strafrechtelijke vervolging, aanspreken op basis van zorgplicht, handhavingscommunicatie.

PvdA

05.03 Actualisatie Lange Termijn Planning VV 1^e kwartaal 2025

Vraag: Kan het overzicht worden aangevuld tot en met de verkiezingen?

Antwoord: Ja, wij zullen de Lange Termijn Planning VV uitbreiden tot en met het eerste kwartaal van 2027.

Natuurterreinen

05.03 Actualisatie Lange Termijn Planning VV 1^e kwartaal 2025

Vraag: Is het mogelijk om de Lange Termijn planning op te zetten tot einde van deze bestuursperiode?

Antwoord: Ja, wij zullen de Lange Termijn Planning VV uitbreiden tot en met het eerste kwartaal van 2027.

PvdA

05.04 Kostentoedelingsverordening 2026

Vraag: Kunt u nog een keer toelichten in welke categorie glastuinbouw valt en wat dit voorstel financieel voor hen betekent?

Antwoord: De tariefdifferentiatie glasopstanden valt in de categorie Gebouwd. Voor de categorie gebouwd wordt als tarief een percentage vastgesteld. In de aanslag wordt dat percentage toegepast op de WOZ-waarde van de onroerende zaken. Voor de tariefdifferentiatie glasopstanden wordt dit percentage met 50% verhoogd.

Wat dat voor 2026 financieel gaat betekenen, is nog onbekend. Dat komt o.a. doordat vanaf 2026 ook de verplichte tariefsplitsing komt tussen woningen en niet-woningen. Nemen we het tarief gebouwd 2025 (d.i. 0,0267%) dan zou voor de glasopstanden het tarief 0,0401% zijn.

Vraag: Heeft u ook overwogen gebruik te maken van de mogelijkheid om voor glastuinbouw het tarief te verdubbelen? En zo nee, waarom niet?

Antwoord: Met de toepassing van de tariefdifferentiatie glastuinbouw geven we een signaal af aan de branche. Namelijk dat zij hun rol (beter) oppakken voor een verdere verbetering van de kwaliteit van het oppervlaktewater in glastuinbouwgebieden. Door niet direct de maximale tariefdifferentiatie ("het tarief te verdubbelen") toe te passen is er ruimte om de differentiatie te laten variëren met de ontwikkeling van de waterkwaliteit.

Door toepassing van een tariefdifferentiatie wijzigt de verdeling binnen een categorie. De opbrengst van de heffing neemt niet toe en omdat de differentiatie betrekking heeft op enkel de watersysteemheffing is het materiele effect in absolute zin voor de glastuinbouw beperkt. Voor Delfland geldt dat eventuele hogere perceptiekosten wel leiden tot een tekort bij gelijkblijvende belastingopbrengsten. De eventuele hogere perceptiekosten worden vervolgens aan de hand van de percentages in de kostentoedelingsverordening aan alle categorieën toegedeeld.

Vraag: In de presentatie van de UvW werd gesteld dat we onze tarieven moeten motiveren aan de hand van gebiedskenmerken. Welke gebiedskenmerken kiest u voor Delfland en hoe zien we dat terug in de stukken?

Antwoord: We hebben de berekening puur technisch en beleidsarm aangevlogen. Om die reden hebben wij geen gebruik hoeven te maken van gebiedskenmerken

Vraag: Op welke manier zien we het principe 'de vervuiler betaalt' terug in deze stukken?

Antwoord: De grote inspanning die wij leveren ten behoeve van de waterkwaliteit is één van de overwegingen om een opslag van 50% toe te passen. Deze is gebaseerd op het principe "de vervuiler betaalt".

BBB

05.04 Kostentoedelingsverordening 2026

Vraag: Het belastingstelsels is gewijzigd naar gebiedskenmerken. Op dit moment is bij de kostentoedelingsverordening (grotendeels) uitgegaan van de huidige tarieven als basis. Als we kijken naar gebiedskenmerken: Delfland is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van

openbare watergangen. Tegelijkertijd maken ook aangelanden, zoals agrarische en tuinbouwbedrijven, kosten en inspanningen voor het onderhoud van deze watergangen. Kan Delfland een overzicht geven van de extra inspanningen en kosten die deze partijen maken voor het onderhoud en in stand houden van openbare watergangen, inclusief een schatting van de totale kosten en inspanningen van derden, uitgesplitst naar gebiedskenmerken en geleverde waterbeheerdiensten?

Antwoord: Nee, dat kunnen wij niet. Wij hebben geen beeld bij alle inspanningen en daarmee gepaarde kosten van derden. Dat is een bijzonder grote uitzoekvraag. Daarnaast zijn kosten voor onderhoud van aangelanden van het secundair water van erg veel factoren afhankelijk.

Vraag: Er is in de Tweede kamer in april 2024 een motie aangenomen met het verzoek om te onderzoeken hoe het t leveren van diensten ten behoeve van het watersysteem door agrariërs verdisconteerd kan worden in de kostentoedeling van de waterschapslasten?

Is bij Delfland of de Unie van Waterschappen bekend wat hiervan de actuele status is?

Zo Nee, Kan er dan bij de Unie van Waterschappen gevraagd worden om dit in het eerst volgende overleg met het ministerie mee te nemen?

Antwoord: In bijgaande Kamerbrief van 12 november 2024 heeft de minister van lenW de Tweede Kamer o.a. geïnformeerd over de status van de motie van het lid Pierik c.s. (36412, nr. 21):

“Zoals toegezegd zal met alle partners in het waterbeheer een traject worden gestart waarin vraagstukken worden opgepakt waar dit wetsvoorstel nog geen antwoord op biedt. (...) Maar ook hoe het leveren van diensten ten behoeve van het watersysteem door agrariërs verdisconteerd kan worden in de kostentoedeling van de waterschapslasten, zoals verzocht in de motie van het lid Pierik c.s. Met betrekking tot deze laatste motie wordt opgemerkt dat het wetsvoorstel het nu al mogelijk maakt om hiermee rekening te houden (via de bestuurlijke bandbreedte bij de kostentoedeling). Ook kan een waterschap nu al in de vorm van zogenoemde groenblauwe diensten vergoedingen verstrekken aan agrariërs indien zij diensten ten behoeve van het watersysteem leveren.”

De ervaring heeft geleerd dat voor het doorvoeren van veranderingen in het stelsel van de waterschapsbelastingen voldoende draagvlak een belangrijke voorwaarde is. Dit vergt een zorgvuldige analyse en dito proces met de betrokken partners, waarbij de verwachte effecten en gevolgen voor de verschillende categorieën in samenhang met eventuele andere maatregelen moeten worden gezien. Dit past ook bij de in het Regeerprogramma gekozen lijn waarin is opgenomen dat medeoverheden, zoals de waterschappen, eerder en beter worden betrokken bij de voorbereiding van beleid en wetgeving. De Kamer wordt nader geïnformeerd over dit traject in de brief voor het Commissiedebat Water in 2025” Over het onderzoek waar in de motie om is verzocht, zal op zijn vroegst pas in de brief voor het Commissiedebat Water op 17 juni 2025 duidelijkheid komen vanuit lenW.

Vraag: Het aandeel ongebouwd en natuur wordt bepaald door het gebiedskenmerk – aantal ha ongebouwd/natuur per 1.000 inwoners – Voor de berekening van het aandeel ongebouwd (2.43%) en natuur (0.01%) wordt gebruikt gemaakt van een formule. Volgens jaarrekening 2024

ongebouwd (overig 13800 ha/wegen 4.800 ha) natuur (3100 ha). Voor de berekening van het aandeel ongebouwd moet gerekend worden met de volgende formule:

$$\text{Aandeel Ongebouwd} = 0,000\ 002 * \left(\frac{\text{aantal ha ongebouwd}}{1000 \text{ inwoners}} \right)^{2,12}$$

- a. Vraag: kan Delfland aan de hand van de eigen gegevens de formule voor ons inzichtelijk maken hoe men aan het aandeel van 2,43% komt?

Antwoord: De formule die hierboven in de vraag is weergegeven, wijkt af van de formule zoals opgenomen in de Waterschapswet. In artikel 120, vierde lid, van de Waterschapswet is opgenomen:

$$\text{Aandeel ongebouwd} = 0,0029317 * (\text{aantal ha ongebouwd per 1.000 inwoners} ^{0,7414854})^1.$$

Het aantal hectare ongebouwd in ons gebied is bij benadering 21.609. Dat is meer dan we kunnen aanslaan voor belastingen. Het aantal inwoners in ons gebied is bij benadering 1.250.000. Dat betekent dat we $21.609/1.250.000 * 1.000 = 17,29$ ha per 1.000 inwoners hebben. Als we deze getallen in de formule zetten, dan krijgen we: $0,0029317 * (17,29^{0,7414854}) = 2,43\%$.

Hierbij wordt opgemerkt dat het aantal hectaren ongebouwd een opgave is van een paar jaar geleden. Binnenkort stemmen we met de RBG af om de juiste aantallen in beeld te krijgen. Dat kan gevolgen hebben voor de definitieve percentages in de kostentoedelingsverordening.

$$\text{Aandeel natuur} = 0,000\ 006\ 6 * \left(\frac{\text{aantal ha natuur}}{1000 \text{ inwoners}} \right)^{1,8}$$

- b. Vraag: kan Delfland aan de hand van de eigen gegevens de formule voor ons inzichtelijk maken hoe men aan het aandeel van 0.01% komt?

Antwoord: Ook voor natuur geldt dat de hierboven weergegeven formule afwijkt van die uit de Waterschapswet (artikel 120, vijfde lid):

$$\text{Aandeel natuur} = 0,0000224 * (\text{aantal ha natuur per 1.000 inwoners} ^{1,1938609}).$$

Het aantal hectare natuur in ons gebied is ongeveer 3.000. Als we dezelfde stappen als bij ongebouwd doorlopen, dan hebben wij 2,4 hectare per 1.000 inwoners. Vul de formule in: $0,0000224 * (2,4^{1,1938609}) = 0,01\%$.

- c. Wanneer Delfland op een andere manier aan het aandeel voor ongebouwd/natuur komt, kan dat dan weergegeven worden?

Antwoord: Zie hierboven de uitwerking.

- d. Met welke marge heeft Delfland nu rekening gehouden? (+/- 25/30%)

Antwoord: Geen. We hebben de berekening puur technisch en beleidsarm aangevlogen.

Vraag: Wat is voor Delfland op dit moment het aantal inwoners per km²?

Antwoord: Dat is met 1.250.000 inwoners in een gebied van 408,2 km² ongeveer 3.062

Vraag: Het tarief van wegen daalt doordat de opslag teruggaat van 400% naar 100%
Hiermee en volgens dit systeem is volgens ons de “weeffout” in het gebied van Delfland niet opgelost. Klopt het dat door de verlaging van het (aandeel van wegen) alle andere tarieven hierdoor in het gebied van Delfland meer moeten betalen?

Antwoord: Nee, dat klopt niet. Wegen is een tariefdifferentiatie binnen de categorie ongebouwd. Dat betekent dat het al dan niet toepassen van deze differentiatie binnen de categorie ongebouwd blijft en geen invloed heeft op de drie andere categorieën.
Uiteraard heeft het toepassen van de tariefdifferentiatie wel invloed op het tarief ongebouwd overige (niet wegen).

BBB

05.05 Onderzoeksplan 2025

Vraag: Is het onderzoeksplan ook gedeeld met de audit commissie?

Antwoord: Het onderzoeksplan wordt gedeeld met de VV en daarmee ook met de leden van de auditcommissie.

Natuurterreinen

05.05 Onderzoeksplan 2025

Vraag: Delfland maakt gebruik van een groot aantal gemeenschappelijke regelingen en wij beschouwen dit als een effectieve en efficiënte methode voor het realiseren van gemeenschappelijke opgaves. Wij vragen ons wel of de controle door het Algemeen Bestuur van deze gemeenschappelijke regelingen doeltreffend is. Kan dit als onderzoeksonderwerp worden meegenomen in het onderzoeksplan 2025 of 2026?

Antwoord: Het onderzoeksplan 2025 is reeds vastgesteld door het college. Het opnemen van het onderzoeksonderwerp in het onderzoeksplan 2026 is een politieke vraag.

In de voorgaande bestuursperiode is een onderzoek uitgevoerd door de toenmalige rekeningcommissie naar de verbonden partijen. De aanbevelingen van de rekeningcommissie hebben geleid tot een actualisatie van de nota verbonden partijen en andere samenwerkingsverbanden.

05.06 Innovatiefonds: Jaarverslag 2024

Geen vragen ingediend.

BBB

05.07 Evaluatie Beleidskader Participatie 2024

Vraag: (P2) Kunt u wat meer informatie geven over wat het Procesinstrument Participatie inhoudt of laten zien wat het Procesinstrument is?

Antwoord: Het Procesinstrument Participatie is een onderdeel van het Beleidskader Participatie en is bedoeld als hulpmiddel bij de afweging op welke wijze invulling wordt gegeven aan participatie bij een initiatief of project van Delfland. Zie paragraaf 3.1 van het Beleidskader Participatie.

Vraag: (P4) Wordt er ook actief geïnformeerd aan directe belanghebbenden naast het publiceren op de website als er projecten (zullen) worden uitgevoerd en in hoeverre worden burgers actief betrokken om inspraak te hebben?

Antwoord: Bij projecten waarbij Delfland initiatiefnemer is, zoals het ophogen van een dijk, het bouwen van een nieuw gemaal of de aanleg van een NEZ, is het een vanzelfsprekend onderdeel om direct belanghebbenden te betrekken bij het voorbereiden, ontwerpen en uitvoeren van deze projecten. De mate van participatie is afhankelijk van de impact van een project op de omgeving en op de belanghebbenden. Direct belanghebbenden worden altijd actief geïnformeerd voor de start van de werkzaamheden, maar bij het grootste deel van de projecten ook actief geraadpleegd bij de voorbereiding en ontwerpfasen van een project. Er vinden bijvoorbeeld keukentafelgesprekken plaats bij de bewoners of grondeigenaren zelf om de ontwerpen door te spreken en naar hun wensen en aandachtspunten te vragen. Ook zijn er informatieavonden voorafgaand aan een project of de uitvoering ervan. Tevens worden in sommige projecten meningen van bewoners gepeild om zo het participatieproces te kunnen verbeteren.

Vraag: (P4) Is het mogelijk om een tweejaarlijkse ipv vierjaarlijkse evaluatie te doen, vanwege het belang van goede participatie en om daar dan nog op bij te kunnen sturen vanuit de VV?

Antwoord: Dit is de derde evaluatie van het Beleidskader Participatie. We zien geen grote verschuivingen in de conclusies van de evaluaties. Een jaarlijkse evaluatie is daarom niet meer nodig. Een tweejaarlijkse evaluatie is echter ook mogelijk als de VV hier behoefte aan heeft.

Vraag: Mocht tweejaarlijks mogelijk zijn, wat zouden dat de extra kosten tov vierjaarlijks zijn?

Antwoord: De extra capaciteit die nodig is om de evaluatie iedere twee jaar uit te voeren in plaats van het voorstel om de evaluatie iedere vier jaar uit te voeren is niet heel groot.

05.08 Beantwoording schriftelijke vragen Water Natuurlijk over Risico gestuurd beleid

Geen vragen ingediend.

05.09 Beantwoording schriftelijke vragen AWP, PvdA en Water Natuurlijk over controles glastuinbouw

Geen vragen ingediend.

05.10 Beantwoording schriftelijke vragen Natuurterreinen en PvdD over 2^e inlaat Molenvlietpark

Geen vragen ingediend.

05.11 Provincie Zuid-Holland Financieel toezicht begroting 2025

Let op: Dit is een brief van een externe partij

Geen vragen ingediend.

05.12 Ledenbrief UvW Opstellen strategische agenda

Let op: Dit is een brief van een externe partij

Geen vragen ingediend.

05.13 Ledenbrief UvW Handreiking tarieven gebouwd watersysteemheffing

Let op: Dit is een brief van een externe partij

Geen vragen ingediend.

05.14 Ledenbrief UvW Handleiding tabel afvalwatercoëfficiënten

Let op: Dit is een brief van een externe partij

Geen vragen ingediend.

BBB

05.15 Reactienota zienswijze Ontwerpbegroting 2026 het Waterschapshuis

Let op: Dit is een brief van een externe partij

Vraag: De gemeenschappelijke regeling het Waterschapshuis bepaalt dat deze regeling elke vijf jaar geëvalueerd wordt, te rekenen vanaf 1 januari 2015. Naar aanleiding hier de volgende vraag: Heeft de evaluatie van betreffende regeling over 1 januari 2020 tot 1 januari 2025 inmiddels plaatsgevonden?

Antwoord: Er heeft geen evaluatie plaatsgevonden over de gestelde termijn, maar er zijn in de afgelopen vijf jaar wel ontwikkelingen geweest die tot aanpassingen in de strategie en koers van het Waterschapshuis hebben geleid:

Eind 2020 is een midterm review uitgevoerd door Berenschot (rapport gepresenteerd AB hWh april 2021).

De uitkomsten uit de midterm review hebben geleid tot het proces 'Doorontwikkeling samenwerkingsopgave waterschappen – hWh'. De notitie met dezelfde naam is vastgesteld door het AB in juli 2022. Vervolgens is een proces binnen de waterschappen op gang gekomen wat heeft geleid tot de nieuwe strategienota, vastgesteld door het OGT eind 2024.

De Unie van Waterschappen heeft de Vaarkaart vastgesteld (ALV dec 2023).

hWh heeft de koers tegen het licht gehouden, wat resulteerde in het vaststellen van het gewijzigd koersplan door het AB hWh op 13 november 2024.

nr	Vraagsteller: fractie	Bladzijde: cijfer	Onderwerp (paragraaf)	Vraag:	Antwoord:
1	PvdA			Kunt u nader toelichten welke kredieten worden overgebracht naar 2025 en waarom dat per krediet nodig is?	Daar waar kredieten zijn overgeheveld naar 2025 was het werk nog niet volledig gereed in het begrotingsjaar 2024.
2	PvdA			Hoe kunnen deze kredieten in 2025 worden uitgegeven, bovenop de in 2025 begrote bedragen?	Omdat het gaat om projecten die al nagenoeg gereed waren in 2024.
3	BBB		bijlage 3 accountantsverslag	Er wordt geschreven: 'Het Hoogheemraadschap van Delfland beschikt niet over een acuele en geaccordeerde autorisatiematrix voor het systeem ProSa'. Is er zicht op wanneer dit is geregeld?	In Prosa zijn de autorisaties al goed geregeld. De stappen die nu nog moeten plaatsvinden, zijn: (a) het goed vastleggen van de autorisatiematrix en deze zichtbaar laten accorderen; (b) het proces beschrijven met daarin opgenomen de stap van het frequent checken in Prosa of de autorisaties nog steeds goed staan en deze stap ook zichtbaar vastleggen. Aan deze stappen wordt momenteel gewerkt. De verwachting is dat we voor de zomer alles hebben afgerond.
4	BBB	8	bijlage 1	Naast dat de deelnemers een theorie, praktijk en online toets hebben deelgenomen/gemaakt. Wordt er naar fysieke gezondheid gekeken?	Met de BBB afgestemd dat deze vraag op een ander moment wordt opgepakt.
5	BBB	9		Regionale keringen: Al ruim 2 jaar loopt het proces inzake inwoner De Lier. Sinds 2002 is deze kering gebouwd als waterkering. En in 2017 is die gekeurd als grondkering heeft er tot nu toe geen onderhoud meer plaats gevonden. 1, Hoe is deze kering meegenomen in de Toetsing regionale keringen? 2, Komt doordat er sinds 2002 geen onderhoud meer is gedaan aan deze kering de veiligheid van het achterliggende (polder/gebied) niet in gevaar?	De huidige locatie van de waterkering is in de tweede toetsronde regionale keringen (2017-2024) niet beoordeeld. De leggerwijziging waarbij de kering is verplaatst van de weg naar de waterkant is in april 2022 in werking getreden. Het cluster waar deze kering onderdeel van uitmaakt was toen reeds beoordeeld. Voorafgaand aan de leggerwijziging is het ontwerp op de nieuwe locatie uiteraard beoordeeld. Dat voldoet aan de norm. De huidige staat van de kering vormt geen gevaar voor de veiligheid van het achterland. Er loopt op dit moment een deskundigenonderzoek bij de rechtbank over deze situatie.
6	BBB	15		Onderhoud Bomen: Wat is de reden van de achterstand? Wij merken vanuit het gebied dat er veel onduidelijkheid is van wie is welke boom in een kade. Wat is de reden waarom na diverse tellingen van bomen dit niet op orde is?	Afgelopen jaren is er een achterstand opgetreden omdat, als gevolg van het overdracht en vertrek van medewerkers, kritische kennis over onderhoud van de bomen is verdwenen. Hierdoor zijn de bomen als het ware een "vergeten asset" geworden, waarbij Delfland voornamelijk nog onderhoud uitvoerde bij bomen naar aanleiding van meldingen of dijkinspecties. Sinds 2024 is er binnen Delfland nieuwe kennis aangetrokken voor het structureel opzetten en inbedden van het onderhoud aan onze bomen. Inbedding heeft dusdanig plaatsgevonden dat onderhoud nu structureel en langjarig kan worden uitgevoerd. Voor een deel van de bomen klopt het dat eigenaarschap van de boom een vraagteken is. Bijvoorbeeld als een boom precies op een erfgrans staat. We komen ook situaties tegen waarbij gemeenten de bomen die op Delfland's grondgebied staan ook onderhouden. Komende periode gaan we dit verder oppakken en alle onduidelijkheden in eigenaarschap wegwerken.
7	BBB	15		Muskusratten toename vangsten. Kan er uitleg gegeven worden hoe dit de eerste paar maanden van 2025 is gelopen voor Delfland? Meer/minder vangsten - Meer/minder het gebied van Delfland bezocht?	In de eerste maanden van 2025 zijn er meer uren besteed besteed binnen het beheergebied van Delfland. Het aantal vangsten is echt iets minder ten opzichte van de eerste maanden van vorig jaar. Uiteraard rapporteren we over het gehele jaar in de Jaarrapportage 2025.
8	BBB	31		Het realiseren van een duiker ter hoogte van ... vertraging opgelopen. Volgt in 2025. In dit gebied van Delfland wordt ook de N468 aangepakt. Hierdoor zijn er vele wegen afgesloten. Omdat Delfland zelf werkt aan het project n468 en Burgerdijkseweg, kan er een betere afstemming komen wanneer welke weg nog wel bereikbaar is in het gebied?	Hier wordt het normale proces gevolgd; de initiatiefnemer vraagt een omleiding aan bij de gemeente, die heeft de regie op het geheel. Dus het is aan de gemeente om de bereikbaarheid te waarborgen.

nr	Vraagsteller: fractie	Bladzijde: cijfer	Onderwerp (paragraaf)	Vraag:	Antwoord:
9	BBB	31		Bouw gemaal Commandeurspolder en zie ook bijlage projecten watersysteem gemaal Duifpolder reden stabiliteitsproblemen N468. Gemaal Commandeurspolder wordt nu wel opgepakt (2025) Is het mogelijk gezien het vele zware verkeer wat nu over de nog niet gestabiliseerde N468 gaat om ook het gemaal Duifpolder op te pakken?	Zeker, in overleg met de provincie en vooral de aannemer van de N468 kunnen we net als de werkzaamheden aan Gemaal Commandeurspolder ook de benodigde werkzaamheden aan Gemaal Duifpolder weer oppakken.
10	BBB	33		Baggeren Vertraging ... eerste maanden van 2025. Is de vertraging in de eerste maanden van 2025 ingehaald? Zo nee wat is dan de reden?	De scope van de baggeropgave in de jaren 2024 en 2025 is aanzienlijk. De aannemers hadden destijds ingeschreven op een minder grote baggeropgave en daarmee minder materieel en mankracht beschikbaar. Ook heeft de opstartfase van het langjarig contract meer tijd in beslag genomen. Met de aannemers zijn afspraken gemaakt en planning om de totale opgave (drie baggerseizoenen uit de jaren 2024, 2025 en 2026) eind Q1 in 2026 gereed te hebben. De afspraken die nu gemaakt zijn met de aannemers voorzien in het bijschakelen van extra materieel en mankracht. We zien hiervan nu al de effecten en het baggertempo dat is opgevoerd. De verwachting is dat Delfland Q1 2026 volledig in het "normale" baggertempo zit.
11	BBB		bijlage 6	Project wegen op kaden OA bij de Kwakelweg gemeente Maasland zijn bims gebruikt. Is het bij Delfland bekend dat nu op diverse plekken de dijk lek is ? Zo ja Hoe kan Delfland dit oa bespreken/verhalen op de gemeente MiddenD Zo nee Is een controle wenselijk?	Het klopt dat bij de kadeverbetering Kwakelweg in de gemeente Maasland bims zijn gebruikt. De gemeente Midden Delfland heeft deze kadeverbetering uitgevoerd. Het gebruik van bims maakte onderdeel uit van het projectplan. Vanuit de inspecties en meldingen weten we dat er op die plek 1 kleine lekkage is aangetroffen. Deze hebben we in beeld en zal opgepakt worden. Delfland is in gesprek met de gemeente Midden Delfland over het afronden van de kadeverbetering en de overdracht van de gemeente terug naar het waterschap.
12	BBB		bijlage 6	Project N468 krediet 24 mln - Bij de Burap september 2023 werd er nog een prognose van de uitgaven gesteld van 18 mln (2022 was 12,5 mln) Vraag hoe houden we beter zicht op de kosten voor dit grote project? Communicatie over het project in het gebied kan nog wel beter. OA het bord met logos voor bedrijven die bereikbaar zijn staat op een verkeerde plek, je bent dan al de meeste bedrijven voorbij. De bewoners krijgen alleen vanuit het project team een nee te horen. Hoe kan Delfland input op de communicatie uitoefenen zodat dat beter gaat?	Delfland is als (mede)opdrachtgever nauw betrokken bij de realisatie van het project. Met de Provincie Zuid-Holland (opdrachtgever) en de BAM (aannemer) zijn duidelijk afspraken over de kosten en de verdeling daarvan gemaakt. Regelmatig worden de voortgang, financiën en onderwerpen als communicatie besproken met de provincie en het projectteam. Daarmee houden we zicht op de kosten. De opmerking over het bord met bedrijfslogo's is onder de aandacht bij de projectorganisatie en inmiddels verplaatst. Daarnaast is er nu 1x per 3-4 weken een bereikbaarheidsoverleg met het projectteam N468, gemeente en de vertegenwoordigers van de Oostgaag en agrariërs. Dit zorgt voor korte lijnen en we zijn met elkaar in dialoog. Ook is er een omgevingsmanager van de BAM die sinds 31 maart actief deelneemt in de Oostgaag groepsapp.
13	BBB		bijlage 7	Is het toevallig dat diverse projecten zowel voor krediet als voor kosten precies het zelfde bedrag zijn opgenomen? Betekent dat er geen geld over /te kort was bij deze projecten, wat geld betreft en nog in het "bulk krediet" als restant blijft zitten?	Nee, dat is niet toevallig. Dat betreft projecten die al afgerond zijn en waarvan het restant idd al overgeheveld is naar het hoofdkrediet.
14	BBB			Gemaal Duifpolder - zie opmerking bij de jaarrekening samen met Commandeurspolder Kan aangegeven worden wat van extra kosten deze on hold zetting en of vertraging hebben voor deze projecten?	De aanbesteding van Gemaal Commandeurspolders had al plaatsgevonden. Daardoor komen er inderdaad extra kosten bij zoals voor het beschikbaar houden van personeel, de opslag van bestelde materialen, het opnieuw aanvragen van vergunningen en het opnieuw uitvoeren van onderzoeken omdat deze door de vertraging niet meer voldoen. We houden rekening met ca. € 100.000,-. De werkzaamheden aan Gemaal Duifpolder waren nog niet aanbesteed, dus daar geldt alleen het stijgende prijspeil. Die wordt landelijk bepaald; gezien de trend van de afgelopen jaren houden wij rekening met 10% ca. € 20.000,-.
15	BBB	13	bijlage 7	Waarom ontbreekt het gemaal van de Commandeurspolder?	Dat is een apart investeringsplan met krediet; deze wordt niet vanuit het verzamelkrediet bekostigd.

nr	Vraagsteller: fractie	Bladzijde: cijfer	Onderwerp (paragraaf)	Vraag:	Antwoord:
16	BBB	5	bijlage 10	Idem vispasage - gemaal Duifpolder. Ontheffing krijgen is wel mogelijk? Wat is de reden dat Delfland geen ontheffing krijgt? Van wie krijgt Delfland geen ontheffing?	Ten tijde van het opstellen van het projectenoverzicht leek dit nog niet te kunnen. Ondertussen is bekend dat we idd wel ontheffing kunnen krijgen.
17	CDA	19	3.2.1	Wat wordt bedoeld met "We zijn achteruitgegaan ten opzichte van 2023" bij KPI ESF?	In plaats van de verwachte verbeterstappen (een verbetering van de Ecologische Sleutel Factoren) heeft er een verslechtering plaatsgevonden. Overigens hebben wij n.a.v. deze vraag een fout geconstateerd in de tabel (er staat 5; dit moet zijn -2). Deze wordt gecorrigeerd in de definitieve stukken. In de voortgangsrapportage waterkwaliteit duiden gaan we verder in op de achteruitgang .
18	CDA	25	3.2.3	Wat zijn de resultaten van de draagkrachtanalyse om beter beeld te krijgen hoe we gemotoriseerd varen kunnen toestaan zonder al te veel nadelige gevolgen voor waterkwaliteit, oevers en bodem?	Gemotoriseerd varen leidt onder meer tot stroming, golven en troebelheid waardoor ondergedoken waterplanten, drijvende waterplanten en oeverplanten moeilijk kunnen groeien of verdwijnen. Dit heeft nadelige gevolgen voor de ecologische waterkwaliteit en daarmee op de waternatuur. De belasting van gemotoriseerd varen op de waternatuur is afhankelijk van een aantal factoren waaronder de afmetingen (breedte en diepte) van de watergang, het type schip en het motorvermogen, de afstand van het schip tot de oever en de vaarsnelheid. Het negatieve effect van varen op de waterkwaliteit, oevers en bodem wordt beperkt door afstand te houden van de oevers en met lage snelheid te varen. Hierbij wordt opgemerkt dat het varen met een lagere snelheid dan 6 km/u boten in de praktijk slecht bestuurbaar maakt. Daarom zullen vooral maatregelen worden genomen om de gebruikers niet te hard te laten varen. Denk bijvoorbeeld aan (tijdelijke) communicatieborden over obstakels in de vaarstrook en om aandacht te vragen voor het broedseizoen. Het beschermen van oevers door het plaatsen van vooroeververdedigingen of het instellen van eenrichtingsverkeer is een aanvullende maatregel om oevervegetatie te beschermen. Het tijdelijk afsluiten van watergangen in het voorjaar is een maatregel om de natuur in de meest kwetsbare periode te ontzien. In het uiterste geval kunnen bepaalde watergangen verboden worden voor gemotoriseerd vaarverkeer. Op dit moment wordt onderzocht waar in het vaar netwerk voor gemotoriseerd vaarverkeer schade optreedt en welke aanvullende maatregelen zinvol en mogelijk zijn. Bovenstaande zal ook landen in het nieuwe vaarbeleid.
19	CDA	33	3.3.1	Het nieuwe baggerbeleid is geïmplementeerd. Wat is de stand van zaken met het overnemen van baggertaken van gemeenten? Zijn hier al concrete afspraken over gemaakt (ook financieel)?	In de voortgangsbrief implementatie baggerbeleid (van 6 mei 2025 met het kenmerknummer 2415388) is hierover het volgende reeds gerapporteerd: " <i>Met alle andere gemeenten hebben we oriënterende gesprekken gevoerd. Twee gemeenten (Lansingerland en Maassluis) hebben al aangegeven graag een vervolg te willen; met Lansingerland is dat opgestart en de verdere invulling met Maassluis volgt ook dit jaar. Gemeente Midden-Delfland geeft aan dat ze nog een lopend baggercontract hebben, maar zeker interesse hebben. Wij streven ernaar dat we dit jaar de afspraken met de bovengenoemde gemeenten (Lansingerland en Maassluis) kunnen vastleggen en verdiepende gesprekken te voeren met de andere gemeenten</i> ".
20	CDA	80	4.5	Participatiebanen: er zijn 21,5 participatiebanen bij Delfland. Dit is 92% van het quotum. Is de ambitie om 24 banen te vervullen of gaat die verder? Wordt de inzet per persoon ook hoger naarmate men langer bij Delfland werkt?	De inzet is om te voldoen aan het quotum. Dat is 24 banen. We staan op de tweede plaats binnen de waterschappen als het gaat om het aantal participanten. De inzet is niet afhankelijk van hoe lang men bij Delfland werkt.
21					
22					
23					

nr	Vraagsteller: fractie	Bladzijde: cijfer	Onderwerp (paragraaf)	Vraag:	Antwoord:
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					
31					
32					
33					
34					
35					
36					
37					
38					
39					
40					
41					
42					
43					

[illegible]

[illegible]

Aan de leden van de commissie Bestuur, Financiën en Organisatie

DELFT
24 april 2025

ONDERWERP

Oproepbrief commissie Bestuur, Financiën en Organisatie

Geachte leden,

Namens de voorzitter roep ik u op voor de eerstvolgende vergadering van de commissie Bestuur, Financiën en Organisatie. Deze vindt plaats op **donderdag 22 mei 2025** om **19.30 uur** in het Gemeenlandshuis, Phoenixstraat 32 te Delft.

De concept-agenda en bijbehorende stukken zijn in de loop van 24 april te raadplegen op uw iPad en gepubliceerd op internet.

De verenigde vergadering vindt plaats op **donderdag 5 juni 2025** om **9.00 uur**.

Als u verhinderd bent aan commissievergadering deel te nemen, verzoek ik u vriendelijk daarvan kennis te geven aan Linda Leemborg 06 – 3164 5060. U kunt uw bericht ook sturen naar: verenigdevergadering@hhdelfland.nl.

Met vriendelijke groet,
de Secretaris van de commissie Bestuur, Financiën en Organisatie,

J. van Es

Concept Agenda Commissie Bestuur, Financiën en Organisatie

Datum 22-05-2025
Tijd 19:30 - 22:00
Locatie GLH: 0.05
Voorzitter Marc Weterings VV

Punt	Onderwerp
01	Opening, vaststellen agenda
02	Toezeggingenlijst commissie Bestuur, Financiën en Organisatie
03	Mededelingen
03.a	Terugkoppeling Unie Commissies
04.B	Bespreekstukken
04.B.01	Jaarstukken 2024 Nazending: Bijlagen 2 t/m 11 worden zo snel mogelijk na de vergadering van D&H van 6 mei 2025 toegevoegd.
04.B.02	Bijstelling Investeringsplan en Krediet project 'Beter Benutten Bergsluis' na afronding voorlopig ontwerp
04.B.03	Kennisnemen Kaderbrief 2026 RBG
04.B.04	Zienswijze op ontwerp programmabegroting 2026 GR Aquon en kennisname van jaarstukken 2024 GR Aquon
04.H	Hamerstukken
05	Ingekomen stukken <i>De ingekomen stukken worden niet besproken tenzij er (dringende) politieke vragen zijn aan de portefeuillehouder. De deadline voor het stellen van technische vragen is 13 mei 9.00 uur. De antwoorden op deze vragen worden uiterlijk vrijdag 16 mei gepubliceerd.</i>
05.01	Verantwoordingsrapportage 2024 Toezicht en Handhaving
05.02	Uitvoeringsprogramma 2025 Toezicht en Handhaving
05.03	Actualisatie Lange Termijn Planning VV 1e kwartaal 2025
05.04	Kostentoedelingsverordening 2026

- 05.05** Onderzoeksplan 2025
- 05.06** Innovatiefonds: Jaarverslag 2024
- 05.07** Evaluatie Beleidskader Participatie 2024
- 05.08** Beantwoording schriftelijke vragen Water Natuurlijk over Risico gestuurd beleid
- 05.09** Beantwoording schriftelijke vragen AWP, PvdA en Water Natuurlijk over Controles Glastuinbouw
- 05.10** Beantwoording schriftelijke vragen Natuurterreinen en PvdD over 2e inlaat Molenvlietpark
- 05.11** Provincie Zuid-Holland Financieel toezicht begroting 2025
- 05.12** Ledenbrief UvW Opstellen strategische agenda
- 05.13** Ledenbrief UvW Handreiking tarieven gebouwd watersysteemheffing
- 05.14** Ledenbrief UvW Handleiding tabel afvalwatercoëfficiënten
- 05.15** Reactienota zienswijze Ontwerpbegroting 2026 het Waterschapshuis
- 06** **Rondvraag en sluiting**

Agendapunt	Titel	Toezegging	Portefeuillehouder	Deadline	Stand van zaken	Afgedaan
Commissie Bestuur, Financiën en Organisatie 27-03-2025 04.B.02. Controleverordening	Controleverordening, beantwoording technische vragen	Portefeuillehouder P. Ouwendijk zegt toe: Schriftelijke beantwoording op technische vragen 2 en 3 van Y.L. Lont (ChristenUnie/SGP)	Ouwendijk, P.		De gestelde vragen en antwoorden daarop zijn: 1. Alle bij HH Delfland werkzame personen en VV-leden zijn gehouden om informatie te verstrekken aan de accountant. Dit geldt neem ik aan ook voor commissieleden? Betreft artikel 8 van de controleverordening. Dit geldt impliciet ook voor commissieleden. Wij handhaven de tekst van de modelverordening van de Unie van Waterschappen.	Ja

					2. Er staat dat de accountant zich richt op belangrijke fouten en zich baseert op risico analyse, vastgestelde toleranties en statistische deelwaarnemingen en extrapolatie. Het lijkt een limitatieve opsomming, maar moet dit geen kan zijn? Het betreft hier een passage uit het controleprotocol en beschrijft de werkzaamheden die een accountant kan uitvoeren. Er is geen sprake van een limitatieve opsomming. Dit zullen wij	
--	--	--	--	--	--	--

					verduidelijken door 'onder andere' toe te voegen. De passage wordt dan: "De accountant richt de controle in op het ontdekken van belangrijke fouten en baseert zich daarbij onder andere op risicoanalyse, vastgestelde toleranties en statistische deelwaarnemingen en extrapolaties". Deze toevoeging zal zowel bij 3.1 als bij 3.2 in het controleprotocol worden gedaan.	
Commissie Bestuur, Financiën en Organisatie 27-03-2025 06.	Meer aandacht voor o.a. verbod op single use plastics	J.A. Heijboer (AWP voor water, klimaat en natuur): Hoe kunnen wij als	Daverveldt, P.H.W.M.			Nee

Rondvraag en sluiting		waterschap beter lobbyen om meer aandacht te krijgen voor onderwerpen zoals het verbod op single use plastics? Portefeuillehouder P.H.W.M. Daverveldt zegt toe om dit te bespreken in het college.				
Commissie Bestuur, Financiën en Organisatie 30-01-2025 04.B.01. Wijzigingen Waterschapsverordening: Technische wijzigingen	Gebruik PFAS-vrij schuim tijdens oefeningen	De dijkgraaf zegt toe een terugkoppeling te geven in hoeverre bij oefeningen PFAS-vrij schuim kan worden gebruikt en als zodanig kan worden opgenomen in de waterschapsverordening.	Daverveldt, P.H.W.M.		De portefeuillehouder heeft in de commissie BFO van 27 maart aangegeven dat bij de volgende wijziging van de verordening wordt meegenomen dat bij oefeningen PFAS-vrij schuim wordt gebruikt. Daarmee is de	Ja

					toezegging afgedaan.	
Commissie Bestuur, Financiën en Organisatie 30- 01-2025 04.B.03. Wijzigingen Waterschapsvero rdening: Hoofdstuk 11 uitbreiding vergunningplicht verhardingsactivi teiten	Verduidelijking overgangsregelin g	De dijkgraaf zegt toe de mondeline verduidelijking van de overgangsregelin g op te nemen in de toelichting van de verordening.	Daverveldt, P.H.W.M.			Nee
Commissie Bestuur, Financiën en Organisatie 30- 01-2025 06. Rondvraag en sluiting	Metropolitane fietsroute	De heer Vissers (Water Natuurlijk) heeft de volgende vraag met betrekking tot de metropolitane fietsroute: - De inspreker ging enerzijds over het fietspad, maar er speelt ook een zorg te zijn die	Ouwendijk, P.			Nee

		samenhangt met eerder uitgevoerde werkzaamheden aan de Bergboezem. Is die kwestie onder de aandacht van het college? Portefeuillehouder Ouwendijk geeft aan navraag te doen binnen de ambtelijke organisatie. De portefeuillehouder zegt toe indien er iets te melden valt, dit ook te doen.				
Commissie Bestuur, Financiën en Organisatie 30-01-2025 06. Rondvraag en sluiting	Metropolitane fietsroute	De heer Jansen (CDA) heeft de volgende vragen mbt de metropolitane fietsroute: 1. Wanneer is de pfh geïnformeerd over het voornemen van	Ouwendijk, P.			Nee

		de fietsroute door de Bergboezem? 2. Ziet u risico's bij de aanleg van dit fietspad? 3. Bent u op de hoogte dat de Oude Bovendijk waarschijnlijk verzwaaard en verbreed gaat worden? 4. Waar let Delfland op bij de aanvraag van een vergunning? Portefeuillehouder Ouwendijk geeft aan niet bekend te zijn met werkzaamheden aan de Oude Bovendijk. Mochten er wel werkzaamheden plaatsvinden dan zegt de portefeuillehouder toe de				
--	--	---	--	--	--	--

		commissie hierover te informeren met een memo en daarbij tevens antwoord te geven op bovenstaande vragen.				
Commissie Bestuur, Financiën en Organisatie 14-11-2024 04.B.01. Begroting 2025 en meerjarenraming 2026-2029	Informatieve VV plannen over organisatieontwikkeling	Portefeuillehouder Daverveldt zegt toe een informatieve VV te plannen in Q2 2025 over de organisatieontwikkeling.	Daverveldt, P.H.W.M.	30-06-2025		Nee
Commissie Bestuur, Financiën en Organisatie 14-11-2024 04.B.01. Begroting 2025 en meerjarenraming 2026-2029	Aanpassingen verzamelkredieten beter documenteren	Portefeuillehouder Ouwendijk zegt toe aanpassingen van verzamelkredieten beter te documenteren in lijn met de projectrapportage bij de burap en de jaarrekening,	Ouwendijk, P.			Nee

		en te bezien of en hoe inzicht in grote/complexen projecten in een verzamelkrediet beter geregeld kan worden.				
Commissie Bestuur, Financien en Organisatie 27-06-2024 04.B.01. Kadernota 2025 (K25)	Absolute en relatieve cijfers kostentoedelingsverordening	Portefeuillehouder Ouwendijk zegt toe: Wanneer de nieuwe kostentoedelingsverordening wordt geagendeerd zal er ook worden gekeken naar de absolute cijfers bij de verschillende categorieën en niet alleen naar de relatieve cijfers. Dit is aan de orde eind 2024 of begin 2025.	Ouwendijk, P.		De informatieve VV over het nieuwe belastingstelsel en de kostentoedelingsverordening staat gepland op 20 februari 2025.	Ja

Onderwerp Jaarstukken 2024
Versienummer Versie BFO 22 mei 2025
Dossiernummer 3290
D&H datum dinsdag 6 mei 2025
Wijze agenderen Openbaar

1. Het gevraagde besluit

1. De jaarstukken 2024 bestaande uit het jaarverslag 2024 en de jaarrekening 2024 vast te stellen;
2. Het voordelig exploitatieresultaat € 10,4 miljoen als volgt te bestemmen:
 - a. € 6,3 miljoen toe te voegen aan de algemene reserve vrij besteedbaar;
 - b. € 3,5 miljoen toe te voegen aan de bestemmingsreserve baggerwerkzaamheden;
 - c. € 0,6 miljoen toe te voegen aan de tariefdempingsreserve watersysteembeheer;
3. Ten aanzien van de investeringen en onderhanden werken als volgt te besluiten:
 - a. Het afvoeren van investeringsplannen voor een bedrag van € 3,6 miljoen en beschikbaar gesteld krediet voor een bedrag van € 3,8 miljoen conform bijlage I – Geactiveerde projecten 2024 van de jaarstukken 2024;
 - b. Het overbrengen van onderhanden werk naar gereedgekomen werken voor in totaal een bedrag van € 38,7 miljoen conform bijlage I – Geactiveerde projecten 2024 van de jaarstukken 2024;
 - c. Het overbrengen van de restantkredieten naar 2025 voor een totaalbedrag van € 203,2 miljoen conform bijlage II- Restantkredieten van de jaarstukken 2024;
4. Kennis te nemen van de controleverklaring en het accountantsverslag van de externe accountant Deloitte bij de jaarstukken 2024;
5. Kennis te nemen van het advies van de auditcommissie;
6. Kennis te nemen van de reactie van D&H op het advies van de auditcommissie;
7. Kennis te nemen van de projectenoverzichten waterkeringen, watersystemen, SGBP2 NEZ, SGBP3 mitigerende maatregelen, vismigratie en waterketen;
8. Kennis te nemen van het overzicht subsidies.

2. Aanleiding

De jaarstukken 2024 zijn conform de vastgestelde richtlijnen en planning samengesteld en gecontroleerd door de accountant.

De ontwerp jaarstukken en de concept bevindingen van de externe accountant zijn behandeld in de werkgroep Auditcommissie van 10 april 2025.

3. Beoogd effect

De jaarstukken 2024 en het bestemmen van het voordelig exploitatieresultaat wordt ter vaststelling aangeboden aan de VV.

4. Kernboodschap

Met de jaarstukken legt het college verantwoording af over de beleidsmatige realisatie van de programma's over 2024 en worden de presentatie en toelichting van het financieel resultaat, de schuld- en vermogenspositie en de voortgang van investeringen per eind 2024 gepresenteerd. De financiële jaarrekening 2024 sluit met een voordelig exploitatieresultaat van € 10,4 miljoen ten opzichte van de bijgestelde begroting 2024.

Dossiernummer: 3290

5. Historie – eerdere besluitvorming

De jaarverslaglegging is het sluitstuk van de jaarlijkse planning en control cyclus. De bestuursrapportage 2024 is vastgesteld in verenigde vergadering van 26 september 2024. De ontwerp jaarstukken en de concept bevindingen van de externe accountant zijn behandeld in de werkgroep Auditcommissie van 10 april 2025.

6. Regelgeving en Beleid

Op grond van de Waterschapswet moeten jaarstukken met daarin opgenomen de financiële jaarrekening worden samengesteld.

In de jaarstukken wordt de realisatie per programma verantwoord en worden de (financiële) afwijkingen tussen de bijgestelde begroting en de realisatie toegelicht. Ook wordt het resultaat voor en na bestemming gepresenteerd.

7. Financiën

De structurele financiële effecten uit de jaarstukken 2024 worden meegenomen in de bestuursrapportage van 2025, de kadernota 2026 en de begroting 2026.

8. Duurzaamheid

Niet van toepassing

9. Organisatorische en personele consequenties

Niet van toepassing

10. OR

De Ondernemingsraad (OR) krijgt de jaarstukken 2024 ter kennisneming.

11. Risico's en beheersmaatregelen

Aan het vaststellen van de jaarstukken zijn geen risico's verbonden.

12. Communicatie (in- en extern) en participatie

De communicatie over de jaarstukken 2024 vindt plaats na de besluitvorming in de VV op 5 juni 2025. Medewerkers worden over het besluit geïnformeerd via intranet. De relaties en media worden geïnformeerd via de VV-nieuwsbrief en het publiek wordt geïnformeerd via de website van Delfland.

13. Bekendmaking en vervolgprocedure

De jaarstukken 2024 zullen zodra deze aan de VV zijn voorgelegd, door het college van D&H voor iedereen ter inzage worden gelegd en algemeen verkrijgbaar worden gesteld. Van de ter inzagelegging en de verkrijgbaarheid wordt openbaar kennisgegeven. Het algemeen bestuur beraadslaagt over de jaarstukken niet eerder dan twee weken na de openbare kennisgeving (zie art. 103 lid 3 Waterschapswet).

14. Bevoegd orgaan

Het college van D&H wordt gevraagd in te stemmen met de jaarstukken 2024 met daarin het jaarverslag en de jaarrekening over 2024 en deze ter vaststelling aan te bieden aan de Verenigde Vergadering. De VV stelt de jaarstukken 2024 vast op grond van artikel 77 van de Waterschapswet. De jaarrekening en het jaarverslag zijn geregeld in artikel 103 tot en met 107 van de Waterschapswet.

15. Toelichting

Onderstaand wordt ingegaan op de jaarstukken 2024 van Delfland en de daarbij horende bijlagen.

1. Jaarstukken 2024

- De jaarrekening sluit met een voordelig exploitatieresultaat van afgerond € 10,4 miljoen na verwerking van de in de bijgestelde begroting besloten bestemmingen. In het jaarverslag worden in hoofdstuk 2 Managementsamenvatting de gerealiseerde beleidsresultaten met betrekking tot de doelrealisatie kort toegelicht. Ook wordt in dit hoofdstuk ingegaan op het financieel resultaat en het gerealiseerde investeringsvolume.
- Resultaatbestemming*
Het voordelig resultaat bestaat uit een positief saldo van de taak watersysteembeheer van € 8,3 miljoen en een positief saldo van € 2,0 miljoen van de taak zuiveringsbeheer. Hieronder wordt conform de nota Reserves en voorzieningen een voorstel gedaan voor de bestemming van het resultaat 2024.

Voorgesteld wordt de voor 2024 begrote onttrekking uit de algemene reserve vrij besteedbaar voor een bedrag van € 1.250.000 terug te draaien. In 2024 was dit bedrag vrijgemaakt uit de reserve voor het uitvoeren van IV-projecten met een reëel terugverdienpotentieel. Het tekort aan informatieprofessionals op de arbeidsmarkt is onveranderd gebleven in vergelijking met 2023. Hierdoor zijn we niet geslaagd in het opstellen en uitvoeren van concrete plannen en hebben we nauwelijks uitgaven gedaan.

Het terugdraaien van de onttrekking uit de algemene reserve vrij besteedbaar heeft tot gevolg dat de overgebleven te bestemmen resultaten watersysteembeheer en zuiveringsbeheer respectievelijk € 7,7 miljoen en € 1,4 miljoen worden.

Het resultaat van het watersysteembeheer bestaat uit een deel efficiencyresultaat en een deel niet-efficiencyresultaat. Het efficiencyresultaat is € 3,6 miljoen groot en wordt toegevoegd aan de algemene reserve vrij besteedbaar.

Van het niet-efficiency-resultaat is het voorstel om € 3,5 miljoen toe te voegen aan de nieuw in te stellen bestemmingsreserve voor nog uit te voeren werkzaamheden voor de baggerseizoenen 2023/2024 en 2024/2025. Deze wordt ingesteld om de kosten behorende bij deze werkzaamheden in 2025 te kunnen dekken. De toevoeging aan de reserve is opgebouwd uit reeds aangegane verplichtingen.

Het resterend resultaat van € 0,6 miljoen wordt toegevoegd aan de tariefdempingsreserve watersysteem.

Het positief resultaat van de taak zuiveringsbeheer wordt veroorzaakt door meer belastingopbrengsten enerzijds en hogere kosten anderzijds. Dit saldo van € 1,4 miljoen wordt gezien als efficiencyresultaat en wordt derhalve toegevoegd aan de algemene reserve vrij besteedbaar.

Samengevat is het voorstel om het resultaat als volgt te bestemmen:

Voorgestelde resultaatverdeling 2024

Resultaatbestemming	Bedrag in €
Algemene reserve vrij besteedbaar	6.266.706
Bestemmingsreserve baggerwerkzaamheden	3.500.000
Tariefdempingreserve watersysteembeheer	586.494
Bestemd resultaat 2024	10.353.200

2. Accountantsverslag en controleverklaring bij de jaarstukken 2024

Dossiernummer: 3290

De jaarstukken 2024 zijn door de accountant Deloitte gecontroleerd. Op basis van de tussentijdse controle en de jaarrekeningcontrole heeft de accountant een goedkeurende controleverklaring verstrekt voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid.

3. Advies van de Auditcommissie en de reactie van D&H

De Auditcommissie heeft kennis genomen van de jaarstukken 2024 van het Hoogheemraadschap van Delfland, een nadere toelichting van de externe accountant en de portefeuillehouder Financiën over de accountantsbevindingen. Het advies van de Auditcommissie is in april 2025 ontvangen door het college. Het college heeft naar aanleiding van het advies een reactie opgesteld.

4. Overzicht verzamelkredieten

Met ingang van 2020 wordt bij de bestuursrapportage en bij de jaarstukken een overzicht van de zogenaamde verzamelkredieten als bijlage bij de behandeling van het jaarverslag gepubliceerd. In de rapportages wordt per verzamelkrediet een overzicht van het verloop van de beschikbaar gestelde kredieten gegeven. Deze worden bij de tweede behandeling van het jaarverslag in D&H meegestuurd.

5. Overzicht subsidies

Bij de jaarstukken 2024 wordt een overzicht gegeven van de actuele subsidie aanvragen en verstrekkingen.

16. Bijlagen

1. Jaarstukken 2024 Hoogheemraadschap van Delfland;
2. Controleverklaring 2024 Hoogheemraadschap van Delfland WG;
3. Accountantsverslag 2024 Hoogheemraadschap van Delfland;
4. Advies Auditcommissie over de jaarstukken 2024;
5. Reactie D&H op het advies van de Auditcommissie;
6. Projectenoverzicht Waterkeringen 2024;
7. Projectenoverzicht Watersystemen 2024;
8. Projectenoverzicht SGBP2 NEZ 2024
9. Projectenoverzicht SGBP3 Mitigerende maatregelen 2024;
10. Projectenoverzicht SGBP3 vismigratie 2024;
11. Projectenoverzicht Waterketen 2024;
12. Overzicht subsidies.

Onderwerp Jaarstukken 2024
Dossiernummer 3290

De verenigde vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van dinsdag 6 mei 2025, dossiernummer 3290;

gelezen het positieve advies van de commissie Bestuur, Financiën en Organisatie en de Auditcommissie.

Overwegende dat:

- De ontwerp jaarstukken 2024 ingevolge artikel 103, derde lid, van de Waterschapswet gedurende de daarvoor gestelde termijn voor eenieder ter inzage hebben gelegen;

Gelet op:

Artikel 77 van de Waterschapswet

Besluit:

1. De jaarstukken 2024 bestaande uit het jaarverslag 2024 en de jaarrekening 2024 vast te stellen;
2. Het voordelig exploitatieresultaat € 10,4 miljoen als volgt te bestemmen:
 - a. € 6,3 miljoen toe te voegen aan de algemene reserve vrij besteedbaar;
 - b. € 3,5 miljoen toe te voegen aan de bestemmingsreserve baggerwerkzaamheden;
 - c. € 0,6 miljoen toe te voegen aan de tariefdempingsreserve watersysteembeheer;
3. Ten aanzien van de investeringen en onderhanden werken als volgt te besluiten:
 - a. Het afvoeren van investeringsplannen voor een bedrag van € 3,6 miljoen en beschikbaar gesteld krediet voor een bedrag van € 3,8 miljoen conform bijlage I – Geactiveerde projecten 2024 van de jaarstukken 2024;
 - b. Het overbrengen van onderhanden werk naar gereedgekomen werken voor in totaal een bedrag van € 38,7 miljoen conform bijlage I – Geactiveerde projecten 2024 van de jaarstukken 2024;
 - c. Het overbrengen van de restantkredieten naar 2025 voor een totaalbedrag van € 203,2 miljoen conform bijlage II- Restantkredieten van de jaarstukken 2024;
4. Kennis te nemen van de controleverklaring en het accountantsverslag van de externe accountant Deloitte bij de jaarstukken 2024;
5. Kennis te nemen van het advies van de auditcommissie;
6. Kennis te nemen van de reactie van D&H op het advies van de auditcommissie;
7. Kennis te nemen van de projectenoverzichten waterkeringen, watersystemen, SGBP2 NEZ, SGBP3 mitigerende maatregelen, vismigratie en waterketen;
8. Kennis te nemen van het overzicht subsidies.

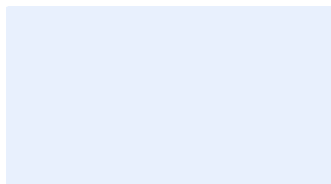
Dossiernummer: 3290

Aldus besloten in de openbare vergadering van donderdag 5 juni 2025.

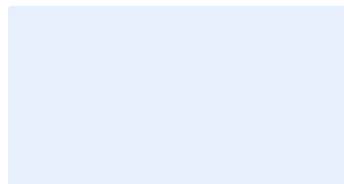
De verenigde vergadering voornoemd,

de secretaris,

de voorzitter,

ir. P.C. Janssen

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Jaarstukken 2024

Hoogheemraadschap van
Delfland

Jaarstukken 2024

Hoogheemraadschap van Delfland

Colofon

Jaarstukken 2024

Samenstelling

Hoogheemraadschap van Delfland
Delft, juni 2025

Hoogheemraadschap van Delfland
Postbus 3061
2601 DB DELFT
Tel: 015-2608108
www.hhdelfland.nl

Inhoud

1	Leeswijzer	6
2	Jaarverslag: managementsamenvatting	7
2.1	Bestuurlijke inleiding en samenvatting	7
2.2	Financieel resultaat 2024	9
3	Jaarverslag: Programmaverantwoording	13
3.1	Waterkeringen en waterbewustzijn	13
3.2	Waterkwaliteit en biodiversiteit	19
3.3	Waterkwantiteit en klimaatadaptatie	30
3.4	Waterketen en circulariteit.....	40
3.5	Financiën	48
3.6	Organisatie en bedrijfsvoering.....	53
4	Jaarverslag: Paragrafen.....	68
4.1	Staat van incidentele baten en lasten	68
4.2	Uiteenzetting van de financiële positie.....	69
4.3	Reserves en voorzieningen	75
4.4	Waterschapsbelastingen	77
4.5	Bedrijfsvoering.....	79
4.6	Wet open overheid	83
4.7	Verbonden partijen.....	84
5	Jaarverslag: Investeringsuitgaven.....	86
5.1	Investeringsuitgaven 2024 per programma.....	86
5.2	Gereedgekomen projecten.....	87
5.3	Restantkredieten.....	87
5.4	Projectenoverzichten verzamelkredieten	87
6	Jaarrekening: De exploitatierekening.....	88
6.1	Exploitatierekening naar programma's	88
6.2	Netto kosten per programma per hoofdtaak.....	89
6.3	Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstensoorten	89
6.4	Belastingopbrengsten	92
6.5	Wet normering topinkomens	92
6.6	Begrotingsrechtmatigheid.....	93
7	Jaarrekening: balans en toelichting	95
7.1	Balans per 31 december 2024.....	95
7.2	Waarderingsgrondslagen	96
7.3	Materiële vaste activa	98
7.4	Financiële vaste activa	98
7.5	Kortlopende vorderingen	99
7.6	Liquide middelen	101
7.7	Eigen vermogen	102
7.8	Voorzieningen	105
7.9	Vaste schulden met een looptijd van één jaar en langer.....	106
7.10	Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar.....	106
7.11	Overlopende passiva	107
7.12	Niet uit de balans blijvende verplichtingen	108
7.13	Gebeurtenissen na balansdatum	110
8	Bijlagen.....	111
8.1	Bijlage I: Geactiveerde projecten 2024.....	111
8.2	Bijlage II: Restantkredieten	112
8.3	Bijlage III: Belangrijkste incidenten en opschalingen 2024	116
8.4	Bijlage IV: Verbonden partijen en andere samenwerkingsvormen.....	120
8.5	Bijlage V: Overzicht Prestatie-indicatoren 2018-2024	124

8.6	Bijlage VI: Kwijtschelding publieke schulden kindertoeslagaffaire	126
8.7	Bijlage VII: Lijst met afkortingen	127
8.8	Bijlage VIII: Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	129

1 Leeswijzer

Voor u liggen de jaarstukken 2024 van het Hoogheemraadschap van Delfland. Deze bestaan uit twee delen:

1. het jaarverslag, dat bestaat uit de programmaverantwoording en de paragrafen.
2. de jaarrekening, die bestaat uit de exploitatierekening en de balans met toelichting.

Het jaarverslag is verdeeld over de hoofdstukken 2 tot en met 5. In hoofdstuk 2 vindt u de beleidsrealisatie op hoofdlijnen, een financiële analyse van het resultaat over 2024 en de gerealiseerde investeringsvolumes. In hoofdstuk 3 rapporteren we per programma over de realisatie van de doelen uit de begroting 2024 (die een afgeleide zijn van de bestuurlijke doelen). Verder laten we daarin de voortgang zien van de prestatie-indicatoren (PI's) en de voortgang en realisatie van de investeringen die daarbij horen, inclusief de overkoepelende thema's. Deze zijn als afzonderlijke programmalijn opgenomen. In hoofdstuk 4 zijn de (verplichte) paragrafen opgenomen. Hoofdstuk 5 gaat in op het verloop, de activering en de afronding van alle lopende investeringsprojecten.

De jaarrekening komt in hoofdstuk 6 en 7 aan bod. Hoofdstuk 6 geeft een overzicht van de exploitatierekening, verdeeld naar programma's, kostendragers en de diverse soorten kosten en opbrengsten. In hoofdstuk 7 presenteren we de balans en de toelichting daarop.

In hoofdstuk 8 vindt u enkele bijlagen.

Het jaarresultaat versus de bijgestelde begroting

In deze jaarstukken vergelijken we standaard het jaarresultaat over 2024 met de bijgestelde begroting 2024. Waar dat niet zo is, hebben we dat aangegeven. Afwijkingen van € 0,1 miljoen en meer hebben we verklaard. De bedragen in alle tabellen zijn keer € 1.000, tenzij dat anders is aangegeven.

De bijgestelde begroting 2024 bestaat uit de begroting 2024 plus:

- de begrotingswijziging uit de bestuursrapportage (Verenigde Vergadering (VV) september 2024);
- de technische wijzigingen die gedurende het jaar zijn doorgevoerd. Deze zijn altijd doorgevoerd:
 - binnen een programma (vanwege de rechtmatigheid van de begroting);
 - binnen een waterschapstaak.

In de tabellen worden kosten positief en opbrengsten negatief weergegeven. Een negatief resultaat betekent dus dat er meer opbrengsten zijn dan kosten.

Bestuurlijke behandeling van de jaarstukken

De auditcommissie brengt over de jaarstukken 2024 een advies uit aan de VV. De dijkgraaf en hoogheemraden (D&H) legt in deze jaarstukken verantwoording af over zijn beleid en investeringen. Zij leggen de jaarstukken voor aan de VV om ze vast te stellen en goed te keuren. De VV doet dit op grond van artikel 104 van de Waterschapswet.

Publicatie

De jaarstukken 2024 worden door D&H ter inzage gelegd. Dit wordt openbaar bekendgemaakt. De jaarstukken worden digitaal gepubliceerd op www.hhdelfland.nl.

2 Jaarverslag: managementsamenvatting

2.1 Bestuurlijke inleiding en samenvatting

In 2024 vierde ons Hoogheemraadschap van Delfland zijn 735-jarig bestaan. Een mijlpaal die onderstreept hoe lang en hoe belangrijk waterbeheer al is in ons gebied. Dit jubileumjaar werd gekenmerkt door grote uitdagingen, zowel wereldwijd als nationaal, die direct impact hadden en hebben op ons werk.

Algemene observaties

De wereld wordt geconfronteerd met toenemende klimaatuitdagingen; de hevige bosbranden in Californië, de verwoestende overstromingen in Midden-Europa en de aanhoudende droogteperiodes en watertekorten in verschillende delen van de wereld. 2024 was een bijzonder jaar in meteorologisch opzicht. Het was een nat jaar met een recordaantal dagen met zware neerslag. Tegelijkertijd was 2024 – samen met 2023 – het warmste jaar ooit gemeten. Dit onderstreept de urgentie van klimaatadaptatie en waterbeheer. Tegelijkertijd blijft de geopolitieke situatie onzeker. Dit heeft onder meer effect op de beschikbaarheid en betaalbaarheid van grondstoffen en materialen.

De medewerkers van Delfland, samen met zijn bestuurlijke en ambtelijke partners, hebben in 2024 belangrijke stappen gezet in het realiseren van een toekomstbestendig watersysteem. De veranderende omstandigheden vroegen om wendbaarheid en nauwe samenwerking tussen overheden, bedrijven en inwoners. Dit jaarverslag toont dat er in 2024 geen gebrek was aan wendbaarheid, samenwerking en ook niet aan slagvaardigheid.

Over de doelen van Delfland

Onder de noemer 'Water en bodem sturend in de ruimtelijke ordening' hebben we ingezet op verdere verbetering van eigen beleid en instrumenten, om effectiever te kunnen beïnvloeden. We hebben gevraagd en ongevraagd geadviseerd richting het Rijk, de provincie, regio's en gemeenten. 'Water en bodem sturend' raakt inhoudelijk veel belangrijke onderwerpen voor Delfland – denk aan wateroverlast, watertekort, waterveiligheid, waterkwaliteit en biodiversiteit. In meerdere programmalijnen binnen dit jaarverslag is beschreven wat er concreet is gedaan.

Om het ambitieuze programma waterkwaliteit te realiseren zijn in 2024 vele grote en kleine stappen gezet. De trendbreuk was zichtbaar in nadrukkelijke samenwerking met de omgeving en het aanspreken van partners op hun rol en verantwoordelijkheid. In het kader van onder meer de risico gestuurde aanpak zijn veel activiteiten uitgevoerd in de preventieve en repressieve sfeer. Met het uitkomen van de rapportage van de Universiteit van Utrecht eind 2024 is een basis gelegd voor het nemen van verdere stappen.

In 2024 lag de focus op verdere uitwerking en implementatie van de langetermijnstrategie wateroverlast 'Wapenen tegen extreme neerslag' en het uitwerken van de Strategie Zoetwater. Daarnaast is gewerkt aan het versterken van de samenwerking met gemeenten en tussen partijen binnen het netwerk Klimaatkrachtig Delfland op het thema klimaatadaptatie. De kansrijke, grootschalige locaties voor Natte Ecologische Zones (NEZ) zijn bijna gerealiseerd.

Alle polders worden eens in de zes jaar geanalyseerd met een watersysteemanalyse. In totaal waren in 2024 negen watersysteemanalyses onderhanden, waarmee het beheergebied van Delfland in zijn geheel weer up to date in kaart gebracht wordt. Rainlevelr is dé manier om wateroverlast in het glastuinbouwgebied zoveel mogelijk te beperken. In de allerlaatste dagen van 2024 hebben we de 100ste deelnemer mogen verwelkomen en hebben we hebben we 25

nieuwe aansluitingen gerealiseerd. Afhankelijk van het verzoek vanuit Delfland leveren de huidige deelnemers tussen de 49.000 en 98.000 m3 berging op.

De score 2024 op energieneutraliteit is pas medio 2025 bekend, maar de definitieve cijfers over 2023 laten zien dat Delfland op koers ligt met een percentage van 93,7% energieneutraliteit. Dit komt door de uitvoering van het uitvoeringsprogramma Energieneutraal én omdat we energie besparen.

Over de omgeving van Delfland

Onze samenwerking is op vele vlakken geïntensiveerd en/of uitgebreid. Voorbeeld is dat in het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) intern en extern een netwerk is opgebouwd tussen en met de Zuid-Hollandse-waterschappen en de provincie ZH. We hebben actief bijgedragen aan opstellen van samenwerkingsafspraken rondom de zogenoemde ZH PLG thema's.

In september hebben we een bijeenkomst op The Green Village georganiseerd voor gemeente- en provinciebestuurders, statenleden en gemeenteraadsleden uit onze regio waarin we kennis over klimaatverandering en klimaatadaptieve maatregelen met hen hebben gedeeld en verdiept. In deze bijeenkomst hebben we ook verkend waar verdere samenwerking mogelijk is.

Met de gemeenten zijn inzichten omtrent de waterkwaliteit gedeeld en is gestart met het gesprek waar de grootste knelpunten én kansen liggen om samen de gewenste aantrekkelijke leefomgeving te creëren. Uitgevoerde initiatieven op het gebied van communicatie in relatie tot waterkwaliteit betreffen onder meer de persoonlijke brief naar de glastuinbouwondernemer en het rapporteren op een kleiner aggregatieniveau (polder in plaats van sector). Ook hebben we ons meer gericht op gesprekken met partijen die een belangrijke schakel vormen in de keten van de glastuinbouw.

In het proces van de Weging van het Waterbelang (voorheen watertoets) zijn we dankzij overleg en informeel contact met alle gemeenten (en andere overheden) vroegtijdig bij ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving betrokken.

We namen deel aan verschillende initiatieven van derden die bijdragen aan de verbetering van de fysieke leefomgeving, om te beïnvloeden, kansen te signaleren en waar mogelijk te benutten. Delfland is begin 2024 sturingspartner geworden voor Nationaal Park Hollandse Duinen. In twee Westlandse glastuinbouwpolen (Broekpolder en Oranjepolder) werkte Delfland samen met de gebiedscoöperaties en andere overheidspartijen aan plannen voor een toekomstbestendige inrichting voor met name wateroverlast.

Over de mensen van Delfland

Met het bereiken van niveau 3 op de veiligheidscultuurladder en een 8,0 voor goed werkgeverschap hebben we belangrijke stappen gezet om een aantrekkelijke en veilige werkgever te zijn. Met ons arbeidsmarktbeleid laten we dit ook aan de omgeving zien. Van de medewerkers met een topfunctie is 36,4% een vrouw. Positief op een ander vlak was dat 24 medewerkers werkzaam waren in participatiebanen. In 2024 is het ziekteverzuim gestegen tot ruim 5%. In verband met dit stijgende verzuim (met name langdurig verzuim) zijn we hard aan de slag met acties gericht op verzuimpreventie en -vermindering.

Het vrijwilligersbeleid is vastgesteld. We hebben onder meer 91 vrijwillige dijkwachters geworven. In 2025 worden ze getraind om ingezet te worden.

Onze medewerkers werken in een steeds meer digitale omgeving, dit vraagt om effectieve inzet op Informatiebeveiliging en privacy. In 2024 hebben we 144 beveiligingsincidenten geregistreerd. Deze incidenten zijn effectief aangepakt. Er was in die situaties geen risico voor de rechten en vrijheden voor de betrokkenen.

Over de assets van Delfland

In 2024 hebben we 8,5 km regionale keringen op orde gebracht (doelstelling was 6 km). De voorbereiding van nieuwe projecten verliep voorspoedig, waardoor in 2024 meer projecten in uitvoering konden gaan. De belangrijkste resultaten in 2024 zijn: projecten Cluster Westland, Lombokstraat, Pijnackersevaart, Onderhoud Groene kades Berkel en Rodenrijs, Kade Aspar De Lier, Grootschalige vervanging van de beschoeiingen en de restauratie van de Berkelsche Zwethsluis in Lansingerland zijn gereed. De inventarisatie naar bruggen binnen het beheergebied van Delfland is afgerond. Van de ruim 1200 bruggen is gebleken dat ca. 60% door horizontale- of verticale natrekking eigendom is van Delfland. Uit de schouwen blijkt dat alle tot op heden geïnspecteerde bruggen in voldoende staat verkeren.

Het transporteren en zuiveren van het afvalwater is een continu proces evenals het vergisten van het slib, het ontwateren en afvoeren. De belasting van AWZI De Groote Lucht overschrijdt regelmatig de ontwerpcapaciteit van 258.000 ve. Dit vraagt veel van de zuivering qua (complexer) onderhoud, verbruik (elektriciteit en chemicaliën) en personele inzet. In 2024 zijn vier vervangingsalternatieven uitgewerkt in een schetsontwerp en beoordeeld op de door het algemeen bestuur vastgestelde criteria van waterzuivering Vergulde Hand. Dit in opmaat naar besluitvorming over het voorkeursalternatief in 2025.

Financieel resultaat 2024

Van de begrote lasten is in 2024 bijna 98% gerealiseerd en van de geraamde investeringen is 94% gerealiseerd. Het exploitatiesaldo over 2024 bedraagt € 10,4 miljoen voordelig. Dit resultaat is opgebouwd uit € 3,1 miljoen aan lagere kosten en bijna € 7,3 miljoen aan hogere opbrengsten.

De netto schuldquote (NSQ) daalde meer dan begroot naar 171%. De algemene dekkingsmiddelen zijn circa € 3,0 miljoen hoger (opbrengsten). Redenen zijn vooral een combinatie van lagere legesopbrengsten en hogere belastingopbrengsten voor de watersysteemheffing en uit de zuiveringsheffing. De minimaal benodigde weerstandscapaciteit is vastgesteld op € 25 miljoen en was einde 2024 € 50 miljoen.

Zowel de hoge mate van het realiseren van de begrote lasten, als het realiseren van de geraamde investeringen stemt tot tevredenheid over de gevoerde planning en control. Uit bovenstaande cijfers blijkt ook dat de financiële weerbaarheid van onze organisatie is vergroot.

Tot slot

Onze dank gaat uit naar iedereen die heeft bijgedragen aan het realiseren van de doelstellingen van Delfland. In een tijd van snelle veranderingen bleek interne en externe samenwerking de sleutel tot succes.

2.2 Financiële samenvatting

Exploitatieresultaat

Het exploitatiesaldo over 2024 bedraagt € 10,4 miljoen voordelig. In tabel 2.1 ziet u de realisatie over 2024 per programma.

Tabel 2.1 Vergelijking tussen het resultaat van 2024 en de bijgestelde begroting 2024 per programma

Programma	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Waterkeringen en waterbewustzijn	27.892	28.930	28.371	29.217
Waterkwaliteit en biodiversiteit	11.747	16.252	14.666	12.996
Waterkwantiteit en klimaatadaptatie	46.407	44.238	50.180	45.482
Waterketen en circulariteit	118.077	125.395	112.504	111.797
Financiën	-260.350	-283.581	-278.681	-281.826
Organisatie en bedrijfsvoering	53.221	59.733	59.733	58.753
Resultaat voor bestemming	-3.005	-9.034	-13.227	-23.581
Mutaties reserves	-700	9.034	13.227	13.227
Resultaat na bestemming	-3.705	0	0	-10.353

Afwijkingen in kosten en opbrengsten

Het resultaat over 2024 is opgebouwd uit € 3,1 miljoen aan lagere kosten en bijna € 7,3 miljoen aan hogere opbrengsten. De grootste afwijkingen ($\geq$ € 0,5 miljoen) staan hieronder. In hoofdstuk 3 lichten we de afwijkingen vanaf € 0,1 miljoen per programma toe.

Opbrengsten

Afwijking	Saldo
Meer belastingopbrengsten watersysteem (hogere WOZ-waarden, meer ingezetenen aangeslagen, lagere kwijtschelding, opbrengsten uit voorgaande jaren)	3.090
Meer belastingopbrengsten zuiveringsbeheer (, meer vervuilingseenheden opgelegd, opbrengsten uit voorgaande jaren)	1.557
Rentebaten op de schatkist (zie ook rentelasten in de tabel hieronder)	2.633
Meer opbrengsten uit grensoverschrijdend afvalwater	612
Meer baten door het uitlenen van personeel	734
Minder geactiveerde uren investeringsproject De Vergulde Hand	-871
Minder opbrengsten groengas door lagere productie en minder gunstige afzet op de markt	-474
Minder opbrengsten uit werkzaamheden baggeren	-733
Diverse meer- en minder opbrengsten kleiner dan € 0,5 miljoen	679
Totaal hogere opbrengsten	7.227

Kosten

Afwijking	Saldo
Meer rentelasten (oorzaak: per abuis € 2,4 miljoen rentebaten hieronder begroot)	-2.308
Meer duurzame gebruiksgoederen ingezet (bouwkundige en technische voorzieningen, automatisering)	-1.025
Hogere afrekening dienstverleningsvergoeding PPS door nat jaar (meer energie en chemicaliën)	-2.110
Minder personeelskosten dan begroot, waardoor minder is doorbelast naar de programma's	1.253
Minder baggerwerkzaamheden dan gepland	4.320
ICT-infrabeheer: o.a. licentiekosten VMWare en afrekening Vodafone vielen lager uit	1.075
Door tekort eigen personeel en ziekte minder voorbereiding en begeleiding om opdrachten uit te zetten binnen zuivering	535
Diverse meer- en minder kosten kleiner dan € 0,5 miljoen	1.386
Totaal lagere kosten	3.126

Exploitatieresultaat per taak

In onderstaande tabel ziet u het exploitatieresultaat van € 10,4 miljoen uitgesplitst per taak. Hieruit blijkt dat de taak watersysteembeheer een resultaat heeft behaald van € 8,3 miljoen positief en de taak zuiveringsbeheer een positief resultaat van € 2,0 miljoen. De toelichtingen op de diverse posten zijn terug te vinden in hoofdstuk 3 Programmaverantwoording en hoofdstuk 6 De exploitatierekening.

Tabel 2.2 Vergelijking resultaat 2024 met de bijgestelde begroting 2024 voor de taak watersysteem

Kostendrager	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Totaal kosten	130.838	132.735	140.896	136.147
Belastingopbrengsten	-128.729	-134.965	-135.307	-137.858
Kwijtscheldingen	4.317	7.617	6.083	5.462
Oninbaar verklaringen	1.116	934	1.214	1.295
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-7.654	-5.358	-7.469	-7.956
Totaal opbrengsten	-130.950	-131.772	-135.480	-139.057
Resultaat voor bestemming	-112	963	5.416	-2.910
<i>Mutaties reserves</i>				
Algemene reserve vrij besteedbaar	23	-663	-4.716	-4.716
Tariefdempingreserve WS	-3.725	-1.200	-1.200	-1.200
Tariefegalisatiereserve WS		400		0
Reserve kostenegalisatie WS	-1.253			0
Reserve kapitaallasten investeringen WS		500	500	500
Resultaat na bestemming Watersysteembeheer	-5.066	0	0	-8.326

Tabel 2.3 Vergelijking resultaat 2024 met de bijgestelde begroting 2024 voor de taak zuiveringsbeheer

Kostendrager	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Totaal kosten	172.411	178.699	167.289	168.912
Belastingopbrengsten	-148.452	-163.231	-160.598	-162.505
Kwijtscheldingen	2	0	0	0
Oninbaar verklaringen	1.295	2.672	1.538	1.888
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-28.149	-28.137	-26.873	-28.966
Totaal opbrengsten	-175.305	-188.695	-185.933	-189.583
Resultaat vóór bestemming	-2.893	-9.996	-18.643	-20.671
<i>Mutaties reserves</i>				
Algemene reserve vrij besteedbaar	-7.930	-587	2.261	2.261
Reserve Harnaschpolder	5.214	8.533	8.533	8.533
Tariefdeempingreserve ZB	-30	-2.800	2.999	2.999
Reserve kapitaallasten investeringen ZB	7.000	4.851	4.851	4.851
Resultaat na bestemming Zuiveringsbeheer	1.361	0	0	-2.027

Investeringsen

De oorspronkelijke begroting 2024 ging uit van € 36,8 miljoen aan investeringen. Dit bedrag is in de bestuursrapportage 2024 aangepast naar € 34,3 miljoen vanwege de (her)planning van activiteiten, de voortgang van aanbestedingstrajecten, de samenwerking met partijen in de omgeving en prijseffecten.

De realisatie in 2024 is uiteindelijk € 32,1 miljoen geworden. Hiermee blijven we € 2,2 miljoen onder de begroting. De afwijkingen per programma lichten we in hoofdstuk 3 verder toe.

Tabel 2.4 Investeringsuitgaven in 2024 ten opzichte van de bijgestelde begroting 2024

Programma	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Waterkeringen en waterbewustzijn	10.026	8.700	9.800	11.013
Waterkwaliteit en biodiversiteit	1.399	2.300	1.627	1.946
Waterkwantiteit en klimaatadaptatie	6.738	5.000	4.517	4.263
Waterketen en circulariteit	6.540	14.000	10.145	8.986
Organisatie en bedrijfsvoering	461	2.900	3.919	2.363
Subtotaal	25.164	32.900	30.008	28.571
Waterzuivering Vergulde Hand	1.289	3.900	4.714	4.109
Totaal	26.453	36.800	34.722	32.680

3 Jaarverslag: Programmaverantwoording

3.1 Waterkeringen en waterbewustzijn

3.1.1 Programmalijn Waterkeringen

Doel

Veilige toekomstbestendige waterkeringen.

Prestatie-indicatoren

Het percentage waterkeringen dat voldoet aan de normen die door het Rijk en de provincie Zuid-Holland zijn vastgesteld.

Tabel 3.1.1 Prestatie-indicatoren waterkeringen

Prestatie-indicator	Rekening 2023	Begroting 2024	Prognose Burap 2024	Rekening 2024
Primaire waterkeringen op orde (55 kilometer)	87%	87%	92% ⁽¹⁾	92% ⁽¹⁾
Regionale waterkeringen op orde (437 kilometer)	87%	73%	73%	79% ⁽²⁾

(1) Met het doorlopen van de ingangstoets voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma is de opgave gereduceerd van 7 km tot 4,5 km. Hierdoor voldoet een hoger percentage van de primaire waterkeringen.

(2) In 2024 is de beoordeling van de regionale keringen afgerond en aan de provincie gerapporteerd. Hieruit bleek dat 78% aan de norm voldoet. Doordat eind 2024 nog een aantal keringen op orde zijn gebracht is dit toegenomen tot 79%.

Wat hebben we gedaan aan activiteiten?

Het op orde brengen van de regionale keringen

In 2024 hebben we 8,5 km regionale keringen op orde gebracht. Dit is meer dan de 6 km die in de bestuursrapportage 2024 was voorzien. De voorbereiding van nieuwe projecten verliep voorspoedig, mede doordat de projecten door de voorbereiding van het Ontwikkelteam met meer zekerheid zijn uit te voeren. Hierdoor zijn er in 2024 meer projecten in uitvoering gegaan. De belangrijkste resultaten in 2024 zijn:

- Projecten Cluster Westland, Lombokstraat, Pijnackersevaart, Onderhoud Groene kades Berkel en Rodenrijs, Kade Aspar De Lier, Grootschalige vervanging van de beschoeiingen en de restauratie van de Berkelsche Zwethsluis in Lansingerland zijn gereed;
- Start uitvoering van het groot onderhoud aan regionale waterkeringen in Pijnacker-Nootdorp, Groenzoom in Berkel en Rodenrijs, de Vaartweg in Vlaardingen en de Van der Goeslaan in De Lier;
- Het ondertekenen van de samenwerkingsovereenkomst met de gemeente Pijnacker-Nootdorp voor het op orde brengen van regionale kering onder de Katwijkerlaan;
- De voorbereiding van de werkzaamheden bij het landgoed De Tempel, in samenwerking met de Gemeente Rotterdam en Natuurmonumenten;
- Start uitvoering project dijkversterking N468, in samenwerking met de provincie Zuid-Holland. Dit project loopt tot 2027.

Inspectie, onderhoud en testsluitingen

In de eerste helft van 2024 is de inspectieronde 2023-2024 voor de primaire, regionale en overige waterkeringen volgens planning afgerond. De inspectieronde 2024-2025 is in oktober 2024 gestart en wordt er volop geïnspecteerd door onze gebiedsbeheerders. Deze inspectieronde loopt door tot eind Q1 2025.

De vertaling van de inspectieresultaten naar maatregelen heeft in de zomer 2024 plaatsgevonden. Door het gehele gebied heen is onderhoud uitgevoerd aan de regionale waterkeringen. Op 26 locaties zijn schades aan de regionale waterkering hersteld. Daarnaast is op veel plekken graverijschade door dieren hersteld. Opvallend is het aantal lekke waterkeringen die in 2024 hersteld zijn. Het gaat hier om 8 waterkeringen, vermoedelijk dat dit is ontstaan door het natte jaar. Ondanks het natte voorjaar 2024 is het maaien van de regionale en primaire waterkeringen volgens planning verlopen.

In 2024 zijn er vanuit het onderhoud op drie plekken langs de N468 tijdelijke versterkingsmaatregelen getroffen. Dit omdat op die locaties de waterkering aan het verzakken was. Met het aanbrengen van tijdelijke steunbermen is dit verholpen. De kosten van de noodmaatregelen bedroegen ca. € 420.000.

Het onderhoud aan de kust en het Natura 2000 gebied is conform planning uitgevoerd. Voor de onderhoudsmaatregelen heeft Delfland subsidie van de provincie Zuid Holland ontvangen. Voor de Natura 2000 gebieden zijn (door de provincie) beheerplannen gemaakt met daarin uitgewerkt welke werkzaamheden gedaan moeten worden. Dit is een meerjarenplan. Delfland voert deze werkzaamheden voor de Natura2000 gebieden in de duinen uit.

De testsluitingen van de compartimenteringswerken in de boezem zijn uitgevoerd in november 2024. Bij een aantal objecten is geconstateerd dat onderhoud noodzakelijk is. Dit wordt opgepakt in 2025.

Toetsing regionale keringen

Delfland heeft 432 km regionale waterkeringen in zijn beheergebied. Regionale waterkeringen zijn waterkeringen die bescherming bieden tegen overstrooming door binnenwater. Iedere twaalf jaar beoordeelt Delfland of de regionale waterkeringen hoog en sterk genoeg zijn om het water goed te kunnen keren. Dat doen we op basis van de veiligheidsnormen die door de provincie Zuid-Holland zijn vastgesteld. Delfland heeft in 2024 het veiligheidsoordeel over de regionale waterkering gerapporteerd aan de Provincie Zuid-Holland. 335 km (78%) van de 432 km regionale waterkeringen voldoet aan de norm en 97 km (22%) voldoet nog niet aan de norm. Dit resultaat is gunstiger dan de prognose uit de bestuursrapportage. De waterkeringen die nog niet voldoen, worden de kaden de komende jaren opgenomen in het uitvoeringsprogramma of nemen we beheermaatregelen.

Zorgplicht bomen

We geven invulling aan de zorgplicht voor de bomen op onze eigendommen zoals waterkeringen, waterbergingen, stukjes land en verpachte grond. Op deze eigendommen staan ca. 10 duizend bomen en 170 bosplantsoenen. Een aanzienlijk deel van de bomen, ca. 45%, is (knot)wilg. Dit zijn bomen die voor de biodiversiteit erg belangrijk zijn. Delfland heeft in 2024 een grondige inspectie uitgevoerd naar de staat van deze bomen. Hieruit is gebleken dat er een achterstand is opgetreden in het onderhoud. Er zijn 1250 bomen die op afzienbare tijd groot onderhoud nodig hebben of een dusdanig risico vormen dat ze geveld moeten worden. Op basis van deze inspectie wordt er in 2025 een onderhoudsplanning opgesteld om de achterstanden in te lopen. Uit de onderhoudsplanning zal een strategie komen om de achterstanden stap voor stap in te lopen. Daarbij werken we volgens de kaders van Norminstituut Bomen zodat we in de toekomst voorkomen dat er achterstanden kunnen ontstaan. Medewerkers van Delfland zijn opgeleid om veiligheidsinspecties aan bomen te kunnen uitvoeren.

Het op orde brengen van de Delflandsedijk

Om de Delflandsedijk aan te melden bij het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) heeft Delfland samen met Rijkswaterstaat en inhoudelijke experts de ingangstoets doorlopen. Als gevolg van hoog achterland is de opgave gereduceerd van 7 tot 4,5 km. De prestatie-indicator voor de primaire waterkeringen neemt hierdoor toe van 87% tot 92%. Voor de resterende opgave is geconcludeerd dat met de nu beschikbare rekenmodellen de overstromingskans wordt overschat. We verwachten dat met een nieuwe, nog te ontwikkelen rekenmethode onderbouwd kan worden dat geen of veel minder maatregelen nodig zijn om aan de veiligheidsnorm te voldoen. Om deze methode te ontwikkelen zijn we vanuit het landelijke innovatieprogramma Kennis voor Keringen gestart met een vooronderzoek dat begin 2025 gereed zal zijn. Bij een positief resultaat zal de nieuwe rekenmethode en het daaruit volgende inzicht in de benodigde maatregelen verder worden uitgewerkt. Dit is naar verwachting begin 2027 gereed. Eventuele maatregelen worden dan opnieuw aangemeld bij het HWBP.

Muskusrattenbeheer

Muskusratten worden bestreden omdat ze waterkeringen en oevers beschadigen met de hollen en gangen die ze graven. Ze zijn ook schadelijk voor de biodiversiteit omdat ze planten wegvreten en inheemse diersoorten verdringen, vooral vogels die in het riet leven. In 2024 zijn er in ons beheergebied 2.568 muskusratten gevangen. Dat is een stijging van 38% ten opzichte van 2023. De verwachting is dat het aantal vangsten de komende jaren nog iets oploopt voordat het aantal muskusratten daalt. Samen met de andere waterschappen willen we de muskusratten terugdringen naar de landsgrenzen.

Wat heeft het gekost?

Tabel 3.1.2 Exploitatie programmalijn waterkeringen

Waterkeringen	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Netto lasten	27.892	28.502	27.973	29.177

Toelichting

De programmalijn Waterkeringen heeft een overschrijding gerealiseerd van € 1,2 miljoen.

Hogere uitgaven Onderhoud door derden bij de regionale keringen door noodmaatregelen aan de N468.	0,2
Hogere uitgaven Onderhoud door derden bij de primaire keringen door niet begroot maar noodzakelijk onderhoud (buiten de natura 2000 opgave) aan de duinen.	0,2
De afrekening van de solidariteitsbijdrage HWBP is lager uitgevallen.	-0,2
De piketdienst calamiteiten is overschreden. Het gaat dikwijls om spoedreparaties zoals aan een kering naar aanleiding van een lekkage bij de Katwijkerlaan - Keulseweg in Pijnacker.	0,1
Hogere doorbelasting van personeelskosten als gevolg van de nacalculatie. Zie de toelichting hiervoor in paragraaf 3.5.1.	0,9
Totaal	1,2

3.1.2 Programmalijn Waterbewustzijn en gedragsbeïnvloeding

Doel

Gedragskennis inzetten om bij te dragen aan de doelen van Delfland.

Wat hebben we gedaan aan activiteiten?

Wij hebben één gedragstraject voltooid en twee gedragsanalyses opgeleverd aan de afdelingen. Ook hebben we over alle kerntaken van Delfland advies gegeven op het gebied van gedragsverandering.

Daarnaast hebben we binnen Delfland lezingen gegeven over gedragsverandering. Tot slot hebben we het landelijke Netwerk Gedrag en Waterbeheer gecoördineerd en uitgebreid naar 17 partijen, waaronder 14 waterschappen.

Wat heeft het gekost?

Tabel 3.1.3 Exploitatie programmalijn waterbewustzijn en gedragsbeïnvloeding

Waterbewustzijn en gedragsbeïnvloeding	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Netto lasten	0	428	398	39

Toelichting

De begroting bestaat uit ca. € 0,35 miljoen aan begrote doorbelasting personeelskosten. Binnen deze programmalijn zijn nauwelijks personeelskosten doorbelast. Ook niet met de nacalculatie. Zie de toelichting hiervoor in paragraaf 3.5.1.

3.1.3 Programmalijn Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)

Doel

Delfland draagt integraal bij aan het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG).

Wat hebben we gedaan aan activiteiten?

Wij hebben zowel intern als extern een netwerk opgebouwd tussen én met de Zuid-Hollandse waterschappen en met de provincie Zuid-Holland. Daarnaast hebben we actief bijgedragen aan het opstellen van samenwerkingsafspraken rondom ZH-PLG thema's in de gebieden en in de coördinatie van de bestuurlijke vaststelling. Onze actieve houding maakt dat we veel inbreng hebben in de afspraken voor coproductie met de provincie binnen het ZH-PLG.

Wat heeft het gekost?

Tabel 3.1.4 Exploitatie programmalijn Nationaal Programma Landelijk Gebied

Nationaal Programma Landelijk Gebied	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Lasten	0	300	300	0
Baten	0	-300	-300	0
Totaal	0	0	0	0

Toelichting

De verwachting was dat de subsidie die in 2023 was ontvangen voor NPLG ook in 2024 beschikbaar werd gesteld. Dat is niet gebeurd, waardoor zowel de baten als de lasten niet zijn gerealiseerd. Wel zijn er eigen uren besteed, maar niet binnen deze programmalijn. Binnen deze programmalijn zijn nauwelijks personeelskosten doorbelast. Ook niet met de nacalculatie. Zie de toelichting hiervoor in paragraaf 3.5.1.

3.1.4 Investeringsuitgaven

Tabel 3.1.5 Investerings programma Waterkeringen en waterbewustzijn

Programmalijn	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Waterkeringen	10.026	8.700	9.800	11.013

Toelichting

In 2024 hebben we 8,5 km regionale keringen op orde gebracht en is het cultureel erfgoed de Berkelsche Zwethsluis gerestaureerd. De voorbereiding van een aantal nieuwe projecten verliep voorspoedig. Hierdoor zijn er in 2024 meer projecten in uitvoering gegaan. Bijvoorbeeld het groot onderhoud aan regionale waterkeringen in Pijnacker-Nootdorp en de Groenzoom in Berkel en Rodenrijs. De investeringsuitgave in 2024 stegen hierdoor tot € 11,0 miljoen.

We hebben in 2024 15 projecten (deels) geactiveerd:

1. BGO Cluster Westland
2. BGO Dijkhoornseweg
3. BGO cluster Maassluis
4. BGO WOK Vaartweg - Broekkade
5. BGO WOK Pijnackersevaart
6. WOK KVP dorp De Zweth
7. Waterkerende constructies Schipluiden - Leidschendam - Voorburg
8. Kade Schieveen Delftweg
9. BGO WOK Lombokstraat
10. Verzamelkrediet assetsysteem Waterkeringen
11. BGO Berkelsche Zwethsluis (nazorg)
12. BGO Gooland-Zuid (Cl. Den H. + Leidsenv. - DH_P042b)
13. Onderhoud Groene kades Berkel en Rodenrijs L_R048 en L_P035
14. Kade Aspar De Lier POL110_1
15. Groenzoom

3.2 Waterkwaliteit en biodiversiteit

3.2.1 Programmalijn Waterkwaliteit

Doel

Schoon, gezond en levend water.

Prestatie-indicatoren

Tabel 3.2.1 Prestatie-indicatoren waterkwaliteit

Prestatie-indicator	Resultaat 2023	Begroting 2024	Prognose Burap 2024	Resultaat 2024
1) Zomergemiddelde stikstofgehalte Boezem Westland/Midden Delfland & Boezem Haaglanden/Schie	2,3 & 2,1 mg/l	2,1 & 1,9 mg/l	2,1 & 1,9 mg/l	2,2 & 2,9 mg/l ⁽²⁾
2) ESF's: aantal verbeterstappen m.b.t. de 8 ESF's in de KRW-waterlichamen t.o.v. 2021 ⁽¹⁾	-2	6	6	5 ⁽²⁾
3) Toxiciteit: percentage metingen gewasbeschermingsmiddelen dat geen belemmeringen geeft voor ecologie	76%	96%	96%	84% ⁽³⁾

(1) De prestatie-indicator ESF's (ecologische sleutelfactoren) voor de ecologie is gebaseerd op het aantal benodigde verbeterstappen om de ecologie op orde te krijgen. Op basis van de prognose uit het KRW-programma zijn er 38 verbeterstappen nodig van 2022 tot en met 2027. Dat betekent voor 2024 tot en met 2027 iets meer dan 6 verbeterstappen per jaar.

(2) We zijn achteruit gegaan ten opzichte van 2023. Dit kan verschillende oorzaken hebben. Duiding wordt gegeven in de voortgangsrapportage waterkwaliteit.

(3) Er is een stijging van deze PI ten opzichte van 2024 van 77% naar 84%. Van de 26 glastuinbouwgebieden voldeden er twee aan de nieuwe PI. Nadere duiding vindt plaats in de voortgangsrapportage waterkwaliteit. Volgend jaar is er een nieuwe PI. Deze wordt al meegenomen in de voortgangsrapportage.

Wat hebben we gedaan aan activiteiten?

Het basisprogramma waterkwaliteit bestaat uit het SGBP-3, de uitvoeringsstrategie Waterkwaliteit overig water en de strategie Micro's. Met het coalitieakkoord is daar een additioneel pakket aan toegevoegd.

Om dit ambitieuze pakket te realiseren zijn in 2024 vele grote en kleine stappen gezet. De trendbreuk uit het coalitieakkoord was in 2024 zichtbaar door de manier waarop we zaken aanpakken. We werken nadrukkelijk samen met de omgeving, spreken partners aan op hun rol en verantwoordelijkheid en ervaren voor deze aanpak steun. Ook is met het uitkomen van de rapportage van de Universiteit van Utrecht eind 2024 een basis gelegd voor het nemen van verdere stappen als het gaat om regels beter te benutten.

De trendbreuk bestaat uit twee delen, enerzijds de manier en activiteiten die we ontplooiën en anderzijds de daadwerkelijke verbetering van de waterkwaliteit buiten. Het verbeteren van de waterkwaliteit blijkt weerbarstig en van vele factoren en vele actoren afhankelijk.

Het behalen van de doelen is een landelijk knelpunt wat ook blijkt uit het koepelrapport tussenevaluatie KRW welke eind 2024 is opgeleverd door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

Het werven en gevuld houden van het team dat hieraan werkt is een hele uitdaging. Een aantal vacatures is in 2024 later gevuld dan verwacht.

Versterking terugdringen van emissies

Glastuinbouw: terugdringen emissies

In ons handelen staat centraal dat de sector zelf verantwoordelijk is voor een schone glastuinbouw. De begrippen "license to produce" en "emissieloze kas" zijn breed uitgedragen in onze omgeving. Naast de risico gestuurde aanpak die gericht is op overtredingen zijn tal van activiteiten uitgevoerd in de preventieve en mitigerende sfeer. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de inzet van watercoaches sinds medio 2024. Gemeenten en de sector zijn voortdurend geïnformeerd naar aanleiding van metingen en met behulp van factsheets over overschrijdingen en het aantreffen van verboden stoffen. Het rapporteren op polderniveau en de wens om op kleinere schaal lekkages van nutriënten te gaan meten om ondernemers aan te spreken op hun zorgplicht is uitgewerkt in een brief aan alle tuinders met daarin de gegevens van de polder/gebied waarin hun bedrijf is gelegen. Veel media-aandacht is uitgegaan naar een casus waarin Dichloorvos werd gebruikt en waarbij de veroorzaker is gevonden. De gerechtelijke nasleep van deze casus kan nog wel even duren. Landelijk is aandacht gevraagd voor de aanwezigheid van gewasbeschermingsmiddelen via landelijke overleggrems (Platform Duurzame Glastuinbouw en BO-KRW) en in gesprekken met de ketenpartners (FVO, Royal Flora Holland, Stichting Milieukeur).

Overige emissies

In 2024 is de aanpak op de agrarische sector onverminderd doorgezet. Daarnaast is een eerste stap gezet om meer grip te krijgen op emissies via bijvoorbeeld hemelwaterafvoeren, foutaansluitingen en overstorten. Dit vraagt veel samenwerking met andere partijen zoals gemeenten en provincies. Hier is een nieuw team op gezet.

Microverontreinigingen

Eind 2024 is fase I van de strategie micro's afgerond. Deze was gericht op:

- meer grip krijgen op de risico's en effecten van microverontreinigingen op onze doelstellingen;
- nadere invulling geven aan onze wettelijke taken;
- het op orde brengen van het kennisniveau binnen Delfland;
- samenwerken met andere partijen omwille van kennisdeling en het zo goed mogelijk beheersen van risico's.

Het resultaat is dat Delfland invulling geeft aan wet- en regelgeving op het gebied van microverontreinigingen en dat er kennis en samenwerking is voor vervolgstappen. In de tweede fase van deze strategie ligt de focus op zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) en opkomende stoffen

(OS). Zo hebben we in 2024 gebiedsviewers ontwikkeld waarbij we mogelijke industriële bronnen van ZZS en PFAS nader in kaart brengen. We zijn gestart met het ontwikkelen van een monitoringscyclus en een beleids- en handelingskader voor ZZS en OS. Voor microplastics en medicijnresten zullen we bestaande inspanningen continueren. De manier waarop gezuiverd gaat worden als het gaat om medicijnresten zal binnen de waterketen worden opgepakt om invulling te geven aan de nieuwe Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater.

Versterking waternatuur

Aanleg, herstel en onderhoud

De kansrijke, grootschalige locaties voor Natte Ecologische Zones (NEZ) zijn bijna gerealiseerd maar het blijft een uitdaging om te komen tot die kwaliteit die we nastreven als het gaat om de ecologische kwaliteit van deze zones. Hierbij helpen nieuwe inzichten op basis van monitoring, toegenomen expertise over het bereiken van de juiste kwaliteit en het besef dat een goede mix van (her)aanleg, mitigatie en onderhoud nodig is. Eind 2024 is daarom begonnen met een evaluatie van het NEZ-netwerk, waarin de criteria voor het NEZ-netwerk in relatie tot de te bereiken doelen kritisch onder de loep genomen worden. Deze evaluatie wordt naar verwachting in Q1 van 2025 afgerond.

In 2024 zijn weer belangrijke stappen gezet met de aanleg en het robuust maken van het NEZ-netwerk. NEZ Gaagweg, NEZ Boonervliet en NEZ Madestein NO zijn 3 nieuw opgeleverde projecten. Verder is er een vooroeverbescherming geplaatst in het Zwethkanaal. Voor het grote NEZ-project Madestein ZW is eind 2024 het grondwerk gestart; deze wordt in 2025 voltooid. Ook is de planvorming afgerond van de projecten NEZ Nieuweweg-Pauwelslaan, NEZ Gantel de Baak en NEZ Waelplas. Verder zijn een aantal projecten voorbereid zodat ze in 2025 uitgevoerd kunnen worden, waaronder de herstelprojecten NEZ Vlaardingervaart, NEZ 't Nieuwe Water, NEZ Wennetjessloot. Bij deze laatste 2 projecten zal ook een nieuwe vooroever worden geplaatst om ze te beschermen tegen golfslag.

Een onderzoek in de Woudse polder naar de effectiviteit van verschillende typen golfbrekers om NEZ te beschermen is afgerond. N.a.v. de resultaten wordt een beslisboom opgesteld die gehanteerd kan worden om keuzes te maken voor bepaalde golfbrekers die NEZ moeten beschermen. De voorkeursvarianten worden toegepast in verschillende NEZ-projecten, zowel herstelprojecten als bij nieuw aan te leggen NEZ.

Om de watergangen verder ecologisch in te richten kiezen we daar waar mogelijk bij elk onderhoudsproject voor oeverbeschoeiingen en damwanden voor een zachte oplossing in plaats van een harde constructie. Hiervoor is in 2024 de inspiratiegids 'Verzachten en vergroenen oevers' voor zowel intern als extern gebruik opgeleverd. De gids is ook breed verspreid bij gemeenten.

De eerste voorbereidingen zijn in 2024 getroffen om (indien toegekend) provinciale subsidie vanuit ZHPLG voor groenblauwe dooradering in het veenweidegebied van Midden-Delfland door partners in het Bijzonder Provinciaal Landschap te laten uitvoeren.

Het geleerde van de afgelopen jaren heeft ook consequenties voor de manier waarop onderhoud wordt gepleegd. Om het onderhoud van de waternatuur met alle ervaringen van de afgelopen jaren beter vorm te geven is in 2024 een grote aanbesteding afgerond welke moet leiden tot NEZ' en van betere ecologische kwaliteit en een robuuster NEZ-netwerk als gevolg.

Na de geslaagde pilot is ecologisch baggeren met ingang van het baggerseizoen 2024/2025 een start gemaakt met het integreren van het ecologisch baggeren in de reguliere baggercyclus met als doel de onderwaterplanten een betere kans te geven zich te vestigen. Dit wordt de komende jaren goed gemonitord.

De realisatie van 3 vispassages zijn vanwege de stabiliteitsproblemen van de N468 vertraagd. De voorbereidingen zijn in 2024 gestart, zodat na het herstel van het dijklichaam vanaf 2026 gestart kan worden met de realisatie hiervan. De voorbereiding loopt voor de vispassages rondom de gemaal Hoekpolder, Tedingerbroekpolder en de Oude Lierpolder en samen met het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard aan het ontwerp van de vispassage op locatie Bergsluis.

Exoten

In 2024 is een zestal opties uitgewerkt voor het beschermen van onze waternatuur tegen de Amerikaanse rivierkreeft die in 2025 moet leiden tot de keuze voor een aanpak in de komende jaren.

Versterken beïnvloeding omgeving

Voor alle gemeentes zijn watersysteemanalyses voor waterkwaliteit uitgevoerd, die per deelgebied in de gemeente aangeven welke ecologische sleutelfactoren knelpunten vormen voor de waterkwaliteit. Dit is een eerste (technische) stap om effectieve maatregelen te kunnen nemen. In enkele gemeentes zijn de bevindingen gedeeld via een presentatie.

Nadat de laatste inzichten omtrent de waterkwaliteit zijn gedeeld, kan het gesprek met gemeenten worden gevoerd waar de grootste knelpunten én kansen liggen om samen de gewenste aantrekkelijke leefomgeving te creëren, met schoon, gezond en levend water. Onder de werktitel ‘Staat van ons water’ is met de gemeente Pijnacker-Nootdorp een eerste stap gezet. Deze aanpak leidt tot scherper inzicht in bedreigingen en kansen op lokaal niveau als het gaat om waterkwaliteit in een getekende visualisatie met een versimpelde toelichting. Dit moet uiteindelijk leiden tot een concreet maatregelenpakket om de waterkwaliteit te verbeteren, inclusief afspraken over verantwoordelijkheden en acties. De aanpak wordt verder doorgezet voor de andere gemeenten in 2025.

De communicatie en rapportage heeft zich afgelopen jaar gericht op veel individuele actoren. De persoonlijke brief naar de glastuinbouwondernemer, het rapporteren op een kleiner aggregatieniveau (polder in plaats van sector) biedt ons nieuw handelingsperspectief en hun een groter bewustzijn van (effecten van) eigen handelen. Ook hebben we ons meer gericht op gesprek met partijen die een belangrijke schakel vormen in de keten van de glastuinbouw. In de gesprekken met gemeenten zijn we onze taal en begrippen veel meer gaan verbinden met die van de gemeenten die zich richt op een gezonde leefomgeving.

Voor alle instrumenten die we inzetten om te beïnvloeden, maken we in toenemende mate gebruik van beschikbare en nieuwe data.

Wat heeft het gekost?

Tabel 3.2.2 Exploitatie programmalijn Waterkwaliteit

Waterkwaliteit	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Netto lasten	9.685	13.952	12.406	10.941

Toelichting

In totaal is ca. € 1,5 miljoen minder uitgegeven dan begroot.

In de uitbreiding van de formatie is rekening gehouden met tijdige invulling van formatieplekken. Enkele functies zijn pas eind van het jaar ingevuld in plaats van 1 juli. Ook is een aantal functies nog niet ingevuld in afwachting van de focus die in 2025 gelegd gaat worden. Dit betreft ca. 2-3 fte.	0,9
De kosten voor advies en beleid waterbodembodem en beleid waterkwaliteit zijn hoger dan begroot door onder andere het aantreffen van verontreinigingen. In 2024 is daarom een project gestart ten behoeve van het onderzoeken van sterk verontreinigde waterbodems. Het gaat om bemonsteringen die Aquon uitvoert.	-0,1
Ook zijn kleinere kosten voor waterkwaliteit lager uitgevallen dan begroot. Belangrijkste post daarbinnen is die voor watercoaches. Budget voor watercoaches is niet volledig ingezet. De watercoaches zijn een samenwerkingsproject met andere partijen en heeft meer opstarttijd nodig gehad dan gepland (in mei i.p.v. in januari).	0,6
De kosten voor monitoring waterkwaliteit zijn lager dan verwacht op basis van de hoeveelheid bemonstering en analyse die is uitgevoerd. Aquon factureert op basis van de begroting 2024. De realisatie wordt bepaald op basis van de afrekening van Aquon over 2024 die in Q2 2025 wordt vastgesteld. Hoe de exacte verrekening eruit ziet hangt af van de prestaties van Aquon over het gehele jaar (op basis van het werk voor alle waterschappen)	0,1
Totaal	1,5

3.2.2 Programmalijn Biodiversiteit

Doel

Delfland zet zich actief in voor de biodiversiteit door verbeteringen in werk en terreinen uit te voeren en bij alle werkzaamheden flora en fauna te ontzien. Daarmee dragen we bij aan biodiversiteitsherstel.

Wat hebben we gedaan aan activiteiten?

Biodiversiteit voor groot onderhoud van waterkeringen

In juni presenteerde het landelijke project Future Dikes wetenschappelijke onderbouwing voor de erosiebestendigheid van kruidenrijke grasbekledingen op keringen. Op basis hiervan hebben we maatregelen uitgewerkt voor dijkversterkingsprojecten.

Daarnaast hebben we een ontwerp opgesteld voor soortenrijke dijken en maatregelen voor natuurrijk onderhoud hebben we uitgewerkt. De impactanalyse zal begin 2025 worden afgerond. Voor beide aanpakken integreren we de resultaten in de Delflandse aanpak.

Biodiversiteit voor dagelijks onderhoud waterkeringen

Het areaal ecologisch gemaaid keringen blijft 79 hectare, met 15 hectare in verkenning.

Het groot onderhoud aan waterbergingen is geprioriteerd. De potentie voor ontwikkeling van ecologie en waternatuur is beoordeeld en wordt daar waar mogelijk gerealiseerd bij groot onderhoud.

Voor de bedrijfsterreinen van Delfland is een lijst met vergroeningmaatregelen opgesteld, gericht op het vergroenen van hekken en inheemse beplanting. Enkele grote terreinen zijn in 2024 overgeschakeld van gazonbeheer naar sinusmaaien voor biodiversiteit.

Het instrument 'biodiversiteitsprofielen' passen we standaard toe in waterveiligheidsprojecten en zal worden vertaald naar watersysteem en waterketen. In het project Waterzuivering Vergulde Hand besteden we aandacht aan biodiversiteitsmaatregelen.

Een kaart van het blauwgroene netwerk van Delfland, met hogere biodiversiteitsambities (rijke natuur), ronden we begin 2025 af. Deze kaart helpt bij de interne borging van biodiversiteit en planvorming met partners.

We hebben drie pilotprojecten voor monitoring uitgevoerd. De Delflandsedijk toont een lichte achteruitgang in kruidenrijkdom sinds 2021. Op de Zanddijk is een insectentelling uitgevoerd en drie meetpunten zijn opgenomen in het nationale hommelmeeetnet.

De natuurherstelwet vereist dat Nederland binnen twee jaar een natuurherstelplan opstelt, gekoppeld aan het concept 'Basiskwaliteit Natuur (BKN)'. Onze biodiversiteitsaanpak sluit hierop aan.

Wat heeft het gekost?

Tabel 3.2.3 Exploitatie programmalijn Biodiversiteit

Biodiversiteit	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Netto lasten	409	177	177	525

Toelichting

In totaal is ca. € 0,3 miljoen meer uitgegeven dan begroot. De overschrijding is volledig toe te rekenen aan de inzet van uren. De inzet van uren was in begroting 2024 een onvolledige weergave, meerkosten worden hierdoor verklaard. Zie de toelichting hiervoor in paragraaf 3.5.1.

3.2.3 Programmalijn Recreatief medegebruik

Doel

Delfland faciliteert recreatief medegebruik waar mogelijk.

Wat hebben we gedaan aan activiteiten?

Varen

Wij hebben uitgangspunten vastgesteld voor het uitbreiden van het bestaand netwerk van gemotoriseerd vaarverkeer (wanneer Delfland nautisch beheerder is), met focus op het beschermen van de ecologische waterkwaliteit. Daarnaast is een werkproces afgerond voor het aanpassen van vaarverordening bijlagen 2 en 3 (de vaarkaart). Tot slot is een draagkrachtanalyse uitgevoerd om beter beeld te krijgen van hoe we gemotoriseerd varen kunnen toestaan zonder schade aan de waterkwaliteit, oevers en waterbodembodem.

Zwemmen

In de Wollebrand (Westland) is de bron van bacteriële verontreiniging (riool overstorten en mogelijke foutaansluitingen) achterhaald en hebben we maatregelen opgesteld, waaronder voor blauwalg. De gemeente stopt met verdere maatregelen, omdat de zwemplas weer voldoet aan de EU-zwemwaterrichtlijn.

Voor Madestein Noord en Zuid (Den Haag) werken we een plan uit om de waterkwaliteit te verbeteren en KRW-doelen te halen.

De Plas Wilhelminapark (Rijswijk) is drooggelegd in samenspraak met de gemeente. Ook wordt het binnenkomend water gefilterd door nieuw aangeplant riet, om blauwalg te voorkomen.

Voor de Krabbepas (Vlaardingse) zijn er geen haalbare tijdelijke maatregelen tegen blauwalg gevonden om de periode tot 2030 te overbruggen.

Alle twaalf zwemlocaties zijn getest op PFAS, en de resultaten liggen ver onder de nieuwe RIVM-advieswaarden van 2024.

Bebording

Het bebordingsplan voor permanente informatie- en nautische borden is geïmplementeerd. We hebben werkprocessen opgesteld voor beide typen borden. Alle nautische borden, waaronder verkeersborden en vaarinformatie, zijn gecontroleerd en indien nodig vervangen. Verder passen we borden aan op basis van meldingen en verzoeken.

Prestatie-indicator zwemwater

Tabel 3.2.5 Prestatie-indicator zwemwaterlocaties

Prestatie-indicator	Resultaat 2023	Begroting 2024	Prognose Burap 2024	Resultaat 2024
Maximaal aantal locaties met een negatief zwemadvies van meer dan 3 weken	7	5	5	8

Toelichting

In 2024 is de PI niet gehaald. Op acht van de twaalf zwemlocaties gold meer dan drie weken een negatief zwemadvies vanwege blauwalg. Dit geldt voor Wollebrand (Westland), Plassen Madestein, Noordzijde, Zuidzijde en Loosduinen (Den Haag), Plas Wilhelminapark (Rijswijk), Dobbeplass (Pijnacker-Nootdorp), Delftse Hout (Delft) en Krabbeplass Oostzijde (Vlaardingen).

Wat heeft het gekost?

Tabel 3.2.4 Exploitatie programmalijn Recreatief medegebruik

Recreatief medegebruik	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Netto lasten	548	754	714	576

Toelichting

In totaal is ca. € 0,1 miljoen minder uitgegeven dan begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat er minder uren zijn verantwoord dan begroot met als gevolg een lagere doorbelasting van de personeelskosten. Zie de toelichting hiervoor in paragraaf 3.5.1.

3.2.4 Programmalijn Verbinding en facilitatie vanuit netwerk en kennis

Doel

Het waterbelang en de doelen van Delfland inbrengen en borgen in ruimtelijke en complexe plannen van derden voor de fysieke leefomgeving. Daarnaast kennisuitwisseling in binnen- en buitenland en ondersteuning van het streven om 20 miljoen mensen en 40 stroomgebieden wereldwijd te voorzien van schoon, voldoende en veilig water.

Wat hebben we gedaan aan activiteiten?

In het proces van de Weging van het Waterbelang (voorheen watertoets) zijn we dankzij overleg en informeel contact met alle gemeenten (en andere overheden) vroegtijdig bij ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving betrokken en worden de waterbelangen ingebracht in omgevingsvisies, omgevingsplannen en de afwijkingen daarvan. In 2024 zijn de 505 integrale wateradviezen binnen de gestelde termijn afgehandeld.

We zetten de samenwerking aan diverse complexe plannen van onze gebiedspartners voort en zorgden voor integrale en gecoördineerde inbreng van het waterbelang. We hebben voor het planproces van Dunea "Drinkwatervoorziening van de toekomst 2030-2040" begin november de position-paper en een beoordelingswijze vastgesteld met de belangen en standpunten van Delfland ten aanzien van de verschillende alternatieven. Het proces van Dunea loopt in 2025 door. De mogelijkheden voor vaarrecreatie in Monster Noord zijn in beeld gebracht. Deze zijn beperkt en onder strenge voorwaarden mogelijk. De projectontwikkelaar van Monster-Noord beraadt zich over het vervolg. De voorgenomen aanpassing van de A4 en de N14 is door Rijkswaterstaat (RWS) gepauzeerd vanwege bezuinigingen en stikstof-problematiek. Met RWS hebben we de financiële consequenties hiervan conform afspraken afgehandeld. De Blankenburgverbinding is in gebruik genomen. Het proces van samenwerking met RWS en bijbehorende vergunningverlening is hierbij succesvol verlopen.

Met alle gemeenten hadden we regulier contact over samenwerking rondom onze gezamenlijke wateropgaven en het verkrijgen en houden van overzicht over de belangrijkste gezamenlijke ambities en projecten, in de meeste gevallen vastgelegd in een waterplan of wateragenda. De verkennende gesprekken met drie gemeenten (Pijnacker-Nootdorp, Leidschendam-Voorburg en Westland) over de wenselijkheid en mogelijkheden voor het opstellen van een nieuw waterplan hebben om diverse redenen nog niet geleid tot concrete afspraken. Prioriteit voor de waterplannen bij de gemeenten is en blijft een aandachtspunt.

We hebben de regionale samenwerking aan ruimtelijke vraagstukken in de Haagse Regio voortgezet en daarmee organiseren we de inbreng in het programma NOVEX-Zuidelijke Randstad en de hieraan verbonden groenblauwe netwerken waar ook de provincie aan werkt. We continueerden de inbreng van benodigde kennis over het watersysteem in de regio en de borging van onze belangen.

We voerden verkenningen en planvorming uit voor de ontwikkelopgaven voor waterveiligheid, waterkwaliteit en wateroverlast waarbij een actieve rol van de omgeving rand voorwaardelijk is. We hebben in samenspraak met onze gebiedspartners passende en gedragen oplossingsrichtingen met bijbehorende (financierings-)afspraken gemaakt. Voor de waterkering aan de Katwijkerlaan in de gemeente Pijnacker-Nootdorp hebben we in juni 2024 een

samenwerkingsovereenkomst getekend met de gemeente voor gezamenlijk groot onderhoud. De financiën hiervoor zijn beschikbaar gesteld vanuit de investeringsplannen met bijbehorende verzamelkredieten.

We namen deel aan verschillende initiatieven van derden die bijdragen aan de verbetering van de fysieke leefomgeving om te beïnvloeden, kansen te signaleren en waar mogelijk te benutten. Delfland is begin 2024 sturingspartner geworden voor Nationaal Park Hollandse Duinen. In twee Westlandse glastuinbouwpolders (Broekpolder en Oranjepolder) werkte Delfland samen met de gebiedscoöperaties en andere overheidspartijen aan plannen voor een toekomstbestendige inrichting voor met name wateroverlast. Het Ontwikkelperspectief Broekpolder is eind dit jaar afgerond, waarna we de gemeente Westland hebben verzocht om dit uit te werken tot een ruimtelijke gebiedsvisie. In de Landschapstafel van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland continueerden we het trekker schap van 3 projecten (invoering Ecokleurenkoers, Klimaatslim boeren en Ecologische slootinrichting) en wisselden we als gezamenlijke partners kennis uit, beïnvloeden en ondersteunen we de gezamenlijk ontwikkelde visie. We werkten samen met provincie Zuid-Holland en betrokken gemeentes om een toekomstbestendig Vlietzone te ontwikkelen. Eind 2024 is een uitvoeringsagenda opgesteld om projecten op te starten die bijdragen aan het behalen van de doelen onder andere op het gebied van water, groen en klimaatadaptatie. In 2025 gaan we hiermee verder en worden onderliggende projecten verder opgestart.

In de tweede helft van 2024 is de Jaarrapportage “Weging Waterbelang, Complexe plannen, Waterplannen en Ruimtelijke planvorming” gepubliceerd met daarin een overzicht van de belangrijkste plannen waarbij we als Delfland in een vroeg stadium betrokken zijn, de belangen van Delfland inbrengen en kansen signaleren voor onze eigen opgave. Met betrekking tot de Blue Deal hebben diverse werkbezoeken plaatsgevonden waarbij over en weer kennis wordt gedeeld. Ook zijn diverse internationale delegaties ontvangen onder andere vanuit Frankrijk, India, Jordanië, Japan, de Verenigde Staten, Indonesië en Colombia.

Wat heeft het gekost?

Tabel 3.2.4 Exploitatie programmalijn Verbinding en facilitatie vanuit netwerk en kennis

Verbinding en facilitatie vanuit netwerk en kennis	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Netto lasten	1.105	1.369	1.369	955

Toelichting

In totaal is ca. € 0,4 miljoen minder uitgegeven dan begroot door een lagere doorbelasting van personele kosten. Zie de toelichting hiervoor in paragraaf 3.5.1.

3.2.5 Investeringsuitgaven

Tabel 3.2.5 Investerings programma Waterkwaliteit en biodiversiteit

Programmalijn	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Waterkwaliteit	1.399	2.300	1.627	1.946

Toelichting

De investeringsuitgaven in 2024 zijn bijna € 0,3 miljoen hoger dan de bijgestelde begroting 2024. Enerzijds komt dit door een administratieve correctie van een subsidie van € 0,5 miljoen.

Deze was als ontvangst geboekt, terwijl het project nog niet is afgerond en de eindverantwoording nog niet is ingeleverd.

Aan de andere kant kunnen doordat twee oeverbeschermingen, ieder geraamd op € 0,1 miljoen, uiteindelijk niet uit het investeringskrediet worden betaald en komen de uitgaven ten laste van de exploitatie. Beide projecten zijn inmiddels uitgevoerd.

In 2024 zijn 12 volgende projecten (deels) geactiveerd:

1. NEZ Lierwatering;
2. NEZ Strijp;
3. NEZ Honderdland;
4. NEZ Coldenhovelaan;
5. NEZ Plas Molenweg;
6. NEZ Gaagweg;
7. NEZ Madestein Oost;
8. NEZ Oude Spui;
9. NEZ Rotterdamse Schie;
10. Realisatie vispassage gemaal Dijkpolder;
11. Mitigerende maatregel NEZ Woudsepolder;
12. Mitigerende maatregel Dijckerwael.

3.3 Waterkwantiteit en klimaatadaptatie

3.3.1 Programmalijn Waterkwantiteit

Doel

Een robuust, klimaatbestendig watersysteem.

Prestatie-indicator

We bekijken hiervoor het percentage van ons beheergebied (totaal: 40.600 hectare) dat voldoet aan de normen voor inundatie (overstromen) zoals genoemd in de provinciale waterverordening.

Tabel 3.3.1 Prestatie-indicator waterkwantiteit

Prestatie-indicator	Rekening 2023	Begroting 2024	Prognose Burap 2024	Rekening 2024
Voldoet aan normering voor inundatie (in hectare)	40.080 (98,9%)	40.200 (99,0%)	40.100 (98,9%)	40.100 (98,9%)

Wat hebben we gedaan aan activiteiten?

Om deze PI te halen, is een hele serie activiteiten benodigd. De belangrijkste zijn in de begroting opgenomen en komen hieronder kort aan bod.

Watersysteemanalyses waterkwantiteit

Alle polders worden eens in de zes jaar geanalyseerd met een watersysteemanalyse. In totaal waren in 2024 negen watersysteemanalyses onderhanden, waarmee het beheergebied van Delfland in zijn geheel weer up to date in kaart gebracht wordt. Vier van deze watersysteemanalyses (WSA's) zijn in 2024 gereedgekomen. De WSA van de Polder van

Nootdorp liep in 2024 door en wordt in 2025 afgerond. De WSA's van het Boezemsysteem, de Oude polder van Pijnacker, Oostmade/Westmade en Groeneveldse polder/Groeneveldse droogmakerij zijn opgestart en worden naar verwachting in 2025 afgerond. Binnen de WSA's wordt rekening gehouden met nieuwe kaders vanuit klimaat.

Uitvoeringsprogramma wateroverlast 2027

Ook in 2024 werken we aan het uitvoeringsprogramma wateroverlast om in 2027 te voldoen aan de provinciale verordening. We zijn met de gemeenten in gesprek over de te nemen maatregelen. Samen met de gemeenten is gebleken dat deze maatregelen vaak vragen om een herinrichting van de openbare ruimte. Als dit het geval is, is met gemeenten afgesproken om via de toekomstgerichte wateroverlastplannen gezamenlijk maatregelen opstellen op te stellen die verder kijken dan 2027. Dit is de reden dat we de streefwaarde niet gehaald hebben in 2024.

Voor het voldoen aan de normen voor wateroverlast zoals genoemd in de provinciale verordening geldt een inspanningsverplichting. Met het oog daarop is in 2024 gestart met een samenwerking en kennisuitwisseling met andere waterschappen (HHSK, WSHD) en de provincie over wat we verstaan onder die inspanningsverplichting in relatie tot doelmatigheid van maatregelen. Omdat de provincie daar geen antwoord op kan geven, is onder leiding van de provincie, in 2024 een gezamenlijk onderzoek gestart. Begin 2025 vindt op basis van deze uitkomsten een herijking van uitvoeringsprogramma plaats en zal mogelijk ook de streefwaarde worden aangepast.

Naast deze gesprekken zijn in 2024 ook diverse maatregelen in het watersysteem genomen, die zonder problemen konden worden uitgevoerd. Het betreft hier veelal het vervangen van kleine kunstwerken die de kans op wateroverlast verkleinen.

Projecten

Afgelopen jaar zijn er binnen het watersysteem diverse projecten opgeleverd die bijdragen aan een robuust en toekomstbestendig watersysteem. Eén van deze projecten is de renovatie van het monumentale gemaal Nieuwlandse Molen. In 2024 is ook gemaal Oude Lierpolder gerenoveerd en is gemaal Hooipolder compleet vervangen.

Ter bestrijding van de wateroverlast in de Oranjestraat in De Lier hebben we samen met de gemeente Westland maatregelen genomen zoals bijv. de persleiding onder de provinciale weg. Het realiseren van een duiker ter hoogte van de kruising Burgerdijkseweg heeft bij het verkrijgen van toestemming van de nutsbedrijven vertraging opgelopen. Dus die volgt in 2025.

De bouw van gemaal Commandeurspolder is in 2024 stilgelegd omdat de vergunning voor het zwaar transport niet kan worden afgegeven vanwege stabiliteitsproblemen van de N468. Samen met Rijkswaterstaat en de aannemer onderzoeken we de mogelijkheid om in 2025 te starten. Het huidige gemaal Commandeurspolder wordt tot de oplevering van het nieuwe gemaal operationeel gehouden zonder verhoogd risico.

Ten behoeve van verbeteren van de zoetwatervoorziening binnen beheergebied van Delfland, is in het najaar 2024 gestart met de voorbereiding van de realisatie van gemaal Bergsluis.

Groeneveldse molen

Delfland hecht veel waarde aan het behouden van haar cultureel erfgoed, zoals het monumentale hoofdkantoor, de historische molens en een aantal monumentale gemalen. Het onderhoud van deze monumenten wordt zorgvuldig, op basis van de bevindingen van inspecties door Monumentenwacht, uitgevoerd. Uitgangspunt is het behouden van de kwaliteit en uitstraling van de monumenten.

Rainlevelr

Rainlevelr is een goede manier om wateroverlast in het glastuinbouwgebied zoveel mogelijk te beperken. In de allerlaatste dagen van 2024 hebben we de 100ste deelnemer mogen verwelkomen en hebben we 25 nieuwe aansluitingen gerealiseerd. Dat betekent een hogere uitgave dan begroot. Afhankelijk van het verzoek vanuit Delfland leveren de huidige deelnemers tussen de 49.000 en 98.000 m3 berging op.

Vanwege de toename van het aantal deelnemers is in 2024 gestart met de ontwikkeling van de procesautomatisering. Het doel is het aflatproces bij de teler te automatiseren en dit beter aan te laten sluiten op de bediening van het watersysteem vanuit de regelkamer.

Peilbesluiten

De peilbesluiten van cluster 2024 zijn vastgesteld in de VV van 28 november 2024. In deze peilbesluiten is extra aandacht besteed aan klimaatadaptatie en natuur. Eén van de vastgestelde peilbesluiten is het peilbesluit Aalkeet-Buitenpolder, peilgebied 4. Dit peilbesluit is in 2023 niet vastgesteld door de VV. In 2024 is er overleg geweest met belanghebbenden en op basis daarvan is het peilbesluit aangepast.

Bediening

In het beheersgebied van Delfland is ruim 1.100 mm neerslag gevallen. Vooral in het voorjaar heeft het veel en langdurig geregend. Om het landgebruik te blijven faciliteren zijn peilgebieden in de graslandpolders enkele maanden langer op het lagere winterpeil gehouden dan normaal zodat grondwaterstanden beter kunnen uitzakken. Dit is in enkele graslandpolders tot in juli volgehouden. In september is er enkele dagen bijzonder wisselvallig weer geweest met grote (voorspelde) neerslaghoeveelheden. Er zijn in november in diverse polders noodpompen uitgereden en is opgeschaald naar fase 2, maar er hebben zich geen grote wateroverlastincidenten voorgedaan.

Onderhoud technische installaties en procesautomatisering

Het onderhoud van de technische installaties verloopt volgens planning, waarbij geen significante vertragingen of problemen zijn opgetreden. Wel viel het onderhoud iets duurder uit dat begroot. Het aantal urgente verstoringen (uitval van kritische bedrijfsfuncties) is door het verder verbeteren van het onderhoud gereduceerd.

In het kader van de visie procesautomatisering hebben wij voor de aansturing van de gemalen in 2024 de eerste voorbereidingen getroffen voor de doorontwikkeling van de verschillende bedieningssystemen naar één systeem. Daar waren minder kosten mee gemoeid dan in de begroting opgenomen. Hiermee wordt de beveiliging, het onderhoud, het functioneel beheer en de benodigde kennis eenvoudiger.

Onderhoud watergangen

De aanbevelingen uit 2023 over de doelmatigheid van baggeren vanuit de rekeningcommissie, zijn in het eerste kwartaal van 2024 vertaald naar een actualisatie van het baggerbeleid. Deze beleidsbrief baggeren is door de verenigde vergadering vastgesteld. Het nieuwe beleid draagt bij aan het baggeren voor meerdere doelen van Delfland (met name waterkwaliteit), geeft ruimte aan maatwerk in de uitvoering van het baggeren, vraagt structureel aandacht aan het saneren van sterk verontreinigde waterbodems en dat we (kostenneutraal) voor gemeenten (en particulieren) gaan baggeren.

De eerste uitwerking van dit beleid heeft al in 2024 plaatsgevonden, de voorbereidingen voor de eerste cyclus ecologisch baggeren is in 2024 afgerond. In het baggerseizoen 2024-2025 is ruim 20 km opgenomen om ecologisch te worden gebaggerd. Door vertragingen bij de aannemers zal het gehele baggerseizoen 2024-2025 in de eerste maanden van 2025 plaatsvinden.

In november 2024 is de uitvoering van de eerste sanering van ernstig verontreinigde waterbodem binnen Delfland gestart. Het betreft hier de sanering van de PFOS-verontreiniging op het bedrijventerrein Forepark en de aangrenzende woonwijk. De sanering loopt voorspoedig en is in januari 2025 afgerond.

De werkzaamheden voor maaien van de watergangen en de oevers is in 2024 volgens planning uitgevoerd. De eerste maaironde (kleinschalig en alleen op locaties waar nodig is voor doorstroming) is zonder problemen afgerond. Tijdens de derde grote maaironde (in deze ronde worden alle watergangen gemaaid) hebben de aanhoudende natte omstandigheden voor enkele weken vertraging gezorgd. Uiteindelijk zijn de maaiwerkzaamheden toch ruim voor het einde van het jaar afgerond.

Er is een nieuw meerjarig contract afgesloten voor het onderhoud van de waterbergingen, terreinen en onze reeds aangelegde NEZ's. We merkte in deze aanbesteding dat er grote krapte is in de markt en er weinig inschrijvers zijn. In combinatie met de hoge inflatie, toegenomen loon- en materiaalkosten, maakt dat er een opwaartse druk is op de uitvoeringskosten van het onderhoud. Met het nieuwe bestek is Delfland in staat om veel meer maatwerk en gericht

onderhoud uit te voeren op onze NEZ's en waterbergingen. In 2024 is een inventarisatie van de onderhoudsstaat van de waterbergingen uitwerkt tot een onderhoudsopgave en planning. Vanaf 2025 zal er, over een periode van drie jaar, vanuit dit nieuwe meerjarige contract groot onderhoud uitgevoerd worden bij alle waterbergingen.

We werken aan de inspecties van oeverconstructies en de vaste kunstwerken om de staat van het onderhoud te bepalen. De inspecties zijn nu vrijwel compleet. Deze inspecties worden in 2025 geanalyseerd. Deze informatie stelt ons in staat om de komende jaren planmatige onderhoud te plegen.

Calamiteitenmiddelen

Om gesteld te staan bij calamiteiten hebben we (mobiele) tijdelijke pompinstallaties, noodstroomaggregaten en sinds 2024 enkele noodpompen (trekkerpompen) in eigen beheer. Voor de inzet van onze eigen noodpompen, maar ook voor de inzet van noodpompen van aannemers, hebben we de afspraken met aannemers in 2024 herzien. In het kader van de hulp aan Oekraïne hebben we in 2023 twee tijdelijke pompinstallaties gedoneerd die in 2024 vervangen zijn. In 2024 hebben ook twee noodstroomaggregaten gedoneerd die we begin 2025 vervangen, tot die tijd garanderen we noodstroom middels huur.

Bruggen

De inventarisatie naar bruggen binnen het beheergebied van Delfland is afgerond. Van de ruim 1200 bruggen is gebleken dat ca. 60% van de bruggen eigendom is van Delfland. Bruggen die een openbaar- of Delflands belang dienen, worden onderworpen aan een kwaliteitsschouw om te bepalen wat de onderhoudsstaat van deze bruggen is. Uit de schouwen die tot eind 2024 zijn uitgevoerd blijkt dat alle tot op heden geïnspecteerde bruggen in voldoende staat verkeren.

Wat heeft het gekost?

Tabel 3.3.1 Exploitatie programmalijn Waterkwantiteit

Waterkwantiteit	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Netto lasten	43.690	41.496	47.733	43.551

Toelichting

De netto lasten zijn € 4,2 miljoen lager uitgevallen ten opzichte van de bijgestelde begroting 2024. Hiervan is € 3,6 miljoen voor baggeren (€ 4,3 miljoen minder lasten en € 0,7 miljoen minder opbrengsten) die door vertraging bij de aannemers niet in 2024 is gerealiseerd. Deze activiteiten schuiven grotendeels door naar 2025. Het voorstel is om € 3,5 miljoen van dit budget aan de bestemmingsreserve voor baggerwerkzaamheden toe te voegen. Zie paragraaf 7.7 voor het voorstel bestemming jaarresultaat.

De voornaamste oorzaken van de resterende onderschrijding van € 0,6 miljoen zijn hieronder aangegeven.

Lagere kapitaallasten.	0,1
Lagere doorbelasting van personele kosten. Zie de toelichting hiervoor in paragraaf 3.5.1.	0,3
Minder advieskosten voor procesautomatisering doordat minder budget nodig was om de doelen voor 2024 te halen.	0,3
Hogere kosten voor onderhoud aan de technische installaties en vaste kunstwerken doordat er meer reparaties nodig waren dan verwacht.	-0,1
Hogere kosten voor het maaionderhoud doordat bijvoorbeeld meer drijfvuil moest worden weggehaald.	-0,2
Lagere energiekosten voor het bemalen van de polders en boezem dan begroot.	0,1
Het project Rainlevelr had meer aanmeldingen dan waar in de begroting rekening mee was gehouden met hogere kosten tot gevolg.	-0,1
Diverse kleine posten.	0,2
Totaal	0,6

3.3.2 Programmalijn Klimaatadaptatie

Doel

De regio Delfland is klimaatbestendig en water robuust in 2050.

Wat hebben we gedaan aan activiteiten?

In 2024 lag de focus op verdere uitwerking en implementatie van de langetermijnstrategie wateroverlast 'Wapenen tegen extreme neerslag' en het uitwerken van de Strategie Zoetwater. Daarnaast hebben we gewerkt aan het versterken van de samenwerking met gemeenten en tussen partijen binnen het netwerk Klimaatkrachtig Delfland op het thema klimaatadaptatie.

Langetermijn wateroverlast

We hebben de kaders voor Watersysteemanalyses geactualiseerd en zijn in 2024 gestart met het implementeren van de nieuwe neerslagstatistiek die op basis van de KNMI'23 scenario's is ontwikkeld. Hiermee zorgen we ervoor dat de gevolgen van klimaatverandering goed worden meegenomen bij onze werkzaamheden. Daarnaast zijn we gestart met het uitvoeren van een watersysteemanalyse voor de boezem en met een verkenning naar de borging van vasthoudmaatregelen.

In september hebben we een bijeenkomst op The Green Village georganiseerd voor statenleden en gemeenteraadsleden uit onze regio waarin we kennis over klimaatverandering en klimaatadaptieve maatregelen met hen hebben gedeeld en verdiept. In deze bijeenkomst hebben we ook verkend waar verdere samenwerking mogelijk is op de thema's zelfredzaamheid, te veel en te weinig water.

Eind 2024 is het eerste Toekomstgerichte wateroverlastplan (TWP) opgeleverd. Een TWP betreft een gebiedsgerichte uitwerking van mogelijke oplossingsrichtingen en maatregelen voor een robuust en toekomstbestendig watersysteem en levert handvaten voor een klimaatadaptieve inrichting van het betreffende gebied. Daarmee vormt het de basis voor keuzes ten aanzien van de inrichting, het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en de ruimtelijke ontwikkeling van een gebied, en daarmee ook een uitvoeringsprogramma Toekomstbestendig watersysteem. Deze eerste TWP (Eshofpolder) dient als blauwdruk voor de toekomstig op te stellen wateroverlastplannen. Begin 2025 volgen TWP Veen- en Binckhorst, TWP Mariahoeve en TWP

Plaspoel- en Schaaapweipolder. De leerpunten van deze vier worden meegenomen naar de volgende serie.

In 2024 zijn we gestart met een locatiescan voor bergingsgebieden om beter gesteld te staan voor heftige buien zoals deze in 2021 in Limburg gevallen zijn. Hierdoor groeien we mee met klimaatverandering en proberen we te voorkomen dat waterkeringen doorbreken en maatschappelijke ontwrichting ontstaat. Begin 2025 worden potentiële locaties samen met de betrokken gemeenten verder verkend. Ook verkennen we de technische en financiële haalbaarheid van het onderbemalen van de Plas van Alle Winden en het vergroten van inlaatcapaciteit van bergingsgebied Woudse Polder.

Samen met Noord- en Zuid-Hollandse waterschappen en de Provincie Zuid-Holland hebben we 'model klimaatregels' voor de gebouwde omgeving ontwikkeld. Deze modelregels leveren bouwstenen voor regels die we kunnen opnemen in ons beleid en instrumentarium en hebben betrekking op a) het minder afvoeren van water naar het watersysteem door meer water vast te houden op de plek waar 't valt, b) het behouden van het natuurlijk bufferend vermogen op het land/maaiveld, en c) het verminderen van de afhankelijkheid van aanvoer van zoet water in langdurig droge perioden. In 2025 verkennen we welke (onderdelen van de) modelregels we willen implementeren in ons beleid en regelgeving.

Strategie zoetwater

We hebben een plan van aanpak opgesteld voor de Strategie Zoetwater en zijn samen met interne en externe stakeholders gestart met de uitwerking hiervan. Aan de hand van een kernboodschap gaan we begin 2025 gesprekken voeren met vertegenwoordigers van verschillende zoetwater afhankelijke functies in het beheergebied van Delfland, waaronder scheepvaart en watergebonden industrie, glastuinbouw en natuur. Mede op basis daarvan werken we de strategie verder uit en starten we de bestuurlijke besluitvorming.

We zijn in 2024 – met subsidie vanuit de Provincie - gestart met onderzoek naar de impact van zoutindringing beperkende maatregelen bij de Parksluizen op schutbeperkingen en watervraag. Dit onderzoek geeft inzicht hoe infrastructurele investeringen aan de Parksluizen in verhouding staan tot de frequentie en duur van de schutbeperkingen. Parallel hieraan heeft de Provincie samen met ons een extern onderzoek laten uitvoeren waarin een inschatting is gemaakt van de economische effecten, nu en in de toekomst, van een stremming van de Parksluizen. Op basis van deze onderzoeken wordt – in samenspraak met belanghebbenden – bepaald hoe kosten en baten zich tot elkaar verhouden, en zullen onderlinge afspraken gemaakt moeten over eventuele uitvoering en bekostiging van maatregelen. Dit wordt in 2025 voorzien.

Verder hebben we actief deelgenomen aan het Deltaprogramma Zoetwater. De maatregelen uit het Deltaplan Zoetwater 2022-2027 zijn in uitvoering. Zo werken we samen met waterschap Hollandse Delta en het Havenbedrijf Rotterdam binnen het onderzoeksprogramma Brielse Meer (2023-2026) aan het robuust en klimaatbestendig houden van de watervoorziening vanuit het Brielse Meer en hebben we het planvormingsproces voor het realiseren van een extra aanvoermogelijkheid van zoetwater bij de Bergsluis in Rotterdam afgerond. Daarnaast werken we samen met de partners in de zoetwaterregio West-Nederland aan de voorbereiding van de derde fase van het Deltaprogramma Zoetwater (2028-2033). Hierin vindt herziening van de ambitie, adaptatiepaden en maatregelenprogramma plaats.

Samen met drie andere waterschappen en Rijkswaterstaat hebben we het Waterakkoord KWA (Klimaatbestendige Wateraanvoer) herzien. Hiermee borgen we inzet van de wateraanvoerroute bij grote droogte en verzilting van reguliere aanvoerpunten en kan water vanuit het Amsterdam-Rijnkanaal en de Lek via het beheergebied van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

worden aangevoerd naar de beheergebieden van Rijnland, Delfland en Schieland. Delfland heeft het Waterakkoord KWA op 4 februari 2025 bestuurlijk vastgesteld.

Klimaatadaptatie

In 2024 hebben we samenwerkingsafspraken gemaakt met de gemeenten Den Haag en Rijswijk en woningcorporaties Haag Wonen, Hof Wonen, Rijswijk Wonen en Vidomes om samen versnelling te brengen in de uitvoering en standaardisering van klimaatadaptatie. In Delft zijn we gestart met het opzetten van een dergelijke samenwerking.

We participeren in het netwerk Klimaatadaptatie DPRA Werkregio Delfland. Dit is één van de netwerken onder de Bestuurlijke Watertafel. Samen met dit netwerk is gestart met het concretiseren van gezamenlijke regionale klimaatadaptatiedoelen. Dit biedt voor Delfland de kans om de ambities en doelen van de langetermijnstrategie wateroverlast en de strategie toekomstbestendige zoetwatervoorziening goed regionaal in te bedden. Tevens zijn voorbereidingen gestart voor een volgende ronde van klimaatstresstesten (zoals afgesproken binnen het Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie). Gemeenten zijn hiervoor in de lead. Wij zullen informatie, kennis en inzichten inbrengen over het functioneren van het watersysteem. De stresstesten zullen in 2025 worden uitgevoerd.

Voor de proeftuin Waterstaat (Delft) en het innovatieprogramma VP Delta hebben we, samen met The Green Village (TU Delft), nieuwe programmaplannen voor de periode 2024-2027 uitgewerkt. We continueren de samenwerking en richten ons samen met alle partners vooral op de implementatie van bruikbare innovaties op het gebied van klimaatadaptatie in ons gebied.

We hebben kansen en mogelijkheden om de sponsswerking te vergroten en water op het land vast te houden verder verkend. Specifiek is gekeken naar berging op daken, onder pleinen, parken en sportvelden en naar klimaat adaptief parkeren. De uitkomsten worden in 2025 verder vertaald naar een aanpak en uitvoering van concrete pilots.

In 2024 hebben we samen met de provincie en de andere Zuid-Hollandse waterschappen gewerkt aan de borging van Water en Bodem belangen in het omgevingsbeleid van de provincie. Dit loopt door in 2025. Ook is een traject met deze partijen opgestart om op provinciale kaarten weer te geven waar er meer ruimte nodig is voor water, met als doel dit te gebruiken in regionale gebiedsprocessen en als verdieping op de klimaatonderlegger van Zuid-Holland. De Zuid-Hollandse waterschappen en de provincie hebben samenwerkingsafspraken gemaakt met de provincie over het proces ZH Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG).

Wat heeft het gekost?

Tabel 3.3.3 Exploitatie programmalijn Klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Netto lasten	2.717	2.643	2.348	1.769

Toelichting

De netto lasten zijn € 0,6 miljoen lager uitgevallen ten opzichte van de bijgestelde begroting 2024. De voornaamste oorzaken zijn hieronder aangegeven.

Lagere personeelskosten door beperkt beschikbare personele capaciteit door (tijdelijke) uitval ten gevolge van ziekte, zwangerschapsverlof en vertrek van een medewerker. Deze capaciteit is grotendeels niet vervangen wat weerslag heeft gehad op het aantal externe opdrachten. Daarnaast zorgde een verschuiving van prioriteiten naar de implementatie van de langetermijnstrategie wateroverlast en de uitwerking van de zoetwaterstrategie eveneens voor minder beschikbare capaciteit.	0,5
Diverse kleine posten.	0,1
Totaal	0,6

Het doel van deze programmalijn ligt op 2050. Dit is een dermate lange termijn, dat de impact van deze onderschrijving op het uiteindelijke te halen doel beperkt is.

3.3.3 Programmalijn Bodem en grondwater

Doel

Delfland heeft een integraal beleid voor bodem en grondwater.

Wat hebben we gedaan aan activiteiten?

Er is in 2024 verder gewerkt om de grondwateronttrekkingen binnen het gebied van Delfland inzichtelijk te krijgen. Ook is er onderzoek gedaan naar de werkelijk onttrokken hoeveelheden.

Het bestaande beleid van Delfland is getoetst in hoeverre deze nog aansluit bij de huidige ontwikkelingen. Het strategisch beleid voldoet nog. De vertaling naar beleidsregels is niet meer

up to date. In 2025 zullen deze worden aangepast.

Kennis uit de themagroepen van de Unie van Waterschappen zal hierbij gebruikt worden.

Onderlinge afstemming tussen ZH-PLG en het beleidsveld Bodem en grondwater vindt plaats en er is een zienswijze ingediend op het onderdeel 'brijnlozingen' voor het omgevingsbeleid van de provincie Zuid-Holland, en er is input gegeven aan de evaluatie van het onderdeel 'grondwateronttrekkingen en infiltraties' van het omgevingsbeleid van de provincie.

Wat heeft het gekost?

Tabel 3.3.4 Exploitatie programmalijn Bodem en grondwater

Bodem en grondwater	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Netto lasten	0	99	99	162

Toelichting

Hogere doorbelasting van personele kosten. Zie de toelichting hiervoor in paragraaf 3.5.1.

3.3.4 Investeringsuitgaven

Tabel 3.3.5 Investerings programma Waterkwantiteit en klimaatadaptatie

Programmalijn	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Waterkwantiteit	6.738	5.000	4.517	4.263

Toelichting

De realisatie is ca. € 0,25 miljoen lager door onder andere de vertraging van de werkzaamheden in De Lier vanwege de langere wachttijd op goedkeuring door de nutsbedrijven.

In 2024 zijn de volgende projecten (deels) geactiveerd:

1. Onderhoudswerkzaamheden gemaal De Zaaier;
2. Onderhoudswerkzaamheden beschoeiing Zwethkanaal/Galgeweg;
3. Onderhoudswerkzaamheden gemaal Nieuwlandsemolen;
4. Onderhoudswerkzaamheden gemaal Nieuwland Noordland Opmaling;
5. Onderhoudswerkzaamheden gemaal Nieuwland Noordland Oost;
6. Onderhoudswerkzaamheden gemaal Nieuwland Noordland Bagijneland;
7. Onderhoudswerkzaamheden gemaal Dijkpolder;
8. Onderhoudswerkzaamheden filterinstallatie Broekpolder;
9. Onderhoudswerkzaamheden gemaal Oude Lierpolder;
10. Vervanging gemaal Hooipolder.

3.4 Waterketen en circulariteit

3.4.1 Programmalijs Waterketen

Doel

Een doelmatig en toekomstbestendig transport van afvalwater en het zuiveringsproces.

Prestatie-indicatoren

Tabel 3.4.1 Prestatie-indicatoren waterketen – verwijderingsrendement stikstof en fosfaat

Prestatie-indicator	Rekening 2023	Begroting 2024	Prognose Burap 2024	Rekening 2024
Verwijderingsrendement stikstof %	80%	80%	80%-82%	82,4%
Verwijderingsrendement fosfaat %	80%	80%	80%-82%	87,4%

Als gevolg van de hogere belasting van awzi De Groote Lucht wordt een hogere droge stof in de zuivering gehanteerd zodat er voldoende bacteriën zijn om de vuillast 'op te eten'. Vanwege het hogere droge stofgehalte in de zuivering worden extra chemicaliën gedoseerd om de bezinkbaarheid goed te houden. Als gevolg hiervan is het verwijderingsrendement voor stikstof en fosfaat hoger dan de streefwaarde.

Wat hebben we gedaan aan activiteiten?

Regulier beheer

We hebben afvalwater getransporteerd, gezuiverd, het beheer en onderhoud uitgevoerd en het slib vergist (biogasproductie), ontwaterd en afgevoerd. Het biogas dat daarbij ontstond, is omgezet in groengas (6,9 miljoen Nm3). Het gas dat we niet zelf nodig hadden, hebben we afgezet op het aardgasnetwerk. Daarbij bleven we binnen de wettelijke kaders en vergunningen en hebben we overlast voor de omgeving vermeden. Ook hebben we actief bijgedragen aan de veiligheidscultuur en het vergroten van de operationele veiligheid.

Het transporteren en zuiveren van het afvalwater is een continu proces evenals het vergisten van het slib, het ontwateren en afvoeren. Doordat dagelijks wordt gemeten, is er een goed inzicht in de belasting en het debiet dat binnenkomt en verwerkt moet worden. De belasting van AWZI De Groote Lucht overschrijdt regelmatig de ontwerpcapaciteit van 258.000 ve (7-daags gemiddelde over 2024 bedraagt 327.000 ve., een overschrijding van 26,7%). Dit vraagt veel van de zuivering qua (complexer) onderhoud, verbruik (elektriciteit en chemicaliën), personele inzet en risico's, zoals ook aangegeven in de Burap. Vooral de bezinkbaarheid is kritisch. Als vanwege hevige regen de verblijftijd in de nabezinktanks te kort wordt, dan vindt er uitspoeling plaats. In 2024 heeft dat enkele keren plaatsgevonden. Om de capaciteit te vergroten zijn en worden de komende jaren meerdere instandhoudingsmaatregelen uitgevoerd. De personele capaciteit is zowel door ziekte als door lastig in te vullen vacatures niet geheel geleverd waardoor sommige activiteiten doorgeschoven zijn naar 2025.

De onderhoudswerkzaamheden zijn volgens planning uitgevoerd. Dit geldt zowel voor de reguliere onderhoudsmaatregelen, als voor de grotere renovaties en vervangingen. Wel is het een uitdaging om het groot onderhoud af te stemmen met de operationele werkzaamheden als gevolg van:

- De overschrijding van de ontwerpcapaciteit van AWZI De Groote Lucht;
- De veelheid van instandhoudingsprojecten;
- Personele inzet (vergrijzing en kennisopbouw).

Binnen de organisatie wordt continu gezocht naar oplossingen om ervoor te zorgen dat zowel de onderhouds- als de operationele processen soepel blijven verlopen.

Doordat inspecties zijn uitgevoerd kan het onderhoud op basis van urgentie (risico gestuurd) ingepland worden. Er is ook gewerkt aan een betere balans tussen correctief en gepland (preventief) onderhoud. De verhouding is nu 19/81%. Deze verhouding is een indicatie dat we qua onderhoud beter in control zijn en niet meer overvallen worden door ongewenste uitval of storingen. De ambitie voor de begroting 2024 was een verhouding van 30/70% realiseren (was 70/30%) zodat meer gepland onderhoud werd uitgevoerd (wat goedkoper is). Idealiter ligt de verhouding tussen 30/70% en 20/80% in. Het geplande onderhoud is in 2024 binnen het budget en volgens de planning uitgevoerd.

Collectieve zuivering

In 2024 is de PACAS-installatie gerealiseerd op AWZI Nieuwe Waterweg en is deze getest voorafgaande van ingebruikname. Realisatie van de installatie heeft langer geduurd dan gepland. De inpassing van de installatie op de AWZI vroeg meer tijd alsmede het voldoen aan de ATEX-richtlijn (Atmosphères Explosibles, Europese richtlijn 1999/92/EG).

Waterharmonica

Nadat begin 2024 het besluit is genomen om de nieuwe AWZI op bedrijventerrein De Vergulde Hand te realiseren, is het ontwerp van de Waterharmonica aangepast en is de kans gepakt deze te optimaliseren vanwege de verscherpte eisen aan het natuurdoeltype. In de zomer van 2024 zijn de voorbereidende werkzaamheden voor de eerste fase van de Waterharmonica gestart.

Waterzuivering Vergulde Hand

In 2024 zijn 4 alternatieven uitgewerkt in een schetsontwerp en beoordeeld op de door het algemeen bestuur vastgestelde criteria van waterzuivering Vergulde Hand. Dit in opmaat naar besluitvorming over het voorkeursalternatief in 2025. Verder zijn conform planning de benodigde stappen in het omgevingsproces en marktverkenning uitgevoerd.

Wat heeft het gekost?

Tabel 3.4.2 Exploitatie programmalijn Waterketen

Waterketen	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Netto lasten	116.730	123.486	110.752	110.272

Toelichting

De netto lasten zijn € 0,5 miljoen lager uitgevallen ten opzichte van de bijgestelde begroting 2024. De opbrengsten zijn € 0,6 miljoen hoger en de kosten € 0,1 miljoen hoger dan begroot.

Kosten

Hogere kosten voor slibverwerking noordelijke regio door meer afgevoerd slib en een hogere vereveningsbijdrage van HVC. De vereveningsbijdrage is ter dekking van de extra kosten voor het verwerken van slib op andere locaties, omdat de slib drooginstallatie nog niet gereed is. Dit vanuit het principe dat alle GR-deelnemers hetzelfde tarief betalen voor transport en slibverwerking.	-0,3
Hogere dienstverleningsvergoeding PPS vanwege natter jaar.	-1,3
De kosten voor de arbitrage met Delfluent zijn hoger uitgevallen.	-1,1
De kosten voor de Collectieve Zuivering zijn lager door latere ingebruikname (november i.p.v. september 2024)	0,5
Lager verbruik chemicaliën. We hebben maar een deel van het jaar ijzerchloride gedoseerd op de gisting van DGL, omdat de dosering niet het gewenste effect had.	0,3
Het verwijderen van ongebruikte slibgistingstanks op de AWZI Nieuwe waterweg is door gebrek aan personele capaciteit doorgeschoven naar 2025	0,3
Lagere doorbelaste personeelslasten. In paragraaf 3.5.1 wordt dit toegelicht.	0,6
Lagere kapitaallasten door hogere rentebaten dan in de begroting opgenomen.	0,1
Lagere kosten voor beheer door onvoldoende beschikbare capaciteit voor het voorbereiden en uitzetten van diverse advies- en onderzoeksopdrachten. De opdrachten zijn vooruitgeschoven in de tijd.	0,6
Lagere kosten van het lichtplan. Door nader onderzoek medio 2024 op de aankoop van materialen en inschatting van de uren is het lichtplan voor 1/3 van de oorspronkelijke raming uitgevoerd.	0,1
Lagere onderhoudskosten zuiveringsinstallaties doordat vanwege de hogere belasting van DGL minder onderhoud is uitgevoerd.	0,1
Totaal	-0,1

Opbrengsten

Hogere opbrengsten vanuit de anti-afhaakregeling overeenkomst met Nutricia. De oude overeenkomst is nog niet vernieuwd. De afrekening met Nutricia heeft plaatsgevonden op basis van de overeenkomsten voor Grensoverschrijdend afvalwater. Daarnaast is door een hoger werkelijk aantal ve's de afrekening 2020 van de GOAW-overeenkomst Zoetermeer hoger uitgevallen.	0,6
De bijdrage vanuit het Rijk voor Covid bemonstering is hoger uitgevallen door een verrekening over 2023 en de kostenbijdrage voor de KRW- doelen.	0,2
Lagere groengasproductie en minder gunstige afzet op de markt dan prognose.	-0,5
Hogere opbrengsten uit overeenkomsten voor onderhoud van zuivering technische werken door verrekeningen voor voorgaande jaren en hogere doorbelaste kosten voor elektriciteit.	0,1
Overige kleine voordelige afwijkingen in de opbrengsten.	0,2
Totaal	0,6

3.4.2 Programmalijn Transitie waterketen

Doel

Transitie van een lineaire naar een circulaire waterketen.

Wat hebben we gedaan aan activiteiten?

In november 2024 is de herziening van de richtlijn stedelijk afvalwater vastgesteld. Deze richtlijn wordt, binnen 3 jaar, vertaald naar Nederlandse wet- en regelgeving, wat duidelijke kaders voor Delfland biedt. De richtlijn stelt extra eisen aan de verwijdering van fosfaat, stikstof en microverontreinigingen. Het project systeem- en levensduuranalyse, een studie naar de impact van deze extra eisen, gestart in 2024, toont aan dat de zuiveringscapaciteit moet worden uitgebreid, ondanks beperkte ruimte op huidige locaties van de RWZI's. In 2025 zal deze studie zich richten op mogelijke oplossingen.

Het project Waterzuivering Vergulde Hand heeft als doel effluent te leveren als zoetwaterbron voor de Krabbepas. Dit is opgenomen in het voorkeursalternatief. De opgestelde (concept) Strategie Zoetwater en Droogte voorziet voorlopig geen extra effluentlevering aan het eigen watersysteem.

Delfland heeft behoefte aan meer grip op influent vanwege de invloed van effluent op de waterkwaliteit en de eisen van de KRW. In 2024 is een samenwerking gestart tussen provincie Zuid-Holland, omgevingsdiensten, waterschappen en gemeenten om de impact van RWZI's en indirecte lozingen op de waterkwaliteit te bepalen. Dit resulteert in 2025 in een gezamenlijk uitvoeringsprogramma om knelpunten te mitigeren.

Het project "Water in bedrijf" onderzoekt een toekomstbestendige samenwerking binnen het NAD, met een bredere verdeling van activiteiten over de betrokken partners. Dit project is gestart in 2024 en wordt in 2025 afgerond.

Op het gebied van innovatie en onderzoek zijn in 2024 diverse stappen gezet. Metingen op RWZI Nieuwe Waterweg en Harnaschpolder geven inzicht in lachgas- en broeikasgasemissies. Delfland neemt deel aan onderzoek met TU Delft, gericht op het verwijderen van microverontreinigingen. De opschaling van Harkos vindt plaats bij Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden, realisatie beoogd in 2026. Het project Ultieme Waterfabriek heeft in 2024 een demo-locatie in Emmen opgeleverd voor drinkwaterproductie uit afvalwater. Het project Blue City Closed Loop onderzoekt de werking van een zuiveringsinstallatie op gebouwniveau, conclusies en aanbevelingen worden verwacht in 2025.

Wat heeft het gekost?

Tabel 3.4.3 Exploitatie programmalijn Transitie waterketen

Transitie waterketen	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Netto lasten	553	652	652	741

Toelichting

De overschrijding wordt hoofdzakelijk verklaard door hogere directe kosten voor onderzoeken, waaronder aanschaf meetsensoren voor monitoring lachgas op RWZI Harnaschpolder.

3.4.3 Programmalijs Energie- en klimaatneutraal

Doel

Delfland is energieneutraal in 2025 en klimaatneutraal in 2050 (*streven* naar 2035).

Prestatie-indicatoren

Energieneutraal in percentage en klimaatvoetafdruk (in tonnen CO₂-equivalent) inclusief methaan- en lachgasemissies (waarden conform rekenmethodiek Klimaatmonitor).

Tabel 3.4.4 Prestatie-indicatoren energieneutraal en hoeveelheid CO₂-uitstoot

Prestatie-indicator	Resultaat 2023	Begroting 2024	Prognose Burap 2024	Prognose 2024
Energieneutraal in %	93,7	97,6	97,6	97,6
Hoeveelheid broeikasgasuitstoot in tonnen CO ₂ -equivalent (CO ₂ , methaan en lachgas)	4.718 ⁽¹⁾	58.350	58.350	58.350

(1) In de jaarrekening 2023 is de CO₂-uitstoot nog exclusief methaan en lachgas gerapporteerd en daarom is de hoeveelheid CO₂-uitstoot voor 2023 lager.

Tabel 3.4.5 Prestatie-indicatoren energieneutraal en CO₂-uitstoot meerjarig verloop

Prestatie-indicator	Resultaat 2019	Resultaat 2020	Resultaat 2021	Resultaat 2022	Resultaat 2023	Prognose 2024
Energieneutraal in %	n.v.t.	71	92	93	93,7	97,6
Hoeveelheid broeikasgasuitstoot in tonnen CO ₂ -equivalent (CO ₂ , methaan en lachgas)	8.478	6.547	7.122	6.752	4.718 ⁽¹⁾	58.350

(1) Zie voetnoot hierboven.

Toelichting

We zijn *energieneutraal* wanneer het energieverbruik gelijk is aan de energieopwekking uit onze duurzame bronnen. Dit bereiken we door op het energieverbruik te besparen en duurzame energiebronnen te verwerven.

We zijn *klimaatneutraal* wanneer we niet meer bijdragen aan klimaatverandering (geen uitstoot van broeikasgassen). We verbeteren onze klimaatvoetafdruk door de ontwikkelstappen die we zetten. De streefwaarden voor 2024 zijn een prognose, omdat de gegevens over 2024 pas in het najaar van 2025 beschikbaar zijn in de Klimaatmonitor.

De definitieve cijfers over 2023 laten zien dat Delfland op koers ligt met een percentage van 93,7% energieneutraliteit. Deze positieve ontwikkeling wordt veroorzaakt doordat we het uitvoeringsprogramma Energieneutraal uitvoeren én energie besparen. We blijven inzetten op de vermindering van energieverbruik en voeren projecten uit voor het vergroten van onze duurzame opwek en energiereductie. Bij een 'gemiddeld' jaar, wat betreft neerslag, is de prognose dat energieneutraal in 2025 een haalbaar doel is.

Wat hebben we gedaan aan activiteiten?

- De projecten uit het uitvoeringsprogramma Energieneutraal zijn conform de meerjarenplanning in voorbereiding of in uitvoering.
- Onze certificering op niveau 3 van de CO2-prestatieladder is opnieuw bevestigd. De voorbereidende stappen om niveau 4 te realiseren zijn opgeschort. SKAO (organisatie van de methodiek CO2 prestatieladder) is afgelopen jaar gestart met het volledig herzien van de certificering en bijbehorende methodiek van de CO2 prestatieladder. In afwachting van die herziening wordt opnieuw overwogen welke stappen binnen Delfland worden gezet om ook reductie in de keten te realiseren.
- De gemeente Den Haag heeft sportcomplex De Blinkerd op een duurzame manier gerenoveerd. Voor de verwarming van het complex werkt de gemeente samen met Delfland door warmte te winnen uit het influent van het nabijgelegen rioolgemaal Belgisch Park (Thermische Energie uit Afvalwater). In de zomer van 2024 is het systeem operationeel geworden.
- Ook hebben we actief deelgenomen aan het Ambtelijk Netwerk Energie, ambtelijk opdrachtgeversteam, het Bestuurlijk Netwerk Energie en de bestuurlijk stuurgroep van de Regionale Energie Strategie (RES).

Wat heeft het gekost?

Tabel 3.4.6 Exploitatie programmalijn Energie- en klimaatneutraal

Energie- en klimaatneutraal	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Netto lasten	307	191	34	269

Toelichting

De afwijking van de kosten ten opzichte van de bijgestelde begroting is het gevolg van hogere doorbelaste personele kosten. Dit wordt nader toegelicht in paragraaf 3.5.1.

3.4.4 Programmalijn Circulaire economie

Doel

Delfland draagt actief bij aan de ontwikkeling van een circulaire economie door producten, materialen en grondstoffen zo hoogwaardig mogelijk te hergebruiken.

Prestatie-indicator

Het aandeel toegepaste secundaire en bio-based¹ materialen in GWW-projecten, uitgedrukt in een percentage van de totale hoeveelheid toegepast materiaal in GWW-projecten in het te rapporteren jaar.

In 2025 willen we dat minimaal 10% van ons materiaalgebruik in GWW-projecten (Grond-, Weg- en Waterbouw) secundair of bio-based is. Dat is een tussenstap op weg naar het doel 50% minder primair grondstoffengebruik in 2030.

Tabel 3.4.7 Prestatie-indicator circulaire economie

Prestatie-indicator	Rekening 2023	Begroting 2024	Prognose Burap 2024	Rekening 2024
Aandeel toegepaste secundaire en bio-based materialen in GWW-projecten	5%	7%	7%	14,3%

Toelichting

Het aandeel toegepaste secundaire en bio-based materialen in GWW-projecten is in 2024 aanzienlijk hoger dan vooraf ingeschat. De schatting van de prestatie indicator is gecompliceerd, omdat het *soort* project én het *aantal* projecten van grote invloed is op het percentage. Afgelopen jaar was het aantal opgeleverde projecten vanuit de Waterketen relatief laag, waar over het algemeen het grootste aandeel *primaire* materiaal wordt gebruikt. Het relatief grote aandeel projecten binnen Waterveiligheid, waar een groot aandeel bio-based materialen (hout) wordt toegepast, bepaalt dit jaar de overall score op de prestatie-indicator (het aandeel toegepaste secundaire en bio-based materialen in GWW-projecten).

Uit de tabel blijkt dat de afgelopen jaren een positieve opgaande trend te zien is de toepassing van secundaire en bio-based materialen in GWW-projecten.

Wat hebben we gedaan aan activiteiten?

- We hebben onze kennis op het gebied van circulaire economie verbreed en door het benutten, verstevigen en uitbreiden van ons externe netwerk. In 2024 zijn nadere afspraken gemaakt over samenwerking met Aquaminerals. Het meest kansrijk bleek de levering van vloeibare CO₂ van AWZI Houtrust naar Aquaminerals. Dit wordt in 2025 verder gerealiseerd.
- De eerste stappen om te komen tot circulaire strategieën voor assets (werken), producten (diensten en leveringen) en reststromen zijn gezet. Zo is bijvoorbeeld de circulaire strategie voor het baggeren vastgelegd als addendum behorend bij de ROK Baggeren 2023-2031.
- We hebben verdere stappen gezet naar een duurzame en circulaire werkwijze in onderhoud, beheer en projecten. We hebben de toepassing van secundaire en bio-based materialen vertaald naar kaders en eisen voor de projecten, toepasbaar in onze dagelijkse praktijk. Aanvullend zijn we gestart met het ontwikkelen van een handelingskader voor de concrete toepassing in de projecten.

Wat heeft het gekost?

Tabel 3.4.8 Exploitatie programmaliijn Circulaire economie

Circulaire economie	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Netto lasten	487	1.065	1.065	516

¹ Onder bio-based verstaan we materialen die uit hernieuwbare grondstoffen komen of biologisch zijn.

Toelichting

De afwijking van de kosten ten opzichte van de bijgestelde begroting is voornamelijk het gevolg van lagere doorbelaste personele kosten. Dit wordt nader toegelicht in paragraaf 3.5.1.

3.4.5 Investeringsuitgaven

Tabel 3.4.9 Investerings programma Waterketen en circulariteit

Programmalijn	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Waterketen en circulariteit	6.540	13.040	9.545	7.787
Energie- en klimaatneutraal		960	200	798
Circulaire economie	0	0	400	401
Subtotaal	6.540	14.000	10.145	8.986
De Vergulde Hand	1.289	3.900	4.714	4.109
Totaal	7.828	17.900	14.859	13.095

Toelichting

Voor de programmalijn Waterketen is ten opzichte van de Burap sprake van een onderbesteding van circa € 1,8 miljoen. Reden is dat het vervangen van installatieonderdelen op de vol belaste AWZI Groote Lucht een zorgvuldige afstemming vereist om het zuiveringsproces (en daarmee de prestaties) niet te verstoren. De instandhoudingsmaatregelen voor AWZI Nieuwe Waterweg zijn verder in de tijd verschoven omdat de realisatie van de collectieve zuivering meer tijd in beslag heeft genomen.

Voor project de Vergulde Hand is sprake van een onderbesteding van € 0,6 miljoen. Dit komt door lagere personele kosten (zoals risicomanager en projectsecretaris), langdurige ziekte van enkele medewerkers en de bewuste keuze om bepaalde functies later in te vullen (o.a. KAM-specialist, kwaliteitsmanager en adviseur werktuigbouwkunde). Een tweede oorzaak is het later starten en afronden van enkele werkpakketten.

In 2024 hebben we de volgende projecten (deels) geactiveerd:

1. Aanpassing slibontwatering DGL
2. Vervangen persleiding Perdiksepad
3. Aanpassingen RG Merellaan
4. Vervangen en vergroten CV-ketels
5. Veilige toestand biogasinstallatie DGL en NWA
6. Zonne- energie Waterketen (Harnaschpolder & Houtrust)

3.5 Financiën

3.5.1 Programmalijn Financiën

Doel

Een duurzaam financieel evenwicht.

Prestatie-indicatoren

Tabel 3.5.1 Prestatie-indicatoren financiën

Prestatie-indicator	Rekening 2023	Begroting 2024	Prognose Burap 2024	Rekening 2024
Netto schuldquote in %	195%	184%	182%	171%
Kapitaallasten in % totale lasten	23%	21%	19%	22%
Vrije kasstroom (in € miljoen)	5,6	-28,0	-21,7	-28,4

Toelichting

De netto schuldquote (NSQ²) daalt meer dan begroot. Dat komt doordat enerzijds de belastingopbrengsten € 3 miljoen hoger zijn dan begroot en anderzijds de netto schuldpositie ca. € 30 miljoen lager uitkomt dan begroot.

De kapitaallasten als percentage van de totale lasten zijn conform verwachting. Het percentage dat in de bestuursrapportage is opgenomen, is onjuist en moet gelijk zijn aan de initiële begroting zijnde 21%.

De opbouw van de vrije kasstroom staat in de volgende tabel.

² De NSQ wordt berekend door de totale netto schuldpositie te delen door het totaal aan belastingopbrengsten.

Tabel 3.5.2 Kasstroomoverzicht

Kasstroom (bedragen * € 1 miljoen)	Rekening 2023	Begroting 2024	Prognose Burap 2024	Rekening 2024
<i>1 - Kasstroom uit exploitatie</i>				
Totale opbrengsten	306,3	320,5	318,8	328,6
Totale lasten	-303,2	-311,4	-305,5	-305,1
Afschrijvingen	40,3	39,6	39,5	39,5
Invloed vorderingen en schulden ¹	28,9			-20,7
Invloed voorzieningen ²	0,1			1,1
Totaal kasstroom exploitatie	72,4	48,6	52,8	43,4
<i>2 - Kasstroom uit investeringen</i>				
Investeren	-26,5	-36,8	-34,7	-32,0
Subtotaal kasstroom voor verplichte aflossingen	45,9	11,8	18,1	11,4
<i>3 - Kasstroom uit financiering</i>				
Aflossingen PPS-leningen en overige leningen	45,9	-39,8	-39,8	-39,8
Totale vrije kasstroom	5,6	-28,0	-21,7	-28,4

¹ In de geprognosticeerde balans in de begroting gaan we ervanuit dat de posities van de kortlopende vorderingen en van de kortlopende schulden onveranderd blijven. Hierdoor is de begrote kasstroom nihil. In de praktijk zal bijna altijd een verschil ontstaan tussen de standen aan het eind van het jaar.

² De onttrekkingen en toevoegingen aan de voorzieningen worden niet begroot. Pas bij het opstellen van de jaarrekening krijgen wij inzicht in de hoogte van de voorzieningen en de benodigde toevoegingen.

De vrije kasstroom is € 6,7 miljoen lager dan de prognose uit de bestuursrapportage (ten opzichte van de initiële begroting is de kasstroom vrijwel gelijk gebleven). Het verschil zit vooral in de kasstroom uit exploitatie. De belangrijkste oorzaken binnen de exploitatie zijn:

- De kasstroom uit het resultaat is € 10,2 miljoen hoger (dit is het verschil tussen de opbrengsten en kosten.)
- Daarentegen is de kasstroom als gevolg van de ontwikkeling van de vorderingen en schulden € 20,7 miljoen negatief. Dat komt doordat:
 - de kortlopende vorderingen met € 13,1 miljoen zijn toegenomen (minder geld binnengekomen).
 - de kortlopende schulden met € 7,6 miljoen zijn afgenomen (meer geld uitgegaan).

Per saldo leidt dit tot € 9,4 miljoen minder kasstroom uit exploitatie dan begroot.

Aan de andere kant zijn de investeringen € 2,7 miljoen lager uitgekomen (minder geld uit).

Wat hebben we gedaan aan activiteiten?

In navolging van hetgeen wij in 2023 zijn gestart binnen financiën zijn we in 2024 verder gegaan met het verbeteren van de financiële sturing en beheersing via periodieke ambtelijke management rapportages. Deze dienen als leidraad voor de gesprekken binnen het management. Zo zijn wij bezig geweest met het verder uniformeren van deze rapportages waarbij het aanscherpen van definities op de diverse onderdelen ook onderdeel van is geweest om ervoor te zorgen dat als er over een onderwerp uit een rapportage wordt gesproken, iedereen het dan ook over hetzelfde heeft en er dus dezelfde betekenis (definitie) aan koppelt.

Ook stond 2024 in het teken van het verder stroomlijnen en optimaliseren van onze Planning- & Control processen. Aan het eind van het jaar heeft er een verdere optimalisatie plaatsgevonden op de planning met daarin de te uitvoeren acties gedurende het jaar. Dus onder anderen strakker sturen op tussentijdse deadlines en de kwaliteit van de aangeleverde cijfers en tekstuele onderbouwingen.

Tevens zijn we verdergegaan met de inrichting en implementatie van Lias, een softwarepakket dat het planning en control proces professioneler ondersteunt.

We hebben als doel om met ingang van 2025 de begroting van 2026 volledig in Lias op te stellen en daaropvolgend de overige P&C-producten. Dit zal leiden tot een verhoogde efficiency in de doorlooptijd en de kwaliteit van de producten.

De ontwikkeling rond het project De vergulde Hand heeft onder andere gevolgen voor ontwikkeling van onze schuldpositie. In 2024 zijn we ook bezig geweest met het uitwerken van scenario's met de daarbij behorende investeringen. Dat heeft er onder anderen toe geleid dat we intensief begonnen met diverse marktverkenningen in het kader van hoe op een juiste wijze invulling te geven aan onze leningenportefeuille tegen, voor het Waterschap, zo gunstig mogelijke tarieven en voorwaarden.

Tot slot is het Treasurystatuut herzien en vastgesteld in de VV van november 2024.

Wat heeft het gekost?

Tabel 3.5.3 Exploitatie programmalijn Financiën

Financiën	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Netto lasten	10.256	10.757	10.795	10.699

Toelichting

De netto lasten zijn € 0,1 miljoen lager uitgevallen ten opzichte van de bijgestelde begroting 2024. Enerzijds zijn de lasten € 0,4 miljoen hoger dan begroot. Daartegenover staan € 0,5 miljoen hogere opbrengsten.

Meer personeelskosten doorbelast. Zie hieronder voor een toelichting	-0,3
Een begrotingswijziging bij de Financiële Eenheid heeft geleid tot een hogere bijdrage.	-0,1
Een niet begrote verkoop van een voormalig dienstwoning in Vlaardingen.	0,5
Totaal	0,1

Toelichting op doorbelasten personeelskosten

De Financiële Eenheid voert voor de Hoogheemraadschappen van Rijnland, Schieland en de Krimpenerwaard en Delfland de financiële administratie. Hiertoe behoort ook het beheer van het systeem waaronder de urenmodule. Wij zijn echter zelf verantwoordelijk voor een goede urenbegroting en realisatie door middel van tijdschrijven. Aan de hand van de geschreven uren worden namelijk de afdelingskosten (personeelslasten, inhuur personeel, baten uit detachering e.d.) doorbelast naar de programmalijnen. Volledigheid en juistheid van tijdschrijven is dus essentieel.

In 2024 is 14% van de totale begrote uren niet geschreven door de medewerkers (dit is € 9,3 miljoen). Om toch alle afdelingskosten aan de programmalijnen toe te rekenen, vindt achteraf een analyse plaats van de geschreven en ontbrekende uren (de zogenaamde nacalculatie). Hieruit volgt een boeking die er voor zorgt dat wel alle afdelingskosten worden doorbelast, maar tot een afwijking op een programmalijn kan leiden die niet direct te koppelen is aan de uitgevoerde activiteiten. Deze systematiek is gelijk aan die van voorgaande jaren.

3.5.2 Programmalijn Algemene dekkingsmiddelen

Doel

Financiering van de waterschapstaken door het tijdig, juist en volledig opleggen van belastingaanslagen.

Wat hebben we gedaan aan activiteiten?

De belastingaanslagen zijn tijdig, juist en bijna volledig opgelegd (zie paragraaf 7.5 onder het kopje overlopende activa de toelichting). Daarnaast heeft de RBG (net als in voorgaande jaren) ook aandacht besteed aan de Kinderopvangtoeslagaffaire (KOTA). Die leidt al een paar jaar tot extra kwijtschelding en terugbetalingen, waardoor wij belastinginkomsten mislopen. Het Rijk heeft hiervoor een compensatieregeling ingesteld, waardoor we ook volledig zijn gecompenseerd voor de KOTA-kosten over 2024.

In paragraaf 4.5 worden de waterschapsbelastingen verder uitgewerkt.

Wat heeft het opgeleverd?

Tabel 3.5.4 Exploitatie programmalijn Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Netto baten	-270.606	-294.338	-289.476	-292.526

Toelichting

De netto baten zijn € 3,0 miljoen hoger uitgevallen ten opzichte van de bijgestelde begroting 2024.

Lagere legesopbrengsten. Het verschil wordt voor een groot deel veroorzaakt door de verwerking van aanvragen uit 2024 die nog vallen onder het oude, veel lagere tarief. Daarnaast is een aantal activiteiten niet meer vergunning plichtig maar melding plichtig. Voor melding plichtige activiteiten zijn geen leges verschuldigd	-0,5
Hogere belastingopbrengsten voor de watersysteemheffing. Deze worden in paragraaf 4.4 nader toegelicht.	3,0
Hogere belastingopbrengsten uit de zuiveringsheffing. Deze worden in paragraaf 4.4 nader toegelicht.	1,6
De hier centraal geraamde detacheringsoopbrengsten van personeel zijn administratief verantwoord bij diverse overige programmalijnen (dus lagere opbrengsten binnen de algemene dekkingsmiddelen).	-1,0
Diverse kleine posten.	-0,1
Totaal	3,0

3.6 Organisatie en bedrijfsvoering

3.6.1 Programmalijn Organisatie

Doel

Een professionele, toekomstbestendige, rechtmatig handelende en resultaatgerichte organisatie.

Wat hebben we gedaan aan activiteiten?

De belangrijkste activiteiten zijn:

- In 2024 is gestart met het leiderschapsprogramma (24/25) voor directeuren en managers. Het programma richt zich naast persoonlijke ontwikkeling onder andere op het versterken van de wendbaarheid van de organisatie en de gezamenlijke sturing. Ook is op basis van de evaluatie Samenspel onderzoek gedaan naar de span of control van de afdelingsmanagers en zijn de oplossingsrichtingen uitgewerkt. Deze gaan onder andere over een extra inzet van coördinatoren binnen de huidige formatie, het mogelijk opsplitsen van afdelingen die te groot zijn geworden en het vergroten van de rolduidelijkheid in het samenwerkingsmodel.
- Er zijn continu verbeterspecialisten opgeleid onder aansturing van de adviseur continu verbeteren. Zij zijn opgeleid in de lean six sigma methodiek op het niveau van green of black belt en begeleiden het proces van verbeterinitiatieven en het opstellen van processen voor de organisatie. In 2024 zijn vier verbeterspecialisten opgeleid en nog eens zeven zijn in 2024 gestart met de opleiding. Ongeveer tien processen zijn aangepakt en opgeleverd, in 2025 worden alle belangrijke processen geïnventariseerd en daarna gefaseerd opgepakt door de verbeterspecialisten. Kaders voor procesmanagement zijn vastgesteld.
- De medewerkers en managers hebben een workshop integriteit gevolgd. In totaal hebben ruim 550 medewerkers (ruim 83%) de workshop tot nu toe gevolgd. Daarnaast is een e-learning voor alle medewerkers uitgezet waarin dilemma's zijn geoefend en kennis en bewustwording van integriteit is vergroot. Vertrouwenspersonen worden specifiek onder de aandacht gebracht. Voor nieuwe medewerkers wordt de integriteitworkshop een vast onderdeel van de onboarding.
- Calamiteiten: dit jaar is er gewerkt aan het verbeteren van de calamiteiten paraatheid. We hebben medewerkers aangenomen die operationele paraatheid ondersteunen. Het gaat daarbij erom dat we zorgen dat we ook gesteld staan bij langdurige calamiteiten (denk hierbij bijvoorbeeld aan extreme neerslag zoals de Limburg bui).

- Vrijwilligersbeleid is vastgesteld. Er is een plan van aanpak opgesteld waarvoor ook informatie en ervaringen van andere vergelijkbare organisaties is opgehaald. We hebben 91 vrijwillige dijkwachters geworven. In 2025 worden ze getraind om ingezet te worden.
- 1OBS: In 2024 is met enige vertraging verder gewerkt aan het ontwikkelen van een onderhoudsbeheersysteem door vooral data over te zetten en goed te structureren en werkprocessen uit te schrijven.
- Er zijn twee Delfland talentontwikkelprogramma's gestart: één programma voor (beleids)adviseurs en één voor medewerkers in de buitendienst. Daarin gaat het zowel over persoonlijk leiderschap, belangrijke (gespreks)vaardigheden en kennis van de Delfland omgeving met als doel sterkere gesprekspartners voor management, directie en bestuur. Dat leidt tot ontwikkeling van de deelnemers én tot effectiever bijdragen aan de kwaliteit van de organisatie.
- In 2024 is de Delfland-visie op Diversiteit & inclusie vastgesteld evenals een actieplan om de visie in 2025 tot leven te brengen.

Deze activiteiten hebben bijgedragen aan het doel van een professionele, toekomstbestendige, rechtmatig handelende en resultaatgerichte organisatie. Met name het investeren in de kwaliteit van ons management, het investeren in talentontwikkeling, het beschrijven en optimaliseren van onze processen en het vergroten van bewustwording van integer handelen hebben direct hieraan bijgedragen. Het versterken van calamiteitenparaatheid en het werken met vrijwilligers zorgt met name dat we beter gesteld staan voor toekomstige uitdagingen als gevolg van het veranderende klimaat.

Wat heeft het gekost?

Tabel 3.6.1 Exploitatie programmalijn Organisatie

Organisatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Lasten	9.760	11.638	11.629	12.575

Toelichting

De netto lasten zijn € 1,0 miljoen hoger uitgevallen ten opzichte van de bijgestelde begroting 2024.

Hogere kosten voor calamiteitenbestrijding. Betreft o.a. de opgeschaalde calamiteit aan de N468 Maasland. Kosten die samenhangen met Calamiteitenbestrijding zelf worden niet begroot, deze vallen onder de risico's.	-0,3
Als gevolg van de implementatie van een nieuw E-HRM systeem (Visma Youforce) en het daarvoor schaduwdraaien en vervanging bij verzuim is extern personeel ingezet met hogere kosten als gevolg. Alle personele lasten worden verdeeld over de drie deelnemende Hoogheemraadschappen HHD, HHR en HHSK aan de gezamenlijke salarisadministratie (CSF). Het aandeel HHD is 31% Salarisadministratie en 33,3% voor functioneel beheer.	-0,2
Door vertraging in het project 1 OBS in 2024 zijn de begrote advieskosten niet volledig uitgeput. Daartegenover staat een extra uitgave aan software voor dit project die niet in de begroting was opgenomen.	0,2
Diverse kleine over- en onderschrijdingen van budgetten.	0,1
Hogere doorbelaste personele kosten van € 0,8 miljoen (zie toelichting in paragraaf 3.5.1).	-0,8
Totaal	-1,0

3.6.2 Programmalijn Informatievoorziening

Doel

Een betrouwbare, wendbare en efficiënte informatievoorziening.

Prestatie-indicator

Verbetering van de cyberweerbaarheid als gevolg van dreigingen en risico's.

Tabel 3.6.2 Prestatie-indicator mate van cyberweerbaarheid

Prestatie-indicator	Rekening 2023	Begroting 2024	Prognose Burap 2024	Rekening 2024
Mate van cyberweerbaarheid	n.v.t.	16-18	16-18	13-16

Toelichting PI:

Het speelveld van cyber security is continu in beweging. Delfland voert daarom voortdurend maatregelen door ter verbetering van de cyber security als gevolg van dreigingen en risico's. Daarom wordt deze KPI ieder kwartaal geactualiseerd of frequenter als hiervoor aanleiding is. Hierbij streeft Delfland minimaal naar de KPI-score behorend bij cyberweerbaarheid. Deze scores zijn als volgt gedefinieerd: <9 Kritiek, 9-13 Erg kwetsbaar, 13-16 Kwetsbaar, 16-18 Weerbaar, 18-20 Sterk.

Wat hebben we gedaan aan activiteiten?

A. Informatiebeveiliging

In 2024 zijn diverse maatregelen uit de AVG, BIO en de CSIR geïmplementeerd om onze informatiebeveiliging en privacy te versterken. Een van de meest significante verbeteringen betreft de introductie van een geavanceerde logging- en monitoringtool voor procesautomatisering (PA).

- Er is hard gewerkt aan het behouden van volwassenheidsniveau 3. Op het terrein van interne aansturing is er noodzaak tot verdere aanscherping.
- De prestatie-indicator (PI) voor cyberweerbaarheid wordt eind 2024 nog als 'kwetsbaar' beoordeeld. De laatste essentiële maatregel om deze PI naar 'weerbaar' te brengen is begin 2025 afgerond.
- In anticipatie op de implementatie van de Europese NIS2-richtlijn is in 2024 een begin gemaakt met businesscontinuïteitsmanagement. Daarnaast is decentraal risicomanagement structureel ingebed binnen de informatievoorziening (IV).
- In 2024 zijn externe pentesten uitgevoerd. De geïdentificeerde verbetermaatregelen zijn datzelfde jaar direct geïmplementeerd. De jaarlijkse DigiD-audit is wederom succesvol afgerond.
- Sinds juni 2024 is een duidelijke stijging zichtbaar in het gebruik van e-learningmodules door verschillende afdelingen, wat bijdraagt aan bewustwording en kennisdeling. Tegelijkertijd zien we dat nog niet alle afdelingen hierin voldoende zijn meegekomen, waardoor het organisatiegemiddelde nog onder het beoogde niveau van 90% ligt. In 2025 wordt hier extra op ingezet, met als doel in de volle breedte meer aandacht te vestigen op informatiebeveiliging.

B. Toekomstgericht informatievoorziening

- De nieuwe ICT-werkplek, is in 2024 ontwikkeld na een initiële vertraging in de opstartfase. Het werkplekconcept is vastgesteld en wordt begin 2025 uitgerold binnen de organisatie.
- Project IV 'Basis op orde' heeft in 2024 gericht op het versterken van functioneel en gegevensbeheer en het beter oppakken en integreren van digitale innovaties binnen de

bestaande organisatie. Er zijn nieuwe processen geïmplementeerd die de dienstverlening ondersteunen (ITIL standaard).

- Er worden verschillende innovatie pilots uitgevoerd bijvoorbeeld rondom salatiemonitoring, datagedreven werken, inzet generatieve AI en inzet van drones.
- Delfland heeft een virtualisatie strategie ontwikkeld gericht op het terugdringen van het gebruik en daarmee de kosten, waaronder een strategie voor de inzet van de nieuwe ICT werkplek en de modernisering van het ICT beheer.
- De uitfasering van netwerkschijven en de migratie van documenten naar SharePoint is zo goed als afgerond.
- Processen rondom het aanvragen, afhandelen en publiceren van Woo (Wet Open Overheid) -verzoeken, zijn ingebed in de organisatie.

Met de uitvoering van deze activiteiten hebben we vooruitgang geboekt richting een steeds professionelere IV organisatie op alle genoemde resultaatgebieden.

Wat heeft het gekost?

Tabel 3.6.3 Exploitatie programmalijn Informatievoorziening

Informatievoorziening	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Netto lasten	17.888	19.963	19.266	18.279

Toelichting

De netto lasten zijn € 1,0 miljoen lager uitgevallen ten opzichte van de bijgestelde begroting 2024.

De verwachte stijging van o.a. licentiekosten voor VMWare heeft zich niet voorgedaan. Daarnaast viel de afrekening met Vodafone eveneens lager uit dan verwacht.	0,8
Door gerichte keuzes is een besparing gerealiseerd onder informatiebeveiliging en privacy. Er waren twee externe onderzoeken voor de NIS2 voorzien. Het eerste onderzoek gaf (voorlopig) echter al voldoende informatie om verder te gaan met de implementatie.	0,1
Hogere kosten voor GEO-informatie door de verhoging van de Rijksfactuur m.b.t. de bijdrage voor basisregistraties en de verhoging van het aantal uitgegeven licenties (inclusief doorgevoerde inflatiecorrectie en aanpassing van het licentiemodel door leveranciers).	-0,1
Hogere bijdrage aan het Waterschapshuis vooral door een toename van het aantal opdrachten.	-0,2
Lagere doorbelaste personele kosten. Zie toelichting in paragraaf 3.5.1.	0,2
Diverse kleine over- en onderschrijdingen van budgetten.	0,2
Totaal	1,0

3.6.3 Programmalijn Regulering en dienstverlening

Doel

Een effectieve en efficiënte regulerings- en dienstverleningsketen als schakel tussen buiten en binnen.

Prestatie-indicatoren

Als PI bekijken we het percentage vergunningen dat binnen de wettelijke termijn verstrekt is.

Tabel 3.6.4 Prestatie-indicator vergunningen

Prestatie-indicator	Rekening 2023	Begroting 2024	Prognose Burap 2024	Rekening 2024
e vergunningen worden binnen de wettelijke termijn van 8 weken verstrekt	95%	95%	90%	92%

Door de complexiteit van een deel van de vergunningaanvragen en handhavingsacties is de termijn soms niet haalbaar. Daarom geldt een streefwaarde van 95%.

Vanwege de toenemende complexiteit en de beperkte bezetting, was de KPI bijgesteld van 95 naar 90%. Uiteindelijk is het gelukt om over het hele jaar gezien, 92% binnen de termijn te behandelen. Eind 2024 lag het percentage op 95 %.

Wat hebben we gedaan aan activiteiten?

A. Regulering

Het jaar 2024 stond in het teken van de implementatie van de Omgevingswet en dan vooral het daadwerkelijk daarmee aan de slag gaan. Aan het eind van 2023 zijn door bedrijven veel aanvragen voor vergunningen ingediend onder het oude “Waterwet regime” Dit betekende dat in 2024 zowel vergunningen op basis van de oude en nieuwe wetgeving zijn behandeld. Dit is door de gedegen voorbereiding van de afgelopen jaren zowel inhoudelijk maar ook qua digitale infrastructuur nagenoeg probleemloos verlopen.

In 2024 zijn 1615 aanvragen voor Omgevingsvergunningen behandeld en circa 1150 meldingen voor algemene regels behandeld. Daarnaast zijn er 30 grote projecten in behandeling die niet altijd of pas op lange termijn leiden tot aanvragen.

B. Toezicht en handhaving

In het veld heeft Toezicht en Handhaving ook leren werken onder de omgevingswet, met name inzake de werking daarvan binnen zorgplicht en het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Er is een inwerkprogramma en kennisomgeving ingericht om onze nieuwe collega's goed op te kunnen leiden tot controleur of handhaver. En naast de activiteiten die we in de tabel hieronder benomen (tabel 3.6.5) noemen hebben we naast inzet op waterkwaliteit ook weer de nodige inzet gepleegd op onze overige (wettelijke) toezichttaken als groot-infrastructureel zoals WarmtelinQ, N211 en grotere woningbouwlocaties. Andere voorbeelden zijn de zomer-, najaars- en snoeischouw, niet-waterkerende objecten, zorgplicht primaire keringen, toezicht op de kust en duinen, registratie en controle op grondwateronttrekkingen en er zijn in dat kader ook 50 wasstraten gecontroleerd. Naast vaarsurveillance hebben we toezicht gehouden tijdens het Varend Corso en een veegactie op weesbootjes gehouden met de gemeente Westland. We werken aan vernieuwing in toezicht met inzet van drones maar ook onderzoeken we hoe AI ons kan ondersteunen in onze toezichtstaken.

Tabel 3.6.5 Toezicht en handhaving - surveillance

Surveillance	Opgave in 2024	Realisatie 2024
Aantal handhavingsdagen	6	4*
Aantal inspectievluchten	10	8**
Aantal uur watersurveillance	500	300***
Incidentenbehandeling 90% afgehandeld	90%	100%
Aantal uitgevoerde controles op afgegeven vergunningen	1100	100%

* We hebben twee handhavingsdagen minder uitgevoerd, de vier die wel zijn gehouden waren gericht op de glastuinbouw/waterkwaliteit en een gericht op regulier toezicht.

** Een tweetal vluchten zijn geannuleerd wegens slechte weersomstandigheden

*** Weersomstandigheden hebben gezorgd voor minder recreatievaart waardoor er ook minder uren vaarsurveillance nodig waren.

Toezicht glastuinbouw

Tabel 3.6.6 Toezicht en handhaving - toezicht glastuinbouw

Toezicht glastuinbouw	Opgave in 2024	Realisatie 2024
Bedrijven uo (uitvoeringsorganisatie)-rapportages (=100%)	95%	95% (1.314)
Controles van ingediende uo-rapportages	35	35
Controles risico gestuurde aanpak bij 30% van de bedrijven in 3 á 4 polders per jaar	30% van de bedrijven	Gehaald + extra n.a.v. incidenten /overschrijdingen (drie polders geheel afgerond)
Reguliere controles glastuinbouw (aantal bedrijven)	-	164

Overige kengetallen

Tabel 3.6.7 Toezicht en handhaving - overige kengetallen

	Aantal
Gegronnd verklaard	2
Ongegrond verklaard	1
Niet ontvankelijk	-
In behandeling	-
Handhavingsverzoeken	3
Woo-verzoeken	2
Overtredingen bestuursrechtelijk	336
Vaar proces-verbaal	5
Bestuurlijke strafbeschikking	0
Uitgebreid proces verbaal	20
Strafrechtelijk afgehandeld	25

C. Waterschapsverordening en Omgevingswet

Delfland heeft gelijktijdig met de invoering van de Omgevingswet ook een nieuwe Waterschapsverordening vastgesteld. Zoals te verwachten bleek dat bij het daadwerkelijk werken met deze verordening zaken naar voren komen die om aanpassing van de verordening vroegen. Dit is in 2024 uitgewerkt en gereed voor bestuurlijke vaststelling begin 2025. Daarnaast is de vergunningplicht voor compensatie bij verhardingsactiviteiten omgezet in regelgeving en is de bescherming van afvalwatertransportleidingen omgezet van een vergunningplicht naar een specifieke zorgplicht. Ook deze onderwerpen zijn in 2024 afgerond voor besluitvorming. Het merendeel van de wijzigingen is in februari 2025 door de VV vastgesteld. De besluitvorming over uitbreiding van de vergunningsplicht voor verhardingen is uitgesteld naar juli 2025. Dit om meer tijd te nemen om de werking van de aangepaste regelgeving goed uit te leggen aan de betrokken stakeholders.

De Omgevingswet is vanaf 1 januari 2024 in werking getreden en de voorbereiding van de afgelopen jaren heeft zijn vruchten afgeworpen. Hoewel de Omgevingswet beoogt regelgeving eenvoudiger te maken, is dit vooral gericht op aanvragers. De invoering van deze regelgeving betekent wel een structureel hogere belasting voor de overheid. Dit wordt vooral veroorzaakt door meer afstemming, coördinatie en complexere regels.

D. Leges

Tegelijkertijd met de invoering van de Omgevingswet en de Waterschapsverordening heeft Delfland in 2023 ook een nieuwe legesverordening met een nieuwe berekeningssystematiek vastgesteld. Deze is in 2024 geactualiseerd. Met deze systematiek wordt beoogd de kosten van vergunningverlening meer voor rekening te laten komen van de initiatiefnemers (kostendekkendheid)

Na invoering van deze verordening bleek dat er op een aantal verduidelijking nodig was. Dit moment is benut om de toelichting te herschrijven in "begrijpelijke taal" Hiermee is de legesverordening het eerste juridische document met een toelichting in "B1-taal"

Wat heeft het gekost?

Tabel 3.6.8 Exploitatie programmalijn Regulering en dienstverlening

Regulering en dienstverlening	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Netto lasten	9.085	10.472	10.024	9.437

Toelichting

De netto lasten zijn € 0,6 miljoen lager uitgevallen ten opzichte van de bijgestelde begroting 2024.

Diverse kleine over- en onderschrijdingen van budgetten.	0,1
Lagere doorbelaste personele kosten. Zie toelichting in paragraaf 3.5.1.	0,5
Totaal	0,6

3.6.4 Programmalijn Interne dienstverlening

Doel

Een betrouwbare, wendbare en efficiënte interne product- en dienstverlening en een juiste, tijdige en transparante besluitvorming.

Wat hebben we gedaan aan activiteiten?

Onderstaande activiteiten hebben bijgedragen aan het doel, daarmee is de interne product- en dienstverlening verder verbeterd. De besluitvorming die is gekoppeld aan externe deadlines (zoals begroting, implementatie wetgeving etc.) is tijdig uitgevoerd.

Naast de reguliere adviserende en ondersteunende werkzaamheden binnen de bestuurlijke besluitvorming waarmee zowel organisatie, dagelijks bestuur als algemeen bestuur wordt bediend, is vorig jaar een drietal processen beschreven en geoptimaliseerd voor de ambtelijke organisatie. Het gaat om het proces technische vragen, proces schriftelijke vragen en proces moties en amendementen. Ook zijn het reglement van orde VV (vaststelling in de VV van april 2025), en de verordening fractievergoeding geactualiseerd.

De juridische advisering heeft zich gericht op alle onderwerpen die bij het waterschap aan bod komen. Daarnaast is het mandaat- en volmacht besluit aangepast. Ook is in de meeste gevallen van een ingediend bezwaar het gelukt om het een informeel traject met elkaar op te lossen. Meer informatie over bezwaar en klachten kunt u lezen in de jaarverslagen 2024 van de onafhankelijke bezwaarschriften- en klachtencommissie van Delfland.

Wat heeft het gekost?

Tabel 3.6.9 Exploitatie programmalijn Interne dienstverlening

Interne dienstverlening	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Netto lasten	9.288	9.485	10.156	10.523

Toelichting

De netto lasten zijn € 0,4 miljoen hoger uitgevallen ten opzichte van de bijgestelde begroting 2024.

Er heeft een storting in de voorziening Pensioen bestuurders plaatsgevonden. Dit is het gevolg van o.a. een waardeoverdracht in 2024, daling van de rekenrente en de toevoeging van een reservewaarde.	-0,6
Lagere doorbelaste personele kosten. Zie toelichting in paragraaf 3.5.1.	0,2
Totaal	-0,4

3.6.5 Programmalijn Communicatie

Doel

Communicatie wordt ingezet als een strategisch instrument voor doelrealisatie en draagt bij aan de reputatie van Delfland als deskundige, betrouwbare en transparante overheid en partner.

Prestatie-indicatoren

Tabel 3.6.10 Prestatie-indicator klanttevredenheid

Prestatie-indicator	Rekening 2023	Begroting 2024	Prognose Burap 2024	Rekening 2024
Rapportcijfer voor het contact met het Hoogheemraadschap van Delfland	(1)	7,6	7,5	9,2 ⁽²⁾

(1) Het onderzoek is uitgevoerd, maar door de geringe respons zijn de resultaten niet representatief.

(2) Sinds medio juli 2024 meten we de mate van tevredenheid van inwoners en bedrijven over hun contact met ons en onze dienstverlening. Van alle inwoners die contact met ons hadden, zegden ongeveer 250 inwoners toe om mee te doen. Uiteindelijk namen 87 personen daadwerkelijk deel aan het onderzoek. De deelnemers geven gemiddeld een 9,2 voor het contact met de klantadviseurs van het Klantcontact centrum. Inwoners waarderen de professionaliteit en behulpzaamheid van klantadviseurs met een 9,3. Verleende service wordt lager, maar nog steeds ruim boven de landelijke gemiddelde gewaardeerd: 8,5.w

Door de geringe deelname is het onderzoek niet geheel representatief. De resultaten beschouwen we dan ook als indicatief en niet absoluut. De gemiddelde score over de tevredenheid na contact met overheden in Nederland ligt tussen de 7,0 en 8,0.

Wat hebben we gedaan aan activiteiten?

In het afgelopen jaar hebben we meetbaar veel gecommuniceerd over onze focusthema's schoon water en klimaatadaptatie. Hieronder een selectie van activiteiten generiek en per focusthema.

Generieke activiteiten en resultaten:

- Nieuwe communicatiestrategie is vastgesteld door D&H.
- Het educatiebeleid is vastgesteld door de VV.
- In 2024 bestonden we 735 jaar. Dit jubileumjaar hebben we aangegrepen om ons verhaal over de organisatie en werk over te brengen.
- Het vrijwilligersbeleid in uitvoering gebracht: vrijwilligers voor Delflands Dijkwacht (91 leden) en het klankbord (45 leden) geworven, stichting voor oud Delflanders opgericht.
- We hebben alle standaardbrieven herschreven om de boodschap duidelijk en toegankelijk aan te kunnen bieden. Dit heeft ertoe geleid dat we als organisatie een pluim hebben ontvangen voor onze duidelijke communicatie.

Activiteiten voor het focusthema verbeteren van Schoon Water:

- Doelgroepgerichte communicatie-aanpak glastuinbouwers opgesteld en gestart met uitvoering. Zo hebben we i.s.m. DTNL een inzamelactie georganiseerd om restanten van gewasbeschermingsmiddelen in te zamelen.

- Discussie over gebruik en lozing van gewasbeschermingsmiddelen aangejaagd door mee te werken aan publicaties in de lokale, landelijke en vak media.
- Gecommuniceerd over de opening van PACAS Installatie.
- Een Open dag op onze locatie Harnaschpolder georganiseerd.

Focusthema omgaan met klimaatverandering:

- Een bijeenkomst georganiseerd voor lokale en regionale politici over hoe om te gaan met de gevolgen van klimaatverandering en ieders rol hierbij.
- Lezingen over de toekomstige klimaatbestendigheid van onze regio verzorgd:
 - o Hoe maken we onze regio klimaat robuust (wateroverlast en droogte).
 - o We nemen actieve maatregelen om de impact en schade in onze regio zo klein mogelijk te houden.
- Aandacht geschonken aan klimaat adaptief ingericht terrein rondom het Schiegemeal
- Deelgenomen aan de Nationale Klimaatweek. Hierbij zijn inspirerende verhalen van Wij & Water op de kanalen gedeeld.

Wat betreft het klantcontact hebben we zichtbare stappen gezet in het zo snel mogelijk en het liefst meteen (in één keer, zonder terugbelverzoek te hoeven maken) juist helpen bij de beantwoording van vragen van inwoners. We stelden als doel om 20 procent van 'klantvragen' in één keer te beantwoorden. Eind van het jaar werden bijna van alle vragen in één keer beantwoord. Dit is veroorzaakt doordat o.a. front office-taken van een aantal afdelingen zijn overgeheveld naar het Klantcontact Centrum. Ook is er een kennisbank aangelegd die de medewerker helpt om de gevraagde informatie meteen op te zoeken.

Eind 2024 is overigens de naam van het Klantcontact Centrum gewijzigd in Servicepunt. Dit omdat Delfland de inwoners en bedrijven niet beschouwt als klanten, maar als samenwerkingspartners. Daarnaast is het contact geen doel op zich, wel de eerste stap in de dienstverlening.

Wat heeft het gekost?

Tabel 3.6.11 Exploitatie programmalijn Communicatie

Communicatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Netto lasten	2.285	2.111	2.379	2.520

Toelichting

De netto lasten zijn € 0,2 miljoen hoger uitgevallen ten opzichte van de bijgestelde begroting 2024.

Diverse kleine over- en onderschrijdingen van budgetten.	0,1
Hogere doorbelaste personele kosten. Zie toelichting in paragraaf 3.5.1.	-0,3
Totaal	-0,2

3.6.6 Programmalijn Personeel

Doel

Een toekomstgerichte, aantrekkelijke en veilige werkgever.

Prestatie-indicatoren

Tabel 3.6.12 Prestatie-indicatoren personeel

Prestatie-indicator	Rekening 2023	Begroting 2024	Prognose Burap 2024	Rekening 2024
Werkgeverschap*	8,0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
TRCF (de mate van veiligheid in de organisatie, uitgedrukt in het aantal ongelukken per miljoen gewerkte uren)	2,5	2,3	2,3	4,5**

* Voor werkgeverschap houden wij één keer per twee jaar een waterschap breed sectoraal medewerkers onderzoek.

** De TRCF is gebaseerd op 6 meldingen met verzuim en/ of doktersbehandelingen.

Wat hebben we gedaan aan activiteiten?

De stijging van de TRCF ten opzichte van vorig jaar komt voort uit een toename van de meldingen van verzuim, al dan niet met doktersbezoeken. Omdat we binnen Delfland met kleine aantallen incidenten een kengetal berekenen, heeft een beperkte toename in aantal een groot effect op het kengetal (TRCF).

Elk kwartaal worden gesimuleerde phishingmails verstuurd en worden medewerkers getraind om in een veilige en gecontroleerde omgeving dergelijke mails te herkennen, zonder de risico's van een echte aanval. Mede door deze actie wordt het bewustzijnsniveau van de medewerkers op het gebied van digitaal veilig werken vergroot.

Voor talentmanagement is bepaald met welke doelgroepen binnen de organisatie we willen starten (dat zijn talenten op HBO/WO niveau en talenten op MBO-niveau) en wat de doelen zijn per doelgroep voor het programma. Het programma is in 2024 gestart en wordt in 2025 afgerond.

De manier waarop we ons als werkgever willen neerzetten op de arbeidsmarkt is bepaald verder vorm gegeven met o.a. beeldmateriaal en een nieuwe video over werken bij Delfland. Via social media zijn we zichtbaar als werkgever. We merken dat de arbeidsmarkt de afgelopen periode is gestabiliseerd. Er reageren veel meer kandidaten op onze vacatures. Voor specifieke functies waar de krapte groot is wordt gebruik gemaakt van searchen (actief potentiële kandidaten benaderen). Verder merken we dat refferal recruitment succesvol is. Dat is het via medewerkers nieuwe medewerkers binnenhalen. Vacatures die lastig in te vullen zijn betreffen specialistische functies en functies op gebieden als ICT, Handhaving, Inkoop.

Recruitment en inkoop werken samen bij het aanbesteden van inhuur. Het bureau dat hier eerder tussen zat is er tussenuit waardoor we zelf meer grip hebben op het proces. Voor ZZP'ers is in het kader van de wet DBA een onderzoek opgestart wat begin 2025 wordt afgerond.

In 2024 is de risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) voor de gehele organisatie afgerond en is instemming door de OR hiervoor bereikt. De BHV (bedrijfshulpverlening) organisatie is opnieuw ingericht, instemming hierover door OR is bereikt en er is een hoofd BHV benoemd. De centrale V&G adviseurs en de decentrale Veiligheidscoördinatoren zijn getraind t.a.v. veiligheidscultuur en hebben een training t.a.v. cultuuraudits gevolgd. We zijn eind 2024 begonnen met het uitvoeren van deze audits in de organisatie. In het begin van het jaar is een assessment uitgevoerd in het kader van de veiligheidscultuur, op basis waarvan interventies en acties zijn genomen met de afdelingen om te komen naar trede 3 op de veiligheidscultuurladder. In november zijn we geaudit door een extern bureau in het kader van de veiligheidscultuurladder en hebben we niveau 3 van de veiligheidscultuurladder behaald.

Met het bereiken van niveau 3 op de veiligheidscultuurladder en een 8,0 voor goed werkgeverschap hebben we belangrijke stappen gezet om een aantrekkelijke en veilige werkgever te zijn. Met ons arbeidsmarktbeleid laten we dit ook aan de omgeving zien. Bij programmalijn organisatie staan meer de activiteiten die bijdragen aan de toekomstgerichte organisatie.

Wat heeft het gekost?

Tabel 3.6.13 Exploitatie programmalijn Personeel

Personeel	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Netto lasten	1.829	2.563	2.777	2.253

Toelichting

De totale afwijking van € 0,5 miljoen ten opzichte van de begroting wordt veroorzaakt door lagere doorbelaste personele kosten.

3.6.7 Programmalijn Digitale transformatie

Doel

Delfland hanteert digitale transformatie als strategisch instrument voor de verbetering van primaire en ondersteunende werkprocessen en systemen.

Wat hebben we gedaan aan activiteiten?

- De Digitale Vaarkaat is besproken met het algemeen bestuur tijdens een informatieve VV. Voor het Delfland management, directie en dagelijks bestuur is een leerlijn ontwikkeld. De vaarkaat vormt de basis voor de nieuwe visie op digitale transformatie.

- Er is een aanzet gemaakt voor een nieuwe visie op digitale transformatie (2025-2030), aansluitend bij de bestuurlijke, landelijke en Europese uitgangspunten. Hierbij is zoveel mogelijk samengewerkt met het Waterschapshuis.
- Het programmaonderdeel 'Data gedreven werken' is nu een vast onderdeel van de organisatie en is ondergebracht bij de nieuwe afdeling Datamanagement en Archivering (DMA).
- Satelliet monitoring is opgepakt als een innovatieproject waarin meerdere toepassingen in businesscase worden uitgewerkt.
- De herinrichting van de Business Consultancy binnen IV stelt de organisatie in staat om innovatiewensen steeds beter om te zetten in concrete toepassingen.
- Het centrale dataplatform is opgeleverd. Alle in beheer genomen data-analyse zal worden overgezet naar de nieuwe omgeving.
- Er zijn experimenten met Artificial Intelligence (AI) en machine learning (ML) gestart in een testomgeving om ervaring op te doen met onder meer de technische en privacyaspecten van de nieuwe technologie.
- Voor medewerkers wordt een training aangeboden die past bij de ontwikkelfase waarin Delfland zich bevindt.

Wat heeft het gekost?

Tabel 3.6.14 Exploitatie programmalijn Digitale transformatie

Digitale transformatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Netto lasten	579	742	842	648

Toelichting

Totale afwijking van € 0,2 miljoen ten opzichte van de begroting wordt veroorzaakt door lagere doorbelaste personele kosten van € 0,2 miljoen (zie de toelichting hiervoor in paragraaf 3.6.6).

3.6.8 Programmalijn Innovatie

Doel

Ontwikkelen van kennis en stimuleren van innovaties gericht op het creëren van maatschappelijke meerwaarde.

Wat hebben we gedaan aan activiteiten?

- Ons Innovatiefonds heeft circa 20 innovaties in portefeuille.
- We financieren diverse nieuwe innovaties, zoals het versnellingsprogramma lachgasemissies, MKBA voor toepassing van baggerspecie in keringen en een overstort filtersysteem uit het innovatiefonds.
- We hebben innovaties geïmplementeerd in onze primaire processen, zoals de toepassing van "gebonden wiepen³" als oeverbescherming op basis van de uitkomsten van ons meerjarige onderzoek op de pilotlocatie aan de Zweth.
- We hebben deelgenomen aan innovaties in externe netwerken, zoals Netwerk Waterketen Delfland en VP-Delta met daaraan gelieerd de Waterstraat. Het programma van VP-Delta en de Waterstraat is herzien met meer aandacht voor waterkwaliteit en droogte.
- We zoeken waar mogelijk de verbinding met andere waterschappen om innovaties te doen en verder te brengen, onder meer via de Unie, de STOWA en het Waterschapshuis.

³ Een wiep is een rol van in elkaar gedraaid rijshout (wilgenhout), machinaal omwikkeld met touw. Het rijshout is afkomstig uit grienden die 2 tot 4 jaar zijn. Wiepen worden toegepast in de klassieke zinkstukken en doekstukken, maar ook in beschoeiingen.

- We hebben Inspiratiesessies georganiseerd over onder andere energie, antropologie en in-situ technieken baggerspecie
- We hebben de winnaar van de AI-challenge van 2023 samen met een innovatiepartner uitgewerkt tot bruikbaar product en de ingediende ideeën gebundeld in een inspiratieboek.
- We hebben met onze inzending van eDNA-lozing de Waterinnovatieprijs 2024 gewonnen.
- We hebben op het thema baggerspecie geëxperimenteerd met Technology Scouting waaruit drie verder te onderzoeken technieken zijn geselecteerd
- We experimenteren in diverse innovatietrajecten met een ontwerpende aanpak en meer focus op de sociale aspecten van innovatie.

Wat heeft het gekost?

Tabel 3.6.15 Exploitatie programmalijn Innovatie

Innovatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Netto lasten	2.506	2.758	2.608	2.519

Toelichting

De afwijking van de kosten ten opzichte van de bijgestelde begroting zijn voornamelijk het gevolg van lagere doorbelaste personele kosten. Dit wordt nader toegelicht in paragraaf 3.6.6.

3.6.9 Investeringsuitgaven

Tabel 3.6.16 Investerings programma Organisatie en bedrijfsvoering

Programmalijn	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Informatievoorziening	461	2.900	2.900	1.816
Interne dienstverlening		0	1.019	547
Totaal	461	2.900	3.919	2.363

Toelichting programmalijn informatievoorziening

De nieuwe ICT-werkplek, ICT-infrastructuur, optimalisatie van de audiovisuele middelen, vervanging mobiele telefoons

In totaal was € 2,9 miljoen begroot voor deze projecten. De uitgaven voor 2024 bedragen € 1,8 miljoen. Het verschil wordt veroorzaakt doordat het project vertraging heeft opgelopen en doordat besloten is de smartphones op een later moment te vervangen. De werkzaamheden lopen in 2025 door.

In 2024 zijn wel de werkzaamheden voor de ICT-infrastructuur afgerond en is het project afgesloten en geactiveerd. Dit is inclusief de optimalisatie van de audiovisuele middelen in de vergaderruimten.

Hetzelfde geldt voor de vervanging van de mobiele telefoons. Ook dit project is in 2024 afgesloten en geactiveerd.

Toelichting programmalijn Interne dienstverlening

Parkeergarage Gemeenlandshuis

De parkeergarage van het Gemeenlandshuis is toekomstbestendig gemaakt. Het resultaat is een zichtbaar veilig te gebruiken parkeergarage die aansluit op de gewenste (en verplichte) verduurzaming van ons wagenpark en behoeften van de gebruikers met een dienstauto. Er is een vrijdragende betonvloer gerealiseerd en de parkeergarage heeft aanvullende laadfaciliteiten

en opbergruimte voor materiaal gekregen. De investering is € 0,3 miljoen lager uitgevallen dan begroot.

Laadvoorzieningen wagenpark Delfland

Op basis van het laadplan realiseert Delfland laadvoorzieningen waarbij de elektrische dienstvoertuigen kunnen opladen. Voor 2024 is de realisatie € 0,7 miljoen lager uitgevallen dan begroot. Dit project loopt door in 2025.

4 Jaarverslag: Paragrafen

4.1 Staat van incidentele baten en lasten

Het resultaat over 2024 is beïnvloed door incidentele baten en lasten. Daarmee bedoelen we baten en lasten van materiële betekenis die eenmalig in maximaal drie begrotingsjaren voorkomen.

Tabel 4.1 Staat van incidentele baten en lasten

Programma	Omschrijving	Bedrag
Resultaat 2024 totaal		-10.353
Financiën	Vorderingen gedupeerden Kinderopvangtoeslagaffaire 2024	-243
	Rentebaten op schatkistbankieren	-4.056
	Verkoop dienstwoning	-465
Reserves	Algemene reserve vrij besteedbaar	-2.455
	Tariefdempingreserve watersysteem	-1.200
	Tariefdempingreserve zuiveringsbeheer	2.999
	Egalisatiereserve AWZI Harnaschpolder	8.533
	Reserve kapitaallasten investeringen watersysteem	500
	Reserve kapitaallasten investeringen zuiveringsbeheer	4.851
Totaal incidentele baten en lasten		8.464
Resultaat 2024 exclusief incidentele baten en lasten		-18.817

* Zie paragraaf 7.7 voor een toelichting op de stortingen in en onttrekkingen aan de reserves (die geen betrekking hebben op het bestemmingsresultaat 2024).

We zien toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves als incidenteel, tenzij het gaat om reguliere onttrekkingen aan dekkingsreserves (kapitaallasten) of om onttrekkingen uit (bestemmings)reserves die minimaal drie jaar plaatsvinden om structurele lasten te dekken. Baten uit de verkoop van grond en andere eigendommen zien we als incidentele baten.

4.2 Uiteenzetting van de financiële positie

4.2.1 Financiering

Inleiding

Onze kaders voor het treasurybeleid zijn vastgelegd in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido), de verordening Beleids- en verantwoordingsfunctie (op basis van artikel 108 van de Waterschapswet), het Waterschapsbesluit en het Treasurystatuut van Delfland. Het Treasurystatuut is in 2024 geactualiseerd en vastgesteld in de VV van 28 november. In deze paragraaf gaan we in op onze financieringsactiviteiten in 2024.

Beleid

Op het moment dat we onvoldoende eigen middelen beschikbaar hebben, trekken we waar mogelijk kort geld aan. In 2024 hadden we het hele jaar voldoende eigen middelen, waardoor er geen aanvullende financiering nodig was.

Ontwikkelingen

In 2024 hebben we geen nieuwe langlopende leningen of kasgeldleningen afgesloten. In totaal hebben we € 20 miljoen afgelost op de onderhandse geldleningen en € 19,8 miljoen op de PPS-leningen. De rentelast over 2024 was € 26,7 miljoen (2023: € 28,4 miljoen).

Het restantsaldo van de langlopende leningenportefeuille was per 31 december € 565 miljoen. Het gewogen gemiddelde rentepercentage van alle langlopende geldleningen bedraagt 4,4%.

Risicobeheer

Kasgeldlimiet

De Wet fido beperkt de kortlopende financiering via de kasgeldlimiet. In 2024 was onze kasgeldlimiet € 71,6 miljoen (23% van het begrotingstotaal). De kasgeldlimiet mag maximaal drie kwartalen achter elkaar worden overschreden. In 2024 is dat niet gebeurd. De tabel hieronder geeft het verloop weer van de werkelijke kortlopende financiering en de kasgeldlimiet per kwartaal.

Tabel 4.2 Overzicht kasgeldlimiet

Omschrijving (Bedragen * € 1 miljoen)	1e kwartaal 2024	2e kwartaal 2024	3e kwartaal 2024	4e kwartaal 2024
Toegestane kasgeldlimiet 23% begrotingstotaal	-71,6	-71,6	-71,6	-71,6
Werkelijke kortlopende financiering	87,8	136,0	123,7	105,2
Overschrijding (+) of onderschrijding (-/-)	-159,4	-207,7	-195,3	-176,8

Renterisico

De renterisiconorm is een wettelijk vastgestelde norm die betrekking heeft op onze vaste schuld. De looptijd van langlopende geldleningen is gespreid, waardoor we de renterisico's beperken. De renterisiconorm is het maximumbedrag van de jaarlijkse aflossingen en de herfinanciering van vaste geldleningen. Voor 2024 was de renterisiconorm 30% van het begrotingstotaal van € 311 miljoen, dus € 93,4 miljoen. We hebben voor € 39,8 miljoen afgelost op de leningen, wat ruimschoots past binnen de renterisiconorm.

Derivaten

Conform het Treasurystatuut gebruikt Delfland geen derivaten.

Kredietrisico

In 2024 hebben we alleen gelden ondergebracht bij het Rijk (Rijks schatkist). Hierdoor liepen we geen kredietrisico.

Koersrisico

De aandelen die we bezitten (van onder meer de Nederlandse Waterschapsbank (NWB)) worden niet op de beurs verhandeld en zijn daarom niet onderhevig aan koersrisico's.

Valutarisico

Delfland handelt niet in vreemde valuta. Er is dus geen valutarisico.

Kasbeheer

Rekening-courant

Over 2024 bedroeg de maximaal aangevraagde kredietlimiet € 71,6 miljoen. Op 31 december had Delfland in totaal een tegoed van € 68,3 miljoen. Dit saldo betreft een schuld in rekening-courant bij de NWB van € 2,0 miljoen en een tegoed bij de schatkist van € 70,3 miljoen. De rente die we in 2024 over het gemiddelde saldo hebben ontvangen, bedraagt € 4,1 miljoen.

Kasgeldlening

In 2024 heeft Delfland geen kasgeldleningen aangetrokken.

Toerekening rentekosten

We rekenen de rentekosten van de langlopende geldleningen (exclusief PPS-leningen) vooraf toe aan de twee taken van Delfland via een rente omslagpercentage van 3,5%. De werkelijk betaalde rente in 2024 hebben we op basis van nacalculatie toegerekend aan de twee taken. De totale rentekosten bedroegen € 26,7 miljoen. Hiervan had € 7,1 miljoen betrekking op de PPS, wat direct aan de exploitatie is toegerekend. Onderstaande tabel geeft de berekening van het renteresultaat weer.

Tabel 4.3 Overzicht renteresultaat

Omschrijving (Bedragen * € 1 miljoen)	Rekening 2023	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering	28,5	26,8	26,7
b. De externe rentebaten (idem)	-4,1	-3,8	-4,1
<i>Saldo rentelasten en rentebaten</i>	<i>24,4</i>	<i>20,5</i>	<i>22,6</i>
c2. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (PPS)	-8,1	-7,2	-7,1
c3. De rentebaat van door verstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0,0	0,0	0,0
<i>Aan taakvelden toe te rekenen externe rente</i>	<i>16,3</i>	<i>13,3</i>	<i>15,5</i>
d1. Rente over eigen vermogen +/-	0,0	0,0	0,0
d2. Rente over voorzieningen +/-	0,0	0,0	0,0
<i>Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente</i>	<i>16,3</i>	<i>15,8</i>	<i>15,5</i>
e. De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-16,3	-15,8	-15,5
f. Renteresultaat op het taakveld Treasury	0,0	0,0	0,0

Verloop van schuldpositie

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het verloop van onze totale schuldpositie over 2024. Die is met in totaal € 32,4 miljoen afgenomen. Dit bedrag is het saldo van onze aflossingen op leningen (€ 39,8 miljoen) en een toename van de kortlopende netto schuld. Die laatste wordt veroorzaakt doordat het totaal aan vlottende passiva (schulden) meer is toegenomen dan de vlottende activa (vorderingen) ten opzichte van 2023. Zie hoofdstuk 7 voor de toelichting op de balansposten.

Tabel 4.4 Verloopstaat netto schuldpositie

Verloop netto schuldpositie	31-12-2023	31-12-2024	Mutatie
Kortlopende netto schuld	-40.569	-33.221	7.348
Langlopende schuld	605.011	565.221	-39.790
Totaal	564.441	532.000	-32.441

Netto schuldquote

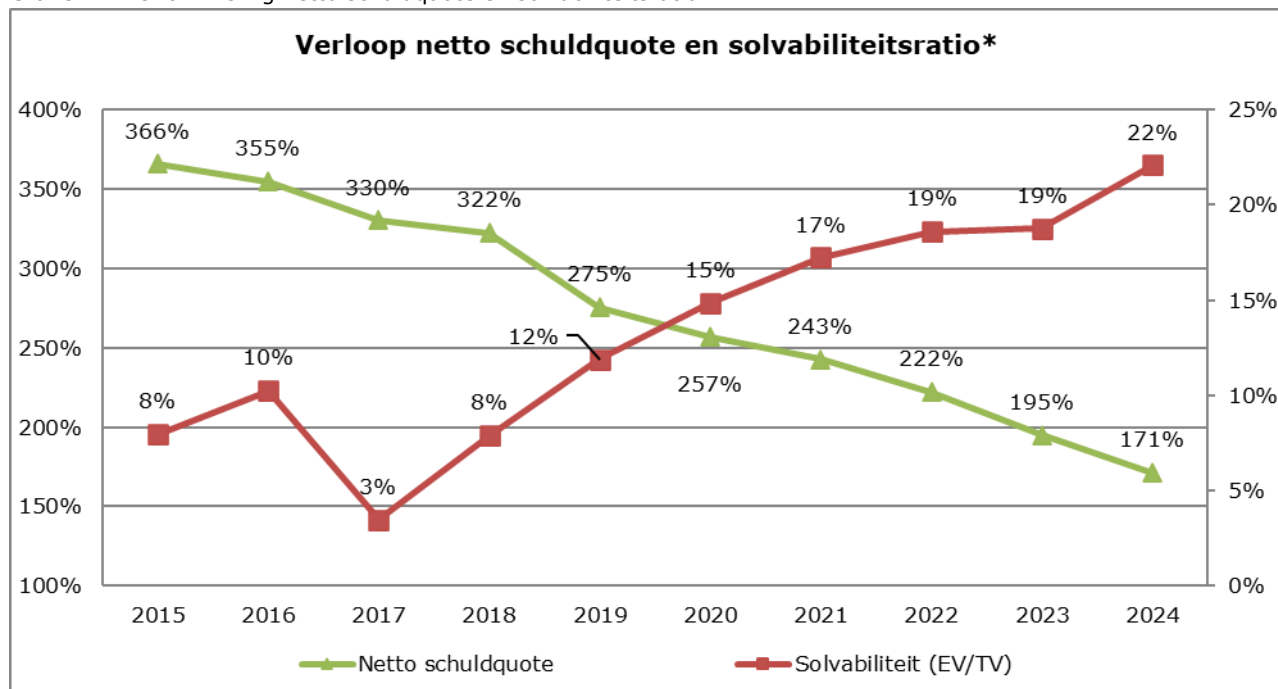
Een kengetal om de hoogte van de schulden van een waterschap te beoordelen, is de netto schuld in verhouding tot de (belasting)inkomsten. De hoogte van deze inkomsten bepaalt in belangrijke mate hoeveel schulden een waterschap kan dragen. Hoe hoger het inkomen, hoe meer schulden een waterschap kan aangaan. Dit kengetal wordt uitgedrukt in procenten. Voor waterschappen geldt geen wettelijke norm voor de netto schuldquote.

In 2024 was onze netto schuldquote 171% (tegenover 195% eind 2023). Dit is lager dan de streefwaarde van 182% uit de bijgestelde begroting 2024. Deze daling wordt veroorzaakt door zowel een lagere netto schuldpositie als hogere belastingopbrengsten dan begroot.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio laat zien in hoeverre we aan onze financiële verplichtingen kunnen voldoen. Als er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), dan hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor onze financiële positie. De gemiddelde solvabiliteitsratio (eigen vermogen/totaal vermogen) was in 2024 22% (2023: 19%). Het verloop van de netto schuldquote en de solvabiliteitsratio over de periode 2015-2024 is hieronder grafisch weergegeven.

Grafiek 4.1 Ontwikkeling netto schuldquote en solvabiliteitsratio

* NSQ aflezen tegen linker as, solvabiliteitsratio aflezen tegen rechter as.

EMU-saldo

Het EMU-saldo betreft het vorderingensaldo op transactiebasis van de hele overheid. Hierbij horen de centrale overheid, de sociale fondsen en de lokale overheden. De onderstaande tabel geeft de berekening van ons EMU-saldo over 2024.

Tabel 4.5 Overzicht EMU-saldo

Opbouw EMU-saldo	Rekening 2023	Begroting 2024	Rekening 2024
Exploitatiesaldo voor bestemming*	3.005	9.034	23.581
<i>Invloed investeringen</i>			
Bruto-investeringsuitgaven	-26.451	-36.800	-31.604
Investeringsbijdragen	551		1.076
Verkoop van materiële en immateriële vaste activa			
Afschrijvingen	40.337	39.577	39.518
<i>Invloed voorzieningen</i>			
Toevoegingen aan voorzieningen ten laste van exploitatie	506	0	1.244
Onttrekkingen aan voorzieningen ten gunste van exploitatie	0	0	0
Onttrekkingen rechtstreeks uit voorziening	-388	0	-298
<i>Deelnemingen en aandelen</i>			
Boekwinst			
Boekverlies			
Totaal EMU-saldo	17.560	11.810	33.516

* Een positief saldo betekent meer opbrengsten dan kosten.

4.2.2 Risicobeheersing en weerstandsvermogen

We hanteren een organisatie breed risicobeleid waarmee we onze risicopositie en het benodigde weerstandsvermogen op een consistente manier in beeld brengen. Hiermee voldoen we aan de

wettelijke verplichting voor waterschappen om risico's in kaart te brengen en beleid te ontwikkelen om deze risico's af te dekken. Halfjaarlijks actualiseren we de top-risico's (risiconiveaus hoog en zeer hoog, of anderszins strategisch relevant) en de beheersmaatregelen die we daarvoor getroffen hebben. Een overzicht van deze top-risico's per eind 2024 is te vinden in onderstaande tabel.

Tabel 4.6 Overzicht van top-risico's

Risico ID	Top Risico's	Verwaarloosbaar	Laag	Medium	Hoog	Zeer Hoog	Ontoelaatbaar	Trend
RID-2311	Wateroverlast							↑
RID-2307	Niet voldoen KRW verplichtingen							↔
RID-2301	Doorbraak primaire waterkering							↔
RID-2302	Doorbraak regionale waterkeringen							↔
RID-2406	Ontbreken gedragscode Nb-wet							↔
RID-2305	Lokale verontreiniging watergang door incident							↔
RID-2321	Microverontreinigen bij baggerwerken							↔
RID-2310	Explosie/groei blauwalg en kroos							↔
RID-2316	Onvoldoende Zoet Water beschikbaar door droogte							↔
RID-2325	Veroudering zuiveringsinstallaties							↔
RID-2326	Lange-termijn systeemeisen waterketen							↔
RID-2405	Assets AHR onvoldoende kwaliteit bij einde PPS contract*							↔
RID-2403	Geen afvoermogelijkheid HNP naar zee							↔
RID-2315	Functionele mismatch van installaties incl. RG Morsestraat							↔
RID-2312	Verleggen persleiding op aangeven derden							↔
RID-2313	Fluctuatiedienstverlening vergoeding PPS							↔
RID-2306	Ongeval tijdens werkzaamheden							↔
RID-2308	Vertrouwelijkheid en integriteit van de informatievoorziening							↔
RID-2322	Beschikbaarheid van de informatievoorziening							↔
RID-2401	Microverontreinigen							↔
RID-2404	Waterzuivering Vergulde Hand is in 2030 niet operationeel							↔
RID-2304	Pandemie							↔

 = Status juli 2024
 = Status januari 2025
* = Nieuwe risico

In bovenstaande tabel is het risico dat de belasting van AWZI De Groote Lucht regelmatig de ontwerpcapaciteit overschrijdt en daardoor de kans bestaat dat uitspoeling moet plaatsvinden niet opgenomen (zie paragraaf 3.4.1). In de halfjaarlijkse actualisatie van de top-risico's zal worden beoordeeld of dit risico ook als top-risico zal worden gekwalificeerd.

Het totaal aan risico dat we lopen – onze risicopositie – geeft de mate aan waarin we voorbereid moeten zijn op ongewenste gebeurtenissen (risk events). Hiervoor treffen we preventieve maatregelen (zoals controles) en reactieve maatregelen (zoals de voorbereiding van de

crisisorganisatie op scenario's van rampenbestrijding). Het weerstandsvermogen zorgt voor voldoende financiële ruimte om de schade op te vangen die ondanks alle maatregelen optreedt. Hierbij hanteren we een mate van zekerheid van minstens 95%.

In bijlage III zijn de belangrijkste incidenten en opschalingen uit 2024 opgenomen, alsmede de manier waarop Delfland hierop heeft gereageerd. Daarbij leggen we steeds een link met het risico waar de gebeurtenis betrekking op heeft.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen blijft in lijn met het risicoprofiel en is niet aangesproken door de risico's die zich in 2024 voordeden. De kosten zijn opgevangen binnen de begrotingen van de verschillende programma's.

Conform de nota Reserves en voorzieningen en de beleidsnotitie Risicomanagement Delfland worden de bestemmingsreserves niet meegerekend als we het weerstandsvermogen bepalen. De structurele weerstandscapaciteit omvat de middelen die permanent kunnen worden ingezet om tegenvallers op te vangen zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van onze taken. De tabel toont onze weerstandscapaciteit (eind 2024).

Tabel 4.70 Overzicht weerstandsvermogen

Onderdeel weerstandsvermogen (bedragen * € 1 miljoen)	31-12-2024	31-12-2023
Algemene reserve weerstandsvermogen watersysteem	27,6	27,6
Algemene reserve weerstandsvermogen zuiveringsbeheer	7,4	7,4
Algemene reserve vrij besteedbaar	4,7	2,0
Nog te bestemmen resultaat 2024 en 2023	10,4	3,7
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	50,1	40,7

Benodigd weerstandsvermogen

De minimaal benodigde weerstandscapaciteit is vastgesteld op € 25 miljoen. Elk jaar berekenen we of dit bedrag met ten minste 95% zekerheid voldoende is om de financiële schade door risico's op te kunnen vangen. Daarbij wegen we enkel risico's mee met een potentiële financiële impact tussen de € 1 miljoen en € 100 miljoen per incident. Incidenten met een lagere impact kunnen we veelal binnen de begroting opvangen. Incidenten met een impact hoger dan € 100 miljoen overstijgen de draagkracht. Daarvoor moeten we een beroep doen op landelijke regelingen.

Beoordeling weerstandsvermogen

Blijkt € 25 miljoen inderdaad voldoende te zijn, dan beoordelen we vervolgens nog de verhouding tussen het benodigd weerstandsvermogen en de beschikbare weerstandscapaciteit.

Onze weerstandsratio per eind 2024 is:

Ratio weerstandsvermogen =	$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandsvermogen}}$	=	$\frac{€ 50,1 \text{ mln.}}{€ 25 \text{ mln.}} = 2,0$
----------------------------	---	---	---

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen, bekijken we de gewenste ratio, waarbij we onderstaande waarderingstabel gebruiken.

Tabel 4.8 Waardering weerstandsvermogen

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Waardering
A	$2,0 < x$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$x < 0,6$	Ruim onvoldoende

Delfland streeft naar een ratio tussen de 1,0 en 1,4. De berekende ratio van 2,0 ligt hierboven en is daarmee ruim voldoende tot uitstekend.

4.3 Reserves en voorzieningen

De nota reserves en voorzieningen bevat het beleid met betrekking tot het instellen, opheffen en beschikken over reserves en voorzieningen. Vanwege recente ontwikkelingen in wet- en regelgeving zijn alle waterschappen, waaronder het Hoogheemraadschap van Delfland, verplicht hun beleidsstukken aan te passen.

De herziene nota reserves en voorzieningen is vastgesteld in de VV van 10 april 2025.

Reserves

Reserves maken deel uit van het eigen vermogen en worden gevormd, aangevuld of verminderd op basis van besluiten van het algemeen bestuur. We onderscheiden drie soorten reserves:

1. algemene reserves;
2. bestemmingsreserves voor tariefegalisatie;
3. overige bestemmingsreserves.

Ze worden hieronder toegelicht. De mutaties in 2024 zijn toegelicht in paragraaf 7.7 Eigen vermogen.

Algemene reserves

De algemene reserves dienen vooral om eventuele toekomstige tegenvallers op te kunnen vangen. We hebben drie algemene reserves: weerstandsvermogen watersysteem, weerstandsvermogen zuiveringsbeheer en de algemene reserve vrij besteedbaar. De beide reserves weerstandsvermogen zijn voldoende qua omvang om de risico's op te vangen zoals hiervoor is beschreven.

De algemene reserve vrij besteedbaar mag slechts worden gevuld met eventuele efficiencyvoordelen uit een positief jaarresultaat. Dit is per definitie niet te begroten. Uit het resultaat 2023 is € 5,1 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve vrij besteedbaar.

Bestemmingsreserves voor tariefegalisatie

Om de tarieven te egaliseren, hebben we per taak drie reserves tot onze beschikking: de kostenegalisatiereserves, tariefdempingreserves en tariefegalisatiereserves.

Kostenegalisatiereserves

De kostenegalisatiereserves zijn ingesteld om de begrote kosten te reserveren voor werkzaamheden die zijn uitgesteld of vertraagd. Als de werkzaamheden in het volgende begrotingsjaar alsnog worden uitgevoerd, kunnen die kosten uit deze reserves worden gedekt.

Tariefdempingreserves

De tariefdempingreserves worden gevuld met niet-efficiencyvoordelen uit een positief jaarresultaat. Meestal is dat budget dat niet is uitgegeven, omdat activiteiten niet of minder zijn uitgevoerd dan begroot. De nota reserves en voorzieningen schrijft voor dat we dat geld binnen

vijf jaar inzetten om één of meer belastingtarieven te verlagen. Hiermee laten we het te veel in rekening gebrachte belastinggeld terugvloeien naar de belastingbetalers.

Tariefegalisatiereserves

In tegenstelling tot de tariefdempingreserves worden de dotaties aan de tariefegalisatiereserves vooraf geraamd en maken dus onderdeel uit van de begroting. Zowel de onttrekkingen aan de tariefegalisatiereserves als tariefdempingreserves hebben als doel het belastingtarief gelijkmatig te laten ontwikkelen.

Overige bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves bouwen we op om bijvoorbeeld de kapitaallasten van toekomstige investeringen te dekken. Het gaat hierbij om nieuwe investeringen en uitbreidingsinvesteringen.

Egalisatiereserve AWZI Harnaschpolder

Door de herfinanciering van de PPS hebben we in de periode 2016-2030 een jaarlijks exploitatievoordeel. Over de jaren 2031, 2032 en 2033 zien we juist een exploitatienadeel. Per saldo is het effect over de totale periode nihil. Daarom hebben we in 2016 een egalisatiereserve AWZI Harnaschpolder ingesteld. Daarin storten we tot en met 2030 jaarlijks zodat we in de periode 2031-2033 kunnen onttrekken om de hogere lasten in die periode te compenseren.

Reserve Zoetwaterfabriek

Deze reserve is bedoeld om de kapitaallasten van investeringen in de Zoetwaterfabriek te dekken. De uitwerking wordt onderdeel van het project De Vergulde Hand, de nieuw te bouwen AWZI in Vlaardingen.

Reserves om toekomstige investeringen te dekken

De reserves voor toekomstige investeringen zijn bedoeld om de afschrijvings- en rentekosten te dekken van toekomstige investeringen voor watersysteem en zuiveringsbeheer.

Reserve voor baggerwerkzaamheden

Dit is een nieuwe reserve. Deze is ingesteld, omdat baggerwerkzaamheden vaak meerdere jaren overschrijden en onder een open einde-regeling vallen. Dit betekent dat kosten en opbrengsten niet elk jaar dezelfde zijn en kunnen fluctueren door externe factoren, zoals weeromstandigheden of onvoorziene omstandigheden. De reserve biedt de mogelijkheid om financiële tegenvallers of meevallers over meerdere jaren op te vangen.

Met deze reserve wordt ervoor gezorgd dat de financiële gelden beschikbaar blijven voor het oorspronkelijke doel: het uitvoeren van baggerwerkzaamheden.

Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen. Zij hebben een duidelijk kostenkarakter en worden gevoed door dotaties die rechtstreeks ten laste van de exploitatie worden gebracht. Voorzieningen worden specifiek gevormd om toekomstige financiële of wettelijke verplichtingen te dekken. Hoewel deze verplichtingen bekend zijn, is het exacte moment van optreden en de omvang van de kosten vaak nog onzeker. Wij hebben twee voorzieningen op de balans staan. Ze worden hieronder toegelicht. De mutaties in 2024 zijn toegelicht in paragraaf 7.8 Voorzieningen.

Voorziening wachtgeld

Deze voorziening dekt de toekomstige aanspraken op wachtgeld van voormalige medewerkers en collegeleden.

Voorziening pensioen

(Oud-)bestuurders hebben pensioen opgebouwd bij een verzekeraar. De opbouw hiervan is in 2022 gestopt. Het opgebouwde bedrag blijft bij de verzekeraar staan en kan worden aangesproken bij een eventueel verzoek voor waardeoverdracht. Om aan onze huidige en toekomstige pensioenverplichtingen te voldoen, hebben we een voorziening getroffen. De voorziening is opgebouwd uit twee delen: de premie die gestort is bij de verzekeraar en een bedrag in de voorziening om het tekort aan te vullen door indexatie (benodigd kapitaal minus beschikbaar kapitaal).

4.4 Waterschapsbelastingen

We heffen de belastingen die in onderstaande tabel zijn opgenomen.

Tabel 4.09 Waterschapsbelastingen - belastingsoorten

Belastingsoort	Heffingsmaatstaf	Belastingplichtig
Watersysteemheffing		
• Ingezetenen	Woonruimte	Ingezetenen (hoofdbewoner)
• Gebouwd	Waarde WOZ	Eigenaar gebouwde onroerende zaken
• Ongebouwd (overig)	Oppervlakte van de onroerende zaak (aantal hectares)	Eigenaar ongebouwde onroerende zaken
• Ongebouwd (wegen)	Oppervlakte van de onroerende zaak (aantal hectares)	Eigenaar ongebouwde onroerende zaken
• Natuur	Oppervlakte van de onroerende zaak (aantal hectares)	Eigenaar natuurterrein
Verontreinigingsheffing	Vervuilingseenheden (ve's)	Lozers vanuit woonruimten (hoofdbewoner) en bedrijven
Zuiveringsheffing	Vervuilingseenheden (ve's)	Lozers vanuit woonruimten (hoofdbewoner) en bedrijven
Legesheffing	Watervergunningaanvraag of -wijziging	Aanvrager van de dienst

Belastingeenheden en -opbrengsten watersysteem en zuivering

In de volgende tabellen zijn de geraamde en de werkelijke aantallen belastingeenheden en belastingopbrengsten van de watersysteem- en zuiveringsheffing vermeld.

De verantwoording over de te heffen leges is opgenomen in paragraaf 3.5.2 *Algemene dekkingsmiddelen*.

Tabel 4.10 Waterschapsbelastingen – aantallen belastingeenheden

Belastingsoort	Eenheid	Rekening 2023*	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024**
<i>Watersysteemheffing</i>					
Ingezetenen	Huishoudens	543.200	544.051	544.051	548.700
• Kwijtschelding	Huishoudens	-45.600	-57.100	-45.600	-43.300
• Oninbaar	Huishoudens	-9.100	-7.000	-9.100	-9.500
Gebouwd	WOZ (miljoen)	241.648	243.784	244.781	252.150
Ongebouwd (overig)	Hectare	13.700	14.000	13.700	13.800
Ongebouwd (wegen)	Hectare	4.900	4.650	4.900	4.800
Natuur	Hectare	3.000	3.000	3.000	3.100
Verontreinigingsheffing	Vervuilingseenheden	500	400	500	600
<i>Zuiveringsheffing</i>					
Woningen	Vervuilingseenheden	1.226.700	1.237.230	1.227.000	1.237.900
• Oninbaar	Vervuilingseenheden	-13.300	-22.100	-13.300	-16.200
Bedrijven	Vervuilingseenheden	283.800	302.100	287.500	287.600
• Oninbaar	Vervuilingseenheden	200	-3.100	-1.200	-1.600

* In de jaarrekening 2023, vastgesteld door de VV in mei 2024, waren de werkelijk gerealiseerde belastingeenheden 2023 nog niet bekend. Die zijn teruggerekend op basis van de opbrengsten en tarieven. De eenheden die hier zijn opgenomen, zijn de werkelijk gerealiseerde belastingeenheden 2023.

** Bij het opstellen van de jaarrekening 2024 zijn de werkelijk gerealiseerde belastingeenheden nog niet bekend. De belastingeenheden van de jaarrekening 2024 zijn teruggerekend op basis van de opbrengsten en de tarieven.

Belastingopbrengsten

Tabel 4.11 Waterschapsbelastingen – opbrengsten watersysteemheffing

Belastingsoort	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Ingezetenen	65.554	72.571	72.571	73.189
Kwijtschelding	-5.320	-7.617	-6.083	-5.591
Oninbaarheid ingezetenen	-1.101	-934	-1.214	-1.272
Gebouwd	59.160	58.752	58.992	60.768
Oninbaar gebouwd				-24
Ongebouwd (overige)	1.256	1.348	1.319	1.333
Ongebouwd (wegen)	2.253	2.238	2.358	2.329
Natuur	13	14	14	14
Verontreinigingsheffing	43	42	53	64
Opbrengsten voorgaande jaren	1.438			238
Totaal watersysteem	123.296	126.415	128.010	131.048

De belastingopbrengsten uit de watersysteemheffing zijn € 3,0 miljoen hoger uitgekomen dan de gewijzigde begroting 2024. Dit zijn de belangrijkste oorzaken daarvoor:

- de opbrengsten uit de categorie Ingezetenen zijn € 0,6 miljoen hoger doordat meer ingezetenen een aanslag hebben ontvangen dan we hadden begroot;
- de kwijtschelding valt € 0,5 miljoen lager uit. Dit is inclusief een vergoeding van € 0,2 miljoen voor de kwijtschelding van publieke schulden vanuit de Kinderopvangtoeslagaffaire. (De werkelijke kwijtschelding is dus € 5,8 miljoen.) De kwijtschelding was na de neerwaartse bijstelling in de Burap alsnog te hoog ingeschat;

- we ontvingen meer opbrengsten uit de categorie gebouwd (€ 1,8 miljoen). De ramingen van de WOZ-waarden van alle woningen en (bedrijfs)panden waren gebaseerd op de meicirculaire van 2023. De definitieve waarden bleken hoger te liggen. Deels was dit al gecorrigeerd in de bestuursrapportage;
- uit voorgaande jaren is € 0,2 miljoen aan belastingen alsnog ontvangen (bijvoorbeeld na een invorderingstraject). Omdat de ontvangsten uit voorgaande jaren moeilijk in te schatten zijn, worden die niet begroot.

Tabel 4.12 Waterschapsbelastingen – opbrengsten zuiveringsheffing

Belastingsoort	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Zuiveringsheffing	149.414	163.231	160.598	161.764
Oninbaarheid	-1.295	-2.672	-1.537	-1.888
Opbrengsten voorgaande jaren	-964			741
Totaal zuivering	147.155	160.559	159.061	160.617

De opbrengsten uit de zuiveringsheffing zijn € 1,6 miljoen hoger dan de gewijzigde begroting 2024. Dit zijn de belangrijkste oorzaken daarvoor:

- ten opzichte van de gewijzigde begroting is € 1,2 miljoen hogere belastingopbrengsten uit de zuiveringsheffing ontvangen, doordat er meer aanslagen zijn opgelegd dan was begroot. Daarnaast is vanuit de RBG in 2024 nog meer aandacht besteed aan tijdig/gespreid betalen bij de klanten. Hierdoor zijn meer bedragen geïnd;
- voor zowel woning als bedrijven heeft de in de bestuursrapportage verwachte daling voor oninbaarheid in mindere mate plaatsgevonden. De oninbaarheid bedrijven is 400 ve hoger en de oninbaarheid bedrijven 2.900 ve hoger dan begroot. Dit leidt tot circa € 0,4 miljoen hogere oninbaarheid;
- uit voorgaande jaren is € 0,7 miljoen aan belastingopbrengsten ontvangen, die niet in de begroting waren meegenomen.

4.5 Bedrijfsvoering

Sociale paragraaf

Personeelsopbouw

In december 2024 hadden we 679 medewerkers (633 fte) in dienst. Een jaar eerder waren dat er 603 (568 fte). De groei in capaciteit van het aantal medewerkers in dienst bedraagt daarmee 13%. Het percentage vrouwen is wederom iets gestegen (2024: 39,8%, 2023: 39,1%, 2022: 38,2%). De gemiddelde leeftijd van onze medewerkers (exclusief inhuur en stagiairs) is opnieuw gedaald (2024: 46,3 jaar, 2023: 47,1 jaar, 2022: 47,7 jaar). Het totale personeelsverloop is weer iets gedaald (2024: 8,0%, 2023: 10,2%, 2022: 6,6%). In 2024 werd 10,4% van de totale arbeidscapaciteit ingehuurd. Dit is gelijk aan het percentage in 2023.

Ziekteverzuim

In 2024 was het ziekteverzuim 5,3% (2023: 4,4%, 2022: 4,8%). Daarmee is het verzuim boven de Verbaannorm (4,6%) gestegen. De verzuimfrequentie was 1,03 (2023: 1,06, 2022: 1,19). In 2024 heeft 42,6% van de medewerkers zich niet ziek gemeld (2023: 45,4%, 2022: 29,5%). De gemiddelde verzuimduur in 2024¹ bedraagt in dagen 28,8 (2023: 21,2; 2022: 16,4). In verband met het stijgend verzuim (met name langdurig verzuim), maar ook de resultaten uit de medewerkers-onderzoeken gaan we aan de slag met acties gericht op verzuimpreventie. In 2025 gaat het programma 'sta sterk in je werk' van start (zie ook hieronder). Daarnaast wordt een training verzuimbegeleiding voor managers opgenomen in het leiderschapsprogramma, maar wordt ook in samenwerking met de Delfland academie een weerbaarheidstraining voor medewerkers aangeboden. Bovendien is met management en directie afgesproken om samen met de afdeling POC extra aandacht te geven aan de medewerkers die zijn uitgevallen of

dreigen uit te vallen.

¹ Aangepast t.o.v. eerdere rapportages naar definitie AenO-fonds: ook verzuimde kalenderdagen van ziekmeldingen uit eerdere jaren (doorlopend en afgesloten in 2024) worden nu meegeteld.

Duurzame inzetbaarheid

Duurzame inzetbaarheid is in 2024 een groter thema geworden. De onderzoeken die eind 2023 zijn uitgevoerd (Sectoraal Medewerkers Onderzoek, Gezondheidscheck) en de verzuimcijfers lieten ons zien dat er veel goed gaat maar ook dat een aantal risico factoren steeds duidelijker naar voren komen. Met name de mentale inzetbaarheid van medewerkers is in het geding, het verzuim stijgt en in ongeveer 50% van de gevallen (die bij de bedrijfsarts komen) is er sprake van een mentale oorzaak. De druk die mensen ervaren zit in het werk maar ook in de werk-privé balans. We zien dat een aantal doelgroepen meer worstelen met het combineren van de uitdagingen in het werk en vanuit thuis. In 2024 zijn we daarom gestart met de integrale aanpak van de duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers. Onder begeleiding van een adviesbureau hebben we een analyse gedaan van de huidige situatie en een plan van aanpak gemaakt voor 2025. In 2025 zal het programma met de naam 'sta sterk in je werk' bij de medewerkers bekend worden. Het is een gericht programma waarin we de basis van duurzame inzetbaarheid sterk neerzetten, de knelpunten aanpakken en de verschillende doelgroepen activeren zodat de duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers vergroot wordt.

Diversiteit & inclusie

Van de medewerkers met een topfunctie is 36,4% een vrouw. Daarmee hebben we opnieuw onze doelstelling (35%) bereikt. De doelstelling gaan we de komende jaren stap voor stap verhogen. Om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen én te voldoen aan het quotum van het ministerie van SZW, werken we onder meer samen met Werkse en SWOM. Dit zijn organisaties die participanten begeleiden naar betaald werk en bij hun werk. In 2024 hadden we 21,5 participatiebanen ingevuld (van 25,5 uur per week). Dit betreft 24 medewerkers. Hiermee voldoen we voor 92% aan het quotum. Het draagvlak voor participatiebanen bij de afdelingen is goed.

In 2024 heeft Delfland een visie op diversiteit & inclusie vastgesteld. In 2025 gaan we aan de slag met de eerste acties die daaruit voortvloeien. Deze acties zijn onder andere gericht op het zodanig aanpassen van onze werving- & selectieprocessen dat we onbewuste vooroordelen zoveel mogelijk vermijden, dat we kansen gaan creëren voor statushouders en zorgen voor een werkomgeving waarin iedereen zich veilig voelt en zichzelf durft te zijn.

Werving en selectie

In 2024 stonden 155 vacatures open zowel intern als extern en daarvan zijn 151 vacatures ingevuld. We hebben 228 nieuwe Delflanders mogen verwelkomen waarvan: 142 via reguliere werving (deels nog vanuit wervingsinspanningen in 2023), 61 externe inhuur (uitzendkracht, detachering of zzp) en 25 trainees. In de volgende paragraaf worden de stagiaires die gestart zijn bij Delfland benoemd. In 2024 zijn er 27 collega's intern doorgestroomd. Op de openstaande vacatures hebben 1446 kandidaten gereageerd. Wij staan voor een goede kandidaatreis en vinden het daarom belangrijk dat iedere kandidaat met zorg wordt behandeld. Referral recruitment (collega's brengen kandidaten aan) is een belangrijk kanaal voor Delfland om vacatures in te vullen. Dit zetten we in 2025 door.

Stages bij Delfland en onze relatie met het onderwijs

In 2024 hebben 26 studenten stage gelopen bij Delfland, variërend van WO-stages tot snuffelstages voor middelbare scholieren en leer-arbeidsplaatsen. Om de ontwikkeling en de verspreiding van kennis over water te stimuleren, heeft Delfland een scriptieprijs in het leven geroepen voor universitaire studenten. In 2024 heeft een vakkundige jury uit acht inzendingen een winnaar gekozen.

Vertrouwenspersoon

In 2024 zijn de interne vertrouwenspersonen 21 keer geraadpleegd over situaties in het kader van de regeling Klachtbehandeling Ongewenst Gedrag (2023: 23). Daarnaast is de externe vertrouwenspersoon één keer geconsulteerd (2023: 4). In 2024 waren er geen consultaties in het kader van de Klokkenluidersregeling. De (meer uitgebreide) rapportage van de interne vertrouwenspersoon wordt jaarlijks besproken met de portefeuillehouder, de secretaris-directeur/het DT en de ondernemingsraad (or). Alle medewerkers kunnen deze rapportage inzien via het intranet.

Medezeggenschap

Delfland heeft een ondernemingsraad van elf leden. De or overlegt regelmatig met de WOR-bestuurder (secretaris-directeur) en periodiek met de directieleden. Sommige onderwerpen worden voor advies of akkoord voorgelegd aan de or, andere onderwerpen zet de or zelf op de agenda. De or heeft naast een dagelijks bestuur de vaste commissies voor veiligheid, gezondheid, welzijn en milieu, personele zaken en de communicatiecommissie. Daarnaast heeft de or een afvaardiging van vier leden in de arbeidsvoorwaardencommissie (avc), waarin ook enkele or-taken zijn belegd. De avc voert ook eigenstandige taken uit en bestaat uit zeven leden, waarbij regelmatig bondsbestuurders aansluiten. Ook de avc overlegt periodiek met de werkgever (secretaris-directeur). De or heeft de mogelijkheid om naar behoefte werkgroepen per onderwerp in te richten, zoals in 2024 de werkgroep strategie. In de werkgroepen en de commissies worden de onderwerpen voor de or-vergaderingen voorbereid. In 2024 zijn er drie or-leden vertrokken bij Delfland en na tussentijdse verkiezingen zijn er drie nieuwe leden ingestroomd.

In 2024 heeft de or een instemmingsverzoek ontvangen voor de uitvoeringsregeling van de wachtdienst en instemming verleend aan het verzuimprotocol, de risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) en de BHV-organisatie. De or heeft advies uitgebracht over de vernieuwing van het functieboek. De or is geïnformeerd over de ontwikkeling van de nieuwe zuivering de Vergulde Hand en was in de voorbereiding betrokken bij onder andere het onderzoek naar de span of control van managers, de vernieuwing van de ICT-werkplek en de visie op huisvesting.

De or besteedt in de zittingsperiode 2023-2026 extra aandacht aan vier thema's:

- transparantie en eenduidigheid;
- veiligheid;
- ontwikkeling van de organisatie;
- ontwikkeling van medewerkers.

Informatiebeveiliging en privacy

In 2024 hebben we 144 beveiligingsincidenten geregistreerd, waarvan een aanzienlijk deel verband hield met phishingmails. Al deze incidenten zijn effectief aangepakt volgens de vastgestelde procedures voor incidentafhandeling. Daarnaast hadden twaalf incidenten betrekking op datalekken van persoonsgegevens, die eveneens conform de procedures zijn behandeld. In drie gevallen is melding gedaan bij de Autoriteit Persoonsgegevens. De overige datalekken betroffen interne datalekken die ingevolge artikel 33 en 34 Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) niet aan de AP behoeven te worden gemeld. Er was in die situaties geen risico voor de rechten en vrijheden voor de betrokkenen. Het aantal datalekken dat is gemeld, is hoger dan in 2023. Zowel de beveiligingsincidenten, als de datalekken hadden geen impact op onze bedrijfsvoering.

Delfland heeft in 2024 verdere stappen gezet in de implementatie en het beheer van de BIO- en CSIR-maatregelen. Hiermee wordt invulling gegeven aan de zorgplicht die voortvloeit uit de NIS2-wetgeving.

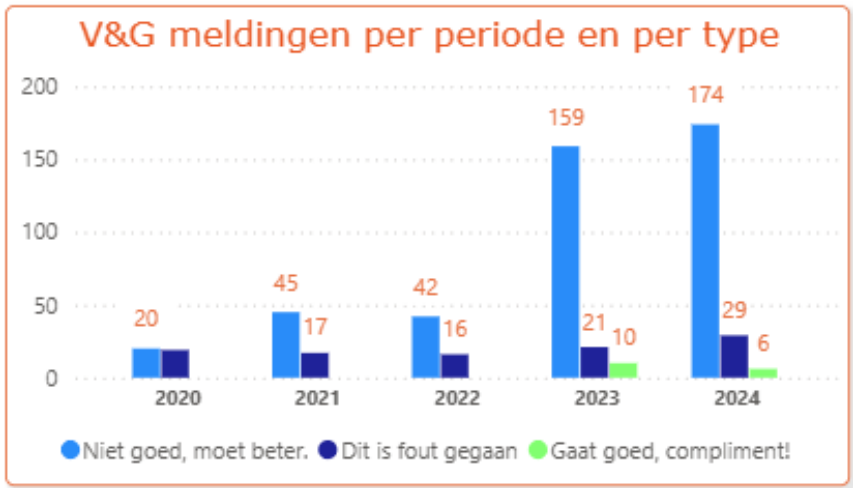
Om de digitale weerbaarheid van de organisatie te vergroten, is het voor alle medewerkers verplicht om de online trainingsmodules van Arda te volgen. De deelname aan de aangeboden e-Learning voor informatiebeveiliging en privacy blijft structureel achter ten opzichte van de organisatiedoelstelling van 90%. Dit wordt onder aandacht gebracht bij afdelingsmanagers met als doel om de gestelde doelstelling alsnog in 2025 te halen.

Veiligheid & Gezondheid

In november 2024 hebben we certificering behaald voor trede 3 op de veiligheidscultuurladder voor de gehele organisatie. We zijn hierdoor aantoonbaar aan het klimmen richting een proactieve veiligheidscultuur.

Een direct gevolg van de verbetering in veiligheidscultuur is dat het aantal meldingen in de veiligheidsapp blijft stijgen. We merken duidelijk dat meer collega's de app weten te vinden en deze gebruiken. Alle meldingen worden actief opgevolgd door het team V&G. De meldingen worden ook elk kwartaal met de afdelingen besproken. Hierbij wordt ook bevestigd dat de drempel voor het doen van meldingen is verlaagd. Zo werken we elke dag aan het verbeteren van de veiligheid & gezondheid van onze collega's én opdrachtneemers. De toename zien we dus als positief, omdat er sprake was van ondermelding. Een en ander is zichtbaar gemaakt in onderstaande grafiek en tabel.

Grafiek 4.2 Totaal meldingen veiligheid en gezondheid

Tabel 4.13 Totaal aantal meldingen (door Delfland en door/bij externe partijen)

Meldingen - Delfland	2021	2022	2023	2024
Doktersbehandeling	4	4	4	6
Verzuim	2	0	0	3
EHBO of gering letsel	5	9	11	9
Bijna-ongeval	3	4	11	6
Gevaarlijke situatie	42	37	124	118
Schade	5	3	6	12
Medische oorzaak	1	1	0	2
Verbetervoorstel (beschikbaar vanaf maart 2023)	-	-	24	47
Complimenten (beschikbaar vanaf maart 2023)	-	-	10	6
Totaal	62	58	190	209

4.6 Wet open overheid

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. We zijn met de implementatie daarvan aan de slag gegaan. Daarbij is afgesproken dat waterschappen een incidentele compensatie ontvangen. Voor Delfland gaat het om een bedrag van € 405.755 voor de periode 1 januari 2022 tot en met 31 december 2026. De structurele bijdrage voor 2024 was € 70.170. Die gebruiken we onder meer om onze processen en organisatie te verbeteren, om systemen aan te schaffen of aan te passen en om medewerkers op te leiden.

Verantwoording

In deze openbaarheidsparagraaf leggen we verantwoording af over de stappen die we in 2024 hebben gezet om de Woo verder te implementeren:

1. de actieve openbaarmaking van de elf verplichte categorieën documenten (artikel 3.3 Woo);
2. de inspanningsverplichting om andere documenten bekend te maken dan de elf categorieën (artikel 3.1 Woo);
3. de passieve openbaarmaking (hoofdstuk 4 Woo);
4. de informatiehuishouding (hoofdstuk 6 Woo);
5. de aanstelling en het in dienst hebben van een Woo-contactpersoon (artikel 4.7 Woo);
6. eventuele andere activiteiten om de Woo te implementeren.

Daarnaast laten we in deze paragraaf zien hoe we met de middelen van het Rijk een bijdrage hebben geleverd aan de implementatie en de verbeteringen.

1) De actieve openbaarmaking van de elf verplichte categorieën documenten

De Wijzigingswet Woo noemt elf categorieën documenten die actief bekendgemaakt moeten worden. De waterschappen hebben daar een fasering in aangebracht. Deze planning is opgenomen in het meerjarenplan Digitale informatiehuishouding waterschappen, dat in 2020 is vastgesteld door de UvW. Delfland volgt deze planning en versnelt die waar mogelijk. We maken jaarplannen en verslagen, organisatiegegevens, verordeningen, en wet- en regelgeving al publiek beschikbaar. De overige categorieën volgen conform de planning. De stukken van de VV worden al op onze sites gepubliceerd. In 2024 is in de Project Start Architectuur (PSA) voor Delfland IBABS aangewezen als applicatie waar actieve openbaarmaking van de WOO worden gemaakt. Ibabs is hiervoor aangepast en medio 2024 is hier een nieuw overzicht in gemaakt voor de publicatie van de informatiecategorie Woo-verzoeken.

2) Inspanningsverplichting tot openbaarmaking voor andere documenten dan de elf categorieën

Binnen Microsoft 365 is een Teams/Sharepoint omgeving ingericht waar alle Woo gerelateerde zaken worden geadministreerd. Publicatie van alle stukken (binnen en buiten de elf informatie categorieën) vindt plaats in Ibabs en op onze Website.

3) De passieve openbaarmaking

Het volledig passief openbaar beschikbaar stellen van alle Woo-verzoeken en onderliggende stukken verwachten we te vervolmaken in 2025. In 2024 hebben we bijna alle Woo verzoeken gepubliceerd die sinds de ingang van de Woo zijn geregistreerd. We publiceren het betreffende besluit en de onderliggende stukken. Dit zijn de geanonimiseerde stukken i.v.m. de wet- en regelgeving rond de AVG. Speciale aandacht blijft uitgaan naar Metadata in de documenten.

Eind 2024 hebben we een controle uitgevoerd op de registratie van de verschillende URL's van document verzamelingen in de landelijke Woo-index. Delfland voldoet nu aan de richtlijnen van de WOO index. Jaarlijks zullen we daarop een controle doen. Om dit mogelijk te maken,

investeerden we in 2024 veel tijd in het op orde krijgen van de juiste processen en het verder trainen van de medewerkers op dit onderwerp.

4) De informatiehuishouding

Het op orde brengen van de informatiehuishouding is een grote opgave. In 2024 is er binnen Delfland een CIO-office opgericht. Eind 2024 is er in de jaarplannen 2025 een nieuwe ambitie voor dit onderwerp opgesteld. Vanaf 2025 zal er een nieuw project worden opgericht om de informatiehuishouding verder op orde te brengen. Het is een grote opgave binnen Delfland wegens de verschillende informatiebronnen, de veranderingen die nu al plaatsvinden in het applicatielandschap en de complexiteit van de samenhang daarvan. In grote lijnen is hiervoor de architectuur al opgesteld en gaan we aansluiten op standaarden en zoveel mogelijk samenwerken met andere waterschappen binnen het Waterschapshuis. Het op orde krijgen van de informatiehuishouding zal naar verwachting 3 jaar in beslag nemen.

5) De aanstelling en het in dienst hebben van een Woo-contactpersoon

Delfland heeft sinds juni 2022 formeel een Woo-coördinator die tevens als Woo-contactpersoon fungeert (1 fte). In 2024 hebben we daarnaast een waarnemend Woo-contactpersoon aangesteld om de continuïteit te waarborgen. Voor 2024 en verder waren dit vaste medewerkers die deze rol meerdere jaren gaan invullen.

6) Eventuele andere activiteiten om de Woo te implementeren

In 2024 is het Woo-proces binnen Delfland nog verder verbeterd. We hebben een dashboard ontwikkeld om te rapporteren over de aantallen, de onderwerpen en de wijze van afhandeling. In 2024 zijn wederom alle Woo-verzoeken binnen de termijnen afgehandeld. Een mini-tevredenheidsonderzoek liet zien dat de indieners tevreden zijn over de afhandeling van hun verzoek. In 2024 hebben we ook weer ingezet op het continu verbeteren van het proces door dit na elk Woo-verzoek te evalueren.

De Woo-coördinator heeft ook in 2024 als spin in het web alle Woo-verzoeken ontvangen, informatie verzameld en antwoorden geformuleerd. Hierbij zien we in 2024 een stijgende vraag naar informatieverzoeken die worden afgehandeld via de Woo-coördinator.

Voor het anonimiseren (lakken) van privacygevoelige gegevens en andere Woo uitzonderingsgronden in de verschillende documenten is in 2023 een laktool Datamask aangeschaft. In 2024 is een API koppeling ontwikkeld naar de Microsoft 365 omgeving. De Licenties en functionaliteiten werden uitgebreid om zodoende meer medewerkers te kunnen laten anonimiseren en bewustwording te vergroten. De implementatie en training van de medewerkers voor die tool zal doorlopen in 2025.

Sinds 2024 kunnen Woo verzoeken ook via een webformulier 'Ik heb een vraag' worden ingediend. De Woo verzoeken komen digitaal binnen (via het webformulier of per mail) of per post. Er wordt altijd een digitaal dossier aangemaakt en de WOO verzoeken worden waar mogelijk ook digitaal beantwoord. Per 2024 zijn alle geanonimiseerde Woo verzoeken digitaal opvraagbaar en downloadbaar op onze publieksinformatiewebsite <https://delfland.bestuurlijkeinformatie.nl/>. Delfland voldoet nu aan de eis dat Woo-verzoeken elektronisch zijn in te dienen en af te handelen.

4.7 Verbonden partijen

Algemeen

We kunnen niet alle vraagstukken en uitdagingen alléén oplossen. Voor de uitvoering van bepaalde werkzaamheden kan het handig zijn om langdurig samen te werken met andere waterschappen of met maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners. Delfland werkt samen met anderen aan doelen op gebieden als klimaatadaptatie, de energietransitie en

biodiversiteit. Ook op het gebied van ICT, belastingen en laboratoriumdiensten werken we samen. Een deel van die taken wordt uitgevoerd door verbonden partijen.

Een verbonden partij is een publiekrechtelijke of privaatrechtelijke organisatie waarin Delfland een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

1. Met een bestuurlijk belang bedoelen we: zeggenschap om met de verbonden partij onze doelen te behalen, via vertegenwoordiging in het bestuur of via stemrecht.
2. Met een financieel belang bedoelen we: een ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat; het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Direct verbonden partijen

Bij direct verbonden partijen heeft Delfland een bestuurlijk én een financieel belang. Eind 2024 namen we deel aan negen direct verbonden partijen. Aan vier daarvan zijn financiële garanties verleend. Zie hiervoor paragraaf 7.12.

Andere samenwerkingsvormen

Daarnaast heeft Delfland ook andere samenwerkingsvormen. Daarbij is wel sprake van een financieel belang, maar ontbreekt het directe bestuurlijke belang, bijvoorbeeld doordat de andere partij een stichting is. Een verbonden partij kan ook een aandeelhouder of bestuurder zijn van een achterliggende en daarmee indirect verbonden partij. Hoewel er strikt genomen geen sprake is van een verbonden partij, is het bestaan van een financieel belang reden genoeg om ook aan deze andere samenwerkingsvormen aandacht te besteden.

In bijlage III vindt u een overzicht van alle verbonden partijen en andere samenwerkingsvormen.

Risico's

Iedere vorm van samenwerking brengt risico's met zich mee. Vooraf proberen wij deze risico's in te schatten. Bij bestaande verbonden partijen en andere samenwerkingsvormen nemen we beheersmaatregelen om risico's te voorkomen of te beperken:

- Portefeuillehouders of andere afgevaardigden van Delfland wonen overleggen en bestuursvergaderingen bij.
- We beoordelen vergaderstukken (zoals begrotingen, jaarverslagen en nota's) die in de bestuursvergaderingen van de verbonden partij worden behandeld en adviseren de portefeuillehouder daarover.
- We vragen verbonden partijen om een periodieke verantwoording aan de deelnemende partijen.
- Iedere verbonden partij en andere samenwerkingsvorm wordt periodiek uitgenodigd om in de VV een presentatie te houden over hun werkzaamheden en de bijdrage die ze leveren aan onze doelen.

Zodra een specifiek risico zich voordoet, vermelden we dat in de paragraaf Risico's en weerstandvermogen.

5 Jaarverslag: Investerings

5.1 Investeringsuitgaven 2024 per programma

In 2024 hebben we € 32,1 miljoen aan investeringen gerealiseerd. Dit is lager dan begroot, maar wel weer hoger dan 2023. In onderstaande tabel laten we per programma de realisatie 2024 zien. In de programmaverantwoordingen in hoofdstuk 3 lichten we de investeringen en afwijkingen toe.

Tabel 5.1 Overzicht investeringen

Programma	Rekening 2023	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Rekening 2024
Waterkeringen en waterbewustzijn	10.026	8.700	9.800	11.013
Waterkwaliteit en biodiversiteit	1.399	2.300	1.627	1.946
Waterkwantiteit en klimaatadaptatie	6.738	5.000	4.517	4.263
Waterketen en circulariteit	6.540	14.000	10.145	8.986
Organisatie en bedrijfsvoering	461	2.900	3.919	2.363
Subtotaal	25.164	32.900	30.008	28.571
Waterzuivering Vergulde Hand	1.289	3.900	4.714	4.109
Totaal	26.453	36.800	34.722	32.680

5.2 Gereedgekomen projecten

In bijlage I in hoofdstuk 8 ziet u een overzicht van de projecten die in 2024 volledig zijn afgerond en geactiveerd. In 2024 zijn elf projecten volledig afgerond en geactiveerd voor een bedrag van € 7,1 miljoen. Het beschikbare krediet voor deze projecten bedroeg € 6,9 miljoen. De realisatie heeft dus binnen budget plaatsgevonden.

5.3 Restantkredieten

Bijlage II in hoofdstuk 8 geeft een overzicht van de 107 restantkredieten die nog niet (financieel) zijn afgerond en die doorlopen naar 2025. Het restant-investeringskrediet van in totaal € 203,2 miljoen wordt door de vaststelling van de jaarstukken 2024 overgeheveld naar 2025.

5.4 Projectenoverzichten verzamelkredieten

Deze projecten worden in afzonderlijke rapportages verantwoord en als bijlagen bij de behandeling van de jaarstukken opgenomen.

6 Jaarrekening: De exploitatierekening

6.1 Exploitatierekening naar programma's

Tabel 6.1 Exploitatierekening per programma gesplitst naar baten en lasten

Programma	Begroting 2024			Begroting 2024 na wijziging			Rekening 2024		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
Waterkeringen en waterbewustzijn	29.630	700	28.930	28.771	400	28.371	29.690	473	29.217
Waterkwaliteit en biodiversiteit	16.252	0	16.252	14.666	0	14.666	13.058	62	12.996
Waterkwantiteit en klimaatadaptatie	45.224	986	44.238	52.500	2.320	50.180	47.237	1.755	45.482
Waterketen en circulariteit	150.975	25.581	125.395	135.742	23.238	112.504	135.639	23.841	111.797
Financiën	9.289	292.870	-283.581	16.443	295.124	-278.681	20.015	301.842	-281.826
Organisatie en bedrijfsvoering	60.063	330	59.733	60.063	330	59.733	59.421	667	58.753
Resultaat voor bestemming	311.434	320.467	-9.034	308.185	321.412	-13.227	305.060	328.639	-23.581
Mutaties reserves*	14.284	5.250	9.034	22.968	9.741	13.227	22.968	9.741	13.227
Resultaat na bestemming	325.717	325.717	0	331.153	331.153	0	328.028	338.380	-10.353

* Een bedrag in de kolom lasten betekent één of meerdere stortingen in de reserves. Een bedrag in de kolom baten betekent één of meerdere onttrekkingen aan de reserves.

Een nadere analyse van de verschillen per programma staat in hoofdstuk 3.

6.2 Netto kosten per programma per hoofdtaak

Tabel 6.2 Exploitatierkening per programma naar hoofdtaken inclusief doorbelasting overhead

Programma (Bedragen * € 1.000)	Watersysteem- beheer	Zuiverings- beheer	Totaal
Waterkeringen en waterbewustzijn	29.173	44	29.217
Waterkwaliteit en biodiversiteit	12.994	2	12.996
Waterkwantiteit en klimaatadaptatie	45.336	146	45.482
Waterketen en circulariteit	601	111.196	111.797
Financiën	-126.238	-155.589	-281.826
Organisatie en bedrijfsvoering	35.224	23.530	58.753
Resultaat voor bestemming	-2.910	-20.671	-23.581
Toevoegingen aan reserves	900	22.068	22.968
Onttrekkingen aan reserves	-6.316	-3.425	-9.741
Resultaat na bestemming	-8.326	-2.027	-10.353

6.3 Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstensoorten

Tabel 6.3 Exploitatierkening naar EMU-indeling - kostensoorten

EMU-omschrijving (bedragen * € 1.000)	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Rekening 2024
Externe rentelasten	28.520	24.356	24.356	26.664
Afschrijvingen van activa	40.337	39.577	39.519	39.518
Afschrijvingen van boekverliezen	86	0	0	0
Salarissen huidig personeel en bestuurders	42.714	52.731	52.392	48.694
Sociale premies	11.502	15.021	15.156	13.311
Overige personeelslasten	2.851	3.351	3.457	3.555
Personeel van derden	17.146	8.760	8.966	14.401
Duurzame gebruiksgoederen	6.809	5.164	5.865	6.913
Overige gebruiksgoederen en verbruiksgoederen	151	118	118	208
Energie	4.636	5.309	7.604	7.311
Huren en rechten	20,31237	83	83	101
Leasebetalingen operational lease	62.992	64.481	52.901	54.277
Pachten en erfpachten	3,06151	4	4	3
Verzekeringen	471,96143	501	421	414
Belastingen	1.632	2.194	2.094	2.046
Onderhoud door derden	12.522	19.341	25.789	9.078
Overige diensten door derden	46.749	48.014	44.453	52.399
Bijdragen aan bedrijven	944	506	506	794
Bijdragen aan het Rijk	12.815	12.100	13.000	12.904
Bijdragen aan overheden	10.212	10.892	10.842	10.638
Bijdragen aan overige	-369	560	560	1.069
Toevoegingen aan voorzieningen	506	0	0	763
Onvoorzien	0	-1.630	100	0
Totaal kosten (a)	303.249	311.434	308.185	305.059

Tabel 6.4 Exploitatierekening naar EMU-indeling – opbrengstensoorten

EMU-omschrijving (bedragen * € 1.000)	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Rekening 2024
Externe rentebaten	4.141	0	1.421	4.054
Dividend	827	827	827	827
Baten i.v.m. salarissen en sociale lasten	334	500	1.000	492
Uitlening van personeel	704	411	645	1.379
Verkoop van grond	509	300	300	130
Verkoop van duurzame goederen	1	0	0	467
Verkoop van overige goederen	5.817	7.408	7.408	7.130
Opbrengst uit grond en water	346	323	323	539
Huuropbrengst uit overige eigendommen	237	180	180	223
Diensten voor derden	19.271	18.993	16.651	18.804
Bijdragen van overheden	2.622	1.993	3.027	910
Bijdragen van overige	289	50	50	328
Waterschapsbelastingen totaal	277.181	298.195	295.904	300.363
Oninbaar/ kwijtschelding	-6.730	-11.223	-8.834	-8.645
Geactiveerde lasten	705	2.510	2.510	1.639
Totaalopbrengsten (b)	306.254	320.467	321.412	329.639
Exploitatieresultaat voor bestemming (b-a)	-3.005	-9.034	-13.227	-23.581
Toevoegingen aan reserves	15.284	14.284	22.568	22.968
Onttrekkingen aan reserves	-15.984	-5.250	-9.341	-9.741
	-3.705	0	0	-10.353

In hoofdstuk 3 lichten we op programmalijnniveau de verschillen tussen de realisatie en de bijgestelde begroting toe. Waar nodig worden bovenstaande kosten- en opbrengstensoorten meegenomen in de verklaringen. Hieronder lichten we de (belangrijkste) afwijkingen tussen de realisatie en de bijgestelde begroting toe die in de programmaverantwoording minder aan bod komen.

Toelichting kostensoorten

Rentelasten

In de rentelasten zijn € 2,4 miljoen aan begrote rentebaten meegenomen. Deze hadden aan de opbrengstzijde moeten worden begroot. Als daarmee rekening wordt gehouden, dan zijn de begrote rentelasten in feite € 26,7 miljoen. De realisatie is eveneens € 26,7 miljoen.

Voor nadere informatie over de betaalde rentelasten en ontvangen rentebaten zie paragraaf 4.2.1 over toerekening rentekosten.

Salarissen, sociale premies, overige personeelslasten en personeel van derden

Door de krappe arbeidsmarkt is het een flinke uitdaging om vacatures ingevuld te krijgen. Dit heeft ertoe geleid dat de loonkosten (inclusief sociale lasten en overige personeelslasten) € 5,4 miljoen lager zijn uitgevallen dan begroot. Om ervoor te zorgen dat het werk toch wordt gedaan, hebben we tijdelijk extern personeel ingezet. Hierdoor zijn de kosten voor ingehuurd personeel € 5,4 miljoen hoger uitgekomen dan gepland.

Duurzame gebruiksgoederen

De uitgaven zijn € 1 miljoen hoger dan begroot. Dit komt door de volgende redenen:

- € 0,5 miljoen meer aan bouwkundige en technische voorzieningen;
- € 0,4 miljoen meer aan werktuigbouw;
- € 0,3 miljoen meer overige bijkomende kosten;
- € 0,3 miljoen meer aan overige kosten en automatisering/telecommunicatie.

Deze overschrijdingen worden gecompenseerd door € 0,5 miljoen minder is uitgegeven aan apparatuur, gereedschappen, vervoer, kantoorinrichting, computers en programma apparatuur.

Energiekosten

Door het relatief natte maar zachte weer hoefden de gemalen minder hard te werken om het waterpeil op peil te houden. Hierdoor zijn de energiekosten € 0,3 miljoen lager dan oorspronkelijk was begroot.

Leasebetalingen

Deze post bestaat volledig uit de overeenkomst met Delfluent. We zien dat de kosten € 1,4 miljoen hoger zijn uitgevallen dan begroot. De jaarlijkse afrekening van de dienstverleningsvergoeding valt hoger uit doordat het een natter jaar was dan verwacht.

Onderhoud door derden en Overige diensten door derden

Op de post Onderhoud door derden en overige diensten door derden is er een onderbesteding van € 8,8 miljoen. Hiervan wordt ongeveer € 4,3 miljoen veroorzaakt door minder uitgaven aan baggerwerkzaamheden (zie financiële toelichting in paragraaf 3.3.1). De resterende € 4,5 miljoen aan onderbesteding is verdeeld over diverse andere programma's.

Bijdragen aan derden

De bijdrage aan derden hebben een overschrijding van € 0,5 miljoen. Dit komt doordat er meer bijdragen zijn verleend dan oorspronkelijk begroot. Deze bijdragen omvatten onder andere proces- en gebiedskosten, een bijdrage aan NAD 2024, een subsidie aan Glastuinbouw Nederland voor inzet watercoaches, een stimuleringsbijdrage voor klimaatadaptatie en diverse andere kleine bijdragen. De realisatie van deze bijdragen wordt gedekt door het budget dat was onder begroot onder onderhoud door derden.

Toevoegingen aan voorzieningen

Op basis van de meest recente actualisatie is een extra bedrag van € 0,8 miljoen nodig voor de pensioenvoorzieningen van (oud-)leden van het dagelijks bestuur. Deze storting is het gevolg van een aantal factoren, zoals een waardeoverdracht in 2024, een daling van de rekenrente en de toevoegingen van een reservewaarde.

Toelichting opbrengstensoorten

Externe rentebaten

De rentebaten op het schatkistbankieren bedragen € 4,1 miljoen. Er is begroot € 3,8 miljoen. Hiervan is echter € 2,4 miljoen abusievelijk onder de rentelasten begroot. Als hier rekening mee wordt gehouden, dan komen de rentebaten € 0,3 miljoen hoger uit dan begroot. De gerealiseerde rentebaten zijn € 0,1 miljoen lager dan in 2023.

Personeelsbaten

Onder personeelsbaten vallen de categorie 'baten i.c.m. salarissen en sociale lasten' (bijv. UVW uitkering in verband met zwangerschapsverlof of ziekte) en 'uitlening van personeel'. Het voordelige baat van € 0,2 miljoen komt voornamelijk door verlengingen of nieuw uitlening van personeel.

Verkoop van grond en verkoop dan duurzame goederen

De netto-opbrengst van deze twee categorieën is € 0,3 miljoen hoger dan begroot. Dit komt voornamelijk door de verkoop van een dienstwoning. Wanneer een dienstwoning leeg komt te staan, bijvoorbeeld door het vertrek van de bewoner of huurder, en deze woning geen primaire functie meer heeft, wordt deze verkocht. In 2024 is een dienstwoning verkocht nadat deze vrijkwam, wat een opbrengst van ongeveer € 0,5 miljoen heeft opgeleverd. Deze opbrengst was niet in de begroting opgenomen.

Diensten voor derden

Er is 2,1 miljoen meer ontvangen uit samenwerkingsovereenkomsten dan begroot. In dit bedrag bevat een bijdrage van overheden van circa € 2,1 miljoen, die oorspronkelijk was begroot onder bijdrage van overheden, maar is geboekt als diensten voor derden. Ook zijn de ontvangsten voor grensoverschrijdend afvalwater € 0,6 miljoen (zie paragraaf 3.4.1) hoger dan begroot. De inkomsten voor baggerwerkzaamheden zijn € 0,6 miljoen (zie paragraaf 3.3.1) lager uitgevallen dan begroot. De kosten worden pas na afloop van de werkzaamheden verhaald.

Bijdrage van overheden

De bijdrage van overheden is € 2,1 miljoen lager dan begroot. Dit komt doordat de ontvangsten van medeoverheden geboekt zijn onder samenwerkingsovereenkomsten (diensten van derden) in plaats van onder bijdragen van overheden.

Waterschapsbelastingen totaal

De afwijkingen op de belastingopbrengsten lichten we toe bij het programma Financiën.

Geactiveerde lasten

Vanwege de omvang van het project De Vergulde Hand is besloten om af te wijken van het activabeleid en zijn de uren te geactiveerd. Hierdoor zijn de geactiveerde lasten € 0,9 miljoen lager uitgevallen dan begroot. Voor toelichting over de afwijking zie paragraaf 3.4.5 investeringsuitgaven.

6.4 Belastingopbrengsten

De belastingopbrengsten lichten we toe in de paragraaf 4.4.

6.5 Wet normering topinkomens

Met ingang van 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) van kracht. De WNT normeert de beloningen en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen in de (semi)publieke sector. Als zo'n beloning en/of ontslagvergoeding de wettelijke norm overschrijdt, moet het meerdere worden teruggevorderd. In de wet is ook geregeld wie er onder de topfunctionarissen vallen. Voor een waterschap geldt de secretaris-directeur als topfunctionaris. Het maximum voor 2024 bedraagt € 233.000. Onderstaande tabel laat zien dat de beloning van de secretaris-directeur binnen de norm blijft.

Tabel 6.5 Overzicht Wet normering topinkomens

	2024	2023
Gegevens (bedragen x € 1)	ir. P. Janssen	ir. P. Janssen
Functiegegevens	Secretaris-directeur	Secretaris-directeur
Aanvang en einde functieervulling in 2023	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	186.188	178.662
Beloningen betaalbaar op termijn	23.375	22.489
<i>Subtotaal</i>	<i>209.564</i>	<i>201.152</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	233.000	223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	209.564	201.152
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

6.6 Begrotingsrechtmatigheid

In de bestuursrapportage 2024 zijn de bijgestelde lasten en baten opgenomen. Bestedingen boven het begrotingsbedrag per programma zijn onrechtmatige uitgaven. Ook overschrijdingen op investeringskredieten zijn onrechtmatig. Beïnvloedbare afwijkingen boven de € 500.000 worden vooraf voorgelegd aan de VV. Voor investeringen ligt deze grens op 10% van het investeringsbedrag (met een maximum van € 500.000) en voor de netto exploitatielasten is dit 10% van de begrote kosten van een programma (met een maximum van € 500.000). Voor zover de budgetten niet in de bestuursrapportage 2024 zijn bijgesteld, wordt hierover verantwoording afgelegd in deze jaarrekening.

In de tabel hieronder ziet u voor welke programma's er sprake is van een overschrijding. Deze worden afzonderlijk toegelicht. Afhankelijk van de oorzaak en de mate waarin de overschrijdingen te beïnvloeden zijn, tellen ze al dan niet mee in het rechtmatigheidsoordeel van de accountant. Met het vaststellen van de jaarrekening 2024 autoriseert de VV deze onrechtmatigheden.

Tabel 6.6 Begrotingsrechtmatigheid per programma

Begrotingsrechtmatigheid per programma (bedragen * € 1.000)	Begroting 2024 na wijziging	Rekening 2024	Begrotings- afwijking*
Waterkeringen en waterbewustzijn	28.371	29.217	846
Waterkwaliteit en biodiversiteit	14.666	12.996	-1.670
Waterkwantiteit en klimaatadaptatie	50.180	45.482	-4.697
Waterketen en circulariteit	112.504	111.797	-707
Financiën	-278.681	-281.826	-3.146
Organisatie en bedrijfsvoering	59.733	58.753	-979
	-13.227	-23.581	-10.353

* Een minteken geeft een onderschrijding aan en is daardoor een voordelig verschil.

Begrotingsafwijking programma's

Programma Waterkeringen en waterbewustzijn heeft een overschrijding van de netto lasten van € 0,8 miljoen. Dit nadeel wordt voor € 0,6 miljoen veroorzaakt door hogere doorbelaste personeelslasten, gebaseerd op tijdschrijven en nacalculatie. Omdat de nacalculatie alleen bij de jaarafsluiting plaatsvindt, is deze overschrijding niet eerder te constateren.

Daarnaast is er een overschrijding van € 0,2 miljoen voor de aanleg en onderhoud van waterkeringen. Deze overschrijding heeft in het najaar plaatsgevonden.

Beide overschrijdingen waren nog niet bekend bij het opstellen van de bestuursrapportage.

De overschrijding wordt gecompenseerd door onderschrijdingen in andere programma's.

Deze afwijkingen blijven binnen het afwijkingsbeleid en tellen niet mee in het rechtmatigheidsoordeel van de accountant.

Investeringsprojecten

In bijlage I zijn de geactiveerde projecten opgenomen. Hier zijn geen overschrijdingen.

In bijlage II zijn de investeringskredieten weergegeven. Het investeringskrediet van drietal sub-projecten is overschreden. Het gaat om:

- 0.702084/011 Grootschalige Vervanging van Beschoeiingen € 62.560
- 0.702093/001 Nieuw Gemaal Hooipolder (nazorg) € 17.910
- 0.770001/001 Verkenning De Groote Lucht € 3.163

Voor het sub-project Grootschalige Vervanging van Beschoeiingen is een kredietverhoging in voorbereiding. Het totale investeringskrediet van dit sub-project bedraagt € 5,3 miljoen. De overschrijding blijft binnen de 10% van het investeringskrediet.

Bij het project Nieuw Gemaal Hooipolder is een onvoorziene situatie ontstaan door het aantreffen van een tweetal stalen leidingen. Het totale investeringskrediet van dit sub-project bedraagt € 1,0 miljoen. De overschrijding blijft binnen de 10% van het investeringskrediet.

Het krediet voor de Verkenning De Groote Lucht maakt onderdeel uit van het totale krediet van € 68 miljoen voor De Groote Lucht/De Vergulde Hand.

De afwijking blijft binnen het afwijkingenbeleid en telt niet mee in het rechtmatigheidsoordeel van de accountant.

7 Jaarrekening: balans en toelichting

7.1 Balans per 31 december 2024

Tabel 7.1 Balans per 31 december 2024

Activa	31-12-2024	31-12-2023	Passiva	31-12-2024	31-12-2023
<i>Vaste activa</i>			<i>Vaste passiva</i>		
Materiële vaste activa	718.437	726.351	Algemene reserves	39.651	37.015
Financiële vaste activa	565	565	Bestemmingsreserves voor tariefegalisatie	12.785	12.371
			Overige bestemmingsreserves	122.764	108.881
			Nog te bestemmen exploitatieresultaat	10.353	3.705
			<i>Totaal eigen vermogen</i>	<i>185.552</i>	<i>161.972</i>
			Voorzieningen	1.450	503
			Vaste schulden met een looptijd van een jaar of langer	565.221	605.011
Totaal vaste activa	719.002	726.916	Totaal vaste passiva	752.223	767.485
<i>Vlottende activa</i>			<i>Vlottende passiva</i>		
Uitzettingen met een looptijd korter dan 1 jaar	70.338	98.702			
Kortlopende vorderingen	25.731	23.789	Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan een jaar	33.918	22.526
Liquide middelen	2	4	Overlopende passiva	53.969	73.266
Overlopende activa	25.035	13.867			
Totaal vlottende activa	121.107	136.361	Totaal vlottende passiva	87.886	95.792
Totaal	840.109	863.277	Totaal	840.109	863.277
Niet uit de balans blijken de verplichtingen*				9.612	7.185

* Dit betreft de verleende garanties. In het jaarverslag 2023 is van één geldlening het gegarandeerde deel per 31-12-2023 niet meegenomen in de optelling. In de tabel hierboven is die lening wel meegenomen.

7.2 Waarderingsgrondslagen

Algemeen

De jaarrekening 2024 is opgesteld in euro's en is in overeenstemming met het Waterschapsbesluit en de Waterschapswet. De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. De activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarden, tenzij anders vermeld.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden alléén opgenomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die vóór het einde van het begrotingsjaar vallen, worden meegenomen als zij vóór het opmaken van de jaarrekening bekend zijn. De dividendopbrengsten van deelnemingen verantwoorden we als opbrengst op het moment waarop dit dividend uitbetaald wordt. De personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden sinds 1 januari 2019 niet meer geactiveerd, maar direct ten laste van de exploitatierekening gebracht.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn opgenomen tegen de vervaardigings- of de verkrijgingsprijs, verminderd met de eventuele bijdragen van derden. De vervaardigingsprijs omvat de aanschafkosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. Sinds 2016 worden geen rentekosten meer toegerekend aan de onderhanden projecten. Sinds 2019 worden geen personeelskosten meer toegerekend aan de onderhanden investeringsprojecten. Voor de bouw van de nieuwe Waterzuivering Vergulde Hand in Vlaardingen hebben we hiervoor een uitzondering gemaakt. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de investering in mindering gebracht. In die gevallen wordt dit op het saldo afgeschreven.

De netto investering wordt door jaarlijkse afschrijvingen ten laste van de exploitatie gebracht. De afschrijvingen vinden over het algemeen lineair plaats en worden bepaald door de verwachte levensduur. De afschrijving vindt plaats met ingang van het eerste jaar na de ingebruikname. De afschrijvingstermijnen zijn gebaseerd op de nota Activabeleid. De investeringen met een totale vervaardigingsprijs van minder dan € 100.000 worden in het jaar van aanschaf direct ten laste van de exploitatie gebracht.

Waar nodig houden we rekening met duurzame waardeverminderingen en afwaardering van activa bij buitengebruikstellingen.

Afschrijvingstermijnen

Van de belangrijkste activa hebben we in onderstaande tabel de afschrijvingstermijn opgenomen.

Investering in	Termijn
Gronden	0
Grondwerken (BGO)	15
Waterberging	40
Machines	10
Vervoermiddelen	5
Gebouwen/woningen bouwkundig	40
Gebouwen/woningen elektro/mechanisch	15
Waterkering	35
Boezemkades reconstructie	25
Persleidingen (PPS)	50

Financiële vaste activa

Participaties in het aandelenkapitaal van nv's en bv's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen volgens het Waterschapsbesluit) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Mocht de intrinsieke waarde van de aandelen onverhoopt structureel dalen tot onder de verkrijgingsprijs, dan vindt een afwaardering plaats.

Uitzettingen met een looptijd die korter is dan één jaar

De uitzettingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Voor de verwachte oninbaarheid van debiteuren wordt op het debiteurensaldo een voorziening dubieuze debiteuren in mindering gebracht.

Liquide middelen

Deze activa worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Reserves en voorzieningen

De reserves vormen gezamenlijk ons eigen vermogen, dat uit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden is. Bij de reserves maken we onderscheid tussen de algemene reserves en de bestemmingsreserves. De VV heeft aan verschillende reserves een specifieke bestemming gegeven. De reserves zijn nominaal gewaardeerd.

De voorzieningen zijn bedoeld om grotere fluctuaties in de exploitatielasten op te vangen. De omvang van de voorzieningen wordt bepaald door toekomstige financiële verplichtingen en risico's. De voorzieningen zijn nominaal gewaardeerd.

Vaste schulden met een looptijd die één jaar of langer is

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met aflossingen en hebben een looptijd van één jaar of langer.

Overige balansposten

De waardering van alle overige balansposten vindt plaats tegen de historische verkrijgingsprijs. Als we hiervan afwijken, lichten we dit toe bij de betreffende balanspost.

Borg- en garantstellingen

Voor zover we borg staan, hebben we buiten de balansstelling het totaalbedrag opgenomen van de geborgde schuldrestanten per einde van het boekjaar. Hierin is naast de borg- en garantstellingen ook de inkoop van contractverplichtingen opgenomen. U leest hier meer over in de toelichting op de balans.

Rekening van baten en lasten

Voor de rekening van baten en lasten is het jaar waarin de prestaties (goederen en diensten) zijn verricht bepalend voor de toerekening aan het betreffende jaar, ook als zij niet tot een ontvangst of uitgave hebben geleid in het verslagjaar. De belastingopbrengsten zijn gebaseerd op de laatst bekende (aanvullings)kohieren. Winsten worden alléén meegenomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die vóór het einde van het begrotingsjaar vallen, worden alléén meegenomen als zij voor het opmaken van de rekening bekend zijn.

7.3 Materiële vaste activa

Het onderstaande overzicht toont het totale verloop van de materiële vaste activa over 2024.

Tabel 7.2 Verloopstaat materiële activa

Gereedgekomen werken	Boekwaarde 01-01-2024	(De)activering projecten	Afschrijving 2024	Boekwaarde 31-12-2024
Gronden en terreinen	69.761	0	198	69.563
Machines, apparaten en werktuigen	0	0	0	0
Bedrijfsgebouwen	16.817	0	1.110	15.707
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	594.212	37.935	37.806	594.341
Overige materiele activa	907	740	403	1.244
Totaal	681.697	38.675	39.517	680.855

Het totale onderhanden werk heeft het volgende verloop:

Tabel 7.3 Verloopstaat onderhanden werk

Onderhanden werken	Boekwaarde 01-01-2024	Uitgaven onderhanden werk	Bijdragen onderhanden werk	Des- investering	Activering	Boekwaarde 31-12-2024
Verloop onderhanden werk	44.654	32.680	-1.076	0	-38.674	37.583
Totaal onderhanden werken	44.654	32.680	-1.076	0	-38.674	37.583
Totaal materiële vaste activa	726.351					718.437

Zie hoofdstuk 5 en de bijlagen I en II voor nadere toelichting.

7.4 Financiële vaste activa

Het onderstaande overzicht toont het verloop van de financiële vaste activa over 2024.

Tabel 7.4 Verloopstaat financiële activa

Financiële vaste activa	Boekwaarde 01-01-2024	Toename	Afname	Aflossing	Boekwaarde 31-12-2024
Nederlandse Waterschapsbank	92				92
Ontwikkelingsmij. Het Nieuwe Westland C.V.	401				401
Aquaminerals B.V.	72				72
Totaal	565	0	0	0	565

Kapitaalverstrekking Nederlandse Waterschapsbank N.V.

Delfland bezit 755 aandelen A en 60 aandelen B van de Nederlandse Waterschapsbank N.V. De nominale waarde hiervan is € 86.825 (aandelen A) en € 27.600 (aandelen B). De historische aanschafprijs van deze aandelen is € 92.458.

Kapitaalverstrekking Ontwikkelingsmaatschappij Het Nieuwe Westland C.V.

Delfland heeft sinds 2001 een belang in Ontwikkelingsmaatschappij Het Nieuwe Westland C.V. Dit belang bedraagt € 0,9 miljoen. De boekwaarde daarvan is in 2019 afgewaardeerd naar € 0,4 miljoen door negatieve resultaten uit het project Het Nieuwe Westland. Eind 2024 is er geen aanleiding tot een aanpassing van de waarde van deze kapitaalverstrekking.

Aquaminerals B.V.

In 2022 hebben we een aandelenbelang genomen in Aquaminerals B.V., waardoor we eigenaar zijn geworden van 653 aandelen. Deze zijn gekocht tegen een verkrijgingsprijs van € 109,99 per aandeel met een totale aanschafwaarde van € 71.823. Eind 2024 is er geen aanleiding tot een aanpassing van de waarde van deze kapitaalverstrekking.

7.5 Kortlopende vorderingen

Uitzettingen met een looptijd korter dan 1 jaar

Tabel 7.5 Overzicht uitzettingen in 's Rijks schatkist

Uitzettingen met een looptijd korter dan 1 jaar	31-12-2024	31-12-2023
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	70.338	98.702
Totaal	70.338	98.702

Kortlopende vorderingen

Tabel 7.6 Overzicht kortlopende vorderingen

Kortlopende vorderingen	31-12-2024	31-12-2023
Vorderingen op belastingdebiteuren	22.708	23.772
Af: voorziening dubieuze debiteuren belasting	-5.007	-6.123
Vorderingen belastingen, sociale en pensioenpremies	707	761
Vordering m.b.t. btw-suppletieaangifte	4.170	3.296
Overige debiteuren	3.154	2.084
Totaal	25.731	23.789

Alle vorderingen zijn per direct opeisbaar.

Vorderingen op belastingdebiteuren

Deze post betreft het openstaande saldo van de belastingdebiteuren per 31 december. De invordering en de aanslagoplegging worden uitgevoerd door de RBG. Vorderingen die per balansdatum door de RBG als inbaar worden ingeschat, kunnen door bijvoorbeeld inflatie gedurende 2025 minder inbaar blijken.

Een deel van de vordering die Delfland heeft op de belastingdebiteuren (RBG), hebben we al ontvangen, maar nog niet in de debiteurenstand van RBG verwerkt. De feitelijke vordering die wij hebben, is eigenlijk € 4,7 miljoen lager. Aan de creditzijde is diezelfde € 4,7 miljoen opgenomen onder 'Overlopende passiva' op de post 'Diverse vooruit ontvangen bedragen'.

Voorziening dubieuze debiteuren belastingen

De hoogte van de voorziening wordt bepaald op basis van kengetallen per belastingjaar en de belastingsoort van het openstaande saldo. Deze berekening zetten we af tegen de hoogte van

de voorziening van het vorige jaar. Het verschil voegen we aan de voorziening toe of we onttrekken het.

Vorderingen belastingen, sociale en pensioenpremies

Het bedrag betreft vooral te verrekenen btw en vennootschapsbelasting.

Vordering met betrekking tot btw-suppletie

Ten opzichte van 2023 neemt de omvang van de btw-suppletie toe. Oorzaken zijn de toename van de terug te vorderen btw over bagger- en maaierwerkzaamheden voor gemeenten en de ophoging van de dienstverleningsvergoeding PPS.

Daarnaast is met de belastingdienst nog geen overeenstemming bereikt voor wat betreft de btw over dat deel van de dienstverleningsvergoeding PPS dat betrekking heeft op de groen gas activiteiten.

Overige debiteuren

Het openstaande saldo overige debiteuren is het saldo op 31 december. Per 3 maart 2025 is hiervan € 3,0 miljoen ontvangen.

Overlopende activa

Tabel 7.7 Overzicht overlopende activa

Overlopende activa	31-12-2024	31-12-2023
Nog op te leggen en te ontvangen aanslagen belastingen	2.079	535
Nog te ontvangen bedragen algemeen	18.815	9.293
Nog te ontvangen subsidies	1.317	1.163
Vooruitbetaalde kosten	2.824	2.876
Totaal	25.035	13.867

Nog op te leggen en te ontvangen aanslagen belastingen

Deze post betreft de aanslagen die RBG nog op moet leggen. Van de inliggende gemeenten moet de RBG nog 876 WOZ-waarden over 2024 ontvangen. De ingezetenen die nog geen WOZ-waarde hebben ontvangen van hun gemeente hebben van de RBG wel de gebruikersaanslagen ontvangen.

Verder moet nog € 1,5 miljoen zuiveringsheffing bij bedrijven worden opgelegd. Deze bedrijfs-aanslagen voor de zuiveringsheffing van de waterschappen worden veelal achteraf (na afloop van het belastingjaar) geregeld op grond van aangiften, heffingsadviezen en waterbankgegevens (waterverbruik opgave nutsbedrijven).

Nog te ontvangen bedragen algemeen

Dit zijn diverse nog te ontvangen bedragen waarvoor nog geen factuur is verstuurd. Hieronder vallen posten onder zoals baggerwerkzaamheden voor gemeenten, de opbrengsten van de verkoop van groengas en duurzaamheidscertificaten van het derde en vierde kwartaal 2024 en nog te ontvangen rente van het schatkistbankkieren. De grootste post hierin betreft de afrekening van de dienstverleningsvergoeding Delfluent 2024 ad € 11,3 miljoen.

Nog te ontvangen subsidies

Sinds 2022 lopen er drie Europese subsidieprojecten. De kosten die daarvoor worden gemaakt, zijn 50% subsidiabel met een maximumbedrag op basis van een (voorlopige) beschikking. Voor het project NEZ Lierwatering hebben we begin 2024 de definitieve beschikking ontvangen. De subsidie is ook ontvangen in 2024. Voor de andere twee POP3 projecten zijn de vaststellingsbesluiten aangevraagd.

Tabel 7.8 Verloopstaat nog te ontvangen subsidies

Nog te ontvangen subsidies	Saldo 01-01-2024	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2024
POP3 NEZ Lierwatering	232		232	0
POP3 Vismigratie	891	386		1.277
POP3 Aquatisch Ecologisch netwerk	40			40
Totaal	1.163	386	232	1.317

Vooruitbetaalde kosten

Dit zijn facturen die we in 2024 hebben betaald, maar die betrekking hebben op 2025.

7.6 Liquide middelen

Tabel 7.9 Overzicht liquide middelen

Liquide middelen	31-12-2024	31-12-2023
ING Bank	2	4
Centrale kas	0	0
Totaal	2	4

Het negatieve rekening-courantsaldo bij de NWB hebben we verantwoord onder de kortlopende schulden. Bij de NWB hebben we een kredietfaciliteit van € 67,6 miljoen.

In 2024 was er sprake van verplicht schatkistbankieren, zoals blijkt uit de volgende tabel.

Tabel 7.10 Overzicht schatkistbankieren in relatie tot drempelbedrag

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren					
(1)	Drempelbedrag	6.220			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	552	1.305	515	955
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	5.668	4.915	5.705	5.265
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	0	0	0	0
(1) Berekening drempelbedrag					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	311.000			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	311.000			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	0			
(1)	Drempelbedrag	6.220			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	50.236	118.724	47.347	87.856
(5b)	Dagen in het kwartaal	91	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	552	1.305	515	955

(1) = (4b)*0,02 + (4c)*0,002 met een minimum van € 250.000

7.7 Eigen vermogen

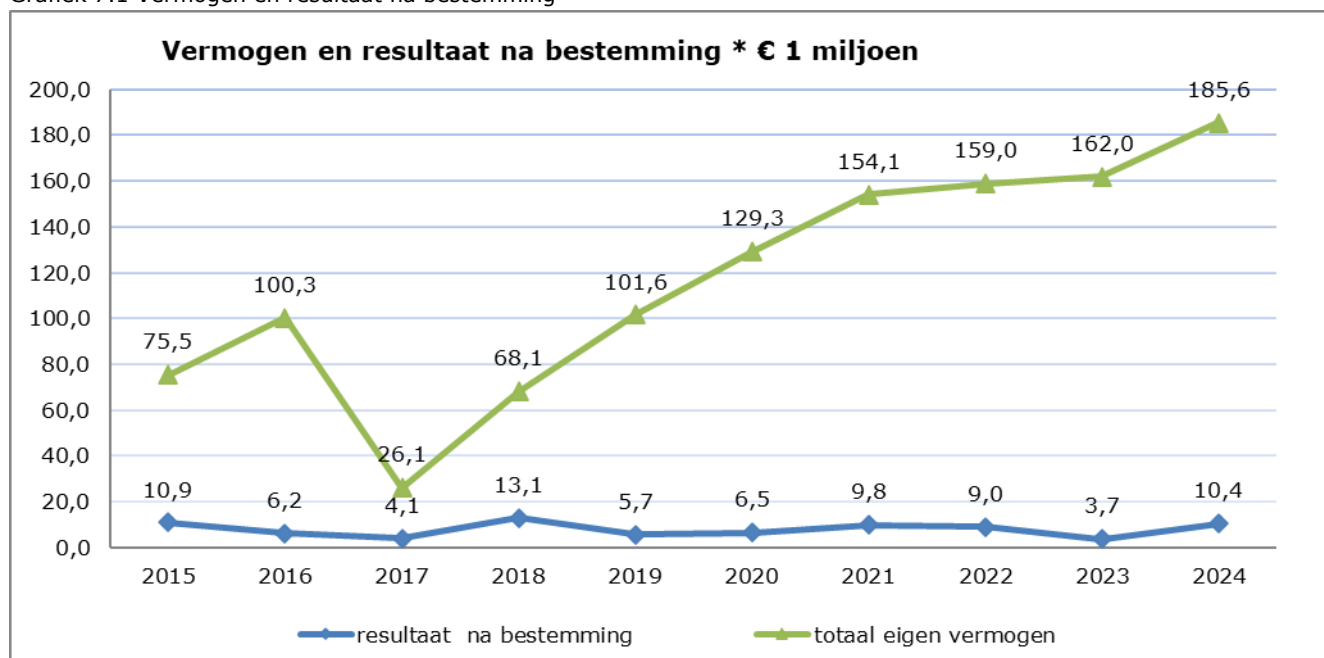
Het verloop van het eigen vermogen in het verslagjaar 2024 is als volgt:

Tabel 7.11 Verloopstaat eigen vermogen

Verloop eigen vermogen 2024	Bedrag
Saldo per 1 januari 2024	161.972
Vermeerderingen 2024	22.968
Verminderings 2024	9.741
Resultaat 2024	10.353
Saldo 31 december 2024	185.552

In onderstaande grafiek is het verloop van het vermogen en resultaat na bestemming weergegeven.

Grafiek 7.1 Vermogen en resultaat na bestemming

In tabel 7.12 ziet u de ontwikkeling van de reserves. In de kolommen staan:

- de resultaatbestemming 2023 (zie de jaarstukken 2023);
- de stortingen en onttrekkingen in 2024, zoals die zijn vastgesteld in de begroting en de bestuursrapportage 2024.

Onder de tabel worden alleen de mutaties in 2024 toegelicht.

Tabel 7.12 Verloopstaat reserves

Eigen vermogen	Saldo 01-01-2024	Resultaat- bestemming 2023	Stortingen 2024	Onttrek- kingen 2024	Saldo 31-12-2024
<i>Algemene reserves</i>					
Algemene reserve weerstands- vermogen watersysteem	27.600				27.600
Algemene reserve weerstands- vermogen zuiveringsbeheer	7.400				7.400
Algemene reserve vrij besteedbaar	2.015	5.090	2.886	5.341	4.651
Totaal algemene reserves	37.015	5.090	2.886	5.341	39.651
<i>Egalisatiesreserves</i>					
Tariefdempingreserve watersysteem	5.540	470	0	1.200	4.811
Tariefdempingreserve zuiveringsbeheer	6.830	-1.855	5.799	2.800	7.974
Tariefegaliseringsreserve watersysteem	0	0	400	400	0
Tariefegaliseringsreserve zuiveringsbeheer	0	0	0	0	0
Totaal egalisatiesreserves	12.371	-1.385	6.199	4.400	12.785
<i>Bestemmingsreserves</i>					
Reserve Zoetwaterfabriek	1.197		0	0	1.197
Egaliseringsreserve AWZI Harnaschpolder	34.373		8.533	0	42.905
Reserve kapitaallasten investeringen watersysteem	22.248		500	0	22.748
Reserve kapitaallasten investeringen zuiveringsbeheer	51.063		4.851	0	55.914
Totaal bestemmingsreserves	108.881	0	13.884	0	122.764
Totaal reserves	158.267	3.705	22.968	9.741	175.199
Resultaat 2023*	3.705	-3.705			0
Resultaat 2024			10.353		10.353
Totaal eigen vermogen	161.972	0	33.321	9.741	185.553

* In de jaarstukken 2023 is abusievelijk het resultaat voor bestemming (€ 3.050k) opgenomen.

Algemene reserves

Algemene reserve vrij besteedbaar

Om het project Digitale transformatie te dekken, was in de begroting 2024 een onttrekking van € 1,3 miljoen opgenomen uit de algemene reserve vrij besteedbaar.

In de bestuursrapportage 2024 is per saldo € 1,2 miljoen onttrokken om het ontstane tekort te dekken. Omdat we per taak resultaat neutraal moeten zijn, heeft dit geresulteerd in een onttrekking van € 4,1 miljoen voor de watersysteemtaak en een storting van € 2,9 miljoen voor de zuiveringstaak.

Egaliseringsreserves

Tariefdempingreserve watersysteem

Uit de tariefdempingreserve watersysteem is € 1,2 miljoen onttrokken zoals begroot. Hiermee is het tarief ongebouwd gedempt.

Tariefdempingreserve zuiveringsbeheer

De onttrekking is conform de begroting 2024. De toevoeging is in de bestuursrapportage gedaan als gevolg van de verdere daling van de energieprijzen. Enerzijds zorgen lagere energieprijzen voor lagere kosten bij het zuiveren van afvalwater op de AWZI Houtrust en Harnaschpolder en

anderzijds nemen ook de inkomsten uit de verkoop van groen gas en het zuiveren van grensoverschrijdend afvalwater.

Zoals bestuurlijk is afgesproken is het saldo ad € 5,8 miljoen toegevoegd aan de reserve zodat deze middelen kunnen terugvloeien naar de belastingbetalers.

Door ons te houden aan die bestuurlijke afspraak creëerden we bij de bestuursrapportage uiteindelijk een tekort van € 1,2 miljoen. Dit tekort is gedekt vanuit de algemene reserve.

Tariefegalisereserve watersysteem

Vanuit het coalitieakkoord 2023-2027 wordt per jaar € 3 miljoen extra beschikbaar gesteld voor waterkwaliteit. In de begroting 2024 hebben we een programmering gemaakt ter waarde van € 2,6 miljoen. Het restant van € 0,4 miljoen is gestort in de tariefegalisereserve watersysteem zodat het beschikbaar zou blijven voor het programma gedurende deze bestuursperiode.

In de bestuursrapportage is een prognose afgegeven dat voor 2024 de volledige € 3 miljoen nodig zou zijn. Hierom hebben we in de bestuursrapportage de € 0,4 miljoen uit de reserve onttrokken.

Bestemmingsreserves

Egalisereserve AWZI Harnaschpolder

Door de herfinanciering van de AWZI Harnaschpolder ontstaat in de periode 2016-2030 een jaarlijks exploitatievoordeel en over de jaren 2031, 2032 en 2033 een exploitatienadeel. In totaal is het financiële effect nihil. Daarvoor is in 2016 deze egalisereserve ingesteld, waaraan het jaarlijkse voordeel wordt toegevoegd. In de jaren 2031, 2032 en 2033 wordt de reserve ingezet voor de dekking van de kosten.

Reserve kapitaallasten investeringen watersysteem

We hebben zoals begroot € 0,5 miljoen aan de reserve toegevoegd.

Reserve kapitaallasten investeringen zuiveringsbeheer

We hebben zoals begroot € 4,9 miljoen aan de reserve toegevoegd.

Bestemming resultaat 2024

Het voordelige resultaat van € 10,3 miljoen over 2024 is afzonderlijk in de balans opgenomen, in afwachting van de definitieve besluiten over de resultaatbestemming. Het voordelig resultaat bestaat uit een positief saldo van de taak watersysteembeheer van € 8,3 miljoen en een positief saldo van € 2,0 miljoen van de taak zuiveringsbeheer. Hieronder wordt conform de nota Reserves en voorzieningen een voorstel gedaan voor de bestemming van het resultaat 2024.

Terugdraaien onttrekking algemene reserve vrij besteedbaar

We stellen voor om de voor 2024 begrote onttrekking uit de algemene reserve vrij besteedbaar voor een bedrag van € 1.250.000 terug te draaien. In 2024 was dit bedrag vrijgemaakt uit de reserve voor het uitvoeren van IV-projecten met een reëel terugverdienpotentieel. Het tekort aan informatieprofessionals op de arbeidsmarkt is onveranderd gebleven in vergelijking met 2023. Hierdoor zijn we niet geslaagd in het opstellen en uitvoeren van concrete plannen en hebben we nauwelijks uitgaven gedaan.

Het terugdraaien van de onttrekking uit de algemene reserve vrij besteedbaar heeft tot gevolg dat de overgebleven te bestemmen resultaten watersysteembeheer en zuiveringsbeheer respectievelijk € 7,7 miljoen en € 1,4 miljoen worden.

Bestemming resultaat watersysteembeheer

Het resultaat van het watersysteembeheer bestaat uit een deel efficiencyresultaat en een deel niet-efficiencyresultaat. Het efficiencyresultaat is € 3,6 miljoen groot en wordt toegevoegd aan de algemene reserve vrij besteedbaar.

Van het niet-efficiency-resultaat is het voorstel om € 3,5 miljoen toe te voegen aan de nieuw in te stellen bestemmingsreserve voor nog uit te voeren werkzaamheden voor de baggerseizoenen 2023/2024 en 2024/2025. Deze wordt ingesteld om de kosten behorende bij deze werkzaamheden in 2025 te kunnen dekken. De toevoeging aan de reserve is opgebouwd uit reeds aangegane verplichtingen.

Het resterend resultaat van € 0,6 miljoen wordt toegevoegd aan de tariefдемpingreserve watersysteem.

Bestemming resultaat zuiveringsbeheer

Het positief resultaat van de taak zuiveringsbeheer wordt veroorzaakt door meer belastingopbrengsten enerzijds en hogere kosten anderzijds. Dit saldo van € 1,4 miljoen wordt gezien als efficiencyresultaat en wordt derhalve toegevoegd aan de algemene reserve vrij besteedbaar.

Samengevat is het voorstel om het resultaat 2024 als volgt te bestemmen:

Tabel 7.13 Resultaatbestemming

Resultaatbestemming	Bedrag in €
Algemene reserve vrij besteedbaar	6.266.706
Bestemmingsreserve baggerwerkzaamheden	3.500.000
Tariefдемpingreserve watersysteembeheer	586.494
Bestemd resultaat 2024	10.353.200

7.8 Voorzieningen

De voorzieningen omvatten toekomstige financiële verplichtingen en risico's. Om voorzieningen te vormen, moet er sprake zijn van een noodzaak en/of een verplichting. Met voorzieningen zorgen we voor kostenegalisatie: door jaarlijks een bedrag in een voorziening te storten, voorkomen we grote schommelingen in de kosten. De voorzieningen voor dubieuze debiteuren zijn onder de post kortlopende vorderingen aan de debetzijde van de balans verantwoord.

Tabel 7.14 Verloopstaat voorzieningen

Voorzieningen	Saldo 01-01-2024	Overige interne vermeerderingen	Interne verminderingen	Saldo 31-12-2024
Voorziening wachtgeld	337	23	131	229
Voorziening pensioen (oud-)bestuurders	166	1.221	166	1.221
Totaal voorzieningen	503	1.244	298	1.450

Voorziening wachtgeld

De onttrekkingen in 2024 hebben betrekking op uitbetalingen van in het verleden opgebouwde aanspraken en nieuwe aanspraken die in 2024 zijn vastgesteld. Eind 2024 is een dotatie aan de voorziening gedaan om aan alle aanspraken te kunnen voldoen.

Voorziening pensioen (oud-)bestuurders

Uit een recente berekening blijkt dat het benodigde kapitaal om aan onze pensioenverplichtingen te voldoen, hoger is dan het totaal beschikbare kapitaal bij de

verzekeraar en in de voorziening. Daarom hebben we de voorziening verhoogd. De onttrekkingen in 2024 betreffen uitkeringen aan pensioengerechtigden.

7.9 Vaste schulden met een looptijd van één jaar en langer

Tot de langlopende schulden behoren de langlopende geldleningen die we hebben opgenomen. In het onderstaande overzicht is de opbouw hiervan weergegeven. De opgenomen geldleningen betreffen onderhandse geldleningen.

Tabel 7.12 Verloopstaat langlopende schulden

Langlopende schulden	Saldo 01-01-2024	Opname	Aflossing	Saldo 31-12-2024	Rente 2024
<i>Onderhandse geldleningen</i>					
Nederlandse Waterschapsbank	450.588		20.000	430.588	19.518
<i>Geldleningen financiering AWZI Harnaschpolder en Houtrust</i>					
Nederlandse Waterschapsbank	154.423		19.790	134.633	7.140
Totaal	605.011	0	39.790	565.221	26.658

Nederlandse Waterschapsbank

De leningen met een looptijd van één jaar of langer zijn conform de voorschriften geclassificeerd als langlopende schulden. De onderhandse geldleningen betreffen, op één na, fixeleningen met verschillende aflossingsdata. De gemiddelde rentevoet is 4,33%. De leningen voor de herfinanciering van de PPS betreffen lineaire geldleningen met een looptijd van vijftien jaar. Voor de leningen zijn geen zakelijke zekerheden gesteld.

In 2024 hebben we € 39,8 miljoen afgelost. Hiervan is € 19,8 miljoen de jaarlijkse aflossing op de PPS-leningen. De andere € 20 miljoen betreft de aflossing van een fixelening. Deze lening had een looptijd van 19 jaar en een rentepercentage van 3,865%.

7.10 Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar

Tabel 7.13 Overzicht netto vlottende schulden

Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan 1 jaar	31-12-2024	31-12-2023
Schulden aan leveranciers	31.550	15.866
Overige negatieve rekening-courantverhoudingen	2.044	2.329
Schulden i.v.m. te betalen belastingen, sociale en pensioenpremies	323	4.331
Totaal	33.918	22.526

Schulden aan leveranciers

Het saldo bestaat uit de nog niet betaalde facturen van leveranciers. De grootste post betreft facturen van Delfluent voor een totaal van € 21,3 miljoen. De omvang van de post is te wijten aan het dispuut met Delfluent, dat sinds 2022 loopt. Het dispuut met Delfluent is toegelicht in paragraaf 7.12 onder de kop 'Langlopende leaseverplichting'.

Overige negatieve rekening-courantverhoudingen

Eind 2024 bedroeg de rekening-courantschuld bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) € 2,0 miljoen.

Schulden in verband met te betalen belastingen, sociale premies, pensioenpremies

Het saldo bestaat uit nog af te dragen loonbelasting en premies over december 2024.

7.11 Overlopende passiva

Tabel 7.14 Overzicht overlopende activa

Overlopende passiva	31-12-2024	31-12-2023
Verplichtingen aan het personeel	3.388	3.006
Transitorische rente	4.559	4.663
Nog te betalen kosten exploitatie Delfland	30.754	40.106
Nog terug te betalen belastingen	898	2.692
Ontvangen voorschotbedragen overig	39	39
Ontvangen voorschotbedragen openbare lichamen	8.521	8.652
Diverse vooruit ontvangen bedragen	5.810	14.108
Totaal	53.969	73.266

Verplichtingen aan het personeel

Het saldo per 31 december bestaat vooral uit de waarde van de rechten van werknemers op vakantiedagen, IKB-verlof en het deel van het persoonsgebonden basisbudget (zie ook paragraaf 7.12) dat is omgezet naar uren.

Transitorische rente

Deze post betreft de lopende rente over 2024 van de langlopende leningen die achteraf in rekening wordt gebracht.

Nog te betalen kosten exploitatie Delfland

Deze post heeft betrekking op in 2024 geleverde goederen en diensten waarvoor nog geen facturen zijn ontvangen. De afname ten opzichte van 2023 komt door de afrekening Delfluent 2023 die in 2024 is ontvangen. Deze is door de lagere energieprijzen € 11,0 miljoen lager uitgevallen.

Nog terug te betalen belastingen

Dit bedrag betreft de nog terug te betalen waterschapsbelastingen over voorgaande jaren.

Ontvangen voorschotbedragen openbare lichamen

In 2023 heeft de provincie Zuid-Holland een beschikking verleend voor natuurmaatregelen in de Solleveld en Kapittelduinen. De totale beschikking bedraagt € 1 miljoen, waarvan € 0,8 miljoen in drie termijnen als voorschot wordt uitbetaald. De eerste termijn was in 2023 ontvangen, maar niet volledig uitgegeven. In 2024 is de tweede termijn ontvangen en is zowel het restant uit 2023 als de bijdrage 2024 vrijgevallen ten gunste van de exploitatie.

Project Promiscues is een HORIZON2020 project, dat door de Europese Unie wordt gefinancierd. Hiermee wordt onderzoek gedaan naar innovatieve technieken om PFAS-vervuiling in bodem en water tegen te gaan. Delfland neemt deel als partner en ontwikkelt een leerprogramma om bewustwording te creëren en de resultaten van dit project te delen.

Het Nationaal Restauratiefonds is onveranderd gebleven.

De bijdragen voor de projecten Waterharmonica en Zoetwaterfabriek blijven als vooruit ontvangen staan totdat de projecten worden geactiveerd. Dan valt het bedrag vrij en wordt het in mindering gebracht op de vervaardigingskosten.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het verloop over 2024 van deze post:

Tabel 7.15 Verloopstaat ontvangen voorschotten openbare lichamen

Ontvangen voorschotbedragen openbare lichamen	Saldo 01-01-2024	Vrijgevallen tgv exploitatie	Ontvangen	Saldo 31-12-2024
Solleveld en Kapittelduinen 2023-2025	165	430	265	0
Promiscues	0	6	40	34
Nationaal Restauratiefonds	16			16
Bijdrage Metropoolregio voor Waterharmonica en Zoetwaterfabriek	8.470			8.470
Totaal	8.652	436	305	8.521

Diverse vooruit ontvangen bedragen

Hierin is € 4,7 miljoen opgenomen aan vooruit ontvangen belastingopbrengsten van de RBG (zie paragraaf 7.5).

7.12 Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Op basis van de kadernota Rechtmatigheid 2021 van de commissie BBV kunnen meerjarige inkoopcontracten worden toegelicht die niet voldoen aan de Europese aanbestedingsregels.

Overige (meerjarige) verplichtingen

Hieronder vermelden we de belangrijkste verplichtingen die groter zijn dan € 500.000. Uit ons financiële systeem blijkt dat er voor € 108,1 miljoen aan verplichtingen is geregistreerd die meerjarig en/of minimaal € 500.000 zijn. In onderstaand overzicht zijn de meerjarige verplichtingen uit inkoopcontracten weergegeven:

Tabel 7.16 Verplichtingen meerjarig en/of minimaal € 500.000

Niet uit de balans blijkende meerjarige verplichtingen (bedragen * € 1 miljoen)	Saldo 31-12-2024
Aanleg beton en staalconstructies	0,7
Aanleg waterkeringen	5,4
Aanleg waterzuiveringsinstallaties	0,5
Aanleg inrichting openbare groengebieden	0,8
Contractvergoeding PPS	64,3
Ecologisch onderhoud door derden	1,0
Elektriciteit levering	0,7
Elektriciteit netbeheer	0,5
Installatie E-installaties	1,0
Installatie W-installaties	1,0
Nieuwbouw en renovatie gebouwen	1,9
Onderhoud groengebieden maaien bermen	1,3
Onderhoud reparatie waterzuiveringsinstallaties	0,6
Onderhoud watersystemen vaarwegen	12,4
Slib verwerking	12,1
Vaste en mobiele telefonie/verbindingen	0,8
Ingenieursdiensten directievoering advies bestekken	2,5
Uitbesteding ict diensten	0,6
Totaal	108,1

Vpb-plicht (vennootschapsbelasting)

De waterschappen zijn sinds 2016 vpb-plichtig geworden. Dit houdt in dat we winstbelasting moeten afdragen over ondernemersactiviteiten. Denk hierbij aan het uitlenen en detacheren van personeel, het overnemen van het beheer en onderhoud van gemeentelijke kunstwerken en het vermarkten van reststromen (de levering van biogas (groen gas) aan bedrijven en de levering van elektriciteit aan het net). Hoewel Delfland zelf geen winst maakt, kan op projectniveau fiscaal gezien wel sprake zijn van winst. De aanslag vennootschapsbelasting over 2023 en de verwachte aanslag over 2024 zijn verwerkt in deze jaarrekening.

Verleende garanties

We hebben aan diverse verbonden partijen financiële garanties verleend. Deze hebben we toegelicht in paragraaf 4.9. Een overzicht van deze garanties vindt u in de tabel hieronder. In 2024 zijn we niet aangesproken op de verleende financiële garanties.

Tabel 7.17 Overzicht gegarandeerde geldleningen en borgstellingen

Verbonden partijen	Geld-gever	% deel-neming	Rente%	Hoofdsom	Restant schuld	Gegarandeerde restschuld	
					31-12-2024	31-12-2023	31-12-2024
DRSH Zuiveringsslib N.V. (HVC)*	NWB/BNG	24,00%	div	35.523	20.109	5.499	4.826
Regionale belastinggroep	NWB	39,00%	div	4.006	2.326	975	907
Aquon	NWB/BNG	8,40%	div	48.660	43.841	3.739	3.507
Unie van Waterschappen	NWB	8,59%	2,75	6.012	4.329	392	372
Totaal				94.201	70.604	10.605	9.612

* In het jaarverslag 2023 is van één geldlening het gegarandeerde deel per 31-12-2023 niet meegenomen in de optelling. In de tabel hierboven is die lening wel meegenomen.

Langlopende leaseverplichting

Voor de bouw, het beheer en het onderhoud van de AWZI's Harnaschpolder en Houtrust zijn we een langlopende overeenkomst aangegaan met Delfluent in de vorm van een publiek-private samenwerking. Op basis van deze overeenkomst is Delfland verplicht om jaarlijks een geïndexeerd bedrag voor beheer en onderhoud te betalen. Vanwege een geschil m.b.t. de indexatie van dit bedrag voor 2022 en 2023 is een deel van de betalingen over deze jaren uitgesteld. In januari 2025 is het geschil door middel van arbitrage beslecht en de nog verschuldigde bedragen zijn inmiddels aan Delfluent betaald. Hier was op geanticipeerd in de jaarrekeningen van 2022 en 2023. De rente over achterstallige bedragen en de kosten van geschilbeslechting zijn opgenomen in de jaarrekening van 2024.

Persoonsgebonden basisbudget

In de cao is voor het personeel het recht opgenomen om voor een periode van vijf jaar € 6.000 te kunnen besteden aan persoonlijke ontwikkeling en/of een reservering voor toekomstig verlof. Voor zover het budget niet is omgezet in een verlofrecht (zie paragraaf 7.11), is dit niet opgenomen als een financiële verplichting aan het personeel. Het bedrag dat per 31 december als recht openstaat, bedraagt € 2,9 miljoen (2023: € 2,6 miljoen).

Het recht op persoonlijke ontwikkeling is in de begroting verwerkt voor een jaarlijks bedrag dat gelijk is aan een vijfde van het totale recht: € 0,6 miljoen. Het gebruik van dit recht hoeft niet gelijkmatig plaats te vinden. Ook kan het recht onbenut blijven. Op de balans is geen rekening gehouden met een lager gebruik. In de praktijk is het nog niet voorgekomen dat het gebruikte recht groter is dan het jaarlijks gebudgetteerde deel.

7.13 Gebeurtenissen na balansdatum

Zie in de paragraaf hiervoor onder het kopje Langlopende leaseverplichting.

8 Bijlagen

8.1 Bijlage I: Geactiveerde projecten 2024

Projectnaam	Project-nummer	Programma	Investerings-plan	investerings-krediet	Uitgaven tot en met 2024	Restant-krediet
BGO Gooland-Zuid (Cl. Den H. + Leidsenv. - DH_P042b)	0.702084/012	1	-	180.172	180.173	-1
WOK KVP dorp De Zweth	0.702016/001	1	-	2.702.115	2.702.115	-
BGO WOK Lombokstraat	0.702036/001	1	-	559.319	559.319	-
NEZ Strijp – Honselersdijk	0.701956/017	2	-	139.265	139.265	-
Oeverbescherming Woudse Polder	0.702107/003	2	-	70.871	70.871	-
Vooroeverbescherming Zwethkanaal	0.702107/010	2	-	75.906	75.906	-
Gemaal Nieuwlandse Molen	0.702077/010	3	-	1.770.768	1.770.768	-
Gemaal Oost Nieuwland Noordland	0.702077/011	3	-	422.942	422.942	-
Beschoeiing Galgeweg 84 Naaldwijk	0.702077/023	3	-	198.802	198.802	-
ICT Infrastructuur	0.702111/001	6	780.500	780.500	570.736	209.764
Vervanging mobiele telefoons	0.702112/001	6	-	176.000	169.183	6.817
Totaal			780.500	7.076.660	6.860.080	216.580

Bovenstaande tabel somt de investeringsprojecten op die in 2024 volledig zijn afgerond en geactiveerd. Daarin zijn eventuele deelactiveringen bij ingesloten.

Het totaal aan activeringen in 2024 bedraagt € 38,7 miljoen (zie paragraaf 7.3). Dat bedrag is inclusief alle deelactiveringen van projecten die in 2025 nog doorlopen.

Het totaal van de kolom Investeringskrediet is hoger dan het totaal van de kolom Investeringsplan. Dit komt doordat de projecten waar het investeringsplan 0 is, deel uitmaken van een verzamelkrediet. De verzamelkredieten worden uitgewerkt in dekkredieten met een afzonderlijk krediet zonder apart investeringsplan.

8.2 Bijlage II: Restantkredieten

Projectnaam en nummer (bedragen in €)	Projectnummer	Pro- gramma	Investerings- plan	Investerings- krediet	Uitgaven tot en met 2024	Restant krediet
BGO Cluster zeer complex/701753	0.701914/001	1	-	5.755.000	4.499.870	1.255.129
Kadeverbetering N468	0.701937/001	1	-	19.902.000	6.014.710	13.887.290
BGO Cluster Westland/701916	0.701964/001	1	-	2.920.000	2.793.665	126.335
BGO cluster Maassluis/701916	0.701968/001	1	-	3.238.000	3.163.866	74.134
Verzamelkrediet Verbeteren waterkeringen 2016-2020	0.701994/001	1	12.276.984	-338	-338	0
BGO WOK Vaartweg - Broekkade	0.702000/001	1	-	2.890.000	2.420.786	469.214
BGO WOK Pijnackersevaart	0.702001/001	1	-	485.966	464.380	21.586
Waterkerende constructies Schipluiden - Leidschendam - Voorburg	0.702021/001	1	-	8.590.000	8.444.929	145.071
Verzamelkrediet assetsysteem waterkeringen	0.702084/001	1	20.279.000	8.052.514	-	8.052.514
VK assetsysteem Waterkeringen Algemeen	0.702084/002	1	-	984.000	702.368	281.632
BGO Berkelsche Zwethsluis (nazorg)	0.702084/005	1	-	2.090.000	1.993.191	96.809
BGO Groeneveldse Polder (Cl. Westland: WL_R065b)	0.702084/009	1	-	1.134.052	1.134.052	-
Grootschalige Vervanging van Beschoeiingen	0.702084/011	1	-	5.334.251	5.396.811	-62.560
KVP Katwijkerlaan (Cl. Lans. + Pijn. - PN_R055)	0.702084/013	1	-	5.207.000	487.070	4.719.930
Tuinen van Oude Leede	0.702084/014	1	-	4.290.000	1.426.050	2.863.950
Waterscheiding Delftweg (R_C)	0.702084/016	1	-	495.000	82.152	412.848
Onderhoud Groene kades Berkel en Rodenrijs L_R048 en L_P035	0.702084/017	1	-	730.000	597.135	132.865
Kade Aspar De Lier POL110_1	0.702084/018	1	291.798	365.000	291.798	73.202
Madestein Z-W Keringen 410_3a en 410_5	0.702084/019	1	-	175.000	-	175.000
Sluis Tweemolentjesvaart	0.702084/020	1	-	12.000	3.055	8.945
Groenzoom	0.702084/021	1	-	1.560.000	1.160.964	399.036
DZV_Pijnacker (PN_R083/084/124/125)	0.702084/022	1	-	1.915.000	322.653	1.592.347
De Tempel (R_P037/038/051)	0.702084/023	1	-	827.000	61.125	765.875
Delflandse Buitensluis en Driesluis, vervangen E-installatie + PA	0.702084/024	1	-	25.000	-	25.000
Ophogen kade gemaal Kralingerpolder	0.702084/025	1	-	160.000	-	160.000
NEZ Rotterdamse Schie/701956 (in OWB tot 010825)	0.701951/001	2	-	692.710	614.827	77.883
Verzamelkrediet Natte ecologische zones 2016-2021	0.701956/001	2	15.882.200	277.250	-	277.250
Raamcontract NEZ	0.701956/009	2	-	40.192	40.192	-
NEZ Gaagweg - Schipluiden (in OWB tot 010727)	0.701956/014	2	-	423.699	413.613	10.086
NEZ Madestein Noordoost (in OWB tot 010727)	0.701956/016	2	-	321.633	297.731	23.901
NEZ Zwethkanaal (Groeneweg 177 + Hoogspanningstracé)	0.701956/024	2	-	93.000	36.397	56.603
NEZ Nieuweweg/Pouwelslaan	0.701956/025	2	-	240.000	73.348	166.652
NEZ Verkenningen	0.701956/026	2	-	82.000	65.925	16.075

Projectnaam en nummer (bedragen in €)	Projectnummer	Pro- gramma	Investerings- plan	Investerings- krediet	Uitgaven tot en met 2024	Restant krediet
NEZ Oude Spui 9 (in OWB tot 110626)	0.701956/027	2	-	1.397.629	1.392.629	5.000
NEZ Madestein Zuid-West	0.701956/028	2	-	1.600.000	569.717	1.030.283
NEZ Waelpark Dijckerwael, fase 1 (in OWB tot 010425)	0.701956/029	2	-	37.079	30.061	7.018
NEZ Optimalisatie Nieuwe Water	0.701956/030	2	-	850.000	78.964	771.036
NEZ Boonervliet (in OWB tot 010727)	0.701956/036	2	-	67.783	57.385	10.398
Vismigratie Bergsluis	0.702094/001	2	348.282	300.012	7.739	292.273
Vispassage Dorppolder	0.702095/001	2	460.000	430.000	2.342	427.658
Vispassage Gemaal Commandeurspolder	0.702105/001	2	320.000	300.000	32.346	267.654
Verzamelkrediet voor vismigratievoorzieningen	0.702106/001	2	-	2.380.000	-	2.380.000
Vispassage Gemaal Tedingebroekpolder	0.702106/002	2	-	415.000	34.203	380.797
Vispassage Duifpolder	0.702106/004	2	-	5.000	2.595	2.405
Verzamelkrediet Mitigerende Maatregelen	0.702107/001	2	-	1.935.187	-	1.935.187
Golfbreker Dijckerwael (Waelpark) fase 2 (in OWB tot 010626)	0.702107/002	2	-	174.036	144.481	29.555
NEZ Wennenjessloot Golfbreker	0.702107/008	2	-	44.000	38.932	5.068
Verzamelkrediet Waternatuur	0.702108/001	2	-	6.653.844	-	6.653.844
NEZ Zeven Gaten (= interne offerte)	0.702108/002	2	-	16.250	16.244	6
NEZ De Rel (= interne offerte)	0.702108/003	2	-	5.750	5.748	3
NEZ Vlaardingervaart modificatie (ON HOLD)	0.702108/004	2	-	1.115.000	33.021	1.081.979
NEZ Gantel de Baak (= interne offerte)	0.702108/019	2	-	145.000	-	145.000
Berging en VPP Molenvlietpark	0.701972/001	3	6.250.000	3.525.000	4.873	3.520.128
Broekpolder maatregelen watersysteem (ON HOLD)	0.702059/001	3	340.400	304.400	5.580	298.820
Nieuwbouw gemaal Commandeurspolder	0.702074/001	3	5.086.000	4.776.000	1.510.514	3.265.486
Verzamelkrediet Onderhoud/aanleg gemalen/stuwen/inlaat	0.702077/001	3	20.594.700	7.917.441	28.655	7.888.786
Groot onderhoud Gemaal Oude Lierpolder (nazorg)	0.702077/014	3	-	990.000	870.061	119.939
Optimalisatie gemaal Kralingerpolder	0.702077/016	3	-	325.010	1.162	323.848
Gemaal de Zaaier	0.702077/017	3	-	1.005.007	1.005.007	-
Renovatie gemaal Tedingebroekpolder	0.702077/018	3	-	2.385.000	661.859	1.723.141
Gemaal Duifpolder	0.702077/019	3	-	310.000	89.486	220.514
Klein Huis ten Velde	0.702077/020	3	-	184.000	43.772	140.228
Nieuw Gemaal Groeneveldsepolder	0.702077/021	3	-	1.760.000	367.975	1.392.025
Automatiseren krooshekreiniger Winsemius	0.702077/022	3	-	425.000	296.019	128.981
Stuwen binnenstad Delft	0.702077/025	3	-	245.000	-	245.000
Vervangen gemaal Ackerdijksche polder glastuinbouw (interne offerte)	0.702077/026	3	-	2.783	-	2.783
TBI's	0.702077/027	3	-	378.125	308.550	69.575
Boezemgemaal Parksluizen	0.702077/031	3	-	161.000	-	161.000
Renovatie Gemaal Dorppolder	0.702080/001	3	1.207.000	1.075.000	144.998	930.002

Projectnaam en nummer (bedragen in €)	Projectnummer	Pro- gramma	Investerings- plan	Investerings- krediet	Uitgaven tot en met 2024	Restant krediet
Gemaal Bergsluis	0.702087/001	3	3.515.000	3.225.000	122.601	3.102.399
Nieuw Gemaal Hooipolder (nazorg)	0.702093/001	3	1.192.000	1.035.000	1.052.910	-17.910
Verbeteren Wateroverlast Oranjebuurt De Lier	0.702103/001	3	1.667.000	1.515.000	855.488	659.512
Uitvoeringsprogramma Wateroverlast 2023-2027	0.702110/001	3	-	717.000	-	717.000
Waterharmonica	0.701835/001	4	11.365.000	10.600.000	2.569.963	8.030.037
Vervanging zuiveringstechnische werken	0.702070/001	4	39.575.818	20.772.396	0	20.772.396
Vervanging effluentgemaal NWA	0.702070/004	4	-	2.500.000	677.923	1.822.077
Vervanging ontvangstwerk DGL	0.702070/009	4	-	1.496.000	1.399.899	96.101
Aanpassing slibontwatering DGL	0.702070/010	4	-	1.400.000	1.295.408	104.592
Daken slibbuffers en indikers DGL	0.702070/014	4	-	150.000	-	150.000
8 rioolgemalen NWA elektr. techn. aanpassen	0.702070/016	4	-	800.000	251.320	548.680
Vervanging controllers en elektr. installaties DGL	0.702070/017	4	-	3.388.000	1.183.866	2.204.134
Vervanging controllers en elektr. installaties NWA	0.702070/018	4	-	3.100.000	2.923.765	176.235
Vervangen persleiding Perdiksepad	0.702070/019	4	-	388.914	290.196	98.718
Vervangen bestaande leidingen RG Maasdijk	0.702070/020	4	-	375.000	302.999	72.001
Vervanging luchtbehandeling rioolgemalen DGL	0.702070/021	4	-	200.000	95.263	104.737
Aanpassingen RG Merellaan	0.702070/022	4	-	722.000	718.534	3.466
Vervangen en vergroten CV-ketels	0.702070/023	4	-	1.095.000	870.703	224.297
Omgevingsvergunning AWZI DGL & NWA	0.702070/032	4	-	600.000	416.909	183.091
Persleiding de Lier-Maasland	0.702070/033	4	-	140.000	43.528	96.472
Vervanging beluchting Houtrust	0.702070/034	4	-	3.680.000	1.132.952	2.547.048
Onbemand slibverladen HNP	0.702070/035	4	-	195.000	-	195.000
Collectieve verwijdering gewasbeschermingsmiddelen RWZI Nieuwe Waterweg	0.702076/001	4	7.080.000	6.655.000	4.657.772	1.997.228
Persleiding en gemaal De Lier - Staelduinen	0.702076/002	4	7.695.000	7.060.000	474.115	6.585.885
Veilige toestand biogasinstallatie DGL en NWA	0.702082/001	4	3.265.400	2.815.000	2.188.958	626.042
Energieneutraal Delfland	0.702085/001	4	9.500.000	50.000	13.838	36.162
Verhogen biogasopbrengst Harnaschpolder	0.702085/002	4	-	2.800.000	204.873	2.595.127
Zonne energie Waterketen (Harnaschpolder&Houtrust)	0.702085/003	4	-	4.550.000	2.817.686	1.732.314
Zonne energie Waterkwantiteit (Kapittelland)	0.702085/004	4	-	1.300.000	442.683	857.317
Windturbines	0.702085/007	4	-	750.000	3.025	746.975
Verleggen persleidingen A4 Haaglanden- N14	0.702089/001	4	-	302.000	-14.560	316.560
Optimalisatie transportsysteem rioolgemaal Morsestraat, Den Haag	0.702090/001	4	8.885.000	8.040.000	737.762	7.302.238
Verkenning De Groote Lucht	0.770001/001	4	-	720.000	723.163	-3.163
Planvorming Project Waterzuivering Vergulde Hand	0.770001/002	4	-	66.780.000	5.362.930	61.417.070
Parkeergarage GMLH	0.702109/001	6	993.000	950.000	520.985	429.015
Laadpark Delfland	0.702113/001	6	1.254.169	1.254.169	26.426	1.227.743
De nieuwe ICT Werkplek	0.702114/001	6	-	4.600.000	1.328.475	3.271.525

Projectnaam en nummer (bedragen in €)	Projectnummer	Pro- gramma	Investerings- plan	Investerings- krediet	Uitgaven tot en met 2024	Restant krediet
Optimalisatie Audiovisuele middelen	0.702115/001	6	-	209.000	208.006	994
Totaal			179.323.751	289.876.744	86.687.607	203.189.137

8.3 Bijlage III: Belangrijkste incidenten en opschalingen 2024

Hieronder komen de belangrijkste incidenten en opschalingen uit 2024 aan bod, alsmede de manier waarop Delfland hierop heeft gereageerd. Daarbij leggen we steeds een link met het risico waar de gebeurtenis betrekking op heeft.

Risico dijkdoorbraak regionale waterkering

- Op 26 maart 2024 is tijdens een inspectie geconstateerd dat het binnentalud van de dijk aan de Molenweg in Maasland (N468) aan het afschuiven was. Het dijklichaam was verzadigd en de damwand naar de dijksloot weggeduwd, waardoor flinke scheuren in het asfalt waren ontstaan. In overleg met de Provincie is het beschadigde deel van de weg/kering afgezet en is er een snelheidsbeperking ingesteld om belasting door verkeer te verminderen. De watergang langs het instabiele deel is toen gedempt en de kering weer gestabiliseerd. Op 18 april ontstonden echter weer zorgen over de stabiliteit van de kering, toen in de nazorgfase bleek dat de weg niet voldoende veilig was om weer geheel open te stellen. De zorg was dat in de aansluitende trajecten zich eenzelfde situatie zou kunnen voordoen. Om dit te voorkomen zijn ook in de naastgelegen trajecten maatregelen genomen. In november 2024 zijn tijdens de monitoring van de afgekeurde N468 nieuwe scheuren in het asfalt ontdekt op een plek waar het wegdek net gerepareerd was. Hierna is bij een visuele inspectie ter plaatse gebleken dat de scheuren het gevolg te zijn van verzakkingen in het onderliggende grondlichaam van de dijk. Tevens bleek er ook een gebroken damplank te zijn waar gronduitspoeling uit het grondlichaam mogelijk is. Naar aanleiding van deze bevindingen is besloten om niet te wachten op de definitieve kaderversterking, maar de dijksloot bij de Gaagweg alvast te dempen. De definitieve kadeversterking is onderdeel van het project N468 dat de Provincie samen met Delfland in september 2024 samen is gestart. Binnen dit project verstevigen we de dijk en richten we de weg opnieuw in. Dit project is opgeknipt in deelprojecten welke in verschillende fases worden uitgevoerd. De huidige planning is dat het project in 2027 volledig is opgeleverd.
- Op 13 juli 2024 is de calamiteitenorganisatie opgeschaald omdat er zorgen waren over de stabiliteit van de kering aan de Weverskade te Maassluis. Het dijklichaam, dat al verzadigd was door de heftige regenval in de periode ervoor, was raakte verder verzadigd door een gesprongen waterleiding. Op basis van de in beeld gebrachte effecten, scenario's en risico's is geconcludeerd dat het risico op falen van de dijk nihil was. Met de genomen maatregelen van compartimentering en waterstandsverlaging in de boezem kon Evides veilig de reparatie aan de drinkwaterleiding uitvoeren.
- Er is een probleem met zowel de stabiliteit als de hoogte van de boezemwaterkeringen aan de Kortebuurt in Maassluis. Het hoogtetekort is sinds 2015 bekend. Sindsdien is dit traject met lage prioriteit opgenomen in het onderhoudsprogramma. Sinds 2024 is bekend dat ook de stabiliteit van de dijk onvoldoende is. Hierdoor is de urgentie toegenomen. Verder zijn er ook bomen op de kering die windworpgevoelig zijn waarbij de ontgrondingskuil voor overstroming van achtergelegen polder kan zorgen. Doordat er in de bomen op de kering roeken en vleermuizen zitten mogen deze niet zomaar worden gekapt. Hierdoor is het (nog) niet mogelijk de geplande kadeversterking snel uit te voeren. Om de risico's van een dijkdoorbraak te verkleinen is in december 2024 besloten om de boezemtak met een noodmaatregel te scheiden van de boezem. Volgende stap is nu om de voorkeursvariant in 2025 vast te leggen en het project hierna te starten.

Risico wateroverlast

- Van het gemaal Parksluizen zijn de lager van de pomp en de waaier versleten. De schade is naar voren gekomen tijdens een inspectie in oktober 2024, maar bestaat vermoedelijk al langer. Door de beschadiging kan het gemaal op dit moment alleen in

veilige modus draaien, waardoor de capaciteit en inzet in de tijd beperkt is. Alleen in uiterste noodgevallen kan het gemaal handmatig op maximale capaciteit gezet worden. Er is nu nog geen directe wateroverlast als gevolg van deze beperking opgetreden, en we zijn bezig met beheersmaatregelen uit te werken. Er wordt op dit moment gekeken naar de noodzakelijke beheersmaatregelen. In de loop van Q1 2025 wordt hierover meer duidelijkheid verwacht, waarbij het streven is om de reparatie vóór de aanvang van het stormseizoen uit te voeren. De kosten van de beheersmaatregelen zullen dan ook drukken op het budget voor 2025. In de tussentijd is de kans op wateroverlast door de schade aan parksluizen verhoogd, bijvoorbeeld in gebieden aan de Schie (zoals binnenstad Delft).

- Op 24 mei 2024 is er een aantal hectare akkerland in de Bonnenpolder in Hoek van Holland ondergelopen. Hierbij was sprake van inundatie vanuit naastgelegen hoofdwatgang. Ter plaatse was meer dan 50mm regen gevallen. Onderzocht wordt of er sprake is van een lokaal knelpunt.
- Vanwege de hoge neerslagverwachting (tussen de 75 en 100mm in een periode van 48 uur) voor 10-12 september 2024, is de calamiteitenorganisatie opgeschaald geweest. De binnenstad van Delft is daarbij dichtgezet en de waterbergingen Kraaiennest en Groene Veldsepolder zijn ingezet, evenals RainLevelr. Op diverse locaties zijn noodpompen klaargezet en hebben de gemalen op volle capaciteit gedraaid. De calamiteitenbergingen (Wollebrand, Woudsepolder, Hoekpolder, Molenvlietpark, en Bergboezem Berkel) zijn klaargemaakt om te worden ingezet. Uiteindelijk is (veel) minder neerslag gevallen dan werd verwacht.
- Op 27 september 2024 is er na hevige regenval een situatie ontstaan waarbij er verhoogd peil ontstond in het peilgebied van gemaal Dorppolder-Noord. Hoewel er geen daadwerkelijke inundatie heeft plaatsgevonden, zijn er twee agrariërs die overlast hebben ondervonden. Onderzoek heeft uitgewezen dat door een foutieve instelling er een verhoogd debiet over een geautomatiseerde stuw stroomde. Alle instellingen en waardes van geautomatiseerde stuwen in Delfland worden daarom nagekeken.
- Op 22 november 2024 is de calamiteitenorganisatie opgeschaald vanwege uitval van rioolgemaal 's Gravenzande. Door onbekende oorzaak is het gemaal 's Gravenzande uitgevallen, terwijl de voorliggende gemalen door zijn blijven draaien. De overstorten van het gemeentelijk stelsel konden deze aanvoer niet aan, waardoor wateroverlast is ontstaan in de omliggende wegen en straten. Door een storing in zowel de redundante internet verbinding als in de telefoonlijn van de externe alarmdoormelder, is er geen alarm doorgekomen naar de wachtdienst. Uiteindelijk is het gemaal weer handmatig opgestart en de verbinding met het gemaal hersteld.

Lokale verontreinig in watergang door incident

Op 2 februari 2024 is opgeschaald in verband met een grote brand in Poeldijk. Door het bluswater heeft verontreiniging van het oppervlaktewatersysteem plaatsgevonden. Delfland heeft op vijf locaties drijvende afzettingen geplaatst om olie dat op het slootwater dreef, bij elkaar te houden en de boezemgemalen uitgezet om te voorkomen dat het verontreinigde water zich zou verspreiden over een groter gebied.

Microverontreinigingen

- In februari 2024 is in de polder van Nootdorp een normoverschrijding geconstateerd van twee verschillende middelen. Het ging hierbij om concentraties van circa 300 maal hoger dan toegestaan. Inmiddels maakt deze polder onderdeel uit van de risicogestuurd aanpak en zijn diverse lekkages bij verschillende bedrijven opgespoord en gesaneerd.
- In de maand september 2024 zijn verschillende normoverschrijdingen geconstateerd in het gebied. In verband met het lage gezondheidsrisico en de slechte traceerbaarheid van de bron van de verontreinigingen, zijn geen onmiddellijke handhavingsacties uitgevoerd. Deze informatie wordt meegenomen bij toekomstige handhavingsacties.

- In het Oliebok in de gemeente Westland is een overschrijding geconstateerd van 602 maal de norm voor het middel Piperonyl-Butoxide.
- In de polder Woudsche Droogmakerij in de gemeente Midden-Delfland (Den Hoorn) is een overschrijding geconstateerd van 963 maal de norm voor het middel Piperonyl-Butoxide.
- In de Gantel Nieuwe Vaart in de gemeente Westland zijn overschrijdingen geconstateerd van 316 maal de norm voor het bestrijdingsmiddel Esfenvaleraat en van 375 maal de norm voor het bestrijdingsmiddel Cypermethrine.
- In de Boomawatering Casembrootlaan in de gemeente Westland zijn overschrijdingen geconstateerd van 158 maal de norm voor het bestrijdingsmiddel Esfenvaleraat en van 125 maal de norm voor het bestrijdingsmiddel Cypermethrine.
- Begin oktober 2024 is in de Dorppolder, deels in de gemeente Westland en deels in de gemeente Midden-Delfland, is een overschrijding van 100x de norm geconstateerd van het bestrijdingsmiddel Methiocarb. Omdat het om een verboden stof gaat, is hiervan melding gedaan bij de NVWA.

Microverontreinigingen bij baggerwerken

Op peildatum oktober 2024 waren vier locaties bekend met een verontreiniging in het oppervlaktewater van ≥ 100 maal de KRW-norm:

- Op een locatie in het bedrijventerrein Forepark is een PFOS-verontreiniging aangetroffen, waarbij de gemeten gehalten in het oppervlaktewater variëren van 0,20 tot 3.300 ng/l (tot 5.077 maal de KRW-norm). Het betreft hier een water(bodem)verontreiniging veroorzaakt door een lozing. Inmiddels is de sanering van de waterbodem en oppervlaktewater gestart en is de verwachting dat de sanering in het eerste kwartaal van 2025 afgerond is. Na afronding van de sanering zal een monitoring plaatsvinden.
- Aan de Keenenburgweg 59-61 in Schipluiden is een PFOS-verontreiniging aangetroffen, waarbij de aangetroffen gehalten in het oppervlaktewater tot 530 ng/l (tot 816 maal de KRW-norm) bedragen. Er is bij deze locatie sprake van mogelijk meerdere bronnen. Eén daarvan is een landbodemverontreiniging die de gemeente Midden-Delfland momenteel saneert. Na afronding van de sanering zal een monitoring plaatsvinden en onderzoek naar de andere mogelijke bronnen.
- Aan de Fokkerstraat in Schiedam is een PFOS-verontreiniging aangetroffen, waarbij het aangetroffen gehalte in het oppervlaktewater 400 ng/l (616 maal de KRW-norm) bedraagt. Op het bedrijventerrein zijn diverse bedrijven aanwezig en aan de noordzijde van de locatie is de gemeentelijke milieustraat. Momenteel voert Delfland brononderzoek uit en monitort de waterkwaliteit.
- Rotterdam The Hague Airport gemaal Achterdijk HHSK: aan de Zestienhovensekade in Rotterdam is een PFOS-verontreiniging aangetroffen, waarbij de gemeten gehalten in het oppervlaktewater variëren tot 344 ng/l (tot 530 maal de KRW-norm). Op deze locatie zijn mogelijk meerdere bronnen aanwezig. Eén daarvan is een landbodemverontreiniging bij het vliegveld Rotterdam The Hague Airport in het gebied van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (HHSK). Er is contact met de gemeente Rotterdam en met HHSK over eventueel te nemen vervolgstappen en de mogelijke aanpak van de verontreiniging/bronnen.

Lekkage van een persleiding

Op 8 oktober 2024 is tijdens het uitvoeren van sonderingswerkzaamheden een rioolpersleiding geraakt aan het Bonnenpad in Hoek van Holland. Hierop is de calamiteitenorganisatie kort opgeschaald naar fase 1. De lekkage aan de persleiding is verholpen en de vervuiling is geïsoleerd, opgezogen en afgevoerd.

Vertrouwelijkheid en integriteit van de informatievoorziening

Er hebben zich in 2024 twaalf datalekken voorgedaan, waarvan er drie zijn gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Wij hebben geen terugkoppeling ontvangen. De overige negen datalekken betreffen interne datalekken die ingevolge artikel 33 en 34 Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) niet aan de AP behoeven te worden gemeld. Er was in die situaties geen risico voor de rechten en vrijheden voor de betrokkenen.

Ook zijn er twee datalekken geweest bij externe leveranciers, waar persoonsgegevens van Delfland bij betrokken waren. De eerste betrof een data lek bij de Regionale Belasting Groep (RBG). Naar aanleiding hiervan is het uitwisselingsprotocol, dat geldt tussen deelnemers en RBG bij de uitwisseling van data, aangepast. De tweede externe data lek was bij Visma Raet, de leverancier van het nieuwe HR-systeem YouForce. Het interne protocol datalekken is in 2024 herzien en wordt begin 2025 naar verwachting ambtelijk vastgesteld.

Ongeval tijdens werkzaamheden

Er hebben zich in 2024 enkele incidenten voorgedaan. Dit betreft negen gevallen van licht lichamelijk letsel waarbij sprake was van volledig herstel. In één geval was (enkel) sprake van materiële schade als gevolg van een verkeersongeluk. Daarnaast zijn een aantal kleinere EHBO-incidenten en bijna-ongevallen geregistreerd.

8.4 Bijlage IV: Verbonden partijen en andere samenwerkingsvormen

De gegevens in onderstaande twee tabellen zijn de meeste recente. Omdat veel organisaties hun jaarstukken 2024 nog niet gereed hebben ten tijde van ons schrijven, kunnen gegevens van vóór 2024 zijn.

Verbonden partijen

Partij	Ingangs datum	Financieel belang Delfland	Bijdrage aan de beleidsdoelstellingen/taken van Delfland	Bestuurlijk belang	Overige informatie 2024
Nederlandse Waterschapsbank N.V. in Den Haag	1954	Bezit 755 aandelen A en 60 aandelen B. De nominale waarde van deze aandelen bedraagt totaal € 114.425. E.V. eind 2022: € 2,0 miljard V.V. eind 2022: € 80,0 miljard.	Het verzorgen van het betalingsverkeer, de financiering en het uitkeren van dividend dragen bij aan de beleidsdoelstelling 'een duurzaam financieel evenwicht'.	Deelname aan de algemene vergadering van aandeelhouders. Ieder aandeel A geeft recht op 1 stem en ieder aandeel B geeft recht op 4 stemmen.	In 2023 is een bedrag van € 827.000 wegens dividend 2022 beschikbaar gesteld.
Slibverwerking (GR) in Rotterdam	1 januari 2010	13,9% participatie in de GR. GR houdt 15,75% van de aandelen in het kapitaal van NV Huisvuilcentrale Noord-Holland (HVC). De GR ontvangt jaarlijks een garantstellingsprovisie van HVC en betaalt deze door aan de acht deelnemende waterschappen. E.V. HVC eind 2024: € 257,6 miljoen V.V. HVC eind 2024: € 966,3 miljoen	Delfland optimaliseert de doelmatigheid, duurzaamheid en toekomstbestendigheid van het transporteren, zuiveren en slib verwerken.	Namens Delfland heeft één hoogheemraad zitting in zowel het algemeen als het dagelijks bestuur van de GR.	In 2024 was de garantstelling voor de GR € 20,1 miljoen.
Ontwikkelingsmaatschappij Het Nieuwe Westland C.V. in Naaldwijk	16 mei 2002	Sinds 2002 is het belang gemaximeerd op € 903.023. Sinds 2014 is dit volgestort en op basis van in 2015 gemaakte afspraken (Allonge) is dit 2% van het eigen vermogen. De waardering bedroeg per 31-12-2024 € 401.000 op de balans van Delfland. Ten opzichte van de inbreng is in voorgaande jaren verlies genomen. E.V. eind 2024: € 8,4 miljoen V.V. eind 2024: € 33,0 miljoen	Het in de planvormingsfase vanuit samenwerking zeker stellen van het waterbelang in nieuwe (woningbouw)projecten.	Delfland is een stille vennoot. Eén hoogheemraad is lid van de raad van vennoten van de cv. Na opheffen van de bv/cv-constructie (verwacht in 2027) wordt na verrekening van winst/verlies het ingelegd vermogen aan Delfland uitgekeerd.	Het geconsolideerde negatieve resultaat van de grondexploitatie van ONW verslechtert ten opzichte van de vastgestelde grondexploitatie (norm).

Partij	Ingangs datum	Financieel belang Delfland	Bijdrage aan de beleidsdoelstellingen/taken van Delfland	Bestuurlijk belang	Overige informatie 2024
Regionale Belastinggroep (GR) in Schiedam	1 januari 2010	Betaling voor de diensten die de RBG verricht, volledig financieel aansprakelijk. De bijdrage voor 2024 bedroeg € 7,4 miljoen. E.V. eind 2023: € 5,2 miljoen V.V. eind 2023: € 5,4 miljoen	Door het volledig, tijdig en efficiënt heffen en invorderen van de belastingen wordt bijgedragen aan de beleidsdoelstelling 'Een duurzaam financieel evenwicht'.	Namens Delfland hebben twee hoogheemraden zitting in het algemeen bestuur van de RBG. De dijkgraaf is plaatsvervangend lid.	
Aquon (GR) in Den Bosch	1 juli 2011	Delfland is mede-eigenaar, met een aandeel van 8,7%. De bijdrage van Delfland voor 2024 bedroeg in totaal € 3,1 miljoen. E.V. eind 2024: € 3,5 miljoen V.V. eind 2024: € 51,7 miljoen	Verbeteren van de waterkwaliteit door gezamenlijk onderzoek.	Een hoogheemraad heeft zitting in het algemeen bestuur. De dijkgraaf is technisch voorzitter van het bestuur.	Aquon werkt sinds oktober 2024 vanaf één locatie in Houten. Daarmee is de centralisatie afgerond.
Het Waterschapshuis (GR) in Amersfoort	Vanaf 2010	De bijdrage van Delfland in 2024 bedroeg € 1.461.037 (exclusief btw). E.V. eind 2023: € 0,0 mln. V.V. eind 2023: € 11,5 mln.	Het Waterschapshuis bevordert en faciliteert de samenwerking tussen de waterschappen en binnen de sector op het gebied van informatievoorziening en draagt daarmee indirect bij aan alle strategische doelen van Delfland.	De dijkgraaf is voorzitter van het dagelijks bestuur van de GR en heeft zitting in het algemeen bestuur. Verder is Delfland vertegenwoordigd in de Opdrachtgeverstafel (OGT) en de Uitvoerend Overleg Tafel (UOT).	Eind 2023 is een nieuwe strategische visie voor Het Waterschapshuis vastgesteld.
Unie van Waterschappen (vereniging) in Den Haag	1927	Jaarlijks betalen we contributie aan de Unie. Voor 2024 was dit afgerond € 866.000. Dit is exclusief de bijdrage voor muskusrattenbestrijding, die ook aan de Unie wordt betaald.	De Unie van Waterschappen brengt de belangen van alle waterschappen in Nederland samen en vertegenwoordigt deze op nationaal niveau.	In de ledenvergadering hebben de voorzitters van alle waterschappen zitting.	
Vereniging van Zuid-Hollandse Waterschappen in Delft	27 juli 2007	Jaarlijkse contributie € 1.500.	De overleggen tussen de portefeuillehouders dragen bij aan een goede onderlinge samenwerking tussen de waterschappen. Ook dragen ze bij aan eenduidige contacten met derden, waaronder de provincie.	De dijkgraaf is lid van het bestuur van de vereniging en tevens penningmeester.	

Aquaminerals B.V.	1 juli 2022	Delfland heeft 653 aandelen met een aanschafprijs van in totaal € 71.823. De jaarlijkse bijdrage aan Aquaminerals is bedoeld om de organisatiekosten te dekken van € 5 per ton materiaal met een vaste ondergrens van 2.000 ton. Jaarrekening 2024 (dd februari 2025: voorlopige cijfers, jaarrekening AquaMinerals is nog niet vastgesteld): - E.V. eind 2024 € 1,8 miljoen - V.V. eind 2024 € 4,0 miljoen	Aquaminerals onderzoekt en faciliteert bij het streven van Delfland om grondstoffen terug te winnen en duurzaam te hergebruiken. Hiermee dragen zij bij aan beleidsdoelstellingen van de programmaliijn Circulaire Economie.	De directeur Ontwikkeling neemt deel aan de algemene vergadering van aandeelhouders van Aquaminerals B.V.	
-------------------	-------------	--	--	---	--

Andere samenwerkingsvormen

Partij	Ingangsdatum	Financieel belang Delfland	Bijdrage aan de beleidsdoelstellingen/taken van Delfland	Bestuurlijk belang
Delfluent B.V.	2003	Dit is een publiek-private samenwerking. Wij betalen jaarlijks een fee aan Delfluent.	Delfluent beheert en onderhoudt voor ons de AWZI's Harnaschpolder en Houtrust. Het zuiveren van afvalwater is een van onze twee hoofdtaken. Deze samenwerkingsvorm draagt daaraan bij.	
Financiële eenheid (Overeenkomst kosten voor Gemene Rekening) in Rotterdam	1 januari 2019	Gemeenschappelijke administratie samen met de hoogheemraadschappen Schieland en de Krimpenerwaard en Rijnland. Bijdrage Delfland: 40% van de totale kosten. Voor 2024 bedroeg het aandeel voor Delfland € 1,2 miljoen.	Door het volledig, tijdig en efficiënt voeren van de financiële administratie wordt bijgedragen aan de beleidsdoelstelling 'Een duurzaam financieel evenwicht'.	Bestuurlijk overleg met de partners.
Centrale Salarisadministratie en Functioneel beheer (Overeenkomst kosten voor Gemene Rekening) in Delft	1 juli 2023	Gemeenschappelijke administratie samen met de hoogheemraadschappen Schieland en de Krimpenerwaard en Rijnland. Bijdrage Delfland: 33,3% van de kosten voor functioneel beheer en 31% van de overige kosten. Voor 2024 bedroeg het aandeel voor Delfland afgerond € 404.895.	Door het volledig, tijdig en efficiënt voeren van de salarisadministratie wordt bijgedragen aan de beleidsdoelstelling 'Een duurzaam financieel evenwicht'.	Bestuurlijk overleg met de partners.
HVC N.V. in Alkmaar	1 januari 2010	De GR Slibverwerking is aandeelhouder B in de HVC. De aandeelhouders B staan 100% garant en ontvangen daarvoor een provisie. In totaal stond de GR op 31 december garant voor	HVC voert al het aangeboden slib af en verwerkt dat op een verantwoorde manier.	Geen: de GR Slibverwerking houdt namens de deelnemende waterschappen 15,75% van de aandelen in HVC. De voorzitter van de

Partij	Ingangsdatum	Financieel belang Delfland	Bijdrage aan de beleidsdoelstellingen/taken van Delfland	Bestuurlijk belang
		€ 45,9 miljoen. Op basis van een verdeelsleutel is het aandeel van Delfland hierin 13,9%.		GR neemt namens de GR deel aan de aandeelhoudersvergadering van HVC.
Muskusrattenbeheer (Overeenkomst Kosten voor Gemene Rekening) in Houten	1 januari 2012	Bijdrage van 5,3% van de totale kosten. Voor 2024 bedroegen de kosten € 0,7 miljoen. Landelijke kosten voor de bestrijding van muskusratten en beverratten lopen via de Unie van Waterschappen.	Muskusrattenbeheer is een taak van de waterschappen. Delfland is hiervoor de samenwerking aangegaan met vijf andere waterschappen.	Bestuurlijk overleg met per waterschap één hoogheemraad.
NAD (Netwerk waterketen Delfland)	22 november 2013	Bijdrage van 14% van de totale kosten. Voor 2024 bedroegen de kosten € 63.000. Voor 2025 wordt een vergelijkbaar bedrag verwacht.	Een doelmatig en toekomstbestendig transport en zuivering van stedelijk afvalwater. Transitie van een lineaire naar een circulaire waterketen.	Delfland is partner van het NAD en zit in de regiegroep van de bestuurlijke watertafel vanuit NAD.
Stowa (Stichting) in Den Haag	1 januari 1992	De reguliere jaarlijkse bijdrage bedroeg in 2024 € 586.110.		Geen; er zitten minimaal 4 en maximaal 6 vertegenwoordigers vanuit de waterschappen in het bestuur van Stowa.
Alliantie Waterkracht	20 december 2021	Bijdrage van 8,5% van de kosten. Voor 2024 is dat circa € 61.000.	Kennis delen en gezamenlijk onderzoek doen naar waterveiligheid, watersysteem, klimaatadaptatie, zuivering van stedelijk afvalwater, et cetera.	Gemiddeld twee keer per jaar is er een bestuurlijk overleg met één hoogheemraad.
Nationaal Park Hollandse Duinen (NPHD)*	10 november 2020	Over 3 jaar € 100.000 bijdragen aan de stichting NPHD.	Delfland werkt samen met partners aan de doelen van NPHD (rijke natuur, gastvrij park en sterke gebiedsidentiteit) om zo de gemeente-overstijgende doelen van het NPHD én Delflands opgaven sneller en effectiever te bereiken.	Delfland vormt de stuurgroep samen met Dunea, Staatsbosbeheer, de provincie Zuid-Holland en de gemeente Den Haag.

8.5 Bijlage V: Overzicht Prestatie-indicatoren 2018-2024

In onderstaand overzicht is het verloop van de PI's weergegeven voor de periode 2018-2024. Hierin zijn alle relevante PI's opgenomen uit de begroting 2024 en voorgaande jaren.

Programma Prestatie-indicator	Resultaat 2018	Resultaat 2019	Resultaat 2020	Resultaat 2021	Resultaat 2022	Resultaat 2023	Begroting 2024	Prognose Burap 2024	Resultaat 2024
Waterveiligheid									
Primaire waterkeringen op orde (55 kilometer)	100%	100%	100%	100%	87%	87%	87%	92% ⁽¹⁾	92% ⁽¹⁾
Regionale waterkeringen op orde (437 kilometer)	82%	85%	87%	86%	87%	87%	73%	73%	78% ⁽²⁾
Waterkwaliteit									
Zomergemiddelde stikstofgehalte West- en Oostboezem	2,7 & 2,1 mg/l	2,2 & 1,8 mg/l	2,3 & 1,8 mg/l	2,8 & 2,1 mg/l	2,1 & 1,8 mg/l	2,2 & 1,9 mg/l	2,1 & 1,9 mg/l	2,1 & 1,9 mg/l	2,2 & 2,9 mg/l ⁽³⁾
ESF's: aantal verbeterstappen m.b.t. de 8 ESF's in de KRW-waterlichamen t.o.v. 2021	6,5% en 0,07 µg/l	3,4% & 0,06 ug/l	4,4% & 0,06 µg/l	3,8% & 0,06 µg/l	6	-2	6	6	Volgt ⁽³⁾
Toxiciteit: percentage metingen gewasbeschermingsmiddelen dat geen belemmeringen geeft voor ecologie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	81	86	76	96%	96%	84% ⁽³⁾
Maximaal aantal locaties met een negatief zwemadvies van meer dan 3 weken					7	7	5	5	8
Waterkwantiteit									
Voldoet aan normering voor inundatie (in hectare)	39.744	39.950	39.957 (98,6%)	40.015 (98,7%)	40.022 (98,7%)	40.080 (98,9%)	40.200 (99,0%)	40.100 (98,9%)	40.100 (98,9%)
Waterketen									
Verwijderingsrendement stikstof %	83%	84%	83%	82%	81%	80%	80%	80%-82%	82,4%
Verwijderingsrendement fosfaat %	84%	81%	82%	81%	83%	80%	80%	83%-87%	87,4%
Vermindering rioolvreemd water in %	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	1%	1%	1%			
Energieneutraal in %	n.v.t.	n.v.t.	71	92	93	93,7	97,6	97,6	97,6
Hoeveelheid CO ₂ -uitstoot (in tonnen exclusief methaan en lachgas)	19.834	8.478	6.547	7.122	6.752	4.718 ⁽⁴⁾	58.350	58.350	58.350
GWW-opdrachten met duurzame/circulaire ambitie (conform grondstoffenakkoord)	n.v.t.	n.v.t.	25%	49%	100%	100%			
Aandeel toegepaste secundaire en bio-based materialen in GWW-projecten						5%	7%	7%	14,3%
(Advies)diensten en leveringen met duurzame/circulaire ambitie					92%	94%			

Programma Prestatie-indicator	Resultaat 2018	Resultaat 2019	Resultaat 2020	Resultaat 2021	Resultaat 2022	Resultaat 2023	Begroting 2024	Prognose Burap 2024	Resultaat 2024
Financiën									
Netto schuldquote (schuldpositie gerelateerd aan omzet in %)	302%	275%	257%	243%	223%	195%	184%	182%	171%
Externe financiering in % vaste activa	92%	90%	n.v.t.	80%	76%	72%			
Kapitaallasten als % van de totale lasten						23%	21%	19% ⁽⁵⁾	22%
Vrije kasstroom (in € miljoen)	37,9	36	24,9	21	23,2	5,6	-28,0	-21,7	-28,4
Organisatie en bestuur									
Mate van cyberweerbaarheid						n.v.t.	16-18	16-18	16-18
De vergunningen worden binnen de wettelijke termijn van 8 weken verstrekt	98%	95%	85-90%	87%	86%	95%	95%	90%	92%
Rapportcijfer voor het contact met het Hoogheemraadschap van Delfland	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	⁽⁶⁾	7,6	7,5	9,2
(Werkgeverschap (medewerkersmotivatie)	7,2	7,1	7,1	7,3	n.v.t.	8,0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t. ⁽⁷⁾
TRCF (de mate van veiligheid in de organisatie, uitgedrukt in het aantal ongelukken per miljoen gewerkte uren)	n.v.t.	n.v.t.	4,4	2,5	2	2,5	2,3	2,3	4,5 ⁽⁸⁾

- (1) Met het doorlopen van de ingangstoets voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma is de opgave gereduceerd van 7 km tot 4,5 km. Hierdoor voldoet een hoger percentage van de primaire waterkeringen.
- (2) In 2024 is de beoordeling van de regionale keringen afgerond en aan de provincie gerapporteerd. De uitkomst van deze beoordeling is dat 78% aan de norm voldoet.
- (3) Duiding van de resultaten wordt gegeven in de voortgangsrapportage waterkwaliteit.
- (4) In de jaarrekening 2023 is de CO₂-uitstoot nog exclusief methaan en lachgas gerapporteerd en daarom is de hoeveelheid CO₂-uitstoot voor 2023 lager.
- (5) Het percentage dat in de bestuursrapportage is opgenomen, is onjuist en moet gelijk zijn aan de initiële begroting zijnde 21%.
- (6) Het onderzoek is uitgevoerd, maar door de geringe respons zijn de resultaten niet representatief.
- (7) Voor werkgeverschap houden wij één keer per twee jaar een waterschapsbreed sectoraal medewerkersonderzoek.
- (8) De TRCF Is gebaseerd op 6 meldingen met verzuim en/ of doktersbehandelingen.

8.6 Bijlage VI: Kwijtschelding publieke schulden kindertoeslagaffaire

Aanvraagformulier kwijtschelding van publieke schulden door waterschappen in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslag

Naam waterschap: Hoogheemraadschap van Delfland
Adres: Postbus 3061
Postcode en vestigingsplaats: 2601 DB Delft
Naam contactpersoon: J.F. Kooistra (RBG)
E-mailadres contactpersoon: jkooistra@derbg.nl
Telefoonnummer contactpersoon: 06-31654103

Jaar: 2024

Aantal gedupeerden in waterschap (paragraaf 3.3 uitkeringsregeling)	Berekend bedrag uitvoeringskosten (# gedupeerden * € 100) (paragraaf 3.3 uitkeringsregeling)	Kwijtscholden bedragen (paragraaf 3.2 uitkeringsregeling)
1.395	€ 139.500	a) Kwijtschelding Belastingopbrengst € 242.864,10 b) Kwijtschelding openstaande invorderingskosten € 47.747,19

Ondertekening dagelijks bestuur waterschap

Datum: 3 maart 2025

Plaats: Delft

Dr. P.H.W.M. Daverveldt

(voorzitter)

ir. P.C. Janssen

(secretaris)

8.7 Bijlage VII: Lijst met afkortingen

1OBS	Eén onderhoudsbeheersysteem
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AWZI	Afvalwaterzuiveringsinstallatie
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BGO	Buitengewoon Onderhoud
BHV	Bedrijfshulpverlening
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BIWA	Baseline Informatiebeveiliging Waterschappen
BPL	Bijzonder Provinciaal Landschap
Burap	Bestuursrapportage
cao	Collectieve arbeidsovereenkomst
CERT	Computer Emergency Response Team
CIO	Chief Information Officer
CSIR	Cybersecurity Implementatie Richtlijn
Ctgb	College voor toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden
cv	Commanditaire vennootschap
D&H	Dijkgraaf en hoogheemraden
DBFO	Design Build Finance Operate
DGL	De Groote Lucht
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
EMU	Economische en Monetaire Unie
ESF	Ecologische Sleutelfactoren
fido, Wet	Wet financiering decentrale overheden
GIS	Geografische Informatiesystemen
GOAW	Grensoverschrijdend afvalwater
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GWW	Grond-, Weg- en Waterbouw
HHD	Hoogheemraadschap van Delfland
HHSK	Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard
HNP	Harnaschpolder
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
IB en P	Informatiebeveiliging en privacy
IDA	Informatiedocumenten en Archief
IKB	Individueel keuzebudget
ISAC	Information Sharing Analysis Centre
KCC	Klantcontactcentrum
KOTA	Kinderopvangtoeslagaffaire
KRW	Kaderrichtlijn Water
KVGR	Kosten voor gemene rekening
LTO	Land- en Tuinbouworganisatie
MVI	Maatschappelijk verantwoord inkopen
NBW	Nationaal Bestuursakkoord Water
NEN	Nederlandse Norm
NEZ	Natte ecologische zone
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NWA	Nieuwe Waterweg
NWB	Nederlandse Waterschapsbank

NWO	Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek
NVO	Natuurvriendelijke oever
OAS	Optimalisatie van Afvalwatersysteem
ODH	Omgevingsdienst Haaglanden
ONW	Ontwikkelingsmaatschappij Het Nieuwe Westland
or	Ondernemingsraad
P&C	Planning en control
PA	Procesautomatisering
PBB	Persoonsgebonden basisbudget
PDCA	Plan Do Check Act
PI	Prestatie-indicator
PMB	Projectmanagementbureau
PMO	Periodiek Medisch Onderzoek
PPS	Publiek-private samenwerking
PROSA	Processen Samen
PVB	Planning voortgang en beoordeling
RBG	Regionale Belastinggroep
RI&E	Risico-inventarisatie en -evaluatie
SEB	Schoon en Emissieloos Bouwen
STOWA	Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
TRCF	Total Recordable Case Frequency
UO	Uitvoeringsorganisatie
UvW	Unie van Waterschappen
Vpb	Vennootschapsbelasting
VV	Verenigde Vergadering
Wpg	Wet politiegegevens
WNT	Wet normering topinkomens
Woo	Wet open overheid
WOR	Wet op de ondernemingsraden
WOZ	Waardering onroerende zaken
WVH	Waterzuivering Vergulde Hand

8.8 Bijlage VIII: Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Zie de bijlage bij de vergaderstukken voor de VV van 5 juni 2025

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de verenigde vergadering van het Hoogheemraadschap van Delfland

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2024 van Hoogheemraadschap van Delfland te Delft gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2024 als van de activa en passiva van Hoogheemraadschap van Delfland op 31 december 2024 in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.
- Zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2024 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen van het hoogheemraadschap, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het door de verenigde vergadering op 28 november 2024 vastgestelde normenkader 2024.

De jaarrekening bestaat uit:

- De balans per 31 december 2024.
- De exploitatierekeningen naar programma's, naar taken en naar kosten- en opbrengstensoorten over 2024.
- De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Waterschapsbesluit, het door de verenigde vergadering op 28 november 2024 vastgestelde normenkader 2024 en het Controleprotocol WNT 2024 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van het Hoogheemraadschap van Delfland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 3.229.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 5.2 lid 1 van het Waterschapbesluit.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2024. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 5.3 van het Waterschapbesluit.

Wij zijn met de verenigde vergadering overeengekomen dat wij aan de verenigde vergadering tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 645.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het hoogheemraadschap en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het college van dijkgraaf en hoogheemraden inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de verenigde vergadering toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij constateren dat het college van dijkgraaf en hoogheemraden beschikt over een actuele frauderisicoanalyse.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode integriteit. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

Het door ons geïdentificeerde frauderisico is als volgt:

- Wij hebben op basis van COS 240.32 een frauderisico geïdentificeerd inherent aan het feit dat het management in staat is om administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken die anderszins effectief lijken te werken.

Om dit risico in onze controle te mitigeren, hebben wij de volgende specifieke werkzaamheden uitgevoerd:

- Wij hebben getoetst of de in de financiële administratie vastgelegde journaalposten, en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de financiële overzichten zijn aangebracht, aanvaardbaar zijn.
- Wij hebben door middel van data-analyse aan de hand van in het algemeen veel voorkomende fraudekarakteristieken (handmatige) journaalposten geselecteerd en deze nader geanalyseerd en onderzocht.
- Wij hebben schattingen beoordeeld op tendenties en beoordeeld of de eventuele omstandigheden die tot de tendentie hebben geleid een risico vormen op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude (inclusief een retrospectieve beoordeling van significante schattingen uit het vorige boekjaar).
- Wij hebben werkzaamheden uitgevoerd op significante transacties die buiten het kader van de normale bedrijfsvoering van het Hoogheemraadschap van Delfland vallen of die in een ander opzicht ongebruikelijk lijken in het licht van zowel ons inzicht in het Hoogheemraadschap van Delfland en haar omgeving als andere tijdens de controle verkregen informatie.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die een aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het college van dijkgraaf en hoogheemraden, het management en de verenigde vergadering.

Hieruit volgen geen signalen van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Controleaanpak naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben een algemeen inzicht verworven in het wet- en regelgevingskader dat van toepassing is op het hoogheemraadschap door inlichtingen in te winnen bij het management, het college van dijkgraaf en hoogheemraden en de verenigde vergadering en het lezen van de bestuurlijke besluitvorming.

Voor zover materieel voor de gerelateerde financiële overzichten, hebben wij op basis van onze risicoanalyse, en rekening houdende met het feit dat het effect van niet-naleving van wet- en regelgeving aanzienlijk varieert, de wet- en regelgeving overwogen die is opgenomen in het door de verenigde vergadering vastgestelde normenkader als wet- en regelgeving met een directe invloed op de financiële overzichten.

Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen omtrent het naleven van de bepalingen van die wet- en regelgeving die gewoonlijk wordt geacht van directe invloed te zijn op de financiële overzichten.

Daarnaast is het hoogheemraadschap onderworpen aan overige wet- en regelgeving waarvan de gevolgen van niet-naleving een van materieel belang zijnde invloed kunnen hebben op de financiële overzichten, bijvoorbeeld ten gevolge van boetes of rechtszaken.

Ten aanzien van de wet- en regelgeving die geen direct effect heeft op de vaststelling van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening, zijn onze werkzaamheden beperkter. Naleving van wet- en regelgeving kan van fundamenteel belang zijn voor de operationele aspecten van het hoogheemraadschap dan wel voor het voorkomen van sancties van materieel belang (bijv. het naleven van de voorwaarden van een vergunning voor het uitvoeren van een activiteit, of het naleven van regelgeving betreffende het milieu); niet-naleving van dergelijke wet- en regelgeving kan daarom van materieel belang zijnde invloed hebben op de financiële overzichten.

Onze verantwoordelijkheid is beperkt tot het uitvoeren van gespecificeerde controlewerkzaamheden ter bevordering van het identificeren van niet-naleving van wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de financiële overzichten. Onze werkzaamheden ter bevordering van het identificeren van gevallen van niet-naleving van overige wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de financiële overzichten, zijn beperkt tot:

- (i) Het management, het college van dijkgraaf en hoogheemraden, en, in voorkomend geval, de verenigde vergadering vragen of de entiteit dergelijke wet- en regelgeving naleeft.
- (ii) De eventuele correspondentie met de desbetreffende vergunningverlenende of regelgevende of toezichthoudende instanties inspecteren.

Uiteraard zijn wij gedurende de controle alert op indicaties van (vermoedens) van niet-naleving van wet- en regelgeving.

Ten slotte hebben wij een schriftelijke bevestiging verkregen dat alle bekende gevallen van niet-naleving of vermoede niet-naleving van wet- en regelgeving, ons ter kennis zijn gebracht.

Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Onze verantwoordelijkheden inzake het beoordelen van de door het hoogheemraadschap gehanteerde veronderstellingen inzake haar financiële risico's in relatie tot de financiële positie zijn beschreven in het hoofdstuk "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening". Bij het invullen van onze verantwoordelijkheden hebben wij - rekening houdend met de materialiteit voor de jaarrekeningcontrole ad € 3.229.000 - een aantal werkzaamheden uitgevoerd, waaronder:

- Het kennisnemen van de primaire begroting 2025 teneinde vast te stellen dat er voldoende inkomsten worden gegenereerd.
- Het kennisnemen van de paragraaf risicobeheersing en weerstandsvermogen in de begroting 2025; hieruit blijken geen aanvullende significante risico's ten opzichte van de jaarrekening.
- Het inwinnen van inlichtingen bij het management en het college van dijkgraaf en hoogheemraden over hun kennis van eventuele significante risico's die zijn ontstaan na de periode van de door het college van dijkgraaf en hoogheemraden verrichte werkzaamheden in het kader van het opstellen van de paragraaf risicobeheersing en weerstandsvermogen. Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen bevindingen met betrekking tot de risico-inschattingen zoals opgenomen in de paragraaf risicobeheersing en weerstandsvermogen. De aard en diepgang van de paragraaf risicobeheersing en weerstandsvermogen en de risico-inschattingen achten wij vanuit dat perspectief passend voor het Hoogheemraadschap van Delfland.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2024 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

De andere informatie bestaat uit:

- Het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.
- De bijlagen, waaronder het overzicht van de geactiveerde projecten 2024 en de restantkredieten.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is zoals bedoeld in artikel 109 lid 3 sub d van de Waterschapswet en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit voor het jaarverslag is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de voor het hoogheemraadschap van toepassing zijnde vereisten in de Waterschapswet en aan de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van dijkgraaf en hoogheemraden is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van dijkgraaf en hoogheemraden en de verenigde vergadering voor de jaarrekening

Het college van dijkgraaf en hoogheemraden is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit. Het college van dijkgraaf en hoogheemraden is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen van het hoogheemraadschap, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het op 28 november 2024 vastgestelde normenkader 2024.

In dit kader is het college van dijkgraaf en hoogheemraden verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van dijkgraaf en hoogheemraden noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van dijkgraaf en hoogheemraden de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen, en afwegen of het hoogheemraadschap in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het college van dijkgraaf en hoogheemraden moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen, toelichten in de jaarrekening.

De verenigde vergadering is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van het hoogheemraadschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Waterschapsbesluit, het controleprotocol WNT 2024, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het hoogheemraadschap.

- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van dijkgraaf en hoogheemraden en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door r het college van dijkgraaf en hoogheemraden gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat het hoogheemraadschap in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het hoogheemraadschap haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat het hoogheemraadschap de financiële risico's niet kan opvangen.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen, en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van het hoogheemraadschap, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van het hoogheemraadschap. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met de verenigde vergadering onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Rotterdam, 6 mei 2025

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: J. van Koert MSc RA

Accountantsverslag 2024

Hoogheemraadschap van Delfland

6 mei 2025

Deloitte Accountants B.V.
Wilhelminakade 1
Postbus 2031
3000 CA Rotterdam
Nederland

Tel: 088 288 2888
www.deloitte.nl

Aan de verenigde vergadering van
Hoogheemraadschap van Delfland
Postbus 3061
2601 DB DELFT

Onderwerp
Accountantsverslag 2024

Datum
6 mei 2025

Ons kenmerk
2505F5D8D9/JV

Behandeld door
J. Van Koert MSc RA
jvankoert@deloitte.nl
06 - 1201 0779

P.A. Naaktgeboren RA
panaaktgeboren@deloitte.nl
06 - 8333 9395

O. Azizi
oazizi@deloitte.nl
06 - 2200 5635

Geachte leden van de verenigde vergadering,

Graag bieden wij u hierbij ons accountantsverslag aan met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2024 van Hoogheemraadschap van Delfland. Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2024 van het Hoogheemraadschap van Delfland.

Bij de jaarrekening 2024 van Hoogheemraadschap van Delfland hebben wij een goedkeurende controleverklaring verstrekt.

De jaarrekening 2024 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van dijkgraaf en hoogheemraden van het Hoogheemraadschap van Delfland. Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met onze opdrachtbevestiging van 19 september 2024.

Wij hebben onze bevindingen afgestemd.

De inhoud van dit accountantsverslag is door ons afgestemd met de portefeuillehouder financiën, de secretaris-directeur, de directeur Bedrijfsvoering, de concerncontroller a.i. en de betrokken medewerkers van de afdelingen FIC en CCA.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

J. van Koert MSc RA

Inhoudsopgave

	<u>Kernpunten van de jaarrekeningcontrole</u>	4
	• <u>Kernpunten van de jaarrekeningcontrole</u>	5
	<u>Bestuurlijke samenvatting</u>	6
	• <u>Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen</u>	7
	<u>Bevindingen jaarrekeningcontrole</u>	10
	• <u>De financiële positie van uw hoogheemraadschap</u>	11
	• <u>Belangrijkste bevindingen uit onze controle</u>	17
	<u>Interne beheersing</u>	21
	• <u>Belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing</u>	22
	<u>Bijlagen</u>	24
	• <u>Bijlage A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen</u>	25
	• <u>Bijlage A2 - Onzekerheden in de controle</u>	26
	• <u>Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen</u>	27
	• <u>Bijlage B - Onafhankelijkheidsbevestiging</u>	28

Kernpunten van de jaarrekeningcontrole

Kernpunten van de jaarrekeningcontrole

In dit hoofdstuk zijn de kernpunten van de jaarrekeningcontrole overzichtelijk weergegeven. Deze kernpunten lichten wij in het vervolg van dit accountantsverslag nader toe. De onderwerpen linken dan ook door naar de verdiepende teksten en zijn te raadplegen door op het onderwerp te klikken.

Categorie	Onderwerp	Observatie en/of aanbeveling
Algemeen	1. Controleverklaring 2. Frauderisico's	1. We hebben een goedkeurende controleverklaring ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid bij de jaarstukken 2024 verstrekt. 2. Hoogheemraadschap van Delfland heeft de frauderisicoanalyse geactualiseerd.
Financiën	1. Financiële positie	1. De financiële positie van het hoogheemraadschap is verbeterd. Het eigen vermogen is toegenomen. 2. De weerstandsratio is gestegen en blijft daarmee hoger dan de door het bestuur bepaalde streefwaarde.
IT-omgeving	1. Autorisatiematrix ProSa 2. Reviewen van gebruikersrechten	1. Het Hoogheemraadschap van Delfland beschikt niet over een actuele en geaccordeerde autorisatiematrix voor het systeem ProSa. Het risico bestaat dat medewerkers teveel rechten in ProSa hebben die de controletechnische functiescheiding in de organisatie doorbreken. 2. Het Hoogheemraadschap van Delfland heeft geen proces ingericht voor het periodiek reviewen van gebruikersrechten en autorisaties binnen ProSa.
Interne beheersing	1. Memoriaalboekingen	1. Het Hoogheemraadschap van Delfland heeft samen met de Financiële Eenheid de noodzakelijke verbeteringen doorgevoerd in het proces rondom de handmatige memoriaalboekingen. Het risico van onjuiste boekingen is daarmee verlaagd.
Aanbesteden	1. Onrechtmatigheden 2024 2. Contractbeheer	1. Er is een onrechtmatigheid geconstateerd van circa € 0,9 miljoen in verband met het niet naleven van de aanbestedingsregels bij het gunnen van inkoopopdrachten. Hiervan heeft een bedrag van € 0,7 miljoen betrekking op opdrachten die in 2023 als onrechtmatig zijn bestempeld. Een bedrag van € 0,2 miljoen heeft betrekking op nieuwe opdrachten. 2. In sommige gevallen is sprake van ontoereikend contractbeheer. Onder andere zijn er diensten afgenomen met verwijzing naar een raamovereenkomst die niet voorziet in de desbetreffende dienst en er zijn opdrachten verlengd terwijl er geen verleningsopties (meer) waren.
Fiscaliteiten	1. Btw 2. Vennootschapsbelasting	1. Het Hoogheemraadschap van Delfland heeft een vordering van € 3,5 miljoen op de Belastingdienst in verband met inkoop-btw groene gas. Het is echter onzeker of de Belastingdienst de claim honoreert. 2. Het Hoogheemraadschap van Delfland heeft de voorlopige aanslag vennootschapsbelasting niet verwerkt in de exploitatie 2024, omdat ze van mening is dat de groen gas activiteit in 2024 fiscaal niet winstgevend is. Dit standpunt is onderbouwd en aannemelijk.
Belangrijke transacties	1. Delfluent	1. De arbitrage met Delfluent is afgerond. De uitspraak bevestigt de contractuele verplichtingen tussen partijen. De financiële gevolgen van de uitspraak zijn volledig in de jaarrekening 2024 verwerkt.
Rechtmatigheid	1. Rechtmatigheidsverantwoording 2. Te zetten stappen	1. Vanaf 2025 zal het college van dijkgraaf en hoogheemraden een rechtmatigheidsverantwoording opstellen. Het college legt daarin verantwoording af over het financiële rechtmatigheid van de baten, lasten en balansmutaties 2025. 2. De verenigde vergadering zal de kaders voor de rechtmatigheidsverantwoording in 2025 moeten vaststellen. Aanvullend kunnen afspraken met het college worden gemaakt over begrotingsrechtmatigheid.

Bestuurlijke samenvatting

Bestuurlijk relevante bevindingen
en aanbevelingen jaarrekeningcontrole

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Getrouwheid	- Wij hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt voor het getrouwe beeld van de jaarrekening 2024. - De gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 3,2 miljoen respectievelijk € 9,6 miljoen. - De definitieve jaarrekening bevat geen ongecorrigeerde getrouwheidsfouten boven de rapportagegrens.
Rechtmatigheid	- Wij hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt voor de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties 2024. - Voor de rechtmatigheidscontrole hebben wij het normenkader financiële rechtmatigheid Delfland 2024 gehanteerd, dat op 28 november 2024 door de verenigde vergadering is vastgesteld. - Uit de controle blijkt een onrechtmatigheid van € 0,9 miljoen als gevolg van het niet naleven van de aanbestedingsregels. Het gevoerde contractbeheer is soms ontoereikend, omdat soms goederen en diensten worden afgenomen op onjuiste raamovereenkomsten en omdat sommige opdrachten zijn verlengd terwijl die overeenkomsten geen opties tot verlenging (meer) bevatten. - Het college gaat vanaf de jaarrekening 2025 een rechtmatigheidsverantwoording afleggen. De regels met betrekking tot begrotingsrechtmatigheid gaan met de rechtmatigheidsverantwoording wijzigen. Elke overschrijding van de geraamde lasten per programma telt volledig mee voor de conclusie van de rechtmatigheidsverantwoording. Tot en met 2024 worden overschrijdingen bepaald op het niveau van het saldo van baten en lasten per programma. Bovendien worden overschrijdingen meestal niet meegewogen in het accountantsoordeel op basis van vooraf vastgestelde criteria. De verenigde vergadering en het college van dijkgraaf en hoogheemraden kunnen voor 2025 en verder nadere afspraken maken over het toelichten van begrotingsonrechtmatigheden.
Dispuut met Delfluent	- In januari 2025 hebben de arbiters uitspraak gedaan in de arbitrageprocedure tussen Delfluent en het Hoogheemraadschap van Delfland over de indexering van de servicevergoeding voor het beheer en onderhoud van twee afvalwaterzuiveringsinstallaties. De uitspraak bevestigt de contractuele verplichtingen tussen partijen. De financiële gevolgen van deze uitspraak zijn verwerkt in de jaarrekening 2024. In de jaarrekeningen van 2022 en 2023 was reeds rekening gehouden met mogelijke financiële consequenties van de arbitrageprocedure, in lijn met het voorzichtigheidsbeginsel. De financiële verplichtingen die voortvloeien uit de uitspraak zijn begin 2025 voldaan. - Voor de begroting 2025 en verder heeft de uitspraak geen directe impact, aangezien de begroting al gebaseerd is op de bestaande contractuele verplichtingen.
Specifieke verantwoordingen	- De jaarrekening 2024 bevat de financiële verantwoording van één specifieke uitkering, namelijk de kwijschelding publieke schulden door waterschappen in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslag. - Wij hebben deze verantwoording gecontroleerd in overeenstemming met de afspraken tussen de Unie van waterschappen en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De specifieke verantwoording in de definitieve jaarrekening bevat geen ongecorrigeerde fouten of onzekerheden.
Wet Normering Topinkomens	Wij hebben tijdens onze controle van de WNT geen ongecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd die de materialiteitsgrens volgens het controleprotocol WNT te boven gaan.
Fiscaliteiten	Het Hoogheemraadschap van Delfland is aan zet met onderbouwen van de hoogte van de aftrekbare inkoop-btw in het kader van groene gas. Ultimo 2024 staat er een vordering op de Belastingdienst op de balans van € 3,5 miljoen. Het is onzeker of de Belastingdienst dit volledige bedrag of een deel van dit bedrag accepteert. Dit kan leiden tot een last in komende jaren.

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Financiële positie	- De financiële positie ultimo 2024 is verbeterd ten opzichte van 2023. Het eigen vermogen is met € 23,6 miljoen toegenomen naar € 185,6 miljoen. - De beschikbare weerstandscapaciteit ultimo 2024 bedraagt € 50,1 miljoen (2023: € 40,7 miljoen). Deze weerstandscapaciteit is hoger dan de door het hoogheemraadschap bepaalde benodigde weerstandscapaciteit van € 25,0 miljoen (2023: € 25,0 miljoen).
Interne beheersing	Op basis van de interim-controle 2024 hebben wij een managementletter uitgebracht. Onze belangrijkste bevindingen zijn ook in dit accountantsverslag opgenomen. Zie pagina 22.
IT-audit 2024	- Wij hebben in 2024 een IT-audit uitgevoerd naar de general IT-controls van ProSa (de financiële administratie). Onze conclusie is dat twee bevindingen uit eerdere audits adequaat zijn opgevolgd. - Wij constateren ook dat er nog belangrijke verbeteringen nodig zijn, zoals het documenteren van de autorisatiematrix en het periodiek reviewen van gebruikersrechten en autorisaties binnen ProSa.
Jaarstukken 2024	- Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de resultaten van uw hoogheemraadschap. Daarnaast vereisen zij van het management het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn. Wij hebben het door het college en het ambtelijk management toegepaste proces met betrekking tot belangrijke verslaggevingspraktijken geëvalueerd, en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Wij zijn van mening dat de verslaggevingsvraagstukken en de toegepaste inschattingen goed onderbouwd en redelijk zijn, en consistent zijn gebruikt. - De verslaggevingsgrondslagen van uw hoogheemraadschap zijn uiteengezet in de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening 2024. De grondslagen zijn toegepast met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording Waterschappen. De grondslagen zijn aanvaardbaar. - Op basis van de Nederlandse wetgeving en de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NVCOS) 720 is de accountant verplicht bepaalde werkzaamheden uit te voeren met betrekking tot het jaarverslag en de andere informatie die in de jaarstukken is opgenomen. Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening.
Overig	- In de bijlagen A bij dit accountantsverslag hebben wij opgenomen welke niet-gecorrigeerde bevindingen, onzekerheden en tekortkomingen in de toelichtingen wij hebben geconstateerd. - In bijlage B is onze volledige onafhankelijkheidsbevestiging te vinden.

Bevindingen jaarrekeningcontrole

Samenvatting vermogen en resultaat van uw hoogheemraadschap

De vermogenspositie van uw hoogheemraadschap is verbeterd

Het BBVW, de verslaggevingsregels voor waterschappen, maakt een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen worden gemuteerd. De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming.

Het gerealiseerde resultaat voor bestemming over het boekjaar 2024 bedraagt € 23,6 miljoen voordelig. Per saldo is tussentijds € 13,2 miljoen aan de reserves toegevoegd, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat na bestemming over 2024 € 10,4 miljoen voordelig bedraagt. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het overzicht hiernaast hebben wij de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen. De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2024 circa 22,1% van het balanstotaal (ultimo 2023: 18,8% van het balanstotaal) en is aanzienlijk verbeterd ten opzichte van 2023.

Saldo baten en lasten

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar is weergegeven als het gerealiseerde resultaat voor bestemming. Daarnaast kent het hoogheemraadschap het gerealiseerde resultaat na bestemming. Dit is het gerealiseerde resultaat voor bestemming plus of min de tussentijdse resultaatbestemming. Deze tussentijdse resultaatbestemming bestaat uit de onttrekkingen aan en stortingen in de reserves gedurende het boekjaar. De mutaties in de reserves vinden plaats op basis van door het algemeen bestuur in de verenigde vergadering genomen besluiten. Het resultaat na bestemming is dus mede het gevolg van de eerdere politieke besluitvorming.

Wat het voorgaande concreet betekent voor uw hoogheemraadschap hebben wij in het overzicht hiernaast weergegeven.

Eigen vermogen (x € 1 miljoen)	2021	2022	2023	2024
Eigen vermogen per 1 januari	129,3	154,1	159,0	162,0
Tussentijdse resultaatbestemming	15,0	-/- 4,1	-/- 0,7	13,2
Resultaat na bestemming	9,8	9,0	3,7	10,4
Resultaat voor bestemming	24,8	4,9	3,0	23,6
Eigen vermogen per 31 december	154,1	159,0	162,0	185,6

Exploitatieresultaat (x € 1 miljoen)	
Totale baten	324,6
Totale lasten	-/- 301,0
Resultaat voor bestemming	23,6
Af: stortingen in reserves	-/- 22,9
Bij: onttrekkingen aan reserves	9,7
Saldo mutaties reserves	-/- 13,2
Resultaat na bestemming	10,4

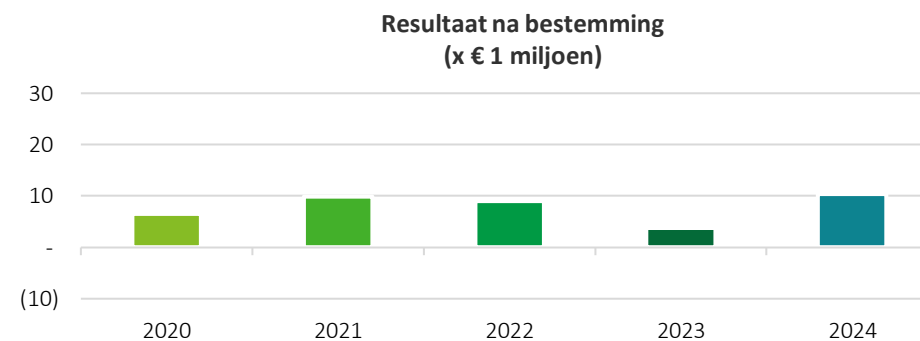
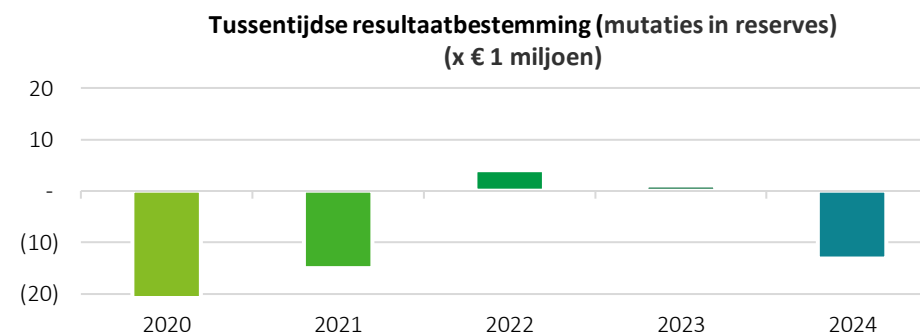
Samenvatting vermogen en resultaat van uw hoogheemraadschap

Het overzicht van baten en lasten over het boekjaar 2024 laat een voordelig gerealiseerd resultaat voor bestemming van € 23,6 miljoen zien, ten opzichte van een begroot voordelig saldo van € 13,2 miljoen (begroting na wijziging).

De jaarrekening 2024 sluit – na verwerking van de mutaties in reserves – met een voordelig resultaat na bestemming van € 10,4 miljoen.

In de programmaverantwoording geeft het college per programma op hoofdlijnen een verklaring voor de gerealiseerde afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging.

Het hoogheemraadschap heeft de belangrijkste verschillen toegelicht en heeft de financiële impact ervan in kaart gebracht. In de paragraaf [Begrotingsrechtmatigheid](#) van onze rapportage gaan wij nader in op de verschillen tussen de begrote en de werkelijke baten en lasten in het kader van de begrotingsrechtmatigheid.

Accountantsverslag 2024 2505F5D8D9/JV/12

Samenvatting vermogen en resultaat van uw hoogheemraadschap

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft inzicht in de mate waarin het hoogheemraadschap in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Als sprake is van een forse schuld en veel eigen vermogen (totaal van algemene en bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van het hoogheemraadschap.

Netto schuldquote

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van het hoogheemraadschap ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de 'druk' van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie. De netto schuldquote is met 171% iets lager dan de waarde van 182% uit de bijgestelde begroting 2024. De daling wordt veroorzaakt door zowel een lagere netto schuldpositie als hogere belastingopbrengsten.

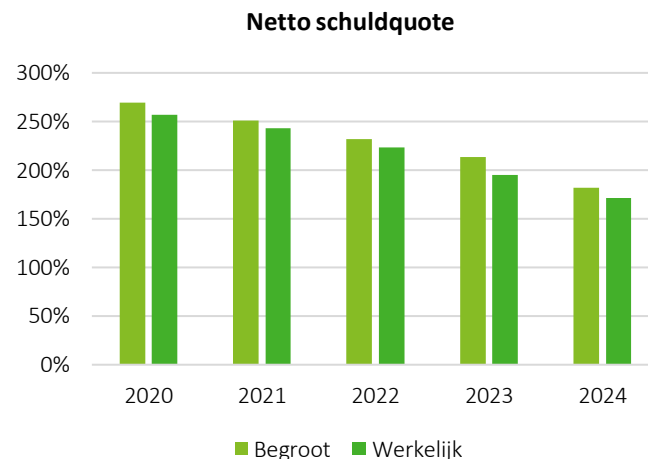
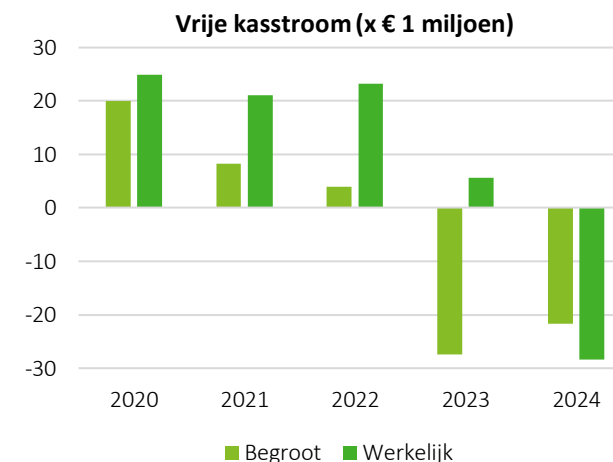
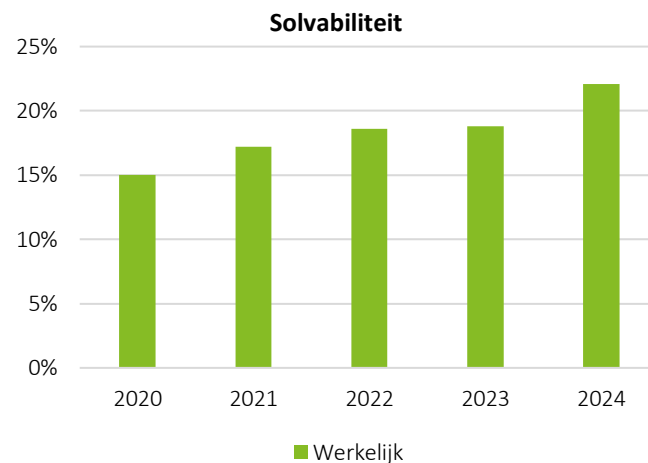
Vanaf 2027 beginnen de uitgaven voor de vervanging van De Groote Lucht door te werken in de schuldpositie. De netto schuldquote gaat naar verwachting vanaf 2027 weer oplopen.

Vrije kasstroom

Voor de beoordeling van de financiële positie is ook van belang te kijken naar de vrije kasstroom. Dit kengetal geeft het verschil tussen de ingaande en uitgaande geldstroom op basis van de exploitatie, de investeringen en de financiering.

De kasstroom was in 2024 voor het eerst sinds jaren negatief. Dit betekent dat er in 2024 € 28,4 miljoen meer is uitgegeven dan ontvangen. De afname was ook begroot en geprognoseerd in de bestuursrapportage 2024.

Kengetallen voor Hoogheemraadschap van Delfland (begroot en werkelijk over de periode 2020-2024)

Samenvatting vermogen en resultaat van uw hoogheemraadschap

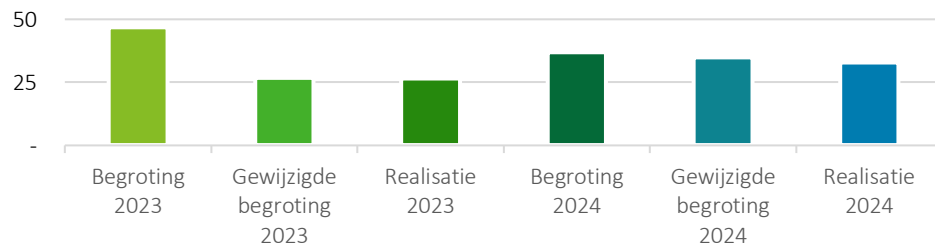
Voorspellende waarde van uw begroting

De jaarrekening 2024 sluit met een positief gerealiseerd resultaat na bestemming van € 10,4 miljoen. De begroting is voor uw organisatie een belangrijk sturingsinstrument. Het is een kaderstellend document waarmee de verenigde vergadering financiële en beleidsmatige kaders vaststelt waarbinnen het college haar beleid en doelen kan realiseren.

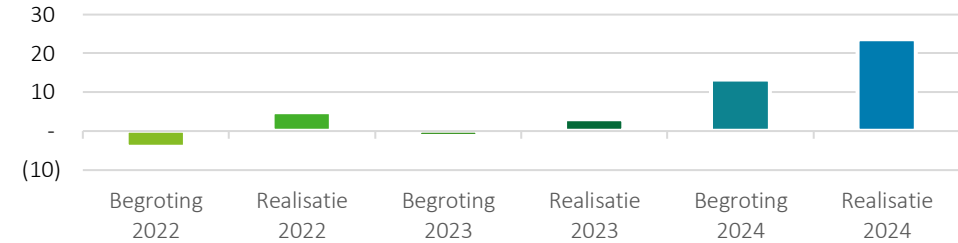
Uw organisatie heeft zich geconcentreerd op het behalen van de gestelde doelen. Van de begrote lasten is in 2024 bijna 98% gerealiseerd. Van de geraamde investeringen is 94% gerealiseerd.

De gerealiseerde lasten 2024 zijn € 7,2 miljoen lager dan begroot. De gerealiseerde baten 2024 zijn € 3,2 miljoen hoger dan begroot. Deze voordelige verschillen vormen samen met het begrote voordelig saldo van baten en lasten ad € 13,2 miljoen het gerealiseerde saldo van baten en lasten van € 23,6 miljoen. In de jaarstukken kunt u lezen in hoeverre deze realisatie ook heeft geleid tot een realisatie van de beleidsmatige doelstellingen.

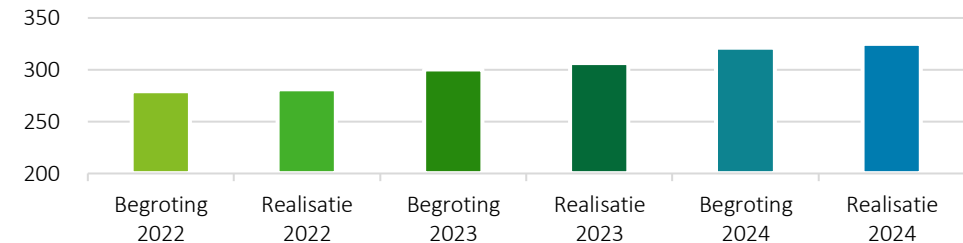
Investerings | Begroting vs realisatie (x € 1 miljoen)

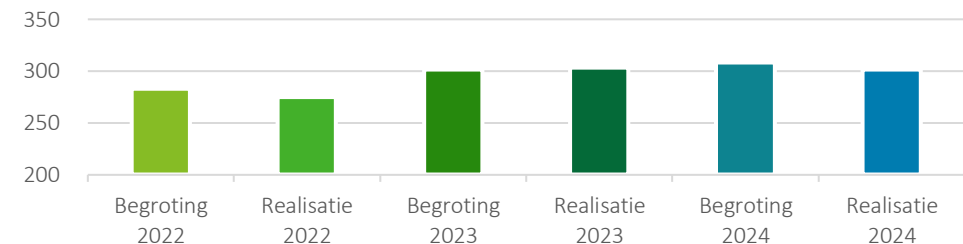
Saldo baten en lasten | Begroting vs realisatie (x € 1 miljoen)

Baten | Begroting vs realisatie (excl. mutaties reserves) (x € 1 miljoen)

Lasten | Begroting vs realisatie (excl. mutaties reserves) (x € 1 miljoen)

Accountantsverslag 2024 2505F5D8D9/JV/14

Samenvatting vermogen en resultaat van uw hoogheemraadschap

Het weerstandsvermogen is toegenomen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit op basis van de door het hoogheemraadschap geschatte risico's.

De ratio weerstandsvermogen is toegenomen van bijna 1,6 ultimo 2023 naar 2,0 ultimo 2024. Uw weerstandscapaciteit is toereikend in relatie tot de risico's. Dit heeft het college inhoudelijk nader toegelicht in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' van het jaarverslag. Dit ligt tevens boven de streefwaarde van het Hoogheemraadschap van Delfland tussen 1,0 en 1,4.

Beschikbare weerstandscapaciteit

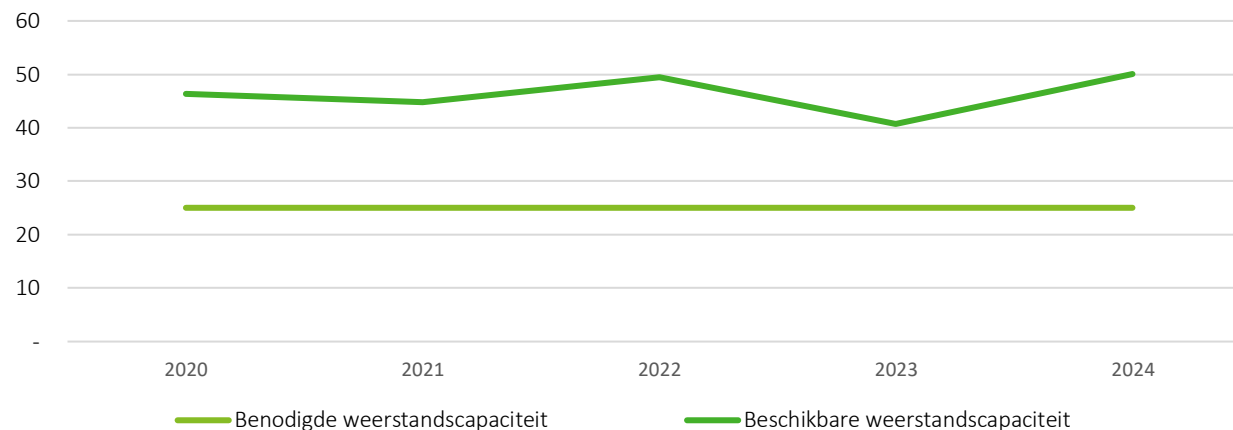
De door uw hoogheemraadschap berekende beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 50,1 miljoen (2023: € 40,7 miljoen). De beschikbare weerstandscapaciteit is toegenomen ten opzichte van voorgaand jaar.

Benodigde weerstandscapaciteit

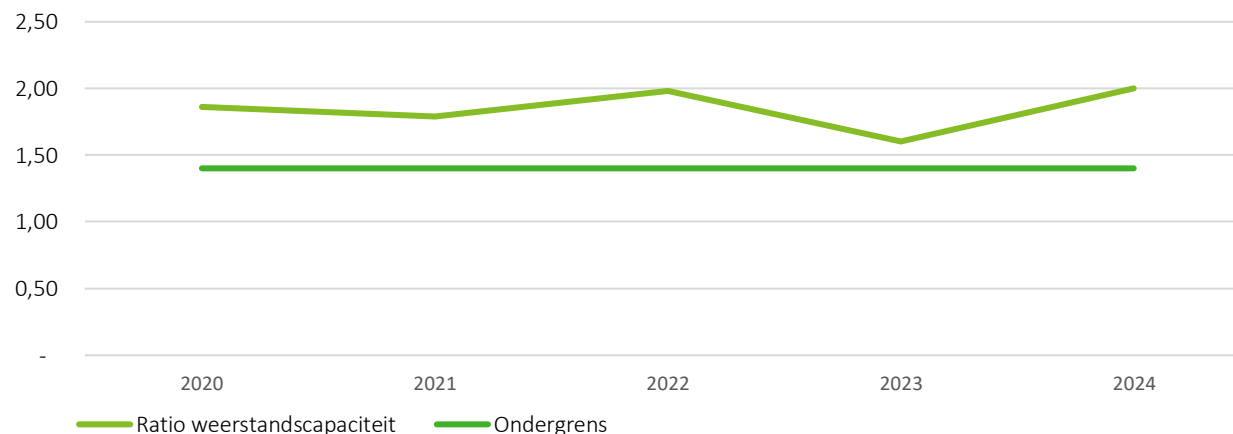
Het benodigde weerstandscapaciteit is door het bestuur vastgesteld op € 25,0 miljoen. Dit is een ondergrens die al jaren wordt gehanteerd. In de jaarrekening is een overzicht van de top-risico's opgenomen. Deze risico's zijn niet gekwantificeerd, maar hebben volgens het hoogheemraadschap wel een hoge of zeer hoge impact.

De inventarisatie van risico's in de begroting geeft een indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's om daarmee de benodigde weerstandscapaciteit te kunnen bepalen. In de jaarrekening is de verantwoording beperkt tot de risico's die zich in 2024 hebben voorgedaan.

Weerstandscapaciteit
(x € 1 miljoen)

Ratio weerstandscapaciteit

Accountantsverslag 2024 2505F5D8D9/JV/15

Begrotingsrechtmatigheid

Begrotingsoverschrijdingen zijn adequaat toegelicht in het jaarverslag

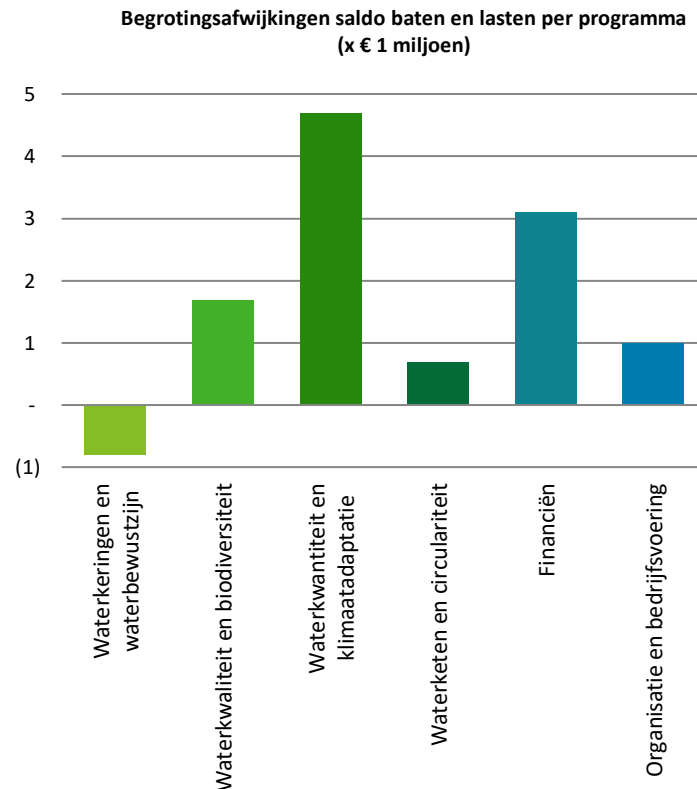
Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2024, hebben wij een controle uitgevoerd op de begrotingsrechtmatigheid. De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn onder andere gebaseerd op de Verordening beleid en verantwoordingsfunctie Hoogheemraadschap van Delfland 2017.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de saldi van baten en lasten binnen de begroting blijven en het college belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan de verenigde vergadering, zodat zij hierover tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de verenigde vergadering van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat het college inbreuk maakt op het budgetrecht van de verenigde vergadering.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota rechtmatigheid 2024 van de Commissie BBV. Het overschrijden van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft de accountant niet in alle gevallen mee te wegen in zijn rechtmatigheidsoordeel. De programma overschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen en zijn in te delen in de categorieën als genoemd in de Kadernota rechtmatigheid 2024 van de commissie BBV.

Voor de begrotingsrechtmatigheid moeten wij kijken naar de overschrijdingen van het saldo van baten en lasten per programma. In de figuur hiernaast hebben wij de programma's en de begrotingsafwijkingen opgenomen.

Wij verwijzen voor een inhoudelijke analyse van en toelichting op deze overschrijdingen naar de analyse begrotingsrechtmatigheid zoals opgenomen in paragraaf 6.6 'Begrotingsrechtmatigheid' in de jaarrekening. Hiermee legt het college verantwoording af aan de verenigde vergadering over de begrotingsrechtmatigheid over 2024.

Alleen het programma 'Waterkeringen en waterbewustzijn' laat een overschrijding zien. Het saldo is € 0,8 miljoen nadeliger dan begroot. De overschrijding is formeel onrechtmatig, maar passen binnen de afspraken die via de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie Hoogheemraadschap van Delfland 2017 door de verenigde vergadering met het college zijn gemaakt.

De overschrijding van het programma 'Waterkeringen en waterbewustzijn' heeft twee oorzaken. Het nadeel wordt voor € 0,6 miljoen veroorzaakt door hogere doorbelaste personeelslasten. De resterende € 0,2 miljoen wordt veroorzaakt door de kosten van de aanleg en onderhoud van waterkeringen. Beide omstandigheden zijn pas bekend geworden na het opstellen van de bestuursrapportage 2024.

Op basis van de criteria in de Kadernota rechtmatigheid 2024 weegt de overschrijding niet mee in ons rechtmatigheidsoordeel.

Kredietoverschrijdingen

Kredietoverschrijdingen vereisen conform de Kadernota Rechtmatigheid 2024 van de commissie BBV – vergelijkbaar met saldo overschrijdingen in het overzicht van baten en lasten – autorisatie van de verenigde vergadering. Indien een overschrijding niet door de verenigde vergadering is geautoriseerd, is deze strikt genomen onrechtmatig. Afspraken hierover tussen de verenigde vergadering en het college kunnen zij nader vastleggen in de financiële verordening.

Er zijn drie kredieten met een kleine overschrijding, maar de afwijkingen vallen binnen het afwijkingenbeleid. De kredietoverschrijdingen wegen daarom niet mee in ons rechtmatigheidsoordeel.

Fraude, integriteit, en naleving wet- en regelgeving

Naleving van de aanbestedingsregels

Wij hebben, samen met de inkoopadviseurs en de verbijzonderde interne controle, een controle uitgevoerd op de naleving van de Europese en de interne aanbestedingsregels in 2024. Op basis van een uitgebreide spendanalyse hebben wij diverse crediteuren geselecteerd voor de detailcontrole. De aan deze crediteuren verstrekte opdrachten, die ten grondslag liggen aan de uitgaven 2024 aan deze crediteuren, zijn onderzocht op het aspect van de marktbenadering. Wij hebben geconcludeerd dat er in 2024 onrechtmatigheden zijn begaan voor een bedrag van circa € 0,9 miljoen. Deze onrechtmatigheden blijven binnen de door de verenigde vergadering vastgestelde tolerantie van 1% van de lasten, zijnde € 3,2 miljoen. Hiervan heeft een bedrag van € 0,7 miljoen betrekking op het niet naleven van de Europese aanbestedingsregels. Het restant betreft overtredingen van het eigen interne inkoopbeleid.

Een bedrag van € 0,8 miljoen hangt samen met opdrachten die in 2023 als onrechtmatig zijn bestempeld. Een deel van deze opdrachten hebben ook in 2024 geleid tot uitgaven. We hebben ook drie nieuwe aanbestedingsfouten geconstateerd van totaal € 0,2 miljoen. Evenals in 2023 ligt ook in 2024 de oorzaak vooral bij ontoereikend contractbeheer. In 2024 zijn inkoopcontracten verlengd, terwijl die contracten geen verlengingsopties meer hadden. Tevens is er een inkoop gedaan onder verwijzing naar een raamovereenkomst, terwijl die raamovereenkomst niet voorziet in de desbetreffende dienst.

De beoordeling door het college van dijkgraaf en hoogheemraden van het risico van materiële fouten in de jaarrekening als gevolg van fraude of van het overtreden van wet- en regelgeving

Bij onze controle vragen wij het college jaarlijks inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking kan bevatten door fraude of het overtreden van wet- en regelgeving, inclusief de aard, omvang en frequentie van de inschattingen, het proces dat u daarbij hanteert, en de communicatie daarover met het personeel en met de verenigde vergadering.

Hoogheemraadschap van Delfland beschikt over een frauderisicoanalyse. Deze analyse is begin 2024 geactualiseerd en daarbij is rekening gehouden met de door ons gedane aanbevelingen.

Geen wijzigingen in onze initiële inschatting van het frauderisico en geen aanwijzingen voor fraude

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het college, inclusief het invoeren en onderhouden van interne beheersingsmaatregelen voor de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving, de werking en efficiency van de bedrijfsvoering, en de naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Als accountant verkrijgen wij een redelijke, maar geen absolute, zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat, als gevolg van fraude of fouten.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten, doordat sprake kan zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen of verkeerd voorstellen van zaken, of het doorbreken van de interne beheersing. Onze controle is uitgevoerd met een hoge, maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraudes hebben ontdekt.

Wij hebben de accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en professionele oordeelsvorming toegepast, in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Fraude en integriteit

Jaarlijks verkrijgen wij inzicht in de integriteitsmeldingen, die wij vervolgens afstemmen met de coördinatoren bestuurlijke en ambtelijke integriteit. Wij hebben op basis van onze controle en de besprekingen geen fraudegevallen geconstateerd.

Overige controlewerkzaamheden

Wij hebben tijdens de jaarrekeningcontrole 2024 de volgende werkzaamheden verricht gericht op significante frauderisico's:

- Wij hebben de boekingsregels 2024 onderzocht met behulp van data-analyse op kenmerken die kunnen duiden op frauduleuze boekingen. De boekingen die daaruit voortkomen zijn in detail onderzocht.
- Wij hebben de schattingen in de jaarrekening 2024 geëvalueerd. Schattingen vereisen de oordeelsvorming van het management en zijn zodoende vatbaar voor beïnvloeding.

Deze controlewerkzaamheden hebben geen aanwijzingen voor fraude opgeleverd.

Accountantsverslag 2024 2505F5D8D9/JV/18

Rechtmatigheidsverantwoording vanaf 2025

Rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf het boekjaar 2025 is het college van dijkgraaf en hoogheemraden verplicht in de jaarrekening een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen waarin zij zich verantwoordt over de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties (inclusief begrotingsrechtmatigheid). Een uitgebreidere toelichting op de onrechtmatigheden en de vervolgacties om deze op te lossen/te voorkomen wordt opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering van het jaarverslag.

De rechtmatigheidsverantwoording heeft betrekking op de zuivere rechtmatigheidscriteria. Dit zijn het begrotingscriterium, het voorwaarden-criterium en het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium.

Begrotingscriterium

De rechtmatigheidsverantwoording vanaf 2025 gaat gevolgen hebben voor de wijze waarop met begrotingsonrechtmatigheden moet worden omgegaan. Dat lichten we hieronder nader toe.

Bij de rechtmatigheidsverantwoording vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten, lasten en balansmutaties dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en de hiermee samenhangende programma's en kredieten (begrotingscriterium). Uitgangspunt hiervoor is het niveau waarop de verenigde vergadering de budgetten in de begroting en de kredieten geautoriseerd heeft.

Belangrijk verschil met het rechtmatigheidsoordeel van de accountant is dat vanaf 2025 elke euro overschrijding van de geraamde lasten meetelt voor de rechtmatigheidsverantwoording. Bij een afwijking van de baten volstaat in principe een toelichting, mits deze tijdig aan de verenigde vergadering is gemeld. In de huidige rechtmatigheidscontrole van de accountant worden de meeste overschrijdingen van de geraamde saldi van de baten en lasten op basis van criteria niet meegenomen in het rechtmatigheidsoordeel.

De verenigde vergadering en het college van dijkgraaf en hoogheemraden kunnen wel afspraken maken in welke situatie lastenoverschrijdingen onrechtmatig maar acceptabel zijn. Lastenoverschrijdingen zijn en blijven onrechtmatig, maar zijn onder voorwaarden acceptabel wat betekent dat het college deze niet hoeft toe te lichten in de paragraaf bedrijfsvoering.

Voorwaarden criterium

Het voorwaarden criterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld aan de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De eisen c.q. voorwaarden zijn afkomstig uit de relevante wet- en regelgeving zoals opgenomen in het normenkader. Het belangrijkste voorbeeld is de naleving van de Aanbestedingswet 2012. Ten aanzien van dit aspect wijzigt er niets met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording in 2025.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Het criterium misbruik en oneigenlijk gebruik gaat een belangrijkere rol spelen in de rechtmatigheidsverantwoording spelen dan dat het deed in de rechtmatigheidscontrole van de accountant. Bij dit criterium gaat het om het voorkomen, signaleren en corrigeren van misbruik en oneigenlijk gebruik van voorzieningen van uw hoogheemraadschap. De verhoogde aandacht voor dit criterium vloeit voort uit de affaire rondom de kinderopvangtoeslag en heeft ten doel om het beleid en de maatregelen in het kader van het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik expliciet te maken aan de bestuurstafel. Uw hoogheemraadschap zal de gevolgen van dit aspect in kaart moeten brengen.

Afspraken verenigde vergadering en het college

De verenigde vergadering en het college van dijkgraaf en hoogheemraden moeten afspraken maken over de inkadering en invulling van de rechtmatigheidsverantwoording. Diverse aspecten zijn landelijk geregeld, maar de verenigde vergadering kan wel enkele keuzes maken. Die keuzes moeten in 2025 gemaakt worden om het college in de gelegenheid te stellen om begin 2026 een rechtmatigheidsverantwoording over 2025 op te stellen en te onderbouwen.

De volgende onderwerpen moeten of kunnen nog geregeld worden.

- De verenigde vergadering moet een verantwoordingsgrens vaststellen tussen 0% en 2%. Deze grens wordt bij voorkeur vastgelegd in de verordening beleids- en verantwoordingsfunctie.
- De verenigde vergadering kan een rapportagegrens vaststellen. Dit is de grens waarboven alle onrechtmatigheden in de jaarstukken gerapporteerd moeten worden. Voor de accountantscontrole heeft u via de controleverordening een rapportagegrens vastgesteld van 20% van de goedkeuringstolerantie (2024: € 645.000).
- Er kunnen afspraken worden gemaakt over criteria die bepalen of overschrijdingen van lasten en kredieten acceptabel zijn. Deze verschillen zijn onrechtmatig en wegen mee in de rechtmatigheidsverantwoording, maar hoeven dan verder niet toegelicht te worden in de paragraaf Bedrijfsvoering.
- Er kunnen afspraken worden gemaakt over de wijze waarop moet worden omgegaan met overige begrotingsafwijkingen, zoals een onderschrijding van de geraamde baten.
- De controleverordening moet nog aangepast worden. De huidige verordening gaat nog uit van de situatie zoals die tot en met 2024 gold.
- De Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie Hoogheemraadschap van Delfland 2017 moet aangepast worden. De huidige verordening gaat nog uit van de situatie zoals die tot en met 2024 gold.

Voor de aanpassing van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie Hoogheemraadschap van Delfland 2017 en de controleverordening is het bestuurlijke proces inmiddels in gang gezet.

Overige bevindingen

Dispuut met Delfluent

In januari 2025 hebben de arbiters een uitspraak gedaan in de arbitrageprocedure tussen Delfluent en het Hoogheemraadschap van Delfland over de indexering van de servicevergoeding vanaf 2022 voor het beheer en onderhoud van twee afvalwaterzuiveringsinstallaties. De uitspraak bevestigt de contractuele verplichtingen tussen partijen. De financiële gevolgen van deze uitspraak zijn verwerkt in de jaarrekening 2024. Dit is inclusief de contractuele rente en de vergoeding van de juridische kosten.

In de jaarrekeningen van 2022 en 2023 was reeds rekening gehouden met de mogelijke financiële consequenties van de arbitrageprocedure, in lijn met het voorzichtigheidsbeginsel. De financiële verplichtingen die voortvloeien uit de uitspraak zijn begin 2025 voldaan.

Voor de begroting 2025 en verder heeft de uitspraak geen directe impact, aangezien de begroting al gebaseerd is op de bestaande contractuele verplichtingen.

Verrekenbare btw

Het Hoogheemraadschap van Delfland heeft een vordering op de Belastingdienst van € 3,5 miljoen in verband met betaalde inkoop-btw, die naar mening van het hoogheemraadschap teruggevorderd kan worden. Deze btw hangt samen met een deel van de servicevergoeding aan Delfluent dat toegerekend kan worden aan de groen gas activiteiten. Deze activiteiten zijn ondernemersactiviteiten in de zin van de Wet op de omzetbelasting. Deze vordering loopt elk jaar met circa € 0,9 miljoen op.

Het Hoogheemraadschap van Delfland is aan zet met onderbouwen van de hoogte van de aftrekbare inkoop-btw. Het is onzeker of de Belastingdienst deze btw accepteert. Het risico bestaat dat dit bedrag of een deel van dit bedrag alsnog als verlies in een komend jaar moet worden afgeboekt.

Vennootschapsbelasting

Begin 2024 is een verhoging van de voorlopige aanslag 2024 ad € 0,6 miljoen betaald. Dit bedrag is als vordering op de Belastingdienst in de jaarrekening verwerkt. In 2022 was als gevolg van de hoge gasprijzen sprake van een fiscale winst. In 2023 en 2024 zijn de gasprijzen gestabiliseerd en daarmee is volgens de berekeningen van het hoogheemraadschap ook de winst verdwenen. Wij hebben de berekeningen beoordeeld en wij achten het standpunt van uw organisatie aannemelijk.

Accountantsverslag 2024 2505F5D8D9/JV/20

Interne beheersing

Belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing

Managementletter 2024, toegespitst op de interne (financiële) beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2024 een interim-controle uitgevoerd. Deze interim-controle was primair gericht op de opzet en het bestaan van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing, voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

Voor de bevindingen van de interim-controle verwijzen wij naar onze managementletter 2024 gedateerd op 28 november 2024.

In de managementletter hebben wij een aantal aandachtspunten voor het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2024 benoemd. Als onderdeel van onze werkzaamheden voor de jaarrekening zijn wij nagegaan of deze aandachtspunten voldoende zijn opgevolgd. Voor zover de opvolging en/of onze controle ervan hiertoe aanleiding geven, hebben wij onze bevindingen in dit accountantsverslag bij het betreffende onderwerp verwerkt.

Memoriaalboekingen

Memoriaalboekingen zijn (correctie)boekingen die niet via de reguliere boekingsgang plaatsvinden. Aangezien deze boekingen hierdoor in opzet wat risicovoller zijn, besteden wij er tijdens onze controle extra aandacht aan.

Om de controle zo efficiënt en effectief mogelijk uit te voeren, en deze toe te spitsen op het specifieke risico en karakter van memoriaalboekingen, hebben wij gebruikgemaakt van een data-analysetool. Hieruit zijn geen onjuistheden, onrechtmatigheden of andere bijzonderheden gebleken.

Inzicht in de kostendekkendheid van niet-wettelijke activiteiten

Wij hebben begrepen dat er geen volledig inzicht bestaat in de mate van kostendekkendheid van de niet-wettelijke activiteiten van Delfland. Deze activiteiten omvatten onder andere groene gasopbrengsten, collectieve zuivering en zonnepanelen. Hoewel deze initiatieven waardevol (kunnen) zijn vanuit het perspectief van duurzaamheid, is het ook vanuit financieel perspectief belangrijk wat deze activiteiten kosten en opleveren. De baten en lasten van deze activiteiten worden weliswaar begroot en in de financiële administratie geregistreerd, maar niet alle relevante lasten worden aan deze activiteiten toegerekend. Er is zodoende geen volledig inzicht in de integrale kostprijs en het werkelijk financieel resultaat. Risico is dat deze activiteiten structureel worden gefinancierd met belastingopbrengsten. De mate van kostendekkendheid kan belangrijk zijn voor de besluitvorming om een bepaalde activiteit wel of niet te gaan of te blijven uitvoeren.

Wij adviseren u om de baten en lasten van niet-wettelijke activiteiten volledig toe te rekenen. Zodoende kan de verenigde vergadering haar kaderstellende en controlerende rol ten aanzien van deze activiteiten beter invullen.

Prestatielevering

Vanaf 2024 moeten alle inkoopfacturen vanaf € 10.000 in ProSa worden onderbouwd met een bewijs van prestatieverklaring. Dit betekent dat prestatieverklaarders een document moeten bijvoegen of een tekstuele toelichting moeten geven om aan te tonen op basis waarvan zij de prestatielevering hebben vastgesteld. Deze maatregel is een positieve stap die de controle en transparantie rondom prestatielevering verbetert.

Op basis van de controle 2024 hebben wij, samen met de Interne Audit, geconstateerd dat de onderbouwing in ProSa in circa 30% van de gevallen ontbreekt of van onvoldoende kwaliteit is. Wij adviseren om richtlijnen op te stellen waarin duidelijk wordt aangegeven wat er van de prestatieverklaarders wordt verwacht.

Accountantsverslag 2024 2505F5D8D9/JV/22

Belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing

IT-audit 2024

In het kader van de controle van de jaarrekening 2024 hebben wij IT-audit werkzaamheden uitgevoerd omtrent de opzet en het bestaan van de General IT-Controls binnen de IT-omgeving van het Hoogheemraadschap van Delfland. Wij hebben ons daarbij gericht op de applicatie ProSa (financiële administratie). Dit betreft een zogenaamde SaaS-oplossingen van de leverancier AllSolutions.

Onderstaand hebben wij de belangrijkste bevindingen opgenomen vanuit de IT-audit ProSa.

Toekenning van gebruikersrollen

Het Hoogheemraadschap Delfland beschikt momenteel niet over een actuele en geaccordeerde autorisatiematrix voor het systeem ProSa. Begin 2024 heeft een externe projectleider de autorisatiematrix opnieuw ingericht. De werkzaamheden zijn echter uitgevoerd zonder vooraf duidelijke vastlegging van uitgangspunten, waardoor het risico bestaat op onjuiste of te brede rechten, beperkte controleerbaarheid en onvoldoende inzicht in de verleende autorisaties. Ten tijde van deze controle is het proces in opzet beschreven, maar nog niet volledig uitgewerkt en geïmplementeerd. Wij adviseren de autorisatiematrix op korte termijn af te ronden en te accorderen om het risico op ongeautoriseerde handelingen te beperken en een basis te leggen voor periodieke controles. Wij hebben begrepen dat er inmiddels een baseline is gedefinieerd, deze hebben wij als onderdeel van onze IT-audit nog niet kunnen beoordelen.

Periodieke gebruikersreview

Het Hoogheemraadschap van Delfland heeft een proces ingericht voor het periodiek reviewen van gebruikersrechten en autorisaties, maar dit wordt momenteel niet uitgevoerd voor ProSa. Deze controle vormt een kritische beheersmaatregel voor de interne beheersing, aangezien het proces voor het toekennen en wijzigen van gebruikersrechten niet volledig is geborgd. Zonder een periodieke review ontbreekt een controle om ongeautoriseerde of onjuiste toegangsrechten tijdig te signaleren en te corrigeren.

Wachtwoord authenticatie

Tijdens de controle is vastgesteld dat de wachtwoordinstellingen binnen het systeem ProSa niet voldoen aan algemeen aanvaarde beveiligingsrichtlijnen. Dit betreft onder andere een beperkte minimale wachtwoordlengte en het ontbreken van verplichte periodieke wachtwoordwijzigingen. Hoewel niet is geconstateerd dat gebruikers rechtstreeks inloggen op ProSa, vormt deze tekortkoming een verhoogd risico indien Single Sign-On (SSO) niet wordt toegepast of in het geval van uitzonderlijke situaties waarin een directe login toch noodzakelijk is.

Daarnaast hebben we vastgesteld dat de Windows Entra ID-instellingen een wachtwoordinterval van 365 dagen hanteren, terwijl Deloitte als best practice een interval van 3 maanden hanteert. Ook is de minimale wachtwoordleeftijd ingesteld op 0 dagen, waarbij wordt aanbevolen om de minimale wachtwoordleeftijd in te stellen op minimaal 1 dag om te voorkomen dat gebruikers direct hun wachtwoord opnieuw kunnen instellen.

Beheer van verhoogde toegangsrechten

Tijdens onze werkzaamheden is vastgesteld dat twee senior financiële administrateurs zijn geautoriseerd voor de rol van functioneel beheer in ProSa. Dit vergroot het risico op ongeautoriseerde wijzigingen door een gebrek aan functiescheiding. Wij adviseren om accounts met hoge rechten te beperken tot IT-medewerkers. Indien het toekennen van functioneel beheersrechten aan financiële administrateurs noodzakelijk is, adviseren wij om aanvullende controlemaatregelen te implementeren, zoals periodieke monitoring en logging van de activiteiten van deze accounts. Hiermee wordt het risico op ongeautoriseerde handelingen beperkt en wordt gewaarborgd dat eventuele afwijkingen tijdig worden gesignaleerd en opgevolgd.

Bredere opmerking General IT-Controls

Het afgelopen jaar heeft Het Hoogheemraadschap van Delfland aantoonbare stappen gezet om de beheersing van IT-processen te verbeteren. Zo is het wijzigingsbeheer ten aanzien van ProSa verder geoptimaliseerd met duidelijke procedures om wijzigingen door te voeren, ook bij afwezigheid van een key-user. Daarnaast is er een proces ingericht om de ISAE 3402 Type II rapportage van AllSolutions structureel te beoordelen, wat bijdraagt aan het waarborgen van de betrouwbaarheid en continuïteit van IT-processen. Hiermee zijn twee bevindingen uit eerdere audits adequaat opgevolgd.

Wij adviseren de IT Governance verder te versterken door het eigenaarschap van IT-processen duidelijk vast te stellen en de verantwoordelijkheid voor de opvolging van IT-auditbevindingen centraal te coördineren. Daarnaast bevelen wij aan een robuust controls framework te ontwikkelen en een verdiepende analyse uit te voeren om de effectiviteit van de IT-controls binnen AllSolutions structureel te waarborgen.

Bijlagen

A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de niet-gecorrigeerde controleverschillen groter dan de rapporteringstolerantie van € 645.000.

Aard van de fouten	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	Niet van toepassing	€ 0
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode:		
Rechtmatigheidsfout is tevens getrouwheidsfout	€ 0	€ 0
(Sub)totaal getrouwheidsfouten	€ 0	€ 0
Aanbestedingsfouten	€ 870.000	
Overige rechtmatigheidsfouten	€ 0	
Totaal getrouwheidsfouten	€ 870.000	

- Het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid is opgenomen in het normenkader financiële rechtmatigheid Delfland 2024, dat op 28 november 2024 is vastgesteld door de verenigde vergadering.
- Wij hebben van het college van dijkgraaf en hoogheemraden een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dit houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

A2 - Onzekerheden in de controle

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de onzekerheden groter dan de rapporteringstolerantie van € 645.000.

Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Onzekerheden inzake getrouwheid	€ 0	€ 0
(Sub)totaal onzekerheden in de getrouwheidscontrole	€ 0	€ 0
Onzekerheden inzake rechtmatigheid	€ 0	
Totaal onzekerheden in de rechtmatigheidscontrole	€ 0	

- Het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid is opgenomen in het normenkader financiële rechtmatigheid Delfland 2024, dat op 28 november 2024 is vastgesteld door de verenigde vergadering.
- Wij hebben van het college van dijkgraaf en hoogheemraden een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere onzekerheden.

A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen

Onze controlestandaarden vereisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren om de verenigde vergadering in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening. De tabel hierna bevat een weergave van die onderwerpen uit de toelichting waarvan wij denken dat de verenigde vergadering deze nader dient te beoordelen.

Toelichting	Bron van de toelichtingsvereiste	Kwantitatieve of kwalitatieve overwegingen
Geen.		

B - Onafhankelijkheidsbevestiging

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de “Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)” en vormen een belangrijk onderdeel van het ‘normenkader’ waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van Hoogheemraadschap van Delfland in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onze onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om haar onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Dit stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen.

Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.
- Procedures voor de organisatie van periodieke trainingen inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.

- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en, indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreigingen voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling, inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde ‘onafhankelijkheidsevaluatie’), wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een algemeen bestuur of auditcommissie, overwegen wij ook een van deze instanties te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen wordt periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdsheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om deze bedreiging weg te nemen.

Onze beoordeling heeft geen aanleiding gegeven om het komend boekjaar teamleden bij Hoogheemraadschap van Delfland te rouleren.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met Hoogheemraadschap van Delfland

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en het hoogheemraadschap die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan het hoogheemraadschap of een bij het hoogheemraadschap betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid met een (geschatte) waarde van meer dan € 100 ontvangen of verstrekt, en zijn daarom van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

Accountantsverslag 2024 2505F5D8D9/JV/28

Onder Deloitte wordt verstaan één of meer van Deloitte Touche Tohmatsu Limited (“DTTL” of “Deloitte Global”), haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten (tezamen, de “Deloitte-organisatie”). DTTL en haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten zijn juridisch gescheiden en onafhankelijke entiteiten, die elkaar niet kunnen verplichten of binden ten aanzien van derden. DTTL en iedere DTTL member firm en aan hen verbonden entiteiten zijn aansprakelijk voor hun eigen handelen en nalaten, en niet voor het handelen of nalaten van een andere entiteit. DTTL verleent geen diensten aan cliënten. Raadpleeg www.deloitte.com/about voor meer informatie.

Deloitte levert toonaangevende audit- en assurance-, belastingadvies- en juridische diensten, en diensten op het gebied van consulting, financial advisory, en risk advisory aan bijna 90% van de Fortune Global 500® en duizenden particuliere bedrijven. Onze professionals leveren meetbare en blijvende resultaten die het vertrouwen van het publiek in kapitaalmarkten helpen versterken, klanten in staat stellen te transformeren en bloeien, en de weg wijzen naar een sterkere economie, een meer rechtvaardige samenleving en een duurzame wereld. Voortbouwend op haar meer dan 175-jarige geschiedenis, omvat het bereik van Deloitte meer dan 150 landen en gebieden. Ontdek hoe de meer dan 415.000 mensen van Deloitte wereldwijd een impact maken die ertoe doet op www.deloitte.com.

Deze communicatie bevat louter algemene informatie en noch DTTL, noch haar wereldwijde netwerk van member firms of aan hen verbonden entiteiten verleent door middel van deze communicatie professioneel advies of diensten. Voordat u een beslissing neemt of actie onderneemt die van invloed kan zijn op uw financiën of uw bedrijf, dient u een gekwalificeerde professionele adviseur te raadplegen. Geen enkele entiteit in de Deloitte-organisatie is verantwoordelijk voor enig verlies dat wordt geleden door een persoon die op deze communicatie vertrouwt.

aan de leden van de verenigde vergadering

ONS KENMERK
2427430

DATUM D&H VERGADERING
06-05-2025

ONDERWERP

Advies van de Auditcommissie, aan de Verenigde Vergadering van het Hoogheemraadschap van Delfland, over de jaarstukken 2024

In oktober 2024 is door de VV een Auditcommissie ingesteld. De Auditcommissie heeft als doel het verstrekken van gevraagd en ongevraagd financieel-technisch advies aan de VV over de financiële jaarcyclus. Daarbij wil de commissie controleren of alle doelen zijn gehaald en of dit binnen de budgetten is gerealiseerd. Helaas was de voorbereidingstijd voor de jaarstukken te kort om deze methodiek geheel te volgen. Wij zijn van plan om dit voor de P&C cyclus van 2025 wel te doen.

De Auditcommissie heeft op 10 april 2025 de concept-jaarstukken 2024 besproken. Deze stukken zijn toegelicht door de accountant. De commissie heeft het advies over de jaarstukken vastgesteld en dat luidt als volgt: ***De Auditcommissie adviseert de Verenigde Vergadering de jaarstukken 2024 vast te stellen, met inachtneming van de in deze notitie opgenomen opmerkingen én adviezen.***

Opmerkingen en adviezen

1. Algemene opmerkingen

- De financiële positie van Delfland is solide. Het positieve resultaat over het boekjaar 2024 bedraagt € 10,3 miljoen (Resultaat na bestemming, resultaat 2023 was € 3,7 miljoen). Het eigen vermogen is met € 24 miljoen toegenomen tot € 185,0 miljoen. Daarmee is de financiële positie (solvabiliteit) van Delfland momenteel goed;
- De daling van de NSQ (netto schuldquote) heeft zich voortgezet en komt nu uit op 171% (kpi voor ultimo 2024 was 182%);
- De beschikbare weerstandscapaciteit ultimo 2024 bedraagt € 50,1 miljoen (2023: € 40,7 miljoen) en is meer dan toereikend in relatie tot de door Delfland zelf berekende risico's van € 25 miljoen. N.B.: Delfland streeft naar een ratio van tussen 1,0 en 1,4 en deze ratio komt nu uit op 2,0;

- Het afgelopen jaar was de aflossing op leningen € 39,8 miljoen. De leningenportefeuille bedraagt per 31 december 2024 €565 miljoen. Er zijn ook geen nieuwe langlopende leningen aangegaan;
- De goede financiële basis van Delfland betekent dat de weerbaarheid tegen risico's en de kredietwaardigheid bij grote investeringen verbeterd is. Het advies is om de deze positie komende jaren vast te houden. Dit voorkomt dat bij toekomstige grote investeringen met een toenemende NSQ en een afnemend eigen vermogen, plotselinge grote stijgingen in de tarieven of leningen tegen ongunstige condities nodig zijn;
- Delfland heeft de controle over memoriaalboekingen steeds beter op orde. Bij memoriaalboekingen is er een groter risico op onrechtmatigheden. Wel vragen wij ons af of dergelijke risico's nu zijn uitgesloten. Vooral bij processen die niet volledig binnen de organisatie worden uitgevoerd, maar in samenwerking met andere instanties, is een gedegen controle een vereiste;
- Het is goed dat het dispuut met Delfluent is afgerond, ook al heeft dit nadelig uitpakkt voor Delfland. Dit was een risico dat bekend was, maar pas bij de begroting 2023 bleek dit groter te kunnen zijn dan verwacht. Het is goed om bij andere (toekomstige) contracten dit risico in kaart te brengen;
- Bij een aantal incidenten is er tijdig door de organisatie opgeschaald waardoor er schade beperkt is gebleven;
- De accountant is voornemens om bij deze jaarrekening een goedkeurend oordeel inzake de getrouwheid en de rechtmatigheid te verstrekken.

Vanwege de goede solvabiliteit van Delfland op dit moment, is het belangrijk om voor de komende jaren de ambities (doelen) duidelijk te hebben en hierop in de bedrijfsvoering de focus te leggen. De Auditcommissie verwacht namelijk dat door de ambitieuze doelen (bijvoorbeeld aanleg van de Vergulde Hand, KRW-doelen en klimaatmaatregelen) er uitdagingen komen te liggen in de bedrijfsvoering.

2. Adviezen van de werkgroep Auditcommissie n.a.v. de jaarstukken 2024

A) Gebruik van de jaarstukken

Leesbaarheid

De jaarstukken zijn een belangrijk instrument voor de Verenigde Vergadering om haar controlerende functie uit te voeren. Ook zijn de jaarstukken belangrijk om aan belanghebbenden te verantwoorden wat Delfland heeft gedaan en wat de doelen van Delfland zijn.

De jaarstukken 2024 zijn goed leesbaar. Er is een balans tussen tekst, beeldmateriaal, cijfers en tabellen. De paragrafen zijn logisch opgedeeld en compact geschreven, waardoor informatie makkelijk terug te vinden is.

De Auditcommissie wil daarom complimenten maken voor het feit dat de jaarstukken in duidelijke (klare) taal geschreven zijn en hopelijk begrijpelijk zijn voor iedereen die ze gaat gebruiken.

B) Voorspellende waarde van begroting vasthouden

De Auditcommissie heeft geconstateerd dat de realisatie van inkomsten en uitgaven in 2024 dicht bij de (bijgestelde) begroting van 2024 is gebleven. De Auditcommissie vindt dit een goede ontwikkeling omdat het vaststellen van de

begroting binnen het budgetrecht een essentieel sturingsinstrument is. De begroting is een kaderstellend document waarmee de Verenigde Vergadering financiële en beleidsmatige kaders vaststelt waar binnen het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden besluiten mag nemen. Het gaat over de voorspellende waarde van de begroting waarbij geldt: hoe groter de voorspellende waarde hoe beter.

Bij eerdere jaarrekeningen (tot jaarrekening 2023) was het algemene beeld dat de voorspellende waarde van begrotingen minder was. Dit jaar is dat dus flink verbeterd. Ook is er een vergelijkbaar beeld bij de investeringen.

Aanbeveling van de Auditcommissie is om in de context van de voorziene grote uitgaven en investeringen in de komende jaren die voorspellende waarde van de opeenvolgende begrotingen bijzonder goed te bewaken.

C) Contractmanagement

Over het afgelopen boekjaar is een onrechtmatigheid geconstateerd voor een bedrag van circa €0,9 miljoen in verband met het niet naleven van de aanbestedingsregels. Een bedrag van € 0,7 miljoen hangt samen met opdrachten die al in 2023 als onrechtmatig zijn bestempeld. Een deel van deze opdrachten hebben ook in het jaar 2024 geleid tot uitgaven. Daarnaast zijn er drie nieuwe aanbestedingsfouten door de organisatie zelf geconstateerd van totaal € 0,2 miljoen. In 2024 zijn inkoopcontracten verlengd, terwijl deze contracten geen verlengingsopties meer hadden. Tevens is er een inkoop gedaan onder verwijzing naar een raamovereenkomst, terwijl deze raamovereenkomst niet voorziet in de desbetreffende dienst.

De auditcommissie constateert dat Delfland in voorgaande jaren een goede trackrecord heeft opgebouwd om de grootte van de onrechtmatigheden te verkleinen. Er is een positieve trend zichtbaar ten opzichte van vorig jaar (respectievelijk € 1,7 miljoen onrechtmatigheden in 2023 en € 0,9 miljoen in 2024). Bovendien blijven de genoemde onrechtmatigheden ruim binnen de door de Verenigde Vergadering vastgestelde normtolerantie van 1% van de lasten, zijnde € 3,2 miljoen. De auditcommissie moedigt de organisatie aan in haar streven de onrechtmatigheden verder naar beneden te brengen, blijvende aandacht voor het verder op orde brengen van het contractbeheer is hierin van belang.

D) Gebruikersrechten IT

Bij een door Deloitte uitgevoerde IT-audit is vastgesteld dat bij de Financiële Eenheid (FE)¹ twee senior financiële administrateurs zijn geautoriseerd voor de rol van functioneel beheerder van de financiële applicatie ProSa. Dit leidt tot risico's op het gebied van risicoscheiding.

Er is een nieuwe autorisatiematrix gemaakt maar deze is nog niet geaccordeerd en geïmplementeerd. Het is zaak om dit zo snel mogelijk te doen omdat dit duidelijkheid schept en risico's vermindert. De FE en Delfland verrichten momenteel geen periodieke review van de gebruikersrechten en de autorisaties binnen ProSa. De werkgroep stelt voor periodieke reviews van gebruikersrechten in te stellen om de risico's verder te beperken.

Daarnaast is ook bewustwording van medewerkers belangrijk. Te veel rechten leidt tot extra verantwoordelijkheden en ook tot extra risico's voor de

¹ De Financiële Eenheid voert voor de hoogheemraadschappen van Schieland en de Krimperwaard (HHSK), Rijnland en Delfland de financiële administratie.

medewerker zelf. Het zou goed zijn dat medewerkers daarvan doordrongen zijn en observaties zelf aankaarten.

E) Personeelszaken

Het personeelsverzuim is in 2024 gestegen tot 5,3%. Dit is hoger dan een aangehaalde vergelijkingsnorm van 4,6%. De verzuimfrequentie (het aantal keren dat iemand zich ziekmeldt) is echter gedaald. Een stijgend ziekteverzuim kan leiden tot een hogere werkdruk in de organisatie en tot extra inhuur van personeel. In 2025 wordt gestart met programma's voor preventie van ziekteverzuim. Het advies is om te monitoren of de preventieprogramma's tot een daling van het ziekteverzuim leiden. Tegelijkertijd is Delfland een aantrekkelijke werkgever. De 155 vacatures zijn nagenoeg allemaal vervuld, met een 10-voud aan kandidaten dat heeft gereageerd. De organisatie is met 76 mensen gegroeid (+13%) en het aantal externen is in gelijke mate meegegroeid. Het advies is om te bezien of voor het uitvoeren van de kerntaken van Delfland deze groei van het personeelsbestand noodzakelijk is en of het aantal externen verminderd kan worden.

F) Inzicht in de kosten en baten van niet-wettelijke taken

Delfland verricht ook een aantal niet wettelijke taken zoals productie van groen gas, collectieve zuivering en zonnepanelen. Het is een politieke keuze om deze taken te verrichten, bijvoorbeeld vanuit duurzaamheid. Van belang is dat er goed zicht is in de baten en lasten van deze taken. Met name het inzicht in de totale kosten is onvolledig. Er is daarom een risico dat deze taken structureel worden gefinancierd met belastingopbrengsten.

Het inzicht in de baten en lasten van deze taken is belangrijk voor de VV om haar kaderstellende en controlerende taak goed te kunnen vervullen.

Delft, 17 april 2025

Benjamin den Butter
Maarten Jansen
Ide Opdam
Bart Waasdorp
Leendert Verheij

aan de leden van de verenigde vergadering

ONS KENMERK
2428183

DATUM D&H VERGADERING
06-05-2025

ONDERWERP

Reactie op het advies over de jaarstukken 2024

Geachte leden,

Bijgevoegd treft u de jaarstukken 2024 inclusief bijlagen aan. De jaarstukken 2024 bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening.

Wij zijn verheugd u een jaarrekening met een positief resultaat te kunnen aanbieden, voorzien van een goedkeurende controleverklaring van de externe accountant voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid. Voor een toelichting op het financiële jaarresultaat en de beleidsresultaten verwijzen wij u naar de managementsamenvatting in de jaarstukken.

De Auditcommissie heeft advies uitgebracht over de jaarstukken 2024. Allereerst willen wij deze leden bedanken voor de kritische blik en het uitgebreide advies. Zoals gebruikelijk geven wij een reactie op de adviezen, volgen wij tijdens het boekjaar de opvolging van de adviezen en informeren wij de auditcommissie hierover.

Wij starten met een reactie op een tweetal algemene opmerkingen van de auditcommissie.

- In 2024 is het proces voor memoriaalboekingen verder aangescherpt. Hierdoor wordt het 4-ogen principe gehanteerd door zowel onze medewerkers als die van de Financiële Eenheid. Hierdoor is het risico op onregelmatigheden naar een voor ons, maar ook voor de accountant, aanvaardbaar niveau teruggebracht.
- De arbitrage met Delfluent is begin 2025 afgerond. De uitspraak heeft niet geleid tot andere uitgangspunten dan die wij in het verleden bij het opstellen van de P&C producten hebben gehanteerd. Wij zullen deze opgedane kennis en ervaring gebruiken als er nieuwe soortgelijke contracten afgesloten moeten worden.

Hieronder gaan wij puntsgewijs in op de adviezen:

A. Leesbaarheid van de jaarstukken

We zijn blij met de complimenten over de duidelijke taal in de jaarstukken. We blijven er voortdurend op letten dat de stukken van het college begrijpelijk zijn voor iedereen.

B. Voorspellende waarde van begroting vasthouden

Het college onderschrijft de aanbeveling van de auditcommissie om de voorspellende waarde van de begroting nauwlettend te bewaken. Dit doen we door zowel interne als externe ontwikkelingen zorgvuldig te monitoren en deze zo goed mogelijk te integreren in de verschillende P&C-producten. We willen hierbij benadrukken dat externe ontwikkelingen soms tot verrassingen kunnen leiden.

C. Contractmanagement

In 2025 is begonnen om de huidige en de gewenste situatie van het contractbeheer binnen Delfland in beeld te brengen. Om vervolgens stappen te kunnen zetten om het contractbeheer te verbeteren, hierdoor wordt de kans op onrechtmatigheden bij aanbestedingen nog verder verlaagd.

D. Gebruikersrechten IT

Nadat de functievermenging bij de twee senior financiële administrateurs bij de Financiële Eenheid was geconstateerd is dit direct in 2024 aangepast.

Het advies om de autorisatiematrix te accorderen en te implementeren zullen wij in 2025 opvolgen. Dit geldt ook voor de periodieke beoordeling van gebruikersrechten en autorisaties binnen de financiële administratie (ProSa). Waar nodig zullen medewerkers geïnformeerd worden over het gevaar van functievermenging.

E. Personeelszaken

Het ziekteverzuim heeft onze aandacht. In 2025 zijn gerichte acties op verzuimpreventie gepland zoals het programma 'Sta sterk in je werk', de training verzuimbegeleiding voor managers en de mogelijkheid voor werknemers om weerbaarheidstraining te volgen. Deze acties moeten een positief effect hebben op het personeelsverzuim. Wij onderschrijven het advies om het ziekteverzuim te monitoren.

In de kadernota 2026 zal het college specifiek ingaan op de ontwikkeling van het personeelsbestand in relatie tot de te realiseren ambities en doelen van Delfland.

F. Inzicht in de kosten en baten van niet-wettelijke taken

De niet-wettelijke activiteiten vinden hoofdzakelijk plaats binnen de waterzuiveringstaak. Met het oog op het nieuwe belastingstelsel (met ingang van 2026) dient Delfland de integrale kostprijzen voor de separate afvalwaterstromen in beeld te brengen. Hiervoor gaan wij per afvalwaterzuiveringsinstallatie in het algemeen en voor enkele stromen en onderdelen in het bijzonder de kosten in beeld brengen. Hierbij nemen wij ook mee de overige niet-wettelijke taken zoals groengasopbrengsten en zonnepanelen (zuivering) en baggeren (watersysteem).

Wij vertrouwen erop met de bovenstaande toelichtingen en toezeggingen een adequate invulling te geven aan de adviezen en opmerkingen van de Auditcommissie.

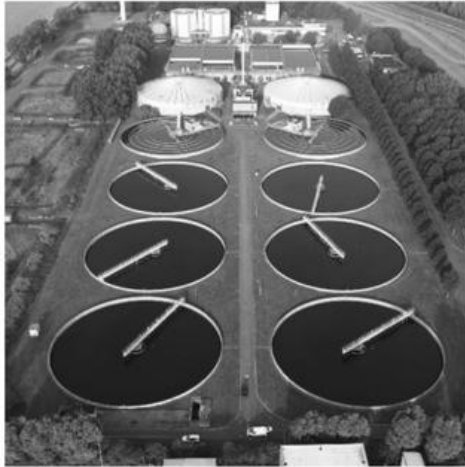
Hoogachtend,
Dijkgraaf en hoogheemraden van Delfland,
de secretaris, de dijkgraaf,

ir. P.C. Janssen

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Jaarverslag 2024

Projectenoverzicht verzamelkrediet Waterkeringen

Inhoud

1.	Doelstelling verzamelkrediet waterkeringen.....	3
2.	Wat hebben we gedaan?	4
3.	Projecten in beeld.....	5
4.	Financiën in zicht	12
5.	Planning	13
6.	Projecten op kaart	14

1. Doelstelling verzamelkrediet waterkeringen

Het assetsysteem waterkeringen kent een omvangrijk investeringsprogramma. Het programma bestaat uit het voorbereiden en uitvoeren van buitengewoon onderhoud en verbeteren van waterkeringen, waterkerende constructies en kunstwerken. Voor de korte termijn is de opgave bekend, de middellange termijn volgt uit de beoordeling, inspectie en meekoppelkansen. De beoordeling van de regionale keringen en polderkades is in 2024 klaar en hiermee is de korte en medio termijn opgave bekend. Vanaf 2025 worden deze opgaves op basis van de urgentie en meekoppelkansen geprioriteerd en geprogrammeerd en opgenomen in het uitvoeringsprogramma waterkering.

In 2020 is het verzamelkrediet assetsysteem waterkeringen (702084) ingericht. Om administratief technische reden is ervoor gekozen om de lopende projecten af te ronden op de eerder verstrekte verzamelkredieten (701753, 701916 en 701994). Vanaf 2021 wordt jaarlijks bij de besluitvorming voor de begroting het verzamelkrediet herijkt en aangevuld zodat het de projecten in het lopende en de komende drie jaren bestrijkt. Deze ruimte is nodig om meerjarige verplichtingen te kunnen aangaan.

Met dit projectenoverzicht wordt verantwoording afgelegd over de uitgaven vanuit de verzamelkredieten in 2024.

2. Wat hebben we gedaan?

Een deel van de primaire waterkering tussen Hoek van Holland en Maassluis (de Delflandsedijk) voldoet nog niet aan de nieuwe normen voor waterveiligheid. Vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) werken de waterschappen en Rijkswaterstaat samen om alle primaire waterkeringen in 2050 aan de norm te laten voldoen. Om de Delflandsedijk aan te melden bij het HWBP heeft Delfland samen met Rijkswaterstaat en inhoudelijke experts de ingangstoets doorlopen. Als gevolg van hoog achterland is de opgave gereduceerd van 7 tot 4,5 km. De prestatie-indicator voor de primaire waterkeringen neemt hierdoor toe van 87% tot 92%.

Voor de resterende opgave is geconcludeerd dat met de nu beschikbare rekenmodellen de overstromingskans wordt overschat. We verwachten dat met een nieuwe, nog te ontwikkelen rekenmethode onderbouwd kan worden dat geen of veel minder maatregelen nodig zijn om aan de veiligheidsnorm te voldoen. Om deze methode te ontwikkelen zijn we vanuit het landelijke innovatieprogramma Kennis voor Keringen gestart met een vooronderzoek dat begin 2025 gereed zal zijn. Bij een positief resultaat zal de nieuwe rekenmethode en het daaruit volgende inzicht in de benodigde maatregelen verder worden uitgewerkt. Dit is naar verwachting begin 2027 gereed. Eventuele maatregelen worden dan opnieuw aangemeld bij het HWBP.

In 2024 waren er binnen ons uitvoeringsprogramma 18 projecten onderhanden om regionale en overige waterkeringen op hoogte te brengen en/of te versterken. Deze waren als volgt verdeeld: 4 projecten in de ontwerpfase, 7 projecten in de uitvoeringsfase en 7 projecten in de nazorgfase waarvan er 5 volledig zijn afgesloten. Hiermee is in 2024 8 km regionale waterkeringen en 0,5 km overige waterkeringen op orde gebracht.

Sinds 2023 hebben we het proces van het op orde brengen van regionale en overige keringen efficiënter ingericht door een extra stap, de project-ontwikkelfase in te richten met als doel een slagvaardiger realisatie van de projecten. In deze fase worden nieuwe projecten gedefinieerd en voorbereid. Zo zorgen we ervoor dat ook de komende jaren voldoende projecten uitgevoerd worden.

3. Projecten in beeld

Project BGO WOK Pijnackerse Vaart (afgerond)

Impressie project

Betreft: Groot onderhoud – 561 m

Krediet: € 486.000,-

Kosten t/m 2024: € 464.000,-

Opgave

Het doel van het project is het op hoogte brengen van een drietal trajecten over een lengte van 561 meter langs de Pijnackerse Vaart. De oorspronkelijke opgave van dit project was groter, maar is grotendeels voor de voorbereiding teruggelegd bij het Ontwikkelteam.

Context

De kade langs de Pijnackerse Vaart is een regionale waterkering en ligt deels in de gemeente Pijnacker-Nootdorp en deels in de gemeente Delft. In 2021 is gebleken dat de opgave nog onvoldoende duidelijk was om het project tot een goed einde te brengen. De opgave is in overleg met het assetsysteem waterkeringen en andere betrokken afdelingen opgesplitst in een deel wat klaar is om tot uitvoering te brengen (561 meter) en een deel wat eerst nader verkend moet worden (2.357 meter).

Planning

Begin 2023 zijn 2 trajecten volledig opgeleverd. Het 3^e traject is in twee delen uitgevoerd, waarvan het laatste deel in augustus 2024 is opgeleverd. Het project is eind januari 2025 overgedragen aan beheer.

Project Cluster Westland Fase 1 – Traject WL_R065b (afgerond)

Impressie project

Betreft: Groot onderhoud – 1.750 m

Krediet: € 1.134.000,-

Kosten t/m 2024: € 1.134.000,-

Opgave

Kadetraject WL_R065b kent een hoge urgentie vanwege de hoogte en de staat van de beschoeiing, wat op den duur voor stabiliteitsproblemen aan de kade kan veroorzaken.

Context

Het traject loopt vanaf de Oosterleesebrug langs Oostbuurtseweg 78 en vervolgens langs de Zijde en de Groeneveldsche of Monsterwatering tot de brug van de Woudseweg. Een deel van de kade is in eigendom van Delfland. Het traject WL_R065b grenst aan een andere opgave, namelijk WL_R068. Dit traject wordt nog verkend en zit daarom niet in de scope van deze opdracht.

Planning

De werkzaamheden zijn in augustus 2023 afgerond. De onderhoudstermijn daarvan heeft tot februari 2024 doorgelopen. Daarna is het project overgedragen en administratief afgerond.

Grootschalige Vervanging van Beschoeiingen (afgerond)

Impressie project

Betreft: Groot onderhoud
(beschoeiing) – 10.023 m

Krediet: € 5.397.000,-

Kosten t/m 2024: € 5.397.000,-

Opgave

Gedurende de afgelopen jaren zijn ca. 10 km oeverconstructies (grotendeels houten beschoeiingen) als slecht beoordeeld vanuit verschillende inspecties. Dit betekent dat deze oeverconstructies op korte termijn vervangen dienen te worden om instabiliteit van de kering te voorkomen. Hiermee is de vervanging van deze oeverconstructies uitgezet als BGO-investeringsproject.

Context

OBW heeft het afgelopen jaar gewerkt aan het voorbereiden van de scope van dit project. Begin 2022 zijn de werkzaamheden overgedragen aan het Projectenbureau. Het doel was om in 2022 op de meest kritische locaties vervangende beschoeiing aan te brengen, waarbij een stabiele onderhoudsarme constructie wordt gerealiseerd voor een periode van minimaal 20 jaar. Parallel aan het vervangen van de beschoeiing wordt doelmatig bekeken waar een ophoging van de kade gerealiseerd kan worden.

Planning

De werkzaamheden zijn uitgevoerd. In 2023 is nog een aantal grote meekoppelkansen meegenomen in het project, waarmee de totale lengte die gerealiseerd 10.023 meter bedraagt. Het werk is in 2024 opgeleverd en overgedragen.

WOK Lombokstraat (afgerond)

Impressie project

Betreft: Groot onderhoud- 355m

Krediet: € 755.000,-

Kosten t/m 2024: € 559.000,-

Opgave

Het op hoogte brengen van de Lombokstraat (traject D_B).

Context

Het totaal aantal meters van het afgekeurde traject bedroeg 166 m. Om de overlast voor omwonenden te beperken, is de kering langs de gehele 315 meter lange Lombokstraat opgehoogd. Ook het traject D_Z2 (40 m) dat in het verlengde van D_B ligt, is in de uitvoering meegenomen.

Planning

De kering is in december 2023 opgeleverd. De NVO is in mei 2024 opgeleverd. De onderhoudstermijn daarvan heeft tot december 2024 doorgelopen. Daarna is het project overgedragen en administratief afgerond.

Onderhoud Groene kades Berkel & Rodenrijs (afgerond)

Impressie project

Betreft:	Groot onderhoud- 1.144m
Krediet:	€ 730.000,-
Kosten t/m 2024:	€ 597.000,-

Opgave

De oorspronkelijke opgave bestond uit het op hoogte brengen van de keringen aan de trajecten L_P035 en L_R048. Bij traject L_R048 wordt ook de beschoeiing vervangen. De opdracht is later uitgebreid met het vervangen van de beschoeiing bij trajecten L_Roc162 t/m L_Roc 165) en het verhelpen van een lekkage bij de brug op traject L_R165.

Context

De trajecten L_P 035 en L_R048 zijn in 2022 bij het Ontwikkelteam aangeboden om voor te bereiden. In april 2023 zijn de factsheets afgerond waarna het via de Assetmanager en programmeur bij het projectenbureau is gekomen voor realisatie. In oktober 2023 is door het Ontwikkelteam het informatieblad van de beschoeiingstrajecten (L_Roc162 t/m 165) en de lekkage bij de brug op traject L_R156 afgerond en overgedragen aan het projectenbureau.

Planning

De trajecten zijn medio 2024 opgeleverd. De onderhoudstermijn liep medio januari 2025 af. Het project is in februari 2025 administratief afgesloten.

Kade Aspar De Lier (afgerond)

Impressie project

Betreft:	Groot onderhoud – 217m
Krediet:	€ 365.000,-
Kosten t/m 2024:	€ 292.000,-

Opgave

De kering POL110_1 is een regionale waterkering die is afgekeurd op hoogte. De kering is in 2017 in het onderhoudsprogramma opgenomen met de status Hoog.

Context

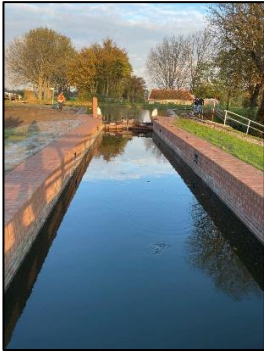
In 2022 is het traject bij het Ontwikkelteam aangeboden om uit te werken. In mei 2023 is het Schetsontwerp door het Ontwikkelteam afgerond waarna het via de Assetmanager en programmeur bij het projectenbureau is gekomen voor realisatie.

Planning

De kering is in juni 2024 opgeleverd. De onderhoudstermijn liep tot medio december 2024. Het project is in februari 2025 administratief afgesloten.

BGO Berkelse Zwethsluis (afgerond)

Impressie project

Betreft: Groot onderhoud sluis

Krediet: € 2.090.000,-

Kosten t/m 2024: € 1.993.000,-

Opgave

De Berkelsche Zwethsluis is een historisch Rijksmonument uit 1862. Uit de methodische veiligheidstoetsing voor regionale kunstwerken is naar voren gekomen dat de sluis niet voldoet aan de veiligheidsnormen. Van belang bij het groot onderhoud is dat de sluis d.m.v. handbediening doorvaarbaar is.

Context

In 2021 is een variantenstudie afgerond, waarna gekozen is voor het restaureren van de sluis met behoud van de huidige functionele toestand en behoud van functie als waterkering. De sluis is in 2024 versterkt met diverse funderingspalen en groutankers en de sluisdeuren zijn vervangen.

Planning

Het project is eind 2024 opgeleverd. Mei 2025 staat de officiële opening van de sluis gepland.

Project Kadeverbetering N468 (in uitvoering)

Impressie project

Betreft: Kadeverbetering - 2.600 m

Krediet: € 24.000.000,-

Kosten t/m 2024: € 6.015.000,-

Opgave

Delfland is verantwoordelijk voor een grootschalige stabiliteitsopgave bij de N468. Deze opgave geldt voor ongeveer 2,6 km, verdeeld over de kade onder de N468 langs de Gaag tussen de A4 nabij Delft en Maasland (in totaal 6,2 km). De kadetrajecten zijn te vinden aan de Molenweg, de Rijksstraatweg en de Gaagweg.

Context

De provincie Zuid-Holland voert als penvoerder samen met het Hoogheemraadschap van Delfland groot onderhoud uit aan de N468 bij Schipluiden. De weg wordt opnieuw ingericht en de dijk wordt verstevigd.

Planning

De uitvoering van deze werken is in week 35 van 2024 van start gegaan. De werkzaamheden lopen tot eind 2027 en mogelijk begin 2028. Voor deeltraject 3 vinden de laatste overleggen met de bewoners plaats en worden de vergunningen voorbereid en ingediend. Deeltrajecten 2, 4 en 6 worden volledig voor kosten provincie Zuid-Holland uitgevoerd.

Katwijkerlaan (in voorbereiding)

Impressie project

Betreft: Groot onderhoud – 3.020 m

Krediet: € 5.207.000,-

Kosten t/m 2024: € 487.000

Opgave

De kering PN_R055 is afgekeurd op hoogte en stabiliteit. De kering is in 2017 opgewaardeerd van polderkade naar regionale waterkering. Begin september 2022 is dit traject vanuit het Ontwikkelteam overgedragen aan het projectteam.

Context

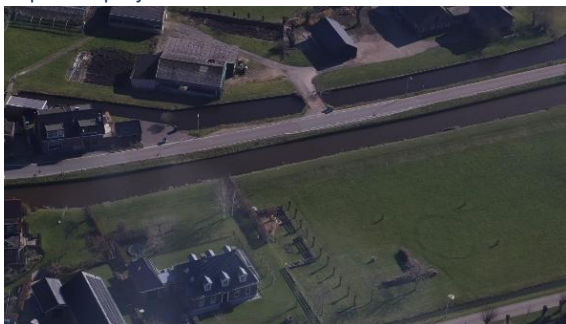
Het traject bestaat uit een groot aantal (particuliere) percelen en bruggen. Het traject is opgedeeld in een 9-tal vakken die afzonderlijk worden ontworpen en achter elkaar door de aannemer uitgevoerd worden.

Planning

Begin 2024 is de ontwerpfase met het ingenieursbureau opgestart. Eind 2024 is van een 4-tal vakken het definitief ontwerp nagenoeg afgerond. Van de andere vakken zijn de voorontwerpen in opstelling. Start uitvoering wordt voorzien in Q2 2025.

Tuinen van Oude Leede (in uitvoering)

Impressie project

Betreft: Groot onderhoud – 4.787 m

Krediet: € 4.290.000,-

Kosten t/m 2024: € 1.426.000,-

Opgave

De regionale waterkeringen PN_R056, PN_R130 en PN_Z1 zijn afgekeurd op hoogte en/of stabiliteit. Begin november 2022 zijn deze trajecten vanuit het Ontwikkelteam overgedragen aan het projectteam.

Context

Het grootste deel van trajecten PN_R130 en PN_Z1 bestaat uit weilanden. Bij traject PN_R130 wordt door Staatsbosbeheer een weidevogelgebied gerealiseerd. Traject PN_R056 bestaat uit een groot aantal (particuliere) percelen en bruggen.

Planning

Momenteel zitten we in de uitvoeringsfase voor dit project. De groene vakken zijn gereed, de eerste werkzaamheden aan de particuliere percelen en bruggen worden nu uitgevoerd. De verwachting is dat deze grotendeels in 2025 worden uitgevoerd.

Groenzoom (in uitvoering)

Impressie project

Betreft: Groot onderhoud – 3.505 m

Krediet: € 1.560.000

Kosten t/m 2024: € 1.161.000

Opgave

Het op hoogte brengen van de kades aan de PN_R122, L_R138, L_R138*, L_R074, PN_R120a, L_R121, L_R073, PN_R137 en L_R078 en op enkele delen de stabiliteit te herstellen, zodat de trajecten gedurende de onderhoudsvrije periode weer aan de normen voldoen.

Context

De trajecten PN_R122, L_R138, L_R138*, L_R074, PN_R120a, L_R121, L_R073, PN_R137 en L_R078 zijn in 2021 7 liggen in het natuur- en recreatiegebied De Groenzoom tussen Pijnacker en Berkel en Rodenrijs. De keringen keren het water van de hoger gelegen Ruyvensche Vaart. De keringen zijn in 2017 van polderkades opgewaardeerd naar een regionale waterkeringen. De trajecten zijn afgekeurd op hoogte. Enkele delen van het traject PN_R137, L_R073 en L_R138 zijn tevens afgekeurd op stabiliteit binnenwaarts en microstabiliteit. Tijdens de voorbereidingen is gebleken dat een aantal meters van de oorspronkelijke scope (3.787m) niet opgehoogd hoefden te worden. De opgave voor deze meters is vervallen.

Planning

De werkzaamheden lopen tot Q1-2025. De afrondende werkzaamheden betreft het aanbrengen van het profiel van het laatste stuk en zal de ophoging onder het viaduct en bij de picknickplek worden uitgevoerd. Het inzaaien van de kade staat gepland voor het voorjaar van 2025.

BGO Zeer Complex – Van der Goeslaan De Lier (in uitvoering)

Impressie project

Betreft: Kadeverbetering – 1.289 m

Krediet: € 5.755.000

Kosten t/m 2024: € 4.500.000

Opgave

Ter plaatse van de Van der Goeslaan te De Lier is kade POL 105_1 (221 m) afgekeurd op hoogte en deels op stabiliteit. Dit is het laatste traject binnen dit project.

Context

De kade is gelegen langs particulier eigendom en de watergang is eigendom van de Gemeente Westland. Langs de kade is een viertal vergunde loodsen aanwezig, welke gedeeltelijk op de kade liggen. Daarnaast is op de kade over een gedeelte van het perceel een L-wand van ca. 2,0m hoog geplaatst. Na een uitgebreide variantenafweging is ervoor gekozen de gehele kade met stalen damwanden te verstevigen.

Planning

In 2024 is het ontwerp in nauwe samenwerking met de Bouwteam aannemer uitgewerkt tot het uitvoeringsontwerp. In november 2024 zijn de uitvoeringswerkzaamheden gestart en zijn de damwandplanken grotendeels aangebracht. In het eerste kwartaal van 2025 worden de verankeringspalen geplaatst.

De planning is dat de uitvoeringswerkzaamheden in maart 2025 worden afgerond, waarna de oplevering zal plaatsvinden.

Met het afronden van dit traject is het laatste traject van een cluster "Zeer Complexe" trajecten gerealiseerd.

DZV Pijnacker (in uitvoering)

Impressie project

Betreft: Groot onderhoud – 1.265 m

Krediet: € 1.915.000,-

Kosten t/m 2024: € 323.000,-

Opgave

Dit project bestaat uit twee keringen in de gemeente Pijnacker-Nootdorp met trajectcodes: PN_R083/PN_R084 en PN_R124/PN_R125. Deze keringen zijn in 2017 opgewaardeerd van een polderkade naar een regionale waterkering. De trajecten zijn afgekeurd op hoogte en deels ook op stabiliteit binnenwaarts.

Context

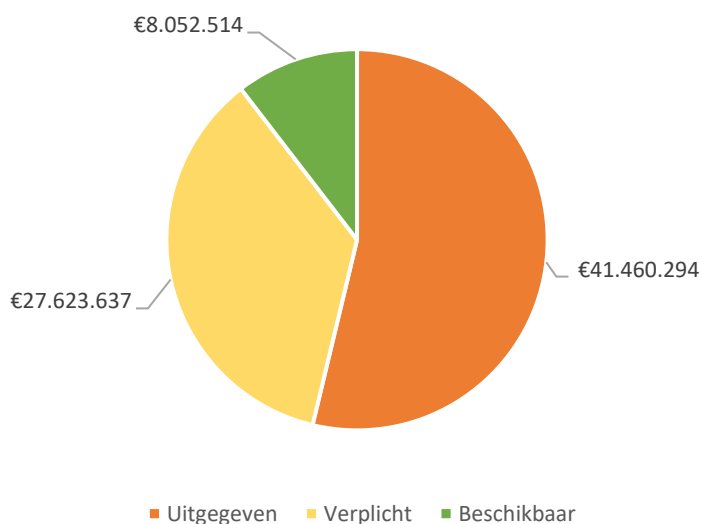
Het project is begin 2024 vanuit het Ontwikkelteam overgedragen aan het Projectenbureau. In Q2 2024 zijn de ontwerpwerkzaamheden gestart met een variantenstudie door een ingenieursbureau. De verdere ontwerpwerkzaamheden worden door het projectteam zelf gedaan.

Planning

De uitvoering van traject PN_R084 is eind 2024 gestart. Voor de andere trajecten worden de ontwerpen opgesteld. Met name bij PN_R083 en PN_R125 is maatwerk benodigd. De uitvoering van PN_R084 wordt gekoppeld aan PN_R083 en zal in Q1 2025 starten; de uitvoering van PN_R124/PN_R25 zal naar verwachting eind Q3 2025 gestart worden.

4. Financiën in zicht

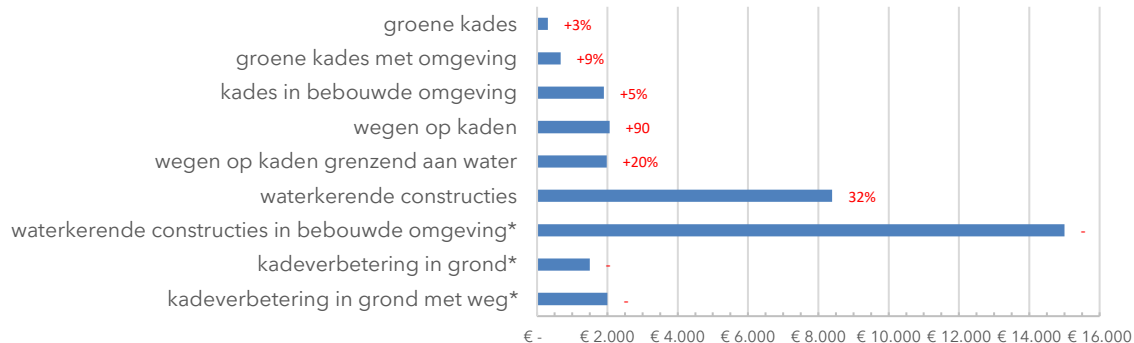
Verzamelkredieten Waterkeringen Krediet totaal € 77.136.445

Project-nummer	Naam	Actueel krediet	Realisatie t/m 2024 ¹	Realisatie 2024
701753	Complex BGO	€ 5.755.000	€ 4.499.870	€ 999.046
701916	Gecombineerd BGO 2016-2020	€ 32.697.400	€ 18.118.841	€ 3.363.754
701994	Verbeteren waterkeringen 2016-2020	€ 8.589.662	€ 8.444.590	€ 24.244
702084	Verzamelkrediet assetsysteem waterkeringen	€ 30.094.384	€ 10.396.992	€ 6.625.585
Totaal		€ 77.136.445	€ 41.460.294	€ 11.012.628

¹ Exclusief afgesloten projecten

ontwikkeling kostenkanten

* Door het ontbreken van uitgevoerde verbeterprojecten zijn deze voor 2024 niet geactualiseerd

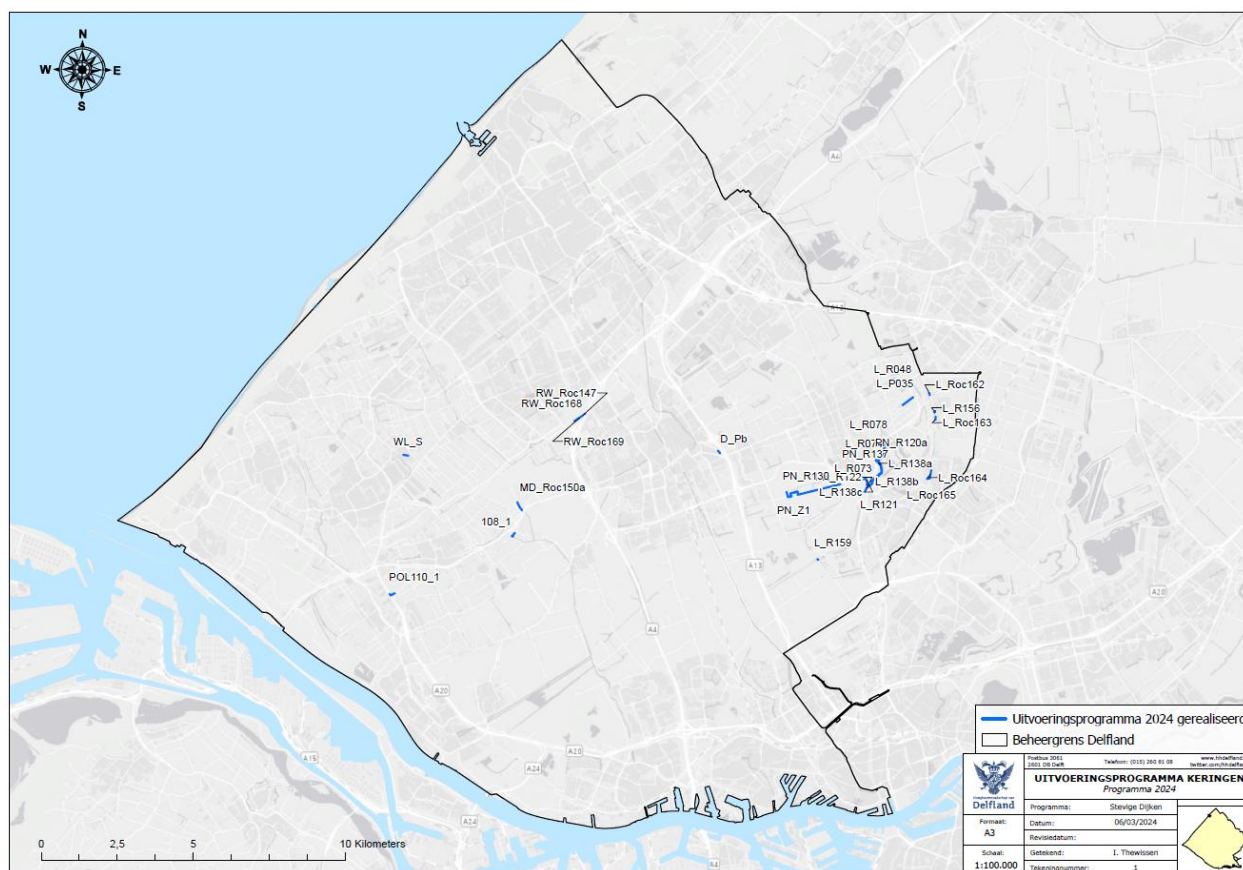
5. Planning

Projecten	2024	2025	2026	2027	2028
BGO Cluster zeer complex/701753					
Kadeverbetering N468					
BGO Cluster Maassluis/701916					
BGO WOK Lombokstraat					
BGO WOK Vaartweg - Broekkade Noord					
BGO WOK Pijnackersevaart					
BGO Berkelse Zwethsluis					
Grootschalige Vervanging van Beschoeiingen					
KVP Katwijkerlaan (Cl. Lans. + Pijn. - PN_R055)					
Tuinen van Oude Leede (Cl. Lans. + Pijn. - PN_R056, PN_R130, PN_Z1)					
Waterscheiding Delftweg/Hofwijk					
Onderhoud Groene Kades Berkel en Rodenrijs					
Waterkerende constructies Schipluiden - Leidschendam - Voorburg					
Kade Aspar De Lier POL110_1					
Groenzoom					
DZV_Pijnacker (PN_R083/084/124/125)					
De Tempel (R_P037/038/051)					
WOK Katwijkerlaan PN_R061					
De dijken van morgen (Nootdorp)					
Omgeving Delft (8 trajecten)					
Omgeving Den Haag (8 trajecten)					
Omgeving Langsingerland (4 trajecten)					
Omgeving Leidschendam-Voorburg (2 trajecten)					
Omgeving Midden-Delfland (4 trajecten)					
Omgeving Pijnacker-Nootdorp (13 trajecten)					
Omgeving Vlaardingen (2 trajecten)					
Omgeving Westland (3 trajecten)					

Legenda

- Voorbereiding
- Realisatie
- Gereed

6. Projecten op kaart

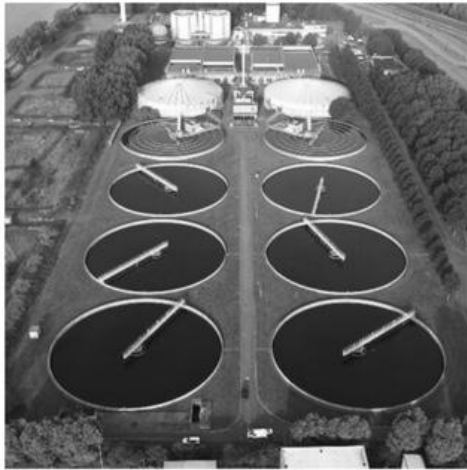

Uitvoeringsprogramma Waterkeringen 2024:

- 3,0 km groot onderhoud
- 5,5 km verbeteren
- 1 kunstwerken

Jaarverslag 2024

Projectenoverzicht verzamelkrediet Watersysteem

Inhoud

1.	Doelstelling verzamelkrediet watersysteem	3
2.	Wat hebben we gedaan?	4
2.	Projecten in beeld	5
3.	Financiën in zicht	11
4.	Planning in perspectief	12
5.	Projecten op kaart	13

1. Doelstelling verzamelkrediet watersysteem

Het verzamelkrediet van het watersysteem richt zich op het vervangings- en groot onderhoud, als ook renovaties binnen het watersysteem.

De looptijd van het krediet bedraagt 3 jaar en wordt op basis van de te verwachte onderhoudsopgave binnen Delfland, tijdens de begrotingsronde geactualiseerd en verlengd met één jaar.

2. Wat hebben we gedaan?

In 2024 is de laatste hand gelegd aan Gemaal de Zaaijer, Nieuwlands molen en de Oude Lierpolder. De gemalen kunnen na renovatie weer een flinke periode mee. De oplevering van gemaal Teddingerbroekpolder staat gepland voor 2025 tezamen met de oplevering van de nieuwe Krooshekreiniger op gemaal Winsemaius.

De eind 2023 aan de Oekraïne geleverde tijdelijke bemalings installaties (TBI's) zijn in 2024 vervangen voor nieuwe energiezuinige TBI's. De TBI's kunnen worden ingezet bij onderhoudswerkzaamheden of in geval van calamiteiten. In 2025 wordt gestart met de realisatie van een nieuw vijzelgemaal ter plaatse van de Groeneveldsemolen, tevens zijn de voorbereidingen gestart voor het realiseren van een nieuwe krooshekreiniger bij gemaal Duifpolder.

2. Projecten in beeld

Gemaal Nieuwlandse molen

Foto locatie

Opgave

Instandhouding en onderhoud van het gemaal met kwantitatieve opgave.

Context

Groot onderhoud en capaciteitsvergroting.

Realisatie

Gereed 2024.

Betreft: Renovatie gemaal.

Krediet: € 1.770.768

Kosten t/m 2024: € 1.770.767

Opmaling Bagijneland Nieuwland Noordland

Foto locatie

Opgave

Instandhouding onderhoud van het gemaal.

Context

Groot onderhoud.

Realisatie

Gereed.

Betreft: Renovatie gemaal.

Krediet: € 328.632

Kosten t/m 2024: € 328.632

Gemaal Oude Lierpolder

Foto locatie

Opgave

Instandhouding onderhoud van het gemaal.

Context

Groot onderhoud.

Realisatie

Gereed 2024.

Betreft: Renovatie gemaal.

Krediet: € 870.000

Kosten t/m 2024: € 870.000

Gemaal Zaaier

Foto locatie

Opgave

Instandhouding onderhoud van het gemaal.

Context

Groot onderhoud door OTI.

Realisatie

Gereed 2024.

Betreft: Renovatie gemaal.

Krediet: € 1.005.000

Kosten t/m 2024: € 1.005.006

Gemaal Tedingerbroek

Foto locatie

Betreft: Renovatie gemaal.

Krediet: € 2.385.000

Kosten t/m 2024: € 651.352

Opgave

Instandhouding en onderhoud van het gemaal met kwantitatieve opgave en vanuit vismigratie.

Context

Groot onderhoud en capaciteitsvergroting. Pomp bovengemaal is met voorrang vervangen.

Realisatie

Pomp bovengemaal is vervangen in 2023. De rest is in uitvoering.

Gemaal Duifpolder

Foto locatie

Betreft: Renovatie gemaal.

Krediet: € 89.486

Kosten t/m 2024: € 310.000

Opgave

Instandhouding onderhoud van het gemaal en vismigratie.

Context

Plaatsen van een krooshekreiniger en voorziening vismigratie.

Realisatie

On-hold i.v.m. lastbeperking N468.

Klein Huis ten Velde (Maasland)

Foto locatie

Opgave

Aanpassing watersysteem vanwege onhoudbare bestaande situatie

Context

Watersysteem is niet op orde. Na ruilverkaveling ontstaan. Door duiker aan te passen is de handhaving van het peil pas goed mogelijk.

Realisatie

In voorbereiding

Betreft: Renovatie gemaal/systeem.

Krediet: € 184.000

Kosten t/m 2024: € 43.772

Gemaal Groeneveldse molen

Foto locatie

Opgave

Instandhouding en onderhoud van het gemaal met kwantitatieve opgave en veiligheid in de molen.

Context

Motoraandrijving uit de molen zelf vanwege veiligheid. Bijplaatsen extra vijzel naast bestaande vijzel.

Realisatie

In uitvoering.

Betreft: Renovatie gemaal.

Krediet: € 1.760.000

Kosten t/m 2024 € 367.975

Krooshekreiniger gemaal Winsemius

Foto locatie

Opgave

Instandhouding kwantitatieve opgave.

Context

Met een andere krooshekreiniger is de bedrijfsvoering en waterzekerheid beter gewaarborgd.

Realisatie

In uitvoering.

Betreft: Vervangen krooshekreiniger.

Krediet: € 425.000

Kosten t/m 2024 € 296.000

Beschoeiing Galgeweg

Foto locatie

Opgave

Vervangen van vergane beschoeiing langs de Galgeweg.

Context

De bestaande beschoeiing bleek bij schouwronde compleet te zijn vergaan.

Realisatie

Gerealiseerd 2024.

Betreft: Aanbrengen beschoeiing.

Krediet: € 198.802

Kosten t/m 2024: € 198.802

TBI's

Foto locatie

Betreft: Vervanging TBI's.

Krediet: € 378.125

Kosten t/m 2024: € 308.550

Opgave

Levering van nieuwe TBI's.

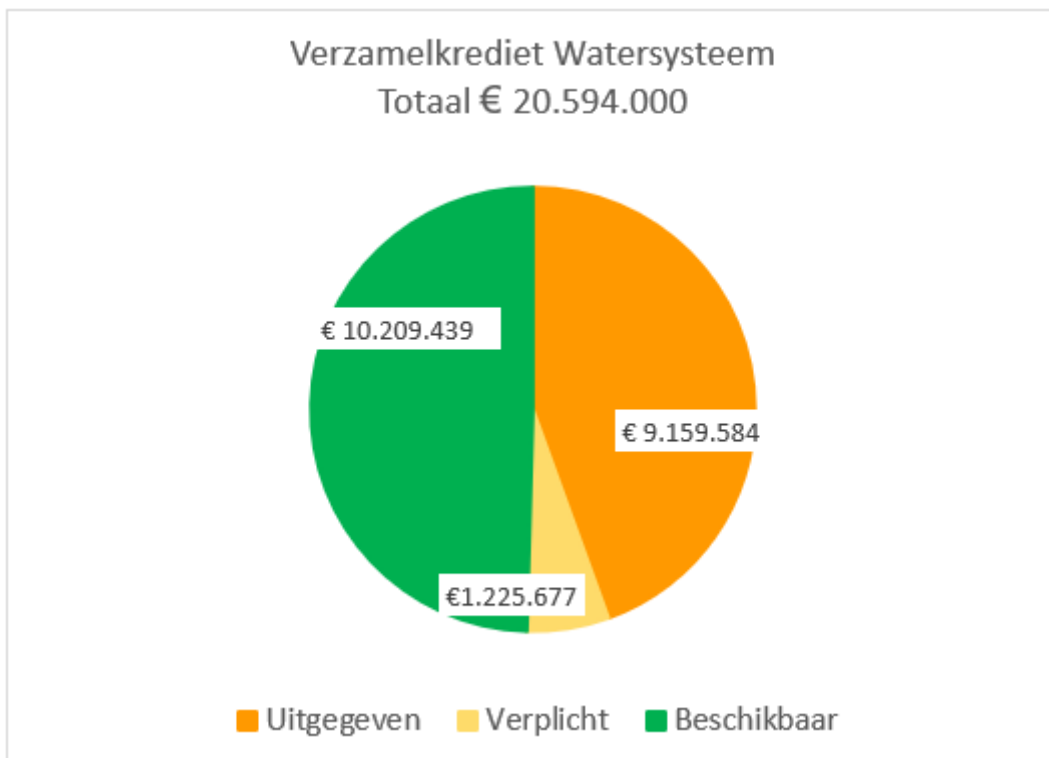
Context

Vervanging van de aan de Oekraïne geschonken Tijdelijke Bemaling Installaties.

Realisatie

Geleverd in 2024.

3. Financiën in zicht

Projectnummer + omschrijving	Actueel krediet	Realisatie t/m 2024	Realisatie 2024
0.702077/001 Verzamelkrediet Onderhoud/aanleg gemalen/stuwen/inlaat	€ 6.917.441	€ 28.655	€ -
0.702077/002 KHR Gemaal Klaas Engelbrechts	€ 549.755	€ 549.755	€ -
0.702077/003 Gemaal Westland	€ 78.623	€ 78.623	€ -
0.702077/004 Schuif Dorpskade	€ 180.000	€ 172.036	€ -
0.702077/005 Gemaal Vaardingen-West	€ 985.093	€ 985.093	€ -
0.702077/006 Duiker Nollaantje	€ 301.000	€ 300.174	€ -
0.702077/007 Gemaal Noord-Kethelpolder	€ 382.043	€ 382.043	€ -
0.702077/010 Gemaal Nieuwlandse Molen	€ 1.770.768	€ 1.770.768	€ 612.772
0.702077/011 Gemaal Oost Nieuwland Noordland	€ 422.942	€ 422.942	€ -399
0.702077/012 Opmaling Nieuwland Noordland	€ 308.677	€ 308.677	€ -1.788
0.702077/013 Opmaling Bagijneland Nieuwland Noordland	€ 328.633	€ 328.633	€ 3.784
0.702077/014 Groot onderhoud Gemaal Oude Lierpolder	€ 990.000	€ 870.061	€ 566.124
0.702077/016 Optimalisatie gemaal Kralingerpolder	€ 325.010	€ 1.162	€ -
0.702077/017 Gemaal de Zaaier	€ 1.005.007	€ 1.005.007	€ 127.089
0.702077/018 Renovatie gemaal Tedingerbroekpolder	€ 2.385.000	€ 651.352	€ 223.903
0.702077/019 Gemaal Duifpolder	€ 310.000	€ 89.486	€ 1.823
0.702077/020 Klein Huis ten Velde	€ 184.000	€ 43.772	€ 6.999
0.702077/021 Nieuw Gemaal Groeneveldsepolder	€ 1.760.000	€ 367.975	€ 339.776
0.702077/022 Automatiseren krooshekreiniger Winsemius	€ 425.000	€ 296.019	€ 296.019
0.702077/023 Beschoeiing Galgeweg 84 Naaldwijk	€ 198.802	€ 198.802	€ 198.802
0.702077/025 Stuwen binnenstad Delft	€ 245.000	€ -	€ -
0.702077/026 Vervangen gemaal Ackerdijksche polder glastuinbouw	€ 2.783	€ -	€ -
0.702077/027 TBI's	€ 378.125	€ 308.550	€ 308.550
0.702077/031 Boezemgemaal Parksluizen	€ 161.000	€ -	€ -
Totaal	€ 20.594.701	€ 9.159.584	€ 2.683.457

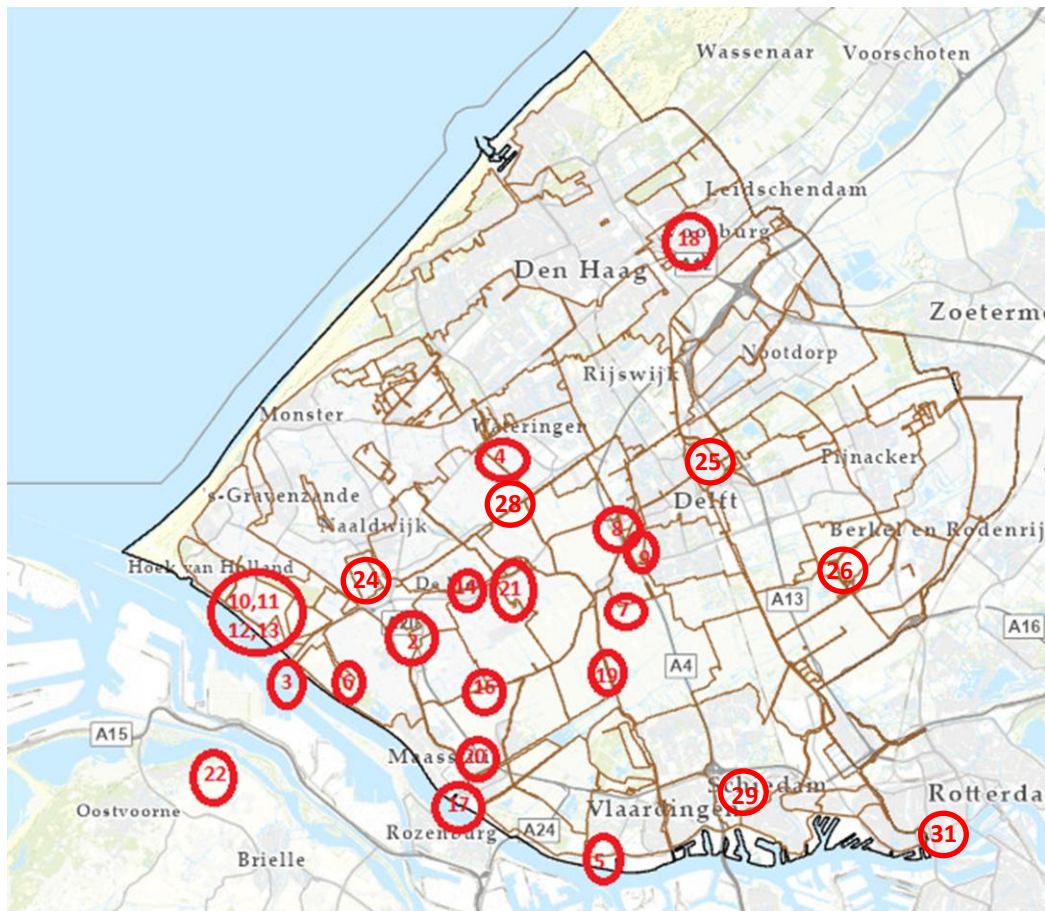
4. Planning in perspectief

Projecten	2024	2025	2026	2027	2028
Gemaal Nieuwlandse Molen					
Opmaling Bagijneland Nieuwland Noordland					
Groot onderhoud Gemaal Oude Lierpolder					
Optimalisatie gemaal Kralingerpolder					
Gemaal de Zaaijer					
Renovatie gemaal Tedingerbroekpolder					
Klein Huis ten Velde					
Nieuw Gemaal Groeneveldsepolder					
Automatiseren krooshekreiniger Winsemius					
Beschoeiing Galgeweg 84 Naaldwijk					
Stuwen binnenstad Delft					
Gemaal Akerdijksepolder glastuinbouw					
TBI's					
Gemaal Oude en Nieuwe Broekpolder					
Gemaal en inlaten Spieringshoek					
Boezemgemaal Parksluizen					

Legenda

	Voorbereiding
	Realisatie
	Gereed

5. Projecten op kaart

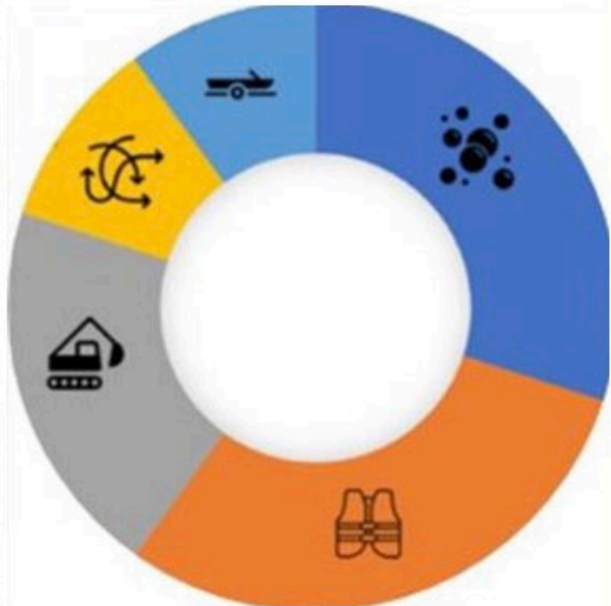
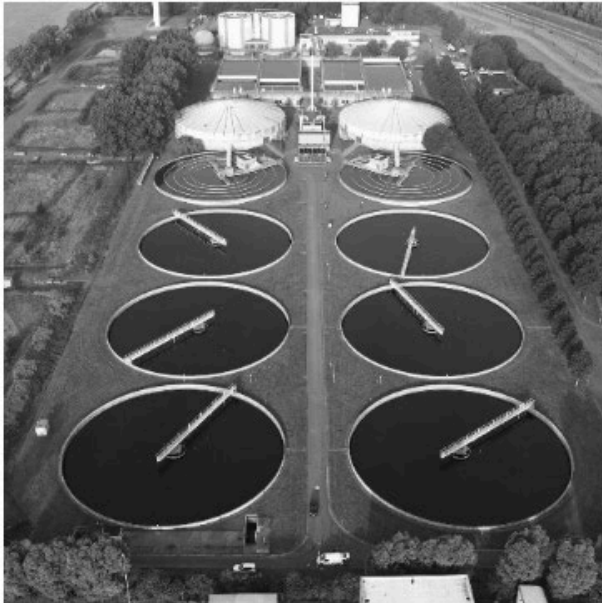
Objecten:

2. Gemaal Klaas Engelbrechts	17. Gemaal de Zaaier
3. Gemaal Westland	18. Gemaal Tedingerbroekpolder
4. Schuif Dorpskade	19. Gemaal Duifpolder
5. Vlaardingen West	20. Klein Huis ten Velde
6. Duiker Nollaantje	21. Gemaal Groeneveldsepolder
7. Gemaal Noord Kethelpolder	22. Gemaal Winsemius
8. Gemaal Kerkpolder Noord	23. Beschoeiing Galgeweg 84 Naaldwijk
9. Gemaal Voordijkhoornsepolder	25. Stuwen binnenstad Delft
10. Gemaal Nieuwlandse Molen	26. Gemaal Akerdijksepolder glastuinbouw
11. Gemaal Oost Nieuwland Noordland	27. TBI's
12. Opmaling Nieuwland Noordland	28. Gemaal Oude en Nieuwe Broekpolder
13. Opmaling Bagijneland Nieuwland Noordland	29. Gemaal en inlaten Spieringshoek
14. Gemaal Oude Lierpolder	30. Twee noodstroomaggregaten (NSA's)
16. Optimalisatie gemaal Kralingerpolder	31. Boezemgemaal Parksluizen

Jaarrekening 2024

Projectenoverzicht verzamelkrediet

Programmatistische aanpak KRW-opgave Natte Ecologische Zones
2016-2021

Inhoud

1.	Doelstelling verzamelkrediet Programmatische aanpak KRW-opgave Natte Ecologische Zones 2016-2021	3
2.	Wat hebben we gedaan?	3
3.	Projecten in beeld	4
4.	Financiën in zicht	10
5.	Planning	11
6.	Projecten op kaart	12

1. Doelstelling verzamelkrediet Programmatische aanpak KRW-opgave Natte Ecologische Zones 2016-2021

Delfland werkt aan schoon, gezond en levend water in heel het beheergebied. Dat is belangrijk voor de natuur, de biodiversiteit, een gezonde en prettige leefomgeving én om te voldoen aan de doelen van Europese Kaderrichtlijn Water. Dit is een Europese richtlijn die in 2000 van kracht is geworden en tot doel heeft om:

- 1) het watersysteem voor achteruitgang te behoeden en beschermen
- 2) uiterlijk in 2027 een goede ecologische en chemische toestand van oppervlaktewateren te bereiken en te behouden.

De waterkwaliteit voldoet nog niet. Er worden nog te veel schadelijke stoffen aangetroffen in te hoge concentraties én in het watersysteem van Delfland zijn nog te weinig mogelijkheden voor plantengroei (structuur), waardoor macrofauna (insecten) en vissen geen goede leefomgeving hebben. Voor het behalen van de KRW-doelen in 2027 is een ambitieus maatregelenpakket opgesteld. Eén van de maatregelen is de aanleg en versterking van het netwerk van Natte Ecologische Zones. Het gaat daarbij om de aanleg van onder andere natuurvriendelijke oevers, vispaaiplaatsen en vissenbossen.

Voor de planperiodes van de Stroomgebiedbeheerplannen SGBP2 (2016 – 2021) en SGBP3 (2022-2027) zijn hiervoor verzamelkredieten beschikbaar gesteld door de Verenigde Vergadering. Voorliggend verzamelkrediet is voor SGBP2. Hieruit worden projecten gefinancierd waarvan de verkenning en/of planvorming in de periode van SGBP2 (vóór 2022) is gestart en waarvan planvorming en uitvoering nog loopt.

2. Wat hebben we gedaan?

Om de ecologische waterkwaliteit te verbeteren hebben we het netwerk van natte ecologische zones (NEZ) verder ontwikkeld. We zijn begonnen aan de aanleg en/of hebben aan nieuwe NEZ ca 2.35 ha aangelegd in de Madestein Zuidwest (aanvang grondwerk) en Madestein Noord-Oost (inplanten vegetatie) in Den Haag en de Gaagweg in Schipluiden.

Tot slot hebben wij veel werk gestoken in het ontwikkelbeheer van de in 2020-2023 aangelegde NEZ, het bevorderen van de groei van jonge water- en oeverplanten en voorkomen van vraat door vogels, vissen en andere dieren.

3. Projecten in beeld

NEZ Lierwatering (ID0051)

Betreft: Uitvoering, 1,2 ha., 752 m
Krediet € 1.167.700
Uitgaven t/m 2024: € 1.167.700
POP-subsidie € 319.902

Opgave

Het realiseren van een NEZ-stapsteen op een cruciale locatie in het NEZ-netwerk.

Context

In de oksel van de Lierwatering is een grote NEZ gerealiseerd, in samenwerking met de gemeente Westland die hier recreatieve voorzieningen wil realiseren (wandelpad).

Realisatie

De werkzaamheden zijn afgerond in 2021. In 2024 overgedragen aan OWB

Planning

Overgedragen aan beheer

NEZ Rotterdamse Schie (ID0065)

Betreft: Uitvoering, 1,27 ha.
Krediet € 692.710
Uitgave t/m 2024 € 614.830

Opgave

Aanleg van NEZen om het kerngebied van Rotterdam-Schiedam te versterken.

Context

In de Rotterdamse Schie worden, na een participatietraject met de omgeving, verschillende soorten natuur ecologische zones gerealiseerd, die bijdrage aan het kerngebied rond de Schie.

Realisatie

Het project wordt voor een bedrag van € 692.710 gerealiseerd. Tijdens de fase van ontwikkelbeheer sloeg deze NEZ niet geheel aan. In 2024 zijn herstelwerkzaamheden uitgevoerd.

Planning

2025: Oplevering en overdracht naar beheer.

NEZ-perceel Gaagweg 2 (ID0105)

Betreft: Uitvoering, 0,35 ha.
Krediet € 442.711
Uitgave t/m 2024 € 413.610
POP-subsidie: € 127.500

Opgave

De locatie vormt een stapsteen in het NEZ-netwerk van Delfland.

Context

Realisatie van een NEZ (vispaaiplaats) op perceel van particulier eigenaar in Schipluiden (Midden-Delfland).

Realisatie

Het project is gerealiseerd en aangeplant in 2024.

Planning

In 2025 overdragen aan beheer.

NEZ Plas Madestein (Witte vlek) (ID0091 & ID 0099)

Opgave

Realisatie van NEZen om het kerngebied Madestein te versterken.

Context

Realisatie van een vispaaiplaats d.m.v. ontpolderen van een deel van de Oostmadepolder en het vergroten en verbinden met de boezem van een moerasgebied. En de realisatie van waterplantzones t.b.v. een ecologische verbinding tussen de deelgebieden van kerngebied Wennetjessloot-Madestein.

Realisatie

De werkzaamheden zijn afgerond in 2021.

Planning

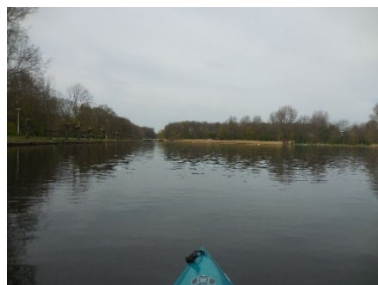
Overgedragen aan beheer

Betreft: Uitvoering 1,00 ha. 1.500 m Perceel zuidkant plas Madestein
0,40 ha. 2.500 m Verbindingszone Wennetjessloot-NEZ Madestein

Krediet	€ 549.075
Totale uitgaven:	€ 549.075
POP-subsidie	€ 97.382

NEZ Madestein Noordoost (D0078)

Opgave

Het optimaliseren en formaliseren van bestaande rietkragen, het aanleggen van een vispaaiplaats en het formaliseren van bestaand drijfbladzones.

Context

De NEZ Madestein Noord Oost bestaat uit 4 deellocaties die onderdeel zijn van het kerngebied Madestein. De NEZ Madestein NO bestaat uit rietoevers en drijfbladzones met ondergedoken waterplanten.

Realisatie

Het project is in 2023 en 2024 gerealiseerd en aangeplant

Planning

2025: Overdragen aan beheer.

Betreft: Uitvoering, 0,68 ha.	
Krediet	€ 321.633
Uitgave t/m 2024:	€ 297.730
POP-subsidie	€ 74.857

NEZ Strijp, Honselersdijk (ID0062)

Betreft: Uitvoering, 0,20 ha., 1713 m
Krediet € 139.265
Totale uitgave: € 139.265
POP-subsidie: € 60.380

Opgave

Optimalisatie en vastleggen bestaande rietkragen binnen bebouwd gebied, in overleg met gemeente en omwonenden.

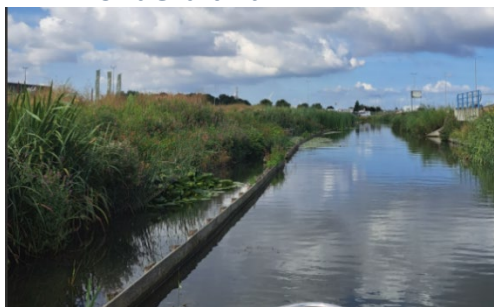
Context

De rietkragen waren verland en worden in fases opnieuw gerealiseerd, inclusief een golfbreker.

Realisatie

Het project is gerealiseerd in 2023.

NEZ Honderdland

Betreft: Uitvoering, 0,55 ha.

Krediet € 410,971
Uitgave t/m 2023: € 418,939

Opgave

Aanleg vispaaiplaats midden in het NEZ-netwerk.

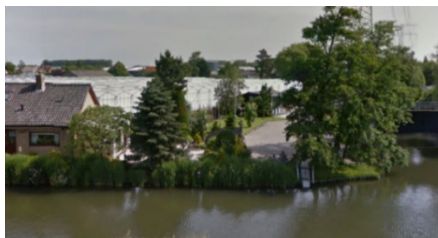
Context

Aanleg vispaaiplaats nabij de ontwikkeling van bedrijventerrein Honderdland is in samenwerking met gemeente en ontwikkelaar gerealiseerd.

Realisatie

Het project is gerealiseerd in 2023.

NEZ Hoogspanningstracé Zwethkanaal (ID0032)

Betreft: Uitvoering, 0,43 ha.
Krediet € 93.000
Uitgaven t/m 2024 € 36.400
POP-subsidie: € 47.067

Opgave

Aanleg van een NEZ (Groeneweg 177) die een bijdrage leveren aan het realiseren van habitat voor vegetatie en macrofauna (en vis).

Context

In samenwerking met de gemeente Westland zijn drie percelen beschikbaar gekomen. In de planvorming bleken St. Jorispad 17 en 24, niet interessant vanwege de ligging en grootte. De locatie Groeneweg 177 wordt verder uitgewerkt tot een NEZ.

Realisatie

Het overleg met de gemeente over de aankoop van de grond is afgerond en is gestart met conditionerende onderzoeken.

Planning

Prognose start uitvoering realisatie 2026

NEZ Nieuweweg/Pouwelslaan (ID0113)

Foto locatie

Betreft: Uitvoering, 0,08 ha., 40 m
Krediet € 240.000
Uitgaven t/m 2024 € 73.350
POP-subsidie: € 63.441

Opgave

Vervolg net aangelegde NEZ Nieuwe waterweg, Honselersdijk (ID00075) om een volledige stapsteen te realiseren.

Context

Realisatie van een NEZ tussen een jachthaven en een kas in samenwerking met de gemeente Westland.

Realisatie

De planvormingsfase is afgerond. Gronden aangekocht

Planning

2025: Start uitvoering realisatie.

NEZ Oude Spui (ID0046 & ID0069)

Foto locatie

Betreft: Uitvoering, 2 ha.
Krediet € 1.596.906
Uitgave t/m 2024 € 1.392.630
POP-subsidie: € 487.758

Opgave

Realisatie van een NEZ in het kerngebied Oranjekanaal.

Context

In overleg met gemeente Rotterdam (i.v.m. nieuw bestemmingsplan Oranjevlietpolder) wordt ten zuiden van de Oude Spui nieuwe watergangen met NEZ-en aangelegd.

Realisatie

Het project is opgeleverd en is overgegaan in ontwikkelbeheer.

Planning

2026: Oplevering ontwikkelbeheer Q2 2026

NEZ Madestein Zuidwest (ID0038)

Foto locatie

Betreft: Uitvoering, 1,3 ha., 2894 m
Krediet € 1.600.000
Uitgave t/m 2024 € 569.720
Prognose uitgaven 2025 € 1.100.000
POP-subsidie: € 34.262

Opgave

Het aanleggen van een NEZ om het kerngebied van Madestein te versterken.

Context

Realisatie van natuurvriendelijke oevers, waterplantzones en een vispaaiplaats, i.c.m. de herinrichting van het Landschapspark Vroondaal (trekker is gemeente Den Haag).

Realisatie

Het project wordt naar schatting voor een bedrag van € 1.600.000 gerealiseerd.

Planning

Realisatie 2024-2025

NEZ Waelpark, Dijckerwael 1 (ID0066)

Foto locatie

Betreft: Uitvoering, 0,03 ha, 400 m
Krediet € 37.079
Uitgave: t/m 2024 € 18.884
Prognose uitgaven 2025 € 7.000

Opgave

Realisatie van een NEZ midden in het NEZ-netwerk.

Context

Aanleg en aanpassing NVO i.c.m. projectontwikkeling Waelpark (trekker is de projectontwikkelaar).

Realisatie

Het ontwikkelbeheer wordt in drie jaar afgerond

Planning

De oplevering en overdracht vindt in 2025 plaats.

Optimalisatie NEZ Nieuwe water (ID0100)

Foto locatie

Betreft: Uitvoering, 0,8 ha., 2.000 m
Krediet € 850.000
Uitgaven t/m 2024 € 79.000
Prognose uitgaven 2025 € 690.000

Opgave

Optimalisatie op twee cruciale locaties in het NEZ-netwerk.

Context

Realisatie van NEZ door herprofilering van de land-waterovergang van de oevers en het verflauwen van het onderwatertalud.

Realisatie

De planvormingsfase is afgerond, voorbereidingen realisatie wordt gestart.

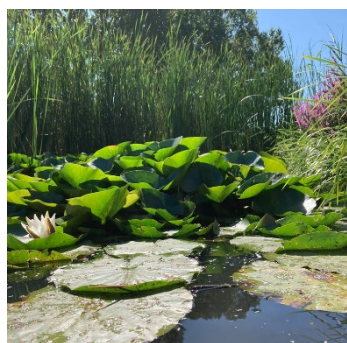
Planning

2025: Uitvoering is gestart.

De prognose is dat de oplevering eind 2025 plaats vindt.

NEZ Coldenhovelaan (ID0236)

Foto locatie

Betreft: Uitvoering, 0,3 ha., 644 m
Krediet € 391.519
Uitgaven t/m 2024: € 391.519

Opgave

Realisatie NEZ op een cruciale locatie van het NEZ-netwerk.

Context

In samenwerking met de gemeente Westland is de mogelijkheid geboden hier een NEZ aan te leggen.

Realisatie

De werkzaamheden zijn afgerond in 2021.

Planning

Oplevering heeft plaatsgevonden Q4 2024

NEZ Plas Molenweg te Berkel (ID0037)

Foto locatie

Betreft: Uitvoering, 0,25 ha., 600 m
Krediet € 263.973
Uitgave t/m 2023 € 263.973

Opgave

Aanleg NEZ op een cruciale locatie in het NEZ-netwerk.

Context

Aanleg van natuurvriendelijke oevers van voormalige recreatieplas i.s.m. de eigenaar, Natuurmonumenten.

Realisatie

De werkzaamheden zijn afgerond en momenteel in ontwikkelbeheer

Planning

Oplevering heeft plaatsgevonden en het is overgedragen aan Natuurmonumenten.

NEZ Lierwatering submerse vegetatie (ID0500)

Foto locatie

Betreft: Aanbrengen submerse waterplantzone
Krediet € 107.000
Uitgaven t/m 2023 € 106.860

Opgave

Realisatie van een ondergedoken waterplantzone.

Context

De NEZ-lierwatering (ID0051) is goed ontwikkeld: Oevervegetatie en drijfbladvegetatie komt hier goed tot ontwikkeling. De ondergedoken vegetatie is nog niet vaak aangeplant.

In deze NEZ wordt een pilot uitgevoerd om te zien of deze vegetatie ook kan worden ontwikkeld.

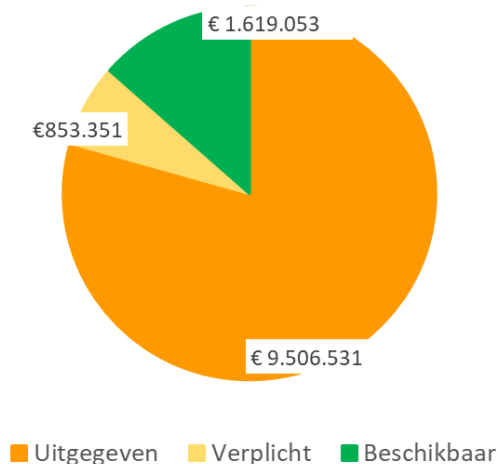
Realisatie

Het project is afgerond en in 2024 opgeleverd

4. Financiën in zicht

Verzamelkrediet SGPB2 NEZ 2016-2021

Totaal € 11.978.899

	Projectnummer + omschrijving	Actueel krediet	Uitgave t/m 2023	Uitgave 2024	Openstaand saldo verplichtingen	POP-subsidie
1	0.701956/001 Verzamelkrediet Natte ecologische zones 2016-2021	€ 77.973	€ -	€ -	€ -	
2	0.702011/001 Uitwerking ecologische sleutelfactoren	€ 430.025	€ 430.025			
	701956/003 Uitwerking ecologische sleutelfactoren en					
3	0.701946/007 uitvoeren Wateranalyses	€ 497.194	€ 497.194			
	0.701956/009 Herprioritering vismigratie-knelpunten 2016-2021 en					
	0.701981/001 prioritering bestaande vispassages					
4	0.701998/001	€ 374.918	€ 374.918	€ -	€ -	
5	0.701956/026 NEZ Verkenningen	€ 82.000	€ 65.925	€ -	€ -	
6	0.701891/001 NEZ Strijp zuid	€ 182.280	€ 182.280			
7	0.701917/001 NEZ Gantel-Nieuweweg	€ 148.778	€ 144.268			
8	0.701956/006 Pilot Drijvende oevers Den Haag	€ 83.591	€ 71.797			
9	0.701956/013 Vergroening stadsgracht	€ 10.256	€ 10.256			
10	0.701956/004 NEZ oostelijke randweg De IJer	€ 50.171	€ 50.172			
11	0.701956/008 Vissenvossen Oostboezem	€ 165.525	€ 165.525			
12	0.701956/020 Vissenvossen Westboezem	€ 154.805	€ 154.805			€ 55.229
13	0.701956/023 NEZ Dorppolder	€ 25.551	€ 25.551			
14	0.701973/001 NEZ polder Biesland	€ 35.684	€ 35.684			
15	0.701980/001 NEZ Broeksloot Voorburg	€ 3.312	€ 3.312			
16	0.701974/001 NEZ Boschloot	€ 10.408	€ 10.408			
17	0.701995/001 NEZ Groeneweg 179	€ 267.118	€ 267.118			€ 6.603
18	0.701952/001 NEZ Overhoeken Gantel	€ 16.496	€ 16.496			
19	0.701956/022 NEZ Rietlanden Woudse polder	€ 316.517	€ 316.517			€ 104.090
20	0.701956/021 Plantenkorven	€ 16.170	€ 16.170			
21	0.701956/015 NEZ Blakervaat	€ 20.651	€ 20.650			
22	0.701943/001 NEZ watergang Aalkeet buitenpolder	€ 26.549	€ 26.549			
23	0.701956/012 Onderzoek Groenbeheer en plaag	€ 25.000	€ 24.470			
24	0.701950/001 NEZ Lierwatering KRW/701956	€ 1.167.700	€ 1.150.393	€ 17.308	€ -	€ 319.902
25	0.701951/001 NEZ Rotterdamse Schie/701956	€ 692.710	€ 592.238	€ 22.589	€ -	
26	0.701956/014 NEZ Gaagweg - Schipluiden	€ 423.699	€ 52.212	€ 361.401	€ 5.086	€ 127.500
27	0.701956/002 NEZ Madestein (witte vlek)	€ 549.075	€ 549.075			€ 239.341
28	0.701956/016 NEZ Madestein Noordoost	€ 321.633	€ 22.208	€ 275.523	€ 3.901	€ 74.857
29	0.701956/017 NEZ Strijp, Honselersdijk	€ 139.265	€ 139.265			€ 60.380
30	0.701956/018 NEZ Honderdland	€ 410.971	€ 418.939	€ -	€ -	
31	0.701956/024 NEZ Hoogspanningstracé Zwethkanaal	€ 93.000	€ 26.742	€ 9.655	€ 32.416	€ 47.067
32	0.701956/025 NEZ Nieuweweg/Pouwelslaan	€ 240.000	€ 68.903	€ 4.444	€ 6.474	€ 63.441
33	0.701956/027 NEZ Oude Spui 9	€ 1.596.906	€ 1.391.177	€ 1.452	€ 13.307	€ 487.758
34	0.701956/028 NEZ Madestein Zuid-West	€ 1.600.000	€ 65.161	€ 504.557	€ 781.872	€ 34.262
35	0.701956/029 NEZ Waelpark Dijkervael	€ 37.079	€ 18.884	€ -	€ 7.018	
36	0.701956/030 NEZ Optimalisatie Nieuwe Water	€ 850.000	€ 81.608	€ -2.645	€ -	
37	0.701975/001 NEZ Coldenhovelaan/701956	€ 391.519	€ 391.519	€ -	€ -	
38	0.701991/001 NEZ Plas Molenweg te Berkel	€ 263.973	€ 263.973			
39	0.701956/035 NEZ Lierwatering submerse vegetatie	€ 107.000	€ 106.860			
40	0.701956/005 NEZ Lookwatering	€ 5.614	€ 5.614			
41	0.701956/036 NEZ Boonervliet	€ 67.783	€ -	€ 57.385	€ 3.239	
	Totaal	€ 11.978.899	€ 8.254.863	€ 1.251.668	€ 853.315	€ 1.620.430

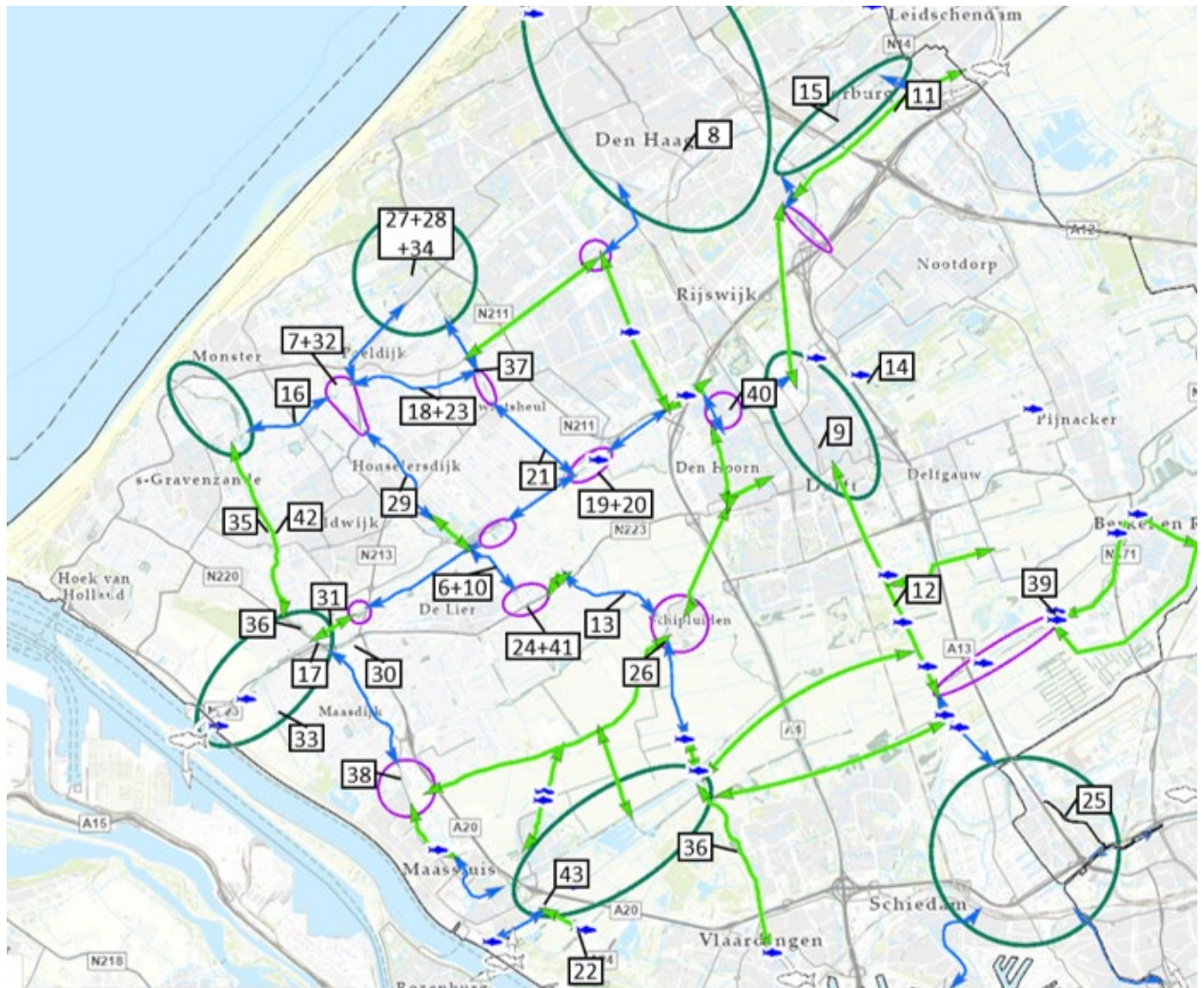
5. Planning

Projecten	2023	2024	2025	2026	2027
NEZ Lierwatering					
NEZ Rotterdamse Schie					
NEZ Madestein Witte Vlek					
NEZ Gaagweg Schipluiden					
NEZ Madestein Noordoost					
NEZ Strijp - Honselersdijk					
NEZ Honderdland					
NEZ Zwethkanaal					
NEZ Nieuweweg/Pouwelslaan					
NEZ Oude Spui					
NEZ Madestein Zuidwest					
NEZ Waelpark Dijckerwael					
NEZ Optimalisatie Nieuwe Water					
NEZ Coldenhovelaan					
NEZ Plas Molenweg Berkel					
NEZ Lierwatering submerse vegetatie					

Legenda
Voorbereiding
Realisatie
Gereed/Ontwikkelbeheer

6. Projecten op kaart

Het NEZ-netwerk bestaat uit ecologische zones in kerngebieden en stapstenen, die via watergangen zijn verbonden. Kerngebieden vormen leefgebied, stapstenen zijn rustgebieden die tussen kerngebieden liggen. De verbindingen zijn, indien deze langer zijn dan 3 km, ook ecologisch ingericht ('groene corridors').

Bovenstaande kaart geeft een ruimtelijke uitwerking, die momenteel wordt gebruikt bij het aanleggen van NEZ. Merk op dat met dezelfde uitgangspunten ook een andere verdeling van de kerngebieden, stapstenen en groene corridors kan worden gemaakt. Het totaal areaal van de kerngebieden en de stapstenen in komt op 40,6 ha. Het areaal voor de groene corridors zit daar nog niet bij.

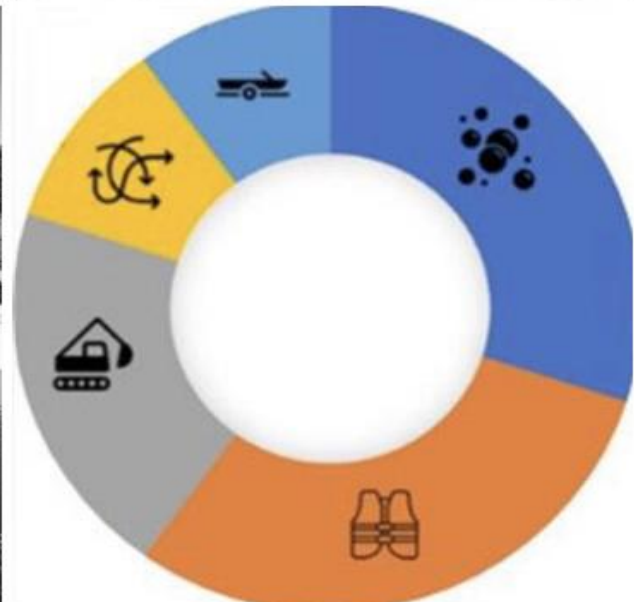
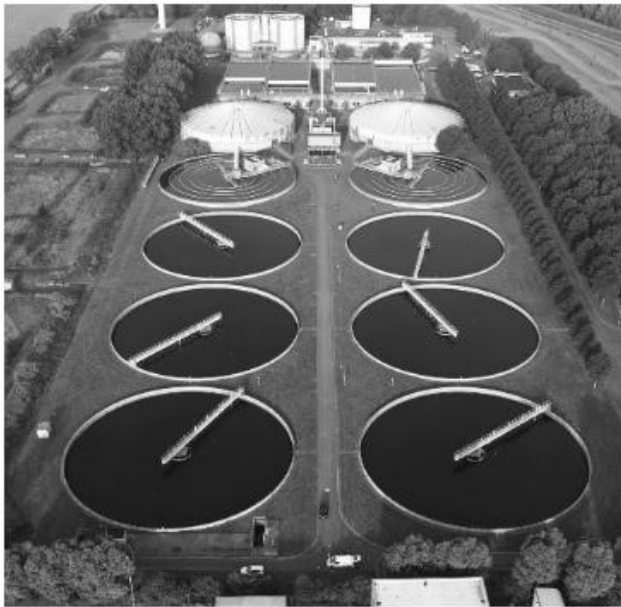
Legenda:

- = Groene corridors
- = Watergangen zonder ecologische inrichting
- = Stapstenen
- = Locaties van kerngebieden

Jaarrekening 2024

Projectenoverzicht verzamelkrediet **702107**

Aanpak KRW-opgave Mitigerende maatregelen 2022-2027

Inhoudsopgave

1.	Doelstelling verzamelkrediet aanpak KRW-opgave Waternatuur maatregelen 2022-2027	3
2.	Wat hebben we gedaan?	4
3.	Projecten in beeld	5
4.	Financiën in zicht	7
5.	Planning	8
6.	Projecten op kaart	9

1. Doelstelling verzamelkrediet aanpak KRW-opgave Waternatuur maatregelen 2022-2027

Delfland werkt aan schoon, gezond water in het hele beheergebied. Dat is belangrijk voor de natuur, de biodiversiteit, een gezonde en prettige leefomgeving én om te voldoen aan de doelen van Europese Kaderrichtlijn Water. Dit is een Europese richtlijn die in 2000 van kracht is geworden en tot doel heeft om:

- 1) Het watersysteem voor achteruitgang te behoeden en beschermen
- 2) Uiterlijk in 2027 een goede ecologische en chemische toestand van oppervlaktewateren te bereiken en te behouden.

De waterkwaliteit voldoet nog niet. Er worden nog te veel schadelijke stoffen aangetroffen in te hoge concentraties én in het watersysteem van Delfland zijn nog te weinig mogelijkheden voor plantengroei (structuur), waardoor macrofauna (insecten) en vissen geen goede leefomgeving hebben. Voor het behalen van de KRW-doelen in 2027 is een ambitieus maatregelenpakket opgesteld. Eén van de maatregelen uit het KRW Programma Delfland 2022-2027 is de aanleg en versterking van het netwerk van Natte Ecologische Zones. Het gaat daarbij om de aanleg van onder andere natuurvriendelijke oevers, vispaaiplaatsen en vissenbossen.

Het ecologisch netwerk en het vaarnetwerk van Delfland overlappen ongeveer 80%. Dit betekent dat bij ongeveer 80% van alle natuurvriendelijke oevers (NVO's) in ons beheergebied gemotoriseerd wordt gevaren. Bij natuurvriendelijke oevers in watergangen met vaarverkeer meten we een negatief effect op de vegetatie in de oeverzone; hierdoor dragen de NVO's minder bij aan het halen van de KRW-doelstellingen. Door het plaatsen van een oeverbescherming bij een NVO, kan dit negatieve effect worden verminderd.

Het verminderen van dit negatieve effect is eveneens een maatregel uit het KRW Programma Delfland 2022-2027 en hiervoor is een separaat verzamelkrediet beschikbaar gesteld door de Verenigde Vergadering. Dit projectenboek gaat over deze mitigerende maatregelen.

2. Wat hebben we gedaan?

In 2024 zijn oeverbeschermingsprojecten Woudsepolder Dijkerwael en Zwethkanaal afgerond. Voor diverse locaties waar de in het verleden aangebrachte oeverbeschermings is verdwenen, zoals De Wennetjesslot, 't Nieuwe Water en de Waelplas is in 2024 onderzoek gedaan naar de oorzaak. Voor deze locaties zijn in 2024 voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd om in 2025 deze locaties te voorzien van een nieuwe duurzame oeverconstructie van wiepen.

Delfland heeft tevens op basis van resultaten van de conditiemeting uit 2023 een lijst met locaties samengesteld die de komende jaren in het uitvoeringsprogramma mitigerende maatregelen worden opgenomen. Voor deze locaties wordt nader in kaart gebracht wat er nodig is om de bestaande Nezen beter aan te laten slaan, waarbij vooroeverbescherming een onderdeel is.

3. Projecten in beeld

Dijckerwael 2

Foto locatie

Opgave

Ontwikkelaar legt een eco-zone aan met NEZ en oeverbescherming.

Context

Delfland betaalt de oeverbescherming.

Realisatie

Het project is afgerond en wordt dit jaar overgedragen naar onderhoud.

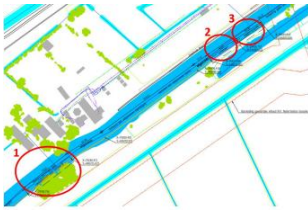
Betreft: Aanleg NEZ en oeverbescherming.

Krediet: € 174.036

Kosten t/m 2024: € 144.482

Oeverbescherming Woudse polder

Foto locatie

Opgave

In 2020 is Delfland begonnen met de aanleg van verschillende oever beschermende constructies in de Zweth om de invloed van recreatievaart en mitigerende werking van vooroeverconstructies te onderzoeken.

Context

De Radboud universiteit voert dit onderzoek uit.

Realisatie

Onderzoek is Q3 2023 afgerond en project is inmiddels afgerond.

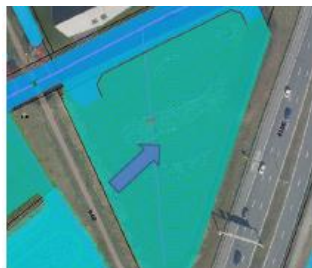
Betreft: Aanleg 3 golfbrekers.

Krediet: € 70.871

Kosten t/m 2024: € 70.817

Herstel 3 NEZ-en

Foto locatie

Betreft: Herstel NEZ.

Krediet: € 0,-

Kosten t/m 2024: € 8,-

Opgave

Reeds aangelegde NEZen zijn niet aangeslagen en dienen opnieuw te worden ingericht. Betreft drie locaties: Zwethkanaal locatie Trambrug en Galgeweg. Verder ook Buijs Ballotstraat in 's Gravenzande.

Context

Met de kennis van toen NEZ aangelegd, maar niet aangeslagen. Met de kennis van nu doen we dat anders met grotere kans op aanslaan van natuur. Met meer overgangen van nat naar droog.

Realisatie

In voorbereiding. Alle onderzoeken uitgevoerd. Uitvoering 2025/26
Onderzoekskrediet wordt overgeheveld vanuit verzamelkrediet.

Wennetjessloot oostzijde

Foto locatie

Betreft: Herstel en bescherming.

Krediet: € 44.000

Kosten t/m 2024: € 39.932

Opgave

Herstel van NEZ en toepassen van nieuwe verbeterde golfbreker.

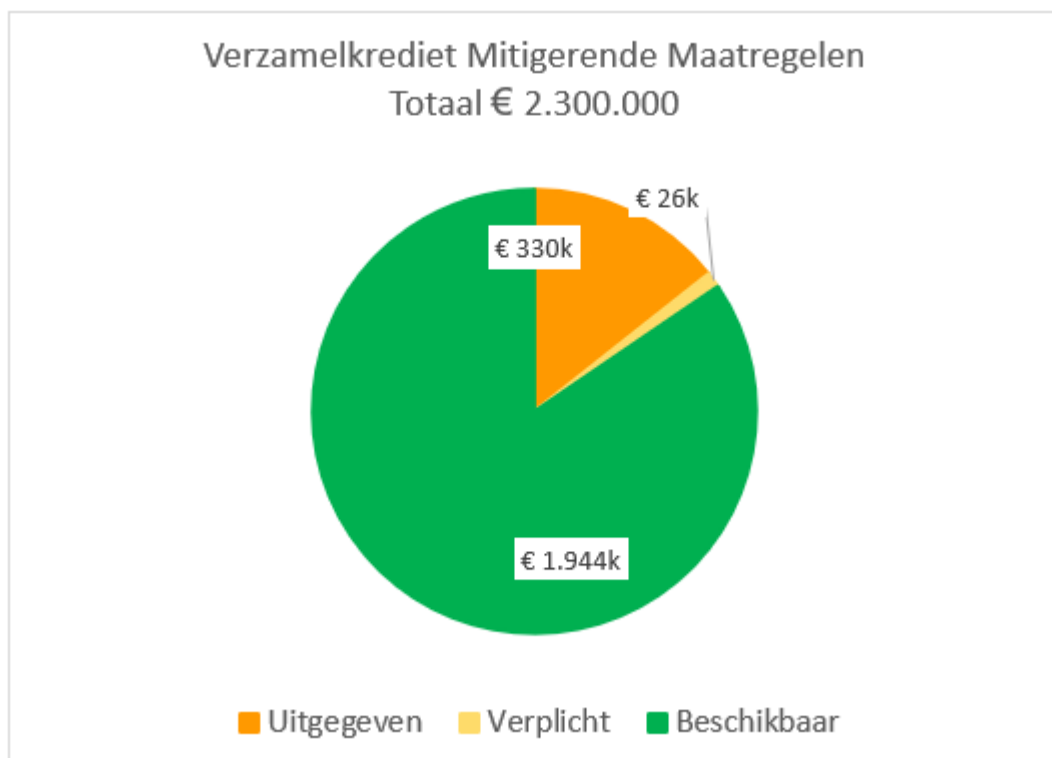
Context

Na het onderzoek bij Woudse polder is de keuze gemaakt welk type golfbreker het beste kan worden toegepast. Het lijkt de geperste wilgentenen oplossing te gaan worden.

Realisatie

In 2025/26

4. Financiën in zicht

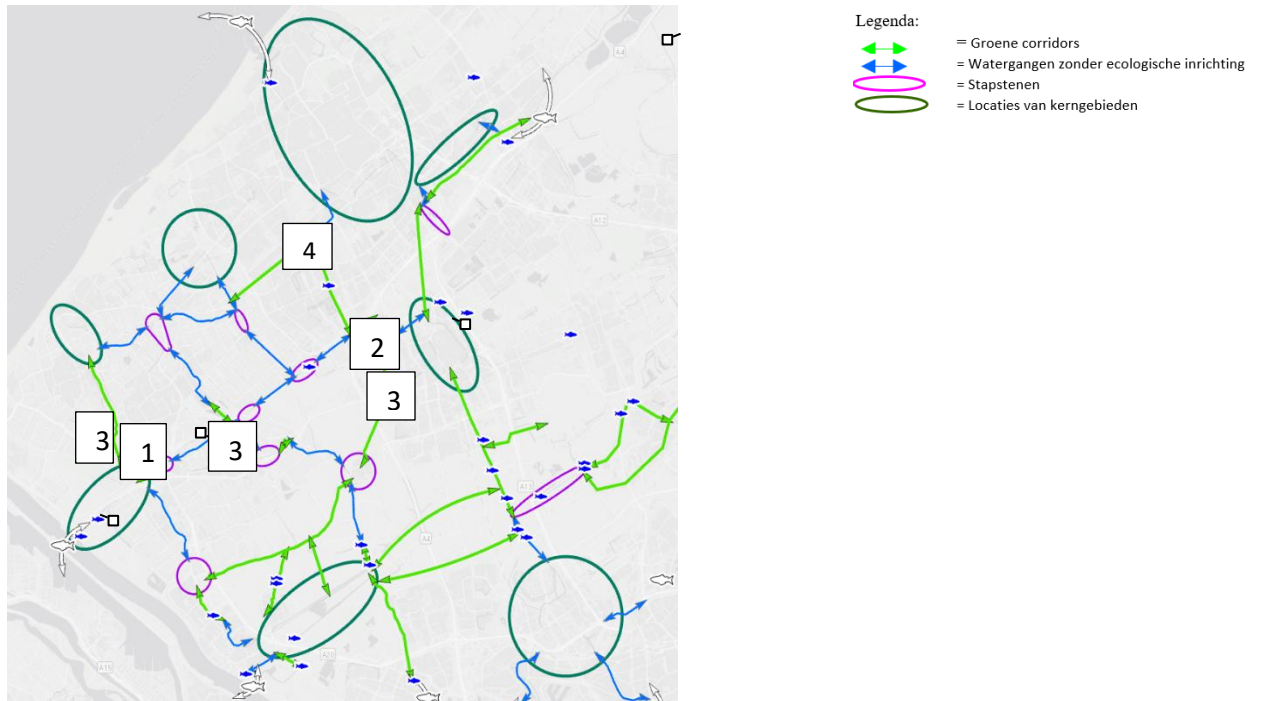
Project nr + omschrijving	Actueel krediet	Realisatie t/m 2024	Uitgave 2024
0.702107/001 Verzamelkrediet Mitigerende Maatregelen	€ 1.935.187		€ -
0.702107/002 Golfbreker Dijkervael (Waelpark) fase 2	€ 174.036	€ 144.481	€ 18.504
0.702107/003 Oeverbescherming Woudse Polder (gereed)	€ 70.871	€ 70.871	€ 10.281
0.702107/004 Herstel 3 NEZ-en (Buijsballot en Zwethkanaal)	€ -	€ 8	€ 8
0.702107/006 NVO Oeverbeschoeiing De Strijp (Strijpwetering Rijswijk)	€ -	€ -	€ -
0.702107/007 NEZ Waelplas (golfbreker)	€ -	€ -	€ -
0.702107/008 Wennetjessloot Golfbreker	€ 44.000	€ 38.932	€ 38.932
0.702107/009 NEZ Nieuwe Water (golfbreker)	€ -	€ -	€ -
0.702107/010 Vooroeverboschering Zwethkanaal	€ 75.906	€ 75.906	€ 75.906
Totaal	€ 2.300.000	€ 330.199	€ 143.631

5. Planning

	2024	2025	2026	2027	2028
Projecten					
Golfbreker Dijckerwael	Realisatie	Gereed			
Oeverbescherming Woudsepolder	Gereed				
Herstel 3 NEZ (Buijs Ballot en Zwethkanaal)		Voorbereiding	Realisatie	Gereed	
Golfbreker Wenneijessloot	Voorbereiding	Voorbereiding	Realisatie	Gereed	
Golfbreker Waelplas		Voorbereiding	Realisatie	Gereed	
Golfbreker 't Nieuwe Water	Voorbereiding	Realisatie	Gereed		
Oeverbescherming Zwethkanaal	Realisatie	Gereed			

Legenda	
	Voorbereiding
	Realisatie
	Gereed

6. Projecten op kaart

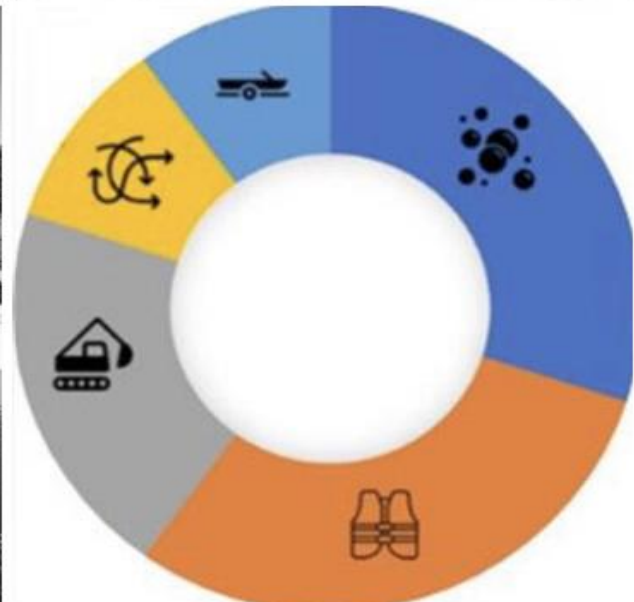
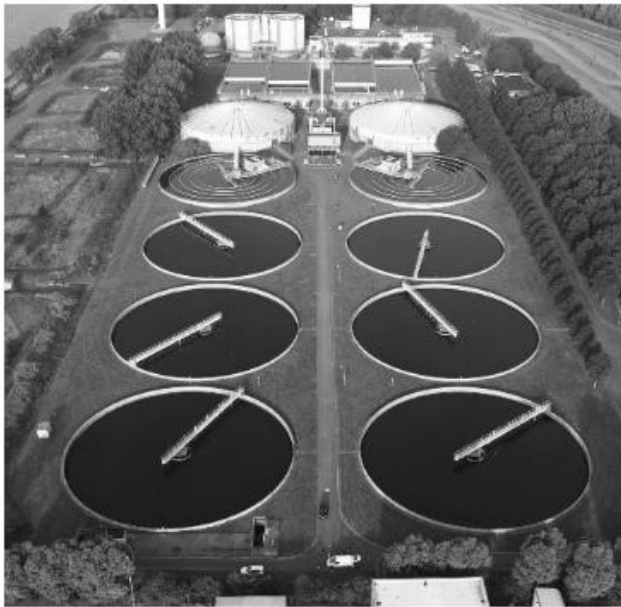

1. Dijckerwael
2. Woudsepolder
3. Herstel 3 NEZ
4. Wennetjessloot

Er worden een aantal projecten verkend. Als deze projecten voldoende kansrijk zijn, wordt voor die projecten ook krediet gereserveerd.

Jaarrekening 2024

Projectenoverzicht verzamelkrediet **702106**
Aanpak KRW-opgave Vismigratie maatregelen

Inhoud

1.	Doelstelling verzamelkrediet aanpak KRW-opgave vismigratie maatregelen	3
2.	Wat hebben we gedaan	4
3.	Projecten in beeld	5
4.	Financiën in zicht	7
5.	Planning	8
6.	Projecten op kaart	9

1. Doelstelling verzamelkrediet aanpak KRW-opgave vismigratie maatregelen

Delfland werkt aan schoon, gezond water in heel het beheergebied. Dat is belangrijk voor de natuur, de biodiversiteit, een gezonde en prettige leefomgeving én om te voldoen aan de doelen van Europese Kaderrichtlijn Water. Dit is een Europese richtlijn die in 2000 van kracht is geworden en tot doel heeft om:

- 1) het watersysteem voor achteruitgang te behoeden en beschermen
- 2) uiterlijk in 2027 een goede ecologische en chemische toestand van oppervlaktewateren te bereiken en te behouden.

2. Wat hebben we gedaan

In 2024 is gestart met voorbereiding van de realisatie van vispassage bij gemaal Teddingerbroekpolder. De oplevering van deze vispassage vindt plaats in 2025. Voor de locaties, Duifpolder, Hoekpolder en Oude Lierpolder zijn de verkennende onderzoeken gestart en is het uitgangspunt om in 2026 te starten met de bouw.

De vispassages bij Bergsluis en Dorpolder maken geen onderdeel uit van dit projectboek. Reden hiervan is dat voor deze twee locaties een separaat projectkrediet is goedgekeurd.

3. Projecten in beeld

Oude Lierpolder

Project locatie:

Opgave

Aanleg vispassage enkelzijdig.

Context

Bestaande pompen zijn als visvriendelijk beoordeeld.

Realisatie

Het project zal waarschijnlijk in 2026 gerealiseerd worden.

Onderzoekskrediet wordt overgeheveld vanuit verzamelkrediet.

Betreft: Aanleg vispassage

Krediet: € -

Kosten t/m 2024: € 1.300

Duifpolder

Project locatie

Opgave

Aanleg vispassage t.b.v. de vismigratie

Context

Aanleg vispassage naar de naastgelegen NEZ. Een passage direct naast het gemaal was niet mogelijk vanwege Kabels en leidingen

Realisatie

Planning is nog onzeker vanwege toegang locatie met zwaar verkeer. Dit verkeer moet via N468 en ontheffing krijgen is nu niet mogelijk. We gaan wel uit van realisatie 2026 of 2027, voor de KRW-deadline van eind 2027.

Betreft: Aanleg vispassage.

Krediet: € 5.000

Kosten tot nu: € 2.600

Tedingerbroekpolder

Project locatie

Opgave

Aanleg vispassage.

Context

Wordt samen opgepakt met de renovatie van het gemaal Tedingerbroekpolder.

Realisatie

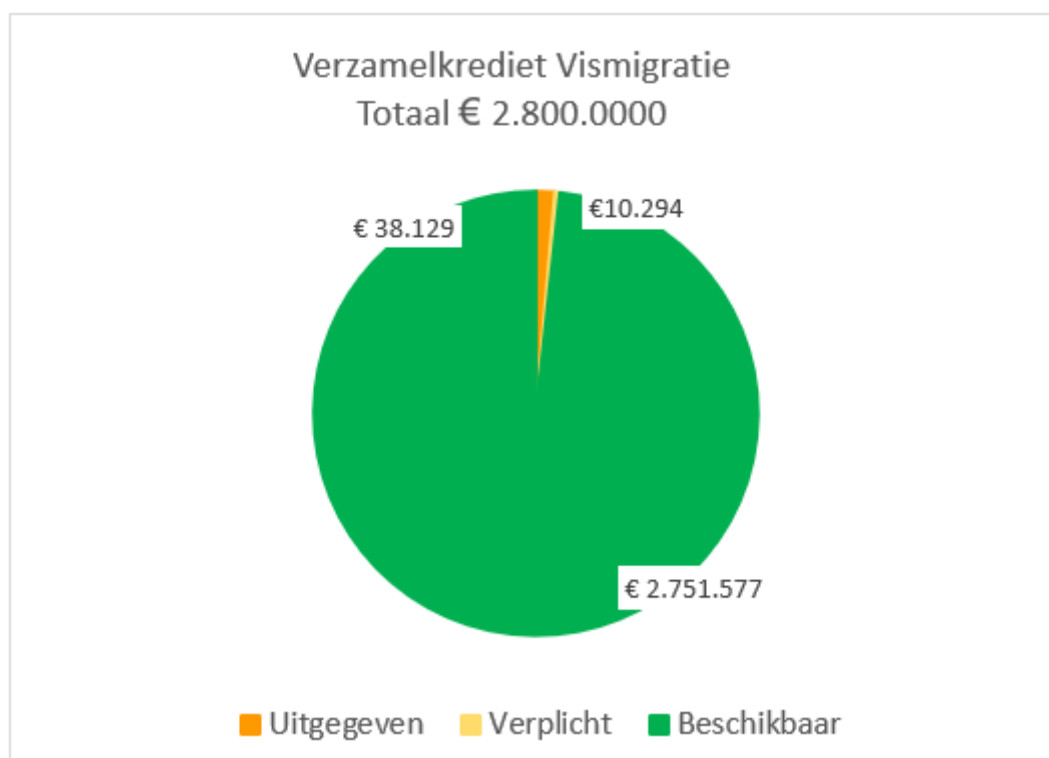
Het project zal in 2025 gerealiseerd worden.

Betreft: Aanleg vispassage.

Krediet: € 415.000

Kosten t/m 2024 € 34.000

4. Financiën in zicht

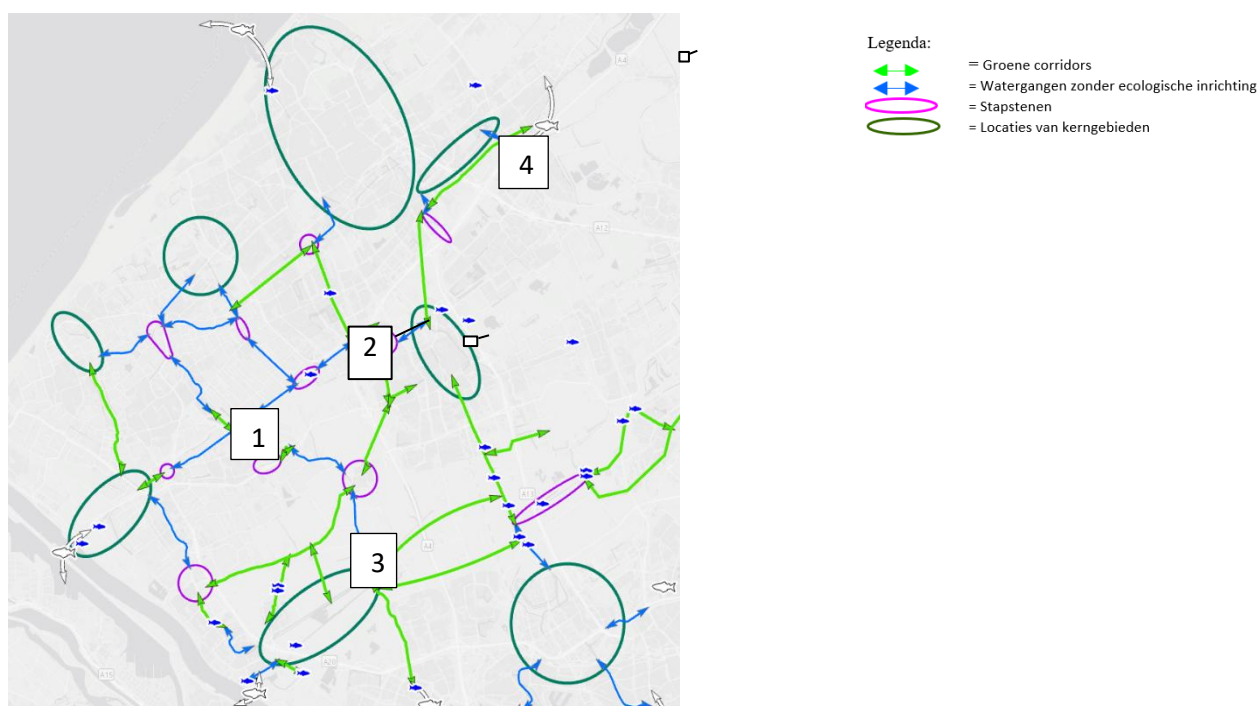
Project nr + omschrijving	Actueel krediet	Realisatie t/m 2024	Uitgave 2024
0.702106/001 Verzamelkrediet voor vismigratievoorzieningen	€ 2.380.000		€ -
0.702106/002 Vispassage Gemaal Tedingerbropolder	€ 415.000	€ 34.203	€ 34.203
0.702106/003 Vispassage Oude Lierpolder	€ -	€ 1.331	€ 1.331
0.702106/004 Vispassage Duifpolder	€ 5.000	€ 2.595	€ 2.595
0.702106/005 Vispassage Hoekpolder	€ -	€ -	€ -
Totaal	€ 2.800.000	€ 38.129	€ 38.129

5. Planning

	2024		2025		2026		2027		2028	
Projecten										
Vispassage Gemaal Teddingerbroekpolder										
Vispassage Oude Lierpolder										
Vispassage Duifpolder										
Vispassage Hoekpolder										

Legenda	
	Voorbereiding
	Realisatie
	Gereed

6. Projecten op kaart

1. Vispassage Oude Lierpolder
2. Vispassage Hoekpolder
3. Vispassage Duifpolder
4. Vispassage Tedingebroekpolder

Jaarverslag 2024

Projectenoverzicht verzamelkrediet Waterketen

Inhoud

1	Doelstelling verzamelkrediet waterketen	3
2	Wat hebben we gedaan?.....	4
3	Projecten in beeld.....	6
4	Financiën in zicht	16
5	Planning in perspectief	17
6	Uitvoering op kaart.....	18

1 Doelstelling verzamelkrediet waterketen

Het verzamelkrediet voor de waterketen richt zich primair op het vervangings- en groot onderhoud, als ook renovaties binnen de waterketen en secundair op de verduurzamingsprojecten. Hierbinnen is het grootste gedeelte gereserveerd voor de instandhouding van de AWZI's Nieuwe Waterweg en De Groote Lucht en de daaraan gekoppelde transportsystemen. Geleidelijk is er meer aandacht voor projecten die bijdragen aan een duurzaam en circulair waterschap, zowel in de regio zuid als noord.

Het krediet beslaat het lopend begrotingsjaar en 3 jaar vooruit en wordt op basis van de te verwachten onderhoudsopgave en verduurzamingsopgave binnen de waterketen van Delfland, tijdens de begrotingsronde geactualiseerd.

2 Wat hebben we gedaan?

In 2024 zijn meerdere instandhoudingsprojecten uitgevoerd. Daarbij is op AWZI NWA de meeste aandacht uitgegaan naar de aanleg van de Collectieve Zuivering (dit is geen onderdeel van het verzamelkrediet, maar de uitvoering heeft wel grote impact op de instandhoudingsprojecten), op AWZI DGL is vooral aandacht naar de realisatie van Waterzuivering Vergulde Hand gegaan. Daarnaast zijn de projecten voorbereid om de huidige installatie veilig en doelmatig te kunnen bedrijven.

Omdat duidelijk is geworden dat AWZI De Groote Lucht tot 2030 in bedrijf moet blijven, zijn meerdere aanpassingen nodig en deze zijn voorbereid. Deze aanpassingen zijn voorbereid, omdat hiervoor een revisievergunning moet worden verkregen. De voorbereiding hiervan heeft meer tijd en energie gekost dan vooraf gedacht. De omgevingsvergunning kan in de loop van 2025 aangevraagd worden. Vooruitlopend hierop zijn op De Groote Lucht de verwarmingsketels vervangen, waardoor we nog in de winter van 2023 konden beschikken over voldoende capaciteit om het slib te kunnen vergisten. De aanpassingen aan de ketels is in 2023 en het bijbehorende leidingwerk in 2024 gerealiseerd. Ook zijn de roosters van het ontvangstwerk vervangen, waarbij nog een aanpassingen aan het afvoersysteem noodzakelijk bleek. Dit kan pas begin 2025 worden afgerond.

In 2023 is een inspectie uitgevoerd van de persleiding van De Lier naar Maasland. Hieruit bleek dat enkele leidingdelen op korte termijn vervangen moeten worden waarvoor voorbereidingen zijn getroffen om de vervanging in 2025 te realiseren. Een ander deel van de leiding (bij het Perdiksepad) is in 2024 vervangen. Om ook de leiding tussen Maasland en Maassluis te kunnen inspecteren, is het noodzakelijk de bestaande afsluiters te vervangen. Deze vervanging, nabij RG Merellaan, is in 2024 uitgevoerd. Vervolgens is de leidinginspectie uitgevoerd zoals gewenst.

De realisatie van de Collectieve Zuivering (aanleg van een doseerinstallatie voor poederkool en een doseerinstallatie voor metaalzouten) heeft in 2024 plaatsgevonden. Met name de urgentie vanuit de afspraken, in combinatie met de spelregels vanuit wet- en regelgeving heeft veel druk gegeven. In 2024 heeft de aannemer de installatie gerealiseerd, waarbij een PACAS-installatie is geplaatst, een metaalzoutdoseerinstallatie is aangelegd en de verlading van het slib elektrisch is gemaakt. Ook moest de bedrijfswaterinstallatie worden aangepast. Dat is omwille van het functioneren van de collectieve zuivering in eerste instantie provisorisch gerealiseerd, in 2025 moet een meer definitieve aanpassing worden gedaan. De aanleg van de persleiding van De Lier naar Staelduinen zodat ook het afvalwater van de tuinders uit De Lier en omgeving middels de PACAS-installatie van de gewasbeschermingsmiddelen kan worden ontdaan, is op meerdere terreinen nog onzeker. Hierover valt pas in 2025 een definitieve beslissing, nadat het DO is uitgewerkt en er overeenstemming is bereikt met de grondeigenaren en de Waterzuiveringscoöperatie Westland U.A. als opdrachtgever.

Op AWZI Houtrust is een verduurzamingskans opgepakt. De bestaande buisbeluchting wordt vervangen door een plaatbeluchting. Deze heeft een hoger rendement en een langere levensduur. Door een positieve business -case voor zowel Delfland als Delfluent is hier in gezamenlijkheid voor gekozen. Deze vervanging is in 2024 gestart en wordt in de loop van 2025 afgerond.

In het transportstelsel is nader onderzoek uitgevoerd naar de wijze waarop RG Morsestraat aangepast kan worden binnen de opgegeven kaders. Voor de uitgaande persleiding wordt vanwege het hoge risico een alternatieve leidingligging onderzocht (als redundant systeem).

Op AWZI Harnaschpolder is de zonneweide die eerder is aangelegd op een goede en veilige wijze in gebruik genomen. Hier zijn we aangelopen tegen diverse uitdagingen zowel op (vergunnings)technisch vlak, als op het gebied van verantwoordelijkheden, de aansturing en de impact op het gebruik in combinatie met de netcongestie. Daarbij zitten er nog uitdagingen in het afkoppelen van de PV-installatie bij negatieve stroomprijzen.

Ook hier zijn verduurzamingskansen geïdentificeerd. Net als op Houtrust is er op Harnaschpolder een positieve business-case voor de vervanging van de bestaand (buis)beluchting door plaatbeluchting. Daarnaast is er een combinatie van meerdere maatregelen (aanleg warmtepompen, vervanging van compressiemenging van de slibgistingstanks door mechanische menging, in serie schakelen van de slibgistingstanks, aanleg van vacuümontgassing). Ook hiervoor is een positieve business-case opgesteld. De uitvoering is echter kostbaar en langdurig en daarvoor is ook aanvullende capaciteit benodigd.

3 Projecten in beeld

Projecten afgerond in 2024

Project Vervanging Ontvangstwerk DGL

Aanleiding: Instandhoudingsopgave DGL / Arbo technische opgave

Totaal uitgave: €1.500.000

Opgave

Vervanging en aanpassingen harkrooster en ontvangstwerk ten behoeve van Arbo wetgeving en levensduurverlenging.

Context

Opstelling is niet onderhoudbaar en einde levensduur waardoor grootschalige vervanging noodzakelijk is.

Realisatie

In 2024 is dit project geactiveerd, er bleek nog een enkele modificatie nodig om de installatie veilig te kunnen bedrijven.

Veilige toestand biogasinstallatie DGL en NWA

Betreft: Komen tot veilige toestand biogasveiligheid

Aanleiding: Instandhoudingsopgave DGL / NWA

Totaal uitgave: €2.200.000

Opgave

Om te voldoen aan de Atex-wetgeving, zijn diverse installaties op DGL en NWA aangepast, zodat een inherent veilige situatie ontstaat en het risico op explosies van (geproduceerd) biogas is geminimaliseerd. Grootste zichtbare aanpassing is dat al het slib van NWA op DGL wordt behandeld.

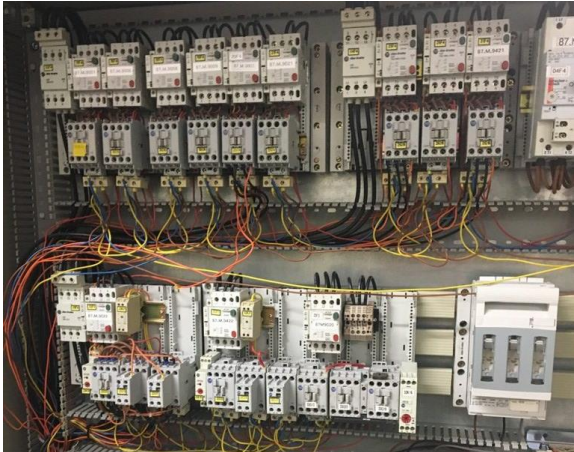
Context

Naar aanleiding van de explosie op RWZI Raalte zijn alle installaties periodiek gekeurd. De te nemen maatregelen worden opgenomen in een EVD (explosieveiligheidsdocument) en de organisaties moeten de maatregelen dit hierin zijn opgenomen, uitvoeren.

Realisatie

Alle technische maatregelen zijn in 2022 en 2023 uitgevoerd. In 2024 is het nieuwe EVD opgeleverd. Aansluitend is het slibtransport vanaf NWA naar DGL geëlektrificeerd.

Project Vervangen Procesautomatisering NWA

Betreft:	Vervanging van procesautomatisering en besturingskasten NWA
Aanleiding:	Veroudering van bestaande besturing en toepassen nieuwe standaard
Totaal uitgave:	€ 3.100.000

Opgave

Vervanging van de procesautomatisering van AWZI Nieuwe Waterweg.

Context

Vervanging controllers, besturingskasten en toepassing nieuwe standaard

Realisatie

Start uitvoering in 2021 met vastleggen standaard, maken van functioneel ontwerpen. In 2022 aanleggen van glasvezelnetwerk en bestellen alle hard- en software. In 2023 aansluiten van alle kasten, In 2024 heeft oplevering plaatsgevonden

Project Vervangen persleiding Perdiksepad

Betreft:	Vervanging leiding in Perdiksepad (1, 2 en 3) (4) Leiding tussen begraafplaats en nieuwbouw, en (5) zinker Kralingerpad.
Aanleiding:	Diverse aanpassingen ten behoeve van nieuw terrein Rijk Zwaan.
Totaal uitgave:	€ 390.000

Opgave

Diverse aanpassingen ten behoeve van nieuw terrein Rijk Zwaan.

Context

Nieuwe inrichting terrein Rijk Zwaan waardoor aanpassingen in het systeem moeten worden gedaan.

Realisatie

Start uitvoering in 2022 met vervanging delen 1 t/m 3. Uitvoering vervanging delen 4 en 5 heeft in 2024 plaatsgevonden

Project Aanpassingen RG Merellaan

Betreft:	Civiele aanpassingen ten behoeve van inspectie persleidingtracés, ondermeer verplaatsen en vernieuwen van afsluiters.
Aanleiding:	Het uitvoeren van inspecties zoals benoemd in de Lange Termijn Assetmanagement Planning Transportsysteem.
Totaal uitgave:	€ 730.000,-

Opgave

Aanpassing afsluiters ten behoeve van inspectie.

Context

Civiele aanpassingen nodig om een PIG-lanceerinrichting te kunnen opbouwen om de leiding tussen RG Merellaan en RG Maassluis te kunnen inspecteren.

Realisatie

In 2024 zijn de afsluiters succesvol vervangen. Daarbij is ook het leidingwerk binnen het gemaal aangepast en is een Y-stuk aangebracht waarop een lanceerinrichting is te plaatsen.

Project Elektrotechnische aanpassing 8 rioolgemaal

Betreft:	Vervangen elektrotechnische installaties 8 rioolgemaal
Aanleiding:	Huidige elektrotechnische installaties van 8 RG moest worden vervangen door het bereiken van de technische levensduur
Totaal uitgave:	€ 250.000

Opgave

Instandhoudingsopgave.

Context

De elektrotechnische installaties van rioolgemaal, waar ondermeer de frequentieomvormers deel van uitmaken, hebben een beperkte levensduur. Ca om de 10 jaar moeten deze installaties worden vervangen. In 2023/2024 is dat voor 8 rioolgemaal die afvoeren naar NWA gebeurd. Hierbij is slechts gedeeltelijk gebruik gemaakt van het beschikbare investeringsbudget. Een deel van de aanpassing is meegenomen met het reguliere onderhoud en betaald uit de exploitatie.

Realisatie

Het project is gereed. Het niet aangewende krediet zal terug worden gevoerd naar het verzamelkrediet.

Project Vervangen en vergroten CV-ketels DGL

Opgave

Instandhoudingsopgave.

Context

Voor de verwarming van de bedrijfsgebouwen en de slibgistingstanks, is een CV-ketel nodig. De bestaande ketel had een te lage capaciteit en moest vervangen worden door 2 nieuwe ketels.

Realisatie

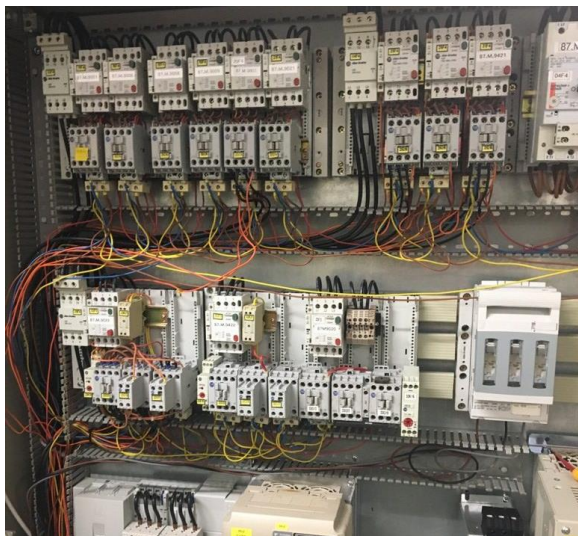
Het project is gereed. In 2023 is de eerste ketel vervangen, in 2024 is de tweede ketel vervangen en zijn de leidingen aangepast.

Betreft: Vervangen verwarmingsketel
DGL en uitbreiding capaciteit

Aanleiding: Huidige verwarmingsketel
moest worden vervangen
door het bereiken van de
technische levensduur en er
was meer capaciteit nodig.

Totaal uitgave: € 900.000

Project Vervangen Procesautomatisering DGL

Betreft:	Vervanging van procesautomatisering DGL
Aanleiding:	Veroudering van bestaande besturing en toepassen nieuwe standaard
Totaal raming:	€ 7.700.000

Opgave

Vervanging van de procesautomatisering van AWZI De Groote Lucht.

Context

Vervanging verouderde controllers en toepassing nieuwe standaard

Realisatie

Start uitvoering in 2023 met vastleggen standaard, maken van functioneel ontwerpen. In 2024 heeft het aanleggen van glasvezelnetwerk plaatsgevonden, zijn alle hard- en software besteld en zijn de ontwerpen gemaakt voor de vervanging van de eerste 2 controllers. Ook zijn de teams die de ombouw vormgeven en uitvoeren aanbesteed, In 2025/2026 staat het vervangen van overige de controllers gepland.

Project luchtbehandeling RG DGL (RG De Lier, Maasland, Merellaan Maassluis)

Betreft:	Vervangen geurbehandeling 4 rioolgemalen
Aanleiding:	Geurklachten maken duidelijk dat huidige installatie niet meer voldoet
Totaal raming:	€ 200.000,-

Opgave

Instandhoudingsopgave.

Context

Bestaande geurbehandeling voldoet niet meer. Nieuwe geurbehandeling wordt gerealiseerd m.b.v. UV-techniek

Realisatie

Het eerste gemaal in Maasland is gerealiseerd in 2023. In 2024 is in RG Maassluis een andere installatie als pilot geplaatst. Deze pilot was succesvol en daarmee is er ruimte voor structurele vervanging. Aanpassingen van RG De Lier, RG Merellaan en RG Maassluis is gepland voor 2025/2026.

Project Vervanging Effluentgemaal NWA

Betreft:	Vervanging huidige Effluentgemaal NWA
Aanleiding:	Instandhoudingsopgave.
Totaal raming:	€2.500.000

Opgave

Vervanging Effluentgemaal.

Context

Huidige effluentgemaal is einde levensduur en dient vervangen te worden.

Realisatie

Realisatie is afhankelijk van de gekozen oplossingsrichting. Renovatie had de voorkeur, maar er bleek in de droge kelder te weinig ruimte voor alle noodzakelijke installaties. Daarbij zijn ook diverse aanpassingen nodig die impact hebben op de civieltechnische aspecten. Waarschijnlijk kan pas in 2025 een definitieve vervangingsstrategie worden vastgesteld. Hierbij speelt de mogelijk locatie van het gemaal een belangrijke rol, zeker met het oog op het ondersteunende leidingwerk én de toekomstige aanpassingen op de zuivering.

Project Vervangen bestaande leidingen RG Maasdijk

Betreft:	Vervangen persleiding Maasdijk-Staelduinen
Aanleiding:	Ligging en materiaaleigenschappen zorgen ervoor dat de leiding is vervormd en vervangen moet worden.
Totaal raming:	€ 2.500.000

Opgave

Instandhoudingsopgave.

Context

Object was vanuit de instandhouding gesignaleerd en is in de planning naar voren gehaald in verband met de meekoppelkans met Persleiding De Lier-Staelduinen (aan te leggen t.b.v. Collectieve Zuivering). Deze synergie zorgt echter ook voor enkele uitdagingen, vooral in het ruimtelijke beslag, maar ook in de tijd.

Realisatie

Project zit in de ontwerpfase. Er is een samenhang qua tracé met 702076-002 Persleiding De Lier-Staelduinen, omdat beide leidingen gedeeltelijk in hetzelfde tracé liggen. Daarbij zorgt het voorkeurstracé voor uitdagingen met enkele grondeigenaren.

Project Vervangen daken slibbuffers en indikers

Betreft:	Vervangen daken slibbuffers en -indikers
Aanleiding:	De huidige dakbedekking voldoet niet mee en de daken zijn daarmee niet meer veilig toegankelijk
Totaal raming:	€ 150.000

Opgave

Instandhoudingsopgave.

Context

De daken van de slibbuffers en slibindikers zijn niet meer voldoende waterdicht en ook niet meer constructief veilig. Deze moeten worden vervangen zodat ze weer toegankelijk en functioneel zijn. Dat kan pas als ze tijdelijk buiten gebruik worden gesteld. Dat is in 2024 nog niet mogelijk geweest

Realisatie

Project zit in de ontwerpfase. Zodra er meer slibverwerkingscapaciteit is gerealiseerd (ondermeer door vervanging van de bandindikker en de slibcentrifuge) kunnen de daken van de slibbuffers en -indikers worden vervangen.

Project Persleiding de Lier-Maasland

Betreft:	Vervangen stuk persleiding tussen rioolgemaal de Lier en rioolgemaal Maasland.
Aanleiding:	Inspectie heeft laten zien dat een gedeelte van de persleiding er slecht aan toe is.
Totaal raming:	€ 1.500.000,-

Opgave

Het vervangen van een (gedeelte van) de persleiding van De Lier naar Maasland

Context

Bij de persleidinginspectie die in 2023 is uitgevoerd, is gebleken dat een gedeelte van de persleiding (sectie C, de kruising met de Gaag) erg slecht was door chemische aantasting en op korte termijn vervangen moet worden, terwijl een gedeelte ernstig vervormd is en op afzienbare termijn vervangen moet worden.

Realisatie

In 2024 is besloten niet 70 meter maar een groter gedeelte van de leiding te vervangen (+/- 1200 meter). Dit vanwege de ligging van de leiding en de staat van de overige leiding. Naar verwachting is in de tweede helft van 2025 de leiding vervangen middels een horizontaal gestuurde boring.

Project Omgevingsvergunning AWZI DGL & NWA

Opgave

De huidige omgevingsvergunningen van de zuivering NWA en DGL moeten geactualiseerd worden. Omdat er veel wijzigingen zijn te verwachten, worden alle aanpassingen in één aanvraag verwerkt. Hiervoor zijn voor meerdere installaties (schets)ontwerpen nodig om de impact te kunnen bepalen.

Context

De huidige vergunningen moeten aangepast worden op alle benodigde aanpassingen. Om proceduretijd te beperken is ervoor gekozen alle aanpassingen in één aanvraag te verwerken

Realisatie

In 2024 heeft een ingenieursbureau alle benodigde onderzoeken uitgevoerd, waarna de onderzoeksresultaten voorafgaand aan de formele indiening ter beoordeling bij het bevoegd gezag zijn neergelegd. De verwachting is dat de vergunning medio 2025 kan worden aangevraagd.

Betreft:	Verandervergunning
Aanleiding:	Actualisatie vergunningen benodigd voor hogere verwerkingscapaciteit en verlenging levensduur.
Totaal raming:	€ 600.000,-

Project Optimalisatie RG Morsestraat

Opgave

Er moet een toekomstbestendige afvoer worden gerealiseerd.

Context

Het beschikbare terrein is erg beperkt, terwijl de benodigde capaciteit erg hoog is. Dit zorgt voor een hoge complexiteit, waardoor meerdere oplossingsrichtingen niet haalbaar blijken.

Realisatie

In het transportstelsel is nader onderzoek uitgevoerd naar de wijze waarop RG Morsestraat aangepast kan worden binnen de opgegeven kaders. Daarbij is de status van het gemaal opnieuw ter discussie gesteld. Voor de uitgaande persleiding wordt vanwege het hoge risico een alternatieve leidingligging onderzocht (als redundant systeem).

Betreft:	Aanpassing installatie
Aanleiding:	Sinds de oplevering van RG Morsestraat wordt geconstateerd dat het gemaal niet optimaal draait. Hierdoor treedt vervuiling op, maar ook bovenmatige slijtage. Daarnaast is de huidige persleiding in slechte staat.
Totaal raming:	€ 8.040.000,-

Project Energiezuinige beluchting Houtrust

Betreft:	Aanpassing installatie
Aanleiding:	Mogelijkheid om een energiezuiniger beluchtingssysteem toe te passen.
Totaal raming:	€ 2.680.000,-

Opgave

Er moet een energiezuinige beluchting worden geplaatst op AWZI Houtrust.

Context

De huidige beluchting van de aëratietanks op HRT gebeurt met behulp van beluchtingsbuizen. Binnen de regulier vervanging is een voorstel gedaan om deze te vervangen door beluchtingsplaten. Doordat deze een langere levensduur hebben, maar vooral energiezuiniger zijn was hiervoor een positieve businesscase.

Realisatie

Eind 2024 is gestart met de vervanging van de beluchting van de eerste straat. In 2025 wordt de beluchting van de andere straten vervangen.

Voor AWZI Harnaschpolder wordt ook de vervanging van de beluchting voorbereid. De vervanging zal niet voor 2026 kunnen starten.

Project Zonne-energie Waterketen

Betreft:	Verduurzaming energie
Aanleiding:	Energieneutraliteit
Totaal raming:	€ 4.550.000,-

Opgave

Vanuit de strategie Energieneutraal 2025 is er een opgave om meer energie op te wekken. Hiervoor is op AWZI HNP een zonnepark gerealiseerd met meer dan 6.000 panelen.

Context

Delfland wil energieneutraal zijn in 2025 en naast energiebesparing is ook extra opwekking nodig. Het zonnepark op HNP moet hieraan bijdragen

Realisatie

In Q3 van 2024 is het zonnepark aangesloten op de middenspanningsring van AWZI Harnaschpolder. In het voorjaar van 2025 worden de laatste restpunten verholpen en vindt naar verwachting de overdracht plaats. Eerder was bedacht dat er zonnepanelen geplaatst konden worden op de bedrijfsgebouwen van Houtrust. Dit is onderzocht, maar bleek complexer en duurder dan vooraf gedacht. Uiteindelijk was er geen sluitende business-case en is ingezet op meer doelmatigere aanpassingen

3.1 Bijdrage van de projecten aan energie-/klimaatneutraliteit.

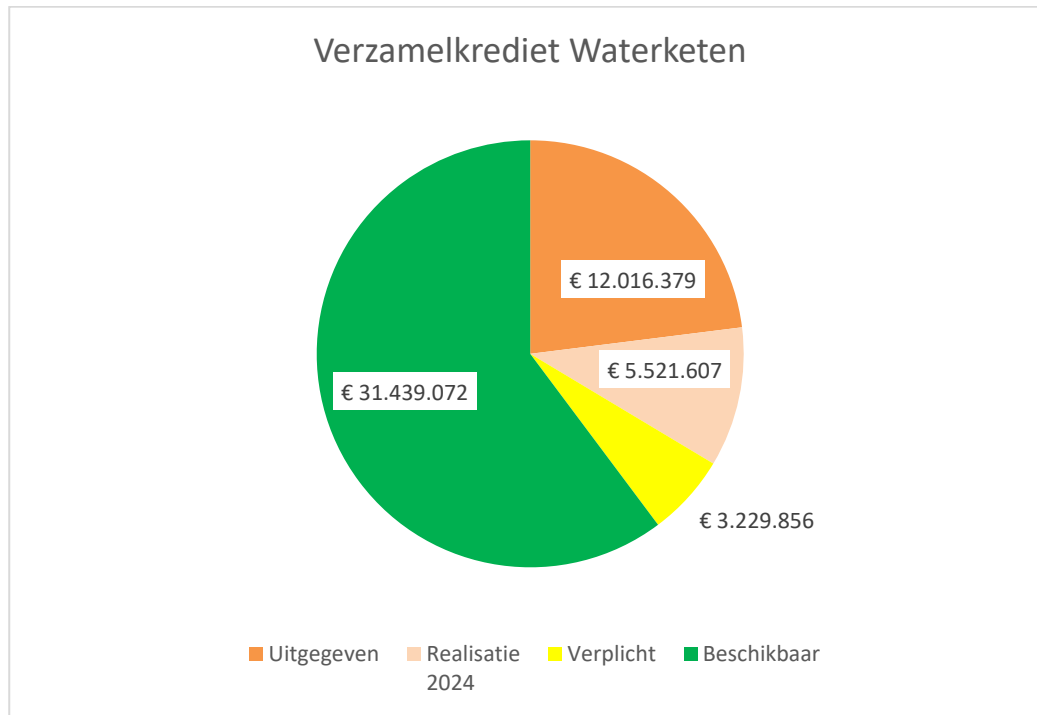
Onderstaand een 'geactualiseerde' tabel (medio 2024)

Titel maatregel/ project	Netto energieopwekking en/of -besparing totaal [GJp/jaar]	Geplande CO ₂ -reductie [CO ₂ -eq./jaar]
Serievergisting, warmtepomp en mechanische menging op AWZI Harnaschpolder	28.327	3.588
Plaatbeluchting AWZI Harnaschpolder	14.652	1.856
Plaatbeluchting AWZI Houtrust	4.344	550
windturbine Nieuwe Waterweg*	36.250	3.631,9
Zonneweide AWZI Harnaschpolder	16.208	1.623,9
Zonneweide Kapittelland*	4.009	401,7

**Over de projecten die buiten de waterketen vallen, wordt geen verantwoording afgelegd in deze rapportage, deze vallen buiten het verzamelkrediet.*

4 Financiën in zicht

Met het besluit van de VV van juni 2023 (dossier 2852) is het krediet en IP voor de Instandhoudingsprojecten waterketen en verbeteringen (IP 702070) opgehoogd. Met besluit dossiernummer 2901 is het een verzamelkrediet geworden. In 2024 bedraagt het verzamelkrediet 52M€.

Project-	Naam	Uitvoerings krediet	Reeds geactiveerd	Realisatie 2024	Verplicht	Beschikbaar
0.702070/001	Vervangingen zuiveringstechnische werken					
0.702070/004	Vervanging effluentgemaal NWA	2.500.000	676.080	1.842	-	1.822.077
0.702070/009	Vervanging ontvangstwerk DGL	1.496.000	1.269.883	130.016	90.873	5.228
0.702070/010	Aanpassing slibontwatering DGL	1.400.000	1.151.277	144.130	66.646	37.946
0.702070/014	Daken slibbuffers en indikkers DGL	150.000	-	-	-	150.000
0.702070/016	8 rioolgemalen NWA elektr. techn. aanpassen	800.000	251.320	-	168.343	380.337
0.702070/017	Vervanging controllers en elektr. installaties DGL	3.388.000	679.061	504.805	768.120	1.436.014
0.702070/018	Vervanging controllers en elektr. installaties NWA	3.100.000	2.354.649	569.116	95.954	80.281
0.702070/019	Vervangen persleiding Perdiksepad	388.914	161.698	128.497	-	98.718
0.702070/020	Vervangen bestaande leidingen RG Maasdijk	555.000	52.877	250.122	70.047	181.954
0.702070/021	Vervanging luchtbehandeling rioolgemalen DGL	200.000	78.021	17.243	6.979	97.758
0.702070/022	Aanpassingen RG Merellaan	730.000	20.582	697.952	-	11.466
0.702070/023	Vervangen en vergroten CV-ketels	1.055.000	396.501	474.203	74.374	109.922
0.702070/026	Vervangen en uitbreiden Bandindikker DGL	3.606.000	-	-	-	3.606.000
0.702070/027	Capaciteitsuitbreiding centrifuges DGL	2.174.000	-	-	-	2.174.000
0.702070/028	Denitrificerend zandfilter PA en C-bron	2.275.000	-	-	-	2.275.000
0.702070/029	Capaciteitsuitbreiding biogaslijn DGL	3.275.000	-	-	-	3.275.000
0.702070/030	Aluminiumopslag- en doseerinstallatie vervangen	1.349.000	-	-	-	1.349.000
0.702070/031	Aanpassen sliblijn DGL; indikkers en ruimtes	1.633.000	-	-	-	1.633.000
0.702070/032	Omgevingsvergunning AWZI DGL & NWA	600.000	-	416.909	61	183.030
0.702070/033	Persleiding de Lier-Maasland	150.000	-	43.528	100.229	6.243
0.702070/034	Vervanging beluchting Houtrust	2.680.000	-	1.132.952	582.094	964.954
0.702070/035	Onbemand slibverladen HNP	195.000	-	-	138.000	57.000
0.702082/001	Veilige toestand biogasinstallatie DGL en NWA	2.815.000	1.798.636	390.322	121.723	504.319
0.702085/002	Verhogen biogasopbrengst Harnaschpolder	2.800.000	204.873	-	521.127	2.074.000
0.702085/003	Zonne energie Waterketen (Harnaschpolder)	4.550.000	2.304.802	512.884	365.063	1.367.251
0.702089/001	Verleggen persleidingen A4 Haaglanden- N14	302.000	-17.235	2.675	-	316.560
0.702090/001	Optimalisatie transportsysteem RG Morsestraat	8.040.000	633.352	104.409	60.223	7.242.015
		€ 52.206.914	€ 12.016.379	€ 5.521.607	€ 3.229.856	€ 31.439.072

Tabel 1 Overzicht per 1/1/2025

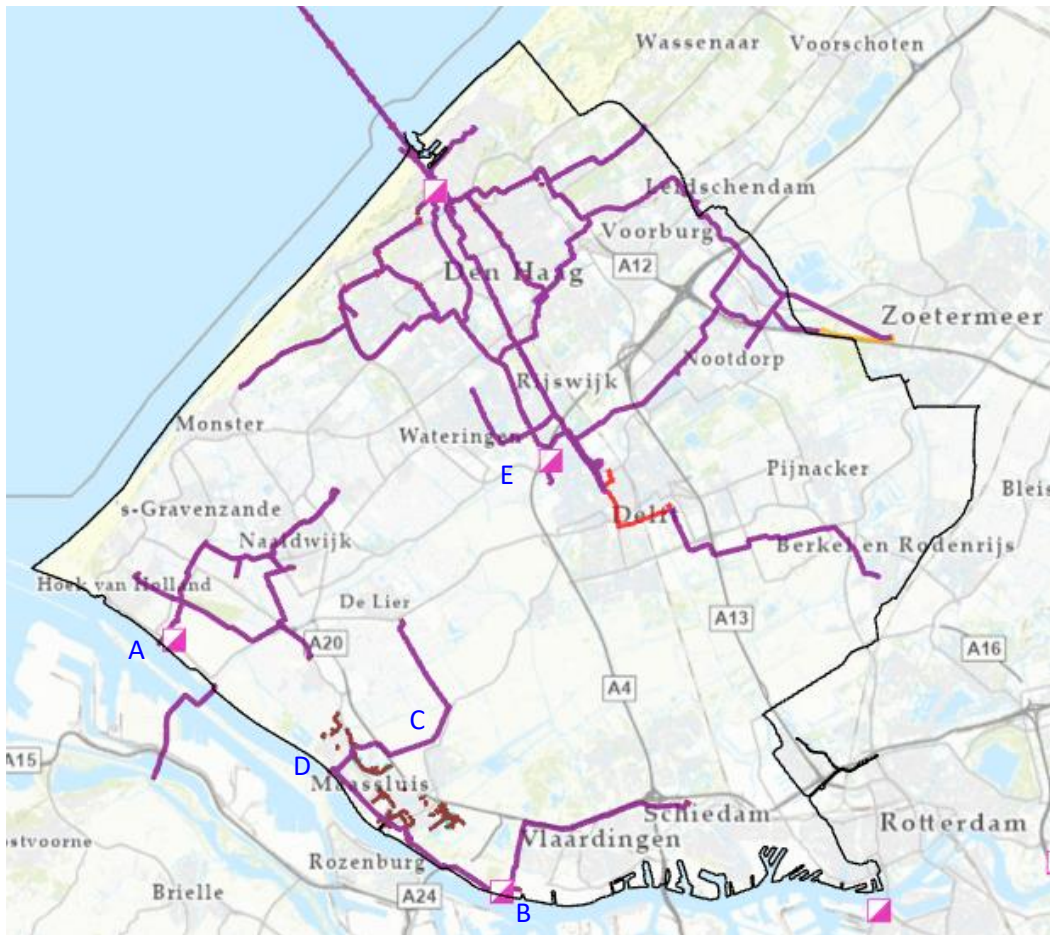
5 Planning in perspectief

Projectnummer	Projecten	2024	2025	2026	2027
0.702070/004	Vervanging effluentgemaal NWA				
0.702070/009	Vervanging ontvangstwerk DGL				
0.702070/014	Daken slibbuffers en indikers DGL				
0.702070/016	8 rioolgemalen NWA elektr. techn. aanpassen				
0.702070/017	Vervanging controllers en elektr. installaties DGL				
0.702070/018	Vervanging controllers en elektr. installaties NWA				
0.702070/019	Vervangen persleiding Perdiksepolder				
0.702070/020	Vervangen bestaande leiding RG Maasdijk				
0.702070/021	Vervanging luchtbehandeling rioolgemalen DGL				
0.702070/022	Aanpassingen RG Merellaan				
0.702070/023	Vervangen en vergroten CV-ketels				
0.702070/026	Vervangen en uitbreiden Bandindikker DGL				
0.702070/027	Capaciteitsuitbreiding centrifuges DGL				
0.702070/028	Denitrificerend zandfilter PA en C-bron				
0.702070/029	Capaciteitsuitbreiding biogaslijn DGL				
0.702070/030	Aluminiumopslag en -doseerinstallatie vervangen				
0.702070/031	Aanpassen sliblijn DGL; indikers en ruimtes				
0.702070/032	Omgevingsvergunning AWZI DGL & NWA				
0.702070/033	Persleiding de Lier-Maasland				
0.702070/034	Vervanging beluchting Houtrust				
0.702070/035	Onbemand slibverladen HNP				
0.702082/001	Veilige toestand biogasinstallatie DGL en NWA				
0.702085/002	Verhogen biogasopbrengst Harnaschpolder				
0.702085/003	Zonne energie Waterketen (Harnaschpolder)				
0.702089/001	Verleggen persleidingen A4 Haaglanden- N14				
0.702090/001	Optimalisatie transportsysteem rioolgemaal Morsestraat				

Legenda	
	Voorbereiding
	Realisatie
	Gereed

6 Uitvoering op kaart

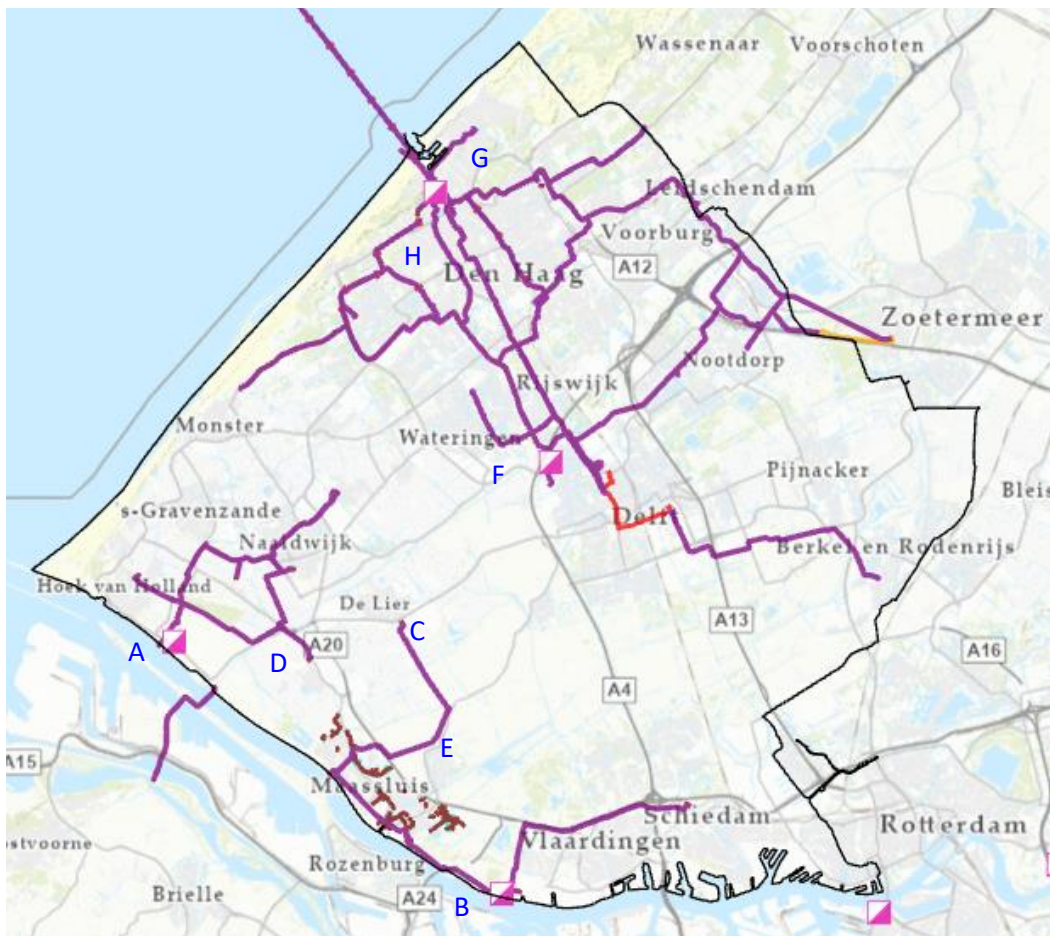
Projecten afgerond in 2024

Objecten:

- A) AWZI Nieuwe Waterweg
 - Vervanging PA én besturingskasten
 - Vervanging frequentieomvormers 8 RG
 - Veilige toestand biogasinstallaties
- B) AWZI De Groote Lucht
 - Renovatie ontvangstwerk
 - Veilige toestand biogasinstallaties
 - Vervanging verwarmingsketels
- C) Persleiding De Lier-Maasland
 - Vervanging persleiding nabij Perdiksepad
- D) Rioolgemaal Merellaan
 - Vervanging afsluiters tbv persleidinginspectie

Projecten in uitvoering doorlopend naar 2025

Objecten:

- A) AWZI Nieuwe Waterweg
 - Vervanging effluentgemaal
 - Omgevingsvergunning AWZI NWA
- B) AWZI De Groote Lucht
 - Vervanging PA
 - Omgevingsvergunning AWZI DGL
 - Vervanging daken slibbuffers
- C) Persleiding De Lier- Maasland
 - Vervanging kruising met de Gaag en ligging tot RG Maasland
- D) Persleiding Maasdijk-Staelduinen
 - Vervanging persleiding
- E) Rioolgemaal Maassluis
 - Vervanging luchtbehandeling
- E) AWZI Harnaschpolder
 - Aanleg zonneweide
 - Onbemande slibverlading
- F) AWZI Houtrust
 - Vervanging beluchting
- G) RG Morsestraat
 - Aanleg 2^e Morsestraatleiding

Programma	Onderwerp	Verstrekker/programma	NL/EU Subsidie	einddatum project	% Subsidie	Omvang (voorlopige) beschikking	Nog te ontvangen	Status
Waterveiligheid	Uitgaven voor de uitvoering van het provinciaal beheerplan Natura 2000 (solleveld & kapittelduinen) -2012 tm 2021 deadline 01-06-2022	Incidentele bijdrage/PZH	NL	31-12-2020	100%	€ 1.041.000	€ 79.053	subsidiebeschikking verleend
Waterveiligheid	PZH Natuurmaatregelen SNZH 2023-2025 (Solleveld en Kapittelduinen)	Prov. Zuid Holland	NL	14-8-2025	100%	€ 992.000	€ 462.934	subsidiebeschikking verleend
Waterkwaliteit	POP3 NEZ Lierwating	EU/POP3	EU	31-7-2021	50%	€ 319.903	€ 0	afgerond
Waterkwaliteit	POP3 Aquatisch Ecologisch Netwerk Delfland (NEZ div. loc.)	EU/POP3	EU	31-12-2024	50%	€ 448.821	€ 39.923	Vaststelling aangevraagd
Waterkwaliteit	POP3 Vismigratie ZH 00108 en NEZ In volle vaart naar betere waterkwaliteit in Delfland	EU/POP3	EU	31-12-2023	50%	€ 1.919.560	€ 1.919.560	vaststelling aangevraagd
Waterkwaliteit	H2020 Europe PROMISCES	Horizon 2020 Europe	EU	31-12-2025	100%	€ 66.000	€ 9.900	subsidiebeschikking verleend
Waterkwaliteit	Waternatuur Delfland - NEZ-en	EU/GLB/NSP	EU	31-12-2026	100%	€ 1.440.000	€ 720.000	subsidiebeschikking verleend
Waterkwantiteit	Project Beter Bergen Bergsluis (Deltafonds Zoetwater)	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	NL	31-12-2027	50%	€ 1.757.500	€ 1.757.500	subsidiebeschikking verleend
Waterketen	Ondersteuningsprogramma Klimaatneutraliteit - UvW project Lachgas	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (UvW)	NL	31-12-2027	50%	€ 196.600	€ 39.320	subsidiebeschikking verleend
Bestuur & Organisatie	SIM 18156 Jachthuis (gemaal met dienstwoning)	Rijksdienst Cultureel Erfgoed/SIM	NL	31-12-2025	60%	€ 22.050	€ 3.307	subsidiebeschikking verleend
Bestuur & Organisatie	SIM 200041 Schaaeweimolen molenwetering	Rijksdienst Cultureel Erfgoed/SIM	NL	31-12-2025	60%	€ 12.422	€ 1.863	subsidiebeschikking verleend
Bestuur & Organisatie	SIM 26592 Dijkmolen	Rijksdienst Cultureel Erfgoed/SIM	NL	31-12-2025	60%	€ 36.000	€ 5.200	subsidiebeschikking verleend
Bestuur & Organisatie	SIM 26626 Wippersmolen	Rijksdienst Cultureel Erfgoed/SIM	NL	31-12-2025	60%	€ 11.602	€ 1.740	subsidiebeschikking verleend
Bestuur & Organisatie	SIM 32906 Nieuwlandsemolen	Rijksdienst Cultureel Erfgoed/SIM	NL	31-12-2025	60%	€ 26.080	€ 6.520	subsidiebeschikking verleend
Bestuur & Organisatie	SIM 33387 Groeneveldsmolen	Rijksdienst Cultureel Erfgoed/SIM	NL	31-12-2025	60%	€ 27.231	€ 6.741	subsidiebeschikking verleend
Bestuur & Organisatie	SIM 37974 Van Woudsekade gemaal	Rijksdienst Cultureel Erfgoed/SIM	NL	31-12-2025	60%	€ 21.690	€ 3.253	subsidiebeschikking verleend
Bestuur & Organisatie	Molens PZH 200041 Schaaeweimolen	PZH/Subsidieregeling molens Zuid-Holland	NL	31-12-2025	38%	€ 7.868	€ 2.624	subsidiebeschikking verleend
Bestuur & Organisatie	Molens PZH 26592 Dijkmolen 114166	PZH/Subsidieregeling molens Zuid-Holland	NL	31-12-2025	38%	€ 22.800	€ 3.800	subsidiebeschikking verleend
Bestuur & Organisatie	Molens PZH 26626 Wippersmolen	PZH/Subsidieregeling molens Zuid-Holland	NL	31-12-2025	38%	€ 7.348	€ 1.223	subsidiebeschikking verleend
Bestuur & Organisatie	Molens PZH 32906 Nieuwlandsemolen	PZH/Subsidieregeling molens Zuid-Holland	NL	31-12-2025	38%	€ 16.517	€ 2.752	subsidiebeschikking verleend
Bestuur & Organisatie	Molens PZH 33387 Groeneveldsmolen	PZH/Subsidieregeling molens Zuid-Holland	NL	31-12-2025	38%	€ 17.303	€ 2.883	subsidiebeschikking verleend
Bestuur & Organisatie	SIM 527754 Rompmolen De Oude Lier	Rijksdienst Cultureel Erfgoed/SIM	NL	31-12-2027	60%	€ 36.000	€ 19.800	subsidiebeschikking verleend
Bestuur & Organisatie	Molens PZH 527754 Rompmolen De Oude Lier	PZH/Subsidieregeling molens Zuid-Holland	NL	31-12-2027	14%	€ 8.400	€ 1.400	subsidiebeschikking verleend
Bestuur & Organisatie	SDE++ zonnepanelen Harnaschpolder		NL	31-8-2037	100%	€ 1.391.439	€ 1.391.439	subsidiebeschikking verleend
Bestuur & Organisatie	SDE++ AWZI Houtrust	PV dakopstellingen AWZI Houtrust - Den Haag	NL	30-6-2038	100%	€ 283.000	€ 283.000	subsidiebeschikking verleend
Bestuur & Organisatie	eDNA voedselwebanalyse (subsidieregeling PZH Groen 2016)	Prov. Zuid Holland	NL	1-7-2023	50%	€ 42.350	€ 0	afgerond
Bestuur & Organisatie	WOO (Wet Open Overheid)	Ministerie van Binnenlandse zaken en koninkrijksrelaties	NL	31-12-2027	100%	€ 1.091.151	€ 486.057	subsidie aangevraagd
Bestuur & Organisatie	NPLG uitvoeringskosten Waterschappen	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	NL	31-12-2023	100%	€ 300.000	€ 0	vaststelling aangevraagd
Bestuur & Organisatie	PZH Groot Onderhoud Groeneveldse Molen	Prov. Zuid Holland	NL	31-12-2025	100%	€ 48.000	€ 9.600	subsidiebeschikking verleend
Bestuur & Organisatie	MDIEU	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid	NL	31-12-2025	51%	€ 339.698	€ 339.698	subsidie aangevraagd

Onderwerp	Bijstelling Investeringsplan en Krediet project 'Beter Benutten Bergsluis' na afronding voorlopig ontwerp
Versienummer	1
Dossiernummer	3417
D&H datum	dinsdag 15 april 2025
Wijze agenderen	Openbaar

1) Het gevraagde besluit

1. Het investeringsplan voor het project 'Beter benutten Bergsluis', met nieuw geraamde kosten ter hoogte van € 4.617.600 vast te stellen;
2. Het hiervoor eerder verstrekte krediet ter hoogte van € 3.225.000 met € 1.007.000 te verhogen tot een bedrag van € 4.232.000.

2) Aanleiding

De Verenigde Vergadering (VV) heeft op 19 november 2020 (dossiernummer 2006) ingestemd met de aanpassing van de Bergsluis. Hiermee is ingestemd met de realisatie van een nieuw inlaatpunt voor zoet water, een efficiëntere sturing van het waterbeheer en een tweezijdige vismigratie. De aangevraagde bedragen waren gebaseerd op een schetsontwerp. Hierdoor kon het landelijk Bestuurlijk Platform Zoetwater (vergadering 27 november 2020) de aanvraag van het Bergsluis project tijdig indienen bij het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Dit heeft geleid tot een initiële reservering van € 1,4 mln, en een beschikking in 2024 van € 1.757.500,- in het Deltafonds subsidietranche Deltaprogramma Zoetwater 2022 - 2027.

In samenwerking met het hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard (HHSK) is het ontwerp in de periode 2020 tot 2023 verder uitgewerkt. Onder andere door gestegen materiaal- en arbeidskosten bleek het in eerste instantie aangevraagde krediet en investeringsplan ontoereikend en is gevraagd om aanpassing van het krediet en investeringsplan. Op 30 november 2023 heeft de Verenigde Vergadering ingestemd met de aanpassing van het krediet en investeringsplan.

Na aanpassing van het krediet en investeringsplan is het college een samenwerkingsovereenkomst met HHSK aangegaan. In deze samenwerkingsovereenkomst is o.a. de wijze van samenwerking en de wijze waarop financiën tussen partijen worden geregeld vastgelegd. HHSK en Delfland hebben vervolgens opdracht gegeven voor de verdere uitwerking van het ontwerp tot een voorontwerp. Ook een actualisatie van de kostenraming was onderdeel van deze opdracht.

Het ontwerp van het gemaal en de vispassage is daarmee ver genoeg uitgewerkt om de aanbesteding te kunnen starten. Uit de geactualiseerde kostenraming blijkt echter dat de kosten van het gemaal naar verwachting hoger zullen zijn dan het beschikbaar gestelde krediet. De hogere kosten zijn het gevolg van onder andere het flink gestegen prijspeil, de realisatie naast de oude schutsluis en de eisen die volgen uit de samenwerking met de drie betrokken partijen. Voordat het project aanbesteed kan worden moet het eerder door de VV vastgestelde Investeringsplan (IP) en beschikbaar gestelde krediet worden verhoogd. Na een positief VV-besluit om het IP- en krediet bij te stellen kan de aanbesteding worden gestart. Voorwaarde is dat ook de VV van HHSK krediet beschikbaar stelt voor het aandeel van HHSK in het project. Besluitvorming door HHSK is voorzien in de VV van 9 juli 2025.

De zeer droge zomer van 2018 schetst een toekomstbeeld waar we nu al steeds vaker mee te maken kunnen krijgen en onderstreept het belang van voldoende zoet water van een goede

Dossiernummer: 3417

kwaliteit. Meer droge periodes is één van de gevolgen van klimaatverandering. Wij zijn daarvoor echter in grote mate afhankelijk van één bron. Voor de toekomst is de huidige zoetwatervoorziening onvoldoende om een toenemende watervraag in alle situaties te faciliteren. Er zijn maatregelen nodig om het zoetwateraanbod in extreme droogtesituaties te verbeteren en om in reguliere situaties te optimaliseren.

Dit probleem wordt op nationaal niveau onderkend. Daarbij is als doelstelling van het Deltaprogramma Zoetwater vastgesteld dat Nederland in 2050 weerbaar moet zijn tegen zoetwatertekorten. De aanpassing is een van de noodzakelijke maatregelen daarvoor, hetgeen sinds de goedkeuring van het schetsontwerp door de VV op 19 november 2020 alleen maar prangender is geworden.

Het aanpassen van Bergsluis is één van de maatregelen en sluit aan bij de aanpak van het Deltaprogramma, waarin adaptief deltamanagement centraal staat. Het aanpassen van de Bergsluis dient meerdere belangen van Delfland. Naast het creëren van (1) een extra en alternatieve zoetwaterbron om op een duurzamer manier water in ons gebied in te laten en minder afhankelijk te zijn van het Brielse Meer (De Bergsluis kan dan in reguliere zomers voorzien in maximaal 38% van de watervraag van Delfland. De aanvoer vindt plaats via het inlaatpunt van HHSK vanuit de Nieuwe Maas) kan er (2) efficiënter worden gestuurd in het waterbeheer, waaronder het tegengaan van verzilting en is (3) tweezijdige vismigratie mogelijk. De aanpassing van de Bergsluis omvat de aanleg van een leiding met een nieuw gemaal dat zo wordt uitgevoerd dat vismigratie mogelijk is.

3) Beoogd effect

Het bijstellen van het in 2023 vastgestelde IP en krediet voor het realiseren van een extra zoetwaterbron en een efficiëntere sturing van het waterbeheer.

Daarna kunnen Delfland en HHSK de aanbesteding voor de realisatie van het gemaal en de vispassage starten.

4) Kernboodschap

Een goede watervoorziening is voor Delfland en voor de van zoetwater afhankelijke functies in het beheergebied van groot belang. Door diverse ontwikkelingen, waaronder klimaatverandering, zal de vraag naar zoetwater in de toekomst stijgen en het wateraanbod onder druk komen te staan. Delfland werkt daarom aan het toekomstbestendig maken van de zoetwatervoorziening. Één van de projecten waarmee we dat doen is realisatie van extra aanvoer van zoetwater bij de Bergsluis in Rotterdam (besluit uit november 2020). Hierdoor is er in regulier droge omstandigheden meer zoetwater beschikbaar, wordt Delfland minder afhankelijk van de aanvoer van zoetwater uit de Brielse Meer en is een efficiëntere sturing van het waterbeheer mogelijk.

Na uitvoering beschikt Delfland over een nieuwe zoetwaterbron, waardoor de robuustheid van de zoetwatervoorziening wordt verbeterd. De aanpassingen leveren bovendien een aantal operationele voordelen op en minder CO₂-uitstoot dan bij aanvoer van water uit het Brielsemeer.

Als gevolg van onder andere de gestegen materiaal- en arbeidskosten wordt het algemeen bestuur van Delfland gevraagd in te stemmen met het verhogen van de in 2023 vastgestelde investeringskosten voor het gemaal. Na de besluitvorming door de VV van Delfland en de VV van HHSK wordt gestart met de aanbesteding van het gemaal en vispassage.

5) Historie – eerdere besluitvorming

- Collegevergadering D&H Delfland 17 maart 2020: maatregelenpakket Deltaprogramma Zoetwater 2021-2027; ingestemd met voordragen van een aantal maatregelen voor subsidie uit het Deltafonds;
- Collegevergadering D&H Schieland en de Krimpenerwaard 16 juni 2020: instemmen met financiële bijdrage van 20% aan project Bergsluis;
- Informatieve VV 15 september 2020 'Beter Benutten Bergsluis';

Dossiernummer: 3417

- VV 20 november 2020 (dossier 2006): instemmen aanpassing gemaal Bergsluis, vaststellen daaraan verbonden Investeringsplannen en kredieten;
- Commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit 17 januari 2023: schriftelijke mededeling bijstelling doorvoercapaciteit zoetwater project 'Beter Benutten Bergsluis' en vooraankondiging bijstelling investeringskredieten.
- Collegevergadering D&H Delfland 24 oktober 2023: aangaan van de samenwerkingsovereenkomst "Beter Benutten Bergsluis" met het hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard.
- Collegevergadering D&H Schieland en de Krimpenerwaard 7 november 2023: aangaan van de samenwerkingsovereenkomst "Beter Benutten Bergsluis" met het hoogheemraadschap van Delfland.
- VV 30 november 2023 bijstelling investeringsplan en krediet project 'Beter Benutten Bergsluis'
- Samenwerkingsovereenkomst project 'Beter benutten Bergsluis', getekend door beide partijen op 22 januari 2024.

6) Regelgeving en Beleid

Het voorstel past binnen:
Het programma Waterkwantiteit

Waterbeheerprogramma 2022-2027:

Onder thema Waterkwantiteit

Benoemde maatregel

Project 'Beter Benutten Bergsluis'. Deze maatregel draagt bij aan voldoende zoet water in het gebied, het beheersen van verzilting (met het oog op de natuur en waterkwaliteit) en de mogelijkheden voor vismigratie.

- 'Toekomstbestendige zoetwatervoorziening Delfland 2050: Ontwikkelingen, doel en aanpak';
- Kaderrichtlijnwater-programma Delfland 2022-2027: oplossen van vismigratieknelpunten;
- Visie Vismigratie Rijn-West (vastgesteld d.d. 10 april 2014 door het Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn West);
- Beleid van Delfland en Schieland: vismigratie onderdeel aanleg van nieuwe kunstwerken;
- Stroomgebiedbeheerplan 3 (2022-2027).

Deltawet/Waterwet

- De Deltawet regelt via de Waterwet dat jaarlijks een Deltaprogramma wordt geschreven. Dit Deltaprogramma zet voor de komende zes jaar uiteen wat de maatregelen en voorzieningen voor onder andere zoetwaterbeleid worden. Per jaar is een Deltaprogramma opgesteld om het Deltaplan Zoetwater uit te voeren.
- Op grond van de Waterwet hebben waterschappen de taak om activiteiten die onder andere uit het Deltaplan Zoetwater voortvloeien, te bekostigen.

7) Financiën

IP	2021	2023 (vastgesteld)	Nieuw (totaal)	Verhoging
Investeringsplan	€ 2.648.000	€ 3.515.000	€ 4.617.600	€ 1.102.600
Krediet	€ 2.430.000	€ 3.225.000	€ 4.232.000	€ 1.007.000

Wijzigingen 702087 Gemaal Bergsluis

Gemaal Bergsluis

Begrotingsprogramma 3: Waterkwantiteit (gemaal)

De kosten à € 5.290.000 kunnen als volgt worden onderverdeeld
(bedragen inclusief BTW):

- Deltafonds zoetwater € 1.757.500
- HHSK 20% van de resterende kosten, geraamd op € 706.500 na subsidie
- Kosten Delfland € 2.826.000 na subsidie, € 4.232.000 zonder subsidie

Dossiernummer: 3417

Bijdragen derden

Subsidie

Mede op basis van het op 20 november 2020 door de VV genomen besluit heeft het landelijke Bestuurlijk Platform Zoetwater op 27 november 2020 de aanvraag van Delfland voor medefinanciering van het project 'Beter Benutten Bergsluis' uit het Deltafonds opgenomen in de subsidietranche Deltaprogramma Zoetwater 2022 - 2027. Voor dit project is in 2020 een subsidie van € 1,4 miljoen gereserveerd. Op 30 november 2024 heeft het college een toekenningsbeschikking voor de subsidie ontvangen. Het toegekende bedrag bedraagt € 1.757.500.

De toegekende subsidie bedraagt 50% van de kosten voor het gemaal. Er wordt een aanvraag ingediend voor een aanpassing van de toegekende subsidie op de naar verwachting hogere kosten. Op dit moment is nog onduidelijk of aanpassing van de subsidie mogelijk is.

Schieland en de Krimpenerwaard

Na aftrek van de € 1.757.500 subsidie betaalt HHSK 20 procent van de kosten voor de aanpassing van het gemaal. HHSK zal mede opdrachtgever worden en dit deel van de kosten direct aan de opdrachtnemer betalen. Dit is ook als zodanig in de inmiddels vastgestelde Samenwerkingsovereenkomst opgenomen en leidt ertoe dat in het aangevraagde krediet niet het aandeel van HHSK is opgenomen.

Effect op jaarlijkse lasten

Kapitaallasten

Voordat bedragen geactiveerd worden, wordt de toegekende subsidie en de bijdrage van het HHSK afgetrokken. Hierdoor worden de kapitaallasten voor de eerste 15 jaar € 202.331/jaar en daarna nog 25 jaar € 64.717/jaar

Exploitatiekosten

De exploitatiekosten voor het gemaal bedragen jaarlijks € 17.878 en komen ten laste van begrotingsprogramma Waterkwantiteit.

Besparing energie(-kosten)

Kostenbesparing ongeveer € 20.000 per jaar (minder energiekosten voor gemaal Winsemius), uitgaande van huidig gebruik, watervraag en klimaat. Deze baten komen ten goede aan de exploitatie van begrotingsprogramma 3: Waterkwantiteit.

8) Duurzaamheid

Bijdrage aan het doel 'Energie neutraal in 2025'

Door de verminderde inzet van gemaal Winsemius (inlaat Brielse Meer water) wordt naar schatting gemiddeld 240.000 kWh/jaar aan energie bespaard.

9) Organisatorische en personele consequenties

De benodigde inzet is opgenomen in de begroting.

10) OR

Niet van toepassing

11) Risico's en beheersmaatregelen

1. Er wordt geen of onvoldoende realisatiekrediet beschikbaar gesteld door de VV van HHSK voor het HHSK aandeel van de totale projectkosten.

Beheersmaatregel

- In de samenwerkingsovereenkomst zijn afspraken over de uitvoering van het project en de kostenverdeling vastgelegd;
- Besluitvorming door het bestuur van HHSK vindt zoveel mogelijk gelijktijdig plaats. Op 9 juli 2025 wordt een voorstel voor het project aan het bestuur van HHSK voorgelegd;
- Bestuurlijk overleg tussen beide waterschappen in het geval er geen realisatiekrediet wordt verstrekt.

2. Het lukt niet om een gebruiksovereenkomst met gemeente Rotterdam vast te stellen.

Dossiernummer: 3417

Beheersmaatregel

- De gemeente Rotterdam is lid van de projectgroep Beter Benutten Bergsluis en vanaf het begin betrokken bij het project;
- De uitgangspunten voor een gebruiksovereenkomst zijn in overleg met de gemeente Rotterdam opgesteld en akkoord bevonden;
- De overeenkomst wordt in samenwerking met de gemeente Rotterdam verder uitgewerkt.

3. Bij hogere realisatiekosten is er een kans om meer subsidie van het Deltafonds te verkrijgen (kans)

Beheersmaatregel

- Er wordt een aanvraag ingediend voor een aanpassing van de toegekende subsidie op de naar verwachting hogere realisatiekosten. De aanvraag zal 50% van de nu verwachte investeringskosten bedragen. Mogelijk zal (een deel van) het aangevraagde bedrag toegekend worden. In de voorliggende kredietaanvraag wordt geen rekening gehouden met subsidie. Het is een meevaller als er meer subsidie wordt toegekend dan tot op heden is beschikt.

12) Communicatie (in- en extern) en participatie

Intern

Over het besluit wordt een bericht opgenomen in de D&H Nieuwsbrief.

Extern

HHSK en de gemeente Rotterdam worden op de hoogte gebracht van het besluit.

Participatie

Niet van toepassing

13) Bekendmaking en vervolgprocedure

Na besluitvorming door de VV van Delfland en de VV van HHSK wordt:

- Een beheerovereenkomst(en) gesloten voor de vispassage en het gemaal;
- De aanbestedingsprocedure afgerond en het werk gegund;
- Het gemaal en de vispassage gerealiseerd binnen de termijn van de subsidie (eind 2027).

14) Bevoegd orgaan

De Verenigde Vergadering is op basis van artikel 77 van de Waterschapswet bevoegd tot het vaststellen van het investeringsplan en het beschikbaar stellen van krediet.

Het college is op grond van artikel 84, lid 1 Waterschapswet, het bevoegde bestuursorgaan dat het besluit mag nemen de overeenkomst aan te gaan.

Op grond van artikel 7 jo. nr. 33 van het mandaatoverzicht van het Mandaatbesluit Delfland 2023 hebben de hoogheemraden volmacht gekregen om overeenkomst die hun portefeuille betreffen te ondertekenen.

15) Toelichting

Besluitvorming HHSK

HHSK kent voor projecten een andere besluitvormingsprocedure dan Delfland.

- Het aanvangskrediet voor het project Bergsluis is in 2021 verstrekt. De verwachte investeringskosten zijn opgenomen in het Meerjareninvesteringsprogramma en zijn gedekt in de begroting.
- Op 9 juli 2025 zal aan de VV van HHSK worden voorgesteld om het realisatiekrediet te verstrekken.

Subsidie

Dossiernummer: 3417

Het project 'Beter Benutten Bergsluis' maakt deel uit van 'Maatregelen West-NL Deltaplan Zoetwater 2022-2027'. Tegelijk met de vaststelling daarvan in de Tweede Kamer (medio 2022) is ook de 'Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma Zoetwater' gepubliceerd. Het subsidiebedrag van € 1.757.500 is toegekend, op 30 november 2024 is een toekenningsbeschikking ontvangen. In de jaren 2025 tot en met 2027 wordt 80% van de subsidie door voorschotten betaald. Na verantwoording wordt de laatste 20% betaald indien aan alle voorwaarden is voldaan.

Gezien de hogere geraamde kosten voor de uitvoering van het project is Delfland voornemens een aanvraag voor ophoging van de toegekende subsidie in te dienen. Op dit moment is nog niet bekend of een dergelijke aanvraag kans van slagen heeft.

Vispassage

Ook het ontwerp van de vispassage is verder uitgewerkt. Het in 2023 beschikbaar gestelde krediet blijkt voldoende, hier worden dan ook geen wijzigingen voorgesteld. De vispassage en het gemaal worden gelijktijdig gerealiseerd.

Ramingssystematiek

De ramingssystematiek van Delfland en Schieland zijn identiek; de SSK-systematiek wordt gevolgd. De manier van presenteren is anders.

Bij Delfland gehanteerde benaming: Investeringsplan, krediet en onvoorzien.

Bij HHSK gehanteerde benaming: Bouwkostenraming, Budget en Overstijgende risicoreservering. De betekenissen daarvan zijn gelijk.

Bij HHSK wordt het volledige budget beschikbaar gesteld, bij Delfland alleen het krediet en is er een aparte extra procedure noodzakelijk om het onvoorzien/risicodeel te mogen inzetten.

Hoger geraamde kosten

De hoger geraamde kosten zijn het gevolg van:

Fundering

De directe nabijheid van de oude schutsluis maakt het noodzakelijk om de fundering en tijdelijke damwanden trillingsvrij aan te brengen. Deze werkwijze is aanzienlijk duurder dan de werkwijze waarbij palen worden geslagen.

Krooshekreiniger

Vanuit het operationeel beheer blijkt het wenselijk om op deze locatie een geautomatiseerde krooshekreiniger toe te passen. Hiermee wordt de hoeveelheid handwerk beperkt en neemt de bedrijfszekerheid toe.

Bovenbouw

De ruimtelijke inpassing is verder uitgewerkt en besproken met welstand en de objectbeheerder, hieruit is de toepassing van een S2 bovenbouw voor het gemaal (standaard voor Delfland) voortgekomen. Deze bovenbouw is voorzien van veel glas en houten gevels en past daarmee goed in de omgeving. In het schetsontwerp is geen rekening gehouden met een bedieningsgebouw.

Terreininrichting

Het gemaal en de leidingen worden aangelegd in een gebied met een groot aantal bomen. Een aantal beeldbepalende bomen moeten gehandhaafd worden, de persleiding moet hier omheen gelegd worden. Daarnaast moet een groot aantal bomen gerooid worden. Deze kunnen deels verplaatst worden en deels zal herplant op een andere locatie nodig zijn.

Kademuren

De in- en uitstroom worden geplaatst in de bestaande kademuren. Bij de uitwerking is gebleken dat het noodzakelijk is om de aangrenzende delen van de kademuur te vervangen. Dit is duurder dan herstel waar in eerste instantie van uitgegaan werd.

Opstelplaats telekraan

Voor periodiek onderhoud en vervanging van de sluisdeuren moet het mogelijk zijn om deze met een telekraan te hijsen. Door de bouw van het gemaal en de uitstroomconstructie vervallen de bestaande opstelplaatsen. Een nieuwe opstelplaats moet gerealiseerd worden

Dossiernummer: 3417

zodat de sluisdeuren gehesen kunnen worden zonder de leidingen van het gemaal te beschadigen.

Pompen

Bij de uitwerking blijkt het nodig om twee pompen toe te passen, dit is duurder dan één grote pomp waar in het schetsontwerp vanuit werd gegaan.

Procesautomatisering

Het gemaal wordt op afstand bedienbaar. Om het gemaal aan te kunnen sturen is het noodzakelijk dat de procesautomatisering van de betrokken organisaties met elkaar gekoppeld wordt zodat data uitgewisseld kan worden en in samenhang aangestuurd kan worden. Het koppelen van de systemen waarbij cyber security wordt geborgd en de standaarden van meerdere organisaties worden toegepast brengt extra kosten met zich mee.

E-installatie

Uit de verdere uitwerking van de elektrische installatie blijken de kosten in het schetsontwerp te laag ingeschat. In het huidig ontwerp is een realistischere raming opgenomen.

RI&E

Er is een risico inventarisatie en -evaluatie uitgevoerd. Hieruit zijn diverse arbo voorzieningen zoals hekken en ladders toegevoegd waarmee de veiligheid wordt geborgd.

Materiaal- en arbeidskosten

De materiaal- en arbeidskosten zijn in de afgelopen jaren door inflatie en krapte op de arbeidsmarkt hard gestegen. Ook tussen 2023 en 2025 is deze stijging fors geweest. Door de aannemers worden deze kosten doorberekend.

Planning

2025: voorbereiding uitvoering

2026: realisatie

2027: oplevering

16) Bijlagen

1: Overzichtskaart Project (DMS 2271566)

2: SSK-raming gemaal (HHD vertrouwelijk)

Onderwerp Bijstelling Investeringsplan en Krediet project 'Beter Benutten
 Bergsluis' na afronding voorlopig ontwerp
Dossiernummer 3417

De verenigde vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van dinsdag 15 april 2025, dossiernummer 3417;

gelezen het positieve advies van de commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit.

Overwegende dat:

- Het "verschijnsel "droogte" na 2020 alleen maar is toegenomen.
- Met het aanpassen van Bergsluis een belangrijke bijdrage wordt geleverd aan de doelen van Delfland, te weten: duurzaam hergebruik van water, bestrijden van droogte en verzilting en het verbeteren waterkwaliteit.
- Van de geraamde investeringskosten voor het gemaal Bergsluis een bedrag van totaal € 2.464.000 wordt bijgedragen door derden.

Gelet op:

- artikel 77 en 99 van de Waterschapswet;
- het Waterbeheerplanprogramma 2022- 2027;
- Het beleid van Delfland dat vismigratie onderdeel is bij de aanleg van nieuwe kunstwerken;
- Deltawet/Waterwet

Besluit:

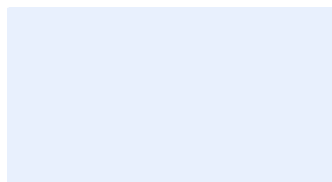
1. Het investeringsplan voor het project 'Beter benutten Bergsluis', met nieuw geraamde kosten ter hoogte van € 4.617.600 vast te stellen;
2. Het hiervoor eerder verstrekte krediet ter hoogte van € 3.225.000 met € 1.007.000 te verhogen tot een bedrag van € 4.232.000.

Aldus besloten in de openbare vergadering van donderdag 5 juni 2025.

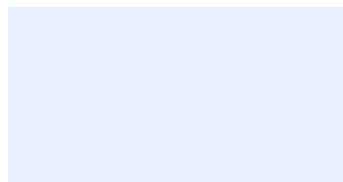
De verenigde vergadering voornoemd,

de secretaris,

de voorzitter,

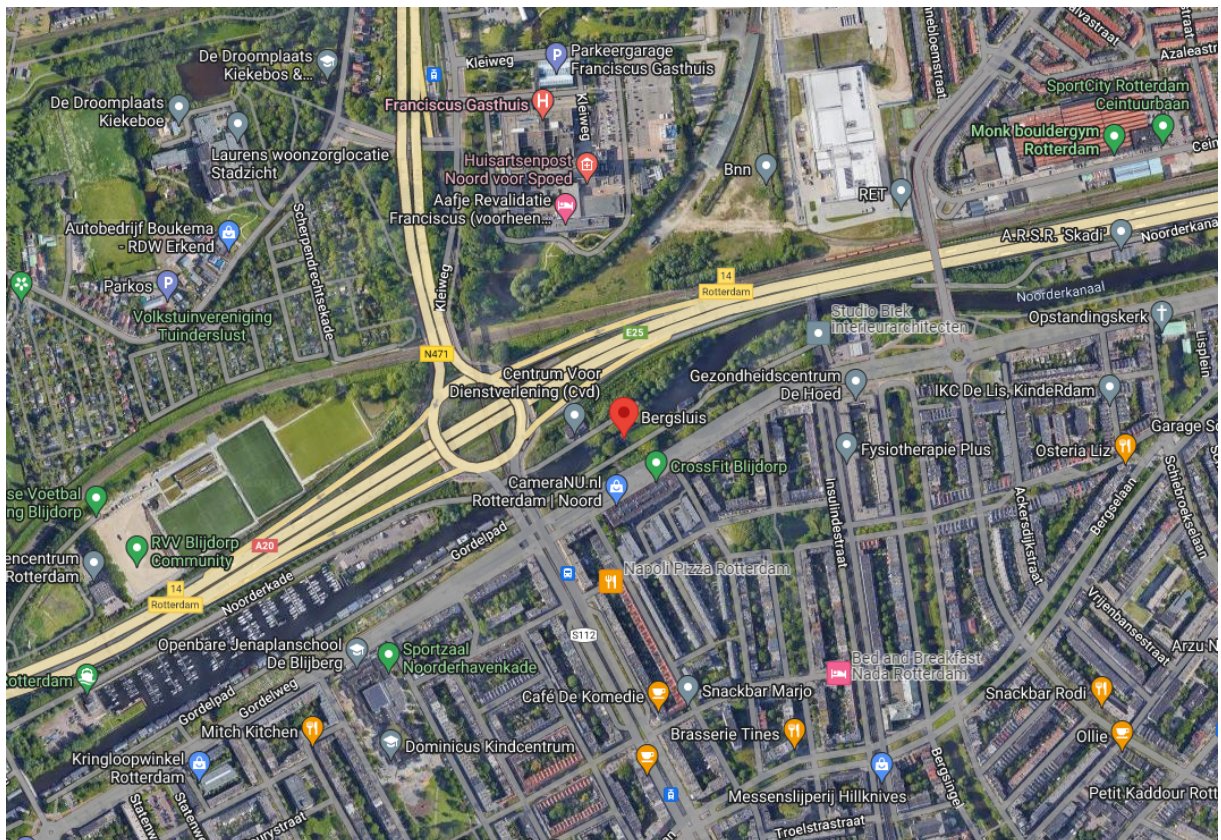
ir. P.C. Janssen

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Dossiernummer: 3417

Bijlage 1: Overzichtskaart Bergsluis

Onderwerp Kennisnemen Kadernota RBG 2026
Versienummer 1
Dossiernummer 3455
D&H datum dinsdag 15 april 2025
Wijze agenderen Openbaar

1) Het gevraagde besluit

1. kennis te nemen van bijlage 1 Kadernota 2026 van de GR Regionale Belastinggroep (DMS-nummer 2419232).

2) Aanleiding

Het dagelijks bestuur van de Regionale Belasting Groep (RBG) heeft op 20 maart 2025 de Kadernota 2026 vastgesteld en aangeboden aan haar GR-deelnemers.

Als GR-deelnemer legt D&H ook jaarlijks de GR-stukken aan de VV voor ter beoordeling of ter kennisname. D&H kan als één van de deelnemers in de GR, op verzoek van de VV, proberen in het bestuur van de GR de koers bij te stellen. Het eerstvolgende moment daarvoor is de begroting 2026 RBG.

De bespreking tussen VV en D&H vindt plaats in de commissie Bestuur, Financiën en Organisatie op 22 mei 2025. Vervolgens wordt deze doorgeleid naar de VV van 5 juni 2025.

3) Beoogd effect

Binnen de gegeven kaders in de VV-commissie een dialoog tussen VV en D&H over GR de Regionale Belastinggroep te voeren. Als verenigde vergadering van het Hoogheemraadschap van Delfland kennis te nemen van de kaders die als opmaat dienen voor de begroting 2026.

4) Kernboodschap

In de Kadernota 2026 RBG worden de beleidsmatige en financiële kaders voor de begroting 2026 en het meerjarenperspectief vastgesteld.

5) Historie – eerdere besluitvorming

Op 2 juli 2009, kenmerk 755190, heeft D&H, met toestemming van de VV, besloten de GR de Regionale Belastinggroep in te stellen.

6) Regelgeving en Beleid

Op grond van art. 34b van de Wet gemeenschappelijke regelingen, is de GR gehouden om vóór 30 april van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, de algemene financiële en beleidsmatige kaders toe te sturen.

7) Financiën

De VV neemt geen besluit over de kadernota van de Regionale Belastinggroep. De kadernota is ter kennisname en geeft de kaders voor het begrotingsproces 2026 mee.

Een belangrijk uitgangspunt in de kadernota is het verzoek van de gemeenschappelijke regelingen regio Haaglanden om met oog op het komende "ravijnjaar" te onderzoeken of er mogelijke besparingen zijn te realiseren. Daarbij worden de gemeenschappelijke regelingen gevraagd om de begroting met 6,2% te verminderen, naast loon- en prijsindexering van 4,2% (begroting 2026 = (begroting 2025 * 4,2%) * 93,8%).

Dossiernummer: 3455

In de kadernota wordt al een prognose van de bijdrage van de GR-deelnemers afgegeven. De eerste prognose is dat de bijdrage 2026 in totaal met € 1,3 miljoen omlaag gaat ten opzichte van de huidige meerjarenraming 2026. De bijdrage van Delfland ligt rond de 46%-47% van het totaal.

8) Duurzaamheid

Niet van toepassing

9) Organisatorische en personele consequenties

Niet van toepassing

10) OR

Niet van toepassing

11) Risico's en beheersmaatregelen

Niet van toepassing

12) Communicatie (in- en extern) en participatie

Niet van toepassing

13) Bekendmaking en vervolgprocedure

De kadernota wordt niet bekend gemaakt.

De volgende stap in de jaarlijkse P&C cyclus van de GR RBG is het opstellen van de ontwerpbegroting 2026 RBG. De ontwerpbegroting 2026 RBG wordt conform de regels van de GR na bespreking in het DB RBG van 17 april 2025 voor een zienswijzeprocedure aan de deelnemers toegestuurd. De zienswijze van Delfland op de ontwerpbegroting 2026 RBG wordt in de VV van 17 juli 2025 behandeld.

De vaststelling van de begroting 2026 RBG is geagendeerd voor de vergadering van het AB RBG van 11 september 2025. Na vaststelling van de begroting 2026 RBG wordt deze ter kennisneming aan de VV verstrekt.

14) Bevoegd orgaan

Het budgetrecht ligt bij het algemeen bestuur van GR de Regionale Belastinggroep

15) Toelichting

Algemeen kadernota

De Kadernota van de GR geeft de VV inzicht in de voorgenomen algemene financiële en beleidsmatige kaders voor het komende begrotingsjaar jaar van de betreffende GR. De informatie in de kadernota kan aanleiding vormen tot een verzoek van de VV aan D&H om te trachten de voorgenomen koers bij te stellen. Hierbij moet namelijk worden bedacht dat D&H slechts één van de deelnemers is in het AB van de GR en een verzoek tot koerswijziging van D&H dus kan worden verworpen door de -meerderheid van- de andere deelnemers. Wordt het verzoek door het AB van de GR wel gehonoreerd, dan zou dat tot uiting moeten komen in de ontwerpbegroting van de GR. Op de kadernota volgt geen zienswijze richting GR.

Specifiek kadernota

In de kadernota 2026 van de GR de Regionale Belastinggroep worden de ontwikkelingen en uitgangspunten genoemd die gehanteerd zullen worden bij het opstellen van de begroting 2026 van de GR de Regionale Belastinggroep en de meerjarenraming.

16) Bijlagen

1. Bijlage 1 - Kadernota 2026 RBG (DMS-nummer 2419232)

Dossiernummer: 3455

Onderwerp Kennisnemen Kadernota RBG 2026
Dossiernummer 3455

De verenigde vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van dinsdag 15 april 2025, dossiernummer 3455;

gelezen het positieve advies van de commissie Bestuur, Financiën en Organisatie.

Overwegende:

- Dat de VV de kadernota 2026 van de GR heeft ontvangen
- Dat deze met D&H is besproken in de commissie.

Gelet op:

- artikel 77 van de Waterschapswet;
- artikel 34b van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

Besluit:

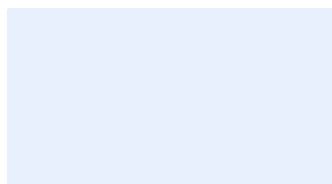
Kennis te nemen van bijlage 1 Kadernota 2026 van de GR Regionale Belastinggroep (DMS-nummer 2419232).

Aldus besloten in de openbare vergadering van donderdag 5 juni 2025.

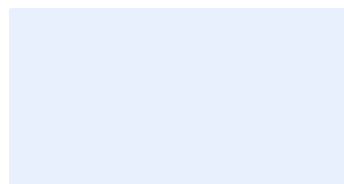
De verenigde vergadering voornoemd,

de secretaris,

de voorzitter,

ir. P.C. Janssen

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Kadernota RBG

-
2026
-

Regionale Belasting Groep
Spoorstraat 7
Postbus 923
3100 AX Schiedam
www.derbgb.nl

Kadernota RBG 2026

Inhoud

1. Inleiding	2
2. Algemene ontwikkelingen	3
2.1. <i>Wijziging waterschapsbelastingen</i>	3
2.2. <i>Verruiming gemeentelijk belastinggebied</i>	3
2.3. <i>Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (WMEBV)</i>	4
2.4. <i>Wetsvoorstel "versterking waarborgfunctie AWB"</i>	4
2.5. <i>Project "inwinning secundaire objectkenmerken"</i>	4
2.6. <i>Landelijke ontwikkelingen informatiebeheer en privacy</i>	5
3. Ontwikkelingen met financiële consequenties	6
3.1. <i>Ontwikkelingen verwerkt in de meerjarenbegroting 2025-2029</i>	6
3.2. <i>Ontwikkelingen te verwerken in de meerjarenbegroting 2026-2030</i>	7
3.3. <i>Ontwikkelingen die later van invloed kunnen zijn op de meerjarenbegroting 2026-2030</i>	9
4. Ontwikkelingen te bekostigen uit de meerjarenbegroting	11
4.1. <i>Algemeen</i>	11
4.2. <i>Maatschappelijk verantwoord invorderen</i>	11
4.3. <i>Vroegsignalering</i>	11
4.4. <i>Informatiebeheer en privacy</i>	12
4.5. <i>WOZ ontwikkelingen</i>	13
4.6. <i>Dienstverlening</i>	13
4.7. <i>Robotisering (RPA) en kunstmatige intelligentie (AI)</i>	14
4.8. <i>Wet open overheid (Woo)</i>	14
5. Financiën	16
5.1. <i>Inleiding</i>	16
5.2. <i>Financiële uitgangspunten</i>	20
5.2. <i>Bestaande financieel meerjarenperspectief 2025-2029 zonder wijzigingen</i>	21
5.3. <i>Bijdrage per deelnemer op basis van meerjarenperspectief 2026-2030</i>	22
6. Vaststelling	23

1. Inleiding

In deze kadernota staan de ontwikkelingen voor de komende jaren beschreven en worden de financiële en beleidsmatige kaders voor de begroting 2026 en het meerjarenperspectief van de RBG weergegeven. De komende jaren zullen we naast externe- en wettelijke ontwikkelingen ook nadrukkelijk aandacht besteden aan ontwikkelingen die gericht zijn op de kwaliteit van onze gegevens, informatiebeveiliging, privacy en klantgerichtheid.

Wij zullen ook in de komende jaren blijven sturen op procesoptimalisatie. Hierbij moet de focus blijven op het realiseren van een volledige en juiste belastingopbrengst met een tijdige en maatschappelijk verantwoorde incasso van de opgelegde aanslagen. Bezuinigingen mogen nooit ten koste gaan van dit in geld belangrijke proces van heffen en invorderen van belastingen voor onze deelnemers.

Bij het opstellen van de begroting 2026 zullen ook de structurele voor- en nadelen uit de jaarrekening 2024 worden betrokken. De vaststelling van de jaarrekening 2024 van de RBG is geagendeerd op de vergadering van het Algemeen Bestuur van 16 mei 2025. De ontwerpbegroting 2026 wordt conform de regels van de GR na bespreking in ons dagelijks bestuur van 17 april 2025 voor een zienswijzeprocedure aan de deelnemers toegestuurd. De vaststelling van de begroting 2026 is geagendeerd voor de vergadering van het Algemeen Bestuur van 11 september 2025. Uiterlijk 15 september 2025 wordt de begroting ter beoordeling toegezonden aan Gedeputeerde Staten van de Provincie Zuid-Holland.

Overgang van BBVW naar BBV

Op grond van artikel 68, lid 7 Wet gemeenschappelijke regelingen moet ingeval een gemeenschappelijke regeling is getroffen tussen gemeenten en waterschappen, de regels van het BBV¹ gevolgd worden. Tot en met het verslagjaar 2024 werd in overleg met Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland gedoogd dat de RBG de regels van het BBVW² volgde. Vanaf het verslagjaar 2025 moet de RBG de regels gaan volgen van het BBV. De jaarrekening 2024 wordt nog opgemaakt volgens het BBVW, evenals de ontwerpbegroting 2025. Op 5 december 2024 heeft het algemeen bestuur van de RBG een conversiebegroting 2025 vastgesteld volgens de regels van het BBV. Hierdoor blijft aansluiting bestaan met de begroting 2024 en de jaarrekening 2023 en blijft ook een goede vergelijking tussen die jaren mogelijk. De jaarrekening 2025 en de ontwerpbegroting 2026 zullen volgens de regels van het BBV worden opgesteld. Aan de jaarrekening 2025 zal de rechtmatigheidsverantwoording van het dagelijks bestuur worden toegevoegd.

In de conversiebegroting zijn de verplichte paragrafen van het BBV opgenomen, voor zover van toepassing op de RBG (Weerstandsvermogen/risicobeheersing, financiering, bedrijfsvoering en verbonden partijen). De financiële begroting is marginaal gewijzigd ten opzichte van de eerder op basis van het BBVW vastgestelde begroting 2025; wel is er een (verplichte) geprognostiseerde balans aan toegevoegd. Als bijlagen zijn aan de conversiebegroting de lasten per taakveld en kerngegevens/prestatie-indicatoren toegevoegd.

¹ BBV=Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten

² BBVW= Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen

2. Algemene ontwikkelingen

2.1. Wijzigingen waterschapsbelastingen

Op 4 februari 2025 heeft de Eerste Kamer ingestemd met wijzigingen van de Waterschapswet. De invoering van de wijzigingen zal bij Koninklijk Besluit gebeuren en staat momenteel (maart 2025) gepland voor 1 januari 2026. De RBG participeert in de aanpassing van het belastingstelsel. Deze aanpassingen zullen op tijd gereed zijn: vanaf 1 juli 2025 worden de aanpassingen getest en begin oktober 2025 worden deze opgeleverd.

2.1.1. Watersysteemheffing

Deze wijzigingen versterken in de Waterschapswet, de Waterwet en de Algemene wet bestuursrecht de toepassing van het profijtbeginsel bij watersysteemheffingen. Hiermee krijgen waterschappen betere mogelijkheden om het profijtbeginsel toe te passen. Wie profijt heeft van de werkzaamheden van een waterschap, betaalt. Dit kan leiden tot verschillen in waterschapheffingen tussen ingezetenen, eigenaren van gebouwd onroerend goed, eigenaren van ongebouwd terrein en eigenaren van natuurterreinen. Er komen onder meer verschillende tarieven voor woningen en niet-woningen.

Klimaatverandering zorgt dat het waterbeheer in Nederland de komende jaren te maken krijgt met nieuwe uitdagingen zoals zeespiegelstijging, wisselende aanvoer van water in de rivieren, droogte en toegenomen wateroverlast. Daarom krijgen waterschappen meer mogelijkheden om hun belastingopbrengsten te gebruiken om hun doelstellingen op het gebied van klimaatverandering, energietransitie en circulaire economie te behalen.

2.1.2. Zuiveringsheffing bedrijfsruimten

Voor de zuiveringsheffing bedrijfsruimten komt er een nieuwe milieuvriendelijkere methode om de vervuilingsswaarte van het afvalwater te bepalen. De huidige methode maakt namelijk gebruik van vervuilende stoffen. De tabel afvalwater coëfficiënten gaat niet meer uit van bedrijfscategorieën maar van specifieke bedrijfsomstandigheden. Er komt een overgangsperiode van tien jaar voor de herindeling van bedrijven in de nieuwe tabel.

2.1.3. Behandeltermijn bezwaarschriften tegen aanslagen waterschapsbelastingen

Een bezwaarschrift tegen waterschapsbelastingen moet vanaf 2026 worden afgehandeld in het jaar waarin het is ingediend, dus uiterlijk op 31 december. Als het bezwaar in de laatste zes weken van het jaar wordt ingediend, bedraagt de afdoeningstermijn zes weken. Door deze wijziging wordt de behandeltermijn voor waterschapsbelasting gelijkgetrokken met de termijn die geldt voor gemeentebelastingen.

2.2. Verruiming gemeentelijk belastinggebied

Het kabinet Rutte III had aangegeven voor een verruiming van het gemeentelijk belastinggebied te zijn, maar de besluitvorming hierover werd uiteindelijk naar een volgend kabinet doorgeschoven. In het regeerakkoord van het kabinet Rutte IV is opgenomen dat in de komende jaren een nieuwe financieringssysteem voor de periode na 2025 wordt uitgewerkt. Daarbij werd gedacht aan de mogelijkheid dat gemeenten een ingezetenenbelasting en een ozb-gebruikersheffing op woningen invoeren, waardoor de belastingopbrengsten kunnen stijgen. Daartegenover zou dan een verlaging van de uitkering uit het Gemeentefonds en de inkomstenbelasting staan. In november 2024 heeft de Tweede Kamer echter met ruime meerderheid een motie verworpen om met voorstellen te komen om het lokale belastinggebied uit te breiden. De kans dat het gemeentelijk belastinggebied wordt uitgebreid is dus gedurende deze kabinetsperiode klein.

2.3. Wet modernisering elektronisch bestuurlijke verkeer (WMEBV)

De Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer is op 9 mei 2023 aangenomen door de Eerste Kamer. Na meerdere keren te zijn uitgesteld zal de wet deels op 1 januari 2026 in werking treden (voor de verplichte notificaties aan de burger wordt dit 1 januari 2027). De wet regelt het digitale verkeer tussen burgers voor formele berichten. De wet geeft burgers het recht om digitaal met ons te communiceren. Het recht om per post te communiceren blijft nadrukkelijk bestaan; de burger kiest. Het overheidsorgaan bepaalt langs welke kanalen digitaal gecommuniceerd kan worden.

2.4. Wetsvoorstel “versterking waarborgfunctie AWB”

In januari 2023 is de pre-consultatie gestart voor het wetsvoorstel “Versterking waarborgfunctie AWB”. Het wetsvoorstel beoogt een meer “mensgerichte AWB” door de positie van de burger jegens de overheid te versterken. De voorgestelde wijzigingen behelzen onder meer:

- De overheid wordt verplicht zich dienstbaar op te stellen;
- De motiveringsplicht bij uitspraken op bezwaar- en beroepschriften wordt uitgebreid zodat besluiten begrijpelijker zijn voor de burger;
- de hoorplicht wordt uitgebreid;
- meer stimuleren van betalingsregelingen;
- meer ruimte voor verschoonbare overschrijding van de bezwaar- en beroepstermijn en
- meer regels rondom “Passend contact met de Overheid”.

In februari 2024 is een internetconsultatie van start gegaan. Deze is op 31 juli 2024 gesloten. Over diverse deelonderwerpen zijn meerdere reacties verschenen, onder meer van de rechtspraak en verschillende (juridische) beroepsgroepen. Mede aan de hand van die reacties en de reacties op de (pre-) internetconsultaties zal het Kabinet -mogelijk in 2025- een herzien wetsvoorstel bij de Tweede Kamer indienen.

2.5. Project “Inwinning Secundaire Objectkenmerken”

Sinds december 2023 is het landelijke project “Het nieuwe waarden” van start gegaan met als uitgangspunt het verbeteren en uniformeren van het WOZ-beschikkingsproces. De nadruk ligt op het belang van het informeel contact voorafgaand aan de waarde vaststelling en het betrekken van burgers bij de totstandkoming ervan. De bezwaren tegen de WOZ-waarde zijn de afgelopen jaren namelijk enorm gestegen. Omdat de grote hoeveelheid bezwaren voornamelijk betrekking heeft op de secundaire objectkenmerken, hebben woningeigenaren bij deze ‘nieuwe manier van waarden’ zelf de regie over de staat van hun secundaire objectkenmerken. Klanten krijgen de mogelijkheid om zelf gegevens aan te leveren over de kwaliteit van de woning. Hierdoor wordt meer inzicht verkregen over de kwaliteit van de woningen voor de jaarlijkse herwaardering.

Vanuit het perspectief dat de woningeigenaar zijn eigen woning het beste kent, checkt de woningeigenaar bij deze nieuwe waarderingsmethode de staat van zijn woning aan de hand van foto’s van de secundaire objectkenmerken in een (online) portaal. Woningeigenaren kiezen uit drie foto’s van de kenmerken kwaliteit, onderhoud, voorzieningen en ligging – die variëren van zeer slechte staat tot uitstekende staat – de foto die het beste bij hun woning past. Deze algemene fotosets zijn door ons verzameld. De woningeigenaar hoeft zelf geen foto’s in te sturen.

De beoogde doelen:

- De inwoner aan de voorkant betrekken en de regie over de kenmerken van de woning aan de inwoner geven;
- Bijdragen aan het begrip in het WOZ beschikkingsproces;
- Het dalen van de WOZ-bezwaren met betrekking tot de secundaire objectkenmerken;
- Door de nieuwe manier van waarderen bijdragen aan het vertrouwen in de (lokale) overheid.

De RBG participeert in dit project. De verwachting is dat de impact voor de RBG beperkt zal zijn, aangezien het aantal bezwaarschriften bij de RBG over secundaire objectkenmerken gering is.

2.6. Landelijke ontwikkelingen Informatiebeheer en privacy

Door de toenemende datastromen, koppeling van systemen en digitale dreiging van cybercriminelen en statelijke actoren, is het zorgvuldig omgaan en beveiligen van de gegevens van inwoners en bedrijven essentieel.

De NIS2-richtlijn is sinds 17 oktober 2024 van kracht in de Europese Unie. In Nederland is de implementatie van de NIS2-richtlijn echter vertraagd. De verwachting is dat de nationale wetgeving, de Cyberbeveiligingswet, in het derde kwartaal van 2025 in werking zal treden. In de NIS2 worden onder andere de keten- en bestuurlijke aansprakelijkheid vastgelegd. De BIO 2.0 (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) zal worden geharmoniseerd met de NIS2 richtlijnen.

3. Ontwikkelingen met financiële consequenties

3.1. Ontwikkelingen verwerkt in de meerjarenbegroting 2025-2029

3.1.1. Huisvesting kantoor Schiedam

Sinds mei 2014 beschikken wij met volle tevredenheid over ons kantoorpand in Schiedam. In 2024 is het huurcontract met vijf jaar verlengd. De huur- en servicekosten waren al in de meerjarenbegroting 2025-2029 verwerkt. In het jaar 2029 is nog een verlenging mogelijk (optie) van de huurtermijn met 5 jaar van het (bestaande) contract. De huurovereenkomst van ons kantoor in Schiedam eindigt 31 mei 2034.

3.1.2. Verdeling bijdrage kosten uitvoering WOZ en LV-WOZ over waterschappen.

Alle waterschappen betalen net als het Rijk en de gemeenten een bijdrage in de kosten voor de uitvoering van de Wet WOZ voor de waardering van gebouwde objecten. De bijdrage van Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard maakt onderdeel uit van de begroting van de RBG. Ten opzichte van de oorspronkelijk vastgestelde begrotingen 2022 en 2023 is de bijdrage van de twee waterschappen t/m het jaar 2025 officieel door het Rijk neerwaarts bijgesteld met ca € 1,1 miljoen.

Vanaf 2026 heeft het Rijk de korting niet meer toegepast. De hogere bijdrage (zonder korting) was al opgenomen in de vastgestelde meerjarenbegroting 2025-2029. De Unie van Waterschappen onderzoekt in 2025 andere mogelijkheden om de bijdrage in de kosten van de uitvoering WOZ voor waterschappen te verlagen.

3.1.3. Wijziging beroepsprocedure kwijtschelding

Tegen een besluit op een verzoek om kwijtschelding is alleen administratief beroep bij de RBG mogelijk. In de Fiscale Vereenvoudigingswet 2017 is bepaald dat tegen besluiten op verzoeken om kwijtschelding en uitstel van betaling voortaan de bezwaarprocedure van de AWB opengesteld wordt. Dit betekent dat tegen deze besluiten ook beroep, hoger beroep en cassatie bij de rechter mogelijk is. De invoering van deze bepaling is uitgesteld tot een nader Koninklijk Besluit. Het Kabinet heeft besloten dat invoering voor de Rijksbelastingdienst per 2027 plaats zal vinden. Daarna vindt evaluatie plaats of invoering voor de lokale overheden ook gewenst is. Invoering voor lokale overheden zal dus tussen 2028 en 2030 plaats kunnen vinden. De wijziging in de invorderingswet brengt - naast een wettelijke behandeltermijn (artikel 236 lid 2 Gemeentewet) van 6 weken - extra kosten van behandeling van bezwaar- en beroepschriften met zich mee.

In de huidige meerjarenbegroting 2025-2029 waren de kosten van deze wijziging (€ 300.000) al vanaf 2027 verwerkt.

3.2. Ontwikkelingen te verwerken in de meerjarenbegroting 2026-2030

3.2.1. Kinderopvangtoeslagenaffaire (KOTA)

Bij de uitvoering van de kinderopvangtoeslag is in het verleden veel niet goed gegaan. De Belastingdienst heeft daarbij de gevolgen voor en de impact op de betrokken ouders uit het oog verloren. Op 18 januari 2021 is door het Kabinet besloten dat de gedupeerden kwijtschelding krijgen van hun belasting-/toeslagenschulden. Ook aan de lagere overheden is verzocht te anticiperen op de Verzamelwet herstelwet toeslagen en te starten met de kwijtschelding van publieke schulden per 1 juli 2021. Inmiddels is de uitvoering van de KOTA door de lagere overheden vastgelegd in de Invorderingswet. Met de Belastingdienst vindt gegevensuitwisseling plaats met de RBG.

Mogelijke gedupeerden konden zich officieel tot en met 2023 melden bij de Rijksbelastingdienst. Ook ex-partners en meerderjarig geworden kinderen konden zich melden. De afwikkeling zal tot na 2026 door lopen. We zien ook dat gedupeerden in plaats van de rechtsmiddelen van de Algemene Wet Bestuursrecht, voor de weg kiezen van een civiele procedure voor de Rechtbank. Dit kan langdurige procedures tot gevolg hebben.

De kwijtgescholden aanslagen worden, evenals de daarmee samenhangende uitvoeringskosten, vergoed door de Rijksoverheid. De uitvoering van de werkzaamheden vindt plaats met eigen medewerkers van de RBG.

De ontvangen vergoedingen van het Rijk voor de uitvoering van de KOTA bij de RBG worden door middel van een gemiddelde onttrekking aan de bestemmingsreserve jaarlijks ten gunste van de begroting gebracht. De ontvangen compensatie over het jaar 2024 zal aan de reserve worden toegevoegd na besluitvorming bij de vaststelling van de jaarrekening 2024. De gemiddelde onttrekking voor de jaren 2025-2027 (verhoging van de opbrengsten) zal dan met € 80.500 toenemen. Deze reeks zal worden opgenomen in de komende meerjarenbegroting 2026-2030.

3.2.2. Opbrengst dwanginvordering

De Kostenwet invordering rijksbelastingen is door de bijstellingsregeling directie belastingen van 20 december 2024 gewijzigd. De aan de klant op te leggen kosten van aanmaningen, dwangbevelen en hernieuwde bevelen zijn net als in 2024 ook per 1-1-2025 gestegen.

Vervolgingsstuk	2024	2025
Aanmaning	€ 9 (of € 19 indien gevorderde som >€ 454)	€ 9 (of € 21 indien gevorderde som >€454)
Dwangbevel minimaal	€ 46	€ 53
Hernieuwd bevel	€ 19	€ 21

Wij hebben in de voorgaande begroting beperkt rekening gehouden met de verhoogde kosten van vervolging. Daarnaast hebben we geen rekening gehouden met het effect van de tariefstijgingen van de deelnemers op de vervolgingskosten. De kosten van incassostukken worden in ranges van aanslagbedragen bepaald. Door de tariefstijgingen 2024 én 2025 zijn incassostukken in een hogere kostenrange gekomen. Dit leidt tot een meeropbrengst invordering. Een eerste inschatting bedraagt ongeveer € 1 miljoen. Bij het opstellen van de begroting 2026 zal dit nader worden gespecificeerd (zie ook 3.3.3. Kosteloze betalingsherinnering).

3.2.3. Toetreding gemeente Zuidplas

Eind 2023 hebben de RBG en de gemeente Zuidplas een intentieverklaring getekend voor toetreding tot de GR RBG per 1 januari 2025. Begin 2024 is onderzocht of toetreding wenselijk en mogelijk is. Zowel voor de gemeente Zuidplas als voor de deelnemers van de RBG is financieel voordeel (in 2024 gecalculerd tussen € 200.000 - € 300.000) te behalen.

Gezien de staat van de uitvoering van de wet WOZ is door partijen besloten dat toetreding tot de RBG op zijn vroegst per 1 januari 2026 zal plaatsvinden. De intentieverklaring is met één jaar verlengd tot 1 januari 2026. Inmiddels is het WOZ-proces voor niet-woningen verbeterd en wordt in 2025 verder gewerkt aan verbetering door Zuidplas (onder regie van de RBG). In de raadsvergadering van 4 maart 2025 heeft Zuidplas besloten een toetredingsverzoek per 1-1-2026 in te dienen. Dit verzoek zal in de eerste algemene bestuursvergadering van de RBG in mei 2025 worden behandeld.

3.2.4. Bijstelling hoogte proceskostenvergoeding WOZ-bezwaarzaken

De Eerste Kamer heeft op 17 december 2024 het Pakket Belastingplan 2025 aangenomen. Daarin is de factor van 0,25 uit artikel 30a van de Wet WOZ met ingang van 1 januari 2025 voor bezwaarprocedures verlaagd naar 0,125. Dit in verband met een uitspraak van de Hoge Raad. Deze verlaagde factor moet ervoor zorgen dat de proceskostenvergoeding die in de bezwaarfase in WOZ-zaken kan worden toegekend in lijn blijft met hetgeen de wetgever voor ogen stond bij de invoering van de Wet herwaardering proceskostenvergoedingen WOZ en bpm.

Gevolgen voor de RBG

In de begroting 2025 van de RBG was rekening gehouden met de factor 0,25. De waarde per toegekende vergoedingspunt is echter in 2024 op grond van een uitspraak van de Hoge Raad verhoogd van € 310 tot € 624 (2025: € 647). In de huidige meerjarenbegroting 2025-2029 was een structureel budget geraamd van € 100.000. We calculeren vanaf 2026 een geringe bijstelling naar een budget van € 125.000. Voor het overgangsjaar 2025 verwachten we, vanwege de nog aanwezig voorraad te behandelen zaken bij de rechtbank, een bijstelling naar € 200.000. In de financiële rapportages 2025 zullen we hierop terugkomen.

3.3. Ontwikkelingen die later van invloed kunnen zijn op de meerjarenbegroting 2026-2030

3.3.1. Modernisering invorderingswet en incassovisie Rijk

Eind 2025 is het Kabinet voornemens te komen met een wetsvoorstel modernisering invorderingswet. Het Kabinet Schoof heeft in het Hoofdlijnenakkoord aangegeven dat de invorderingskosten substantieel verlaagd moeten worden. Een van de voornemens van het Kabinet is een “recht op vergissen” binnen het bestuursrecht, waarbij een fout of vergissing niet onmiddellijk leidt tot boetes en kosten. Op welke wijze dit vorm gegeven gaat worden is op dit moment niet bekend. Mogelijk maakt ook een verplichte kosteloze betalingsherinnering voor vorderingen van de overheid hiervan deel uit. Als eerste wordt deze herinnering in 2025 verplicht gesteld voor het CJIB. Daarnaast roept het Kabinet overheden op werk te maken van het maatschappelijk verantwoord invorderen. Eind 2025 is het Kabinet voornemens te komen met een wetsvoorstel modernisering invorderingswet.

Ongeacht de wijze waarop de plannen van het Kabinet uiteindelijk vorm worden vormgegeven, zullen deze leiden tot een lager opbrengst van invorderingskosten. Daar staat tegenover dat onze inspanningen om maatschappelijk verantwoord in te vorderen een positief effect hebben op de belastingopbrengsten.

3.3.2. Kosteloze betalingsherinnering(KBH)

Op 13 oktober 2022 nam de Tweede Kamer met een ruime meerderheid (3 tegenstemmen) de motie aan van de leden Dekker en Kat met de volgende strekking:

- de regering wordt verzocht overheden op te roepen voortaan vóór een aanmaning een kosteloze betalingsherinnering te sturen;
- de regering wordt verzocht te onderzoeken of een kosteloze betalingsherinnering voor overheden wettelijk verplicht kan worden.

Dit naar analogie van de Wet Incasso Kosten (WIK, opgenomen in het Burgerlijk Wetboek), waarin private schuldeisers verplicht zijn om voordat incassokosten worden gerekend, eerst een kosteloze herinnering te sturen (de zogenaamde “14 dagen-brief”). Tot nu toe hebben zowel de vorige regering als de huidige geen gevolg aan de motie gegeven. Wel is het Ministerie van SZW een onderzoek gestart naar de “doelmatigheid ophogingen” (kosten). Dit onderzoek is onderdeel van de actualisering van de Rijksincassostrategie. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door de Hogeschool Utrecht en Panteia en loopt tot 1 mei 2025.

Het Ministerie van BZK heeft overheden opgeroepen vrijwillig een vorm van kosteloze betalingsherinnering in te voeren, dan wel de mogelijkheden hiertoe te onderzoeken. De Unie van Waterschappen heeft aangekondigd een consultatie bij haar leden te zullen houden om te inventariseren of het beleid ten aanzien van een kosteloze herinnering inmiddels is aangepast. BZK onderzoekt momenteel een aantal vraagstukken rondom de KBH, met name:

- of verplichte invoering van de KBH juridisch haalbaar én wenselijk is;
- of selectief toezenden van een KBH aan bijvoorbeeld alleen “nette betalers” mogelijk is.

In het Hoofddijnenakkoord van de coalitie PVV-VVD-NSC-BBB is het “recht op vergissen” opgenomen. Doel daarvan is te voorkomen dat burgers die een fout maken of iets te laat betalen, daar niet meteen ernstige gevolgen van ondervinden. Onderdeel daarvan is het fors verlagen van kosten van aanmaningen en dwangbevelen. Of een kosteloze herinnering daar onderdeel van zal uitmaken is nu nog niet bekend.

De RBG heeft in 2024 twee pilots gehouden met een kosteloze betalingsherinnering met een beperkte doelgroep. Doel daarvan was om:

- te bepalen welke verzendwijze (brief, e-mail, telefoon) het meest effectief is;
- te bepalen of de herinnering aan alle of een selecte groep klanten gestuurd moet worden.

In 2025 wordt een nieuwe pilot gehouden met een aselechte groep klanten, waarbij de herinnering wordt gecombineerd in één brief met een aanmaning. Daarin krijgt de klant de gelegenheid de aanslag alsnog te betalen, alvorens aanmaningskosten in rekening worden gebracht. Daarbij wordt ook de mogelijkheid bekeken om aanmaningskosten te laten vervallen als een machtiging voor automatische incasso door de klant wordt afgegeven.

De kosteloze betalingsherinnering heeft invloed op de invorderingsopbrengst. Uit de eerder gehouden pilots blijkt dat tussen de 35 en 40% van de ontvangers van een KBH direct betaald. Deze klanten betalen dus geen aanmaningskosten meer. Dit betekent een daling van de invorderingsopbrengst. Ook op de opbrengst van de zonder KBH te verzenden dwangbevelen heeft dit een negatief effect. Een eerste voorzichtige berekening gaat uit van een daling van de invorderingsopbrengst per jaar met € 1 tot 1,5 miljoen (zie ook 3.2.2. Opbrengst dwanginvordering). Wij onderzoeken de invloed die een KBH kan hebben op de cashflow, omdat er mogelijk later betaald zal worden bij invoering hiervan.

4 Ontwikkelingen te bekostigen uit de meerjarenbegroting

4.1. Algemeen

De RBG is een organisatie die continu bezig is om efficiency te realiseren. Procesoptimalisatie is een onderwerp waar nadrukkelijk op gestuurd wordt. We zijn ook met onze leveranciers op zoek naar nieuwe methoden en technieken die onze uitvoering kan verbeteren. Zo worden diverse nieuwe activiteiten uitgevoerd, zonder dat wij daarvoor extra budget vragen. Dit betekent dat de kosten die hiervoor worden gemaakt, niet met een ophoging van de begroting worden geraamd.

4.2. Maatschappelijk verantwoord invorderen

Een problematische schuldsituatie is de situatie waarin van een natuurlijk persoon redelijkerwijs is te voorzien dat een klant niet zal kunnen voortgaan met het betalen van schulden, of waarin deze heeft opgehouden te betalen.

We streven naar een klantgerichte benadering, waarbij we niet alleen bureaucratische processen vermijden, maar ook streven naar eenvoudige en toegankelijke oplossingen voor onze klanten. We blijven de ontwikkelingen op het gebied van schuldenproblematiek volgen en passen onze strategieën en procedures daar op aan.

Hiervoor zijn inmiddels de volgende maatregelen genomen:

- In 2024-2025 is de RBG gestart met het houden van “spreekuren” op geselecteerde locaties in Den Haag, Delft, Vlaardingen en Schiedam. Daarbij moet gedacht worden aan wijkcentra, bibliotheken, kerken, voedselbanken enz. Hiermee willen we een laagdrempelige contactmogelijkheid voor onze klanten bieden, alsmede vrijwilligers ter plaatse motiveren en instrueren contact met ons op te nemen voor klanten met hulpvragen. Deze werkwijze zal ook in 2026 worden voortgezet;
- De mogelijkheden voor betalen per automatische incasso zijn verruimd: het maximale aanslagbedrag bedraagt met ingang van 2025 € 15.000 (was € 5.000) en is beschikbaar voor vrijwel alle belastingsoorten die de RBG int;
- Onze klanten krijgen een mail vóórdat de aanslag wordt bezorgd, waarin ze er op gewezen worden dat zij binnenkort een aanslag ontvangen van ons. Ook proberen wij in onder meer lokale kranten, in bussen en op stations onze klanten hiervan bewust te maken.

4.3. Vroegsignalering

Het doel van vroegsignalering is om burgers met (mogelijk) problematische schulden tijdig in beeld te krijgen bij (schuld)hulpverlenende instanties. Tot nu toe is vroegsignalering voor belastingsschulden alleen mogelijk met toestemming van de klant. In 2022 is een pilot gestart met 10 lokale overheden (gemeenten en belastingssamenwerkingen) om vroegsignalering van lokale belastingsschulden aan gemeenten of voor hen werkende schuldhelpverlenende organisaties zonder die toestemming van de klant mogelijk te maken. Dit was al mogelijk voor schulden aan woningcorporaties en energie- en waterbedrijven. In de “Tijdelijke regeling signaal betalingsachterstanden” is deze mogelijkheid uitgebreid met lokale belastingsschulden en hypotheekschulden.

De pilot is op 30 september 2024 afgesloten. Deelnemers moesten hun evaluatie vóór 31 december 2024 bij het Ministerie van SZW indienen. De regering zal in 2025 moeten besluiten of de Wet gemeentelijk schuldhelpverlening met lokale belastingschulden kan worden uitgebreid. In dat geval kunnen lokale overheden zoals de RBG zonder toestemming van de klant overgaan tot vroegsignalering bij de gemeentelijke schuldhelporganisaties. Dit mag overigens pas nadat sociaal incasseren geen effect heeft gehad.

De RBG was geen deelnemers aan deze pilot. In afwachting van wetgeving overlegt de RBG al intensief met de deelnemende gemeenten over de mogelijkheden van gegevensuitwisseling over problematische schulden bij klanten (binnen de wettelijke kaders).

4.4. Informatiebeheer en privacy

Door de toenemende datastromen, koppeling van systemen en digitale dreiging van cybercriminelen en statelijke actoren, is het zorgvuldig omgaan en beveiligen van de gegevens van inwoners en bedrijven essentieel.

De RBG maakt voor de beveiliging en privacy gebruik van de diensten van de informatiebeveiligingsdienst Nederlandse gemeenten (IBD) en de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Op deze onderdelen werken we nauw samen met andere belastingkantoren. De RBG houdt samen met haar leveranciers de digitale weerbaarheid op peil.

De NIS2-richtlijn is sinds 17 oktober 2024 van kracht in de Europese Unie. In Nederland is de implementatie van de NIS2-richtlijn echter vertraagd. De verwachting is dat de nationale wetgeving, de Cyberbeveiligingswet, in het derde kwartaal van 2025 in werking zal treden. In de NIS2 worden onder andere de keten- en bestuurlijke aansprakelijkheid vastgelegd.

De BIO 2.0 (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) zal worden geharmoniseerd met de NIS2 richtlijnen.

De impact voor de RBG zal beperkt zijn, aangezien de huidige BIO al vergevorderde maatregelen heeft op het gebied van risicobeheersing en beveiliging.

De RBG neemt de bescherming van persoonsgegevens zeer serieus en handelt in overeenstemming met de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en landelijke wet- en regelgeving op gebied van informatiebeheer- en beveiliging. De RBG verzamelt en verwerkt persoonsgegevens alleen voor legitieme doeleinden en zorgt voor passende beveiligingsmaatregelen.

4.5. WOZ ontwikkelingen

4.5.1. Tweejaarlijkse herwaardering

Momenteel loopt een onderzoek naar aanleiding van de VNG-motie “Tweejaarlijkse herwaardering WOZ”. Deze motie stelt voor over te gaan op een tweejaarlijkse herwaardering van de WOZ-waarde, in plaats van de nu geldende jaarlijkse herwaardering. De gedachte achter deze motie is dat dit leidt tot minder druk op de capaciteit in de uitvoering en tot verbetering van de kwaliteit. Op dit moment wordt door de VNG in samenwerking met de Landelijke Vereniging voor Lokale Belastingen (LVLB) uitvoering gegeven aan het in de motie gevraagde onderzoek.

Momenteel (maart 2025) doet het Erasmus Studiecentrum voor Belastingen Lokale Overheden (ESBL) in opdracht van de VNG een onderzoek naar de tweejaarlijkse herwaardering. De Staatssecretaris van Financiën is geen voorstander van de tweejaarlijkse herwaardering, maar wacht de bevindingen van dit onderzoek af.

De RBG steunt niet alle argumenten en overwegingen die in de motie zijn verwoord. Dit is afgestemd met de deelnemende gemeenten en verwerkt in de enquête die over dit onderwerp gehouden is.

4.6. Dienstverlening

4.6.1. Klantgerichte en servicegerichte dienstverlening

Het KCC is de centrale schakel tussen organisatie en klant. Het is het kloppend hart van de klantcommunicatie van de RBG, waar de contacten met onze klanten zoveel mogelijk op één centrale plek worden afgehandeld.

Contact met onze klanten is van grote waarde. Klanten verwachten niet alleen een kwalitatief hoogwaardig product of dienst, maar ook een uitstekende service, snelle responstijden en effectieve oplossingen voor hun vragen en problemen. Het KCC speelt een cruciale rol in dit proces.

4.6.2. De rol van technologie in onze klantcommunicatie

In dit steeds meer digitale tijdperk is het integreren van technologie in klantcommunicatie niet langer een luxe, maar een noodzaak. Met behulp van CRM-systemen kunnen onze medewerkers snel toegang krijgen tot klantgegevens, eerdere interacties met en voorkeuren van klanten. Dit stelt de medewerkers van de RBG in staat om gepersonaliseerde service te bieden en de klantbeleving te verbeteren. Bovendien kunnen geavanceerde analyses en rapportagetools inzicht geven in belangrijke prestatie-indicatoren (KPI's), zoals gemiddelde wachttijden, oplossingen bij het eerste contact en de klanttevredenheidsscores.

4.7. Robotisering (RPA) en kunstmatige intelligentie (AI)

Om de dienstverlening naar onze klanten nog verder te verbreden, onderzoeken wij in 2026 hoe kunstmatige intelligente (AI) en Robotic Proces Automation (RPA) stapsgewijs te integreren in onze processen. De RBG neemt daarbij de wet- en regelgeving op dit gebied in acht. Wij zullen als interne richtlijn een “strategiedocument AI” vast gaan stellen. Voor zowel RPA als AI zijn meerdere ontwikkelplatforms beschikbaar (o.a. UiPath), waaruit wij een keuze kunnen maken.

Klantcommunicatie

Door toepassing van geavanceerde AI-analysetools kunnen we de klantinteracties in real-time analyseren en daardoor waardevolle inzichten krijgen.

Wanneer een klant belt, herkent AI de stemming en het probleem van de klant door middel van spraakanalyse. Dit stelt de medewerkers in staat om sneller en effectiever te reageren. Bovendien voorspelt de AI-toepassing toekomstige klantbehoeften op basis van eerdere interacties en gedragspatronen, waardoor wij proactief nog beter de juiste oplossingen kunnen aanbieden. AI ondersteunt ook het genereren van gedetailleerde rapporten die trends en knelpunten identificeren, wat ons helpt om strategische beslissingen te nemen en de klanttevredenheid te verhogen. Dankzij deze innovaties is onze klantcommunicatie niet alleen efficiënter, maar ook klantgerichter en toekomstbestendig.

Bezwaarbehandeling

Daarnaast willen we bezwaarschriften in de toekomst meer gaan afdoen met behulp van RPA (Robotic en AI. AI kan met name nuttig zijn voor het in kaart brengen van de gronden van een bezwaarschrift uit een door de klant geschreven tekst, het zogeheten “ontgrieven”. RPA kan worden ingezet voor het (deels) geautomatiseerd afdoen van bezwaarschriften.

Overige toepassingen

RPA is in te zetten voor het uitvoeren van gestandaardiseerde, repeterende taken zoals bestandscontroles en bulkmutaties. AI is daarnaast een tool die trends kan analyseren en voorspellen, zoals bijvoorbeeld betaalgedrag, maar ook kan ondersteunen en adviseren bij beslissingen in en controleren van het belastingproces.

4.8. Wet open overheid (Woo)

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. De Woo vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De wet geeft regels over het actief openbaar en toegankelijkheid maken van overheidsinformatie en moet ervoor zorgen dat deze beter vindbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. Het belangrijkste verschil tussen de Woo en de huidige Wob is de actieve openbaarmaking. De Woo verplicht overheden zo veel mogelijk informatie in een vroegtijdig stadium actief (ongevraagd) openbaar te maken. Voor passieve openbaarmaking (openbaarmaking op verzoek) volgt de Woo vrijwel geheel de Wob.

Het wetsartikel in de Woo dat per categorie aangeeft welke gegevens verplicht actief openbaar moeten worden gemaakt is nog niet volledig in werking getreden. Dit zal op een nog te bepalen moment en in fasen middels koninklijke besluiten gebeuren. Het gaat daarbij om de volgende categorieën:

1. Wet- en regelgeving;
2. Organisatiegegevens;
3. Vergaderstukken en verslagen;
4. Bestuursstukken;
5. Stukken van adviescolleges;
6. Convenanten;
7. Jaarplannen en -verslagen;
8. Wob/Woo-verzoeken;
9. Onderzoeken;
10. Beschikkingen;
11. Klachten.

De RBG maakt de informatiecategorieën 1, 2, 3, 4, 7, 8 en 11 reeds (actief) openbaar (3 en 4 alleen voor zover het betreft de agenda, stukken en verslagen van het AB). Per 1 november 2024 zijn de eerste categorieën bij Koninklijk Besluit verplicht gesteld. De overige nog niet verplichte categorieën worden op een later, nog niet bekend tijdstip bij Koninklijke Besluiten gefaseerd verplicht gesteld.

5. Financiën

5.1. Inleiding

5.1.1. Ravijnjaar gemeenten 2026

Het “ravijnjaar 2026” is het gevolg van de herijking van het Gemeentefonds per 2026. De herijking van het Gemeentefonds is gericht op het beter laten aansluiten van de financiële middelen bij de actuele taken en behoeften van gemeenten. Het huidige model stamt grotendeels uit 1997. Sindsdien is er veel veranderd in de kosten van gemeenten, waaronder de decentralisaties in het sociaal domein. Als gevolg hiervan zitten er achterhaalde aannames in het huidige model, waardoor de verdeling van de middelen en de kostenontwikkeling van gemeenten steeds meer uit elkaar zijn gaan lopen. Er komt wel een nieuwe financieringssysteem, maar die zal naar verwachting pas in 2027 worden ingevoerd.

Kaderbrief begroting 2026 gemeenschappelijke regelingen

In de Kaderbrief begroting 2026 gemeenschappelijke regelingen is aan de gemeenschappelijke regelingen in de regio Haaglanden wederom gevraagd te anticiperen op het “ravijnjaar 2026” door op voorhand te onderzoeken of er structurele besparingen of efficiency verbeteringen mogelijk zijn. Daarbij wordt aan de gemeenschappelijke regeling gevraagd de begroting te verminderen met 6,2 %, naast een loon- en prijsindexering van 4,2% (Begroting 2026 = (Begroting 2025 x 4,2%) x 93,8%).

Regionale kaders en efficiency RBG

De RBG begroting 2025 is ten opzichte van de eerdere meerjarenraming met € 418.000 verlaagd. De RBG heeft in de afgelopen jaren de nodige nieuwe activiteiten uitgevoerd zonder dat daarvoor extra kosten werden opgenomen in de begrotingen. Wij kunnen dit doorvoeren omdat we er steeds in slagen om efficiency verbeteringen te realiseren. Wij blijven constant werken aan het efficiënter werken in de komende jaren.

Continue aandacht voor efficiënt werken

De wijze waarop de RBG de efficiency realiseert is divers. Voorbeelden daarvan zijn:

- Het doorlopende aandacht hebben voor procesoptimalisatie: bijvoorbeeld:
 - maximaal doorvoeren van de landelijke voorzieningen (bijv. BRP/NHR/WOZ) om zodoende minder administratieve taken uit te voeren;
 - door flexibele inzet van personeel (één loket-gedachte), interne processen en staf/teamindeling zo efficiënt mogelijk inrichten om zodoende verlies van werktijd te beperken en minder personeel in te moeten huren op piekmomenten;
 - Klantgericht werken en zorgen dat de administratieve lasten voor hen en ons zo beperkt mogelijk blijven (voormelding WOZ, bezwaarafhandeling, kwijschelding, schuldhelpverlening).
- Het gebruikmaken van klantreacties voor procesverbeteringen;
- Het realiseren van voordelige aanbestedingen en slim inkopen;
- het herschikken van incassoactiviteiten zodat werkzaamheden m.b.t. tegengaan problematische schulden binnen de RBG kunnen worden uitgevoerd zonder extra middelen;
- De werkzaamheden m.b.t. Informatiebeveiliging en Privacy zijn binnen de bestaande formatie ondergebracht zonder extra middelen te vragen;
- Het bereiken van 5-sterren beoordeling van de Waarderingskamer voor werkzaamheden WOZ;

- De aandacht voor efficiency heeft o.a. geleid tot een verlaging van de formatie met 4 fte:

2022: 116,7 fte.

2023: 114,7 fte.

2024: 112,7 fte.

Het gaat hier vooral om overheadfuncties. Er zijn daardoor geen gevolgen voor de productie.

- De afgelopen jaren heeft de RBG een lager prijsindexcijfer gehanteerd dan de werkelijke prijsindexcijfers volgens de MEV.

Continue aandacht voor volledige belastingopbrengsten

Naast aandacht voor de kostenkant hebben wij ook continue aandacht voor de opbrengstenkant binnen onze reguliere werkzaamheden. Wij richten ons nadrukkelijk op bestandsoptimalisatie, waarbij kwaliteits- en volledigheidscntroles belangrijke items zijn. We zijn bijvoorbeeld nadrukkelijk bezig om leegstand te controleren. Dat betekent dat we feitelijk controleren of er sprake is van leegstand. Daarnaast voeren we fysieke controles uit op het reinigingsrecht en de toeristenbelasting. Verder proberen we de incasso-activiteiten te intensiveren door betaalgemak te vergroten, persoonlijk contact en meer aandacht voor tijdige betalingen via pilots (zoals billboards op NS-stations). Hiermee kunnen we de oninbaarheid van betalingen terugdringen (in 2015 1,3%, eind 2023 0,8% oninbaar).

Overleg met deelnemers

Reactie RBG op zienswijzen gemeenten

De drie deelnemende gemeenten aan de RBG hebben in 2023 en 2024 verzocht voorstellen te doen tot efficiencyverbetering en kostenbesparingen. De RBG heeft in de afgelopen jaren de nodige nieuwe activiteiten uitgevoerd zonder dat daarvoor extra kosten werden opgenomen in de begrotingen. Wij kunnen dit doorvoeren omdat we er steeds in slagen om efficiency verbeteringen te realiseren.

Naar aanleiding van de zienswijzen op de begroting 2025 heeft de RBG met alle deelnemers gesproken over besparingen op de kosten (zowel binnen de RBG als bij de deelnemer) en over mogelijkheden tot verhogen van de opbrengsten. Diverse besproken onderwerpen komen in deze kaderbrief aan de orde.

Nader te onderzoeken met de deelnemers

1) BAG

De RBG werkt samen met haar deelnemers bij het bepalen van de oppervlakte van woningen. Dat betekent dat de gemeenten dit onderdeel van de BAG-werkzaamheden zelf niet meer uitvoeren. De levering van deze gegevens door de RBG aan de gemeenten gebeurt kosteloos. Met de deelnemende gemeenten zijn hiervoor werkafspraken opgesteld. De komende periode wordt gezamenlijk onderzocht of uitbreiding van de BAG-werkzaamheden door de RBG efficiënt kan zijn voor beide partijen.

2) Tijdstip- / tijdvakbelasting

De afvalstoffen- en zuiveringsheffing voor woonruimten wordt bepaald op basis van de huishoudgrootte, met tarieven voor één- en meerpersoonshuishoudens. Momenteel leidt een wijziging in de huishoudgrootte binnen het jaar tot aanpassingen in de aanslag, wat resulteert in veel verminderingen, bezwaarschriften en klantcontacten.

Een voorstel is om te onderzoeken of de peildatum voor de heffingsmaatstaf vastgesteld kan worden op 1 januari. Dit betekent dat mutaties in de huishoudgrootte gedurende het jaar geen invloed meer hebben op de hoogte van de aanslag. Dit systeem wordt al toegepast door enkele gemeenten en belastingssamenwerkingen.

Er is sprake van een aantal voor- en nadelen (die nu al onderkend wordt):

Voordelen:

- Hogere belastingopbrengsten
- Besparing op uitvoeringskosten door het wegvallen van automatische ontheffingen.
- Minder bezwaarschriften en klantcontacten.
- Geen restituties gedurende het jaar, wat leidt tot hogere belastingopbrengsten.
- Duidelijkheid voor de klant door één vaste peildatum.

Nadelen:

- Lastenverzwaring voor klanten die nu verminderingen ontvangen, wat politieke bedenkingen kan opleveren.
- Mogelijke ontevredenheid bij klanten, wat vraagt om duidelijke communicatie.

3) Bestuurlijke boete

Artikel 154b van de Gemeentewet biedt gemeenten de mogelijkheid om bestuurlijke boetes op te leggen voor overtredingen van verordeningen die overlast in de openbare ruimte veroorzaken.

Dit gebeurt via een bestuursrechtelijk regime, de boetebedragen zijn per 1 januari 2024:

- Maximaal € 515 voor natuurlijke personen van 12 jaar of ouder.
- Maximaal € 5.150 voor rechtspersonen.

Het innen van de bestuurlijke boete vindt nu plaats via bestuursrechtelijke incasso, een ingewikkelde administratief lastige procedure.

Deze inningstaak kan door de RBG uitgevoerd worden omdat de Invorderingswet 1990 van toepassing is (artikel 154m Gemeentewet).

Een onderzoek voor de uitvoering van de inningstaak kan uitgevoerd worden.

4) Stroomlijnen proces leges en precario.

Naast de hoofdbelastingen (o.a. OZB en Zuiveringsheffing) verzorgt de RBG de aanslagoplegging voor leges en precario. De deelnemers leveren bestanden aan (inclusief verificatie van gegevens) en de RBG zorgt voor de heffing en inning. Met de deelnemers zijn we het eens dat het totale proces verbeterd kan worden. Een betere efficiency kan leiden tot lagere kosten maar mogelijk ook tot een meer volledige en tijdige opbrengst. Een onderzoek zal in 2025 worden gestart.

5) Meer samenwerken op de gebieden van schuldhelpverlening

Eerder in deze kadernota is geschreven over vroegsignalering en de voorlopige onmogelijkheid van de RBG hierin te anticiperen. Het is interessant om te blijven onderzoeken waar samenwerking tussen met name de gemeentelijke deelnemers en de RBG wel mogelijk is vanwege mogelijke macrovoordelen (beperken huurachterstanden, mogelijk effect op ziektekosten, beperken energieafsluitingen, terugkomen in een “betaal belastingmoraal”).

5.2. Financiële uitgangspunten

5.2.1. Kosten personeel, goederen en diensten

De nieuwe CAO voor de waterschappen 2025 is op het moment van het opstellen van de kadernota 2026 nog niet bekend. Begin 2025 wordt van werkgeverskant het volgende voorgesteld.

Een CAO met een looptijd van twee jaar (van 1 januari 2025 tot en met 31 december 2026) om voor langere tijd voor werknemers en werkgevers duidelijkheid en continuïteit en rust op arbeidsvoorwaardelijk vlak te realiseren. Verder is de wens behoudt van koopkracht door aansluiting bij de consumenten prijsindex (CPI) van het CBS over een referte-periode van een jaargemiddelde. Er is ruimte om afspraken te maken over een aanvullende stijging.

Er is al overeenstemming over een verhoging van het “thuiswerkbudget” voor de inrichten van de thuiswerkplek naar € 1.000 euro (thans € 850 euro) en een verhoging van de “vergoeding thuiswerkplek” naar € 3,50 euro (thans € 3,00 euro).

In de vastgestelde begroting 2025 was meerjarig gerekend met een loonkostenstijging van 2,5%. Vooralsnog continueren we dit percentage voor de begroting 2026.

Voor de jaren vanaf 2027 calculeren we in de meerjarenbegroting 2026-2030 eveneens een jaarlijks stijgingspercentage van 2,5% gelijk aan de voorgaande meerjarenbegroting.

5.2.2. Goederen en diensten (Materiële kosten)

De indexering is een algemeen vertrekpunt voor de ramingen van de deelnemersbijdrage aan de GR. De indexering is gebaseerd op de in de macro economische verkenning 2025 (MEV 2025) van september 2024 van het Centraal Planbureau opgenomen indexcijfers.

De verwachting is dat de inflatie in 2025 daalt naar 3,2% en in 2026 naar 2,7% (bron: DNB).

De afgelopen jaren heeft de RBG een prijsindexcijfer gehanteerd van

- 2022 1,6%
- 2023 1,9%
- 2024 2,6%
- 2025 2,6%

De werkelijke en actueel geraamde prijsindexcijfers volgens de MEV zijn als volgt:

- 2022 10,0%
- 2023 3,9%
- 2024 3,8%
- 2025 3,2%
- 2026 2,7%

De hogere verschillen in de prijsindexaties van de begrotingen 2022-2025 hebben we niet met terugwerkende kracht bijgesteld. We denken daarmee ook tegemoet te komen aan het verzoek van gemeenten om rekening te houden met het dreigende gat vanaf 2026 in hun financiering door het Rijk. Voor 2026 en verder houden we de prijsinflatie op 2,6% (iets lager dan de nationale consumentenprijsindex). Dit percentage was al verwerkt in de vastgestelde meerjarenbegroting 2025-2029.

5.3. Bestaande financieel meerjarenperspectief 2025-2029 zonder wijzigingen

Lasten	Begroting 2024	Begroet 2024 na wijzigng	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Personeelslasten							
Lonen, premies en overgie personeelslasten	€ 9.386	€ 9.702	€ 10.177	€ 10.431	€ 10.692	€ 10.959	€ 11.233
Reiskostenvergoeding	€ 202	€ 202	€ 207	€ 213	€ 218	€ 223	€ 229
Opleidingen	€ 210	€ 210	€ 215	€ 221	€ 227	€ 233	€ 239
Personeel van derden	€ 857	€ 857	€ 880	€ 902	€ 926	€ 950	€ 975
Subtotaal: Personeelslasten	€ 10.655	€ 10.971	€ 11.479	€ 11.767	€ 12.063	€ 12.365	€ 12.676
Goederen en diensten van derden							
Druk- en printkosten	€ 251	€ 251	€ 258	€ 265	€ 271	€ 279	€ 286
Onderhoud derden	€ 1.310	€ 1.310	€ 1.344	€ 1.379	€ 1.415	€ 1.452	€ 1.490
Huur-, service- en facilitare kosten	€ 824	€ 874	€ 897	€ 541	€ 554	€ 569	€ 584
Kantoorautomatisering en telefonie	€ 766	€ 766	€ 785	€ 920	€ 944	€ 968	€ 994
Portokosten	€ 513	€ 513	€ 527	€ 806	€ 827	€ 849	€ 871
Woz-kosten	€ 1.275	€ 1.275	€ 1.308	€ 2.258	€ 2.317	€ 2.376	€ 2.437
Bankkosten	€ 570	€ 570	€ 584	€ 599	€ 615	€ 631	€ 647
Gegevensverstrekking	€ 608	€ 532	€ 546	€ 561	€ 575	€ 590	€ 605
Overige diensten en klantinformatie	€ 1.413	€ 1.829	€ 1.216	€ 2.093	€ 1.930	€ 1.963	€ 1.997
Subtotaal: Goederen en diensten van derden	€ 7.530	€ 7.920	€ 7.465	€ 9.422	€ 9.448	€ 9.677	€ 9.911
Onvoorzien en toevoegingen voorzieningen							
Onvoorzien	€ 550	€ 250	€ 250	€ 250	€ 550	€ 550	€ 550
Toevoeging aan voorzieningen	€ 900	€ 900	€ 900	€ 900	€ 900	€ 900	€ 900
Subtotaal: Onvoorzien en toevoeging aan voorzieningen	€ 1.450	€ 1.150	€ 1.150	€ 1.150	€ 1.450	€ 1.450	€ 1.450
Project kwltschelding HHD + HH-K	€ 350	€ 350	€ 350	€ 350	€ 350	€ 350	€ 350
Totale lasten	€ 19.985	€ 20.391	€ 20.444	€ 22.689	€ 23.311	€ 23.842	€ 24.387

Baten	Begroting 2024	Begroet 2024 na wijzigng	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Financiële baten	€ 23	€ 73	€ 73	€ 73	€ 73	€ 73	€ 73
Opbrengsten dwanginvordering	€ 3.950	€ 4.200	€ 4.200	€ 4.200	€ 4.200	€ 4.200	€ 4.200
Bijdrage deelnemers	€ 16.425	€ 16.087	€ 16.352	€ 18.001	€ 18.819	€ 19.569	€ 20.114
Totale baten	€ 20.398	€ 20.360	€ 20.625	€ 22.274	€ 23.092	€ 23.842	€ 24.387
Saldo van baten en lasten	€ 413	€ -31	€ 161	€ (415)	€ (219)	€ -	€ -
Toevoeging / Onttrekking aan bestemmingsreserve(s)							
-toevoeging aan bestemmingsreserves	€ 650	€ 650	€ 400	€ 650	€ 650	€ 650	€ 650
-onttrekking aan bestemmingsreserves	€ 237	€ 681	€ 219	€ 1.065	€ 869	€ 650	€ 650
	€ -413	€ 31	€ -181	€ 415	€ 219	€ -	€ -
Resultaat	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -

5.3. Bijdrage per deelnemer op basis van bestaande meerjarenperspectief 2025-2029

	2025	2026	2027	2028	2029
Totale netto-kosten RBG x € 1.000	16.352	18.000	18.819	19.569	20.114
Bijdragen deelnemers					
HHDelfland	7.453	8.403	8.782	9.181	9.547
HHSchieland en de Krimpenerwaard	3.726	4.201	4.391	4.590	4.773
Gemeente Delft	2.186	2.281	2.387	2.496	2.595
Gemeente Vlaardingen	1.476	1.539	1.609	1.682	1.749
Gemeente Schiedam	1.511	1.577	1.650	1.725	1.793
	16.352	18.000	18.819	19.673	20.458

De in deze kadernota genoemde wijzigingen zullen in de nog op te stellen meerjarenbegroting 2026-2030 worden opgenomen. Hieronder een overzicht van de in deze kaderbrief genoemde wijzigingen. De eventuele structurele mutaties uit de jaarrekening 2024 zullen na afronding van de accountantscontrole eveneens worden verwerkt in de meerjarenbegroting 2026-2030. De genoemde onderzoeken met de deelnemers naar gezamenlijke besparingen of maximeren van opbrengsten zullen mogelijk in een volgende begroting worden verwerkt.

Kaderbrief 2026	Primair begroting 2025	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal exploitatiekosten bestaande meerjarenperspectief 2025-2029		€ 20.444.000	€ 22.688.600	€ 23.311.000	€ 23.842.000	€ 24.387.000
		<u>Voorgestelde wijzigingen</u>				
Proceskosten	€ 100.000	€ 100.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000
Voordeel mogelijke toetreding gemeente Zuidplas			€ -200.000	€ -200.000	€ -200.000	€ -200.000
Invoeringsopbrengst, bij begroting 2026 uit te splitsen naar: * toename opbrengst door tarief vervolgingsstukken * toename opbrengst door verhoogde belastingtarieven	€ -4.200.000	€ -1.000.000	€ -1.000.000	€ -1.000.000	€ -1.000.000	€ -1.000.000
extra vrijval uitvoeringskosten KOTA 2025-2027	€ -175.300	€ -80.500	€ -80.500	€ -80.500		
Structurele effecten efficiency met de deelnemers			p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Structurele effecten jaarrekening 2024 * na afronding jaarrekening controle		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Totaal mutaties 2024-2028		€ -980.500	€ -1.255.500	€ -1.255.500	€ -1.175.000	€ -1.175.000
		2025	2026	2027	2028	2029
Bijdragen van deelnemers meerjarenperspectief 2025-2029		€ 16.352.000	€ 18.001.000	€ 18.819.000	€ 19.569.000	€ 20.114.000
Geraamde mutaties totaal		€ -980.500	€ -1.255.500	€ -1.255.500	€ -1.175.000	€ -1.175.000
Totaal bijdragen deelnemers		€ 15.371.500	€ 16.745.500	€ 17.563.500	€ 18.394.000	€ 18.939.000
Nieuwe bijdrage deelnemers in procenten van vorige meerjarenbegroting		94,0%	93,0%	93,3%	94,0%	94,2%

Voor de jaren 2025-2029 wordt een daling van de bijdragen geraamd ten opzichte van de vorige meerjarenbegroting.

6. Vaststelling

Vastgesteld in de vergadering van het dagelijks bestuur van de Regionale Belasting Groep van 20 maart 2025,

Directeur,

J.F. Kooistra

Voorzitter,

P. Ouwendijk

Onderwerp	Zienswijze op ontwerp programmabegroting 2026 GR Aquon en kennisname van jaarstukken 2024 GR Aquon
Versienummer	1.0
Dossiernummer	3440
D&H datum	dinsdag 15 april 2025
Wijze agenderen	Openbaar

1) Het gevraagde besluit

1. kennis te nemen van de ontwerp programmabegroting 2026 van Aquon (bijlage 2, DMS 2424757) en de jaarstukken 2024 van Aquon (bijlage 3, DMS 2425764, bijlage 4, DMS 2425763);
2. vast te stellen de zienswijze op de ontwerp programmabegroting 2025 van Aquon (bijlage 1, DMS 2421584)

2) Aanleiding

Delfland heeft op 1 april 2025 van gemeenschappelijk regeling (GR) Aquon de ontwerp programmabegroting 2026 ontvangen. Deze worden in een zienswijzeprocedure behandeld. De GR-deelnemers leggen deze ontwerp-begroting ter inzage.

Naar aanleiding van de ontvangen ontwerp-begroting kan het algemeen bestuur van Delfland hierover het gesprek met het dagelijks bestuur van Delfland aangaan en besluiten een zienswijze bij de GR in te dienen.

De bespreking tussen verenigde vergadering en het college vindt plaats in de commissie Bestuur, Financiën en Organisatie op 22 mei 2025. Met besluitvorming in de bijeenkomst van 5 juni 2025 stelt de verenigde vergadering haar zienswijze vast.

Het bestuur van Aquon verzoekt om een zienswijze uiterlijk 20 mei 2025 kenbaar te maken. Aquon is geïnformeerd dat de behandeling geagendeerd is voor de bijeenkomst van de verenigde vergadering op 5 juni 2025. Aquon wordt na afloop van de vergadering van de commissie BFO op 22 mei 2025 geïnformeerd over het advies van de commissie aan de verenigde vergadering zodat het dagelijks bestuur van Aquon deze in de vergadering op 17 juni kan betrekken.

3) Beoogd effect

Het vaststellen door de verenigde vergadering van het Hoogheemraadschap van Delfland van de zienswijze op de ontwerp programmabegroting 2026.

4) Kernboodschap

De verenigde vergadering heeft kennisgenomen van de ontwerp programmabegroting 2026 van Aquon. De verenigde vergadering vraagt in haar zienswijze aandacht voor het verder vergroten van de efficiëntie van Aquon in de komende jaren.

5) Historie – eerdere besluitvorming

Op 27 mei 2021 heeft de VV kennisgenomen van de jaarstukken Aquon 2020, de begroting 2022, en de zienswijze op de begroting 2022 vastgesteld (dossiernummer 2228).

Op 2 juni 2022 heeft de VV kennisgenomen van de jaarstukken Aquon 2021, de begroting 2023 en de zienswijze op de begroting 2023 vastgesteld (dossiernummer 2555)

Op 1 juni 2023 heeft de VV kennisgenomen van de jaarstukken Aquon 2022, de begrotingswijziging 2023, de begroting 2024 en de zienswijze op de begrotingswijziging 2023 en de begroting 2024 vastgesteld (dossiernummer 2865)
Op 30 mei 2024 heeft de VV kennisgenomen van de jaarstukken Aquon 2023, de kaderbrief Aquon 2025, de begroting 2025 en de zienswijze op de begroting 2025 vastgesteld (dossiernummer 3170)

6) Regelgeving en Beleid

Wet Gemeenschappelijke Regelingen (Wgr).
Gemeenschappelijke Regeling Aquon 2011, eerste wijziging
Op grond van art. 50g lid 1 van de Wet gemeenschappelijke regelingen, is de GR gehouden om twaalf weken voorafgaand aan vaststelling, de ontwerpbegroting ter zienswijze aan te bieden aan de algemene besturen van de deelnemende algemene waterschappen.

7) Financiën

Jaarstukken 2024

Gemeenschappelijk regeling Aquon heeft in 2024 in totaal 16,7 miljoen productiepunten ten behoeve van de deelnemende waterschappen geproduceerd. Dat is iets (2%) meer dan vooraf in de begroting 2024 door de deelnemers gezamenlijk geraamd.

De kosten zijn per saldo € 0,8 miljoen lager dan begroot: door krapte op de arbeidsmarkt zijn zowel de kosten van eigen personeel als die van ingehuurd personeel lager. Hier staan hogere kosten van uitbesteding tegenover. Per saldo bestaat het voordeel uit niet begrote rentebaten door schatkistbankieren (€0,4 miljoen) en de niet aangewende post onvoorzien (€0,4 miljoen)

De bijdrage van Delfland is afgerond €0,1 miljoen (4%) hoger dan de begroting 2024. Delfland heeft met 1,8 miljoen productiepunten 30% meer productie afgenomen dan in de begroting 2024 van Aquon was opgegeven (1,4 miljoen).

Begroting 2026

De totale begroting van Aquon neemt met € 1,6 miljoen toe ten opzichte van de raming 2026 uit de begroting 2025. De bijdrage van Delfland aan Aquon op basis van de begrote meetvraag bedraagt in 2025 € 4 miljoen. In de huidige meerjarenraming is Delfland uitgegaan van € 3,6 miljoen. Deze verhoging zal in de begroting 2025 van Delfland verwerkt moeten worden. Daarnaast worden er ter grootte van € 48.000 aan NRS-bemonsteringen uitgevoerd op de zuiveringsinstallaties van Delfland. Deze kosten worden door de rijksoverheid aan Delfland vergoed.

8) Duurzaamheid

Niet van toepassing.

9) Organisatorische en personele consequenties

Niet van toepassing.

10) OR

Niet van toepassing.

11) Risico's en beheersmaatregelen

Niet van toepassing.

12) Communicatie (in- en extern) en participatie

Niet van toepassing.

13) Bekendmaking en vervolgprocedure

Op de website www.overheid.nl in de Waterschapsbladen van Delfland is de volgende tekst gepubliceerd:

Dossiernummer: 3440

Het Hoogheemraadschap van Delfland neemt deel aan de Gemeenschappelijke Regeling Aquon [GR Aquon]. Voor de aan haar opgedragen taken stelt de GR Aquon jaarlijks een programmabegroting op.

De ontwerp programmabegroting 2026 van de GR ligt met ingang van 15 april 2025 twee weken voor eenieder ter inzage.

De ontwerp programmabegroting 2026 kunt u raadplegen via de bijlage bij deze publicatie. Het is ook mogelijk om de stukken te komen inzien op het hoofdkantoor van het Hoogheemraadschap van Delfland, Phoenixstraat 32 in Delft.

Voor het maken van een afspraak voor inzage en voor vragen naar aanleiding van deze kennisgeving kunt u op werkdagen van 9.00-16.00 uur contact opnemen met het Servicepunt, te bereiken op telefoonnummer (015) 260 81 08 of via loket@hhdelfland.nl

14) Bevoegd orgaan

Het budgetrecht ligt bij het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Aquon.

De verenigde vergadering is bevoegd zienswijzen op de ontwerpbegroting naar voren te brengen op grond van Wgr. art. 50g lid 3.

15) Toelichting

In bijlage 1 is de concept zienswijze opgenomen.

16) Bijlagen

1. Brief aan het DB Aquon met zienswijze op de ontwerp programmabegroting 2026 van Aquon (DMS 2421584)
2. Ontwerp programmabegroting 2026 van Aquon (DMS 2424757)
3. Jaarstukken 2024 van Aquon (DMS 2425764)
4. Accountantsverslag bij jaarstukken 2024 van Aquon (DMS 2425763)

Onderwerp Zienswijze op ontwerp programmabegroting 2026 GR Aquon en
 kennisname van jaarstukken 2024 GR Aquon
Dossiernummer 3440

De verenigde vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van dinsdag 15 april 2025, dossiernummer 3440;

gelezen het positieve advies van de commissie Bestuur, Financiën en Organisatie.

Overwegende dat:

Dat de verenigde vergadering de ontwerp-begroting van Aquon heeft ontvangen

- Dat deze met het college is besproken in de commissie.
- Dat de verenigde vergadering van het Hoogheemraadschap van Delfland een zienswijze op de ontwerp programmabegroting 2026 van Aquon kan vaststellen

Gelet op:

- artikel 77 van de Waterschapswet;
- artikel 50g van de Wet gemeenschappelijke regelingen;
- artikel 37 van de Gemeenschappelijke Regeling Aquon 2011, eerste wijziging

Besluit:

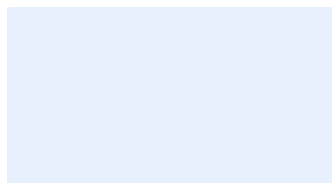
1. kennis te nemen van de ontwerp programmabegroting 2026 van Aquon (bijlage 2, DMS 2424757) en de jaarstukken 2024 van Aquon (bijlage 3, DMS 2425764, bijlage 4, DMS 2425763);
2. vast te stellen de zienswijze op de ontwerp programmabegroting 2025 van Aquon (bijlage 1, DMS 2421584)

Aldus besloten in de openbare vergadering van donderdag 5 juni 2025.

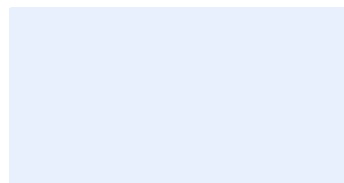
De verenigde vergadering voornoemd,

de secretaris,

de voorzitter,

ir. P.C. Janssen

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Dossiernummer: 3440

Gemeenschappelijke Regeling Aquon
t.a.v. dagelijks bestuur
Brede Hoon 16
3991 AH Houten

UW BRIEF
3 april 2025

UW KENMERK
N.v.t.

ONS KENMERK
2421584

DELFT
5 juni 2025

ONDERWERP

Zienswijze ontwerp programmabegroting Aquon 2026

Geachte leden van het dagelijks bestuur,

Op 3 april jongstleden ontvingen wij van u de jaarstukken 2024 en de ontwerp programmabegroting 2026 van de gemeenschappelijke regeling Aquon. U vraagt om uiterlijk 20 mei 2025 een zienswijze op de begroting kenbaar te maken. Deze zienswijze is vastgesteld door de verenigde vergadering in de bijeenkomst op 5 juni 2025. Na afloop van de commissie Bestuur, Financiën en Organisatie op 22 mei 2025 bent u geïnformeerd over het advies van de commissie aan de verenigde vergadering zodat u deze in uw vergadering op 17 juni kunt betrekken.

Zienswijze

De jaarstukken laten zien dat Aquon meer heeft geproduceerd dan begroot in 2024 en juist minder kosten heeft gemaakt. Dit wordt voor een groot deel veroorzaakt door eenmalige posten zoals hogere *rentebaten* en het niet aanspreken van de post *onvoorzien*. De gesuggereerde efficiëntie lijkt daarmee niet structureel te zijn.

Hoewel de zienswijze formeel betrekking heeft op het begrotingsjaar 2026, is in het meerjarenbeeld te zien dat de kosten de komende vijf jaar oplopen. Dit is deels is toe te schrijven aan de groeiende meetvraag. Wij verwachten echter dat de huisvesting in het nieuwe pand u in staat stelt de efficiëntie de komende jaren verder te vergroten en de prijs per ILOW punt te laten dalen.

Wij wensen u veel succes met de uitvoering van de programmabegroting 2026.

Hoogachtend,
De verenigde vergadering van Delfland,
de secretaris

de voorzitter

ir. P.C. Janssen

dr. P.H.W.M. Daverveldt

PROGRAMMABEGROTING 2026

BEGROTING 2026 EN DE MEERJARENRAMING 2027-2030

Wij zijn AQUON

AQUON is de ideale partner voor watergerelateerd onderzoek en advies.

We zijn een innovatieve fullservice partner voor negen waterschappen en hoogheemraadschappen in Midden- en Zuid-Nederland. Ook gemeenten, overheid en bedrijven schakelen ons steeds vaker in voor professioneel wateronderzoek, deskundige voorlichting en betrouwbaar advies. Ons onderzoek geeft inzicht in de waterkwaliteit en vormt daarmee de basis voor gezond en duurzaam waterbeheer.

Kernwaarden

Water is belangrijk voor iedereen. Voor leven, gezondheid en recreatie.

Wij dragen hieraan bij vanuit onze kernwaarden: Samen, verantwoordelijk en professioneel.

MISSIE

AQUON realiseert gedegen inzicht in waterkwaliteit. Hiermee dragen wij als geïntegreerd ketenpartner van de waterschappen bij aan een gezond en duurzaam watersysteem.

Samen werken we aan een gezond leefgebied voor flora en fauna, veilig zwemwater en schoon oppervlaktewater voor mens en dier.

Want goed water is goed leven.

VISIE

AQUON is net als water altijd in beweging. Een heldere organisatie, met kennis en innovatie als drijvende kracht. Als expert op het gebied van wateronderzoek leveren wij kwalitatief uitstekende data en verstrekken we informatie die noodzakelijk is voor degelijk waterbeheer door de waterschappen. Nu en in de toekomst.

Om expert te blijven op het gebied van wateronderzoek, geven we prioriteit aan kennisbehoud, samenwerking en innovatie. Hiervoor zoeken we verbinding met de waterschappen en andere deskundige partijen.

Werken bij AQUON betekent flexibiliteit, deskundigheid en verantwoordelijkheid.

AQUON biedt haar medewerkers een inspirerende omgeving met ruimte om professioneel te werken en hun talent optimaal te ontwikkelen.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting van directie en bestuur	4
1 Inleiding	5
1.1 Tijdspad en activiteiten	5
1.2 Leeswijzer begroting 2026	5
2 AQUON & haar waterschappen	7
2.1 Missie & visie AQUON	7
2.2 Algemene ontwikkelingen in de omgeving	7
2.3 Algemene ontwikkelingen AQUON-organisatie	9
3 Ontwikkelingen in het jaar 2026	13
3.1 Focus op heden en toekomst	13
3.2 Planning & control cyclus	14
4 Begroting in één oogopslag	15
4.1 Inkomsten en uitgaven laboratorium in 2026	15
4.2 Financiële informatie laboratorium 2026-2030 op hoofdlijnen	15
4.3 Ontwikkeling van de prijs per verkooppunt in de tijd	16
5 Meetvraag productie 2026-2030	17
5.1 Meetvraag 2026	17
5.2 Meetvraag 2026-2030	18
5.3 Effect van de productieverwachtingen	19
6 Paragrafen	20
6.1 Uiteenzetting van de financiële positie	20
6.2 Paragraaf assetmanagement	22
6.3 Paragraaf bedrijfsvoering	22
6.4 Paragraaf verbonden partijen	23
6.5 Wet normering topinkomens	23
7 Financiële begroting AQUON	24
7.1 Inleiding	24
7.2 Gehanteerde uitgangspunten en normen	24
7.3 Begroting 2026 voor programma 1: laboratorium	25
7.4 Toelichting op de begroting 2026 laboratorium activiteiten	26
7.5 Financiële begroting 2026 voor programma 2: eigenaren gr aquon	27
7.6 Toelichting op de begroting 2026 eigenaren gr AQUON	28
7.7 Meerjaren exploitatieraming	29
7.8 Voorgenomen investeringen	29
7.9 Geprognosticeerde balans	30
8 Kostentoerekening en bijdrageregeling	31
8.1 Jaarlijkse exploitatiekosten laboratorium (programma 1)	31
8.2 Kosten eigenaren (programma 2)	31
9 Risicomanagement	32
 Bijlagen:	 35
Bijlage 1: Bijdrageregeling en kostenverdeling	36

SAMENVATTING VAN DIRECTIE EN BESTUUR

Voor u ligt de programmabegroting 2026 van AQUON, inclusief meerjarenraming 2027 – 2030.

TERUGBLIK 2024

In 2024 was AQUON volop in beweging; het was een enerverend jaar! AQUON verhuisde naar Houten. Het nieuwe en duurzame laboratorium is binnen de projectbegroting en tijdsplanning gerealiseerd. En daarnaast heeft AQUON in 2024 op doelmatige wijze een grote meetvraag voor de deelnemende waterschappen gerealiseerd: de jaarrekening 2024 toont dan ook mooie en positieve resultaten.

ACTUEEL 2025

De centralisatie van AQUON in Houten is een feit en de ervaringen zijn boven verwachting. De medewerkers zijn enthousiast over hun nieuwe werkomgeving. De beoogde samenwerking is vanaf de eerste dag na de verhuizing ontstaan. De integratie van de voormalige vestigingen is succesvol. De verwachting is dan ook dat de begroting 2025 gerealiseerd zal worden, welke binnen de kaders van de “strategie 2020-2030 en businesscase centralisatie” is opgesteld. Dat wil zeggen dat de beoogde efficiency-effecten van de nieuwbouw al in het eerste jaar na verhuizing gerealiseerd worden. Sterker: de vele procesverbeteringen en innovaties binnen AQUON en met de waterschappen worden 100% gefinancierd vanuit de operatie. De werkelijke efficiency van het uitvoerend laboratorium overtreft de verwachtingen van de businesscase.

CONTINUERING SUCCESVOLLE STRATEGIE MET NOG HOGERE AMBITIE

De strategie van AQUON is succesvol, blijkend uit de groeiende productie- en productiviteitscijfers zoals verantwoord in de jaarrekeningen. AQUON is uitgegroeid tot het grootste waterlaboratorium van Nederland, functioneert als regisseur in de waterkwaliteitsketen van de waterschappen en voert een succesvolle vernieuwings- en innovatiestrategie, waaronder robotisering, veldsensoren, dna-analyses, alsmede data-transitie trajecten. Alle operationele uitvoering, samenwerking, regievoering en vernieuwing komt voort uit het enthousiasme en de inzet van leiding en personeel, waarbij de werkomgeving en de positieve financiële resultaten aanmoedigen tot nog hogere ambities.

BEGROTING 2026 EN MEERJARENRAMING 2027-2030

De begroting en de meerjarenraming vallen binnen de beloftes van de businesscase centralisatie. De meetvraag-opgave door de waterschappen toont dat het werkvolume van AQUON blijft groeien, waarbij nog geen rekening is gehouden met de verwachte toetreding van een nieuwe eigenaar in 2027. En AQUON verwacht hier op doeltreffende en doelmatige manier invulling aan te kunnen geven. Bestuur, directie, leiding en personeel zien met vertrouwen de toekomst tegemoet:

Met focus vooruit!

De (technisch) voorzitter

De directeur

P.H.W.M. Daverveldt

J.K. Bouma

1 INLEIDING

Deze programmabegroting 2026 geeft planvorming en een financiële uitwerking van de programma's van AQUON weer. De kaders voor het programmajaar 2026 zijn vastgelegd in de Kaderbrief 2026, die in de vergadering van het Algemeen Bestuur van 3 december 2024 werd besproken en vastgesteld.

1.1 TIJDSPAD EN ACTIVITEITEN

De begrotingsbehandeling 2026 loopt volgens een bekend tijdspad en is weergegeven in onderstaande tabel:

BESTUURLIJKE PLANNING	
Behandeling concept programmabegroting 2025 in adviesorgaan platform eigenaren en het Dagelijks Bestuur	maart 2025
Zienswijzeperiode waterschappen	april-juni 2025
Ontwerpbegroting en reactienota in adviesorgaan platform eigenaren en het Dagelijks Bestuur	juni 2025
Vaststellen door het Algemeen Bestuur	1 juli 2025

1.2 LEESWIJZER BEGROTING 2026

De opzet van de begroting is ten opzichte van voorgaande jaren op enkele onderdelen aangepast volgens de herziene richtlijnen uit het Waterschapsbesluit. Enkele nieuwe onderdelen zijn toegevoegd, zoals de paragraaf assetmanagement. Gelijk aan het begrotingsjaar 2025 heeft AQUON haar begroting voor 2026 in twee programma's ondergebracht, te weten het laboratoriumdeel en het eigenaarsdeel.

Het eerste programmaonderdeel, 'Laboratorium AQUON', omvat de AQUON-hoofdprocessen. Hierin zijn de reguliere laboratoriumactiviteiten opgenomen. De kostenstructuur is een afgeleide van de werkprocessen van AQUON.

In het tweede programmaonderdeel, 'Eigenaar GR AQUON', is opgenomen op welke wijze de financiële afwikkeling verloopt van de ombouw en herinrichting van AQUON en daarmee de gevolgen van de strategische keuzes van de eigenaren. Op deze manier geeft AQUON een splitsing weer tussen operationele kosten en transitiekosten.

Het eigenaarsdeel heeft een tijdelijk karakter. In het kader van transparantie is ervoor gekozen dit programma te blijven opnemen zolang de financiële afwikkeling nog loopt. De deelnemers hebben in de jaren 2021 tot en met 2025 de bijdragen conform businesscase centralisatie geleverd, en er is conform afspraak een bestemmingsreserve gevormd voor de financiële afwikkeling in de toekomst. Vanaf het begrotingsjaar 2026 worden de uitgaven gedekt uit de bestemmingsreserve en wordt geen bijdrage meer ontvangen van de deelnemers.

In de hoofdstukken 2 en 3 wordt een toelichting gegeven op de verwachte ontwikkelingen in de omgeving en bij AQUON. In hoofdstuk 4 wordt een samenvatting van de begroting in één oogopslag gegeven. Vervolgens wordt in hoofdstuk 5 de ontwikkeling van de meetvraag van de afgelopen jaren en de meerjarenverwachting beschreven. In hoofdstuk 6 zijn de verplichte paragrafen opgenomen. In hoofdstuk 7 wordt de financiële begroting van AQUON per programma in detail uiteengezet en toegelicht, waarna de kostentoerekening en bijdrageregeling aan de waterschappen in hoofdstuk 8 worden weergegeven. Tenslotte volgt in hoofdstuk 9 een uiteenzetting van de onderkende risico's en bijbehorende beheersingsmaatregelen.

Als bijlage is de berekening van de bijdrageregeling per waterschap voor de jaren 2026 tot en met 2030 opgenomen.

2 AQUON & HAAR WATERSCHAPPEN

AQUON heeft op 7 november 2019 de strategienota 2020-2030 opgesteld. Deze strategie is opgenomen in het rapport 'Strategie 2020-2030 & businesscase Centralisatie AQUON, versie 1.1'. Uitgangspunten in deze strategie zijn de missie en visie van AQUON enerzijds en relevante omgevingsontwikkelingen anderzijds. Naast inspelen op deze ontwikkelingen ligt de focus voor AQUON op het borgen van de behaalde resultaten uit het verleden en het verhogen van de klantgerichtheid. Op basis van de strategie 2020-2030 kan AQUON invulling geven aan het takenpakket zoals verwoord is in de GR AQUON.

2.1 MISSIE & VISIE AQUON

AQUON realiseert inzicht in waterkwaliteit. Hiermee draagt AQUON, als geïntegreerd ketenpartner van de waterschappen, bij aan een gezond en duurzaam watersysteem. Samen werken we aan een gezond leefgebied voor flora en fauna, veilig zwemwater en schoon oppervlaktewater voor mens en dier. Want goed water is goed leven. AQUON is net als water altijd in beweging. Een heldere organisatie, met kennis en innovatie als drijvende kracht. Als expert op het gebied van wateronderzoek levert AQUON kwalitatief uitstekende data en verstrekt zij de informatie die noodzakelijk is voor duurzaam waterbeheer door de waterschappen. Nu en in de toekomst. Om expert te blijven op het gebied van wateronderzoek geeft AQUON prioriteit aan kennisontwikkeling, kennisbehoud, samenwerking en innovatie. Hiervoor investeert AQUON in de ontwikkeling van haar medewerkers en processen en zoekt AQUON actief de verbinding met de waterschappen en andere deskundige partijen.

Werken bij AQUON betekent flexibiliteit, deskundigheid en verantwoordelijkheid. AQUON biedt haar medewerkers een inspirerende omgeving met ruimte om professioneel te werken en hun talent optimaal te ontwikkelen.

2.2 ALGEMENE ONTWIKKELINGEN IN DE OMGEVING

De omgevingsontwikkelingen zijn een belangrijk uitgangspunt voor de tienjaarsstrategie van AQUON. De toenemende aandacht (maatschappelijk, politiek en vanuit de media) voor natuur, milieu en biodiversiteit maakt dat er meer inzicht in de waterkwaliteit wordt gevraagd en dat er hogere eisen aan de kwaliteit van analysesresultaten worden gesteld. De ontwikkelingen waarvan AQUON verwacht dat zij de grootste invloed hebben op de meetvraag, blijven de toename van en onderzoek naar milieuvreemde stoffen, klimaatverandering, de wetgeving (en normering) en de innovaties.

De behoefte aan informatie uit het riool- en zuiveringswater in verband met volksgezondheid leiden tot (nationale) samenwerkingsmogelijkheden en bieden kansen in het kader van de nationale rioolwater-surveillance (NRS). De positie van de zuiveringen in de afvalwaterketen zijn een onmisbare schakel bij dergelijke vraagstukken. De COVID-bemonsteringen zijn sinds begin 2024 ingezet op een 'waakvlam'-niveau om te kunnen opschalen als dat nodig is. Vanaf 2024 is de Nationale Rioolwater Surveillance (NRS) gestart als opvolger van de COVID- bemonsteringen. Het is nog onduidelijk of de voorgenomen bezuinigingen van het kabinet op de pandemische paraatheid voor de komende jaren worden doorgezet. Bij het RIVM lopen diverse onderzoekprogramma's in het kader van pandemische paraatheid, waarbij de waterlaboratoria in de uitvoering een belangrijke rol vervullen.

De Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater is geactualiseerd met als doel om nog meer vervuiling aan te pakken. De nieuwe maatregelen hebben als doel om de gezondheid van mens, dier en milieu te beschermen, de kwaliteit van afvalwater te verhogen en het water efficiënter te behandelen. De omvang van deze ontwikkeling zal significant zijn, maar wordt in absolute termen pas in 2025 concreet. De uitwerking van de Richtlijn loopt momenteel, de verwachting is dat er extra complexe analyses en aanvullende monitoring benodigd zullen zijn. AQUON is in dit kader en in overleg met de waterschappen begonnen met het ontwikkelen van een monsternamen- en analyse methode voor microplastics. Deze ontwikkelingen zullen niet voor 2027 in werking treden. In de meerjarenverwachting is deze meegenomen in de meetvraag en het kostenpatroon.

Daarnaast zijn er ontwikkelingen (politiek debat en media-aandacht) die meer kwalitatief zijn te beschouwen of pas invloed hebben als ze optreden (milieu-incidenten en calamiteiten). AQUON begrijpt de rol die de waterschappen spelen in het publieke debat over duurzaamheid, natuur en milieu en welke rol AQUON heeft in het adviseren en van informatie voorzien van de waterschappen. In een wereld waarin steeds meer aandacht is voor natuur en milieu en milieu-incidenten steeds prominenter worden uitgemeten, is het van belang dat onderzoeksresultaten door AQUON volledig, betrouwbaar en tijdig worden opgeleverd. De veranderingen in het politieke speelveld maakt een aantal ontwikkelingen echter ook onzeker, zoals bijvoorbeeld bezuinigingen op pandemische paraatheid en de wijze van anticiperen op de KRW doelstellingen in 2027.

In het kader van het einde van de huidige KRW periode (2027) is naar voren gekomen dat de verwachte resultaten uitblijven. Belangrijke vaststelling is dat het niet eenvoudig is om verantwoording af te leggen over de bereikte resultaten van de gedane inspanningen. Naast de toestandsmeting (beleidsmonitoring) wordt er nu door de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) gewerkt aan een Ecologisch Beoordelingssysteem Oppervlaktewater (EBEO 2.0). Het beoordelingssysteem omvat naast een toestandsmeting (nul-meting) ook diagnostische monitoring en effectmonitoring. Hiermee wordt meer inzicht gekregen in de oorzaken en knelpunten en kunnen de waterschappen gericht maatregelen nemen en beheer aanpassen om tot een betere waterkwaliteit te komen. Het meten van het effect biedt daarna een betere basis voor verantwoording.

Door verdere ontwikkeling en uitbreiding van de knelpuntenanalyse wordt meer inzicht verkregen en ontstaat een beter handelingsperspectief.

De huidige KRW periode loopt 2027 af. Afhankelijk van de aanpassingen in een vervolg kan ook de monitoring vraag veranderen. Dat zou kunnen leiden tot nieuwe producten. Bij de ontwikkeling van het EBEO wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de monitoring voor de KRW zodat alle monitoringsgegevens optimaal gebruikt worden.

Het herstel van de ecologische kwaliteit vordert onvoldoende. Er wordt steeds meer bekend over de schadelijke impact van stoffen in het oppervlaktewater. Belangrijk is ook dat er heel veel schadelijke stoffen in het watersysteem komen en slechts een deel ervan gemeten wordt. Er is weinig bekend over het stapel effect van de stoffen gezamenlijk en veel stoffen zijn al bij zeer lage concentraties schadelijk/toxisch. AQUON ziet de volgende ontwikkelingen in de komende jaren:

- Het meten van Lage waarden van toxische stoffen zal waarschijnlijk toenemen en er zullen stoffen bijkomen
- Bioassays om het effect van toxische stoffen op het biologisch leven te bepalen zullen opkomen. Nu worden deze nog beperkt gebruikt.
- Toxinen meten in het zwemwater is een directe bepaling van de kwaliteit en kan in een korter tijdsbestek dan de traditionele methode.

Samen met onderzoeksinstituten en de praktijk van de monitoring (ILOW) zal er de komende jaren gewerkt worden aan methodes die inzicht geven op de vragen m.b.t. toxiciteit.

AQUON opereert als kennis- en netwerkorganisatie om inzicht te geven in de waterkwaliteit. De kennis en capaciteit op het gebied van de waterkwaliteit zit bij een diversiteit aan organisaties, zoals (rijks)instituten, universiteiten, waterschappen, collega waterschapslaboratoria en (commerciële) marktpartijen. Kennisontwikkeling en research & development vindt op vele plaatsen en in diverse samenwerkingsverbanden plaats. AQUON voegt bij onderzoeken samen met deze instellingen de praktijkervaring en productie expertise toe binnen de onderzoeksprogrammering.

De ontwikkelingen in de sensortechnologie, de metingstechnologie, de laboratoria-instrumenten en in het vergaren en beheren van data gaan snel. De borging en ontsluiting van data wordt steeds belangrijker om tot een integraal inzicht van waterkwaliteit te komen. Het proces van digitale transformatie (data, databaseer en datamanagement) speelt hierbij een belangrijke rol. Veel van deze ontwikkelingen komen in samenwerkingsverbanden van publieke en private partijen tot stand, waarbij gebruik wordt gemaakt van subsidie- en financieringsmogelijkheden. De initiatieven uit 2025 om de datastromen in de waterketen van laboratorium naar waterschap naar informatiehuis water te optimaliseren en om data sneller en actueler ter beschikking te krijgen worden verder geïntensiveerd.

AQUON onderkent relatief grote en invloedrijke ontwikkelingen in haar omgeving, waarop zij met haar strategie inspeelt. Op lange termijn (2030 en volgende jaren) is minder zeker hoe de werkelijkheid eruit zal zien, zoals ook beschreven in het scenario-onderzoek van de waterschappen, opgesteld door adviesbureau IPR-Normag (rapport d.d. 5 februari 2020). AQUON zal, door haar organisatie continue wendbaar en flexibel te houden, zich goed op mogelijke ontwikkelingen kunnen blijven aanpassen.

AQUON heeft in 2024 een toetredingsstrategie uitgewerkt ten behoeve van het uitbreiden van het aantal eigenaren voor de GR AQUON. Hierin worden uitgangspunten en kaders geformuleerd voor eventuele toetreding van een waterschap, waarbij zowel de invalshoek vanuit de waterschappen als die vanuit AQUON worden belicht. Deze toetredingsstrategie is algemeen toepasbaar voor de toetreding van een waterschap. Hiermee zijn de randvoorwaarden voor een toetreding vastgesteld en staat de organisatie klaar om bij een potentiële nieuwe deelnemer een snel besluitvormingsproces te kunnen doorlopen.

2.3 ALGEMENE ONTWIKKELINGEN AQUON ORGANISATIE

Om onderzoeksresultaten volledig, betrouwbaar en tijdig te kunnen leveren is AQUON geaccrediteerd, wat betekent dat de resultaten voldoen aan alle wettelijke eisen en kwaliteit en gegarandeerd betrouwbaar zijn. Daarnaast heeft AQUON als enige waterlaboratorium een calamiteitendienst (metingen zijn 24/7 mogelijk, dus ook in het weekend en buiten reguliere (kantoor)uren).

Ontwikkeling kennis

Als kennisorganisatie verzekert AQUON zich dat voor elk proces de kennis in huis aanwezig is om als professioneel ketenpartner én als opdrachtgever te kunnen functioneren. AQUON zet actief in op de ontwikkeling van haar organisatie en medewerkers. Om up-to-date te blijven zoekt AQUON de samenwerking met deelnemende waterschappen en externe partijen zoals kennisinstituten en/of marktpartijen. Ook participeert AQUON in nationale subsidie- en innovatieprojecten om zo bij te dragen aan de (eigen) kennisontwikkeling en kennisbehoud.

Capaciteit

Voor het uitvoeren van de werkzaamheden maakt AQUON weloverwogen keuzes wat betreft het al dan niet zelf doen of uitbesteden van haar werk. Als grootste waterschapslaboratorium van Nederland is AQUON een factor van betekenis binnen de markt. Op basis van de vastgestelde 'Make, Buy, Ally'-strategie (2019 en herijkt in 2022) maakt AQUON keuzes om een deel van het werk zelf te doen, zowel op basis van bedrijfseconomische afwegingen als op basis van kennisbehoud en -ontwikkeling. Door eigen kennis en vaktechnisch inzicht kan in geval van uitbesteding worden beoordeeld of de geleverde producten en diensten voldoen aan de gewenste kwaliteit.

Innovatie

AQUON omarmt de kansen die innovatie biedt. Inzicht in en beheersing van de waterkwaliteit vergen, vooral in het licht van de toenemende hoeveelheid milieuvreemde stoffen, steeds meer en betere gegevens.

AQUON heeft in afstemming met de waterschappen een verandering in de focus aangebracht op de verwachte innovaties. In de strategie 2020-2030 waren drie prioriteiten in de innovatieve ontwikkelingen onderscheiden, te weten sensortechnologie, DNA-gerelateerde technieken en big data. Sensoring is inmiddels vanuit het innovatieprogramma reguliere business geworden en dan ook als standaard dienstverlening opgenomen in de PDC. Sinds begin 2024 is de focus van de ontwikkelingen gericht op de bijzondere monitoring zoals bijvoorbeeld Zeer Zorgwekkende Stoffen, toxische stoffen, Passive Sampling en analyses met lage Rapportage Grenzen. Daarnaast blijven de andere twee hoofdlijnen eDNA/qPCR onderzoek (sinds 2022 opgenomen in de standaard dienstverlening van AQUON) en (big) data. De digitale transformatie (data, databaseer en datamanagement) krijgt in samenspraak met de waterschappen meer en meer vorm, waarbij de (digitale) ketenprocessen steeds meer en beter op elkaar worden afgestemd.

Verder wordt ingezet op andere innovatieve ontwikkelingen op het gebied van bioassays, microverontreinigingen (waaronder ook microplastics) en meer effectgericht onderzoek, in goede afstemming met de waterschappen. Het verder implementeren van deze innovatieve ontwikkelingen in de werkprocessen vraagt aandacht en tijd, mede ook omdat de ontwikkelingen zich verder zullen verdiepen en verbreden.

AQUON financiert haar innovaties binnen het programma laboratorium met de huidige operatie. Dit is reeds jaren zeer succesvol gebleken, en zorgt voor een hoog niveau van innovatie en vernieuwing. Een voorwaarde om het gewenste niveau van innovatie te blijven vasthouden is stabiliteit van de meetvraag.

Personeel

Ondanks de krapte op de arbeidsmarkt lukt het AQUON om voor de operationele functies de vacatures steeds in te vullen. AQUON besteedt veel aandacht aan interne opleidingstrajecten en leidt haar (hydrobiologische) analisten deels zelf op. De uitdaging zit met name bij de invulling van specialistische en ICT-gerelateerde functies.

Informatieveiligheid

Binnen AQUON is aandacht voor informatieveiligheid een continu proces. AQUON heeft structureel de nodige veiligheidsvoorzieningen gerealiseerd om de continuïteit en veiligheid te waarborgen. AQUON is in 2024 het proces gestart om tot een certificeerbaar ISMS (conform ISO 27001) te komen, waarbij het doel is om eind 2026 conform ISO 27001 gecertificeerd te zijn. Op deze manier hebben alle beveiligingsmaatregelen eind 2027 het minimale BIO-Basisbeveiligingsniveau (BBN). De vervolgstap is om vanaf 2028 informatiebeveiliging proactief en risico-gebaseerd aan te kunnen pakken, zodat de beschikbaarheid en integriteit van onze informatie gegarandeerd is.

Duurzaamheid

AQUON heeft groen natuurlijk in haar DNA. Of eigenlijk groen én blauw. Want goed water is goed leven.

AQUON biedt inzicht in de waterkwaliteit, zodat het samen met de waterschappen zorg kan dragen voor een gezond en duurzaam watersysteem.

‘AQUON draagt bij aan een gezond en duurzaam watersysteem. Samen met de waterschappen werken we aan een gezond leefgebied voor flora en fauna, veilig zwembadwater en schoon oppervlaktewater voor mens en dier.’ staat in onze missie te lezen.

AQUON heeft aandacht voor duurzaamheid, niet alleen als resultaat van haar werk, maar ook bij het uitvoeren van de werkzaamheden. Inmiddels is de transitie naar een duurzame samenleving een van de grootste opgaves van deze tijd geworden. AQUON draagt bij aan een verantwoorde en duurzame leefomgeving voor de komende generaties mensen, flora en fauna.

AQUON onderscheidt drie thema's binnen duurzaamheid:

1. *Energie en emissies:*

- Bij de nieuwbouw is er veel aandacht geweest voor energieverbruik in het nieuwe pand, wat onder andere heeft geresulteerd in het plaatsen van zonnepanelen, een WKO-installatie, luifels rondom het pand. In de komende jaren zal verder gestreefd worden besparingen waar mogelijk in het productieproces. Bij de aanbesteding van de nieuwe voertuigen voor monsternamen zal ook duurzaamheid een belangrijk criterium zijn.
- Om de uitstoot te verminderen kijkt AQUON onder andere naar mobiliteit en afvalstromen. Dit is ook opgenomen in het inkoop- en aanbestedingsbeleid.
- Met ingang van 2026 zullen de medewerkers hun creativiteit en inventiviteit ook weer inzetten op slim produceren. Daarbij zal de aandacht mede gericht zijn op de mogelijkheden van vermindering van afval en logistieke volumes door bijvoorbeeld vermindering van meetvolumes, efficiëntie in de logistiek, gebruik van water gebaseerde verbruiksmiddelen in plaats van bijvoorbeeld verbruiksmiddelen gebaseerd op chemische middelen.

2. *Circulariteit:*

Het hergebruik van grondstoffen en materialen met als doel zo min mogelijk afval te creëren. Hierbij kijkt AQUON naar inkoop, afvalstromen en toekomstbestendigheid van het nieuwe pand. Hier is aandacht voor bij inkoop en aanbestedingen.

3. *Duurzame inzetbaarheid van de medewerkers:*

AQUON streeft naar een gezonde werkomgeving voor haar medewerkers. De voorzieningen voor een gezond binnenklimaat worden getroffen: luchtkwaliteit, geluid en temperatuur. Ook is er aandacht voor een ergonomisch verantwoorde inrichting van werkplekken.

Bij het werken met gevaarlijke stoffen worden alle benodigde maatregelen voor veilig werken in acht genomen. Er is aandacht voor psychosociale arbeidsomstandigheden en sociale veiligheid is een belangrijk thema binnen AQUON. Ziekteverzuim wordt vroegtijdig gesignaleerd en er is gerichte ziektepreventie met een actieve kring bestaande uit Arboartsen, een externe vertrouwenspersoon en waar nodig coaches.

De ruimte in Houten geeft een goede mogelijkheid om processtromen efficiënter in te richten. Daarbij wordt in de hele keten gekeken wat de mogelijkheden zijn ter optimalisatie. Dit kan zijn in minder (zware) handelingen, waardoor duurzaam inzet van de medewerker geborgd wordt. Waar nodig of mogelijk wordt robotisering en automatisering ingezet om repeterende menselijke handelingen te vervangen door geautomatiseerde handelingen.

Dienstverlening en advies aan de waterschappen

AQUON werkt verder aan de ontwikkeling van screening en uitbreiding van de mogelijkheden op dit gebied. Hierbij is het doel van deze analyse en rapportagevorm een belangrijke combinatie. Dat betekent dat deze rapportage alleen wat betekent met een passend advies over de geleverde informatie. Dit wordt samen met de waterschappen vorm gegeven.

Daarnaast heeft AQUON veel kennis en ervaring in monitoring en wat er met monitoring aan inzicht verkregen kan worden. In de samenwerking met de waterschappen/opdrachtgevers zal AQUON haar kennis en ervaring op dit gebied meer inbrengen aan het begin van het proces om tot de meest optimale monitoring te komen voor de vraagstelling vanuit de opdrachtgevers. In de rapportages die op verzoek van de opdrachtgevers gemaakt worden, kan ook die koppeling tussen vraag en data meer inzichtelijk gemaakt worden. Dit helpt om de waterschappen het beste inzicht te geven om tot beheer- en/of inrichtingsmaatregelen te komen.

3 ONTWIKKELINGEN IN HET JAAR 2026

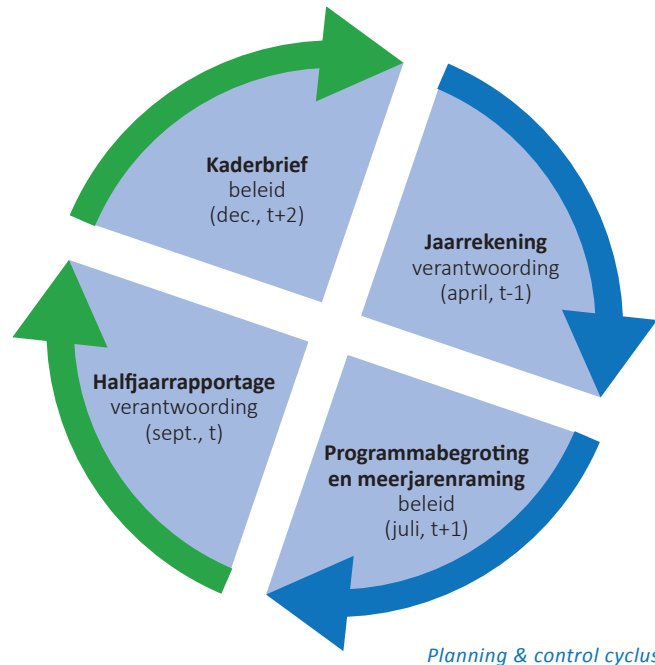
3.1 FOCUS OP HEDEN EN TOEKOMST

AQUON levert een essentiële bijdrage door inzicht te verschaffen in de waterkwaliteit. De noodzaak voor verdergaande ketensamenwerking van de waterschappen en AQUON vormde de basis voor AQUON2.0. Dit heeft geresulteerd in een aantal ambities die de waterschappen hebben vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling AQUON en het formuleren van een heldere missie en visie van AQUON. De ervaringen uit recente jaren en de externe ontwikkelingen leiden vervolgens tot een aangescherpte focus:

- **Performance:** het handhaven van het huidige hoge kwaliteitsniveau van de monitoring van waterkwaliteit, het voortzetten van de ontwikkelingen op de bestaande dienstverlening en het verstevigen van de unieke positie van AQUON als inwoner van data. Sensormonitoring en het gebruik van DNA-technologie (eDNA/qPCR) maken inmiddels onderdeel uit van de dienstverlening.
- **Innovatie:** optimalisatie van alle processen en investeren in nieuwe technologie en kennis. Het verbreden, verdiepen en verbeteren van de AQUON inwinnings- en laboratoriumprocessen, zodat de beschikbare data optimaal kan worden opgeslagen en uitgewisseld. Eenmalige opslag van data voor meervoudig gebruik is daarbij het uitgangspunt. De digitale transformatie is de leidraad voor de komende jaren om daar invulling aan te geven. AQUON zal hierbij nauw aansluiten bij de ontwikkelingen en de concrete wensen van haar partners zodat hiermee in de keten optimaal voordeel kan worden behaald. Bijzondere monitoring (zie ook hoofdstuk 2), eDNA en (big) data zijn daarbij de hoofdlijnen, maar ook nieuwe ontwikkelingen op het gebied van toxiciteitsmetingen, bioassays, microverontreinigingen (waaronder ook microplastics) en meer effectgericht en diagnostisch onderzoek spelen daarbij een rol.
- **AQUON en haar medewerkers:** medewerkers zijn de kracht van AQUON. Het streven is om te komen tot een sterke formatie van medewerkers door hen de kans te geven hun talenten te ontwikkelen. De ontwikkeling van medewerkers betekent ontegenzeggelijk ook de ontwikkeling van AQUON als organisatie. De sterke betrokkenheid van medewerkers en hun wens om bij AQUON te werken verdienen waardering. Daarbij speelt de ontwikkeling van de interne cultuur een belangrijke rol.
- **Samenwerking:** optimalisatie van de interne samenwerking leidt tot een efficiëntere workflow en een hogere medewerker tevredenheid. Als (keten)partner wil AQUON de samenwerking en verbinding met deelnemende waterschappen verder verdiepen en hierbij intensief afstemmen over het opzetten van nieuwe analysepakketten. AQUON wil in de rol van regievoerder een gelijkmatige planning van de opdrachten realiseren om stappen te kunnen zetten op het gebied van efficiency bij zowel AQUON als bij haar deelnemende waterschappen.
- **Rechtmatigheidsverantwoording:** sinds 2025 is de verantwoording van de rechtmatigheid verlegd van de accountant naar het Dagelijks Bestuur. Dit leidt tot een intensievere samenwerking binnen en tussen de afdelingen. De Rechtmatigheidsverantwoording is geïmplementeerd binnen de organisatie en operationeel.

3.2 PLANNING & CONTROL CYCLUS

In de Planning & Control cyclus (P&C cyclus) wordt inhoud gegeven aan het proces van richting geven en op koers houden van de organisatie. Door middel van deze documentatie geven we vorm aan de programma's en bewaken we de voortgang. De Planning & Control cyclus ziet er als volgt uit:

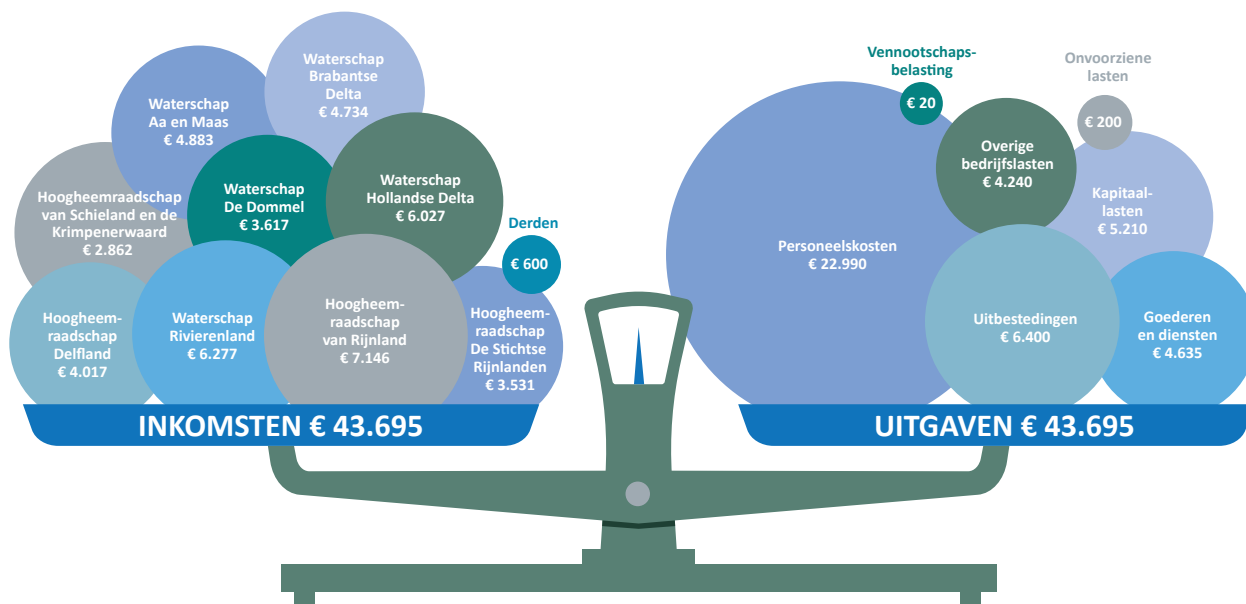
Conform de presentatie van de jaarcijfers in de afgegeven jaarrekeningen kent AQUON een adequate beheersing van haar financiële middelen en geven de cijfers een getrouw beeld van de werkelijkheid. In deze programmabegroting wordt een verwachting weergegeven van de ontwikkeling in het jaar 2026. Aangezien AQUON zich volop ontwikkelt, is het mogelijk dat gedurende het jaar 2025 AQUON zich door nieuwe inzichten en/of omgevingsfactoren dient aan te passen. Mocht er aanleiding zijn op basis van een veranderde omgeving de programmabegroting aan te passen, dan zal AQUON dit door middel van een begrotingswijziging kenbaar maken bij het Algemeen Bestuur.

Op basis van de P&C cyclus stuurt AQUON met name op enkele prestatie-indicatoren, productieoutput en acceptabele kosten. Dit vraagt een goede beoordeling van de resultaten om zo aan te kunnen geven waar bijsturingmogelijkheden aanwezig zijn. Dit geeft het management een stuur, een houvast om haar dienstverlening te kunnen uitvoeren. Het Laboratorium Informatie Management Systeem (LIMS), de urenverantwoording en het financiële systeem leveren rapportages, maandelijks worden deze op bedrijfsvoering niveau met het management doorgesproken en periodiek worden de resultaten tussen de directie en de betreffende manager in het P&C gesprek besproken.

Sturing wordt door het management mede vormgegeven door het realiseren van de productievraag van de deelnemende waterschappen op basis van het beschikbare budget. In 2026 worden het platform Eigenaren en het Algemeen Bestuur met het halfjaarrapport geïnformeerd over de ontwikkelingen zodat tijdige (bij-)sturing mogelijk wordt.

4 BEGROTING IN ÉÉN OOGOPSLAG

4.1 INKOMSTEN EN UITGAVEN IN 2026

Afbeelding 2: Begroting in één oogopslag (bedragen x €1.000).

4.2 FINANCIËLE INFORMATIE 2024-2030 OP HOOFDLIJNEN

LABORATORIUM bedragen X €1.000	BEGROTING EN RAMINGEN TIJDREEKS 2026-2030						
	2024 gerealiseerd	2025 begroot	2026 begroot	2027 geraamd	2028 geraamd	2029 geraamd	2030 geraamd
Personeelskosten	19.640	20.946	22.990	24.180	25.205	26.061	26.943
Overige bedrijfslasten	3.442	3.750	4.240	4.448	4.670	4.810	4.954
Goederen en diensten	4.622	4.400	4.635	4.829	5.014	5.185	5.341
Uitbestedingen	6.735	6.300	6.400	7.250	7.701	8.029	8.254
Kapitaallasten	1.280	5.110	5.210	5.940	6.700	7.300	7.400
Onvoorziene lasten	6	200	200	200	200	200	200
Mutatie bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting	27	20	20	20	20	20	20
Totale kosten	35.752	40.726	43.695	46.866	49.510	51.605	53.112

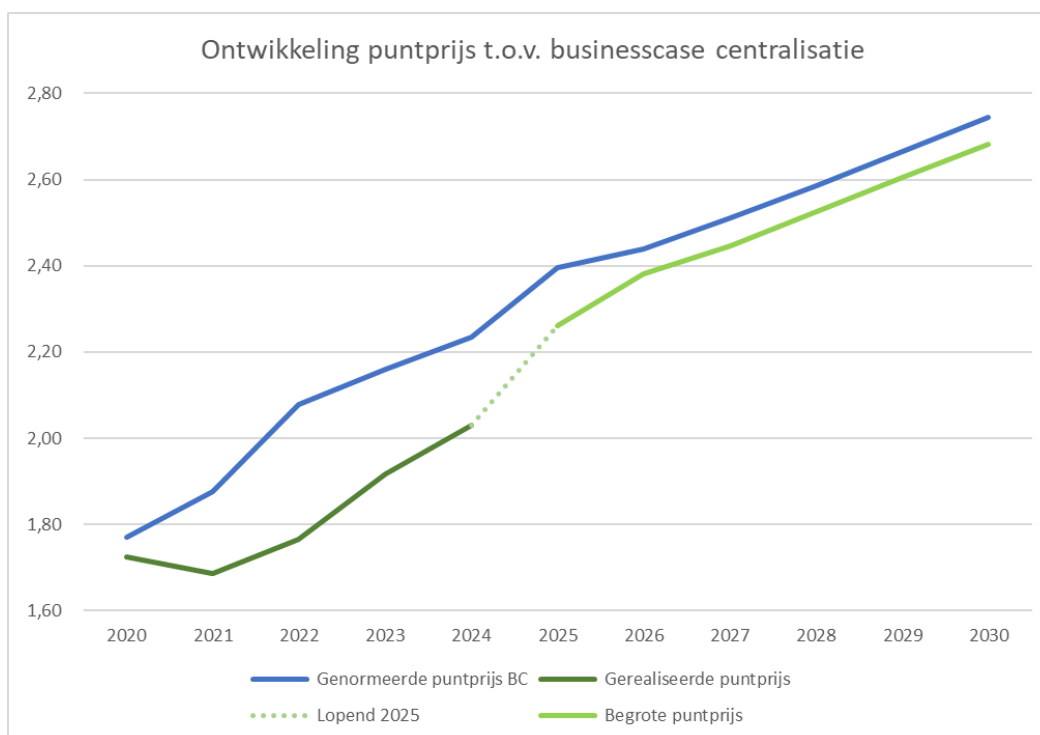
Bijdrage derden	659	550	600	600	600	600	600
Bijdragen waterschappen	35.092	40.176	43.095	46.266	48.910	51.005	52.512
Totale inkomsten	35.752	40.726	43.695	46.866	49.510	51.605	53.112

Samenvatting realisatie 2024, begroting 2025, begroting 2026 en meerjarenraming 2027-2030 programma laboratorium.

4.3 ONTWIKKELING VAN DE PRIJS PER VERKOOPPUNT IN DE TIJD

AQUON is sinds het besluit tot centralisatie in 2020 jaarlijks in staat geweest om door efficiënte inzet van mensen en middelen de stijging van kosten per verkooppunt onder het niveau van de businesscase te houden. Door de focus op efficiency en de centralisatie is de focus en ambitie op innovatie afgelopen jaren niet op het gewenste niveau geweest. Nu de centralisatie is afgerond, is er ruimte voor een impuls en verdere focus op de innovatie, waarbij het kostenniveau van de totale operatie nog steeds binnen de kaders van de businesscase zal blijven. Het lijkt op deze manier haalbaar de innovatie bestendig binnen de operatie te kunnen financieren, waardoor AQUON geen aanleiding ziet om dit beleid komende 5 jaar te wijzigen.

Onderstaande grafiek toont de ontwikkeling van de gerealiseerde prijs per verkooppunt in relatie tot de genormeerde prijs per punt (netto puntprijs zoals berekend voor het scenario nieuwbouw 1 laags uit businesscase, gecorrigeerd met werkelijke prijsindex). Hierbij is zichtbaar dat vanaf het besluit tot centralisatie begin 2020 direct succesvol gestuurd is op het realiseren van efficiency, resulterend in een lagere prijs per verkooppunt ten opzichte van de businesscase. Dit voordeel komt bovenop het reeds gecalculeerde voordeel van het 0-scenario uit de businesscase. De meerjaren verwachting toont dat deze ontwikkeling de komende jaren zal voortzetten.

De genormeerde puntprijs BC betreft de berekende prijs per verkooppunt uit de businesscase, contant gemaakt naar 2019 en vervolgens doorgerekend met de werkelijke gerealiseerde prijsindex. De groene lijnen betreffen de gerealiseerde (2020-2024) en begrote prijs per verkooppunt van AQUON (2025-2030).

5 MEETVRAAG PRODUCTIE 2026-2030

De opdrachtgevers van de waterschappen hebben hun verwachte meetvraag op hoofdlijnen tot en met 2030 opgegeven. Op basis hiervan heeft AQUON een beeld van de te verrichten werkzaamheden in de komende jaren en op welke wijze zij haar bedrijfsvoering kan inrichten.

5.1 MEETVRAAG 2026

Productie/ meetvraag	Werkelijke productie						Meetvraag	
	2014	2020	2021	2022	2023	2024	2025*	2026
Aa en Maas	794.197	1.659.617	1.986.993	1.821.055	1.866.942	2.024.942	1.990.000	1.967.000
Brabantse Delta	1.481.131	1.456.317	1.533.784	1.708.102	1.830.106	1.989.895	1.776.727	1.776.727
De Dommel	1.007.880	1.149.110	1.345.369	1.424.361	1.289.096	1.438.896	1.524.530	1.509.300
Delfland	754.853	1.256.499	1.301.466	1.288.948	1.667.006	1.766.270	1.635.218	1.608.982
Hollandse Delta	1.550.417	2.375.815	2.659.575	2.115.638	2.537.829	2.047.062	2.558.135	2.627.000
Rijnland	1.925.326	2.348.512	2.504.511	2.760.659	2.577.561	2.817.364	2.900.000	2.950.000
Rivierenland	1.894.387	2.849.439	2.638.354	2.226.052	2.527.277	2.316.127	2.488.230	2.501.590
Schieland en Kr'waard	551.809	914.139	985.975	1.114.580	1.210.805	963.796	902.500	1.152.500
Stichtse Rijnlanden	784.590	1.382.142	1.262.025	1.333.073	1.320.877	1.316.144	1.893.208	1.433.208
Subtotaal	10.744.590	15.391.590	16.218.052	15.792.468	16.827.499	16.680.496	17.668.548	17.526.307
<i>Indexcijfer jaar 2014 = 100</i>	<i>100</i>	<i>143</i>	<i>151</i>	<i>147</i>	<i>157</i>	<i>155</i>	<i>164</i>	<i>163</i>
NRS-bemonsteringen		137.831	1.524.568	1.958.202	1.762.971	571.281	562.658	562.658
Totaal	10.744.590	15.529.421	17.742.620	17.750.670	18.590.470	17.251.777	18.231.206	18.088.965

* Hernieuwde opgave meetvraag november 2024

De ontwikkeling in de meetvraag van 2014-2026.

Ontwikkeling meetvraag

De opgegeven meetvraag van de deelnemers voor 2026 blijft met 17,5 miljoen verkooppunten (VP) nagenoeg gelijk aan de hernieuwde opgave voor 2025 (17,7 miljoen VP). Op basis van de uitvraag baseert AQUON haar productieniveau voor haar begrotingsperspectief inclusief NRS-bemonsteringen in 2026 op 18 miljoen verkooppunten voor deelnemende waterschappen.

Nationale Rioolwater Surveillance

De Unie van Waterschappen (UvW) heeft afspraken gemaakt met het ministerie van VWS en het RIVM over een vijfjarige samenwerking op het gebied van afvalwatersurveillance. Nadat van 2021 tot en met 2023 'slechts' vijf maal per week per RWZI een COVID-bemonstering werd uitgevoerd, is dit vanaf 2024 gereduceerd tot gemiddeld 1,4 maal per RWZI per week.

Het bestuursakkoord voor de COVID monitoring beslaat de jaren 2021 tot en met 2025. De verwachting is dat de waakvlam monitoring daarna wordt voortgezet, waarvoor nieuwe afspraken moeten worden gemaakt. Voor 2026 is een meetvraag van circa 0,6 miljoen verkooppunten voor de bemonsteringen in het kader van de

Nationaal Rioolwater Surveillance (NRS) opgenomen. Zolang nog geen sprake is van structurele financiering vanuit de waterschappen wordt de omvang van de NRS-bemonsteringen in de tabellen in een aparte regel weergegeven.

5.2 MEETVRAAG 2026-2030

Het meerjarig perspectief op de verwachte productie van de individuele deelnemende waterschappen wordt in tabel 4 weergegeven.

De Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater is vastgesteld op 5 november 2024. Nederland heeft 3 jaar de tijd deze in eigen wetgeving vorm te geven. Bij de opgave van de meetvraag voor de programmabegroting van 2026 is reeds door een aantal deelnemers geanticipeerd op de verwachte ontwikkelingen van de monitoring voor stedelijk afvalwater vanuit deze nieuwe Europese Richtlijn. Het effect voor 2026 is beperkt, maar vanaf 2027 is de invloed duidelijk zichtbaar. De eerste indicaties van deze omvang uit 2024 worden in 2025 verder uitgewerkt samen met de experts van onze waterschappen, waardoor dit inzicht voor 2026 reeds nauwkeuriger is geraamd. In 2025 vindt in samenwerking met de expertgroep en platform opdrachtgevers een nadere verificatie van de meerjaren opgave 2027-2030 plaats, zodat een en ander voor de programmabegroting van 2027 nog beter kan worden geprognostiseerd.

In de meerjaren meetvraag is nog geen rekening gehouden met een (mogelijke) toetreding van waterschap Limburg per 1-1-2027. Verwerking van de effecten van deze toetreding zullen een plaats krijgen in de programmabegroting 2027 en meerjarenraming 2028-2031.

PRODUCTIE/ MEETVRAAG	Hernieuwde opgave	Programma begroting	Meerjarenraming			
	2025*	2026	2027	2028	2029	2030
Aa en Maas	1.990.000	1.967.000	1.932.000	1.922.000	2.257.000	2.342.000
Brabantse Delta	1.776.727	1.776.727	1.776.727	1.776.727	1.776.727	1.776.727
De Dommel	1.524.530	1.509.300	1.602.300	1.612.300	1.602.300	1.662.300
Delfland	1.635.218	1.608.982	1.784.595	1.616.866	1.616.866	1.616.866
Hollandse Delta	2.558.135	2.627.000	2.693.000	2.953.000	2.838.000	2.683.000
Rijnland	2.900.000	2.950.000	3.070.000	3.490.000	3.490.000	3.490.000
Rivierenland	2.488.230	2.501.590	2.634.050	2.572.550	2.573.550	2.573.550
Schieland en Kr'waard	902.500	1.152.500	1.217.500	1.217.500	1.217.500	1.217.500
Stichtse Rijnlanden	1.893.208	1.433.208	1.648.208	1.648.208	1.648.208	1.648.208
Subtotaal	17.668.548	17.526.307	18.358.380	18.809.151	19.020.151	19.010.151
<i>Indexcijfer jaar 2014=100</i>	<i>164</i>	<i>163</i>	<i>171</i>	<i>175</i>	<i>177</i>	<i>177</i>
NRS-bemonsteringen	562.658	562.658	562.658	562.658	562.658	562.658
Totaal inclusief NRS	18.231.206	18.088.965	18.921.038	19.371.809	19.582.809	19.572.809

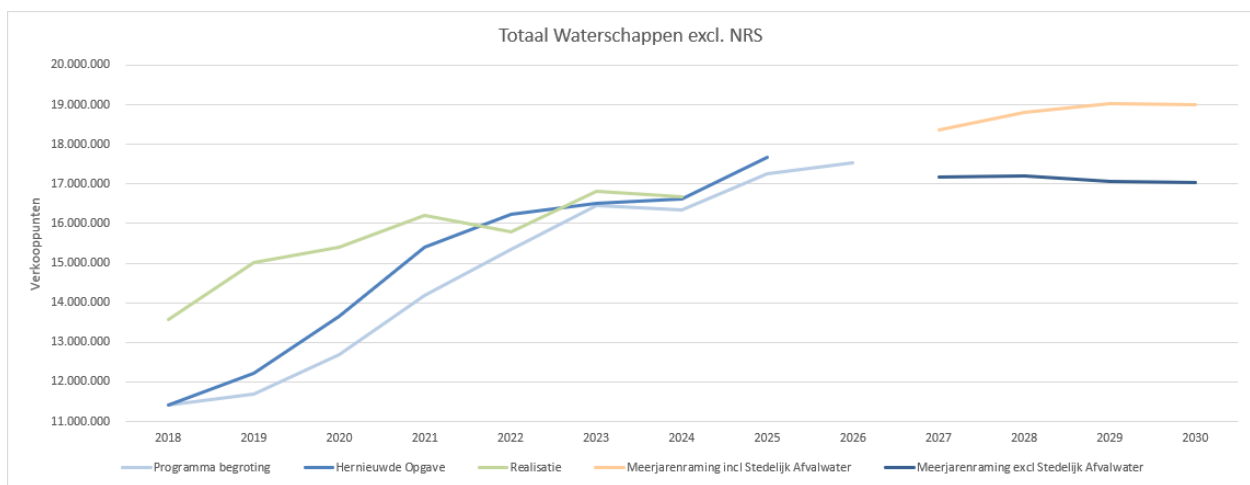
* Opgave van de waterschappen in november 2024

De opgave van de verwachte meetvraag 2026-2030 inclusief verwachte meetvraag stedelijk afvalwater.

5.3 EFFECT VAN DE PRODUCTIEVERWACHTINGEN

De opdrachtgevers/waterschappen zijn zelf verantwoordelijk voor hun opgegeven meetvraag voor de komende jaren. Deze productieverwachting is een belangrijk gegeven voor de bedrijfsvoering van AQUON. AQUON heeft de productieverwachting vooraf doorgesproken met haar opdrachtgevers.

In tabel 4 is de trend door middel van een indexcijfer weergegeven. Op basis van het indexcijfer kan geconcludeerd worden dat de productie op de lange termijn stabiliseert en op korte termijn stijgt. Deze stijging is in de afgelopen jaren hoger geweest dan de jaarlijkse opgave van de opdrachtgevers. Dit wordt over het algemeen veroorzaakt doordat gedurende het jaar aanvullende monitoring en projecten gewenst worden.

Meetvraag ontwikkeling in de tijd.

In de meetvraag is een ingeschat aandeel onderzoeken opgenomen waartoe AQUON zelf (nog) niet is uitgerust en/of wat boven de bezettingsgraad uit zal komen. Deze onderzoeken worden door AQUON uitbesteed aan partners. AQUON constateert dat de vraag naar specialistische analyses stijgt. Specialistisch onderzoek zoals het landelijk medicijnrestenonderzoek blijft in omvang toenemen. Ook is er een toename in de diversiteit van de te onderzoeken stoffen in de afgelopen jaren te zien. Op verzoek van de opdrachtgevers worden ook de (voor)onderzoeken ten behoeve van waterbodemonderzoek in toenemende mate in eigen huis uitgevoerd.

Op basis van de opgegeven productiewaarden ontvangen de opdrachtgevers viermaal per jaar een voorschotfactuur gebaseerd op de begrote kosten en de begrote productiewaarden. De werkelijke jaarkosten worden door AQUON op basis van de werkelijke productiewaarden volgens de vastgestelde bijdrageregeling afgerekend. In bijlage 1 is de berekening voor het jaar 2026 (en verdere jaren) nader uitgewerkt.

6. PARAGRAFEN

WETTELIJKE PARAGRAFEN

Overeenkomstig het waterschapbesluit zijn in de programmabegroting 2026 en de meerjarenraming 2027-2030 de paragrafen opgenomen welke verplicht zijn te vermelden. Met deze paragrafen wordt bereikt dat de uitgangspunten, de hoofdlijnen van het (nieuwe) beleid met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten, evenals de financiële gevolgen van dat beleid worden verankerd.

6.1 UITEENZETTING VAN DE FINANCIËLE POSITIE

Financiering

In 2011 en 2013 zijn vanwege de aanschaf van de panden leningen aangetrokken. Verder zijn er in 2023 en 2024 nieuwe leningen aangetrokken voor de nieuwbouw. Deze langlopende leningen, inclusief kortlopende faciliteiten, leiden niet tot een herziening van de leningenportefeuille voor het begrotingsjaar 2026. Verwacht wordt dat de reguliere financieringsbehoefte in het jaar 2026 geheel in het huidige financieringsarrangement met de bankinstellingen past.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

AQUON kent geen (algemene) reserves. Voor wat betreft de financiële risico's geldt dat de deelnemers van de GR AQUON aansprakelijk zijn voor de niet afgedekte risico's.

In het begrotingsjaar 2026 en in de meerjarenraming 2027-2030 is op de mogelijke financiële risico's zo adequaat mogelijk geanticipeerd. AQUON heeft vanuit een kwantitatieve risicoanalyse vastgesteld dat er inderdaad risico's met een financieel effect zijn. De belangrijkste risico's met een financieel effect zijn:

- Toename in gevraagde dienstverlening van waterschappen waartoe het laboratorium AQUON niet is ingericht. Deze diensten worden uitbesteed aan partners. AQUON heeft zo goed als mogelijk samen met de waterschappen deze dienstverlening geïnterpreteerd en daaruit volgend eenzelfde kostenniveau gehanteerd als in 2025. Het toe te passen verrekensysteem voorziet in eventuele meer-productie zodat deze door de veroorzaker wordt betaald.
- In de risicoparagraaf wordt uitgebreid stil gestaan bij deze en andere risico's. Voor eventuele andere risico's is een begrotingspost onvoorzien opgenomen.

Stand en verloop bestemmingsreserves en voorzieningen

Aan het eind van het jaar 2026 heeft AQUON een bestemmingsreserve ten behoeve van de voorziene relatief hoge eenmalige kosten in verband met de centralisatie. In de programmabegroting Eigenaren wordt deze kostenpost verder geduid.

Daarnaast is een voorziening inzake RVU verplichting opgenomen.

Waterschapsbelasting

AQUON int geen belastingen, derhalve is deze paragraaf niet van toepassing.

Kengetallen

In het Besluit begroting en verantwoording (BBV) is voorgeschreven dat een gemeenschappelijk regeling een basisset van vijf kengetallen moet opnemen in de begroting. Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de (ontwikkeling van de) financiële positie. De uniforme kengetallen bieden de mogelijkheid om onderling cijfers te vergelijken. Daarmee dragen deze kengetallen bij aan de controlerende en kader stellende rol van het bestuur. In de tabel zijn de kengetallen weergegeven die verplicht in de programmabegroting moeten worden opgenomen. Een toelichting wordt bij de kengetallen weergegeven.

KENGETALLEN AQUON	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Weerstandvermogen	Niet van toepassing				
Netto schuldquote	109%	102%	96%	90%	84%
EMU saldo	-711.000	121.000	950.000	1.525.000	1.625.000
Wendbaarheid van de begroting	12%	13%	14%	14%	14%
Lastendruk	Niet van toepassing				

TOELICHTING KENGETALLEN

1 Weerstandvermogen

Het weerstandvermogen is een ratio die aangeeft in hoeverre een organisatie eventuele calamiteiten financieel kan opvangen. Het is de verhouding tussen de beschikbare financiële reserves die bedoeld zijn voor risico's die zich voordoen (de weerstandcapaciteit) en de waarde van alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. AQUON heeft naast de bestemmingsreserve, in verband met de centralisatie, geen eigen vermogen. In de begroting is jaarlijks een bedrag van 200.000 euro opgenomen voor onvoorziene lasten. Daarnaast staan de deelnemers garant voor eventuele tekorten in de exploitatie.

2 Netto schuldquote

Het kengetal geeft de verhouding weer tussen de omvang van de netto schuld (schuldpositie) en de totale opbrengsten. In de periode 2026 t/m 2030 neemt de netto schuldquote af en verschuift deze van categorie neutraal naar gezond. Signaleringswaarde GTK 2020: <90% = gezond | 90-130% = neutraal | >130% is risicovol

3 EMU-saldo

In het kader van een verantwoorde ontwikkeling van de economie en het monetaire stelsel binnen de landen die deelnemen aan de Economisch en Monetaire Unie (EU) zijn afspraken gemaakt over het overheidstekort. Binnen de overheid van Nederland is het aanvaardbaar het tekort te verdelen over het Rijk en de decentrale overheden. In principe zal het exploitatietekort van AQUON elk jaar 0 zijn, omdat alle netto kosten worden doorberekend aan de deelnemers. Het EMU-saldo kan hoger of lager zijn dan 0, door investeringen, afschrijvingen en de invloed van reserves en voorzieningen. AQUON rapporteert het EMU-saldo, dat op landelijk niveau samengevoegd wordt en aan de norm wordt getoetst. De opbouw van het EMU-saldo bij AQUON bestaat voornamelijk uit het verschil tussen de bruto investeringsuitgaven en de afschrijvingen.

4 Wendbaarheid van de begroting

Het kengetal wendbaarheid van de begroting geeft de verhouding tussen de totale kapitaallasten en de totale bruto exploitatiekosten weer. Dit biedt een indicatie van de financiële flexibiliteit van de begroting. Hoe groter de omvang van de gepleegde en nog te plegen investeringen en de daaruit voortvloeiende financiering, des te meer kapitaallasten voor langere periode vastliggen. De wendbaarheid van AQUON wordt in de planperiode licht kleiner doordat het aandeel van de kapitaallasten stijgt.

5 Lastendruk n.v.t.

Het kengetal 'lastendruk' geeft de hoogte van de lastendruk weer van een meerpersoonshuishouden met een eigen woning in vergelijking met het landelijk gemiddelde. AQUON heft geen belasting, derhalve is dit kengetal niet van toepassing.

6.2 PARAGRAAF ASSETMANAGEMENT

AQUON is met haar specifieke apparatuur een kapitaalintensieve organisatie en wenst efficiëntie door te voeren en continuïteit te borgen in haar operationele processen. Hiervoor dient AQUON voortdurend te investeren in haar reguliere bedrijfsvoering. Verouderde laboratoriumapparatuur wordt vervangen om het gewenste kwaliteitsniveau te behouden. Robotisering en vergaande automatisering zijn nodig om de efficiëntieverbeteringen en slimmere processen en methoden te ondersteunen. Nieuwe technologieën vervangen (deels) de bestaande methoden, waarmee een toekomstbestendig AQUON wordt gerealiseerd.

De beheeractiviteiten vinden op verschillende momenten door het jaar heen plaats. Onder het beheer op korte termijn vallen het jaarlijks terugkerende onderhoud en (kleine) noodzakelijke reparaties. Voor het reguliere onderhoud op de bestaande apparatuur zijn onderhoudscontracten afgesloten met de leveranciers. Voor de totale nieuwbouw in Houten is een meerjaren onderhoudsplan aanwezig, op basis waarvan de kosten zijn opgenomen in de programmabegroting.

6.3 PARAGRAAF BEDRIJFSVOERING

In deze paragraaf geeft AQUON inzicht in de stand van zaken en relevante ontwikkelingen op het gebied van bedrijfsvoering.

Onder bedrijfsvoering verstaan wij alle interne organisatieonderdelen en processen die ondersteunend zijn ten behoeve van de primaire processen van AQUON. Hieronder vallen zaken zoals de algemene aansturing van de organisatie, personeel & organisatie, kwaliteits-, arbo- & milieuzorg, inkoop en financiën, informatisering en automatisering, communicatie en facilitaire dienstverlening (waaronder huisvesting). Deze processen zijn essentieel om de primaire processen goed te laten verlopen, en ook om de rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van de uitgevoerde activiteiten te waarborgen. Onder invloed van economische en wettelijke ontwikkelingen krijgen sturen en afleggen van verantwoording een meer prominente plaats.

Met ingang van 2026 zal de salarisverwerking overgaan van ADP naar VISMA. Deze overgang zal in 2024 en 2025 projectmatig worden vormgegeven, zodat de medewerkers hiervan geen hinder zullen ondervinden.

Financiële rechtmatigheid

Met ingang van 2025 verschuift de verantwoordelijkheid om over de rechtmatigheid te rapporteren van de accountant naar het dagelijks bestuur. Hiertoe wordt in de jaarrekening een rechtmatigheidsverantwoording opgenomen, waarbij het dagelijks bestuur aan het algemeen bestuur verantwoording aflegt over het rechtmatig handelen van de organisatie. Het betreft hier de zuivere financiële rechtmatigheid.

In de administratieve organisatie is opgenomen welke maatregelen AQUON heeft getroffen om afwijkingen van financiële rechtmatigheid te voorkomen. Het goed functioneren van de administratieve organisatie wordt vastgesteld door uitvoeren van verbijzonderde interne controle, de zogenaamde VIC. Deze controles worden uitgevoerd in afstemming met de accountant om zo een efficiënte interne controle te kunnen uitvoeren, waarbij de accountant bij haar werkzaamheden ook gebruik kan maken van de uitgevoerde interne controles. Het algemeen bestuur stelt de verantwoordingsgrens vast waarboven geconstateerde afwijkingen worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording. Daarnaast stelt het algemeen bestuur de rapporteringtolerantie vast, waarboven individuele afwijkingen worden gerapporteerd.

6.4 PARAGRAAF VERBONDEN PARTIJEN

Verbonden partijen

AQUON kent geen verbonden partijen. Deze paragraaf is niet van toepassing.

6.5 WET NORMERING TOPINKOMENS

Onderstaand is een overzicht met actuele informatie van de samenstelling van het bestuur en directie opgenomen.

NAAM TOPFUNCTIONARIS	FUNCTIE
Dhr. J.K. Bouma	Directeur
Dhr. P.H. Daverveldt	Onafhankelijk voorzitter
Mevr. N.M. van Zoelen	Bestuurder
Dhr. H. Schouffoer	Bestuurder
Mevr. S. de Zoeten	Bestuurder
Dhr. P. van der Eijk	Bestuurder
Dhr. F. Tijhof	Bestuurder
Mevr. M. Boons	Bestuurder
Dhr. P. Ouwendijk	Bestuurder
Dhr. J. Verdoold	Bestuurder
Mevr. A. Hagenaars	Bestuurder

Overzicht actuele informatie in kader van Wet Normering Topinkomens.

7 FINANCIËLE BEGROTING AQUON

7.1 INLEIDING

In de nieuwe verslaggevingsvoorschriften is nadrukkelijk onderscheid gemaakt tussen een beleidsbegroting, zoals uitgewerkt in de voorgaande hoofdstukken, en een financiële begroting + meerjarenraming, die zijn uitgewerkt in hoofdstuk 7. Om dubbelingen zoveel mogelijk te voorkomen, is in dit hoofdstuk soms verwezen naar andere delen van dit document. In dit hoofdstuk zijn de gehanteerde uitgangspunten opgenomen, evenals de kosten en opbrengsten voor 2026 per programma met een toelichting op de verschillen ten opzichte van de begroting 2025, gevolgd door de meerjaren exploitatieraming voor de jaren 2027-2030, de investeringsplanning en de geprojecteerde balans.

7.2 GEHANTEERDE UITGANGSPUNTEN EN NORMEN

In de opzet van de begroting 2026 is geen structurele verandering in de opzet van begroten doorgevoerd. AQUON kent vanaf het begrotingsjaar 2016 twee programmabegrotingen. De eerste programmabegroting wordt 'Laboratorium AQUON' genoemd en het tweede programma 'Eigenaar GR AQUON'. In deze begroting 2026 wordt ook de meerjarenraming 2027-2030 in beeld gebracht.

De uitgangspunten zoals vermeld in de kaderbrief 2026 (welke op 3 december 2024 door het Algemeen Bestuur is vastgesteld) zijn leidend geweest bij het opstellen van de begroting 2026.

Op basis van de Macro Economische Verkenningen (MEV) is de verwachte prijsindex voor 2026 3,0 procent. Bij het berekenen van de out of pocket kosten wordt derhalve rekening gehouden met deze inflatiecorrectie ten opzichte van het prijsniveau eind 2025 op desbetreffende kostencategorieën. Voor salarisontwikkeling is zoals opgenomen in de kaderbrief 2026 gerekend met 2,1 procent CAO-verhoging en 1,5 procent voor individuele periodieken ten opzichte van het salarisniveau per 1 januari 2025. Hierbij dient te worden opgemerkt dat ten tijde van de totstandkoming van deze programmabegroting er nog geen nieuwe CAO afspraken voor 2025 zijn gemaakt. Derhalve is voor de salarisstijging 2025 een stijging van 5% voorzien ten opzichte van het salarisniveau eind 2024.

AQUON zal de kostenontwikkeling nauwlettend blijven volgen en heeft hierbij blijvend aandacht voor mogelijke optimalisaties binnen de make-buy-ally strategie om scherp te kunnen zijn op de kostenbeheersing.

7.3 BEGROTING 2026 VOOR PROGRAMMA 1: LABORATORIUM

PROGRAMMA 1 LABORATORIUM	Begroting 2026	Begroting 2025	Realisatie 2024
Salarissen	15.600.000	14.742.387	12.287.056
Sociale lasten	4.150.000	3.778.200	3.383.999
Overige personeelslasten	1.000.000	1.175.000	1.026.269
Personeel van derden	2.240.000	1.250.000	2.942.635
PERSENEELSLASTEN	22.990.000	20.945.587	19.639.959
Diensten van derden	1.377.000	1.345.000	1.454.385
Huren en rechten	200.000	200.000	170.025
Leaseauto's	1.150.000	925.000	935.364
Verzekeringen	90.000	93.000	82.329
Belastingen	250.000	244.200	-118.929
Onderhoud door derden	1.173.000	943.000	918.654
OVERIGE BEDRIJFSLASTEN	4.240.000	3.750.200	3.441.828
Overige ge- en verbruiksgoederen	3.955.000	3.750.000	3.532.929
Duurzame gebruiksgoederen	270.000	250.000	463.181
Energie	410.000	400.000	626.323
GOEDEREN EN DIENSTEN / MATERIELE LASTEN	4.635.000	4.400.000	4.622.433
Externe analyses	6.400.000	6.300.000	6.734.829
UITBESTEDINGEN	6.400.000	6.300.000	6.734.829
Afschrijvingen	4.010.000	3.810.000	1.545.545
Rentelasten	1.200.000	1.300.000	-265.690
KAPITAALSLASTEN	5.210.000	5.110.000	1.279.855
NORMALE EXPLOITATIEKOSTEN	43.475.000	40.505.787	35.718.904
ONVOORZIEN	200.000	200.000	6.137
TOTAAL LASTEN	43.675.000	40.705.787	35.725.041
Bijdrage derden	-600.000	-550.000	-659.361
TOTALE KOSTEN	43.075.000	40.155.787	35.065.680
Vennootschapsbelasting	20.000	20.000	26.584
Bijdrage waterschappen	43.095.000	40.175.787	35.092.264

Begroting programma 1: Laboratorium activiteiten.

7.4 TOELICHTING OP DE BEGROTING 2026 LABORATORIUM ACTIVITEITEN

Het kostenpatroon zoals opgenomen is passend bij de door de waterschappen opgegeven meetvraag voor 2026. Er is gerekend met de kaders zoals opgenomen in de kaderbrief. Een toelichting op de kostencategorieën die hiervan, of ten opzichte van de begroting 2025, afwijken wordt onderstaand weergegeven.

Personeelskosten

De opgenomen salariskosten zijn gebaseerd op de personeelsformatie zoals opgesteld voor de invulling voor de operationele begroting 2025. Door de groter groeiende (complexe) productie zijn enerzijds extra functies als senior (specialist) benodigd, waarbij anderzijds rekening wordt gehouden met efficiency-voordelen als gevolg van het opschalen van productie. Daarnaast zijn voor de professionalisering van het team extra functies als projectleider en assistent managers nodig. Ook de ambitie in informatieveiligheid (ISO certificering) en de groeiende datastroom zorgen voor extra benodigde tijdelijke functies in de data en informatie kant.

Samengevat kan de stijging ten opzichte van de programmabegroting als volgt worden toegelicht:

- Stijging meetvraag 2026 ten opzichte van 2025 uit programmabegroting 2025 (1,8 %)
- Verwachte CAO stijging (3,6%)
- Aannee van specialisten voor chemie, robotisering, sensing
- Uitbreiding ondersteuning zoals assistent managers en vaste invulling receptioniste
- stijging inzet van flexibel (inhuur) personeel. De kosten stijgen extra als gevolg van doorontwikkeling ICT (instrument connect team, data en informatieveiligheid, helpdeskmedewerker ICT en inzet projectleiders)

Overige bedrijfslasten

Leaseauto's

In 2025 wordt de aanbesteding voor lease opgestart, waarna in 2026 gestart zal worden met het vernieuwen van het wagenpark. Invulling hiervan is een complex vraagstuk. AQUON heeft ook een duurzaamheidsambitie ten aanzien van het wagenpark, echter dit moet ook praktisch uitvoerbaar zijn met elementen als actieradius en maximaal trekgewicht van elektrische auto's. Als gevolg van enkele wetswijzigingen (afschaffen vrijstelling BPM, aanpassing van wegenbelasting voor elektrische auto's) is sowieso rekening gehouden met een stijging van de kosten voor lease en brandstof van 15 procent

Onderhoud door derden

AQUON heeft afgelopen jaar een aantal technisch geavanceerde machines aangeschaft voor haar analyses. Na afloop van de garantieperiode wordt er voor deze machines jaarlijks onderhoud gepleegd. Voor het pand is een meerjaren onderhoudsplan opgesteld, kosten zijn conform dit plan opgenomen in de begroting.

Goederen en diensten

De stijging binnen goederen en diensten heeft voornamelijk betrekking op de stijging van de ge- en verbruiksgoederen als gevolg van de stijging van de meetvraag en daarmee de eigen productie.

Uitbestedingen

De kosten voor uitbestedingen liggen in lijn met de begroting 2025, gebaseerd op de meetvraag zoals opgenomen in de programmabegroting.

Onvoorziene lasten

AQUON heeft in de reguliere begroting een bedrag voor onvoorziene lasten opgenomen van 200.000 euro. Gezien het feit dat AQUON niet beschikt over reserves om onvoorziene zaken op te vangen, zal de post

onvoorzien in 2026 conform 2025 op 200.000 gesteld worden. Met deze begrotingspost kunnen risico's, beschreven in de risicoparagraaf, worden gefinancierd.

Heffing vennootschapsbelasting

Vanaf het jaar 2017 valt AQUON onder de reguliere vennootschapsbelasting. In de begroting 2026 worden een winstberekening en afdracht vennootschapsbelasting gemaakt voor de omzet voor derden. De activiteiten vanuit het samenwerkingsverband (ten behoeve van de deelnemende waterschappen) zijn vrijgesteld van deze belasting.

7.5 FINANCIËLE BEGROTING 2026 VOOR PROGRAMMA 2: EIGENAREN GR AQUON

PROGRAMMA 2 EIGENAARSDEEL	Begroting 2026 ev	Begroting 2025	Realisatie 2021-2023	Realisatie 2024	Totaal Business Case
** Deze exploitatiekosten betreffen de eenmalige kosten uit de BC centralisatie **					
Salarissen	610.000	1.212.040	260.014	217.477	2.300.000
Sociale lasten	182.000	148.671	75.398	46.774	453.000
Overige personeelslasten	600.000	395.092	183.958	258.909	1.385.000
Inhuur personeel derden	-	283.236	134.595	147.463	500.000
PERONEELSLASTEN	1.392.000	2.039.039	653.965	670.623	4.638.000
Diensten van derden	50.000	114.614	53.664	424.756	400.000
OVERIGE BEDRIJFSLASTEN	50.000	114.614	53.664	424.756	400.000
Ge- en verbruiksgoederen	-	-	-	45.001	0
GOEDEREN EN DIENSTEN / MATERIELE LASTEN	-	-	-	45.001	0
Afschrijvingen	-	767.000	-	-	767.000
KAPITAALSLASTEN	-	767.000	-	-	767.000
NORMALE EXPLOITATIEKOSTEN	1.442.000	2.920.653	707.629	1.140.380	5.805.000
ONVOORZIEN	694.338	300.000	-	-	1.400.000
TOTAAL LASTEN	2.136.338	3.220.653	707.629	1.140.380	7.205.000
Mutatie bestemmingsreserve	-2.136.338	-1.375.117	2.718.835	792.620	0
TOTALE KOSTEN	-	1.845.536	3.426.464	1.933.000	7.205.000
BIJDRAGE WATERSCHAPPEN	-	1.845.536	3.426.464	1.933.000	7.205.000

** Deze kosten (7, 2 mio) betreffen de eenmalige kosten uit de BC centralisatie **

7.6 TOELICHTING OP DE BEGROTING 2026 EIGENAREN GR AQUON

De totale vermelde kosten in het programma 'Eigenaar GR' betreffen de kosten overgenomen uit de businesscase Centralisatie AQUON, versie 1.1. Andere kosten zijn niet aan de orde.

AQUON werkt op verzoek van de waterschappen met een bestemmingsreserve voor de te maken eenmalige kosten tijdens de nieuwbouw en ten aanzien van mogelijke afvloeiing van personeel. Deze kosten doen zich deels voor gedurende het vijfjarig project, tot en met 2025. In enkele gevallen treedt er een uitloop van de kosten op in de jaren 2026 en verder, wanneer het bijvoorbeeld een uitwerking van afspraken met de vakbonden in het kader van compensatie reistijdvergoeding en/ of verhuisvergoedingen betreft of bijvoorbeeld een mogelijke verplichting tot doorbetaling van WW bij afvloeiing van personeel.

De totale eenmalige kosten zijn begroot op 7,2 miljoen euro. De bestemmingsreserve is in de periode 2021 tot en met 2025 gevoed door het saldo van een vaste bijdrage van de deelnemende waterschappen op basis van de businesscase en de gemaakte kosten in het betreffende jaar. Na afronding van de centralisatie zal het eventuele restant van de bestemmingsreserve worden verrekend met de waterschappen.

In het kader van transparantie is ervoor gekozen dit programma te blijven opnemen zolang de financiële afwikkeling nog loopt. Vanaf het begrotingsjaar 2026 worden de uitgaven gedekt uit de bestemmingsreserve en wordt geen bijdrage meer ontvangen van de deelnemers.

In de periode 2021 tot en met 2024 zijn de kosten in het eigenarenprogramma aanzienlijk lager uitgevallen dan begroot. De verwachting is dat de frictiekosten zich voornamelijk zullen voordoen in de jaren 2025 en verder. Om deze reden zijn de totale kosten conform businesscase centralisatie (7,2 miljoen euro) in stand gehouden en vindt de verschuiving zijn weerslag in de begroting 2026.

In de kosten 'overige personeelskosten' is een hoge uitgave voor reistijdvergoeding personeel (aspect sociaal statuut) opgenomen.

7.7 MEERJAREN EXPLOITATIERAMING

Programma Laboratorium

In de meerjarenraming is vanaf 2027 een kostenpatroon berekend dat passend is bij door de waterschappen opgegeven meetvraag, waarbij een deel van de productie uitbesteed zal worden.

Voor het extra meetvraag in het kader van het stedelijk afvalwater zal extra personeel aangetrokken worden. De stijging van kapitaalslasten betreft afschrijving en rente als gevolg van het verwachte (vervangings) investeringsniveau.

Voor een stijging in de salarissen is vanaf 2027 met een verhoging van 3 procent per jaar gerekend, voor prijsindex van out of pocket kosten met 3 procent. Onderstaand zijn de verwachte exploitatiekosten en bijdragen voor 2024 de gerealiseerde en voor de jaren 2025 tot en met 2030 weergegeven.

LABORATORIUM bedragen X €1.000	BEGROTING EN RAMINGEN TIJDREEKS 2026-2030						
	2024 gerealiseerd	2025 begroot	2026 begroot	2027 geraamd	2028 geraamd	2029 geraamd	2030 geraamd
Personeelskosten	19.640	20.946	22.990	24.180	25.205	26.061	26.943
Overige bedrijfslasten	3.442	3.750	4.240	4.448	4.670	4.810	4.954
Goederen en diensten	4.622	4.400	4.635	4.829	5.014	5.185	5.341
Uitbestedingen	6.735	6.300	6.400	7.250	7.701	8.029	8.254
Kapitaallasten	1.280	5.110	5.210	5.940	6.700	7.300	7.400
Onvoorziene lasten	6	200	200	200	200	200	200
Mutatie bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting	27	20	20	20	20	20	20
Totale kosten	35.752	40.726	43.695	46.866	49.510	51.605	53.112
Bijdrage derden	659	550	600	600	600	600	600
Bijdragen waterschappen	35.092	40.176	43.095	46.266	48.910	51.005	52.512
Totale inkomsten	35.752	40.726	43.695	46.866	49.510	51.605	53.112

Samenvatting realisatie 2024, begroting 2025, begroting 2026 en meerjarenraming 2027-2030 programma laboratorium.

Programma Eigenarendeel

De meerjaren uitgaven voor het eigenarendeel zullen geheel gedekt worden door de mutatie uit de bestemmingsreserve, derhalve is een meerjarenraming niet aan de orde.

7.8 VOORGENOMEN INVESTERINGEN

Het benodigd investeringsniveau 2026 tot en met 2028 ten behoeve van de operationele activiteiten wordt op 7,5 miljoen euro per drie begrotingsjaren voorzien. Een investering vergt veel onderzoek vooraf, veroorzaakt door sterke verbeteringen in technologie. Hierdoor is het complex te voorspellen in welk begrotingsjaar een investering valt. Voor sensing inclusief ICT ondersteuning wordt een bedrag van 3,6 miljoen euro per drie begrotingsjaren voorzien. Daarnaast is er naar verwachting per drie jaar 3 miljoen euro investeringsruimte nodig voor facilitaire en ICT-ontwikkelingen. De effecten van de investeringen voor de deelnemers zijn enkel de kapitaalslasten.

INVESTERINGEN LABORATORIUM

Doorontwikkeling ICT	3.000.000 euro per drie jaar
(Vervangings-)investeringen apparatuur	7.500.000 euro per drie jaar
Sensing inclusief ICT-ondersteuning	3.600.000 euro per drie jaar

AQUON kent geen investeringsstatuut, aangezien zij regulier een beperkte mate van investeringen kent. Een vervanging van een laboratoriuminstrument betekent veelal een project waar een langere doorlooptijd mee is gemoeid. In 2026 worden een beperkt aantal investeringsprojecten voorzien. Voorafgaand aan vervanging wordt een operationele businesscase uitgewerkt, de vermelde ontwikkelingen geven daarbij richting.

7.9 GEPROGNOSTICEERDE BALANS

De geprognosticeerde balans is een middel om het bestuurlijk inzicht te verbeteren in de ontwikkeling van de financiële positie van AQUON. Om inzicht te geven in de effecten van de meerjarenramingen van exploitatie en investeringen op de ontwikkeling van de balans is onderstaand de geprognosticeerde balans voor de komende vijf jaren opgenomen, gebaseerd op de actuele exploitatie en investeringsramingen en liquiditeitsprognose.

ACTIVA		2026	2027	2028	2029	2030
VASTE ACTIVA						
I	Immateriële vaste activa	977	1.177	1.297	1.435	1.515
II	Materiële vaste activa	47.835	47.535	46.515	44.877	43.197
III	Financiële vaste activa	51	51	51	51	51
VLOTTENDE ACTIVA						
IV	Vorraden	400	385	385	395	400
V	Kortlopende vorderingen	1.900	1.900	1.900	2.000	2.023
VI	Liquide middelen	15	15	15	15	15
VII	Overlopende activa	2.100	2.012	2.012	2.078	2.100
TOTAAL ACTIVA		53.278	53.075	52.175	50.851	49.301

PASSIVA		2026	2027	2028	2029	2030
VASTE PASSIVA						
VIII	Eigen vermogen	1.400	800	75	-	-
IX	Voorzieningen	329	350	400	425	450
X	Vaste schulden	42.749	42.725	42.100	40.826	39.051
VLOTTENDE PASSIVA						
XI	Kortlopende schulden	4.400	4.600	4.800	4.800	4.900
XII	Overlopende passiva	4.400	4.600	4.800	4.800	4.900
TOTAAL PASSIVA		53.278	53.075	52.175	50.851	49.301

Geprognosticeerde balans 2026-2030 (bedragen x € 1.000)

8 KOSTENTOEREKENING EN BIJDRAGEREGELING

8.1 JAARLIJKE EXPLOITATIEKOSTEN LABORATORIUM (PROGRAMMA 1)

Algemeen

De reguliere exploitatiekosten worden ingedeeld naar vaste kosten en variabele kosten in het betreffende jaar. Deze vaste en variabele kosten hebben een eigen basisberekening in de bijdrageregeling. De bijdrage van een individueel waterschap bestaat daarmee uit een aandeel in de vaste kosten en een aandeel in de variabele kosten. De opbrengsten door derden wordt in mindering gebracht op de jaarlijkse reguliere exploitatiekosten. Het geheel van de resterende reguliere bedrijfskosten in het jaar wordt vervolgens geheel door de (negen) deelnemende waterschappen bijgedragen.

De kostenverdeling

De vaste kosten zijn de kosten van de bedrijfsinrichting en deze kostencategorie wordt verondersteld 75 procent van de normale reguliere exploitatiekosten van het jaar te zijn. In tegenstelling tot de vaste kosten bewegen de variabele kosten mee met de jaarlijkse productie en deze worden verondersteld 25 procent van de reguliere exploitatiekosten van het jaar te zijn.

Consequenties voor een individueel waterschap

Elk waterschap draagt een percentage van de vaste kosten bij. Het percentage aan vaste kosten dat een individueel waterschap bijdraagt, is afhankelijk van de gemiddelde afgenomen productie in de drie afgesloten jaren voorafgaand aan het desbetreffende verslagjaar. Het verhoudingscijfer van deze drie jaren productie ten opzichte van de totale productie in hetzelfde tijdvak (opgenomen in de meest recente jaarrekening) geeft het relatieve kostenaandeel van een individueel waterschap.

De variabele kosten worden in verhouding van de werkelijke afgenomen productie in het desbetreffende verslagjaar toegerekend aan een individueel deelnemend waterschap.

8.2 KOSTEN EIGENAREN (PROGRAMMA 2)

De eenmalige frictiekosten naar aanleiding van de centralisatie van AQUON zijn in het programma Eigenaren GR opgenomen. Deze kosten, die over een aantal jaren zijn geëgaliseerd, zijn in de jaren tot en met 2025 reeds doorberekend aan de deelnemers.

Het saldo per jaar wordt toegevoegd danwel onttrokken aan de bestemmingsreserve centralisatie. Mocht de bestemmingsreserve niet afdoende zijn dan betaalt ieder waterschap relatief hetzelfde deel bij (conform dezelfde verdeelsleutel). Andersom werkt het hetzelfde: mocht de bestemmingsreserve na de realisatie een overschot bevatten, dan wordt dit surplus terugbetaald aan de desbetreffende waterschappen.

9 RISICOMANAGEMENT

Er komen voortdurend, ook door voortschrijdend inzicht, nieuwe risico's op AQUON af. AQUON is bezig met een brede risico-inventarisatie op tactisch en strategisch niveau. Een nadere uitwerking hiervan zal in 2025 in de hiervoor bestemde gremia worden besproken. In deze programmabegroting vindt beschrijving van de belangrijkste risico's en de genomen beheersingsmaatregelen nog volgens de oude systematiek plaats met betrekking tot de volgende aspecten beschreven:

- Bestuurlijke aspecten
- Locatie aspecten
- Organisatorische aspecten
- Personele aspecten

RISICO'S - BESTUURLIJKE ASPECTEN

RISICO	BEHEERSINGSMATREGEL
Continuïteit AQUON in gevaar door uittreden van deelnemende waterschappen	In de Gemeenschappelijke Regeling is een uittreedregeling opgenomen die continuïteit AQUON borgt
Bestuurlijke verandering: consequenties koers	Met het besluiten tot AQUON 2.0 hebben de eigenaren aangegeven dat zij de nieuwe strategie en beleidslijnen ondersteunen en onderschrijven. AQUON heeft een zorgvuldig besluitvormingsproces, bestuursleden worden vooraf goed geïnformeerd over effecten van wijzigingen in de strategie. In 2025 zal de strategie 2020-2030 ambtelijk en bestuurlijk worden geëvalueerd.
Negen waterschappen niet op één lijn	Door middel van periodieke werksessies en thema-bijeenkomsten vindt toetsing en herijking van de integrale strategie plaats zodat een gezamenlijke visie op de toekomst blijft bestaan.

Risico's - bestuurlijke aspecten.

RISICO'S - LOCATIE ASPECTEN

RISICO	BEHEERSINGSMATREGEL
Compensatie medewerkers (reistijd/verhuiskostenregeling naar nieuwe locatie) is ruimer dan in businesscase berekend	Eind 2024 is een principe akkoord met de vakbonden gesloten. Nadere uitwerking hiervan vindt in 2025 plaats. Op basis van de eerste doorrekeningen blijkt de bestemmingsreserve toereikend om de compensatie aan de medewerkers te vergoeden.
Renterisico	Op dit moment dient nog een gering bedrag gefinancierd te worden ten behoeve van de nieuwbouw, afhankelijk van de totale opbrengst van de verkoop van de panden. Bij het aangaan van de leningen ten behoeve van de financiering zullen de verschillende opties worden besproken met het dagelijks bestuur en hierbij zal de renterisiconorm in acht worden genomen.

Risico's - locatie aspecten.

RISICO'S - ORGANISATORISCHE ASPECTEN

RISICO	BEHEERSINGSMATREGEEL
Werkmethodes en/of werkpakketten wijzigen	Frequent contact en overleg met waterbeheerders (klant) en in het platform opdrachtgevers zorgt dat AQUON hier tijdig op kan inspelen.
Verbreiding van analysepakket (andere stoffen, geïntegreerd onderzoek ontwikkelt verder) zorgt dat AQUON hier niet klaar voor is	AQUON heeft een innovatiemanager in dienst, en heeft daarnaast strategische kennis- en uitvoeringspartners om snel te kunnen inspelen op ontwikkelingen.
AQUON kan ontwikkelingen in automatisering complexiteit technologie niet aan	Door middel van het SPP inspelen op vereiste professionaliteit (opleiding en -niveau), een goede make/buy afweging en regie op uitbesteed werk. Daarnaast is een passend (oplopend) investeringsniveau in IT een vereiste voor de toekomst. Hiervoor moet voldoende financieel draagvlak gecreëerd worden.
Financieel risico van een productiedaling en/of productiestijging	Het kosten-verrekeningsysteem voor de deelnemende waterschappen geeft antwoord op een individuele productieverandering. Een deelnemend waterschap staat voor drie jaar borg voor het relatieve aandeel in de vaste kosten.
Capaciteitsrisico bij productie daling en/of productiestijging	Bij duurzame verandering van meetvraag iserschikking noodzakelijk. AQUON kan flexibel op- of afschalen door continu een afweging tussen make-buy or ally te maken.
Accreditatie verlies	AQUON schakelt de RvA in om de kwaliteitsnormen te blijven behalen. Kwaliteit coördinatoren binnen AQUON signaleren afwijkingen en maken deze zichtbaar in evaluaties.
Kwaliteitsverschil strategische operationele partners	AQUON beoordeelt de kwaliteit van de opgeleverde analyses door de leveranciers conform de door haar geldende kwaliteitseisen.
Informatieveiligheid (cybercriminaliteit)	Informatieveiligheid is ondergebracht in een aparte portefeuille en is daarmee een vast onderwerp voor de vergaderingen van het dagelijks bestuur. In 2024 is het proces gestart om te komen tot een certificering conform ISO 27001 eind 2026.
Innovatiekracht neemt af door druk op prijs per verkooppunt	AQUON financiert haar innovaties binnen het programma laboratorium met de huidige operatie. Bij een mogelijke stagnatie van de meetvraag en/of te hoge stijging van de prijzen staat dit onder druk omdat innovaties dan teveel op de prijs per VP drukken. Om het gewenste niveau van innovatie te blijven vasthouden is stabiliteit en groei van de meetvraag een voorwaarde.

Risico's - organisatorische aspecten.

RISICO'S - PERSONELE ASPECTEN

RISICO	BEHEERSINGSMAATREGEL
Personeelsverloop (mede als gevolg van centralisatie): Kennis en productieverlies	Vooraf voor specialistische en hydrobiologische onderzoeken is het van belang dat kennis wordt behouden. Voor medewerkers worden maatregelen uitgewerkt zodat kennisbehoud centraal staat. De managers hebben hiervoor een strategische personeelsplanning voor hun team opgesteld met mitigerende maatregelen.
Veranderende meetvraag: onvoldoende kennis en expertise medewerkers	AQUON stelt een opleidingsbudget beschikbaar voor haar medewerkers om zich bij te scholen en verder te ontwikkelen. Daarnaast worden intern ook medewerkers opgeleid om op een hoger ervaringsniveau te kunnen functioneren.
Uitvalrisico expertrollen (directie/ management)	Binnen het managementteam is er voor de korte termijn vervanging een horizontale vervanging afgesproken.

Risico's - personele aspecten.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: BIJDRAGE PER WATERSCHAP IN DE JAREN 2026-2030

2026	Totale kosten in dit programma excl. NRS-bemonsteringen: 41.832					NRS		
	Vaste kosten		Variabele kosten			Kosten excl. NRS	Afrekening NRS	Totale kosten
	Procent	Bedrag	Productie	Procent	Bedrag			
Aa en Maas	11,6%	3.634	1.967.000	11,2%	1.174	4.808	75	4.883
Brabantse Delta	11,2%	3.517	1.776.727	10,1%	1.060	4.577	157	4.734
De Dommel	8,4%	2.641	1.509.300	8,6%	901	3.542	75	3.617
Delfland	9,6%	3.009	1.608.982	9,2%	960	3.969	48	4.017
Hollandse Delta	13,6%	4.269	2.627.000	15,0%	1.568	5.836	191	6.027
Rijnland	16,5%	5.188	2.950.000	16,8%	1.760	6.948	198	7.146
Rivierenland	14,3%	4.497	2.501.590	14,3%	1.493	5.990	287	6.277
Schieland en de Kr	6,7%	2.092	1.152.500	6,6%	688	2.780	82	2.862
Stichtse Rijnlanden	8,0%	2.526	1.433.208	8,2%	855	3.381	150	3.531
Totaal	100,0%	31.374	17.526.307	100,0%	10.458	41.832	1.263	43.095

2027	Totale kosten in dit programma excl. NRS-bemonsteringen: 44.971					NRS		
	Vaste kosten		Variabele kosten			Kosten excl. NRS	Afrekening NRS	Totale kosten
	Procent	Bedrag	Productie	Procent	Bedrag			
Aa en Maas	11,6%	3.914	1.932.000	10,5%	1.183	5.097	77	5.174
Brabantse Delta	11,0%	3.701	1.776.727	9,7%	1.088	4.789	161	4.950
De Dommel	8,3%	2.808	1.602.300	8,7%	981	3.790	77	3.867
Delfland	9,9%	3.339	1.784.595	9,7%	1.093	4.432	49	4.481
Hollandse Delta	14,2%	4.805	2.693.000	14,7%	1.649	6.454	196	6.650
Rijnland	16,7%	5.636	3.070.000	16,7%	1.880	7.516	203	7.719
Rivierenland	14,1%	4.770	2.634.050	14,3%	1.613	6.384	294	6.678
Schieland en de Kr	6,0%	2.037	1.217.500	6,6%	746	2.783	84	2.867
Stichtse Rijnlanden	8,1%	2.718	1.648.208	9,0%	1.009	3.727	154	3.881
Totaal	100,0%	33.728	18.358.380	100,0%	11.243	44.971	1.295	46.266

2028	Totale kosten in dit programma excl. NRS-bemonsteringen: 47.583					NRS		
	Vaste kosten		Variabele kosten			Kosten excl. NRS	Afrekening NRS	Totale kosten
	Procent	Bedrag	Productie	Procent	Bedrag			
Aa en Maas	11,6%	4.154	1.922.000	10,2%	1.216	5.370	79	5.448
Brabantse Delta	10,7%	3.826	1.776.727	9,4%	1.124	4.949	165	5.114
De Dommel	8,6%	3.084	1.612.300	8,6%	1.020	4.104	79	4.182
Delfland	9,7%	3.445	1.616.866	8,6%	1.023	4.467	50	4.518
Hollandse Delta	14,2%	5.076	2.953.000	15,7%	1.868	6.944	201	7.145
Rijnland	17,2%	6.140	3.490.000	18,6%	2.207	8.348	208	8.556
Rivierenland	13,9%	4.961	2.572.550	13,7%	1.627	6.588	301	6.890
Schieland en de Kr	5,8%	2.086	1.217.500	6,5%	770	2.856	86	2.942
Stichtse Rijnlanden	8,2%	2.915	1.648.208	8,8%	1.042	3.957	158	4.115
Totaal	100,0%	35.687	18.809.151	100,0%	11.896	47.583	1.327	48.910

2029	Totale kosten in dit programma excl. NRS-bemonsteringen: 49.645					NRS		
	Vaste kosten		Variabele kosten			Kosten excl. NRS	Afrekening NRS	Totale kosten
	Procent	Bedrag	Productie	Procent	Bedrag			
Aa en Maas	11,1%	4.134	2.257.000	11,9%	1.473	5.606	81	5.687
Brabantse Delta	10,0%	3.717	1.776.727	9,3%	1.159	4.877	169	5.046
De Dommel	8,7%	3.232	1.602.300	8,4%	1.046	4.277	81	4.358
Delfland	9,4%	3.489	1.616.866	8,5%	1.055	4.544	51	4.595
Hollandse Delta	15,0%	5.577	2.838.000	14,9%	1.852	7.429	206	7.635
Rijnland	17,1%	6.384	3.490.000	18,3%	2.277	8.661	213	8.874
Rivierenland	14,1%	5.237	2.573.550	13,5%	1.679	6.917	309	7.225
Schieland en de Kr	6,1%	2.286	1.217.500	6,4%	794	3.081	88	3.169
Stichtse Rijnlanden	8,5%	3.179	1.648.208	8,7%	1.076	4.254	162	4.416
Totaal	100,0%	37.234	19.020.151	100,0%	12.411	49.645	1.361	51.005

2030	Totale kosten in dit programma excl. NRS-bemonsteringen: 51.117					NRS		
	Vaste kosten		Variabele kosten			Kosten excl. NRS	Afrekening NRS	Totale kosten
	Procent	Bedrag	Productie	Procent	Bedrag			
Aa en Maas	10,6%	4.080	2.342.000	12,3%	1.574	5.655	83	5.738
Brabantse Delta	9,7%	3.736	1.776.727	9,3%	1.194	4.931	173	5.104
De Dommel	8,6%	3.311	1.662.300	8,7%	1.117	4.429	83	4.512
Delfland	9,2%	3.512	1.616.866	8,5%	1.087	4.599	53	4.652
Hollandse Delta	15,1%	5.799	2.683.000	14,1%	1.804	7.603	211	7.814
Rijnland	17,4%	6.666	3.490.000	18,4%	2.346	9.012	219	9.231
Rivierenland	14,1%	5.403	2.573.550	13,5%	1.730	7.133	317	7.450
Schieland en de Kr	6,6%	2.515	1.217.500	6,4%	818	3.333	90	3.424
Stichtse Rijnlanden	8,6%	3.315	1.648.208	8,7%	1.108	4.423	166	4.589
Totaal	100,0%	38.338	19.010.151	100,0%	12.779	51.117	1.395	52.512

PROGRAMMABEGROTING 2026 BEGROTING 2026 EN DE MEERJARENRAMING 2027-2030

APRIL 2025

JAARSTUKKEN AQUON

2024

INHOUD

JAARVERSLAG 2024

Samenvatting van directie en bestuur	4
1. Kerngegevens van de GR AQUON	6
2. Profielschets en verkorte weergave van de financiële resultaten	7
3. Duurzaamheid	10
4. Algemene toelichting op de jaarstukken	11
5. Programmaverantwoording	12
5.1 Programma laboratorium	12
5.2 Programma eigenaarsdeel	14
6. Paragrafen	15
6.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar	15
6.2 Uitgangspunten en normen	20
6.3 Incidentele baten en lasten	20
6.4 Kostentoerekening	20
6.5 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen	20
6.6 Waterschapsbelastingen	20
6.7 Weerstandvermogen	20
6.8 Financiering	21
6.9 Kapitaalgoederen en bedrijfsmiddelen	22
6.10 EMU-saldo	22
6.11 Uittreedregeling	24
6.12 Informatiebeveiliging	24
6.13 Privacy/algemene verordening gegevensbescherming	25
7. JAARREKENING 2024	26
7.1 Balans per 31 december 2024	27
7.2 Exploitatierekening over het jaar 2024	28
8. Waarderingsgrondslagen	29
8.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	29
9. Toelichting op de balans per 31 december 2024	32
10. Toelichting op de exploitatierekening over het begrotingsjaar	40
11. Programma laboratorium	41
12. Programma eigenaarsdeel	47
13. Gebeurtenissen na balansdatum	49
14. Overige gegevens	50
15. Besluit tot resultaatbestemming 2024 en vaststelling van de jaarrekening	51
CONTROLEVERKLARING VAN ONAFHANKELIJK ACCOUNTANT	53

JAARVERSLAG 2024

VOOR WAARMERKINGS-
DOELEINDEN

Verstegen accountants
en adviseurs B.V.

d.d. **03-04-2025**.

SAMENVATTING VAN DIRECTIE EN BESTUUR

Voor u liggen de jaarstukken 2024 van AQUON, die het jaarverslag en de jaarrekening bevatten. Met gepaste trots kunnen wij u melden dat 2024 voor AQUON een goed jaar was. De nieuwbouw in Houten is gereed, personeel en management zijn enthousiast over het nieuwe laboratorium. Alle opdrachten voor de deelnemende waterschappen zijn uitgevoerd, de ingezette innovaties hebben voortgang gekregen en de financiële resultaten zijn boven verwachting. AQUON en haar medewerkers zijn klaar om de strategie naar een nog hoger niveau te brengen.

KERNCIJFERS AQUON 2024	KERNCIJFER	TOELICHTING
Productie waterschappen (incl. NRS)	17,3 mVP	16,7 mVP (excl NRS)
Overschrijding totale productie t.o.v. begroting	2,3%	
Aandeel uitbestedingen in kosten laboratorium	19%	
Bijdrage deelnemende waterschappen	37,1 m€	incl. Eigenarendeel
Bijdrage deelnemende waterschappen laboratorium	35,1 m€	
Prijs per verkooppunt (excl. eigenaren)	2,03	Begroting 2,11; BC 2,24 ¹
Prijs per VP overschrijding t.o.v. begroting	3,9%	
Balanstotaal	54,9 m€	
Toename balanstotaal	13,1%	
Omloopsnelheid kapitaal	0,66 maal/jaar	

HET NIEUWE LABORATORIUM

De nieuwbouw van AQUON is in augustus binnen de planning en begroting opgeleverd. De verhuizing vond plaats in de maanden september en oktober. De bedrijfsprocessen zijn opgestart en de restpunten zijn onder controle. De integratie van Leiden en Tiel verloopt voorspoedig: de medewerkers zijn trots op het nieuwe pand en zijn vooral blij nu met elkaar op één locatie samen te werken. Wij verwachten de centralisatie in 2025 af te kunnen ronden binnen de vastgestelde financiële en bestuurlijke kaders. Naar verwachting zal de puntprijs in de komende jaren de businesscase blijven onderschrijven. De efficiency-doelen worden ruimschoots behaald, waardoor we de volledige investering in innovaties nog altijd kunnen financieren uit de operatie. Door de verhuizing zijn we in staat om het functioneren en ambitieniveau van AQUON op een nog hoger niveau te brengen.

Met het nieuwe pand staat AQUON klaar voor de toekomst. De drie hoofddoelstellingen zijn gerealiseerd: Een laboratorium dat functioneert als een gestroomlijnde machine met een kloppend hart van samenwerking en verbinding met een top duurzaamheidsniveau voor mens en milieu. AQUON staat volop in de schijnwerpers met het nieuwe pand, haar organisatie en haar positie in de (milieu) branche. Zowel vanuit de waterschappen als daarbuiten willen velen het pand graag komen bekijken en de positieve invloed ervan op de sfeer en cultuur ervaren.

1 | Zie pagina 9 voor toelichting prijs per verkooppunt uit BC

MOOIE FINANCIËLE RESULTATEN

AQUON heeft ten opzichte van de programmabegroting 2024 een financieel voordeel voor de waterschappen behaald van 1,3 miljoen euro (een lagere prijs per VP van 8 cent maal een meetvraagomvang van 17,3 miljoen VP). Dit bedrag vloeit terug naar de deelnemende waterschappen. Dit voordeel komt voort uit een 2,3% hoger dan begrote productie in combinatie met een 3,9% lagere gerealiseerde prijs per verkooppunt.

De productie voor de waterschappen is in 2024 met 7% gedaald naar 17,3 miljoen vraagpunten. Deze daling werd veroorzaakt door de afschaling van het Nationaal Rioolwater Surveillance programma door de nationale overheid. AQUON heeft deze productiedaling volledig kunnen opvangen door afbouw van haar flexibele schil. Hoewel geen verdere productiedaling wordt voorzien resteert voldoende flexibiliteit voor het opvangen van toekomstige risico's met 19% aandeel uitbestedingen.

HOOG EFFICIENCY EN INNOVATIE NIVEAU

In 2024 is het personeel intensief betrokken bij de nieuwbouw, de verhuizing naar Houten en de voorbereiding op de integratie van Leiden en Tiel. Deze aanpak werpt nu zijn vruchten af in een voorspoedig en harmonieus verloop van de centralisatie.

Daarnaast heeft AQUON wederom een hoog productieniveau voor de deelnemende waterschappen gerealiseerd binnen de begroting en normstellende "strategie 2020-2030 en businesscase centralisatie". Bovendien heeft het omvangrijke programma van procesverbeteringen en innovaties onverminderd voortgang gehad, waarbij de kosten hiervan volledig vanuit de operatie zijn bekostigd; De werkelijke efficiency-ontwikkeling ligt daardoor op een hoger niveau dan direct uit de jaarcijfers naar voren komt.

EERSTE EVALUATIE STRATEGIE 2020-2030 EN BUSINESSCASE CENTRALISATIE

In 2025 zal de centralisatie naar verwachting (financieel) afgerond worden. Naar verwachting blijven de project- en frictiekosten binnen de begroting. De bijbehorende afschrijving zal aanvangen in 2025 op een niveau dat binnen de businesscase valt.

De beoogde efficiencywinst van de businesscase ter financiering van de nieuwbouw is in aanloop naar de verhuizing al vrijwel op het beoogde niveau gekomen. Het restant aan efficiencywinst zal in 2025 en 2026 realiseerbaar zijn middels natuurlijk verloop en continuering van de make-buy-ally strategie. In de jaarrekening 2025 zal dit volgend jaar naar verwachting een positieve uitslag geven.

BESTUURSVERGADERINGEN

In 2024 zijn het dagelijks en algemeen bestuur van AQUON 5 respectievelijk 3 maal in vergadering bijeen geweest en is een bestuurlijke themadag gehouden.

INVESTERING IN MENSEN EN LEIDERSCHAP BLIJFT VRUCHTEN AFWERPEN

Directie en bestuur complimenteren alle medewerkers en leidinggevendenden voor hun inzet, eensgezindheid, professionaliteit en behaalde resultaten. Door onze gezamenlijke bereidheid tot samenwerking is AQUON succesvol; een waardevolle organisatie van, voor en met de waterschappen!

De directeur

J.K. Bouma

De voorzitter

P.H.W.M. Daverveldt

1. KERNGEGEVENS VAN DE GR AQUON

Deelnemende water- en hoogheemraadschappen	Waterschap Aa en Maas Waterschap Brabantse Delta Waterschap De Dommel Hoogheemraadschap van Delfland Waterschap Hollandse Delta Waterschap Rivierenland Hoogheemraadschap van Rijnland Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard
Provincies	Gelderland Noord-Brabant Noord-Holland Utrecht Zuid-Holland
Bestuurssamenstelling op 31 december 2024	Dhr. P.H.W.M. Daverveldt (Onafhankelijk voorzitter) (*) Mevr. M. Boons Dhr. P. van der Eijk Mevr. A. Hagenaars Dhr. P. Ouwendijk Dhr. H. Schouffoer (*) Dhr. F. Tijhof Dhr. J. Verdoold Mevr. S. de Zoeten (*) Mevr. N. van Zoelen (*) (*) Dagelijks Bestuur
Directie	Dhr. J.K. Bouma

2. PROFIELSCHETS EN VERKORTE WEERGAVE VAN DE FINANCIËLE RESULTATEN

PROFIELSCHETS

AQUON levert inzicht in de waterkwaliteit. Ons onderzoek en advies geeft inzicht in de waterkwaliteit en vormt daarmee de basis voor gezond en duurzaam waterbeheer: de waterschappen kunnen op basis van het door AQUON geleverde inzicht maatregelen treffen of hun beleid aanpassen. Zo werken we samen aan een duurzame leefomgeving, veilig zwemwater en schoon oppervlaktewater.

AQUON biedt het gehele proces van monsternamen, analyse en onderzoek tot en met het leveren van informatie en advies aan. De dienstverlening van AQUON is continu in ontwikkeling. Door nieuwere en efficiëntere methoden verandert de rol van AQUON naar meer adviserend en ondersteunend. Als innovatieve full service ketenpartner werken wij samen met onze negen waterschappen en hoogheemraadschappen in Midden- en Zuid-Nederland aan schoon en gezond water. Onze eigenaren zijn: Waterschappen Aa en Maas, Brabantse Delta, De Dommel, Hollandse Delta en Rivierenland en de Hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland, Schieland en de Krimpenerwaard en De Stichtse Rijnlanden..

ONTWIKKELINGEN IN 2024

Algemeen

In haar vergadering van 10 juli 2023 heeft het Algemeen Bestuur van AQUON de Programmabegroting 2024 vastgesteld. 2024 was een belangrijk jaar voor AQUON in het kader van de verhuizing naar Houten. Na een tijdige oplevering van de nieuwbouw is in september volgens planning gestart met de verhuizing naar het nieuwe pand in Houten. Eind november was de verhuizing afgerond en waren de gebouwen in Leiden en Tiel ontruimd.

Meetvraag

Het aantal gerealiseerde verkooppunten van 16,7 miljoen voor de meetvraag exclusief NRS-bemonsteringen wijkt +2.0% af van de door de waterschappen opgegeven meetvraag voor de Programmabegroting van 16,3 miljoen verkooppunten (in 2023 was dit +1.9%). Daarnaast heeft AQUON nog 571.281 verkooppunten geproduceerd t.b.v. NRS-bemonsteringen. Ten opzichte van 2023 is de productie voor de meetvraag exclusief NRS-bemonsteringen met 0,9% gedaald..

De vraag naar standaardanalyses lijkt stabiel en de vraag naar complexere analyses blijft stijgen. AQUON interpreteert dit als een ontwikkeling dat naast aandacht voor wettelijke monitoring steeds meer aandacht ontstaat voor de verbetering van het watermilieu en de biodiversiteit. Deze ontwikkeling geldt zowel voor oppervlaktewateren als voor de zuiveringsstromen.

De vraag naar nieuwe en innovatieve producten en diensten blijft eveneens een stijgende lijn tonen. Dit betreft in het bijzonder de diensten op het gebied van sensormonitoring, e-DNA technieken, data gedreven analyses en advisering over integrale waterkwaliteit. Er lijkt weinig tot geen verdringing van klassieke meetmethoden door deze nieuwe ontwikkelingen. AQUON onderzoekt de mogelijkheden hiertoe wel en is daarin relatief uniek om die vergelijkbaarheid in de praktijk te kunnen bepalen.

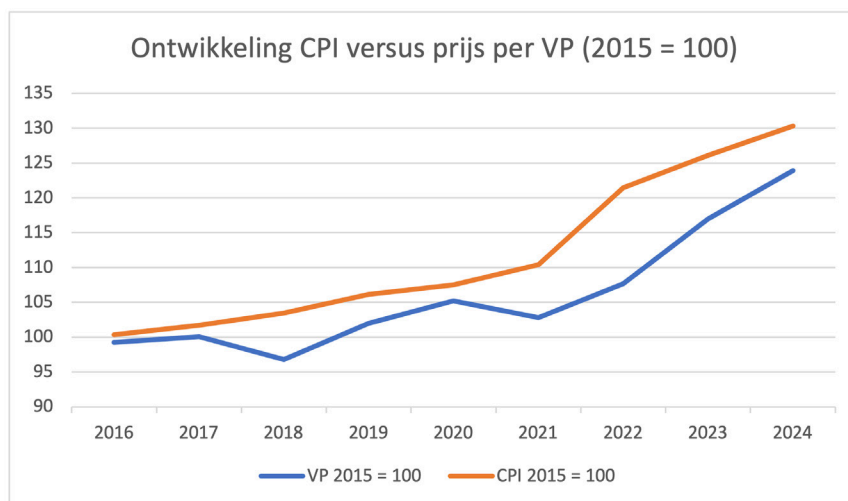
NRS-bemonsteringen

In overleg met het RIVM en de waterschappen zijn er in 2024 gemiddeld 1,4 NRS-bemonsteringen per RWZI per week uitgevoerd. Dit betekent dat de bemonsteringen fors zijn afgeschaald ten opzichte van de aanvankelijk voor 2023 gevraagde 5 bemonsteringen per RWZI per week. AQUON heeft zich al in 2023 aangepast naar dit lagere niveau, de frictiekosten die daarbij zijn ontstaan zijn in 2023 afgerekend met de waterschappen.

Kostenontwikkeling

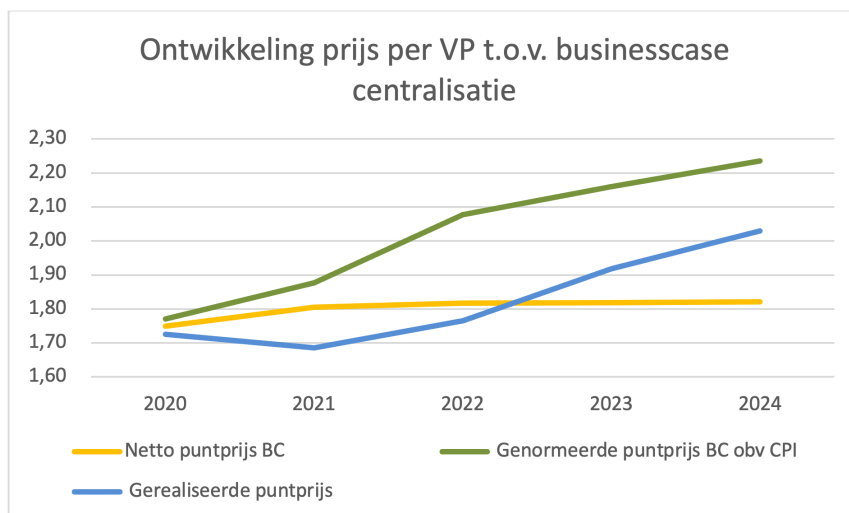
Het jaarmutatatie van het consumentenprijsindexcijfer (CPI) is voor 2024 op 3,3 procent geëindigd.

Ondanks de stijging van de prijzen is AQUON reeds jaren in staat gebleken door middel van efficiëncymaatregelen de stijging van de prijs per verkooppunt te beperken. Echter, de prijs- en salarisstijgingen 2023 hebben voor 2024 een grotere impact gehad op de prijs per verkooppunt, met name als gevolg van de relatief hoge salarisstijging in 2023 ten opzichte van de CPI. In onderstaande grafiek wordt de ontwikkeling van de prijs per verkooppunt vergeleken met de ontwikkeling van de consumentenprijsindex ten opzichte van 2015.

Opmerking: Hierbij dient te worden opgemerkt dat de CPI gebaseerd is op een vaste omvang, terwijl de productie van AQUON een wisselende omvang en mogelijk incidentele kosten kent.

Onderstaande grafiek toont de ontwikkeling van de gerealiseerde prijs per verkooppunt in relatie tot de genormeerde prijs per punt (netto puntprijs uit businesscase, gecorrigeerd met werkelijke CPI). Hieruit blijkt dat AQUON sinds het besluit tot centralisatie in 2020 jaarlijks in staat is geweest om door efficiënte inzet van mensen en middelen de stijging van kosten per verkooppunt onder het niveau van de businesscase te houden.

De netto puntprijs BC betreft de berekende prijs per verkooppunt uit de businesscase, contant gemaakt naar 2019 (jaar van opstellen van businesscase). Deze puntprijs, berekend met de werkelijke CPI levert de genormeerde puntprijs BC obv CPI. De blauwe lijn geeft de gerealiseerde puntprijs van AQUON in de jaren 2020-2024 weer. Voor 2024 wordt de genormeerde prijs per VP op een niveau van 2,24 berekend. De realisatie van de prijs per punt van AQUON in 2024 bedraagt 2,03

Kwaliteitsaudit

In 2024 heeft de Raad van Accreditatie (RvA) opnieuw de werkzaamheden en processen van AQUON geauditeerd. Uit deze audit volgden een aantal opmerkingen en afwijkingen, waarvoor corrigerende maatregelen zijn getroffen. De getroffen maatregelen zijn door de RvA beoordeeld waarna in april werd bericht dat de accreditatie van AQUON wederom is verlengd. Daarmee kan AQUON de werkzaamheden op geaccrediteerde basis blijven doen en kan AQUON de waterschappen van de juiste, gevalideerde en geaccrediteerde analyseresultaten voorzien.

Leeswijzer

De begroting 2024 en deze jaarstukken zijn (evenals voorgaande jaren) gebaseerd op twee programmabegrotingen, te weten Laboratorium- en Eigenaarsdeel.

In het totaaloverzicht op de volgende pagina wordt over de gehele bedrijfsvoering inzicht gegeven in de behaalde financiële resultaten over het jaar 2024 in vergelijking tot 2023 en de programmabegroting 2024. Het overzicht geeft in grote lijnen de financiële ontwikkelingen van AQUON weer door de relatie te leggen met de productieomgeving waarin AQUON zich beweegt. Deze schematische weergave van financiële resultaten wijkt af van de door de BBVW voorgeschreven formats van de programmabegroting en verantwoording. Het geeft echter geen tegenstrijdige informatie. De voorgeschreven formats begroting en verantwoording zijn opgenomen in het deel jaarrekening 2024.

PROGRAMMA AQUON TOTAAL Inzicht in financiële ontwikkelingen	Realisatie 2024	Realisatie 2023	Programmabegroting 2024
PROGRAMMA LABORATORIUM			
OPBRENGSTEN			
Bijdrage deelnemers excl. COVID	33.874.512	31.827.521	34.559.000
Diensten voor COVID-bemonsteringen	1.217.750	3.834.177	1.125.000
Diensten voor derden	659.361	562.595	500.000
Externe rentebaten	373.880	42.646	-
Totaal inkomsten	36.125.503	36.266.939	36.184.000
LASTEN			
Personeelslasten	17.857.233	16.385.308	18.220.000
Bedrijfslasten (overige indirecte lasten)	3.441.830	3.774.817	3.231.000
Kapitaallasten	1.653.734	1.728.902	1.959.000
Totaal vaste (inrichtings-) kosten	22.952.797	21.889.027	23.410.000
Personeelslasten Inhuur productiepersoneel	1.782.726	2.654.757	1.749.000
Materiële lasten	4.622.431	4.546.280	4.804.000
Uitbestedingen analyses	6.734.829	7.024.425	5.817.000
Totaal variabele productiekosten	13.139.986	14.225.462	12.370.000
Onvoorzien	6.137	103.139	400.000
Totale operationele kosten	36.098.919	36.217.629	36.180.000
OPERATIONEEL RESULTAAT LABORATORIUM	26.584	49.310	4.000
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	-26.584	-49.310	-4.000
Totaal saldo baten en lasten	0	0	0
PROGRAMMA EIGENAARSDEEL			
OPBRENGSTEN			
Bijdrage deelnemers	1.933.000	1.353.000	1.933.000
Bijdrage deelnemers	-	-	-
Totaal inkomsten	1.933.000	1.353.000	1.933.000
LASTEN			
Personeelslasten	670.624	269.813	1.944.996
Bedrijfslasten	469.758	35.386	231.722
Onvoorzien	-	-	1.100.000
Totaal lasten eigenaarsdeel	1.140.381	305.199	3.276.718
Mutatie Bestemmingsreserve	-792.619	-1.047.801	1.343.719
OPERATIONEEL RESULTAAT EIGENAARSDEEL	0	0	0
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	0	0	0
BEDRIJFSRESULTAAT	0	0	0

Bedragen in euro's.

In het hoofdstuk 'Programmaverantwoording' worden de bereikte bedrijfsdoelen en de financiële resultaten verantwoord.

3. DUURZAAMHEID

AQUON heeft groen natuurlijk in haar DNA. Of eigenlijk groen én blauw. Want goed water is goed leven. AQUON biedt inzicht in de waterkwaliteit, zodat het samen met de waterschappen zorg kan dragen voor een gezond en duurzaam watersysteem.

‘AQUON draagt bij aan een gezond en duurzaam watersysteem. Samen met de waterschappen werken we aan een gezond leefgebied voor flora en fauna, veilig zwembad en schoon oppervlaktewater voor mens en dier.’ staat in onze missie te lezen.

AQUON heeft aandacht voor duurzaamheid, niet alleen als resultaat van haar werk, maar ook bij het uitvoeren van de werkzaamheden. Inmiddels is de transitie naar een duurzame samenleving een van de grootste opgaves van deze tijd geworden. AQUON draagt bij aan een verantwoorde en duurzame leefomgeving voor de komende generaties mensen, flora en fauna.

AQUON onderscheidt drie thema's binnen duurzaamheid:

1. *Energie en emissies:*

- Bij de nieuwbouw is er veel aandacht geweest voor energieverbruik in het nieuwe pand, wat onder andere heeft geresulteerd in het plaatsen van zonnepanelen, een WKO-installatie, luifels rondom het pand. In de komende jaren zal verder gestreefd worden besparingen waar mogelijk in het productieproces. Bij de aanbesteding van de nieuwe voertuigen voor monsternamen zal ook duurzaamheid een belangrijk criterium zijn.
- Om de uitstoot te verminderen kijkt AQUON onder andere naar mobiliteit en afvalstromen. Dit is ook opgenomen in het inkoop- en aanbestedingsbeleid.
- Met ingang van 2026 zullen de medewerkers hun creativiteit en inventiviteit ook weer inzetten op slim produceren. Daarbij zal de aandacht mede gericht zijn op de mogelijkheden van vermindering van afval en logistieke volumes door bijvoorbeeld vermindering van meetvolumes, efficiëntie in de logistiek, gebruik van water gebaseerde verbruiksmiddelen in plaats van bijvoorbeeld verbruiksmiddelen gebaseerd op chemische middelen.

2. *Circulariteit:*

Het hergebruik van grondstoffen en materialen met als doel zo min mogelijk afval te creëren. Hierbij kijkt AQUON naar inkoop, afvalstromen en toekomstbestendigheid van het nieuwe pand. Hier is aandacht voor bij inkoop en aanbestedingen.

3. *Duurzame inzetbaarheid van de medewerkers:*

AQUON streeft naar een gezonde werkomgeving voor haar medewerkers. De voorzieningen voor een gezond binnenklimaat worden getroffen: luchtkwaliteit, geluid en temperatuur. Ook is er aandacht voor een ergonomisch verantwoorde inrichting van werkplekken.

Bij het werken met gevaarlijke stoffen worden alle benodigde maatregelen voor veilig werken in acht genomen. Er is aandacht voor psychosociale arbeidsomstandigheden en sociale veiligheid is een belangrijk thema binnen AQUON. Ziekteverzuim wordt vroegtijdig gesignaleerd en er is gericht ziektepreventie met een actieve kring bestaande uit Arboartsen, een externe vertrouwenspersoon en waar nodig coaches.

Het bestuur van AQUON heeft ervoor gekozen het nieuwe pand in Houten in de meest duurzame variant te realiseren. Hierbij hebben de bovengenoemde thema's allemaal een plek in onder andere onderstaande elementen:

- Groen mossedum-dak met diverse soorten ondergrond om biodiversiteit te bevorderen
- Circulaire gevelbekleding, gemaakt van hout van damwanden uit de gekanaliseerde Hollandse IJssel
- Zoveel als mogelijk gebruik van bio-based materialen tijdens de bouw
- Zonnepanelen waarbij het kantorengedeelte als energieneutraal (ENG) aangemerkt wordt
- WKO-installatie voor verwarming en koeling
- Houtconstructie in het hart van het gebouw ter compensatie van de CO2-uitstoot van het gebruikte beton voor het lab-gedeelte
- Wadi's op het buitenterrein
- Akoestisch materiaal in het plafond in kantoortuin ten behoeve van geluidsdemping
- In hoogte verstelbare bureaus, stoelen en computerschermen op de werkplekken

Inmiddels is een energie certificaat voor het gebouw ontvangen met energieniveau A+++++. In 2025 zal de score volgens de GPR methodiek definitief bekend worden.

Ook binnen AQUON is duurzaamheid een prioriteit. Het nemen van initiatieven wordt gestimuleerd, bij elke ontwikkeling en aanpassing in de bedrijfsvoering wordt het duurzaamheidsaspect meegenomen in de overwegingen. Dit leidt tot vermindering van grondstofverbruik, energie en fysieke belasting van medewerkers. In 2024 heeft de focus voornamelijk gelegen op het realiseren van een duurzaam gebouw en is de energie van de medewerkers vooral gericht geweest op het goed laten verlopen van de verplaatsing van ons productieproces van Leiden en Tiel naar Houten.

4. ALGEMENE TOELICHTING OP DE JAARSTUKKEN

Het Waterschapsbesluit schrijft in artikel 4.30 voor dat de jaarstukken bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. Het jaarverslag bestaat uit de programmaverantwoording en de paragrafen. In artikel 30 van het Waterschapsbesluit wordt voorgeschreven dat het jaarverslag de paragrafen bevat die ingevolge artikel 4.11 van het Waterschapsbesluit ook in de begroting zijn opgenomen.

Redactioneel is getracht het dubbel weergeven van informatie in de jaarstukken te voorkomen, tenzij wet- en regelgeving in relatie tot het jaarverslag en de jaarrekening anders voorschrijft.

AQUON kent ook in het verantwoordingsjaar 2024 twee programmabegrotingen. Het programma ‘Laboratorium’ (hoofdstuk 5.1) betreft de reguliere bedrijfsvoering activiteiten van AQUON. Het tweede programma ‘Eigenaarsdeel’ (hoofdstuk 5.2) betreft de transformatiekosten voor de verhuizing naar Houten en daarbij AQUON te laten aanpassen aan de strategische keuzes van het bestuur. In het hoofdstuk ‘Programmaverantwoording’ is een toelichting opgenomen over wat is bereikt en wat de uitgaven per programma zijn geweest.

In het hoofdstuk ‘Paragrafen’ (hoofdstuk 6) wordt een toelichting gegeven op de vanuit regelgeving verplichte onderwerpen. De volgende 12 paragrafen worden achtereenvolgend behandeld:

- ontwikkelingen sinds het vorig begrotingsjaar
- uitgangspunten en normen
- incidentele baten en lasten
- kostentoerekening
- onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen
- waterschapsbelasting
- weerstandsvermogen
- financiering
- verbonden partijen
- kapitaalgoederen en bedrijfsmiddelen
- bedrijfsvoering
- EMU saldo

Naast de bovengenoemde onderwerpen wordt in dit hoofdstuk ook een toelichting gegeven op:

- uittreedregeling
- privacy en algemene verordening gegevensbescherming

5. PROGRAMMAVERANTWOORDING

5.1 PROGRAMMA LABORATORIUM

In dit programma zijn de reguliere laboratoriumactiviteiten opgenomen. Kort samengevat kenmerkte 2024 zich met medewerkers die naast het uitvoeren van alle going concerntaken, met grote inzet bezig zijn geweest met de verhuizing naar Houten. Het voorbereiden van de verhuizing, de verhuizing, de inrichtingsvraagstukken en de manier van samenwerken zijn met betrokkenheid en inzet uit alle geledingen van de organisatie opgepakt.

In onderstaande tabel worden de financiële ontwikkelingen voor het Programma Laboratorium weergegeven:

PROGRAMMA LABORATORIUM Inzicht in financiële ontwikkelingen	Realisatie 2024	Realisatie 2023	Programmabegroting 2024
OPBRENGSTEN			
Bijdrage deelnemers	33.874.512	31.827.521	34.559.000
Diensten voor COVID-bemonsteringen	1.217.750	3.834.177	1.125.000
Diensten voor derden	659.361	562.595	500.000
Externe baten	373.880	42.646	-
Totaal inkomsten	36.125.503	36.266.939	36.184.000
LASTEN			
Personeelslasten	17.857.233	16.385.308	18.220.000
Bedrijfslasten (overige indirecte lasten)	3.441.830	3.774.817	3.231.000
Kapitaallasten	1.653.734	1.728.902	1.959.000
Totaal vaste (inrichtings-) kosten	22.952.797	21.889.027	23.410.000
Personeelslasten Inhuur productiepersoneel	1.782.726	2.654.757	1.749.000
Materiële lasten	4.622.431	4.546.280	4.804.000
Uitbestedingen analyses	6.734.829	7.024.425	5.817.000
Totaal variabele productiekosten	13.139.986	14.225.462	12.370.000
Onvoorzien	6.137	103.139	400.000
Totale operationele kosten	36.098.919	36.217.629	36.180.000
Resultaat voor belasting	26.584	49.310	4.000
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	-26.584	-49.310	-4.000
Gerealiseerd resultaat	0	0	0

Bedragen in euro's

In 2024 heeft AQUON in totaal 17.251.777 verkooppunten voor de waterschappen gerealiseerd (exclusief Derden). Met de verrekening van de inkomsten behaald met externe omzet voor laboratoriumwerkzaamheden van 659.361 euro (2023: 562.595 euro) en rentebaten van 373.880 euro (2023: 42.646) kan voor deze productie een integrale puntprijs voor de deelnemers worden berekend van 2,03 euro (2023: 1,92 euro) en begroot 2,11.

De geleverde producten en diensten worden op basis van nacalculatie aan de deelnemende waterschappen in rekening gebracht volgens de afgesproken kostenverdeling.

Voor de NRS-bemonsteringen zijn in overleg met de Unie van waterschappen, de overige waterschaps-laboratoria, en het ministerie van VWS separate afspraken gemaakt over de wijze van afrekenen. Voor alle bemonsteringen voor het jaar 2024 geldt een vaste prijs van 125 euro exclusief BTW per bemonstering. Vandaar dat de tabel NRS-bemonsteringen wordt weergegeven in aantal monsters en niet in vp's.

Op basis van de verrekening-afspraken kan het volgende overzicht worden gegeven over de financiële bijdrage per deelnemend hoogheemraadschap en waterschap.

Bijdrageregeling Programma 1							NRS- bemonsteringen	
2024	Totale kosten in dit programma (excl. NRS): 33.874						Totale kosten: 1.218	
	Vaste kosten		Variabele kosten			Totale kosten excl. COVID	Aantal monsters	Kosten Excl. BTW
	Procent	Bedrag	Productie	Procent	Bedrag			
Aa en Maas	11,5%	2.930	2.024.942	12,1%	1.028	3.959	572	72
Brabantse Delta	9,9%	2.518	1.989.895	11,9%	1.010	3.528	1.195	149
De Dommel	8,3%	2.100	1.438.896	8,6%	731	2.831	574	72
Delfland	8,1%	2.062	1.766.270	10,6%	897	2.959	369	46
Hollandse Delta	15,1%	3.833	2.047.062	12,3%	1.039	4.872	1.615	202
Rijnland	16,1%	4.081	2.817.364	16,9%	1.430	5.511	1.514	189
Rivierenland	16,3%	4.134	2.316.127	13,9%	1.176	5.310	2.134	267
Schieland en de Kr	6,4%	1.616	963.796	5,8%	489	2.105	626	78
Stichtse Rijnlanden	8,4%	2.132	1.316.144	7,9%	668	2.800	1.143	143
Totaal	100,0%	25.406	16.680.496	100,0%	8.469	33.874	9.742	1.218

Bedragen x € 1.000

Onderstaand een overzicht van de afrekening per waterschap voor het laboratoriumdeel en voor de NRS-bemonsteringen.

Bijdrageregeling Programma 1					NRS-bemonsteringen			
2024	Totale kosten in dit programma (excl. NRS): 33.874							
	Voorschot begrotings 2024	Gefactureerd voorschot	Totale kosten excl. NRS	Afrekening	Begroot	Voorschot gefactureerd	Kosten 2024 excl. BTW	Afrekening 2024
Aa en Maas	4.042	4.042	3.959	-83	50	50	72	22
Brabantse Delta	3.499	3.499	3.528	29	122	122	149	27
De Dommel	2.952	2.952	2.831	-121	57	57	72	15
Delfland	2.832	3.032	2.959	-73	14	14	46	32
Hollandse Delta	5.166	5.206	4.872	-334	172	172	202	30
Rijnland	5.665	5.665	5.511	-154	136	136	189	53
Rivierenland	5.465	5.465	5.310	-155	250	250	267	17
Schieland en de Kr	2.129	2.129	2.105	-24	64	64	78	14
Stichtse Rijnlanden	2.954	2.954	2.800	-154	114	114	143	29
Totaal	34.704	34.944	33.874	-1.070	980	980	1.218	238

Bedragen x € 1.000

5.2 PROGRAMMA EIGENAARSDEEL

In dit Programmaonderdeel worden de activiteiten gebundeld die te maken hebben met de centralisatie van AQUON. Op deze wijze kunnen ontwikkelingen gerelateerd aan de ombouw en herinrichting van AQUON worden gevolgd. In 2020 heeft het algemeen bestuur van AQUON besloten om de activiteiten van AQUON te centraliseren op een nieuwe locatie, waarna in maart 2021 is besloten dat de realisatie van de nieuwbouw in Houten zal plaatsvinden. Na aankoop van de grond en een succesvolle aanbesteding van het werk is in mei 2023 de eerste paal geslagen voor de nieuwbouw. Het laboratorium in Houten is conform planning opgeleverd in augustus 2024 en vanaf september 2024 in gebruik genomen.

In onderstaande tabel worden de financiële ontwikkelingen voor het Programma Eigenaarsdeel weergegeven:

PROGRAMMA EIGENAARSDEEL Inzicht in financiële ontwikkelingen	Realisatie 2024	Realisatie 2023	Programma- begroting 2024
OPBRENGSTEN			
Bijdrage deelnemers	1.933.000	1.353.000	1.933.000
Totaal inkomsten	1.933.000	1.353.000	1.933.000
LASTEN			
Personeelslasten	670.624	269.813	1.944.996
Bedrijfslasten (overige indirecte lasten)	469.758	35.386	231.722
Onvoorzien	0	0	1.100.000
Totaal lasten eigenaarsdeel	1.140.381	305.199	3.276.718
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	0	0	0
Mutatie Bestemmingsreserve	-792.619	-1.047.801	-1.343.718
Resultaat	0	0	0

Bedragen in euro's

De personeelskosten in het begrotingsjaar 2024 betreffen de personeelslasten van de projectleider en de assistent projectleider voor de nieuwbouw. Beide medewerkers zullen uit dienst treden na afronding van de nieuwbouw. Daarnaast zijn de frictiekosten met betrekking tot het vertrek van personeel in deze post opgenomen, alsook de inhuur van een adviseur facilitair, de vergoeding voor verhuiskosten en de compensatie van de extra reistijd als gevolg van uitvoering van de regelingen opgenomen in het Sociaal statuut.

Onder de bedrijfslasten zijn de kosten voor de verhuizing, de kosten voor het cultuurprogramma 1AQUON, de eerste schoonmaak na oplevering en de kosten voor in- en externe communicatie omtrent de nieuwbouw verantwoord.

Het moment van optreden van de frictiekosten is lastig te voorspellen. Om deze reden is bij de vaststelling van de businesscase centralisatie het besluit genomen om een Bestemmingsreserve te vormen voor de te verwachten frictiekosten in verband met de centralisatie. In lijn hiermee zal het resultaat van 2024 van het Eigenarendeel geheel worden toegevoegd aan de Bestemmingsreserve.

6. PARAGRAFEN

6.1 ONTWIKKELINGEN SINDS HET VORIGE BEGROTINGSJAAR

AQUON is in 2024 doorgegaan op de ingeslagen weg: het continue streven naar een efficiëntere workflow en gerichte aandacht voor organisatie en medewerkers om verdere ontwikkeling van AQUON te realiseren. Door investering in procesoptimalisaties en methode innovaties is AQUON een van de technologische koplopers in de grootschalige laboratoriummarkt. Daarbij wordt nadrukkelijk een verbinding in stand gebracht en gehouden tussen alle activiteiten en betrokkenen.

Centralisatie

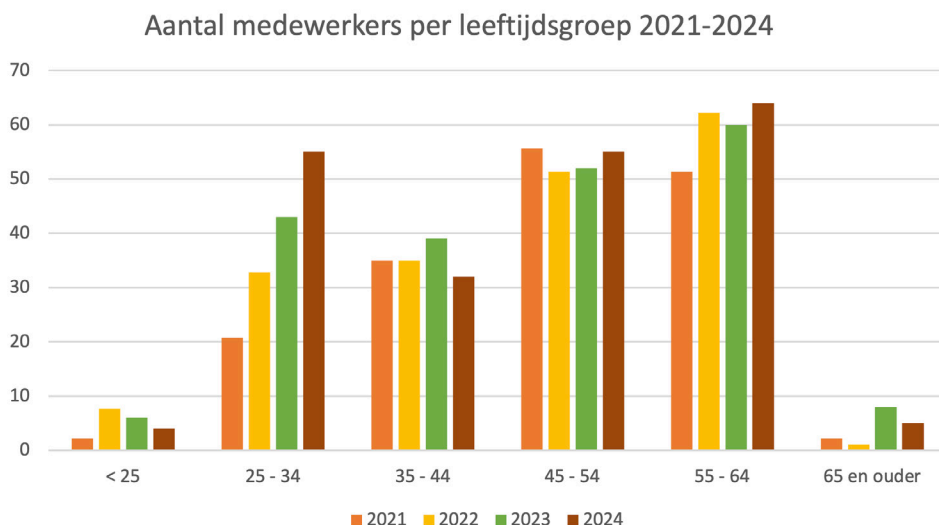
In augustus 2024 is de nieuwbouw in Houten opgeleverd waarna in september en oktober de verhuizingen vanuit de locaties Leiden en Tiel hebben plaatsgevonden. Het totale door het algemeen bestuur toegekende investeringsbudget bedraagt 50,1 miljoen euro (inclusief bestuurlijke ruimte, gemandateerd aan het dagelijks bestuur, van 5,2 miljoen euro). Voor de realisatie is een bedrag van 630.000 euro van de bestuurlijke ruimte aangewend. AQUON is er trots op dat het project qua oplevering en in gebruik name binnen de planning is afgerond. Daarnaast zal het project ook met afwikkeling van de resterende posten in 2025 binnen begroting worden afgerond.

Het betrekken van het nieuwe pand betekent dat medewerkers vanuit verschillende locaties zijn gaan werken op 1 nieuwe locatie. Dit stelt uitdagingen aan medewerkers, zoals een weg vinden in een nieuw pand, het samenwerken met collega's van een andere locatie, het achterlaten van een bekende omgeving en vertrouwd worden met een nieuwe werkplek. Er is veel enthousiasme in de organisatie over het nieuwe gebouw en het samenwerken in één pand.

Personeel

Op 31 december 2024 zijn er 215 medewerkers in dienst van AQUON. Ten opzichte van 2023 is dat een toename van 7 medewerkers. In 2024 zijn er 8 medewerkers als uitzendkracht doorgestroomd naar een AQUON contract. Over het jaar 2024 zijn in totaal 24 medewerkers in dienst getreden. Met name in het leeftijdscohort van 25-34 jaar is er veel instroom geweest, een gunstige ontwikkeling voor de continuering van de organisatie en het voorkomen van vergrijzing. Om de ontwikkeling van medewerkers van AQUON te blijven stimuleren zijn er in 2024 trainingen en cursussen aangeboden op diverse werkgebieden zoals chemie, hydrobiologie, ICT en inkoop. Zo blijft het personeel opgeleid en vaardig voor de toekomst.

17 medewerkers hebben in 2024 de organisatie verlaten. De bezetting is daarmee komen te liggen op 202,5 fte (2023 191,4 fte). De belangrijkste redenen voor vertrek van medewerkers bij AQUON zijn pensioen en werken dichterbij huis. AQUON verwacht geen hoge uitstroom meer als gevolg van de verhuizing.

Arbeidsmarkt

Ondanks de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt slaagt AQUON er steeds vaker in om vacatures zelf in te vullen. Zo heeft AQUON veel respons gehad op onder andere de vacatures van manager Servicebureau, monsternemers bij team Monsternamen & Logistiek, analisten en uitzoekers bij team Hydrobiologie en de laboratoriumondersteuning bij team Chemie. Ondersteunende functies op het gebied van financiën/control en ICT zijn lastig om in te vullen. Samenwerkingen met externe recruiters hebben ervoor gezorgd dat er alsnog enkele medewerkers op deze functies zijn aangenomen in 2024.

Inhuur personeel

Naast de inzet van eigen medewerkers maakt AQUON gebruik van uitzendkrachten en inhuur door middel van detachering. Deze medewerkers zijn ingezet bij de Centrale Monsterontvangst (CMO), of als monsternemer of op speciale projecten zoals (inkoop)begeleiding bij (Europese) aanbestedingen. Zo fungeert de flexibele schil als bron voor extra kennis, kunde en capaciteit die niet altijd aanwezig is bij de huidige formatie. In enkele gevallen is een tijdelijke medewerker in dienst genomen door AQUON, waardoor de opgedane kennis en ervaring behouden zijn.

Ziekteverzuim

In 2024 bedroeg het ziekteverzuim gemiddeld 5,6 procent, wat een daling van 0,9 procentpunt ten opzichte van 2023 betekent. AQUON lijkt hiermee uit te komen op het landelijke gemiddelde van vorig jaar. De meldingsfrequentie is met 1,4 meldingen per medewerker ongewijzigd gebleven ten opzichte van 2023. Gekoppeld aan de daling van het verzuimpercentage betekent dit, dat AQUON minder langdurig verzuim heeft ten opzichte van 2023.

Productie totaal

De totale AQUON productie van 17.3 miljoen verkooppunten bevat het volgende:

- Meetvraag van de waterschappen: 16.7 miljoen
- NRS-bemonsteringen: 571 K

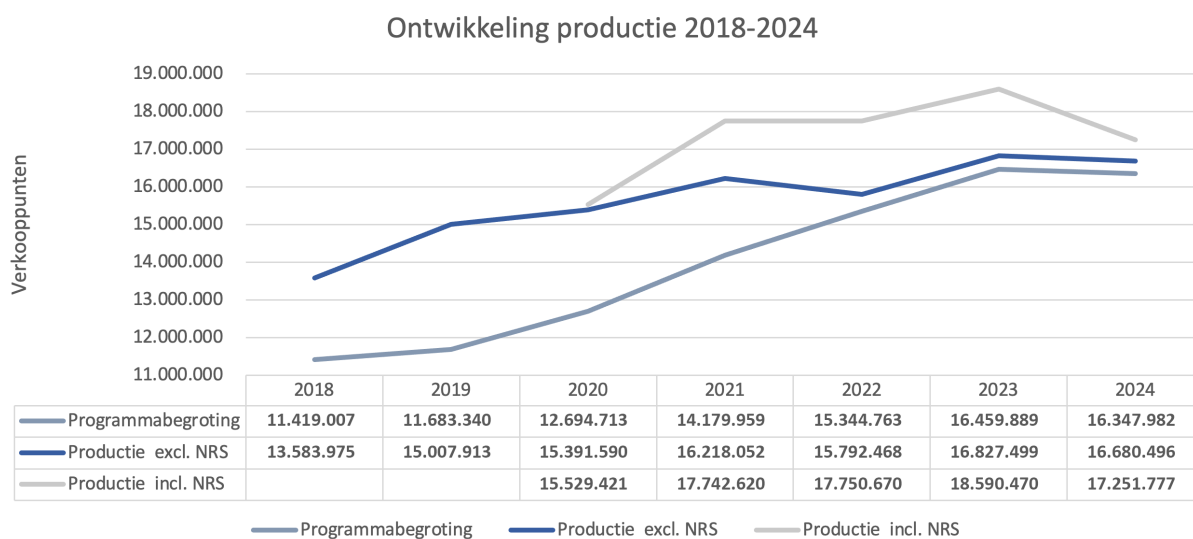
En daarnaast:

- Productie voor Derden: 307K

Productie waterschappen

De negen aangesloten waterschappen en hoogheemraadschappen hebben in 2024 opnieuw een verhoogd productievolume ten opzichte van de begroting van AQUON gevraagd. De productie exclusief NRS-bemonsteringen is 2.0 procent hoger dan het gevraagde niveau van de Programmabegroting 2024.

Onderstaande grafiek toont de ontwikkeling van de productie ten opzichte van de Programmabegrotingen voor de jaren 2018-2024. Hierbij zien we de verbetering van de inschatting van de meetvraag door de opdrachtgevers waardoor het verschil tussen de begrote en werkelijke productie is gereduceerd.

Ook 2024 wordt gekenmerkt door een toenemende vraag naar ‘nieuwe stoffen’. Zover mogelijk voert AQUON deze analyses in eigen beheer uit en indien nodig worden deze onderzoeken in nauwe samenwerking met gerenommeerde partijen uitgevoerd. In 2023 zijn deze analyses meegenomen bij de Europese Aanbestedingen voor de chemische uitbestedingen.

NRS-bemonsteringen

In 2024 zijn volgens afspraak gemiddeld 1.4 bemonsteringen per week per RWZI uitgevoerd. In totaal worden 9.742 bemonsteringen verrekend met de waterschappen. AQUON heeft de afschaling volledig kunnen opvangen door de afbouw van haar flexibele schil.

Derden

AQUON heeft naast de productie voor haar opdrachtgevers van de waterschappen ook beperkt productie geleverd aan derden. Het betreft productie waarmee een directe relatie ligt met het voorzieningsgebied en/of de activiteiten van de deelnemende hoogheemraadschappen en waterschappen. De wet Markt en Overheid wordt hierbij in ogenschouw genomen. Deze productie is 307.303 verkooppunten en dit is 1,7 procent van de totale AQUON productie.

In onderstaand overzicht wordt het aantal verkooppunten voor de deelnemende waterschappen en hoogheemraadschappen over de periode 2022 – 2024 weergegeven

Waterschap of Hoogheemraadschap	Verkooppunten			% Gemiddeld over 3 jaar
	2024	2023	2022	
Aa en Maas	2.024.942	1.866.942	1.821.055	11,6%
Brabantse Delta	1.989.895	1.830.106	1.708.102	11,2%
De Dommel	1.438.896	1.289.096	1.424.361	8,4%
Delfland	1.766.270	1.667.006	1.288.948	9,6%
Hollandse Delta	2.047.062	2.537.829	2.115.638	13,6%
Rijnland	2.817.364	2.577.561	2.760.659	16,5%
Rivierenland	2.316.127	2.527.277	2.226.052	14,3%
Schieland en de Kr'waard	963.796	1.210.805	1.114.580	6,7%
De Stichtse Rijnlanden	1.316.144	1.320.877	1.333.073	8,1%
Totaal	16.680.496	16.827.499	15.792.468	100,0%

Servicebureau

Het Servicebureau is de intermediair tussen de opdrachtgevers bij de waterschappen, de operationele AQUON-organisatie en derden. Het Servicebureau werkt klantgericht en proactief, en voert regie over alle inkomende en lopende opdrachten. De taken bestaan uit relatiemanagement, orderafhandeling (incl. functioneel beheer van ordersysteem OMS), centrale monsterontvangst en coördineren van de uitbestedingen. Verder is het Servicebureau verantwoordelijk voor het inzicht in en het beheersen van de productie van AQUON.

In 2024 zijn dashboards ontwikkeld en uitgerold die het Servicebureau en de opdrachtgevers ondersteunen in de afstemming rondom lopende opdrachten. De dienstverlening professionaliseert verder met veel nieuwe energie Deze energie zorgt er voor dat het team doorgroeit, werkprocessen verder worden afgestemd en dat het team aangesloten blijft bij de innovaties. Het centrale kantoor in Houten leidt tot een merkbare verbetering om verbinding te maken: binnen het team, de disciplines en de operationele labs.

De centrale monsterontvangst is efficiënt door de verhuizing heen gekomen. De nieuwe werkruimte en nieuwe werkwijzen zijn operationeel, evenals nieuwe logistieke routes (van buiten naar binnen, en intern naar de labs). Nieuwe kansen voor verdere optimalisatie van werkprocessen worden gezien en verkend in samenwerking met team Chemie. Het aantrekken van nieuwe medewerkers voor het CMO is soepel verlopen en geeft AQUON vertrouwen als werkgever in deze nieuwe omgeving.

Vraagontwikkeling en advies

Vraagontwikkeling en advies heeft tot doel om structureel invulling te geven aan het intensiveren van het relatienetwerk, het van 'buiten naar binnen' halen van technologische ontwikkelingen en innovaties en samen met de waterschappen werken aan een kennis- en innovatieagenda. Dit wordt in samenspraak met de regisseurs van de waterschappen uitgevoerd en intern bij AQUON met het management.

Monstername & Logistiek

Binnen M&L liepen het afgelopen jaar veel projecten en diverse (onderhandse) aanbestedingen. Deze projecten en aanbestedingen op diverse gebieden hebben enerzijds geleid tot veel werkzaamheden naast het reguliere werk, maar anderzijds bieden deze aanbestedingen kansen voor het veldwerk en de innovaties binnen M&L..

Naast de verhuizing naar Houten heeft M&L een nieuwe satelliet locatie in Zoeterwoude betrokken. Met de inzet van de medewerkers heeft AQUON een mooie locatie voor haar monsternemers gerealiseerd.

Chemisch onderzoek

2024 stond volledig in het teken van de verhuizing naar de centrale locatie in Houten. De voorbereidingen die eind 2023 zijn gestart, hebben geleid tot een strakke verhuizing, waarbij op enkele onderdelen na alle chemie onderdelen in 3 weken zijn verhuisd.

Bij de start in Houten bleek dat een aantal zaken in het laboratorium beter afgesteld moesten worden. Met de realiserende partijen zijn deze zaken binnen beperkte periode opgelost. Onze klanten hebben niet veel gemerkt. De verhuizing naar één locatie en het samenzijn en de beschikbare ruimte op de locatie is een winst, waarop we verder kunnen bouwen.

In 2024 zijn de nieuwe methodes opgezet om lager te kunnen meten (lage grenzen voorbewerking en LCMS en GCMS analyses) en de methodes voor pentachloorfenol en target screening in gebruik genomen. Voor 2025 wordt hier een verdere toename op al deze gebieden verwacht.

Hydrobiologisch onderzoek

Het inzicht geven in de ecologische waterkwaliteit is de bijdrage vanuit het hydrobiologisch onderzoek. Het werk bestaat uit hydrobiologische monstername, veldwaarnemingen en de hydrobiologische analyses/ determinaties en de vertaling van data naar informatie. De resultaten daarvan zijn de basis voor de bepaling van de ecologische toestand van het water in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW).

Daarnaast is er ook in 2024 weer een toename naar monitoring om inzicht te krijgen in wat er beter kan in het watersysteem en wat de knoppen zijn waar aan gedraaid kan worden. Samengevat gaat het in het kader van de KRW over beleidsmonitoring en is de andere monitoring gericht op informatie voor inrichting en beheer van het watersysteem met als doel een betere ecologische waterkwaliteit. Bij dat laatste zijn drie stappen relevant: de nul-meting, het diagnostisch meten en na aanpassingen de effect-meting.

In 2024 heeft AQUON in ILOW-verband gewerkt aan twee belangrijke ontwikkelingen, te weten: een ecologische beoordelingssysteem en de methodiek voor blauwalgtoxines.

Verder wordt DNA steeds vaker ingezet in de analyses om inzicht te geven in voorkomende soorten in het watersysteem.

6.2 UITGANGSPUNTEN EN NORMEN

Algemeen

AQUON kent vanaf het begrotingsjaar 2016 twee programma's. Het eerste programma wordt 'Laboratorium AQUON' genoemd, het tweede programma 'Eigenaarsdeel GR AQUON'.

Salarisontwikkeling

In december 2023 is de vijfde cao Werken voor waterschappen definitief geworden. De cao heeft een looptijd van 1 jaar vanaf 1 januari 2024. De belangrijkste afspraken zijn dat met ingang van deze datum de salarissen en schaalbedragen met 25 euro stijgen en vervolgens nog verhoogd worden 3 procent waarna er per 1 juli nogmaals een salarisverhoging van 2 procent is gevolgd. Daarnaast is het PBB budget voor medewerkers tot 35 jaar verhoogd van 6.000 euro naar 12.000 euro.

Prijsindexatie

Na enkele jaren van hoge prijsindexatie is in 2024 de inflatie weer op een normaal niveau geweest.

6.3 INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Eenmalige kosten en baten zijn verantwoord en toegelicht in de kosten- en batencategorie waartoe zij behoren.

6.4 KOSTENTOEREKENING

De vaste kosten worden verrekend op basis van de gemiddelde gerealiseerde productie van de afgelopen drie jaren voorafgaand aan het begrotingsjaar. De variabele kosten worden conform het relatieve aandeel in de werkelijke jaarproductie (aantal verkooppunten) van het betreffende jaar verdeeld.

6.5 ONTTREKKINGEN AAN OVERIGE BESTEMMINGSRESERVES EN VOORZIENINGEN

Er hebben geen onttrekkingen aan de overige bestemmingsreserves plaatsgevonden.

6.6 WATERSCHAPSBELASTINGEN

AQUON heft geen waterschapsbelasting en daarmee is deze paragraaf niet van toepassing.

6.7 WEERSTANDVERMOGEN

Het weerstandvermogen geeft de mate weer waarin AQUON haar risico's kan opvangen. Met andere woorden: het weerstandvermogen is het vermogen van AQUON om calamiteiten op te vangen zonder dat het invloed heeft op de voortzetting van de uitvoering van het bestaande beleid. Bij het vaststellen van het weerstandvermogen wordt de weerstandscapaciteit afgezet tegen de risico's die AQUON loopt. De weerstandscapaciteit geeft het geheel van middelen en mogelijkheden weer om niet begrote, onverwachte en substantiële kosten te dekken.

Een weerstandvermogen bestaat normaliter uit opgebouwde reserves (eigen vermogen), bezuinigingsmogelijkheden en onbenutte belastingcapaciteit om alle risico's af te dekken. Als reserves kunnen de vermogenspositie en bestemmingsreserves worden meegeteld. In lijn met de afspraken gemaakt binnen de GR AQUON kent zij geen algemene reserves en reserveert daarmee niet voor majeure risico's.

Op grond van de Gemeenschappelijke Regeling en de wet worden tekorten van AQUON gedekt door de deelnemende waterschappen. De deelnemers zijn verantwoordelijk voor de continuïteit en de financiering van de onderneming en staan volledig garant voor de rente en aflossing van aangegane leningen en in rekening courant opgenomen gelden. Met de deelnemende waterschappen als eigenaar is de continuïteit van de organisatie geborgd.

6.8 FINANCIERING

Naast de bestaande leningen heeft AQUON in 2024 twee nieuwe stortingen ontvangen van reeds in 2023 afgesloten contracten voor de realisatie van de nieuwbouw.

Financieringsarrangement ultimo 2024

AQUON heeft oorspronkelijk een financieringsarrangement ter waarde van 9,7 miljoen euro afgesloten waarmee de vaste activa wordt gefinancierd. In 2022, 2023 en 2024 zijn acht leningen aangetrokken ter financiering van de nieuwbouw in Houten. AQUON betreft geen leningen via haar deelnemende waterschappen. De waarde van de vaste schulden met een rente-typische looptijd van één jaar of langer bedraagt op balansdatum 42,8 miljoen euro. In onderstaande tabel is het verloop van de leningen inzichtelijk gemaakt.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	31-12-2023	Vermeerderingen	Aflossingen	31-12-2024
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen:				
Bank instelling NWB bank	31.726.000	6.000.000	-151.166	37.574.834
Bank instelling BNG bank	5.780.000	0	-514.000	5.266.000
Totaal	37.506.000	6.000.000	-665.166	42.840.834

Bedragen in euro's

Kasgeldlimiet

AQUON valt onder wetgeving Financiering decentrale overheden (wet Fido). De wet Fido heeft als doel het bevorderen van een solide financiering en kredietwaardigheid van de decentrale overheden. In deze wet wordt geschreven over een kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet geeft de maximale kortlopende schuld (inclusief banksaldo) van AQUON aan. Dit is de grens waarbinnen decentrale overheden hun activiteiten met kortlopende middelen mogen financieren in een jaar. Elk kwartaal wordt het gemiddelde van de kortlopende middelen getoetst aan de kasgeldlimiet.

In 2024 bleef AQUON onder de gestelde norm per kwartaal.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is opgesteld met als doel de rentegevoeligheid van de portefeuille van leningen met als looptijd een jaar of langer te beperken. Dit komt erop neer dat het renterisico in een bepaald jaar niet meer mag bedragen dan een wettelijk bepaald percentage van het begrotingspercentage. Het renterisico op de vaste schuld in een jaar wordt berekend door de som van het bedrag aan herfinanciering en het bedrag aan renteherziening op de vaste schuld. Voor gemeenschappelijke regelingen is de renterisiconorm bepaald op 20 procent. De renterisiconorm voor AQUON voor 2024 bedraagt hiermee circa 7,2 miljoen euro. De GR AQUON heeft in 2024 deze normering niet geraakt.

Er heeft in 2024 geen uitzetting van gelden plaatsgevonden en er is geen gebruik gemaakt van financiële instrumenten (derivaten, opties en dergelijke). Het risicobeleid is erop gericht toekomstige risico's inzichtelijk te maken, te beheersen, te verminderen of te spreiden. Overtollige daggelden worden dagelijks afgedragen aan Rijksschatkist.

6.9 KAPITAALGOEDEREN EN BEDRIJFSMIDDELEN

De belangrijkste kapitaalgoederen van AQUON worden gevormd door de drie panden, de inrichting daarvan en de laboratoriuminrichting.

AQUON heeft in 2024 drie panden in haar bezit. Deze panden staan in Leiden, Tiel en Houten. In 2025 worden de panden Leiden en Tiel verkocht.

Begin 2024 is er een nieuwe taxatie uitgevoerd van de panden in Leiden en Tiel. Deze taxaties hebben niet tot nieuwe inzichten geleid.

Voor de laboratoriuminrichting is het onderhoud van de instrumenten ondergebracht bij hierin gespecialiseerde expertisebedrijven. Dit betreffen jaarlijkse onderhoudscontracten.

Door afgesloten leasecontracten liggen de financiële risico's en het onderhoud van het wagenpark niet bij AQUON maar bij leasemaatschappijen.

6.10 EMU-SALDO

Wet Hof

De Wet Houdbare Overheids Financiën (Wet Hof), die in december 2013 in werking is getreden, en de afspraken over de invulling daarvan in het 'Financieel Akkoord' tussen Rijk en decentrale overheden van januari 2013 leiden er toe dat de waterschappen het EMU-saldo een plaats moeten geven in de beleidsvoorbereiding, sturing en beheersing.

Wet Hof en Gemeenschappelijke regelingen

Artikel 5 van de Wet Hof bepaalt dat de individuele EMU-referentiewaarde van het waterschap naast het eigen aandeel ook het aandeel in openbare lichamen betreft. Hiermee wordt het EMU-saldo van een openbaar lichaam bedoeld dat is ingesteld bij een gemeenschappelijke regeling (GR). De GR is zoals bedoeld in de Wet gemeenschappelijke regelingen waaraan het waterschap deelneemt, voor zover dit aandeel aan het waterschap moet worden toegerekend.

EMU saldo 2024

AQUON rapporteert het EMU-saldo, dat op landelijk niveau wordt samengevoegd en aan de norm getoetst. Onderstaand wordt de bepaling van het EMU-saldo 2024 weergegeven.

ONDERDEEL	BEDRAG
1. Exploitatiesaldo (voor toevoeging/onttrekking aan reserves)	0
2. Invloed investeringen (zie staat van vaste activa)	
-/- bruto investeringsuitgaven	-26.165.095
+ investeringbijdragen van derden	0
+ verkoop materiële en immateriële activa	0
+ afschrijvingen en waardeverminderingen	1.545.545
3. Invloed voorzieningen	
+ toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	105.240
-/- onttrekkingen uit voorzieningen t.b.v exploitatie	-20.471
-/- betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	0
+ eventuele externe vermeerderingen van voorzieningen	0
4. Invloed reserves (zie staat van reserves en voorzieningen)	
-/- eventuele betalingen rechtstreeks uit reserves	0
+ eventuele externe vermeerderingen van reserves	0
5. Deelnemingen en aandelen	
+ boekverlies	0
-/- boekwinst	0
EMU-saldo	-24.534.781

6.11 UITTREEDREGELING

In de gemeenschappelijke regeling AQUON 2024 wordt in artikel 46 gesproken over de uittreedregeling. In dit artikel zijn de voorwaarden voor uittreden vastgelegd. Aanvullend heeft het algemeen bestuur het uitvoeringsbesluit vastgesteld. In artikel 46.3 is de jaarlijkse actualisatie van de formule voorgeschreven. Onderstaand wordt een schema met financiële verplichtingen per deelnemend waterschap of hoogheemraad gegeven.

Uitwerking Uittreding

In het jaar 2026 uittreden betekent

Refnr	De uitgangspunten conform het bestuurlijke uitvoeringsbesluit op grond van artikel 46 GR AQUON.			
0	De uittredingsvoorwaarden staan vermeld in artikel 46 van de GR AQUON.			
0	Een kalenderjaar opzegtermijn. In deze termijn reguliere betaling van de bijdragen.			
1	Aandeel in productie	Jaarrekening 2024	blz. 20	tabel
2	Bedrag vaste kosten	Jaarrekening 2024	blz. 10	€ 22.952.797
3	Personeelslasten	Jaarrekening 2024	blz. 30	€ 17.220.484
4	Rente & leningen	Jaarrekening 2024	blz. 30	€ 108.189
5	Voorraden	Jaarrekening 2024	blz. 29	€ 428.103
6	Aandeel programma Eigenaren	Begroting 2026	n.v.t.	€ 0
7	Inregelen/onvoorzien	Vast bedrag		€ 200.000

Waterschap of Hoogheemraadschap	Aandeel productie	Bijdrage deelnemers (4 maal)	Afkoop van personeel 60%	Afkoop rente en leningen	Voorraden	Programma eigenaren	Inregelen/onvoorzien	Totaal
Referentie nr.	1	1 & 2	1 & 3	4	1 & 5	6	7	
Aa en Maas	11,6%	10.639	1.197	pm	50	€ 728	200	12.814
Brabantse Delta	11,2%	10.295	1.159	pm	48	€ 800	200	12.501
De Dommel	8,4%	7.733	870	pm	36	€ 627	200	9.466
Delfland	9,6%	8.794	990	pm	41	€ 576	200	10.601
Hollandse Delta	13,6%	12.478	1.404	pm	58	€ 1.131	200	15.272
Rijnland	16,5%	15.188	1.709	pm	71	€ 1.189	200	18.357
Rivierenland	14,3%	13.165	1.482	pm	61	€ 1.268	200	16.176
Schieland en de Kr'waard	6,7%	6.125	689	pm	29	€ 360	200	7.403
De Stichtse Rijnlanden	8,1%	7.393	832	pm	34	€ 526	200	8.986

Bedragen x €1.000

6.12 INFORMATIEBEVEILIGING

Archiefbeheer

AQUON voldoet aan de Archiefwet. In 2024 is een nieuwe archiefverordening en besluit informatiebeheer vastgesteld. Er is voorzien in een archiefbewaarplaats en een archivaris voor AQUON.

Informatiebeveiliging

AQUON heeft in 2024 met haar kwartiermaker de doelen rondom informatiebeveiliging helder gesteld. Hierbij is het doel om ISO 27001 gecertificeerd te worden en het ISMS (Information Safety Management System) onder te brengen binnen ons geaccrediteerde ISO 17025 kwaliteitssysteem. Deze doelstellingen zijn zowel in de ambtelijke platforms als in het bestuur nader toegelicht en het plan van aanpak hierbij is uitgewerkt met de ambitie om te komen tot een certificering conform ISO 27001 in 2026.

Baselinetoetsen (i.c. risico analyses op tactisch niveau) zijn opgestart om onze kroonjuwelen te identificeren en het bijbehorende beschermingsniveau (BBN) te definiëren. Afhankelijk van de resultaten van die toetsen zal in de loop van 2025 gestart worden met de beheersmaatregelen die nodig zijn om de informatiebeveiliging verder op het gewenste niveau te brengen. De beoordeling van de plan – do – check – act management cyclus voor dit onderwerp wordt eind 2025 meegenomen in de directiebeoordeling volgens ISO 17025, zodat de werking van het op dat moment opgezette systeem voor de eerste keer beoordeeld kan worden. Van daaruit vindt de verdere ontwikkeling en implementatie plaats.

6.13 PRIVACY/ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING

Bereikte resultaten

De afgelopen jaren is er structureel en periodiek overleg geweest tussen de functionaris gegevensbescherming (FG), het AQUON management en de privacy officer van AQUON. Nadat in 2023 het privacybeleid AQUON is vastgesteld werd in 2024 het Privacy plan met de benodigde werkzaamheden uitgevoerd.

- Met de privacy ambassadeurs van de teams zijn er drie workshops/trainingen georganiseerd om de bewustwording, datalekken, de basisprincipes van de AVG-wet en hun rol binnen de organisatie te verduidelijken.
- In 2024 werd de Awareness training Arda-Online gecontinueerd. Dit programma helpt de medewerkers zich bewust te maken van de risico's en geeft richting om gewenst gedrag te sturen inzake Privacy, datalekken en informatieveiligheid.
- Privacy verklaringen werden opgesteld en geplaatst op de website van AQUON.

In 2024 werden er 6 datalekken gemeld en behandeld en één melding is gedaan van een incident. In het totaal betreft het vijf datalekken met geen of een zeer beperkt risico. De overige twee datalekken met een beperkt risico typeren zich als een mogelijke onbevoegde toegang tot persoonsgegevens. Eén daarvan was bij een verwerker van AQUON. Beide datalekken zijn binnen 72 uur tijdig gemeld aan de Autoriteit Persoonsgegevens.

Bij alle incidenten zijn controles uitgevoerd om vast te stellen dat de omvang niet groter was dan in eerste instantie geconstateerd en er zijn maatregelen genomen om herhaling van de fout te voorkomen. Er zijn geen meldingen ontvangen van schade door betrokkenen als gevolg van datalekken. Naar het oordeel van de FG zijn de datalekken adequaat opgepakt en heeft AQUON zorgvuldig gehandeld in de rol van verwerkingsverantwoordelijke.

Het onderwerp datalekken komt regelmatig terug in het bewustwordingsprogramma Arda on-line, dit om blijvende alertheid te realiseren. De gemiddelde deelname van de medewerkers aan de Arda Awareness training wordt gemonitord.

7. JAARREKENING 2024

VOOR WAARMERKINGS-
DOELEINDEN

Verstegen accountants
en adviseurs B.V.

d.d. **03-04-2025**.

7.1 BALANS PER 31 DECEMBER 2024

Balans per 31 december 2024		31-12-2024	31-12-2023
VASTE ACTIVA			
I IMMATERIËLE VASTE ACTIVA			
Overige immateriële vaste activa		605.921	713.350
II MATERIËLE VASTE ACTIVA			
Overige investeringen met een economisch nut		51.655.555	26.928.575
III FINANCIËLE VASTE ACTIVA			
Overige uitzettingen met een oorspronkelijke looptijd van één jaar of langer		75.901	45.794
Totaal vaste activa		52.337.377	27.687.719
VLOTTENDE ACTIVA			
IV VOORRADEN			
Grond- en hulpstoffen voor eigen gebruik		428.103	313.238
V UITZETTINGEN MET EEN RENTETYPISCHE LOOPTIJD KORTER DAN ÉÉN JAAR		1.738.536	18.896.875
Uitzettingen bij openbare lichamen		0	2.942.813
Uitzettingen in 's Rijks Schatkist		1.630.441	15.734.877
Overige uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar		108.095	219.185
VI LIQUIDE MIDDELEN			
Overige bank- en girotegoeden		232.027	16.059
VII OVERLOPENDE ACTIVA			
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen		435.585	1.879.827
Totaal vlottende activa		2.834.251	21.105.999
Totaal activa		55.171.628	48.793.718
VASTE PASSIVA			
VIII EIGEN VERMOGEN			
Bestemmingsreserves		3.511.455	2.718.836
IX VOORZIENINGEN			
Voorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen		382.222	297.453
X VASTE SCHULDEN MET EEN RENTETYPISCHE LOOPTIJD VAN ÉÉN JAAR OF LANGER			
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige instellingen		42.840.834	37.506.000
Totaal vaste passiva		46.734.511	40.522.289
VLOTTENDE PASSIVA			
XI NETTO-VLOTTENDE SCHULDEN MET EEN RENTETYPISCHE LOOPTIJD KORTER DAN ÉÉN JAAR			
Overige kortlopende schulden		4.083.822	3.018.852
XII OVERLOPENDE PASSIVA			
Overige vooruitontvangen bedragen die ten behoeve van volgende begrotingsjaren komen		4.353.295	5.252.577
Totaal vlottende passiva		8.437.117	8.271.429
Totaal passiva		55.171.628	48.793.718

Bedragen in euro's

7.2 EXPLOITATIEREKENING OVER HET JAAR 2024

PROGRAMMA AQUON TOTAAL				
Kostensoort groepen	Kostensoorten	Programma-begroting 2024	Realisatie 2024	Vershil Begroting - Realisatie
LASTEN				
2.1	Salaris huidig personeel en bestuurders	13.774.946	12.504.533	1.270.413
2.2	Sociale premies	3.979.931	3.430.773	549.158
2.4	Overige personeelslasten	1.680.950	1.285.179	395.771
2.5	Personeel van derden	2.478.169	3.090.098	-611.929
	Personeelslasten	21.913.996	20.310.582	1.603.414
3.11	Uitbestedingen analyses	5.817.000	6.734.829	-917.829
	Uitbesteding	5.817.000	6.734.829	-917.829
3.1	Duurzame gebruiksgoederen	300.000	476.970	-176.970
3.2	Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	3.654.000	3.591.240	62.760
3.3	Energie	850.000	599.222	250.778
	Materiële lasten	4.804.000	4.667.432	136.568
1.1	Externe rentelasten	119.000	108.189	10.811
1.3	Afschrijvingen activa	1.840.000	1.545.544	294.456
	Kapitaallasten	1.959.000	1.653.734	305.266
3.4	Huren en rechten	94.000	170.025	-76.025
3.5	Leasebetalingen operational lease	942.000	935.364	6.636
3.7	Verzekeringen	57.000	82.330	-25.330
3.8	Belastingen	21.000	-118.929	139.929
3.9	Onderhoud door derden	665.000	953.859	-288.859
3.10	Overige diensten door derden	1.683.722	1.843.937	-160.215
	Overige indirecte lasten	3.462.722	3.866.587	-403.865
5.2	Onvoorzien	1.500.000	6.136	1.493.864
	TOTAAL LASTEN	39.456.718	37.239.300	2.217.419
BATEN				
1.1	Externe rentebaten	0	373.880	-373.880
3.6	Diensten voor derden	500.000	659.361	-159.361
	Bijdrage deelnemers	37.617.000	37.025.262	591.738
	TOTAAL BATEN	38.117.000	38.058.504	58.496
	Gerealiseerd resultaat voor bestemming, volgend uit voorgaande onderdelen	-1.339.719	819.204	-2.158.922
	Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	-4.000	-26.584	22.584
	TOTAAL SALDO BATEN EN LASTEN	-1.343.719	792.620	-2.136.338
	Mutatie bestemmingsreserve	1.343.719	-792.620	2.136.338
	GEREALISEERD RESULTAAT	0	0	0

Bedragen in euro's

8 WAARDERINGSGRONDSLAGEN

8.1 GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Op de jaarrekening is naast het gestelde in het waterschapbesluit, de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen (BBVW) van toepassing. Met betrekking tot de verslaggeving worden de verslaggevingsvoorschriften vanuit het waterschapbesluit gehanteerd.

Algemene grondslag

Waardering van passiva en activa, alsmede de bepaling van het resultaat, vinden in principe plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, onverschillig of zij tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid. Baten en lasten, waaronder ook begrepen de heffing van de vennootschapsbelasting, worden daarbij verantwoord tot hun brutobedrag. De waarderingsgrondslagen per balansonderdeel worden in het vervolg van deze jaarrekening toegelicht.

Activa

Immateriële en materiële vaste activa

De waardering van de vaste activa vindt plaats tegen de historische kostprijs onder aftrek van ontvangen bijdragen en afschrijvingen. De historische kostprijs bestaat uit de werkelijke/historische uitgaven. Afschrijving vindt plaats conform de financiële verordening welke bestuurlijk is vastgesteld. Activering vindt plaats op het moment van ingebruikname. De afschrijving vindt plaats vanaf het jaar na het moment van ingebruikname.

De volgende afschrijvingstermijnen worden in overeenstemming met de verordening gehanteerd:

• Immateriële vaste activa	5-7 jaar
• Vervoermiddelen	5 jaar
• Bedrijfsgebouwen	40 jaar
• Verbouwingen en gebouw-gebonden installaties	15 jaar
• Inrichting en (kantoor)meubilair	10 jaar
• Overige materiële activa	5 jaar

Op basis van de verwachte gebruiksduur wordt:

- Laboratoriumsoftware (LIMS- en OMS-systeem) in 7 jaar afgeschreven
- Mobiele telefoons, laptops en tablets in 3 jaar afgeschreven.

Duurzame waardevermindering van vaste activa:

Afwaardering van bedrijfseconomisch vastgoed vindt plaats indien de directe opbrengstwaarde lager is dan de boekwaarde. Lagere taxatiewaarden dan de boekwaarden van onroerende zaken zijn hierbij als duurzame waardedaling in aanmerking genomen.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten), de jaarlijkse aflossingen, afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen.

Duurzame waardeverminderingen van financiële vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Zo nodig wordt een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde in mindering gebracht.

Voorraden

De grond- en hulpstoffen zijn uitsluitend voor eigen gebruik (magazijnvoorraden) en worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs. Indien nodig wordt een voorziening voor incurante voorraden gevormd om de eventuele waardedaling of incurantheid op te vangen.

Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar en overlopende activa

De uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid wordt een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Uitzettingen in 's Rijks Schatkist

Drempelbedrag

In principe dienen alle overtollige middelen in de schatkist te worden aangehouden. Er zijn echter een aantal uitzonderingen. Eén daarvan is het drempelbedrag (afhankelijk van de omvang van de decentrale overheid) dat gemiddeld per kwartaal buiten de schatkist mag worden gehouden. Voor AQUON bedraagt 1 miljoen euro.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren

Het drempelbedrag is bedoeld om het dagelijks kasbeheer te vereenvoudigen: niet elke laatste euro hoeft in de schatkist te worden aangehouden. In principe hoeven alleen de liquide middelen die boven het drempelbedrag uitgaan in de schatkist te worden aangehouden. In 2024 hebben er zich geen overschrijdingen van het drempelbedrag plaatsgevonden.

Liquide middelen

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Passiva

Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden) van de organisatie. Om die reden kunnen voorzieningen naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Voorzieningen worden gewaardeerd op de contante waarde, het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

Voorzieningen worden gevormd indien er sprake is van:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.
- Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.

De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan een reeds bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendungen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een looptijd van één jaar of langer.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Baten en lasten

De baten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Een bate wordt genomen zodra deze is gerealiseerd, terwijl een last wordt verwerkt zodra deze bekend is.

9. TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2024

I) IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

De immateriële activa worden alle gecategoriseerd onder 'overige immateriële vaste activa'.

Alle hier verantwoorde activa zijn software en licenties. Onderstaand wordt het verloop van de immateriële vaste activa weergegeven.

Verloopoverzicht IVA	Boekwaarde 31-12-2023	Investerings	Desinvesterings	Afschrijvingen	Bijdragen derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2024
Overige immateriële vaste activa	713.350	59.765	0	-167.194	0	0	605.921
Totaal	713.350	59.765	0	-167.194	0	0	605.921

Bedragen in euro's

De investeringen in de immateriële vaste activa betreffen een update van de software.

II) MATERIËLE VASTE ACTIVA

Het verloop van de materiële vaste activa was als volgt:

Verloopoverzicht MVA	Gronden en terreinen	Bedrijfsgebouwen	Machines, apparaten en vaste activa	Overige materiële vaste activa	Materiële vaste activa in uitvoering	Totaal materiële vaste activa
Boekwaarde begin begrotingsjaar	1.244.453	2.398.952	3.627.722	315.681	19.341.767	26.928.575
Investerings	0	0	2.288.924	735.070		3.023.994
Mutatie activa in uitvoering	0	0	0	0	23.081.336	23.081.336
Desinvesterings	0	0	0	0		0
Afschrijvingen	0	-188.772	-960.344	-229.235		-1.378.351
Afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen	0	0	0	0		0
Boekwaarde einde begrotingsjaar	1.244.453	2.210.180	4.956.302	821.516	42.423.103	51.655.554

Bedragen in euro's

Het in maart 2020 genomen besluit tot centralisatie heeft geen effect op waarde en afschrijvingstermijnen van de panden. Eventuele boekverliezen bij de verkoop zijn voorzien in de frictiekosten en zullen in het eigenarendeel verantwoord worden. Mutatie activa in uitvoering betreft volledig de uitgaven in 2024 voor de centralisatie. In 2025 zal de centralisatie (financieel) afgerond worden en is daarom verantwoord als materiële vaste activa in uitvoering. De nieuwbouwlocatie in Houten is in augustus 2024 opgeleverd en AQUON heeft deze vanaf september in gebruik genomen. In lijn met de grondslagen vindt de afschrijving over het in 2024 in gebruik genomen deel plaats vanaf boekjaar 2025. Bij AQUON is er geen sprake van bijdragen van derden direct gerelateerd aan een actief.

De investeringen worden onderstaand toegelicht.

Afschrijvingskosten

In onderstaande tabel wordt de aansluiting weergegeven van de afschrijvingskosten met de exploitatierekening.

Afschrijvingskosten	Immaterieel Vast Actief	Materieel Vast Actief	Totaal
Afschrijvingskosten	167.194	1.378.351	1.545.545

Bedragen in euro's

Investerings

Van de 3.023.994 miljoen euro die geïnvesteerd is in de aanschaf van machines, apparaten en werktuigen, is 1.983.207 euro besteedt aan vervanging en uitbreiding laboratoriumapparatuur. Daarnaast is voor 305.716 euro aan apparatuur aangeschaft voor sensormonitoring. Verder is er 499.410 euro geïnvesteerd in de aanschaf en uitbreiding van apparatuur voor kantoorautomatisering en mobiele telefoons. Tevens hebben verbouwingen plaatsgevonden voor de locaties Zoeterwoude en Dordrecht, 187.442 euro. De overige investeringen bedragen € 48.219.

In de kaderbrief 2024 is een investeringskrediet voor (vervangings-)investeringen opgenomen van 3,2 miljoen euro per jaar. Daarnaast is voor doorontwikkeling ICT en facilitair een bedrag van 700.000 euro voor 2024 opgenomen. In 2024 is van het toegezegde krediet een bedrag van 3.083.759 euro benut. Het investeringskrediet wordt voor 2 jaar vastgesteld. In 2024 is er sprake van overschrijdingen voor ICT en facilitair en (vervangings-)investeringen, in 2023 was er sprake van onderschrijdingen voor ICT en facilitair en (vervangings-)investeringen. Voor 2023 en 2024 samen blijft AQUON onder het beschikbaar gestelde krediet. In onderstaande tabel wordt de stand van het investeringskrediet over 2024 weergegeven:

Investerings Laboratorium	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2024
Doorontwikkeling ICT en facilitair	700.000	794.835
(Vervangings-) investeringen apparatuur	2.000.000	2.041.183
Investerings Sensoring incl. bijbehorende ICT	1.200.000	247.741
Totaal	3.900.000	3.083.759

Bedragen in euro's

Investerings Nieuwbouw

In 2022 heeft het Algemeen Bestuur het totaal benodigde krediet voor de realisatie van de nieuwbouw beschikbaar gesteld. Dit betreft een totaalbedrag van 45,53 miljoen euro. Een deel van de gemaakte kosten wordt direct in het eigenarendeel in de lasten genomen. De totale te activeren kosten van de nieuwbouw tot en met 31-12-2024 zijn als volgt te specificeren:

Investerings Laboratorium	Totaal besteed
Grond	3.933.187
Gebouw - bouwkunding	19.557.985
Gebouw - installaties	15.275.098
Inrichting	3.266.869
Overig	389.964
Totaal	42.423.103

Bedragen in euro's

III) FINANCIËLE VASTE ACTIVA

Het verloop van de financiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

Verloopoverzicht FVA	31-12-2023	Vermeerderingen	Aflossingen	31-12-2024
Overige uitzettingen met een oorspronkelijke looptijd van een jaar of langer	45.794	30.107	0	75.901
Totaal	45.794	30.107	0	75.901

Bedragen in euro's

De overige uitzettingen met een oorspronkelijke looptijd van een jaar of langer betreffen de waarborgsommen voor de huur van de panden (steunpunten) in Dordrecht, 's-Hertogenbosch en Zoeterwoude.

De panden in Dordrecht, 's-Hertogenbosch en Zoeterwoude worden aangehouden als satellietlocatie voor de afdeling Monsternamen & Logistiek. In 2024 is een waarborgsom van 25.398 euro betaald als waarborgsom voor de huur van het pand in Zoeterwoude. Daarnaast is er een contante zekerheid groot 5.709 euro inzake accijnzen aan de Belastingdienst afgegeven.

IV VOORRADEN

De stand van de voorraden kan als volgt worden weergegeven:

Vorraden grond- en hulpstoffen	31-12-2023	31-12-2024
Grond- en hulpstoffen voor eigen gebruik	364.115	438.268
Voorziening incurante grond- en hulpstoffen	-50.877	-10.166
Totaal	313.238	428.103

Bedragen in euro's

De voorraden zijn grond- en hulpstoffen voor uitsluitend eigen gebruik en zijn gewaardeerd tegen de laatste inkoopprijs.

In 2024 is de voorziening voor incurante voorraden beoordeeld en bijgesteld. De voorziening wordt gevormd voor artikelen die niet courant zijn. De waarde van de voorziening op balansdatum bedraagt 10.166 euro. De waarde van de voorraden bedraagt op balansdatum 438.268 euro.

De voorziening ten aanzien van de incurante voorraden wordt in mindering gebracht op de balanswaarde voorraden. De balanswaarde van de voorraden is daarmee 428.103 euro. De balanswaarde ligt hoger dan voorgaand jaar. Dit komt enerzijds door duurdere inkoop van chemicaliën en materialen, anderzijds is er extra ingekocht om de voorraad aan het einde van het jaar op peil te houden.

V) UITZETTINGEN MET EEN LOOPTIJD KORTER DAN ÉÉN JAAR

De uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar zijn als volgt te specificeren:

Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar	Saldo 31-12-2023	Saldo 31-12-2024
Uitzettingen bij openbare lichamen	2.942.813	0
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	15.734.877	1.630.441
Overige uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar	219.185	108.095
Totaal	18.896.875	1.738.536

Bedragen in euro's

Aan het einde van het jaar 2024 zijn er geen facturen aan de deelnemende waterschappen en hoogheemraadschappen (openbare lichamen) betreffende de bijdragen over het eerste kwartaal van het nieuwe jaar uitgereikt.

AQUON dient haar overvloedige liquide middelen aan te houden bij het Rijk, het zogenaamde 'Schatkistbankieren'. Ten behoeve van het schatkistbankieren heeft AQUON een werkrekening bij een bankinstelling geopend. Op deze werkrekening heeft AQUON een daglimiet van 2 miljoen euro. Het saldo eind 2023 was eenmalig hoog als gevolg van storting van de leningen ten behoeve van de nieuwbouw.

De overige uitzettingen zijn ontstaan door de uitgevoerde laboratorium werkzaamheden voor derde klanten. Uit een risico-inventarisatie is gebleken dat een voorziening ten aanzien van mogelijke oninbaarheid van de vorderingen per ultimo 2024 niet noodzakelijk is.

VI) LIQUIDE MIDDELEN

Dit bedrag betreft het saldo op de bankrekeningen bij een tweetal bankinstellingen. De banksaldi kunnen als volgt worden weergegeven:

Liquide middelen	Saldo 31-12-2023	Saldo 31-12-2024
Overige bank- en girotegoeden, NWB bank	15.000	15.000
Overige bank- en girotegoeden, Rabobank	4.282	5.766
Overige bank- en girotegoeden, NWB bank	-3.223	211.261
Totaal	16.059	232.027

Bedragen in euro's

De bankrekeningen van AQUON worden afhankelijk van het banksaldo verantwoord onder de post liquide middelen of onder de kortlopende schulden. De liquide middelen staan ter vrije beschikking van AQUON en zijn dagelijks opeisbaar.

Bij een bankinstelling is een kredietfaciliteit op de rekening courant afgesloten tot een maximaal bedrag van 7,0 miljoen euro. Voor het verkregen krediet is geen zekerheid gesteld. In 2024 is geen gebruik gemaakt van dit krediet.

VII) OVERLOPENDE ACTIVA

De overlopende activa betreffen nog te factureren leveringen aan derden, vooruitbetaalde kosten, vooruit ontvangen facturen en voorschotten betaald aan personeel. Het saldo betreft met name kosten welke in een volgend boekjaar worden verantwoord.

Overige nog te ontvangen bedragen alsmede de vooruit betaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	31-12-2023	31-12-2024
Nog te factureren bedragen	1.453.402	108.203
Vooruit betaalde bedragen	409.482	134.772
Vooruit betaalde bedragen uitbestedingen		191.885
Voorschotten betaald aan personeel	815	725
Tussenrekening STOWA	15.644	0
Overige nog te ontvangen bedragen alsmede de vooruit betaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	484	0
Totaal	1.879.827	435.585

Bedragen in euro's

De post Nog te factureren bedragen betrof in 2023 de afrekening van covid 2023 en omzet derden van december. In 2024 bestaat dit bedrag nog uit een deel covid 2023 en omzet derden december. De vooruitbetaalde bedragen betreft kosten die betrekking hebben op het boekjaar 2025, waarvan de factuur reeds in 2024 is ontvangen. De vooruit betaalde bedragen uitbestedingen heeft betrekking op deelbetalingen van twee leveranciers waarvan het werk nog niet is opgeleverd in 2024.

VIII) EIGEN VERMOGEN

Conform de statuten van de GR AQUON heeft AQUON op balansdatum geen eigen vermogen, anders dan een bestemmingsreserve. In 2024 is het resultaat van 792.619 euro uit het Eigenaarsprogramma volgens afspraak en voorstel resultaatbestemming gedoteerd aan de Bestemmingsreserve.

De bestemmingsreserve dient voor dekking van de (frictie)kosten welke samenhangen met de centralisatie. In hoofdstuk 12 programma eigenarendeel zal de stand per 31-12-2024 in relatie tot de businesscase nader toegelicht worden.

Verloopstaat reserves	31-12-2023	Toevoeging	Onttrekking	31-12-2024
Bestemmingsreserve	2.718.836	792.619		3.511.455

IX) VOORZIENINGEN

De voorziening is gevormd voor de arbeidsgelateerde verplichtingen (jubileum) die AQUON heeft ten opzichte van haar medewerkers. Vanaf 2024 is het wettelijk verplicht een voorziening voor de RVU op te nemen indien hiertoe een verplichting bestaat. Een aantal medewerkers heeft een RVU-uitkering. Hiervoor is een voorziening opgenomen.

Verloopstaat voorzieningen	31-12-2023	Toevoeging	Onttrekking	31-12-2024
Voorzieningen voor arbeidsgelateerde verplichtingen	297.453		-20.471	276.982
Voorzieningen RVU	0	105.240	0	105.240
Totaal	297.453	105.240	-20.471	382.222

X) VASTE SCHULDEN

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar over het jaar 2024:

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	31-12-2023	Vermeerderingen	Aflossingen	31-12-2024
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen:				
Bank instelling NWB Bank	31.726.000	6.000.000	-151.166	37.574.834
Bank instelling BNG Bank	5.780.000	0	-514.000	5.266.000
Totaal	37.506.000	6.000.000	-665.166	42.840.834

Bedragen in euro's

In 2024 heeft AQUON twee nieuwe leningen ontvangen. De contracten hiervoor met uitgestelde storting zijn reeds in 2023 afgesloten. Deze leningen zijn bestemd voor de nieuwbouw.

XI) VASTE SCHULDEN MET EEN RENTETYPISCHE LOOPTIJD KORTER DAN ÉÉN JAAR

De vaste schulden met een rente-typische looptijd korter dan één jaar zijn als volgt te specificeren:

Kortlopende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	31-12-2023	31-12-2024
Schulden aan leveranciers	2.003.807	2.604.734
Schulden in verband met te betalen belastingen, sociale en pensioenpremies	1.015.042	1.479.088
Totaal	3.018.849	4.083.822

Bedragen in euro's

De schulden aan leveranciers betreffen met name leveranciers aan wie AQUON (analyse) werkzaamheden uitbesteed, leveranciers van materialen en chemicaliën en uitzendbureaus.

De te betalen belastingen betreffen de loonbelasting, de omzetbelasting en de vennootschapsbelasting.

XII) OVERLOPENDE PASSIVA

De overlopende passiva zijn als volgt te specificeren:

Overige vooruit ontvangen bedragen die ten behoeve van volgende begrotingsjaren komen	31-12-2023	31-12-2024
Vooruit gefactureerde bedragen	1.650.678	862.540
Nog te ontvangen facturen	2.541.891	2.569.038
Arbeidsgerelateerde verplichtingen	1.060.011	921.717
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten behoeve van volgende begrotingsjaren komen	0	0
Totaal	5.252.580	4.353.295

Bedragen in euro's

De vooruit gefactureerde bedragen betreffen de afrekeningen met de deelnemers. In 2023 was AQUON meer verschuldigd aan afrekeningen dan in 2024 het geval is. De nog te ontvangen facturen post kosten die betrekking hebben op 2024 waarvoor in 2025 een factuur wordt ontvangen en de reservering voor de PBB is in deze post opgenomen.

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

HUURVERPLICHTINGEN

AQUON heeft de volgende niet uit de balans blijken huurverplichtingen:

Locatie	Resterende looptijd	Tot	Verplichting komend jaar	Totale verplichting
Dordrecht Bedrijfshal + kantoor	21 mnd	30/09/2026	65.400	114.400
's-Hertogenbosch Bedrijfshal + kantoor	38 mnd	28/02/2028	33.900	107.350
Zoeterwoude Bedrijfshal + kantoor	50 mnd	28/02/2029	116.100	483.750
Totaal			215.400	705.500

Bedragen in euro's

OVERIGE VERPLICHTINGEN

AQUON heeft de volgende niet uit de balans blijken overige verplichtingen:

Product/Leverancier	Resterende looptijd	Tot	Verplichting komend jaar	Totale verplichting
Printer/copiers	47 mnd	30/11/2028	12.500	49.100
Automatisering:				
Constant IT B.V. (vh Actacom)	6 mnd	30/06/2025	269.000	269.000
Uno Automatiseringsdiensten BV	62 mnd	31/08/2030	262.200	2.709.000
Ecosys	12 mnd	31/12/2025	65.300	65.300
Four Digits (OMS)	24 mnd	01/01/2027	150.800	301.600
Gilde Main BV (AMS)	30 mnd	01/07/2027	13.300	33.200
Catering:				
Koffie Partners B.V.	44 mnd	22/08/2028	25.400	93.100
Personeelsdiensten:				
Personeelsdiensten WSRL	12 mnd	01/01/2026	82.200	82.200
Healthcare	12 mnd	01/01/2026	41.800	41.800
Lease auto's:				
Dutchlease	5 mnd	31-5-2025**	744.900	1.567.100
Facilitaire dienstverlening				
Beveiliging/bewaking Securitas	12 mnd	01/01/2026	54.700	54.700
Effektief Groep B.V.	36 mnd	01/01/2028	145.200	435.600
Totaal			1.867.300	5.701.700

Bedragen in euro's

10. TOELICHTING OP DE EXPLOITATIEREKENING OVER HET BEGROTINGSJAAR

ALGEMEEN

De indeling van de exploitatierekening wijkt (gedeeltelijk) af van de indeling zoals die is opgenomen in bijlage 2 van de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen. Bij de exploitatierekening is de indeling van de begroting gevolgd om de vergelijking tussen de begroting en de jaarrealisatie te vereenvoudigen.

De exploitatierekening van het programma Laboratorium en het programma Eigenaarsdeel wordt separaat weergegeven en toegelicht.

Het jaar 2024 sluit af met een exploitatiesaldo van nihil voor beide programma's. In de verordeningen van AQUON is geregeld dat de jaarbijdrage van de opdrachtgevers meebeweegt met de gerealiseerde productieomvang. De marginale kosten van de meer-productie worden daartoe als eindafrekening 2024 doorberekend aan de waterschappen.

11. PROGRAMMA LABORATORIUM

Kostensoort groepen	Kostensoorten	Programma-begroting 2024	Realisatie 2024	Vershil Begroting - Realisatie
LASTEN				
2.1	Salaris huidig personeel en bestuurders	12.947.000	12.287.055	659.945
2.2	Sociale premies	3.751.000	3.383.999	367.001
2.4	Overige personeelslasten	875.000	1.026.269	-151.269
2.5	Personeel van derden	2.396.000	2.942.635	-546.635
	Personeelslasten	19.969.000	19.639.959	329.041
3.11	Uitbestedingen analyses	5.817.000	6.734.829	-917.829
	Uitbesteding	5.817.000	6.734.829	-917.829
3.1	Duurzame gebruiksgoederen	300.000	463.181	-163.181
3.2	Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	3.654.000	3.532.927	121.073
3.3	Energie	850.000	626.323	223.677
	Materiële lasten	4.804.000	4.622.431	181.569
1.1	Externe rentelasten	119.000	108.189	10.811
1.3	Afschrijvingen activa	1.840.000	1.545.544	294.456
	Kapitaalslasten	1.959.000	1.653.734	305.266
3.4	Huren en rechten	94.000	170.025	-76.025
3.5	Leasebetalingen operational lease	942.000	935.364	6.636
3.7	Verzekeringen	57.000	82.330	-25.330
3.8	Belastingen	21.000	-118.929	139.929
3.9	Onderhoud door derden	665.000	918.655	-253.655
3.10	Overige diensten door derden	1.452.000	1.454.385	-2.385
	Overige indirecte lasten	3.231.000	3.441.830	-210.830
5.2	Onvoorzien	400.000	6.137	393.863
	TOTAAL LASTEN	36.180.000	36.098.919	81.081

BATEN				
1.1	Externe rentebaten	0	373.880	-373.880
3.6	Diensten voor derden	500.000	659.361	-159.361
	Bijdrage deelnemers	35.684.000	35.092.262	591.738
	TOTAAL BATEN	36.184.000	36.125.503	58.497
	Gerealiseerd resultaat voor bestemming, volgend uit voorgaande onderdelen	4.000	26.584	-22.584
	Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	-4.000	-26.584	22.584
	TOTAAL SALDO BATEN EN LASTEN	0	0	0
	GEREALISEERD RESULTAAT	0	0	0

Bedragen in euro's

LASTEN

Personeelslasten

Het aantal personeelsleden in het laboratoriumdeel is in 2024 met 7 medewerkers gestegen naar 215 medewerkers.

Kostensoort groepen	Kostensoorten	Programma-begroting 2024	Realisatie 2024	Verschil Begroting - Realisatie
LASTEN				
2.1	Salaris huidig personeel en bestuurders	12.947.000	12.287.055	659.945
2.2	Sociale premies	3.751.000	3.383.999	367.001
2.4	Overige personeelslasten	875.000	1.026.269	-151.269
2.5	Personeel van derden	2.396.000	2.942.635	-546.635
	Personeelslasten	19.969.000	19.639.959	329.041

Bedragen in euro's

Conform de CAO Waterschappen 2024 stegen per 1 januari de salarisschalen met 25 euro en vervolgens nog met 3 procent. Vervolgens werden de salarissen per 1 juli nogmaals met 2 procent verhoogd. In de Programmabegroting was eveneens een salarisstijging van 5 procent begroot.

De personeelslasten waren voor 2024 op 19,9 miljoen begroot. Dit jaar konden niet alle (met name specialistische) vacatures worden ingevuld als gevolg van de krappe arbeidsmarkt. Hierdoor heeft een onderschrijding plaatsgevonden op de posten salarissen en sociale premies.

De overschrijding van de uitgaven op het gebied van personeel van derden wordt veroorzaakt door meer inzet van detacherings- en uitzendkrachten. Deze inzet is noodzakelijk gebleken om enerzijds piekbelasting in de productie op te vangen en anderzijds om specialistische kennis in de ondersteuning in te huren.

Binnen AQUON is onderscheid gemaakt met betrekking tot de inhuur. Er is inhuur ten behoeve van direct productie (1.782.726 euro) en overige inhuur ondersteuning (1.159.909 euro). In de overige inhuur vallen medewerkers die tijdelijk worden ingehuurd vanwege hun specifieke expertise of ter vervanging van (langdurig) zieke collega's.

Uitbesteding

Onder deze kostencategorie worden de kosten voor de uitbesteding van werkzaamheden aan derden opgenomen. Dit betreft uitbestede werkzaamheden voor de afdelingen Chemie, Hydrobiologie en Monsternamen en Logistiek. De kosten voor uitbestedingen in 2024 wijken ten opzichte van de begroting behoorlijk af. In de programmabegroting is uitgegaan van een 3.500k verkooppunten voor uitbesteding. In werkelijkheid is de productie in 2024 4.325K. Hierdoor zijn de uitgaven voor uitbestede werkzaamheden hoger dan was begroot.

MATERIËLE LASTEN

Duurzame gebruiksgoederen

Deze kostencategorie betreft de aangeschafte duurzame gebruiksgoederen welke de activeringsgrens van 15.000 euro niet overschrijden. De kosten zijn hoger dan begroot (133K euro). Dit komt met name door het aanschaffen van nieuwe koelkasten en vriezers na de verhuizing naar Houten.

Overige gebruiksgoederen en verbruiksgoederen

De kosten voor deze kostencategorie blijven iets lager dan begroot. Onder deze kosten vallen met name drie grote kostenposten, te weten: automatiseringskosten, chemicaliën en materialen laboratorium.

Energie

Deze kostencategorie bevat de gas- en energiekosten van de verschillende locaties. Er is sprake van een onderschijding. Eind 2023 is er een nieuw energiecontract tot en met eind 2024 afgesloten. De kosten van het nieuwe contract heeft zorggedragen voor lagere energiekosten.

KAPITAALLASTEN

Externe rentelasten

Onder deze post is de rente van bij twee bankinstellingen afgesloten leningen opgenomen. De rentelasten tijdens de bouw voor de leningen met betrekking tot de nieuwbouw worden geactiveerd.

Afschrijvingen

Deze kostencategorie betreffen de afschrijvingen van immateriële en materiële vaste activa. De afschrijvingen vallen lager uit dan begroot doordat in het verleden enkele investeringen in apparatuur zijn uitgesteld. In 2024 hebben een aantal grote investeringen plaatsgevonden. Deze investeringen worden in 2025 geactiveerd en afgeschreven.

OVERIGE INDIRECTE LASTEN

Huur en rechten

Onder deze post worden de huur- en servicekosten voor de locaties Dordrecht, 's-Hertogenbosch en Zoeterwoude verantwoord. In de programmabegroting 2024 was nog niet voorzien in een extra satelliet locatie. Uit onderzoek blijkt dit kostenefficiënt te zijn.

Leasebetalingen operationele lease

Deze post betreft de kosten voor het leasen van de bedrijfsauto's.

Verzekeringen

Het betreft hier voornamelijk de premies van de polissen voor de aansprakelijkheidsverzekeringen en brand- en opstalverzekeringen voor de panden. In 2024 zijn de kosten voor de opstalverzekering verhoogd. Vanaf augustus is het pand in Houten bij de opstalverzekering opgenomen.

Belastingen

De belastingen hebben betrekking op gemeentelijke belastingen (WOZ, verontreinigingsheffing, etc.). In deze post is ook de teruggaaf van de vennootschapsbelasting over 2021, 2022 en 2023 verwerkt (109.952 euro).

Onderhoud door derden

Onder deze post worden de volgende kostenposten opgenomen: Onderhoud auto's, onderhoudscontracten en -kosten apparatuur, onderhoud gebouwen, onderhoud sensormonitoring, schoonmaak derden en groenvoorziening.

Met name bij de onderhoudskosten laboratorium apparatuur en onderhoud gebouwen zijn overschrijdingen van de begroting. Na de verhuizing heeft veel onderhoud plaatsgevonden aan laboratorium apparatuur en voor veel apparatuur is het onderhoudscontract afgelopen of is de garantie verlopen waardoor onderhoud zonder contract plaatsvindt. Bij onderhoud gebouwen heeft in 2024 veel onderhoud aan de gebouwen plaats moeten vinden om gebreken en storingen op te lossen. De kosten zijn ook gestegen in verband met de toename van het aantal meetstations voor sensing.

Diensten door derden

Kostensoort groepen	Kostensoorten	Programma begroting 2024	Realisatie 2024	Vershil Begroting - Realisatie
LASTEN				
3.10	Diensten door derden	1.452.000	1.454.385	-2.385
	Diensten door derden	1.452.000	1.454.385	-2.385

Bedragen in euro's

Diensten door derden betreft onder andere advieskosten, de uitbesteding van transport tussen de AQUON-locaties en kosten voor accreditatie, accountants, salarisadministratie en afvoer van laboratoriumafval.

Onvoorzien

Kostensoort groepen	Kostensoorten	Programma begroting 2024	Realisatie 2024	Vershil Begroting - Realisatie
LASTEN				
5.2	Onvoorzien	400.000	6.137	393.863
	Onvoorzien	400.000	6.137	393.863

Bedragen in euro's

In de begroting was er in overleg met de deelnemers een post opgenomen van 400.000 euro in verband met de verouderde staat van het pand in Leiden. Het bedrag van 6.137 euro betreft onderhoud aan het pand in Leiden.

BATEN

Externe rentebaten

Kostensoort groepen	Batensoorten	Programma begroting 2024	Realisatie 2024	Vershil Begroting - Realisatie
LASTEN				
1.1	Externe rentebaten	0	373.880	-373.880
	Externe rentebaten	0	373.880	-373.880

Bedragen in euro's

Door de oplopend rente heeft AQUON in 2024 rente ontvangen over het bij de Schatkistbankieren uitstaande saldo. De rentebaten over het aan het laboratoriumdeel toe te rekenen saldo bedraagt 373.880 euro.

Diensten voor derden

De opbrengst is in verband met werken voor derden. Deze derden betreffen veelal private bedrijven niet zijnde de deelnemende waterschappen.

Bijdrage deelnemers

Onder deze post zijn de bedragen van de bijdragen verantwoord van de deelnemende waterschappen en hoogheemraadschappen. Deze bedragen worden door middel van een voorschot berekend en achteraf vindt verrekening van de totale kosten plaats. Over het jaar 2024 zijn de kosten van de NRS-bemonsteringen separaat gefactureerd, conform de afspraken met het RIVM.

WET NORMERING TOPINKOMENS

De wet normering topinkomens (WNT) presenteert een overzicht van de inkomens van de topfunctionarissen van AQUON. Het inkomen van een topfunctionaris in de (semi-) publieke sector mag volgens de WNT maximaal 130 procent van een ministersalaris zijn. (Semi-) publieke instellingen zijn verplicht om jaarlijks de bezoldigingsgegevens en eventuele ontslagvergoeding van hun functionarissen te publiceren in de financiële jaarverslagen.

Het algemene en dagelijkse bestuur van AQUON is te kwalificeren als toezichthoudende topfunctionarissen en is onbezoldigd. AQUON heeft in 2024 geen topfunctionarissen in dienst met een hoger salaris dan toegestaan op basis van de WNT. De dagelijkse leiding wordt uitgeoefend door de directeur. In het kader van de WNT is het volgende overzicht voor 2024 opgesteld:

NAAM TOPFUNCTIONARIS	FUNCTIE
De heer P.H.Daverveldt	Voorzitter AB/DB
Mevr. M. Boons	Lid AB
De heer P. van der Eijk	Lid AB
Mevr. A. Hagenaars	Lid AB
De heer P. Ouwendijk	Lid AB
De heer H. Schouffoer	Lid AB/DB
De heer F. Tijhof	Lid AB
De heer J. Verdoold	Lid AB
Mevr. S. de Zoeten	Lid AB/DB
Mevr. N. van Zoelen	Lid AB/DB

VOOR WAARMERKINGS-
DOELEINDEN

Verstegen accountants
en adviseurs B.V.

d.d. 03-04-2025.

Leidinggevende topfunctionarissen met een dienstbetrekking

	J.K. BOUMA
Functie (functienaam)	directeur
In dienst vanaf (datum begin functievervulling)	15 september 2014
In dienst tot en met (datum einde functievervulling)	heden
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja
Deeltijdfactor (minimaal 0,025 fte)	100%
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	160.302
Voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn	23.274
Totale bezoldiging uit hoofde van de functie van topfunctionaris	183.576
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	233.000
Vergelijkende cijfers 2023	
(Fictieve) dienstbetrekking?	Ja
Deeltijdfactor (minimaal 0,025 fte)	100%
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	152.543
Voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn	22.161
Totale bezoldiging uit hoofde van de functie van topfunctionaris	174.704
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	223.000

Bedragen in euro's

Het bezoldigingsmaximum voor de directie bedraagt 233.000 euro. Dit maximum wordt niet overschreden door de directie. Het bijbehorende bezoldigingsmaximum voor de voorzitter van het bestuur bedraagt 34.950 euro en voor de overige leden van bestuur 23.300 euro. Deze maxima worden niet overschreden, de bestuursleden ontvangen geen bezoldiging.

De binnen onze organisatie geïdentificeerde leidinggevende topfunctionarissen met een dienstbetrekking hebben geen dienstbetrekking bij een andere WNT-plichtige instelling(en) als leidinggevende topfunctionaris (die zijn aangegaan vanaf 1 januari 2018).

Overige rapportageverlichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2024 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

12. PROGRAMMA EIGENAARSDEEL

Kostensoort groepen	Kostensoorten	Programma-begroting 2024	Realisatie 2024	Verschil Begroting - Realisatie
LASTEN				
2.1	Salaris huidig personeel	827.946	217.477	610.469
2.2	Sociale premies	228.931	46.774	182.157
2.4	Overige personeelslasten	805.950	258.909	547.041
2.5	Personeel van derden	82.169	147.463	-65.294
	Personeelslasten	1.944.996	670.624	1.274.373
3.1	Duurzame gebruiksgoederen	0	13.789	-13.789
3.2	Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	0	58.313	-58.313
3.3	Energie		-27.101	27.101
	Materiële lasten	0	45.001	-45.001
3.9	Onderhoud door derden	-	35.204	-35.204
3.10	Overige diensten door derden	231.722	389.552	-157.830
	Overige indirecte lasten	231.722	424.756	-193.034
5.2	Onvoorzien	1.100.000	0	1.100.000
	Onvoorzien	1.100.000	0	1.100.000
	TOTAAL LASTEN	3.276.718	1.140.381	2.136.337
BATEN				
	Bijdrage deelnemers	1.933.000	1.933.000	0
	TOTAAL BATEN	1.933.000	1.933.000	0
	Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	0	0	0
	TOTAAL SALDO BATEN EN LASTEN	-1.343.719	792.619	-2.136.338
	Mutatie bestemmingsreserve	1.343.719	-792.619	2.136.338
	GEREALISEERD RESULTAAT	0	0	0

Bedragen in euro's

LASTEN

Bij het opstellen van de businesscase waren de kostenposten niet volledig inzichtelijk te maken. Om deze reden is er een relatief groot bedrag aan onvoorzien opgenomen, wat ter dekking van alle voorkomende kosten ten behoeve van de centralisatie dient. De daadwerkelijke kosten worden geboekt op de juiste kostensoort.

Personeelslasten

Uitgaven op het gebied van personeel ten behoeve van de centralisatie worden onder personeelslasten verantwoord bij het programma Eigenaarsdeel. Het salaris huidig personeel betreft de kosten voor de projectleider nieuwbouw AQUON en de assistent projectleider nieuwbouw.

Daarnaast zijn in deze post de frictiekosten van personeel dat al is afgevoerd in verband met de voorgenomen verhuizing naar Houten, de vergoeding voor verhuiskosten en de compensatie van de extra reistijd als gevolg van uitvoering van de regelingen zoals opgenomen in het Sociaal Statuut, opgenomen.

In 2024 zijn er diverse activiteiten geweest om de teams die nu nog over twee verschillende locaties verdeeld zijn (denk aan teams Chemie en Hydrobiologie) voor te bereiden op de toekomstige samenwerking op één locatie. Er is in 2024 een gezamenlijke 1-AQUON dag geweest. De betreffende kosten zijn opgenomen onder Overige personeelslasten.

De inzet van extern personeel ten behoeve van het change-programma is opgenomen onder personeel van derden. Ook de externe ondersteuning ten behoeve van de projectleider nieuwbouw is hier opgenomen.

Materiële lasten

Onder de materiële lasten vallen de kostenposten duurzame gebruiksgoederen, overige gebruiks- en verbruiksgoederen en energie. Deze kosten zijn niet begroot. De kosten voor duurzame gebruiksgoederen waren voor aankleding werkcafé en laboratoriumapparatuur. De kosten voor de documentaire van AQUON komen ten laste van overige gebruiks- en verbruiksgoederen. Voor de kosten van energie heeft AQUON een creditnota van de aannemer ontvangen voor het verbruik tijdens de bouw..

Overige gebruiks- en verbruiksgoederen

In de programmabegroting was een uitgave voorzien van € 231.722. De daadwerkelijke kosten zijn € 424.756. De kosten hebben met name betrekking op de verhuiskosten van alle laboratoriumapparatuur, de eerste schoonmaak na oplevering en de huur van de vergaderruimten voor overleggen ter voorbereiding op de centralisatie naar Houten.

BATEN

Bijdrage deelnemers

Onder deze post zijn de bedragen van de bijdragen verantwoord van de deelnemende waterschappen en hoogheemraadschappen. Deze bedragen worden door middel van een voorschot in rekening gebracht.

Mutatie bestemmingsreserve

Door het algemeen bestuur is besloten dat er in 2021 een bestemmingsreserve gevormd zal worden ten behoeve van de frictiekosten die het gevolg zijn van de centralisatie van AQUON. Het resultaat over 2024, groot 792.619 euro, uit het Eigenaarsdeel wordt aan deze bestemmingsreserve toegevoegd. AQUON verwacht dat de totale realisatie van de frictiekosten de budgetten opgenomen in de businesscase zal onderschrijven. Bij de afronding van het project centralisatie in 2025 zal ook een definitieve inschatting van de benodigde bestemmingsreserve voor nadere afwikkeling gemaakt worden, en zal het restant verrekend worden met de waterschappen.

13. GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Begin Januari 2025 heeft AQUON haar bedrijfspand in Leiden verkocht aan Hoogheemraadschap van Rijnland, zoals opgenomen in de businesscase centralisatie, tegen boekwaarde. De opbrengst wordt verantwoord in het boekjaar 2025.

14. OVERIGE GEGEVENS

VOOR WAARMERKINGS-
DOELEINDEN

Verstegen accountants
en adviseurs B.V.

d.d. **03-04-2025**.

15. BESLUIT TOT RESULTAATBESTEMMING 2024 EN VASTSTELLING VAN DE JAARREKENING

VOORSTEL TOT RESULTAATBESTEMMING

In de statuten van de GR AQUON is een artikel opgenomen omtrent de kostentoerekening.

Artikel 36 Kostentoerekening:

1. Het algemeen bestuur stelt, als onderdeel van de begroting, jaarlijks de uitgangspunten voor de toerekening van de kosten aan de producten vast.
2. De bijdrage, bedoeld in het eerste lid, is opgebouwd uit:
 - a. laboratorium gerelateerde kosten;
 - b. eigenaarskosten
3. De laboratorium gerelateerde kosten bestaan voor:
 - a. 75 procent uit vaste kosten. Deze kosten worden, in de verhouding van het individueel voortschrijdend gerealiseerde driejaarsgemiddelde productieaantal ten opzichte van de totale productie in het desbetreffende tijdvak, verrekend. De gerealiseerde productieaantallen worden overgenomen uit de meest actuele vastgestelde jaarstukken; en
 - b. 25 procent uit variabele kosten. Deze kosten worden, in de verhouding van de individuele werkelijke jaarproductie ten opzichte van de werkelijke totale productie in het desbetreffende jaar, verrekend.
 - c. De som van de kostentoerekening zoals vermeld in de leden 3a en 3b van dit artikel vormt de definitieve bijdrage van een deelnemer voor laboratorium gerelateerde kosten.
4. De bijdrage, bedoeld in het derde lid, is terug te leiden naar een prijsstelling voor producten en diensten.
5. De eigenaarskosten hebben betrekking op de kosten die gemaakt worden om AQUON een duurzame gezonde basis te geven en te doen behouden. Deze kosten worden op een gelijke wijze verrekend als vermeld in lid 3.a. van dit artikel.
6. Het algemeen bestuur bepaalt de hoogte van de eigenaarskosten.
7. Het algemeen bestuur brengt voorafgaand aan ieder kwartaal een voorschot in rekening bij de deelnemers.
8. Het voorschot, bedoeld in het voorgaande lid, is gebaseerd op de programmabegroting van het betreffende jaar.
9. De afrekening van de bijdrage vindt jaarlijks plaats bij de vaststelling van de jaarrekening.

De jaarrekening 2024 wordt na een algehele afrekening met de opdrachtgevers afgesloten met een bedrijfsresultaat van nihil. De totale kosten uit de programmabegroting worden verrekend met de hoogheemraadschappen en waterschappen volgens het besluit van het Algemeen Bestuur d.d. 10 november 2016.

Besluit tot vaststelling van jaarrekening

Op grond van de Wet op Gemeenschappelijke Regelingen wordt de jaarrekening van de GR AQUON vóór 15 april 2025 aangeboden aan het Algemeen Bestuur.

Op grond van artikel 104 van de Waterschapswet wordt de GR AQUON Jaarrekening 2024 in de openbare vergadering van het Algemeen Bestuur van AQUON op 31 maart 2025 goedgekeurd.

Mutatie bestemmingsreserve

Door het algemeen bestuur is besloten dat er in 2021 een bestemmingsreserve gevormd zal worden ten behoeve van de frictiekosten die het gevolg zijn van de centralisatie van AQUON. Het resultaat uit het Eigenaarsdeel over 2024 wordt aan deze bestemmingsreserve toegevoegd.

Vastgesteld wordt dat het bedrijfsresultaat van AQUON GR, na bovengenoemde mutatie van de bestemmingsreserve, de algemene afrekening met de opdrachtgevers nihil is.

De jaarrekening over het begrotingsjaar 2024 wordt vastgesteld.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

VOOR WAARMERKINGS-
DOELEINDEN

Verstegen accountants
en adviseurs B.V.

d.d. **03-04-2025**.

JAARSTUKKEN 2024

MAART 2025

VOOR WAARMERKINGS-
DOELEINDEN

Verstegen accountants
en adviseurs B.V.

d.d. **03-04-2025**

Aan het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling
AQUON

info@verstegenaccountants.nl
www.verstegenaccountants.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2024 van gemeenschappelijke regeling AQUON te Houten gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2024 als van de activa en passiva van de gemeenschappelijke regeling AQUON op 31 december 2024 in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2024 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder interne verordeningen van de gemeenschappelijke regeling, zoals opgenomen in het normenkader van de gemeenschappelijke regeling AQUON.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2024;
- 2 de exploitatierekening over 2024;
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Waterschapsbesluit, het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 12 december 2023 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2024. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling AQUON zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 372.000 voor fouten en voor onzekerheden € 1.116.000, waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves, zoals voorgeschreven in artikel 5.2 lid 1 Waterschapsbesluit.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2024. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 5.3 Waterschapsbesluit.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 73.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met de *Regeling Controleprotocol WNT 2024* hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in *artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT*, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- samenvatting van directie en bestuur;
- profielschets en verkorte weergave van de financiële resultaten;
- duurzaamheid;
- algemene toelichting op de jaarstukken;
- jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen;
- overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en algemeen bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder interne verordeningen van de gemeenschappelijke regeling, zoals opgenomen in het normenkader van de gemeenschappelijke regeling AQUON.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de organisatie.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur, de Regeling Controleprotocol WNT 2024, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de organisatie;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten voldoen aan de eisen van financiële rechtmatigheid.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Dordrecht, 3 april 2025

Verstegen accountants en adviseurs B.V.,

Digitaal ondertekend door:

Jaap Schot
3 april 2025 17:52 +02:00

drs. J. Schot RA

ACCOUNTANTSVERSLAG 2024

18 maart 2025

Aan het algemeen bestuur van de
Gemeenschappelijke Regeling AQUON
Brede Hoon 16
3991 Houten

info@verstegenaccountants.nl
www.verstegenaccountants.nl

Dordrecht, 18 maart 2025

Ref.:

Geachte leden van het algemeen bestuur,

In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2024 van de Gemeenschappelijke Regeling AQUON (hierna: AQUON) te Houten gecontroleerd. Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden en het *Controleprotocol WNT*. In dit accountantsverslag rapporteren wij u over onze bevindingen.

Ter informatie en ter identificatie vermelden wij de belangrijkste bedragen zoals die blijken uit de door ons gecontroleerde jaarrekening en het bedrag van de door ons gehanteerde materialiteit bij de planning en uitvoering van de jaarrekeningcontrole:

	2024		2023	
Jaarrekening				
Balanstotaal	€	55.171.628	€	48.793.718
Eigen vermogen	€	3.511.455	€	2.718.836
Totaal lasten	€	37.239.300	€	36.522.854
Totaal baten	€	38.058.504	€	37.619.965
Totaal saldo baten en lasten	€	792.620	€	1.047.801
Controle				
Materialiteit fouten	€	372.000	€	365.000
Materialiteit onzekerheden	€	1.116.000	€	1.095.000

Het is de verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur van AQUON om de jaarrekening op te maken in overeenstemming met de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen (BBVW). Het dagelijks bestuur is tevens verantwoordelijk voor de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen en de Wet Normering Topinkomens (WNT) en de daarop berustende bepalingen. Het is onze verantwoordelijkheid een controleverklaring bij de jaarrekening te verstrekken.

Wij zijn voornemens een goedkeurende controleverklaring voor getrouwheid en rechtmatigheid af te geven bij deze jaarrekening mits die ongewijzigd wordt vastgesteld door het algemeen bestuur. De controleverklaring zullen wij afgeven nadat wij de ondertekende jaarrekening hebben ontvangen. Wij zullen vervolgens een ondertekende controleverklaring toevoegen aan de ondertekende jaarrekening. Daarnaast zullen wij een 'was-getekend' controleverklaring toevoegen aan de 'was-getekend' versie van de jaarrekening.

In het geval dat de door ons gecontroleerde jaarrekening nog wordt gewijzigd, verzoeken wij u om zo snel mogelijk contact met ons op te nemen over de dan ontstane situatie.

Wij benadrukken dat dit accountantsverslag uitsluitend is bedoeld om u te informeren over onze controlebevindingen en aanbevelingen. Belanghebbenden kunnen u vragen om een afschrift van onze rapportage(s) voor hun beoordeling van de financiële stand van zaken van AQUON en van de risico's in haar bedrijfsvoering. Wij benadrukken dat wij niet aansprakelijk zijn voor eventuele gevolgen van externe verspreiding.

Wij vertrouwen erop u met dit verslag voldoende te hebben geïnformeerd en zijn graag bereid om het nader toe te lichten.

Hoogachtend,

<Signer1>

drs. J. (Jaap) Schot RA

INHOUDSOPGAVE

1. AQUON in beeld	5
2. Financiële positie 2024	8
2.1. Analyse vermogen en resultaat en resultaatontwikkeling	8
2.2. Weerstandsvermogen en continuïteit	8
2.3. Risicobeheersings- en controlesysteem inclusief frauderisico's	9
3. Algemene controlebevindingen bij de jaarverslaglegging 2024	10
3.1. Controleproces	10
3.2. Verwerking van geconstateerde afwijkingen	10
3.3. Overige informatie 2024	11
4. Rechtmatigheid	11
4.1. Rechtmatigheid 2024	11
4.2. Rechtmatigheid vanaf 2025	12
5. Interne controle	12
5.1. Algemeen	12
5.2. Actualiseren van de AO/IB en (fraude) risicoanalyse	13
5.3. Actualiseren van de notitie P&C-cyclus	13
5.4. Tussentijdse informatie – prospectief	13
5.5. Wijziging crediteurenstamgegevens	13
5.6. Personeelsproces en de baten	14
5.7. Inkoop- en betalingsproces, inclusief aanbesteding	14
5.8. IT-beheersing	14
6. Overige onderwerpen	16
6.1. Naleving van wet- en regelgeving en frauderisicobeheersing	16
6.2. WNT-verantwoording	17
6.3. Fiscale positie	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
6.4. Onafhankelijkheid	17
7. Slot	18

1. AQUON in beeld

Opdrachtbevestiging

In onze opdrachtbevestiging 2024 hebben wij de tussen AQUON en Verstegen accountants en adviseurs met elkaar gemaakte afspraken ten aanzien van het controleren van de jaarrekening van AQUON bevestigd. Wij verwijzen naar deze schriftelijke opdrachtbevestiging.

Goedkeurende verklaring getrouwheid en rechtmatigheid

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2024 in belangrijke mate afgerond. Wij zijn voornemens een goedkeurende controleverklaring voor getrouwheid en rechtmatigheid af te geven bij de door het algemeen bestuur vast te stellen jaarrekening 2024 van AQUON op 31 maart 2025.

Resultaat

Het saldo van baten en lasten over het jaar 2024 bedraagt € 792.620 en dit positieve saldo is conform besluitvorming toegevoegd aan de bestemmingsreserve. De bestemmingsreserve dient voor dekking van (frictie)kosten welke samenhangen met de centralisatie. De analyse van het resultaat 2024 ten opzichte van de begroting 2024 is toereikend toegelicht in de jaarstukken.

Materialiteit

Bij de uitvoering van onze controlewerkzaamheden hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als gevolg van fouten vastgesteld op € 372.000 (1% van de gerealiseerde lasten) en als gevolg van onzekerheden op €1.116.000 (3% van de gerealiseerde lasten).

Afwijkingen als gevolg van fraude of fouten zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Verslaggeving en normenkader

Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol WNT. Naar onze mening zijn de geldende waarderingsgrondslagen, de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen (BBVW), aanvaardbaar en consistent toegepast door AQUON.

Ongecorrigeerde fouten en onzekerheden

Naar aanleiding van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden resteren geen ongecorrigeerde fouten en geen onzekerheden. Er heeft naar aanleiding van onze controle een beperkt aantal correcties plaatsgevonden in de jaarrekening, zowel cijfermatig als tekstueel.

Financiële positie en interne beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij een interim-controle uitgevoerd. Hierbij hebben wij de interne beheersingsmaatregelen van AQUON, welke deel uitmaken van de administratieve organisatie, in onze overwegingen betrokken. Wij hebben de opzet en bestaan van de interne beheersingsmaatregelen onderzocht, voor zover wij dit in het kader van de jaarrekening noodzakelijk achten en niet met het doel om een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing te geven.

De belangrijkste (financiële) processen die wij binnen uw organisatie onderkennen zijn:

- Planning & Control
- Inkoop en aanbesteding, inclusief betalingsverkeer
- Registratie verkooppunten (baten)
- Lonen en salarissen
- Automatisering

Wij concluderen dat er geen sprake is van significante tekortkomingen in de voor de jaarrekeningcontrole relevante interne beheersingsmaatregelen. De belangrijkste bevindingen en aandachtspunten hebben wij in dit accountantsverslag opgenomen. Voor de overige bevindingen en/of aandachtspunten ten aanzien van de interne beheersing verwijzen wij naar de tussentijdse rapportage 2024, die wij separaat aan dit accountantsverslag hebben verstrekt aan AQUON. In onderstaand overzicht geven wij een totaalbeeld van de financiële positie en interne beheersing van AQUON met verwijzingen naar de verdere uitwerking in dit verslag.

De legenda voor de signalering is:

	Geen noemenswaardige bevindingen		Tekortkomingen en/of aandachtspunten met een verhoogd risico/verhoogde impact
	Geen tekortkomingen, wel relevante bevindingen en/of aandachtspunten		Tekortkomingen en/of aandachtspunten met een hoog risico/grote impact
	Beperkte tekortkomingen en/of bijzondere aandachtspunten		

Onderwerp	Bevindingen 2024	§	Signalering	
			2024	2023
FINANCIËLE POSITIE				
Resultaatontwikkeling 2024	Het gerapporteerde saldo van baten en lasten ad. € 792.620 <u>positief</u> is toegevoegd aan de bestemmingsreserve. Begroot was een saldo van € 1.343.719 <u>negatief</u>. De analyse van het resultaat 2024 ten opzichte van de begroting 2024 is toereikend toegelicht in de jaarstukken.	2.1/2.2		

Onderwerp	Bevindingen 2024	§	Signalering	
			2024	2023
INTERNE BEHEERSING				
Inkoop- en betalingsproces, inclusief aanbesteding	Geen noemenswaardige tekortkomingen geconstateerd.	5.4		
Registratie verkooppunten (baten)	Geen noemenswaardige tekortkomingen geconstateerd.	5.5		
Personeelsproces, inclusief de WNT	Geen noemenswaardige tekortkomingen geconstateerd.	5.5		
IT-beheersing	In 2023 had AQUON een BIO 0-meting en een penetratietest uit laten voeren. Deze metingen zagen toe op de borging van informatiebeveiliging binnen AQUON. In 2024 heeft AQUON verder opvolging gegeven aan de aandachtspunten en bevindingen vanuit het gerelateerde actieplan. AQUON heeft verder de doelen rondom informatiebeveiliging geconcretiseerd. Het doel is om in 2026 ISO 27001 gecertificeerd te worden. Nadat in 2023 het privacy beleid AQUON is vastgesteld, stond 2024 in het teken van de uitvoering van het privacy plan.	5.6		

2. Financiële positie 2024

2.1. Analyse vermogen en resultaat en resultaatontwikkeling

Het resultaat over
boekjaar 2024
(€ 792.620 positief)
wijkt positief af van het
begrote resultaat
(€ 1.343.719 negatief).

De Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen (BBVW) is voor AQUON het geldende verslaggevingsstelsel.

Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat 2024, bedraagt per jaareinde 2024 volgens de jaarrekening 2024 € 3.511.455. Het saldo van baten en lasten over het jaar 2024 bedraagt € 792.620 en dit positieve saldo is conform besluitvorming toegevoegd aan de bestemmingsreserve 'frictiekosten centralisatie' waardoor het resultaat nihil is. Hiermee is een buffer opgebouwd voor eventuele financiële tegenvallers in het centralisatieproject.

De analyse van het resultaat 2024 ten opzichte van de begroting 2024 is toereikend toegelicht in de jaarstukken.

2.2. Weerstandvermogen en continuïteit

Het weerstandvermogen geeft de mate weer waarin AQUON haar risico's kan opvangen. Voor de toelichting vanuit AQUON op het weerstandvermogen verwijzen wij naar paragraaf 6.7 in de jaarstukken 2024. Bij de vaststelling van het weerstandvermogen is de weerstandscapaciteit afgezet tegen de risico's die AQUON loopt. De weerstandscapaciteit geeft het geheel van middelen en mogelijkheden weer om niet begrote, onverwachte en substantiële kosten te dekken. In lijn met de afspraken gemaakt binnen AQUON kent zij geen algemene reserves en reserveert daarmee niet voor majeure risico's. Voor het risicobeheersings- en controlesysteem verwijzen wij naar paragraaf 2.3.

Op grond van de gemeenschappelijke regeling en de wet worden tekorten van AQUON gedekt door de deelnemende waterschappen. De deelnemers zijn verantwoordelijk voor de continuïteit en de financiering van de onderneming en staan volledig garant voor de rente en aflossing van aangeane leningen en in rekening-courant opgenomen gelden. Met de deelnemende waterschappen als eigenaar is de continuïteit van de organisatie geborgd.

2.3. Risicobeheersings- en controlesysteem inclusief frauderisico's

AQUON erkent het belang van een passend risicobeheersings- en controlesysteem en gaat deze in 2025 verder uitwerken.

Tijdig en goed anticiperen op ontwikkelingen vergt een goede besturing van de organisatie, mede op basis van een doorlopend functionerend risicobeheersings- en controlesysteem. Overeenkomstig de voor ons geldende standaarden nemen wij kennis van het risicobeheersingssysteem, zoals dat binnen AQUON operationeel is.

Er is binnen AQUON sprake van een solide begroting, waarbij normaliter geen bijzondere afwijkingen worden geconstateerd. De baten en lasten zijn op de meeste onderdelen goed in te schatten en ontwikkelen zich in 2024 positiever dan verwacht. Voor eventuele financiële risico's neemt AQUON voor in de begroting een post 'onvoorzien' op. Deze risico-inventarisatie is per programma opgesteld en per programma is er een begrotingspost onvoorzien opgenomen. De vermelde risico's zijn in het jaar 2024 beperkt voorgekomen. Per saldo is er € 6.136 aan onvoorzienne lasten gerealiseerd in 2024 op een begroot bedrag van € 1.500.000. De kosten waren bij het opstellen van de 'business case' niet volledig inzichtelijk. Om deze reden was er een relatief groot bedrag (eigenaarsdeel) aan onvoorzien opgenomen (€ 1.100.000), wat ter dekking dient voor alle voorkomende kosten ten behoeve van de centralisatie. Het resterende verschil wordt verklaard door de in de begroting opgenomen post onvoorzien voor de verouderde staat van het pand in Leiden (€ 400.000) waarvan slechts een deel van dit bedrag in 2024 noodzakelijk is gebleken (€ 6.136).

Wij hebben vastgesteld dat AQUON voldoende invulling geeft aan risico-beheersing binnen de reguliere cyclus van jaarplannen/begroting, financiële voortgangsrapportages en de bespreking van actuele ontwikkelingen binnen de vergaderingen van het algemeen- en dagelijks bestuur. AQUON heeft in 2024 opnieuw kritisch gekeken naar mogelijke risico's. In het jaarverslag zijn de belangrijkste risico's in hoofdstuk 6, over diverse paragrafen verdeeld, opgenomen. Hierbij is onderscheid gemaakt in weerstandsvermogen, externe- en interne risico's en frauderisico's.

Wij merken op dat AQUON in 2024 haar risicobeheersings- en controlesysteem weer verder heeft geformaliseerd. Graag benadrukken wij, in lijn met voorgaande rapportages, het belang van deze ontwikkeling om een systeem te implementeren, waarmee de belangrijkste (fraude)risico's (en kansen) periodiek worden geïnventariseerd, geadresseerd en geëvalueerd.

3. Algemene controlebevindingen bij de jaarverslaglegging 2024

3.1. Controleproces

De deadline en verwachtingen zijn behaald en de samenwerking is als zeer prettig ervaren.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden uitgevoerd overeenkomstig de tussen AQUON en ons kantoor opgestelde opdrachtbevestiging 2024. Ter ondersteuning daarvan zijn vooraf risicoanalyses opgesteld, werkafspraken gemaakt en tussentijdse controlewerkzaamheden uitgevoerd. Met betrekking tot het controleproces constateren wij het volgende:

- In de interne beheersingsmaatregelen van AQUON is geen sprake van belangrijke onvoorziene tekortkomingen.
- Op 10 februari jl. zijn wij begonnen met de controle van de jaarrekening. De op te leveren stukken waren toereikend voorbereid door AQUON.
- De samenwerking is door het controleteam als zeer prettig ervaren. De wederzijdse afspraken met betrekking tot de deadlines zijn gehaald.

Wij zijn, rekening houdend met het vorenstaande, van mening dat onze gerealiseerde tijdsbesteding en de door ons gerealiseerde controlewerkzaamheden voldoende zijn voor een kwalitatief toereikende uitvoering van onze controlewerkzaamheden, overeenkomstig de voor ons geldende controle- en overige standaarden (COS).

3.2. Verwerking van geconstateerde afwijkingen

Er resteren geen ongecorrigeerde afwijkingen in de jaarrekening.

Tijdens de jaarrekeningcontrole zijn naar aanleiding van onze controle een beperkt aantal tekstuele en cijfermatige correcties doorgevoerd. Er zijn geen afwijkingen en/of onzekerheden die niet zijn gecorrigeerd in de jaarrekening.

In de jaarrekening resteren geen ongecorrigeerde getrouwheids- en/of rechtmatigheidsfouten.

Inhoudelijk zijn er over de jaarrekening 2024 en de doorgevoerde correcties geen meningsverschillen geweest.

3.3. Overige informatie 2024

De overige informatie uit de jaarstukken 2024 voldoen aan de daaraan gestelde eisen.

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken 2024 van AQUON ook andere informatie, die bestaat uit de samenvatting van directie en bestuur (pagina 4 en 5), het bestuursverslag (pagina 6 t/m 25) en de overige gegevens (pagina 50 en 51).

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat en dat dit verenigbaar is met de jaarrekening. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen (BBVW) en de Nederlandse Standaard 720 Nadere Voorschriften Controlestandaarden en de verantwoordelijkheden van de accountant met betrekking tot andere informatie. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

4. Rechtmatigheid

4.1. Rechtmatigheid 2024

De baten, lasten en balansmutaties zijn tot stand gekomen conform de vereisten vanuit rechtmatigheid.

Wij hebben bij onze controle op de rechtmatigheid aandacht besteed aan de volgend onderwerpen:

- **Aanbestedingsrechtmatigheid**

Wij zijn nagegaan of de uitgaven tot stand zijn gekomen conform de vereisten binnen de aanbestedingsrechtmatigheid. Wij hebben vastgesteld dat er geen vermoeden en/of feitelijk sprake is van onrechtmatig handelen in dit kader.

- **Begrotingsrechtmatigheid**

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium toetsen wij of het budgetrecht van het algemeen bestuur is gerespecteerd. Wij beoordelen bij onze controle de overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten per programma. Wij stellen vast dat er op lastenniveau geen overschrijding heeft plaatsgevonden van de totale netto lasten ten opzichte van de begroting.

- **Kredietrechtmatigheid**

Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door het algemeen bestuur geautoriseerde kredieten. Wij stellen vast dat er geen sprake is van krediet-overschrijdingen boven de rapporteringstolerantie.

- **Het misbruik-en-oneigenlijk-gebruik criterium**

In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Er zijn geen bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

4.2. Rechtmatigheid vanaf 2025

Het dagelijks bestuur gaat vanaf de jaarrekening 2025 een rechtmatigheidsverantwoording afleggen. De regels met betrekking tot begrotingsrechtmatigheid gaan met de rechtmatigheidsverantwoording wijzigen. Elke overschrijding van de geraamde lasten per programma telt volledig mee voor de conclusie van de rechtmatigheidsverantwoording. Tot en met 2024 worden overschrijdingen bepaald op het niveau van het saldo van baten en lasten per programma en overschrijdingen worden meestal niet meegewogen in het accountantsoordeel op basis van vooraf vastgestelde criteria. Het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur kunnen nadere afspraken maken over de regels met betrekking tot begrotingsrechtmatigheid vanaf de jaarrekening 2025.

Voor een goede voorbereiding op de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording moeten de volgende stappen worden gezet:

- actualiseren van de financiële verordening en controleverordening;
- actualiseren van het controleprotocol;
- bepalen van de verantwoordingsgrens en rapportagegrens rechtmatigheid.
- actualiseren van het normen- en toetsingskader;
- actualiseren van het intern controleplan.

5. Interne controle

5.1. Algemeen

Er is geen sprake van ernstige tekortkomingen in de voor de jaarrekeningcontrole relevante interne beheersing.

Vanuit onze controleopdracht hebben wij aandacht besteed aan de kwaliteit van de interne beheersingsmaatregelen die een directe relatie hebben met de jaarrekening van AQUON.

Daarbij gaat het hoofdzakelijk om:

- planning en control cyclus, inclusief financieel toezicht;
- overige administratieve processen, waaronder:
 - het personeelsproces;
 - registratie verkooppunten (baten);
 - het inkoop- en betalingsproces, inclusief aanbesteding.

Wij vinden dat er binnen AQUON – rekening houdend met de aard en omvang van de (administratieve) organisatie – geen sprake is van belangrijke tekortkomingen in de voor de jaarrekeningcontrole relevante interne beheersingsmaatregelen.

In de hiernavolgende paragrafen gaan wij nader in op (de opvolging van) onze bevindingen en aanbevelingen aangaande de kwaliteit van de interne beheersingsmaatregelen.

5.2. Actualiseren van de AO/IB en (fraude) risicoanalyse

Wij adviseerden u in de rapportage 2023 om voor de significante bedrijfsprocessen risicogerichte procesbeschrijvingen op te stellen en deze periodiek te actualiseren. Hierbij is het van belang duidelijk aandacht te besteden aan de interne beheersing om de geïdentificeerde risico's af te dekken. AQUON was in 2024 voornemens de procesbeschrijvingen van de significante bedrijfsprocessen op te stellen. Gezien andere prioriteiten heeft dit in 2024 nog niet plaatsgevonden. De verwachting is dat deze procesbeschrijvingen in 2025 zijn afgerond en geformaliseerd.

In lijn met paragraaf 2.3 rapporteren wij u over uw risicobeheersings- en controlesysteem. Wij adviseren u om in uw procesbeschrijvingen ook aandacht te besteden aan de (fraude)risico's en deze jaarlijks te actualiseren.

Een methode die u hiervoor kunt gebruiken is om de processen te beschrijven door middel van de "6W-vragen": per processtap (interne beheersmaatregel) wordt beschreven wie doet wat, waarom, wanneer, waarmee en met welk doel. Dit zijn de zogenaamde "key-controls"; de belangrijkste interne beheersingsmaatregelen om de belangrijkste (financiële) risico's die uit de risicoanalyse blijken voor AQUON weg te nemen. Wij benadrukken dat wij hiermee een beknopte beschrijving bedoelen van de belangrijkste processen en risico's die past bij de beperkte omvang van uw organisatie en dat dat nadrukkelijk geen volledig "handboek AO" is. Een dergelijke procesbeschrijving maakt het, bij personeelwisselingen op uw financiële afdeling, ook eenvoudiger om in control te blijven.

5.3. Actualiseren van de notitie P&C-cyclus

AQUON beschikt over een uitgebreide Planning en Control procedure. Inhoudelijk hebben wij daar geen opmerkingen over. In lijn met onze tussentijdse rapportage over boekjaar 2023 rapporteerden wij dat de termijn van deze "Notitie Planning & Control" is verlopen (2017 t/m 2020). Wij adviseerden AQUON de notitie P&C te actualiseren. AQUON heeft de notitie Planning & Control geactualiseerd per 5 juli 2024.

5.4. Tussentijdse informatie – prospectief

De financiële halfjaarrapportage geeft voldoende retrospectieve informatie. Er is in de halfjaarrapportage echter nog beperkte aandacht voor prospectieve informatie, waaronder bijvoorbeeld een prognose van de resultaatontwikkeling en meetvraag in het eerste kwartaal 2025. Wij geven u in overweging om intern te evalueren of de rapportage op dit vlak aanvulling behoeft.

5.5. Wijziging crediteurenstamgegevens

Er is vastgesteld dat er geen preventieve controle is op de wijziging van crediteurstamgegevens. Deze gegevens kunnen door iedereen binnen de financiële afdeling gewijzigd worden. Wij adviseren om preventieve beheersingsmaatregelen te implementeren voor het wijzigen van crediteurstamgegevens. Hierbij kunnen specifieke medewerkers aangewezen worden die in functiescheiding verantwoordelijk zijn voor het uitvoeren, controleren en goedkeuren van deze wijzigingen.

5.6. Personeelsproces en de baten

De controle op de lonen en salarissen en de baten hebben niet geleid tot noemenswaardige aandachtspunten/actiepunten.

5.7. Inkoop- en betalingsproces, inclusief aanbesteding

In 2024 hebben er, conform verwachting, nieuwe aanbestedingen plaatsgevonden. Wij hebben geen inhoudelijke opmerkingen bij het aanbestedingsproces en de uitvoering van de aanbestedingen.

Wij hebben vanuit het inkoop- en betalingsproces, los van het in paragraaf 5.5 opgenomen adviespunt omtrent de controle op wijzigingen van crediteurenstamgegevens, geen bevindingen geconstateerd. Binnen het inkoop- en betalingsproces controleert de financieel medewerker de ontvangen inkoopfacturen. Een onderdeel van de controle betreft de aansluiting van de inkoopfactuur (tarief/aantal) op de (schriftelijke) opdrachtverstrekking/het contract. De controle op prestatielevering wordt uitgevoerd door de medewerker die opdracht tot de levering heeft gegeven (besteller). Het beleid is dat de besteller dient te controleren/onderbouwen of de prestatie daadwerkelijk is geleverd en dat de financieel medewerker controleert dat dit akkoord is op basis van bescheiden en/of een toelichting. Facturen worden in functiescheiding geautoriseerd. Hierdoor wordt het risico op onrechtmatige inkopen en betalingen verlaagd.

5.8. IT-beheersing

5.8.1. Algemeen

Wij hebben kennisgenomen van de organisatie en toepassing van ICT-middelen binnen AQUON, voor zover relevant in het kader van onze opdracht voor de controle van de jaarrekening. Daarnaast hebben wij kennisgenomen van de maatregelen die getroffen zijn om persoonsgegevens te beschermen, dit laatste met het oog op de risico's van datalekken en de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG).

Vanuit onze controle van de jaarrekening zijn geen aanwijsbare risico's geconstateerd voor de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Onze werkzaamheden richten zich vooral op de IT-beheersingsmaatregelen die relevant zijn in het kader van onze opdracht voor het controleren van de jaarrekening. Wij benadrukken dat onze werkzaamheden zich niet richten op alle IT-risico's en -beheersingsmaatregelen, zoals bijvoorbeeld de risico's en beheersingsmaatregelen die voortvloeien uit cybercriminaliteit.

In algemene zin merken wij op dat publieke organisaties steeds vaker doelwit zijn van cybercriminaliteit. Uit trainingen die wij verzorgen blijkt dat organisaties vaak onvoldoende zijn voorbereid op een cyberincident (door cybercriminaliteit of anderszins). Direct hiermee samenhangende aspecten zijn de naleving van [NIS2-richtlijn](#) en de in het derde kwartaal 2025 te verwachten [Cyberbeveiligingswet](#). *Wij adviseren u om te evalueren in hoeverre u aan de NIS2-richtlijn en/of cyberbeveiligingswet moet voldoen.*

5.8.2. Organisatie en toepassing ICT-middelen

Vanuit de door ons uitgevoerde werkzaamheden in het kader van de controle van de jaarrekening hebben wij geen significante tekortkomingen, risico's of aandachtspunten geconstateerd voor de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Hoewel de IT-omgeving van AQUON voor de controle van de jaarrekening niet complex is, vragen wij u blijvende aandacht te hebben voor:

- een actueel ICT-beleidsplan;
- een periodieke controle op rechten en bevoegdheden binnen de voor de jaarrekeningcontrole relevante applicaties;
- het monitoren van de uitvoering van gemaakte afspraken in servicelevel-agreements;
- het vastleggen van veranderingen in netwerk, systeembeheer en dataopslag;
- fysieke en logische toegangsbeveiliging ten aanzien van netwerk/firewalls/-wachtwoordbeleid etc.;
- back-up-/ recoveryprocedures; en
- het zichtbaar maken van afspraken met leveranciers inzake het monitoren van de back-ups en het periodiek testen van de back-up procedure.

Wij merken op dat bovenstaande onderdelen een vast onderdeel vormen van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid en dat AQUON streeft om minimaal aan deze baseline te voldoen. Hiervoor is in 2023 ook een BIO 0-meting uitgevoerd en is in 2024 uitvoering gegeven aan het actieplan om de bevindingen/aandachtspunten vanuit de BIO 0-meting op te pakken.

Ook in 2024 zijn baselinetoetsen uitgevoerd. Enerzijds om de 'kroonjuwelen' te identificeren en anderzijds om het beschermingsniveau te definiëren. In de loop van 2025 wordt gestart met het verbeteren van de interne beheersing die nodig is om de informatiebeveiliging verder op het gewenste niveau te krijgen. Dit wordt, naar wij hebben vernomen, uitgevoerd op basis van een PDCA management cyclus. Er zijn geen bevindingen geconstateerd die van (directe) invloed zijn op de jaarrekeningcontrole. AQUON beschikt over een (actueel) actieplan om de bevindingen en aandachtspunten planmatig en tijdig op te volgen.

In 2024 heeft AQUON de doelen rondom informatiebeveiliging geconcretiseerd. Hierbij is het doel om ISO 27001 gecertificeerd te worden en het ISMS (information Safety Management System) onder te brengen binnen het ISO 17025 kwaliteitssysteem. Het doel is om te komen tot de certificering conform ISO 270001 in boekjaar 2026.

Voor wat betreft de maatregelen rondom de AVG en de voorkoming van datalekken is ons gemeld dat AQUON afdoende maatregelen treft voor een goede implementatie en borging van de AVG. Nadat in 2023 het privacy beleid van AQUON is vastgesteld is in 2024 het 'privacy plan' uitgevoerd. Hierbij zijn workshops/trainingen georganiseerd om bewustwording, datalekken en basisprincipes van de AVG-wet, gerelateerd op hun verantwoordelijkheid, te verduidelijken. Ook zijn er awareness-trainingen geweest. Dit helpt de collega's zich bewust te maken van de risico's en geeft richting om gewenst gedrag te sturen inzake Privacy, datalekken en informatieveiligheid.

Wij hebben vastgesteld dat:

- Een voor de AVG opgeleide functionaris is aangesteld in de rol van functionaris voor gegevensbescherming (aanmelding landelijk register).
- AQUON houdt een incidentenregister bij.
- Er zijn geen meldingen gedaan bij de Autoriteit Persoonsgegevens die kunnen leiden tot het opleggen van een boete.

6. Overige onderwerpen

6.1. Naleving van wet- en regelgeving en frauderisicobeheersing

Wij betrekken bij onze controlewerkzaamheden, overeenkomstig de voor ons geldende standaarden, de naleving van wet- en regelgeving en frauderisico's. Daarbij richten wij ons op risico's die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang in de jaarrekening. Tegelijkertijd kan van ons niet verwacht worden dat elke in die context relevante overtreding van wet- en regelgeving of fraude door ons ontdekt wordt. Dat heeft onder andere te maken met het mogelijk opzettelijke karakter van dergelijke overtredingen en fraude.

Wij hebben op basis van onze controlewerkzaamheden de risicofactoren voor overtredingen van wet- en regelgeving en fraude geëvalueerd. Frauderisicofactoren kunnen voortvloeien uit bijvoorbeeld leveranciersselectie, (contant) geldverkeer en misbruik/oneigenlijk gebruik van bedrijfsmiddelen van AQUON.

Ingevolge onze beroepsregels, in het bijzonder hoofdstuk 240 van de Controle- en Overige Standaarden, dient de accountant bij de controle van de jaarrekening een aantal specifiek genoemde procedures uit te voeren, gericht op het risico van fraude. Bij onze controle van de jaarrekening 2024 hebben wij geen aanwijzingen van fraude verkregen die wij op grond van deze regels aan u zouden moeten melden. In onze gesprekken met de organisatie is bevestigd dat er geen fraude heeft plaatsgevonden en ook geen vermoeden is van fraude.

Wij hebben vernomen dat in 2025 de (fraude)risicoanalyse verder zal worden uitgewerkt en worden geformaliseerd. Uit gesprekken is gebleken dat het belang van fraudebeheersing wordt onderkend en ook diverse maatregelen zijn getroffen ter voorkoming en detectie van fraude.

Wij adviseren om jaarlijks het risico van overtreding van wet- en regelgeving en fraude te evalueren en te bespreken met het bestuur. Op basis van deze evaluatie kunnen waar nodig maatregelen getroffen worden om deze risico's te verkleinen.

6.2. WNT-verantwoording

6.2.1. Controlebevindingen en aanbevelingen

Wij hebben de in de jaarrekening opgenomen WNT-verantwoording 2024 gecontroleerd overeenkomstig de door de minister vastgestelde [Regeling controleprotocol WNT 2024](#). Daarbij zijn door ons geen afwijkingen geconstateerd.

6.2.2. Beperkingen in de reikwijdte van onze controlewerkzaamheden

Het doel van het controleprotocol WNT is om vast te stellen of de bezoldiging van de directie en het bestuur overeenkomt met de bepalingen van de WNT en juist is gepresenteerd in de WNT-verantwoording.

Het WNT-protocol voorziet niet in het uitvoeren van controlewerkzaamheden die zekerheid geven over de verantwoorde bezoldiging in relatie tot de bezoldigingsafpraak. Dat houdt in dat wij op grond van het protocol deze werkzaamheden niet hoeven uit te voeren en ook niet uitgevoerd hebben. Wij kunnen daarom niet uitsluiten dat er verschillen zijn tussen de uitbetaalde bezoldiging en de daarover gemaakte afspraken. Bijvoorbeeld omdat wij geen weet hebben van een separaat gemaakte bezoldigingsafpraak. Het kan daardoor voorkomen dat de WNT correct is toegepast, terwijl de bezoldiging afwijkt van gemaakte afspraken.

Als de in de WNT-verantwoording verantwoorde bezoldiging niet overeenkomt met uw beeld van de gemaakte afspraken of met uw eigen administratie, verzoeken wij u ons zo snel mogelijk daarover te informeren. Wij kunnen dan op grond van uw informatie onze controlebevindingen evalueren.

6.3. Onafhankelijkheid

Het waken voor onze onafhankelijkheid is primair onze eigen (vaktechnische) verantwoordelijkheid. Daarvoor treffen wij – overeenkomstig onze standaarden en interne kwaliteitsprocedures – diverse maatregelen. Op basis van de uitvoering van deze maatregelen kunnen wij bevestigen dat wij de controleopdracht voor de jaarstukken op onafhankelijke wijze hebben kunnen uitvoeren en afronden.

Aanvullend daarop rapporteren wij u jaarlijks – voor uw beoordeling van onze onafhankelijkheid – de werkzaamheden die door ons zijn verricht naast het controleren van financiële verantwoordingen en het uitoefenen van onze natuurlijke adviesfunctie. Met betrekking tot het verslagjaar 2024 hebben wij geen werkzaamheden verricht naast onze controlewerkzaamheden en de direct daaruit voortvloeiende ondersteuning en advisering.

Tot slot bevestigen wij dat geen sprake is van een langdurige betrokkenheid (zeven jaar of meer) van één van de teamleden bij de controleopdracht.

7. Slot

Wij vertrouwen erop u met dit accountantsverslag voldoende te hebben geïnformeerd over onze controlebevindingen en u van dienst te zijn geweest met de vermelde ontwikkelingen en aanbevelingen.

CONCEPT

Aan de leden van de verenigde vergadering

ONS KENMERK
2398104

DATUM D&H VERGADERING
1 april 2025

ONDERWERP

Verantwoordingsrapportage 2024 Toezicht en Handhaving

Geachte leden van de verenigde vergadering,

Om de kwaliteit van toezicht en handhaving te borgen, schrijft het Omgevingsbesluit voor dat overheden moeten beschikken over een jaarlijkse verantwoordingsrapportage. Daarnaast vindt Delfland het belangrijk om middels de verantwoordingsrapportage de inspanningen en resultaten van toezicht en handhaving te tonen. Hoe is bijgedragen aan het bereiken van de doelen in het coalitieakkoord. Deze brief is bedoeld als introductie op de verantwoordingsrapportage voor 2024 (dossiernummer: 3315). Op hoofdlijnen staat in deze brief beschreven hoe Delfland uitvoering heeft gegeven aan haar taken gedurende het kalenderjaar.

Belangrijkste resultaten 2024

In 2024 boekte Delfland resultaten door een breed scala aan activiteiten conform het Uitvoeringsprogramma toezicht en handhaving 2024.

Waterkwaliteit

Toezicht en Handhaving draagt op verschillende manieren bij aan de verbetering van de waterkwaliteit:

- De Risicogestuurde Aanpak: toezicht en handhaving heeft een gerichte focus op vervuilde glastuinbouwgebieden en intensificeert het toezicht en versterkt de handhaving.
- Het reguliere toezicht op de glastuinbouw: in de overige polders controleert Delfland ook. Dit gebeurt onder andere op basis van handhavingsdagen, ad-hoc meldingen en onverwachte inspecties.
- Samenwerking met de Omgevingsdienst Haaglanden: dit betreft een nauwe samenwerking gericht op krachtenbundeling en kennisdeling voor een meer integrale aanpak.

In 2024 zijn 134 controles in de glastuinbouw uitgevoerd. Het overzicht laat de resultaten van 2024 zien ten opzichte van andere jaren. De afgelopen jaren is duidelijk vaker strafrechtelijk opgetreden in de glastuinbouw om de waterkwaliteit te verbeteren:

Strafrechtelijk optreden glastuinbouw

	2022	2023	2024
Aantal keer strafrecht toegepast	5	11	17
LOD^{*)}	5	3	34
Invoering LOD^{*)}	2	7	3

^{*)} LOD = last onder dwangsom (bij een overtreding verbeurt een dwangsom).

In het kader van de Risicogestuurde Aanpak zijn diverse projecten in de Boschpolder, Groeneveldsepolder en Zuidpolder van Delfgauw afgerond. Hierbij zijn lozingen en lekkages aangepakt. In 2024 zijn de Oude Campspolder en het Waalblok aangewezen als polders met de slechtste waterkwaliteit. Nieuwe projecten in deze gebieden zijn onderzocht.

Tegelijkertijd leidde regulier toezicht in de overige polders tot inspecties bij 164 bedrijven, waarvan 46 in samenwerking met de Omgevingsdienst Haaglanden en DCMR Milieudienst Rijnmond. Dit is een belangrijke partner bij de aanpak van overtredingen in de glastuinbouw.

Waterkwantiteit

Ook zijn de schouwactiviteiten met succes afgerond. Zo voerde Delfland in juli 2024 toezicht uit op de zomerschouw watergangen.

- Met 320 constatering en ligt de hoeveelheid hoger dan vorig jaar (285).
- Bij zes percelen (drie eigenaren) is bestuursdwang toegepast.
- De gemaakte kosten worden verhaald op de overtredders.

In november begon het toezicht op de najaarsschouw watergangen en de snoeischouw. Op dit moment zijn de brieven met het voornemen tot het opleggen van een last onder bestuursdwang net verstuurd, naar aanleiding van de ingevoerde constatering en. Ook bij deze schouw zijn meer constatering en ingevoerd dan in 2023.

- Bij de najaarsschouw in 2024 zijn 1.800 constatering en gedaan tegen 1.466 constatering en bij de najaarsschouw in 2023.

De snoeischouw, uitgevoerd in mei/juni, speelt een belangrijke rol in de voorbereiding op de geplande baggerwerkzaamheden.

- Bij deze schouw zijn 41 constatering en gedaan.

Waterveiligheid

Ook op het gebied van waterveiligheid zijn stappen gezet. Controles en handhaving op niet-waterkerende objecten en de zorgplicht voor primaire keringen hebben bijgedragen aan een betere bescherming van het gebied.

Regulier en cyclisch toezicht

Ook in 2024 werd regulier en cyclisch toezicht uitgevoerd, hieronder vallen de vaarsurveillance, inspectievluchten en veldsurveillance:

- Vaarsurveillance: 289 uur van de 550 geplande uren (Vanwege de veelal slechte weersomstandigheden zijn niet alle geplande uren vaarsurveillance uitgevoerd).
- Inspectievluchten: 10
- Veldsurveillance: 4

Deze inspanningen resulteerden in 70 onderzoeken en 18 overtredingen die bestuursrechtelijk of strafrechtelijk zijn afgehandeld. Daarnaast zijn 1.185 meldingen ontvangen, waarvan 1.059 zijn afgehandeld. Deze meldingen varieerden van incidenten (bijvoorbeeld olieverontreiniging) tot overtredingen (bijvoorbeeld lozingen uit de glastuinbouw). Alle meldingen zijn zorgvuldig aangepakt.

Volledige Verantwoordingsrapportage 2024

In de volledige Verantwoordingsrapportage 2024 worden de diverse KPI's toegelicht. Ook staan hierin de output en resultaten per thema (waterkwaliteit, waterveiligheid en waterkwantiteit) beschreven.

De rapportage toont aan dat toezicht en handhaving in 2024 een veelzijdige bijdrage heeft geleverd aan de kerntaken van Delfland, met een focus op taken als bijdragen aan verbeteringen in de waterkwaliteit en waterveiligheid evenals naleving van wet- en regelgeving.

Vervolg

In het Uitvoeringsprogramma 2025 is opgenomen welke werkzaamheden toezicht en handhaving gaat uitvoeren en waarop de accenten liggen. De punten uit de Verantwoordingsrapportage 2024 worden bij het opstellen als input genomen.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Dijkgraaf en hoogheemraden van Delfland,
de secretaris,

de dijkgraaf,

ir. P.C. Janssen

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Bijlagen: 1 Verantwoordingsrapportage 2024 toezicht en handhaving

Verantwoordingsrapportage 2024

Toezicht en Handhaving

afdeling Toezicht en Handhaving

Hoogheemraadschap van
Delfland

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Prestatie-indicatoren.....	4
3	Kengetallen	5
4	Waterkwaliteit	6
4.1.	Resultaten glastuinbouw	6
4.2	Risicogestuurde Aanpak.....	6
4.3	Regulier toezicht glastuinbouw	7
4.4	Overig glastuinbouw	8
4.5	Toezicht op directe lozingen	8
5	Waterveiligheid	8
5.1	Zorgplicht primaire keringen	8
5.2	Niet-waterkerende objecten	9
5.3	Toezicht kust/duinen.....	9
6	Waterkwantiteit	9
6.1	Grondwateronttrekkingen	9
6.2	Schouw	9
6.2.1	Kengetallen schouw	10
6.2.2	Zomerschouw watergangen	10
6.2.3	Waterkeringenschouw	10
6.2.4	Najaarsschouw.....	10
6.2.5	Pilot snoeischouw	10
7	Integraal toezicht projecten	10
7.1	A16 Rotterdam	11
7.2	A24 Blankenburgverbinding.....	11
7.3	N211 Wippolderlaan	11
7.4	Warmtetransportleiding WarmtelinQ.....	11
8	Regulier en cyclisch toezicht.....	12
8.1	Vaarsurveillance	12
8.2	Luchtsurveillance	12
8.3	Veldsurveillance.....	12
8.4	Afhandeling incidentmeldingen en klantvragen.....	13
8.5	Heffingen.....	13
9	Overige werkzaamheden	13
9.1	Omgevingswet	13
9.2	Wet politiegegevens en Boa Registratie Systeem.....	13
9.3	Veiligheid.....	14

9.4 Samenwerking met ketenpartners.....	14
9.5 Bedrijfssysteem Relieve	14
9.6 Woo-verzoeken	14
10 Inzet innovatieve technieken.....	14
10.1 Vervolgpilot drones	14
10.2 eDNA	15
10.3 Data-gedreven werken	15
11 Personeel & bezetting.....	15

1 Inleiding

Het Omgevingsbesluit (onderdeel van de Omgevingswet) schrijft voor om jaarlijks te rapporteren over het uitvoeringsprogramma (dossiernummer: 3081). Daarnaast vindt Delfland het belangrijk om het bestuur met de verantwoordingsrapportage aan te tonen, hoe met toezicht en handhaving een bijgedragen is geleverd aan het bereiken van de doelen in het coalitieakkoord.

In deze Verantwoordingsrapportage 2024 staat op hoofdlijnen beschreven welke resultaten toezicht en handhaving heeft bereikt. Wanneer de resultaten vragen om een toelichting of verklaring, staat deze vermeld. Bijvoorbeeld omdat het onderwerp bestuurlijk en/of inhoudelijk relevant is. Of omdat de geplande doelstelling (prestatie-indicator) niet is gerealiseerd. In deze rapportage staat geen verslag over de financiële middelen. Hierover rapport Delfland binnen de planning- en controlcyclus.

2 Prestatie-indicatoren

Voor toezicht en handhaving zijn bestuurlijke en ambtelijke prestatie-indicatoren vastgesteld. De bestuurlijke indicatoren (tabel 1) richten zich op de controle van de glastuinbouw in het gebied en op de controle van niet-waterkerende objecten (NWO's). De ambtelijke indicatoren (tabel 2) richten zich op de uitvoering van de schouw in zomer en najaar, de controle van verleende vergunningen en ontvangen meldingen en verschillende soorten surveillance. Voor meer inzicht over de stand van zaken staat in de volgende hoofdstukken een rapportage over de verschillende onderwerpen.

Tabel 1. Bestuurlijke prestatie-indicatoren

	Prestatie-indicator	Realisatie		Resultaat
Toezicht glastuinbouw	1.314 bedrijven UO-rapportages (= 95%)	Onbekend **)		Onbekend **)
	35 controles van ingediende UO-rapportages*) (vanaf mei)	35 **)		(K)PI is behaald
Controle niet-waterkerende objecten op opgeknapte kades	100% controle van opgeknapte kades	100%		(K)PI is behaald

*) In het kader van de Omgevingswet moeten glastuinbouwbedrijven jaarlijks een milieुरapportage indienen, de UO-rapportage.

**) Voor deze UO-rapportages is een aparte omgeving ingericht. Door een verandering van ICT-beheerder van de UO in 2024 was de website en daarmee de UO-database bijna het gehele jaar onbereikbaar. Hierdoor kon niet gemonitord worden hoeveel rapportages waren ingediend. Ook kon geen rapportages uitgedraaid worden voor controle. Inmiddels zijn de UO-rapportages weer in te zien, maar het is nog niet mogelijk om totaaloverzichten te verkrijgen. Ondanks deze problemen zijn 35 UO-rapportages wel gecontroleerd. In 2025 werd bekend dat de KPI is gehaald. Bij het schrijven van dit document was deze informatie pas beschikbaar.

Tabel 2. Ambtelijke prestatie-indicatoren

kPI	Realisatie	Resultaat
Opstellen Uitvoeringsprogramma 2024 en vaststellen in februari	Uitgevoerd	(K)PI is behaald
Uitvoering snoeischouw voorjaar	Uitgevoerd	(K)PI is behaald 41 constatering
Uitvoering zomerschauw	Uitgevoerd	(K)PI is behaald 320 constatering
Uitvoering najaarsschauw	Uitgevoerd	(K)PI is behaald 1.800 constatering
Uitvoering schouw buitengewoon onderhoud	Uitgevoerd	(K)PI is behaald
Surveillance: Handhavingsdagen: 4	4 uitgevoerd	(K)PI is behaald
Inspectievluchten: 10	10 uitgevoerd	(K)PI is behaald
Watersurveillance: 550 uur	289 uur uitgevoerd	(K)PI is niet behaald*)
Toezicht afgegeven vergunningen en meldingen: 1.100 uitgevoerde controles	1.974 uitgevoerd	(K)PI is behaald

*) Vanwege de veelal slechte weersomstandigheden in 2024 is 289 uur aan vaarsurveillance uitgevoerd.

3 Kengetallen

Het Omgevingsbesluit (onderdeel van de Omgevingswet) schrijft voor dat de verantwoordingsrapportage een aantal kentallen (tabel 3) opneemt. Het gaat dan om aantallen handhavingsverzoeken, Woo-verzoeken (Wet open overheid), overtredingen (ingedeeld naar aard) alsook strafrechtelijke afdoeningen.

Tabel 3. Kengetallen

	Aantal 2020	Aantal 2021	Aantal 2022	Aantal 2023	Aantal 2024
Handhavingsverzoeken					
<u>Totaal</u>	4	6	6	4	3
Gegronnd verklaard	1	1	1	-	2
Ongegronnd verklaard	3	4	4	4	1
Niet ontvankelijk	-	1	1	-	-
In behandeling	-	-	-	-	-
Woo-verzoeken	-	-	-	3	7
Soorten overtredingen aan de hand van de landelijke handhavingsstrategie*)					
<u>Totaal</u>	240	253	239	239	336
Lichte segment	206	219	207	191	224
Middensegment	30	28	22	33	67
Zware segment	4	16	10	15	25
Strafrechtelijk afgehandeld					
<u>Totaal</u>	83	30	16	26	24
Vaarproces-verbaal	66	19	7	10	4
Bestuurlijke strafbeschikking	10	3	3	10	0
Uitgebreid proces-verbaal	7	8	6	6	20
LOD**)	-	-	5	3	35
Invordering LOD	-	-	2	7	3

*) De landelijke handhavingsstrategie is een matrix om te bepalen welke sanctie past bij welke overtreding. De ernst van de overtreding en het gedrag van de overtreder zijn bepalend. De matrix kent veel combinaties, maar is te verdelen in het lichte segment (waarschuwing), het middensegment (bestuursrechtelijk optreden) en het zware segment (bestuursrechtelijk & strafrechtelijk optreden).

**) LOD = last onder dwangsom (bij een overtreding verbeurt een dwangsom).

In 2024 was het niet mogelijk om bestuurlijke strafbeschikkingen te schrijven. Om deze te kunnen schrijven, zijn standaardcodes nodig die afgeleid worden van de Waterschapsverordening. Omdat alle waterschappen een andere Waterschapsverordening hebben, was het niet mogelijk deze codes landelijk te standaardiseren zoals dat bij de Keur wel het geval was. Om toch strafrechtelijk te kunnen optreden, moest in plaats van een bestuurlijke strafbeschikking een uitgebreid proces-verbaal worden geschreven.

Het hoge aantal processen-verbaal in de eerste twee jaar zijn vooral te verklaren door de behaalde resultaten tijdens het vaarseizoen. Uit het overzicht blijkt duidelijk dat in de laatste twee jaar meer strafrechtelijk is opgetreden, met name in de glastuinbouw. Dit is ook een gevolg van de start van de Risicogestuurde Aanpak.

4 Waterkwaliteit

In het coalitieakkoord 2023–2027 is het verbeteren van de waterkwaliteit een van de belangrijkste speerpunten.

De volgende aanpakken dragen in belangrijke mate bij aan de trendbreuk:

- **De Risicogestuurde Aanpak:** Delfland heeft een gerichte focus op vervuilde glastuinbouwgebieden en intensificeert het toezicht en versterkt de handhaving.
- **Het reguliere toezicht op de glastuinbouw:** in de overige polders wordt ook gecontroleerd. Dit gebeurt op basis van handhavingsdagen, ad-hoc meldingen en onverwachte inspecties.
- **Samenwerking met de Omgevingsdienst Haaglanden:** dit betreft een nauwe samenwerking gericht op krachtenbundeling en kennisdeling voor een meer integrale aanpak.
- **Inzet van watercoaches:** watercoaches ondersteunen tuinders bij de minimalisatie van emissies door ongewenste lekken te voorkomen. In de zomer van 2024 zijn bedrijven bezocht om samen met ondernemers passende werkwijzen te ontwikkelen.

4.1. Resultaten glastuinbouw

In 2024 zijn 324 controles uitgevoerd in glastuinbouwgebieden. In tabel 4 is dit uitgesplitst naar de soorten aanpak.

Tabel 4. Controles glastuinbouw

Soorten aanpak	Aantal
Controles Risicogestuurde Aanpak	183
Gebiedsgerichte monitoring en handhaving	14
Controles regulier toezicht glastuinbouw	123
Rainlevelr	4
Totaal	324

Tijdens deze controles is een aantal keer strafrechtelijk opgetreden. In tabel 5 staat een overzicht van het strafrechtelijke optreden, inclusief een vergelijking met voorgaande jaren.

Tabel 5. Strafrechtelijk optreden glastuinbouw

	2022	2023	2024
Aantal keer strafrecht toegepast*)	5	11	17
LOD**)	5	3	34
Invordering LOD*)	2	7	3

*) Dit betreft alleen het strafrechtelijk optreden van Delfland.

**) LOD = last onder dwangsom (bij een overtreding verbeurt een dwangsom).

4.2 Risicogestuurde Aanpak

In 2023 startte Delfland met de Risicogestuurde Aanpak. Deze aanpak is een intensivering ten opzichte van de gebiedsgerichte aanpak en draagt hiermee bij aan het realiseren van een gewenste trendbreuk in de waterkwaliteit. Bij de Risicogestuurde Aanpak prioriteert Delfland de inzet van toezicht en handhaving op basis van een aantal risico's, dat zich de afgelopen

jaren heeft voorgedaan. Zo krijgt een gebied met een slechtere waterkwaliteit bijvoorbeeld hoge prioriteit. Het kan ook gaan om bepaalde soorten teelt en teeltsystemen of de teeltwisseling bij de bedrijven. De beoordeling voor de prioritering van de Risicogestuurde Aanpak is gebaseerd op resultaten uit het landelijke meetnetwerk, ad-hoc meldingen en regulier toezicht.

In het kader van de Risicogestuurde Aanpak zijn dit jaar de projecten afgerond in:

- de Boschpolder;
- de Groeneveldse polder;
- de Zuidpolder van Delfgauw.

Het project Risicogestuurde Aanpak loopt op dit moment nog in de Oude Campspolder, de polder van Nootdorp en het Waalblok. Zowel in de Oude Campspolder als in de polder van Nootdorp zijn drie lasten onder dwangsom opgelegd voor lozingen naar oppervlaktewater. Daarnaast startte de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) diverse handhavingszaken tegen bodemlozingen en lekkages. Naast deze lozingen en lekkages is er nog een aantal restpunten, dat nader onderzocht moet worden. Deze wordt verder opgepakt in 2025.

In 2025 wordt een nieuw aantal glastuinbouwgebieden opgepakt met de Risicogestuurde Aanpak. De polders worden gekozen op basis van de resultaten van de toxiciteitsberekeningen.

Dit jaar is ook ingezet op de handhaving van zogenaamde restpunten uit de gebiedsgerichte aanpak. Dit houdt in dat de laatste nazorgpolders zijn opgepakt. Daarnaast waren er mini-handhavingsdagen, gericht op de controles van restpunten. Ook zijn er openstaande lasten onder dwangsom afgedaan, gericht op de zeven veelvoorkomende overtredingen¹. In tabel 4 en 5 zijn de resultaten weergegeven.

4.3 Regulier toezicht glastuinbouw

Delfland houdt ook regulier toezicht op de glastuinbouw. Dit houdt in dat in de overige polders controles uitgevoerd. Ook de Omgevingsdienst Haaglanden en DC Milieudienst Rijnmond (DCMR) voeren reguliere controles uit en voor elkaar wordt signaaltoezicht uitgevoerd. Dit betekent dat de omgevingsdienst ook mede toezicht houdt op de waterkwaliteit en Delfland mede toezicht houdt op bodemlozingen. In tabel 4 en 5 zijn de resultaten weergegeven.

Tijdens handhavingsdagen en speciale glastuinbouwsurveillancedagen vinden steekproeven in het gehele glastuinbouwgebied plaats. Dit gebeurt tien keer per jaar, op willekeurige data en tijdstippen.

Begin dit jaar is in samenwerking met ketenpartner Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) een handhavingszaak opgepakt. Hierbij werd een verboden middel in het oppervlaktewater aangetroffen (6000x boven de norm). De NVWA is bevoegd gezag voor het hebben van een verboden middel, Delfland is bevoegd gezag voor het optreden tegen lozen van het middel in het oppervlaktewater. Door een gezamenlijke handhavingsactie is een verdacht bedrijf gevonden. Dit bedrijf is zowel strafrechtelijk als bestuursrechtelijk aangeschreven.

¹ De zeven veelvoorkomende overtredingen zijn: overstorten van drain of drainagesilo's en/of putten, vervuilde drainage bij substraatteelt, afvoer van condenswater van een verwarmingsinstallatie, percolaat op het erf, afvoer condenswater in de kas bij gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, filterspoelwater afvoeren op de sloot en waterafvoer via pijpjes rondom de kas.

Figuur 1. Een krijtlozing in een sloot

4.4 Overig glastuinbouw

Delfland houdt ook nog steeds toezicht op het overstorten vanuit de CAD-riolering (Centrale Afvoer Drainage). Dit stelsel (ongeveer 60 km lang) is begin jaren 80 door tuinders aangelegd om destijds centraal vuilwater te verzamelen en te lozen op oppervlaktewater. Het stelsel wordt nu aangemerkt als een vuilwaterriolering met afvoer naar een zuivering. Vanuit dit stelsel werd bij twee gemalen in de CAD-riolering regelmatig overgestort op oppervlaktewater. De gemeente Westland loste dit tijdelijk op door een buffer aan te leggen in de vorm van mestzakken. In 2024 vond bij het gemaal aan het Vlotwateringpad twee keer een incident plaats: één keer een lekkende mestzak en één keer een opgezette kraan. Beide incidenten zijn door de gemeente Westland direct opgelost.

4.5 Toezicht op directe lozingen

Naast incidentele of calamiteitgerelateerde lozingen vanuit glastuinbouw, veehouderijen en grondwaterlozingen vinden ook bedrijfsmatige lozingen plaats op oppervlaktewater: de zogenaamde directe lozingen.

Op verzoek van de afdeling Regulering en Planadvisering is een zevental oudere vergunningen voor lozingen op oppervlaktewater gecontroleerd. Daarbij is met name gecontroleerd of de lozingen nog plaatsvonden en of de feitelijke situatie is veranderd (= toetsing op actualiteit) sinds de vergunning is verleend. De bevindingen zijn als volgt:

- 2 x geen lozing meer, deze vergunningen kunnen worden ingetrokken;
- 2 x wel lozing, deze vergunningen zijn nog actueel;
- 3 x wel lozing direct op het zuiveringstechnisch werk van Delfland, deze vergunningen moeten worden geactualiseerd.

Daarnaast zijn vijf vergunningen gecontroleerd waarbij sprake was van een directe lozing. Hierbij zijn geen overtredingen geconstateerd.

5 Waterveiligheid

Door de controles en handhaving op geconstateerde overtredingen wordt een bijdrage geleverd aan de waterveiligheid binnen Delfland. In de volgende paragrafen volgt een beschrijving van enkele projecten.

5.1 Zorgplicht primaire keringen

In overleg met de verantwoordelijke voor de zorgplicht is bekeken wat nog uitgevoerd moet worden om aan de eisen uit de zorgplicht te voldoen. Dit jaar is het protocol 'Procesinrichting Toezicht en Handhaving' vastgesteld. Hiermee voldoet de toezicht en handhaving aan de eisen.

5.2 Niet-waterkerende objecten

De niet-waterkerende objecten zijn behandeld op de handhavingsdag van 25 september 2024. Op deze dag zijn 52 locaties bezocht. Als resultaat zijn 20 constatering gedaan, zoals dieren op de kering en illegale bouwwerken. Hiertegen is bestuursrechtelijk opgetreden. Na deze waarschuwing zijn de overtredingen beëindigd.

5.3 Toezicht kust/duinen

Er zijn 53 paviljoens aangeschreven vanwege het verlopen van hun vergunning. Deze vergunningen zijn gecontroleerd. In 2024 zijn de strandtenten regelmatig gecontroleerd op voorschriften uit de vergunning. Ze bleken alle aan hun vergunning te voldoen. Komend seizoen (2025) moet aan 32 paviljoens een nieuwe vergunning worden verleend; 17 daarvan moeten nog een aanvraag doen. Begin december 2024 is een herinneringsbrief gestuurd.

Onder de nieuwe Omgevingswet heeft Rijkswaterstaat (RWS) de verplichting tot het aanvragen van een vergunning aan het Hoogheemraadschap van Delfland overgedragen. Deze overdracht is later in overleg met Rijkswaterstaat veranderd. Hierdoor hadden sommige paviljoenhouders hun aanvraag voor een tijdelijke vergunning op het verkeerde adres ingediend. Delfland heeft ervoor gezorgd, dat de paviljoenhouders uiteindelijk de benodigde aanvragen goed hebben ingediend.

6 Waterkwantiteit

Door het uitvoeren van toezicht op grondwateronttrekkingen en de schouw wordt een bijdrage geleverd aan de waterkwantiteit binnen Delfland. In de volgende paragrafen staan de projecten beschreven.

6.1 Grondwateronttrekkingen

Begin 2024 is uitvraag gedaan bij glastuinbouwbedrijven (meldingsplichtig tot 200.000m³) om hun onttrokken hoeveelheid grondwater over het kalenderjaar 2022 (digitaal) in te dienen. De melding doen de bedrijven vooraf; de onttrekking vindt op een later moment plaats. Kort samengevat:

- Er is uitvraag gedaan naar permanente grondwateronttrekking bij 518 glastuinbouwbedrijven.
- Hiervan hebben 227 glastuinbouwbedrijven gereageerd.
- 50 locaties gaven aan geen grondwater te hebben onttrokken.
- De 291 bedrijven die niet hebben gereageerd, worden aangeschreven.
- Daarnaast is een 50-tal wasstraten bezocht om na te gaan of zij grondwater onttrekken voor hun bedrijfsvoering.
- Hiervan maken 10 wasstraten gebruik van grondwateronttrekking. In 2025 vindt daadwerkelijke controle op de vergunning plaats.
- Tot slot is bij 328 bedrijven met een tijdelijke (gemelde) grondwateronttrekking, de daadwerkelijk opgepompte hoeveelheid grondwater opgevraagd.
- Bij 209 onttrekkingen is de hoeveel onttrokken grondwater ingediend; de overige onttrekkingen moeten nog starten.
- Bij geen van de grondwateronttrekkingen was het meer dan aangevraagd.
- Bij 81 grondwateronttrekkingen is de melding nog in behandeling.

6.2 Schouw

De controle op de onderhoudsverplichtingen van derden noemen we de schouw. Waterkeringen worden eenmaal per jaar, in oktober, geschouwd. Eventuele meldingen en/of constatering over het onderhoud gedurende de rest van het jaar worden in het reguliere werk opgepakt. In tabel 6 staat een overzicht van de constatering per schouw.

6.2.1 Kengetallen schouw

Tabel 6. Kentallen schouw

	Constateringen 2023	Constateringen 2024
Zomerschouw	285	320
Waterkeringen schouw	-	380
Najaarsschouw	1.466	1.800
Snoeischouw	194	218
Pilot snoeischouw	-	41

6.2.2 Zomerschouw watergangen

De zomerschouw van de watergangen is in juli uitgevoerd.

- Met 320 constateringen ligt de hoeveelheid hoger dan vorig jaar (285).
- Bij zes percelen (drie eigenaren) is bestuursdwang toegepast.
- De gemaakte kosten worden verhaald op de overtreders.

6.2.3 Waterkeringenschouw

In oktober is voor het eerst sinds de coronapandemie weer een waterkeringenschouw uitgevoerd. Dit was nu pas weer mogelijk door de nieuwe koppeling, gemaakt vanuit Fieldmaps. Dit is de app waar de afdeling Operationele taken Watersystemen en Waterkeringen de bevindingen invoert, met Relieve, waar de afdeling Toezicht en Handhaving schouw in uitvoert.

- Er zijn 257 constateringen gecontroleerd (de overige constateringen bleken geen overtredingen te zijn). Deze bevinden zich nu in de laatste fase, voordat bestuursdwang wordt uitgevoerd.
- Voor 108 locaties is een waarschuwingsbrief gestuurd.
- Na de herschouw was bij 35 locaties de overtreding nog niet beëindigd; alle van medeoverheden. Na telefonisch contact met deze overheden is afgesproken dat zij de bewuste situaties in orde gaan brengen. In 2025 wordt gecontroleerd of dit is gebeurd.

6.2.4 Najaarsschouw

In november is begonnen met de najaarsschouw watergangen en de snoeischouw. Op dit moment zijn de brieven met het voornemen tot het opleggen van een last onder bestuursdwang net verstuurd, naar aanleiding van de ingevoerde constateringen. Ook bij deze schouw zijn meer constateringen ingevoerd dan in 2023.

- Bij de najaarsschouw zijn 1.800 constateringen gedaan tegen 1.466 constateringen bij de najaarsschouw in 2023.
- Bij de snoeischouw van de waterkeringen zijn 218 constateringen gedaan, vergeleken met 194 constateringen bij de snoeischouw in 2023.

6.2.5 Pilot snoeischouw

In mei/juni is als pilot, op verzoek van de afdeling Operationele taken Watersystemen en Waterkeringen, een extra snoeischouw uitgevoerd op trajecten waar het Hoogheemraadschap van Delfland baggert komend baggerseizoen. Hierbij zijn de te baggeren trajecten gecontroleerd op overhangende takken/bomen, die bij de baggerwerkzaamheden in de weg zitten. Er waren 41 constateringen. De evaluatie volgt nog.

7 Integraal toezicht projecten

Onder het begrip 'integraal toezicht projecten' worden projecten verstaan die meerdere jaren toezicht vereisen en/of extra toezicht vergen. Toezicht houden op deze projecten raakt alle taken van Delfland (waterkwaliteit, waterkwantiteit en waterveiligheid). De hierna beschreven activiteiten geven alleen de activiteiten weer die Delfland vanuit de afdeling Toezicht en Handhaving bij dit project heeft uitgevoerd. Voor de complete weergave van de activiteiten

binnen de infrastructurele projecten wordt verwezen naar de 'complexe projecten van derden', die periodiek met de verantwoordelijke portefeuillehouder worden besproken.

7.1 A16 Rotterdam

Binnen het beheersgebied kwamen in 2024 de laatste werken in dit project gereed, waaronder het nieuwe gemaal voor bemaling van het wegpeilvak en een nieuwe inlaat voor polder Schieveen. Afronding van het project zal eind 2025 plaatsvinden.

In het tweede kwartaal van 2025 komt een nieuw te bouwen poldergemaaltje voor bemaling van een peilvak van de Tempel gereed. Door het bedrijf De Groene Boog (DGB) is de tijdelijke pomp die het water verpompte naar de Schie vanuit het wegpeilvak ontmanteld. De buis op de bodem van de binnenboezem moet nog worden verwijderd. De oude afvoersloot naar het tijdelijke gemaal is afgekoppeld van het wegpeilvak en betrokken bij polder Schieveen. DGB is nu begonnen de watergangen op te schonen door verondiepingen te verwijderen, duikers door te spuiten en begroeiing te verwijderen.

7.2 A24 Blankenburgverbinding

De aanleg van de Blankenburgverbinding loopt ten einde. De tunnel ging 7 december 2024 officieel open. Er wordt hard gewerkt aan de overdracht van de assets van Rijkswaterstaat naar Delfland. Hiervoor worden meetgegevens verzameld en verwerkt. Delfland voert vervolgens een controle uit en pakt de eventuele restpunten op die daaruit voortkomen.

7.3 N211 Wippolderlaan

De werkzaamheden voor de reconstructie N211 Wippolderlaan zijn gestart. Op diverse plekken is voorbelasting aangebracht. Naar aanleiding van de voorbelasting kwam bij een aantal primaire watergangen de waterbodem omhoog. Delfland ondernam op basis van deze constatering actie richting de vergunninghouder. Inmiddels zijn de watergangen en de doorstroming ervan weer op orde.

Figuur 2: Opbarsting bodem N211

7.4 Warmtetransportleiding WarmtelinQ

In de zomer van 2024 is geconstateerd dat het meten van onttrokken grondwater niet correct werd geregistreerd. Dit is met Delfland gedeeld. Hierop werd actie ondernomen op basis van deze constatering richting de vergunninghouder. Inmiddels heeft de vergunninghouder de nodige aanpassingen gedaan en wordt weer voldaan aan de afgegeven watervergunning.

Tracé A (Vlaardingen), D (Rijswijk) en E (Den Haag) zijn de enige tracés waar nog werkzaamheden plaatsvinden. Tracé B (Vlaardingen/Delft) is in de afrondende fase. Dit betreft het opschonen en herstellen naar oorspronkelijke staat en kleine aanpassingen aan de watergangen qua profiel. Voor tracé C (Delft/Rijswijk) stelt Gasunie momenteel hun rapportage op; deze volgt naar verwachting voor de zomer van 2025. Na beoordeling van

deze rapportage wordt bekeken of voldaan is aan de huidige watervergunning. Tijdens de werkzaamheden is toezicht gehouden op het werk. Toezicht heeft geen overtredingen van de vergunningsvoorschriften geconstateerd.

Figuur 3: leidingen WarmtelinQ, Rijswijk

8 Regulier en cyclisch toezicht

De afdeling Toezicht en Handhaving voert regulier en cyclisch toezicht uit, zoals de vaarsurveillance, inspectievluchten en toezicht op directe lozingen. In de volgende paragrafen staan de activiteiten die in deze periode van dit jaar plaatsvonden.

8.1 Vaarsurveillance

Vanaf 31 oktober 2024 is het vaarseizoen afgelopen. Vanwege de veelal slechte weersomstandigheden in 2024 is 289 uur aan vaarsurveillance uitgevoerd in plaats van de 550 geplande uren. De 25^e editie van het Varend Corso is voor de deelnemende schippers goed en veilig verlopen. De organisatie was tijdens dit driedaagse evenement tevreden met de inzet van Delfland.

De vraag naar vaarsurveillance op onze vaarwateren wordt steeds groter. In 2024 kreeg Delfland weer een groot aantal overlastmeldingen over te hard varen. Steeds vaker wordt naar de inzet van Delfland gevraagd. Delfland onderzoekt effectievere en efficiëntere manieren om (vaar)gedrag te beïnvloeden, door bijvoorbeeld drones in te zetten.

8.2 Luchtsurveillance

In 2024 zijn tien van de twaalf geplande vluchten uitgevoerd. De vluchten worden altijd gecombineerd met de handhavingsdagen. Tijdens de vluchten zijn in totaal 28 constatering gedaan, waartegen na onderzoek bestuursrechtelijk en/of strafrechtelijk is opgetreden. Dit betreft een breed spectrum aan overtredingen. De meeste hiervan betreffen lozingen vanuit de glastuinbouw op oppervlaktewater en illegale activiteiten op/nabij waterkeringen.

8.3 Veldsurveillance

In het kader van de veldsurveillance zijn vier handhavingsdagen uitgevoerd in 2024. Hiervan is er één uitgevoerd in het kader van nautisch toezicht. Gedurende de drie overige handhavingsdagen vonden 70 onderzoeken plaats, waarbij 18 overtredingen zijn vastgesteld. Deze zijn bestuursrechtelijk of strafrechtelijk afgehandeld. Naar aanleiding van een melding is in de zomer één agrarisch bedrijf aangeschreven. Na hercontrole is geconstateerd dat dit bedrijf voldeed aan de aanschrijving en is geen verdere overtreding waargenomen.

8.4 Afhandeling incidentmeldingen en klantvragen

In 2024 kwamen 1.185 meldingen en klantvragen binnen bij de afdeling Toezicht en Handhaving, waarvan 1.059 zijn afgehandeld. De overige zijn nog in behandeling. De top 5 van gecategoriseerde meldingen (zie tabel 7) is als volgt:

Tabel 7. Meldingen en klantvragen

Type meldingen/vragen	2022	2023	2024
1. Meldingen over lozingen op de watergang	75	108	111
2. Meldingen over olie op het water	97	79	102
3. Meldingen over illegale activiteiten	49	89	73
4. Meldingen over onderhoud (zoals een boom in de watergang, dichtgegroeide sloten, e.d.)	39	79	39
5. Meldingen over wrakken en weesbootjes	14	35	31

Het aantal incidentmeldingen bleef de afgelopen jaren ongeveer hetzelfde, maar er lijkt een verschuiving te zijn in het type melding. Zo is een stijging te zien in meldingen over lozingen en olie op het water. De uitschieter in 2023 'meldingen over onderhoud' is te verklaren, doordat bij het versturen van schouwbriefven (aanschrijvingen voor het onderhoud van watergangen) in dat jaar iets is misgegaan. Delfland kreeg daar veel vragen over.

Een aanzienlijk deel van de meldingen en vragen is geclassificeerd als 'overige' (431) of heeft geen toegewezen categorie (399). Dit maakt het moeilijk om deze meldingen nauwkeurig te interpreteren en te rapporteren.

8.5 Heffingen

Om na te gaan of bedrijven op de juiste manier hun afvalwater meten en bemonsteren om de juiste heffing te bepalen, worden controles uitgevoerd. Bij 27 bedrijven zijn contramonsters genomen en geen bijzonderheden waargenomen.

9 Overige werkzaamheden

Naast de toezicht- en handhavingstaken wordt ingezet op onder andere kennisontwikkeling (door cursussen), de implementatie van een nieuw Boa Registratie Systeem (BRS) en het bevorderen van samenwerking met ketenpartners. In de volgende paragrafen volgt een verdere beschrijving van deze onderwerpen.

9.1 Omgevingswet

Op 1 januari 2024 ging de Omgevingswet in. De medewerkers kregen voor de inwerkingtreding een cursus. Hierin was aandacht voor onder andere de zorgplicht en het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). In maart vond een tweede cursus plaats om een aantal onduidelijkheden in de Omgevingswet te bespreken. De tekst van de Waterschapsverordening wordt als werkbaar ervaren, maar is nog niet volledig. Zo ontbreekt nog een bepaling over grondwateronttrekkingen. De intentie is in de volgende update van de Waterschapsverordening dit op te pakken. Delfland krijgt steeds meer grip op de nieuwe wetten die gelden naast de Waterschapsverordening, met name het Bal. Het kostte in 2024 extra tijd om goed te leren omgaan met de nieuwe wetgeving.

9.2 Wet politiegegevens en Boa Registratie Systeem

In 2022 verplichtte de Autoriteit Persoonsgegevens Delfland om aan de Wet politiegegevens (Wpg) te voldoen. Na een eerste interne audit is een plan van aanpak opgesteld met verbeteracties om compliant te worden. Eén van de acties is het verplicht uitvoeren van interne en externe audits. De komende jaren wordt de organisatie jaarlijks geaudit op de naleving van de Wpg. Tijdens de audit van 2024 is onderzocht of de aanbevelingen van 2023 zijn opgevolgd. De resultaten worden in het eerste kwartaal van 2025 verwacht.

Delfland heeft gekozen om het Boa Registratie Systeem (BRS) in gebruik te nemen. Hiermee kan Delfland de kwaliteit van een proces-verbaal beter borgen en efficiënter werken. Bijkomend voordeel is dat met de ingebruikname een groot deel van de Wpg-eisen zijn geregeld. Ook zal dit het delen van informatie met de partijen in het Wpg-domein stimuleren. Het BRS zal vanaf januari 2025 operationeel zijn.

9.3 Veiligheid

De afdeling Toezicht en Handhaving doet steeds vaker veiligheidsmeldingen. De afdeling is proactief met veiligheid bezig. Dit onderwerp heeft een hoge prioriteit en wordt continu verbeterd. Alle materialen zijn ook dit jaar weer gekeurd en voldoen aan de normen. De veiligheidscoördinator draagt bij aan de ontwikkeling van nieuwe veiligheidsinstructies of het herzien ervan. Doelstelling is dat de afdeling Personeel, Organisatie & Calamiteiten (POC) deze veiligheidsinstructies in het eerste kwartaal van 2025 publiceert.

9.4 Samenwerking met ketenpartners

De samenwerking met de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) en de DC Milieudienst Rijnmond (DCMR) op het gebied van glastuinbouw verloopt nog steeds zeer voorspoedig en positief. Deze samenwerking is cruciaal en van grote meerwaarde bij de handhaving van lekkages (bodempluizen) in de glastuinbouw. Er is intensiever samengewerkt met andere waterschappen rondom de implementatie van de Wpg. Aangezien veel waterschappen eveneens overstappen naar het Boa Registratie Systeem, is besloten om (beleids)teksten en documentatie met elkaar te delen.

In 2024 is een gezamenlijke actie uitgevoerd met de gemeente Westland om weesbootjes te verwijderen. Daarnaast droeg Delfland in goede samenwerking met de gemeente en politie bij aan het toezicht op stremmingen tijdens het Varend Corso.

Als voorbeeld van incidenten, al dan niet tijdens wachtdiensten, heeft de afdeling geholpen bij een lekkende waterleiding in de waterkering bij de Weverskade te Vlaardingen. Ook hebben medewerkers bijgestaan bij diverse branden in het beheergebied.

9.5 Bedrijfssysteem Relieve

In november 2024 is de afdeling Toezicht en Handhaving live gegaan met Relieve 2.0. Dit is een gebruikersvriendelijke versie van Relieve 1.0. Diverse medewerkers van de afdeling Toezicht en Handhaving leverden een bijdrage aan het ontwikkelen en testen van deze module. Dit omdat de afdeling de eerste klant bij de leverancier is die overstapt naar de nieuwe versie. Nog niet alle kinderziekten zijn verholpen.

9.6 Woo-verzoeken

In 2024 zijn in totaal zeven Woo-verzoeken (Wet open overheid) ingediend. Deze betroffen een verzoek voor alle opgelegde lasten onder dwangsom in de glastuinbouw en drie verzoeken voor het inzien van de waterstanden en peilbuizen bij de aanleg van het warmtetransportsysteem WarmtelinQ tussen tracé D (Rijswijk) en E (Den Haag).

10 Inzet innovatieve technieken

Delfland heeft sinds jaar en dag te maken met nieuwe thema's. Ook groeit de vraag naar toezicht. Om het werk efficiënter te kunnen doen en meer met hetzelfde aantal mensen, experimenteert Delfland met een aantal innovaties. In de volgende paragrafen staan de belangrijkste innovatieve technieken.

10.1 Vervolgpilot drones

De pilot drones is in december afgerond. In 2025 worden met de betrokken afdelingen en collega's afspraken gemaakt over hoe we de inzet van drones bij Delfland implementeren.

10.2 eDNA

Deze methodiek heeft Delfland in 2024 een innovatieprijs opgeleverd. Iets waarop we trots zijn. eDNA is inmiddels volledig ingebed binnen het instrumentarium van opsporingsmethoden.

10.3 Data-gedreven werken

Delfland ervaart steeds meer druk op de waterkwaliteit in relatie tot de doelstellingen uit de Kaderrichtlijn Water. Waterkwaliteit heeft daarmee de hoogste prioriteit. Naast de inzet binnen de Risicogestuurde Aanpak zet Delfland in op andere aspecten, zoals grondwateronttrekkingen en overige emissies. Delfland onderzoekt met deskundigheid van collega's Informatievoorziening hoe innovatieve middelen (zoals artificial intelligence) kunnen bijdragen in data-gestuurd werken en toezicht. In juni 2024 werd een inspiratiesessie gehouden over data-gestuurd toezichthouden. Een tweetal opties die daaruit voortkwamen, worden met de afdeling Informatievoorziening uitgewerkt: de schouw en een tool voor capaciteitsplanning.

11 Personeel & bezetting

De afdeling Toezicht en Handhaving had op 31 december 2024 de volgende samenstelling.

- Formatie (toegekende formatieplaatsen): 35,4 fte.
- Bezetting (hoeveel van de toegekende formatieplaatsen is gevuld): 31,8 fte.

De afdeling Toezicht en Handhaving eindigt 2024 met bijna volledige bezetting. Op 1 december 2024 is een handhaver doorgesloopt tot senior handhaver. Verder verwelkomt de afdeling per 1 januari en 1 februari 2025 nieuwe handhavers (in opleiding). In een korte periode heeft de afdeling veel vacatures succesvol weten te vullen ondanks de lastige arbeidsmarkt. De nieuwe medewerkers hebben geen achtergrond bij de waterschappen en hebben daarom een langere inwerkperiode van gemiddeld twee jaar. Daarnaast hebben zij ook tijd nodig om de benodigde opleidingen te volgen.

Aan de leden van de verenigde vergadering

ONDERWERP

Uitvoeringsprogramma 2025 Toezicht en Handhaving

Geachte leden van de verenigde vergadering,

Met deze brief informeren wij u over het Uitvoeringsprogramma 2025 Toezicht en Handhaving (DMS-nummer: 2391400). Het uitvoeringsprogramma geeft een overzicht van de toezicht- en handhavingsactiviteiten die in 2025 worden uitgevoerd om bij te dragen aan de doelstellingen van het Hoogheemraadschap van Delfland.

Prioritering taken toezicht en handhaving

Delfland is genoodzaakt om keuzes te maken in capaciteit en middelen om zo de (wettelijke) taken efficiënt te kunnen uitvoeren, met de juiste prioriteit op basis van risico-inschatting. De speerpunten voor 2025 kwamen tot stand op basis van ervaringen van de afgelopen jaren, bestuurlijke wensen, de input van assetmanagers en de uitkomsten van een risicoanalyse.

De volgende activiteiten krijgen de hoogste prioriteit in 2025.

Waterkwaliteit

Om de doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water te halen, is het nodig om de emissies van gewasbeschermingsmiddelen en voedingsstoffen uit de kassen een halt toe te roepen.

Bij de Risicogestuurde Aanpak prioriteert Delfland de inzet op basis van een aantal risico's, dat zich de afgelopen jaren heeft voorgedaan. Naast de Risicogestuurde Aanpak vindt ook regulier toezicht plaats in de glastuinbouw. Dit kan in het hele gebied zijn. Bij regulier toezicht glastuinbouw worden meldingen opgepakt van inwoners en omgevingsdiensten. Daarnaast worden mogelijke overtredingen in de glastuinbouw opgepakt, die bij de handhavingsdagen en/of luchtsurveillance zijn signaleerd.

In 2025 worden de volgende (nieuwe) punten opgepakt in de glastuinbouw:

- In januari is, naar aanleiding van de trendbreuk, tijdens de teeltwissel een extra meetronde van het oppervlaktewater in het hele reguliere gebied door Aquon uitgevoerd.
- Verbetering van het dashboard 'waterkwaliteit' naar aanleiding van de trendbreuk.
- Meer ogen in het veld. De gebiedsbeheerders binnen Delfland krijgen een verkorte opleiding om te kunnen handelen bij lozingen.
- Extra inzet met DCMR Milieudienst Rijnmond en Omgevingsdienst Haaglanden op nog vier openstaande restpunten uit 2024.
- Voortzetting van inspectievluchten (tien keer), handhavingsdagen (vier keer), signaaltoezicht (meldingen vanuit omgevingsdiensten, e.d.) en acteren op normoverschrijdingen
- Uitbreiding van het aantal markers bij eDNA, zodat meer gewassoorten opgespoord kunnen worden.
- Onderzoek naar het gebruik van satellietbeelden bij opsporing.
- Onaangekondigde surveillance 's avonds en/of het weekend.

Waterveiligheid

De afdeling Operationele taken Watersysteem en Waterkeringen kijkt, tijdens de jaarlijkse inspectie van de waterkeringen, ook naar niet-waterkerende objecten. Wanneer deze illegale objecten worden aangetroffen, zet deze afdeling ze door naar toezicht en handhaving. De

verwachting is dat Delfland, net zoals in andere jaren, zo'n honderd niet-waterkerende objecten controleert.

Waterkwantiteit

Door de droogte in de afgelopen jaren is er landelijk gezien extra aandacht voor grondwateronttrekkingen, vooral voor de berekening van percelen. Het is van belang een beter inzicht te krijgen in de hoeveelheid grondwater die daadwerkelijk wordt onttrokken. Ook in 2025 worden de daadwerkelijk onttrokken hoeveelheden grondwater (tot 10m³/uur) bij tijdelijke projecten met kortstondige bemalingen (bouwputbemalingen e.d.) opgevraagd bij aannemers i.c. opdrachtgevers. De ingewonnen gegevens worden in het Landelijk Grondwater Register ingevoerd. Daarnaast vinden (steekproefsgewijs) controles plaats.

Waterschapsverordening en incidentmeldingen

Het toezicht op geregleerde activiteiten en het signaleren van niet-geregleerde (illegale) activiteiten is een belangrijke taak. Naast deze wel- of niet-geregleerde activiteiten vindt ook toezicht plaats op diverse onderhoudsverplichtingen voor derden en meldingen in het kader van de Waterschapsverordening.

Delfland verleent op jaarbasis circa 1.300 omgevingsvergunningen. Daarnaast worden ongeveer 1.000 meldingen ingediend op basis van de Waterschapsverordening.

De volgende activiteiten hebben in 2025 de hoogste prioriteit:

- Activiteiten in relatie tot grote (infrastructurele) projecten, waaronder:
 - aanpassingen aan provinciale wegen (N211 en N468)
 - warmtetransportleiding WarmtelinQ (warmtetransportleiding Vlaardingen–Den Haag)
 - grotere woningbouwlocaties
- Activiteiten op en rondom waterkeringen, waarbij de focus ligt op:
 - niet-waterkerende objecten
 - toezicht kust
 - zorgplicht primaire keringen
- Registratie (vergunningsplichtige) grondwateronttrekkingen

Delfland ontvangt jaarlijks ongeveer 1.900 incidentmeldingen van inwoners, bedrijven of collega-overheden. Dit zijn onder andere meldingen over onderhoud, vervuilde sloten, lozingen, dode vissen, objecten in de watergang, klachten in relatie tot vaarrecreatie en nog veel meer. Ongeveer de helft van deze meldingen neemt de afdeling Toezicht en Handhaving in behandeling. De overige meldingen pakken andere afdelingen op. Ook in 2025 staat de afdeling Toezicht en Handhaving klaar om deze meldingen binnen de daarvoor gestelde servicenormen af te handelen.

Surveillance

De surveillance omvat de lucht-, vaar- en veldsurveillance. Doelstellingen van de surveillance:

- Vastlegging van de voortgang van projecten.
- Opsporing van overtredingen die aan waterkwaliteit gerelateerd zijn. Opsporing van overtreding van de Waterschapsverordening (onder andere lozingen, graven en dempen).
- Verhoging van het naleefgedrag van vaarvoorschriften door vaarrecreanten.

In 2025 experimenteert Delfland hoe met de inzet van drones een efficiëntieslag is te maken. Bijvoorbeeld door drones toe te passen bij de schouw en het inmeten.

Vervolg

In tussentijdse rapportages wordt de voortgang van de werkzaamheden beschreven.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Dijkgraaf en hoogheemraden van Delfland,
de secretaris,

de dijkgraaf,

ir. P.C. Janssen

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Aan de leden van de verenigde vergadering

ONS KENMERK
2414813
DATUM D&H VERGADERING
1 april 2025

ONDERWERP

Actualisatie Lange Termijn Planning VV 1^e kwartaal 2025

Geachte leden,

Hierbij bieden wij u de actualisatie van de Lange Termijn Planning VV aan. Deze is geactualiseerd vanaf het eerste kwartaal van 2025. Op deze planning zijn de bestuursvoorstellen die ter besluitvorming aan u zullen worden voorgelegd, alsmede informatieve brieven opgenomen.

Deze planning is afhankelijk van actuele ontwikkelingen en voortschrijdende inzichten. Wijzigingen van voorliggende planning zullen met onderbouwing worden toegelicht bij de eerstvolgende actualisatie.

De intentie is dat de volgende Lange Termijn Planningen aan u worden voorgelegd nadat dijkgraaf & hoogheemraden deze heeft vastgesteld in juni, september en december 2025.

De planning en bijbehorende brief worden na vaststelling in dijkgraaf & hoogheemraden in IBabs in overzichten in de map 'Informatieve brieven aan de VV' geplaatst.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Dijkgraaf en hoogheemraden van Delfland,
de secretaris, de dijkgraaf,

ir. P.C. Janssen

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Bijlage: Lange Termijn Planning VV 1^e kwartaal 2025 (DMS 2417950).

Langetermijnplanning VV

2025	Q2		Q3	Q4		Q1 2026	2026
	VV 10-04-2025 Commissies 25-03-2025 26-03-2025 27-03-2025	VV 05-06-2025 Commissies 20-05-2025 21-05-2025 22-05-2025	VV 17-07-2025 Commissies 01-07-2025 02-07-2025 03-07-2025	VV 09-10-2025 Commissies 23-09-2025 24-09-2025 25-09-2025	VV 27-11-2025 Commissies 11-11-2025 12-11-2025 13-11-2025	Q1 2026	
Waterveiligheid	Presentatie N468 Veiligheidsrapportage regionale waterkeringen		Informatieve brief Voortgangsrapportage regionale waterkeringen Informatieve brief Veiligheidsrapportage primaire waterkeringen	Langetermijn financiering HWBP Vaststellen Legger en beleidsregel Delflandsedijk (reserveringszones)			
Waterketen	Besluitvorming Voorkeursalternatief Waterzuivering Vergulde Hand	Informatieve brief handelingsperspectieven vermindering riool overstort		Informatieve brief Uitkomsten klimaatmonitor – Energieneutraal 2025 Collectieve Zuivering – persleiding en gemaal De Lier-Staelduinen	Besluitvorming Strategische visie – Klimaatneutraal Delfland 2025 – Routekaart	Uitkomsten systeemanalyse – Implementatie Europese richtlijnen stedelijk afvalwater Investeringskrediet project Waterzuivering Vergulde Hand	
Waterkwaliteit	Besluitvorming opties bescherming NEZ tegen vraat van rivierkreeften Informatieve brief over trendbreuk waterkwaliteit glastuinbouw	Position paper Glastuinbouw Toelichting op de 100x norm overschrijding Informatieve brief voortgang strategie microverontreinigingen Informatieve brief tussenevaluatie KRW	Voortgangsrapportage Waterkwaliteit Informatieve brief Evaluatie watercoaches	Oostmadeplas - Investeringsplan		Nota vaarbeleid	

	VV 10-04-2025	VV 05-06-2025	VV 17-07-2025	VV 09-10-2025	VV 27-11-2025	Q1 2026
	Commissies 25-03-2025 26-03-2025 27-03-2025	Commissies 20-05-2025 21-05-2025 22-05-2025	Commissies 01-07-2025 02-07-2025 03-07-2025	Commissies 23-09-2025 24-09-2025 25-09-2025	Commissies 11-11-2025 12-11-2025 13-11-2025	
		Informatieve brief nav afdoening motie Waternatuur				
Water- kwantiteit	Informatieve brief over Waterakkoord KWA-DKW	Plan van Aanpak Saneren waterbodems Realisatie gemaal Bergsluis Herinrichting baggerdepot DGL Vlaardingen Informatieve brief voortgang actualisatie baggerbeleid	Implementatie klimaatregels West Nederlandse waterschappen Afwegingskader kansen neerslag hergebruiken vasthouden en bergen	Herijking Uitvoeringsprogramma wateroverlast 2027 Vaststellen Beleidsnota Beperken en voorkomen wateroverlast	Vaststelling Strategie Zoetwater Vaststelling Cluster Peilbesluiten 2025	Actualisatie beleidsregels voor grondwateronttrekking en infiltratie Actualisatie nota Baggeren
Financiën	Controleverordening Nota Activabeleid 2025 Nota Reserves en voorzieningen 2025 Verordening beleids- en verantwoordingsfuncties 2025	Jaarstukken / Jaarrekening 2024 GR Aquon Zienswijze Begroting 2026	BURAP 2025 Kadernota 2026 Kostentoedelingsverordening GR RBG Zienswijze Begroting 2026		Begroting 2026 en Meerjarenraming Verordening zuiverings- en verontreinigingsheffing 2026 Verordening watersysteemheffing 2026 Bestuurlijke P&C Jaarkalender 2026	Wijziging GR en besluitvorming aanpassing GR Aquon
Organisatie en bedrijfsvoering	Reglement van Orde VV en commissies Delfland 2025 Jaarverslagen Bezwaarschriften- en Klachtencommissie Informatieve brief over afdoening motie gebruik PFAS-houdende producten		Brief Calamiteiten Actualisatie Algemene Subsidieverordening (ASV)			

Bijlage 1

Kostentoedelingsverordening watersysteemheffing Delfland 2026

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze verordening wordt verstaan onder:

- a. *gebied van het waterschap*: het gebied dat is aangegeven op de bij het provinciaal reglement van het waterschap <volledige titel reglement, publicatiejaar en -nummer van het Provinciaal Blad> behorende kaart waarin het beheer van watersystemen aan het waterschap is opgedragen;
- b. *glasopstand*: onroerende zaak als bedoeld in artikel 220d, eerste lid, onderdeel b, van de Gemeentewet; heffingplichtige categorieën: de categorieën genoemd in artikel 117, eerste lid, onderdelen a tot en met d, van de Waterschapswet;
- c. *ingezetene*: degene die blijkens de basisregistratie personen bij het begin van het kalenderjaar woonplaats heeft in het gebied van het waterschap en aldaar gebruik heeft van woonruimte;
- d. *kosten verbonden aan het beheer van watersystemen*: belastingopbrengst van de kostendrager watersysteembeheer zoals blijkend uit de begroting van het waterschap;
- e. *natuurterreinen*: ongebouwde onroerende zaken waarvan de inrichting en het beheer geheel of nagenoeg geheel en duurzaam zijn afgestemd op het behoud of de ontwikkeling van natuur. Onder natuurterreinen worden mede verstaan bossen en open wateren met een oppervlakte van ten minste één hectare;
- f. *verharde openbare wegen*: het verharde gedeelte van een openbare weg en de verharde wegdelen die dienstbaar zijn aan de verkeersfunctie van de weg;
- g. *woonruimte*: ruimte die blijkens zijn inrichting bestemd is om als een afzonderlijk geheel te voorzien in woongelegenheid en waarvan de delen blijkens de inrichting van die ruimte niet bestemd zijn om afzonderlijk in gebruik te worden gegeven;
- h. *zakelijk gerechtigden van ongebouwde onroerende zaken, die geen natuurterreinen zijn*: degenen die krachtens eigendom, bezit of beperkt recht het genot hebben van ongebouwde onroerende zaken die geen natuurterreinen zijn in het gebied van het waterschap;
- i. *zakelijk gerechtigden van natuurterreinen*: degenen die krachtens eigendom, bezit of beperkt recht in het gebied van het waterschap het genot hebben van natuurterreinen;
- j. *zakelijk gerechtigden van gebouwde onroerende zaken*: degenen die krachtens eigendom, bezit of beperkt recht het genot hebben van gebouwde onroerende zaken in het gebied van het waterschap.

Artikel 2 Kostentoedeling watersysteembeheer

1. De kosten voor het watersysteembeheer worden als volgt aan de heffingplichtige categorieën toegedeeld:
 - a. 47,00% aan de ingezetenen;
 - b. 2,43% aan de zakelijk gerechtigden van ongebouwde onroerende zaken, niet zijnde natuurterreinen;
 - c. 0,01% aan de zakelijk gerechtigden van natuurterreinen;
 - d. 50,56% aan de zakelijk gerechtigden van gebouwde onroerende zaken;
2. Het aantal hectaren ongebouwde onroerende zaken, niet zijnde natuurterreinen, en het aantal hectaren natuurterreinen wordt bepaald aan de hand van de gegevens zoals die een jaar voorafgaand aan de vaststelling van de kostentoedelingsverordening beschikbaar zijn.

Artikel 3 Kosten van heffing en invordering van de watersysteemheffing en kosten van de verkiezing van de leden van het algemeen bestuur

In afwijking van het bepaalde in artikel 2, eerste lid, worden de kosten van heffing en invordering van de watersysteemheffing (WOZ-kosten en kwijtscheldingskosten) en de kosten van de verkiezing van de leden van het algemeen bestuur van het waterschap zoals opgenomen in de begroting van enig belastingjaar, rechtstreeks toegerekend aan de categorieën ingezetenen en gebouwd van het waterschap.

Artikel 4 Tariefdifferentiatie glasopstanden

Voor onroerende zaken die in hoofdzaak uit glasopstanden bestaan geldt een tariefdifferentiatie als bedoeld in artikel 122, derde lid, onder a, van de Waterschapswet. Het tarief na toepassing van de tariefdifferentiatie is 50% hoger dan het tarief dat blijkt de verordening op de watersysteemheffing geldt voor gebouwde onroerende zaken die niet in hoofdzaak tot woning dienen.

Artikel 5 Tariefdifferentiatie verharde openbare wegen

Voor verharde openbare wegen wordt een tariefdifferentiatie als bedoeld in artikel 122, derde lid, onderdeel b, van de Waterschapswet, toegepast. Het tarief na toepassing van de tariefdifferentiatie is 100% hoger dan het tarief dat blijkt de verordening op de watersysteemheffing voor ongebouwde onroerende zaken, niet zijnde natuurterreinen, geldt.

Artikel 6 Inwerkingtreding en citeertitel

1. De kostentoedelingsverordening watersysteembeheer Delfland 2022, laatstelijk gewijzigd bij besluit van het algemeen bestuur van 18 november 2021, wordt ingetrokken met ingang van de in het derde lid van deze bepaling genoemde datum, met dien verstande dat zij van toepassing blijft op de belastingjaren waarvoor zij heeft gegolden.
2. Deze verordening treedt in werking op de dag na die van haar bekendmaking.
3. Deze verordening vindt voor het eerst toepassing in het belastingjaar dat aanvangt op 1 januari 2026.
4. Deze verordening wordt aangehaald als Kostentoedelingsverordening watersysteemheffing Delfland 2026.

MEMO

Aan : de leden van de commissie Bestuur, Financiën en Organisatie
Van : Ilona Elfferich / Danny van der Plas
Onderwerp : begeleidende memo concept kostentoedelingsverordening 2026
Datum : 24 april 2025
Nummer : 2428684

Afgelopen februari heeft de Eerste Kamer ingestemd met het wetsvoorstel voor een nieuw belastingstelsel. Deze wet gaat in per 1 januari 2026. De wetswijziging heeft gevolgen voor de wijze waarop de kosten worden toegedeeld aan de categorieën binnen het watersysteem: ingezetenen, gebouwd, ongebouwd en natuur. De verdeling heeft weer gevolgen voor de watersysteemheffingen. Ter voorbereiding zijn in de informatieve VV van 20 februari 2025 de AB-leden van Delfland over het nieuwe belastingstelsel geïnformeerd.

De toedeling van de kosten aan de categorieën wordt geregeld in de kostentoedelingsverordening watersysteemheffing Delfland. Deze moet worden herzien. De ontwerp-kostentoedelingsverordening watersysteemheffing Delfland 2026 ligt per heden voor zes weken ter inzage.

Voor beeldvorming wordt de ontwerp-kostentoedelingsverordening watersysteemheffing Delfland 2026 geagendeerd in de commissie BFO van 22 mei 2025. In de commissie kan de inhoudelijk discussie worden gevoerd over de keuzes die zijn gemaakt. In aanloop naar de commissie kunnen schriftelijk technische vragen worden gesteld. De deadline daarvoor is 9.00u 's ochtends, 13 mei 2025. De beantwoording van de technische vragen vindt eveneens schriftelijk plaats. Deze wordt uiterlijk 16 mei 2025 in iBabs geplaatst.

Na de termijn van terinzagelegging wordt de kostentoedelingsverordening watersysteemheffing Delfland 2026 voor besluitvorming aangeboden aan de VV van 17 juli 2025. Voorafgaand aan de VV wordt de kostentoedelingsverordening watersysteemheffing Delfland 2026 behandeld in de commissie BFO van 3 juli 2025.

Samenvattend

Ter inzagelegging	Heden tot begin juni 2025
Schriftelijke technische vragen indienen	13 mei 2025 (uiterlijk 9.00 uur)
Beantwoording schriftelijke technische vragen (iBabs)	16 mei 2025
Commissie BFO – beeldvorming	22 mei 2025
Commissie BFO	3 juli 2025
Besluitvorming in VV	17 juli 2025

Toelichtende notitie bij kostentoedelingsverordening 2026

Versie: 1, d.d. 9 april 2025

1 Inleiding

Het belastingstelsel is in 2009 voor het laatst grondig gewijzigd. Al vrij snel na invoering kwam er kritiek vanuit de agrarische sector. Het belangrijkste knelpunt bij de watersysteemheffing – waarmee de kosten van waterveiligheid, voldoende en schoon oppervlaktewater worden gedekt – is de onredelijke invloed die de hoge waarde van wegen en spoorwegen heeft op de tarieven van de eigenaren van onbebouwde grond. Vooral de agrarische sector wordt daardoor benadeeld. Bij het huidige belastingstelsel worden de kosten voor een belangrijk deel verdeeld op basis van waarde: de waarde van grond, gebouwen etc. Een tweede knelpunt binnen de watersysteemheffing betreft de onmogelijkheid om te komen tot een gelijkmatige lastenontwikkeling voor woningen en andere gebouwen, omdat hetzelfde tarief moet worden gehanteerd, terwijl de WOZ-waarden zich verschillend ontwikkelen.

Na een paar vruchteloze reparatiepogingen is in 2019 door een stuurgroep van alle waterschappen een traject gestart om te komen tot een nieuw belastingstelsel waarin in ieder geval deze twee knelpunten binnen de watersysteemheffing worden opgelost. Dit traject heeft uiteindelijk geleid tot het in procedure brengen van een wetsvoorstel in december 2020. Na consultatie, advies van de Raad van State en het aannemen van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer heeft in februari 2025 ook de Eerste Kamer ingestemd met het wetsvoorstel voor een nieuw belastingstelsel. Deze wet gaat in per 1 januari 2026.

In de informatieve VV van 20 februari 2025 zijn de AB-leden van Delfland over het nieuwe belastingstelsel geïnformeerd. De Unie van Waterschappen hebben een presentatie gehouden over het proces en de veranderingen binnen de watersysteemheffing en de zuiverings- en verontreinigingsheffing als gevolg van de wetswijziging. Door Delfland is een presentatie gehouden over de gevolgen op de belastingtarieven indien de begroting 2025 in het nieuwe belastingstelsel zou zijn gemaakt.

De wetswijziging heeft gevolgen voor de wijze waarop de kosten worden toegedeeld aan de categorieën (dit zijn ingezetenen, gebouwd, ongebouwd en natuur) binnen het watersysteem. De verdeling heeft weer gevolgen voor de watersysteemheffingen.

De toedeling van de kosten wordt geregeld in de kostentoedelingsverordening. Deze notitie gaat hier verder op in.

2 Wijzigingen binnen de watersysteemheffing

De belangrijkste wijzigingen in de watersysteemheffing zijn:

- nieuwe kostentoedelingsmethode (Methode Gebiedskenmerken);
- tariefdifferentiatie verharde openbare wegen maximaal 100% (huidig 400%);
- aparte tarieven voor woningen en niet-woningen binnen categorie gebouwd;
- tariefdifferentiatie voor wateraanvoer als plusvoorziening.

In het huidige systeem vindt de kostentoedeling aan de categorieën gebouwd, ongebouwd en natuur plaats op basis van hun onderlinge waarde verhouding. In de nieuwe situatie gebeurt dit op basis van gebiedskenmerken.

Om de kostentoedeling te bepalen op basis van gebiedskenmerken, wordt in de eerste fase een technische (rekenkundige) exercitie uitgevoerd. Aan de hand van een rekenmodel worden

de gebiedskenmerken ingevuld en de percentages van de kostentoedeling worden berekend. Alleen het percentage voor ingezetenen (bestuurlijk bepaald) wordt handmatig ingevuld. De tweede fase is de bestuurlijke fase. Als het algemeen bestuur vindt dat de rekenkundige berekening van de kostenaandelen ongebouwd, natuur en gebouwd het profijtbeginsel niet goed representeren, dan bestaat de mogelijkheid om hiervan af te wijken binnen de toegestane bandbreedtes (tot maximaal 25%). Dergelijke afwijkingen moeten wel worden onderbouwd aan de hand van gebiedskenmerken. Het is belangrijk om hier zorgvuldig over na te denken, omdat een gebiedskenmerk in principe blijvend is en niet van jaar op jaar kan worden gewijzigd.

De Tweede Kamer heeft over het gebruik van gebiedskenmerken een motie aangenomen die de minister vraagt om scherp toezicht te houden hoe waterschappen gebiedskenmerken toepassen en waar nodig aan te sturen. De minister heeft toegezegd het gebruik van gebiedskenmerken en de motivering daarbij te gaan monitoren.

3 Werking systeem kostentoedelingsverordening

De toedeling van kosten aan de vier categorieën vindt stapsgewijs plaats:

1. Rechtstreekse kostentoerekening
2. Solidariteitsbeginsel
3. Profijtbeginsel
4. Tariefdifferentiatie

Stap 1. Rechtstreekse kostentoerekening

Deze stap blijft ongewijzigd. Ook de nieuwe wet biedt de mogelijkheid om enkele kosten volledig aan één categorie toe te delen: kosten van heffing en invordering en kosten van verkiezingen. Dit is geen verplichting; dit is een bestuurlijke keuze (Waterschapswet art 120 lid 1).

In de voorliggende kostentoedelingsverordening 2026 is de huidige wijze van toerekenen gehandhaafd: de kosten voor heffing en invordering (WOZ-gegevens) worden rechtstreeks toegerekend aan categorie gebouwd en kosten van kwijschelding en verkiezingen rechtstreeks aan de categorie ingezetenen.

Stap 2. Solidariteitsbeginsel

De resterende kosten na stap 1 worden aan de belastingplichtige categorieën toegedeeld. Als eerste worden kosten toegerekend aan de categorie ingezetenen. Het aandeel in de totale kosten (%) wordt bepaald aan de hand van de gemiddelde inwonerdichtheid per km². Voor de toedeling aan de categorie ingezetenen hanteert de Waterschapswet de volgende bandbreedtes (art. 120, lid 2):

Wettelijke bandbreedte	
Inwoners per km ²	Procentuele toedeling
0 – 500	20% – 30%
501 – 1.000	31% – 40%
> 1.000	41% – 50%

Het algemeen bestuur kan de genoemde maximumpercentages met 10% verhogen tot respectievelijk 40, 50 en 60%. Nieuw is dat gebruik van deze extra ruimte op basis van gebiedskenmerken moet worden gemotiveerd. In de huidige kostentoedelingsverordening 2022 is uitgegaan van een aandeel van 47% voor de categorie ingezetenen. In de voorliggende kostentoedelingsverordening 2026 wordt dit percentage gehandhaafd.

Stap 3. Profijtbeginsel

Nadat het kostenaandeel voor de ingezetenen is bepaald, worden de resterende kosten toegedeeld aan de overige drie categorieën. In de huidige wet gebeurt dit op basis van hun onderlinge economische waarde. In de nieuwe wet vindt toedeling plaats op basis van gebiedskenmerken:

- aantal ha ongebouwd per 1.000 inwoners;
- aantal ha natuur per 1.000 inwoners.

De categorie gebouwd is de resultante van de andere drie categorieën.

In onderstaande tabel worden de nieuwe percentages weergegeven met de huidige ter vergelijking.

Percentages per categorie		
	Nieuwe %	Huidige %
A ingezetenen	47,00%	47,00%
	rekenkundig aandeel	
B ongebouwd	2,43%	4,06%
C natuur	0,01%	0,01%
D gebouwd	50,56%	48,93%

Het percentage ingezetenen is handmatig op 47% gezet. De andere drie percentages worden rekenkundig bepaald op basis van de gebiedskenmerken natuur en ongebouwd.

Stap 4. Tariefdifferentiatie

De tarieven voor de categorieën gebouwd, ongebouwd en natuurterreinen gelden voor het gehele beheersgebied van Delfland. De Waterschapswet biedt het algemeen bestuur de mogelijkheid om in beperkte mate de tarieven te differentiëren voor bepaalde onroerende zaken. De meeste blijven ongewijzigd in het nieuwe belastingstelsel, één wijzigt en twee zijn nieuw:

1. ongewijzigd: voor buitendijks gelegen onroerende zaken: maximaal 75% lager;
2. ongewijzigd: voor onroerende zaken die blijkens de legger als waterberging worden gebruikt: maximaal 75% lager;
3. ongewijzigd: voor onroerende zaken in bemalen gebieden: maximaal 100% hoger;
4. ongewijzigd: voor onroerende zaken in hoofdzaak bestaande uit glasopstanden: maximaal 100% hoger;
5. gewijzigd: voor onroerende zaken in hoofdzaak bestaande uit verharde openbare wegen: maximaal 100% hoger (dit is nu nog 400%);
6. nieuw: tariefdifferentiatie voor wateraanvoer als plusvoorziening maximaal 100%;
7. nieuw: verplichte tariefdifferentiatie woningen en niet-woningen op basis van het verschil in waardeontwikkeling.

In de huidige kostentoedelingsverordening 2022 wordt alleen de tariefdifferentiatie verharde wegen toegepast. Deze is maximaal op 400% gezet. In de voorliggende kostentoedelingsverordening 2026 is de opslag ook maximaal, te weten 100%.

Daarnaast heeft het college besloten om tariefdifferentiatie voor glasopstanden toe te gaan passen. Hiervoor heeft het college een aantal overwegingen (niet limitatief):

- de toegenomen kosten voor het programma waterkwaliteit. Dan gaat het om controles en metingen van de waterkwaliteit, monsternames etc.;
- de extra kosten in het kader van de handhaving in de glastuinbouwpolders. Dan hebben we het over polder-gestuurde en risicogestuurde aanpak, personeelsuitbreiding die daarvoor nodig is, e.d.;
- het is gewenst om (een deel van) die kosten toe te rekenen aan de glastuinbouw.

In de voorliggende kostentoedelingsverordening 2026 is de opslag glasopstanden 50%.

4 Uitwerking Delfland

In deze paragraaf wordt de toepassing van dit systeem uitgewerkt voor Delfland. Hiervoor wordt de door de VV vastgestelde begroting 2025 en MJR 2026-2029 gebruikt als basis. Wij hebben voor de uitwerking de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- het zoveel mogelijk gelijk houden van de heffingen en inherent daaraan de lasten per profiel ten opzichte van de begroting 2025;
- in de begroting 2025 is gebruik gemaakt van de inzet van de tariefdempingsreserve watersysteem. De onttrekking uit deze reserve wordt aangepast als dat nodig is om het eerste uitgangspunt te realiseren;
- de beleidskeuzes uit de kostentoedelingsverordening 2022 zijn gehandhaafd, behalve:
 - o waar de wet wijzigt, zoals de tariefdifferentiatie wegen;
 - o voor glasopstanden: het college past 50% opslag toe;
- verder is het een rekenkundige (=beleidsarme) uitwerking.

In de volgende tabel worden de huidige tarieven uit de begroting 2025 (bovenste deel) vergeleken met de tarieven als het nieuwe belastingstelsel wordt toegepast.

Begroting 2025 - MJR26-29	2025	2026	2027	2028	2029
Ingezetenen	134,94	139,65	141,85	141,71	144,76
Ongebouwd	97,87	124,88	151,78	171,13	171,84
Wegen (opslag 400% op ongebouwd)	489,35	624,40	758,90	855,65	859,20
Natuur	4,60	4,74	4,99	5,19	5,53
Gebouwd	0,0267%	0,0266%	0,0266%	0,0264%	0,0253%

Tarieven nieuw belastingstelsel	2025	2026	2027	2028	2029
Ingezetenen	134,94	139,65	141,85	141,71	144,76
Ongebouwd	97,80	124,80	151,95	166,37	167,05
Wegen (opslag 100% op ongebouwd)	195,60	249,60	303,90	332,74	334,10
Natuur	4,59	4,78	5,00	5,17	5,19
Gebouwd woningen	0,0279%	0,0273%	0,0271%	0,0267%	0,0255%
Gebouwd niet-woningen	0,0289%	0,0293%	0,0303%	0,0310%	0,0309%

Opmerkingen bij de tabel.

- Omdat het percentage ingezetenen onveranderd 47% blijft, blijft ook het tarief gelijk.
- De tarieven voor ongebouwd en natuur kunnen we de eerste drie jaar vrijwel gelijk houden door de inzet van de tariefdempingsreserve watersysteem. Omdat het percentage ongebouwd daalt van 4,06% naar 2,43% is vanuit de reserve € 1,8 miljoen minder nodig om de tarieven gelijk te houden. Vanaf 2028 daalt het tarief zelfs zonder inzet van de tariefdempingsreserve.
- Het tarief voor wegen daalt doordat de opslag teruggaat van 400% naar 100%.
- Het tarief voor gebouwd is moeilijk te vergelijken, omdat er twee afzonderlijke tarieven voor in de plaats komen. Wel valt op dat beide tarieven hoger liggen dan het huidige tarief. Dat komt doordat het percentage toerekening toeneemt van 48,93% in de huidige kostentoedelingsverordening 2022 naar 50,56% in de voorliggende kostentoedelingsverordening 2026.

- Voor de glasopstanden wordt het tarief gebouwd niet-woningen door de tariefdifferentiatie met 50% verhoogd naar 0,0434%.

In de volgende tabel worden de lasten per profiel gepresenteerd. Het bovenste deel toont de lasten per profiel uit de huidige begroting 2025 en MJR 2026-2029. Het middelste deel laat zien hoe de lasten per profiel eruit zien bij toepassing van het nieuwe belastingstelsel. Het onderste deel laat de verschillen zien tussen beide.

Het grootste verschil zien we logischerwijs terug in het profiel waar de opslag verharde wegen daalt van 400% naar 100% gaat: de openbare landweg. Verder is zichtbaar dat vanaf 2028 de lasten voor het veeteeltbedrijf en het agrarisch bedrijf dalen. Tot slot nemen de lasten beperkt toe voor alle profielen waarin de categorie gebouwd voorkomt, behalve voor de glastuinbouw. Door de tariefdifferentiatie gaan die meer betalen.

Lasten per profiel begroting 2025 - MJR26-29	2025	2026	2027	2028	2029
Aleenwonend, geen eigenaar	242	253	259	266	276
Meer personen, geen eigenaar	458	479	495	514	539
alleenwonend, woning woz-waarde 250K	309	319	326	332	340
alleenwonend, woning woz-waarde 370K	341	351	358	364	370
alleenwonend, woning woz-waarde 500K	376	386	392	398	403
meer personen, woning WOZ-waarde 250K	524	545	561	580	603
meer personen, woning WOZ-waarde 370K	556	577	593	612	633
meer personen, woning WOZ-waarde 500K	591	612	628	646	666
bedrijfspand, woz-waarde 5 mln., 100 v.e.	12.090	12.630	13.085	13.742	14.421
Veeteeltbedrijf, 40 hectare	3.915	4.995	6.071	6.845	6.874
Agrarisch bedrijf, 60 hectare, WOZ-waarde 520k	6.011	7.631	9.245	10.405	10.442
Glastuinbouwbedrijf, woz-waarde 0,4 mln., 1 ha	429	445	459	478	496
Glastuinbouwbedrijf, woz-waarde 1,125 mln., 3 ha	1.268	1.316	1.357	1.415	1.469
Openbare landweg, 25 hectare	12.234	15.610	18.973	21.391	21.480
Eigenaar natuurterrein, 25 hectare	115	119	125	130	138

Lasten per profiel nieuw belastingstelsel	2025	2026	2027	2028	2029
Aleenwonend, geen eigenaar	242	253	259	266	276
Meer personen, geen eigenaar	458	479	495	514	539
alleenwonend, woning woz-waarde 250K	312	321	327	333	340
alleenwonend, woning woz-waarde 370K	346	354	360	365	371
alleenwonend, woning woz-waarde 500K	382	389	395	399	404
meer personen, woning WOZ-waarde 250K	527	547	562	581	603
meer personen, woning WOZ-waarde 370K	561	580	595	613	634
meer personen, woning WOZ-waarde 500K	597	615	630	648	667
bedrijfspand, woz-waarde 5 mln., 100 v.e.	12.200	12.665	13.110	13.757	14.431
Veeteeltbedrijf, 40 hectare	3.912	4.992	6.078	6.655	6.682
Agrarisch bedrijf, 60 hectare, WOZ-waarde 520k	6.018	7.630	9.258	10.121	10.156
Glastuinbouwbedrijf, woz-waarde 0,4 mln., 1 ha	496	515	534	559	580
Glastuinbouwbedrijf, woz-waarde 1,125 mln., 3 ha	1.456	1.511	1.569	1.641	1.705
Openbare landweg, 25 hectare	4.890	6.240	7.598	8.319	8.353
Eigenaar natuurterrein, 25 hectare	115	120	125	129	130

Verschillen (nieuw minus huidig)	2025	2026	2027	2028	2029
Aleenwonend, geen eigenaar	0	0	0	0	0
Meer personen, geen eigenaar	0	0	0	0	0
alleenwonend, woning woz-waarde 250K	3	2	1	1	1
alleenwonend, woning woz-waarde 370K	4	3	2	1	1
alleenwonend, woning woz-waarde 500K	6	4	3	2	1
meer personen, woning WOZ-waarde 250K	3	2	1	1	1
meer personen, woning WOZ-waarde 370K	4	3	2	1	1
meer personen, woning WOZ-waarde 500K	6	4	3	2	1
bedrijfspand, woz-waarde 5 mln., 100 v.e.	110	35	25	15	10
Veeteeltbedrijf, 40 hectare	-3	-3	7	-190	-192
Agrarisch bedrijf, 60 hectare, WOZ-waarde 520k	7	-1	13	-284	-286
Glastuinbouwbedrijf, woz-waarde 0,4 mln., 1 ha	67	69	75	80	84
Glastuinbouwbedrijf, woz-waarde 1,125 mln., 3 ha	187	195	212	226	237
Openbare landweg, 25 hectare	-7.344	-9.370	-11.375	-13.073	-13.128
Eigenaar natuurterrein, 25 hectare	0	1	0	-1	-9

aan de leden van de verenigde vergadering

ONS KENMERK
2405473
DATUM D&H VERGADERING
18-03-2025

ONDERWERP

Onderzoeksplan 2025

Geachte leden,

Hierbij bieden wij u het onderzoeksplan 2025 aan. Het onderzoeksplan is vastgesteld door het college van D&H en wordt ter informatie aangeboden aan de verenigde vergadering conform artikel 2 lid 3 van de controleverordening van Delfland.

U vindt het onderzoeksplan als bijlage bij deze brief.

Hoogachtend,
Dijkgraaf en hoogheemraden van Delfland,
de secretaris, de dijkgraaf,

ir. P.C. Janssen

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Bijlage: Onderzoeksplan Delfland 2025

Onderzoeksplan Delfland 2025

Afdeling:
Concerncontrol & Auditing

Hoogheemraadschap van
Delfland

DMS 2405493

Inhoudsopgave

1. Managementsamenvatting	2
1.1 Onderzoeken 2025.....	2
1.2 Rechtmatigheidsverantwoording	2
1.3 Werkzaamheden ten behoeve van de jaarrekeningcontrole.....	2
2. Inleiding	3
2.1 Algemeen.....	3
2.2 Relevante ontwikkelingen	3
2.3 Doorontwikkeling interne audit	3
3. Onderzoeken 2025	4
3.1 Inleiding	4
3.2 Uitgevoerde onderzoeken in 2024	4
3.3 Uit te voeren onderzoeken 2025	4
3.4 Ondersteuning bij audits	6
4. Invoering rechtmatigheidsverantwoording	6
5. Werkzaamheden ten behoeve van de jaarrekeningcontrole 2025.....	7
5.1 Verbijzonderde interne controles.....	7
5.2 Risicoanalyse.....	7
Bijlage 1 Risicoanalyse jaarrekening 2025	8

1. Managementsamenvatting

In voorliggend Onderzoeksplan Delfland 2025 zijn de uit te voeren onderzoeken en de belangrijkste overige werkzaamheden van interne audit opgenomen voor 2025. Dit onderzoeksplan wordt vastgesteld door het college van D&H en ter informatie doorgestuurd naar de VV.

1.1 Onderzoeken 2025

Deze onderzoeken zijn bedoeld om specifieke vragen vanuit een onafhankelijke positie te beantwoorden. De onderzoeken worden in hoofdstuk 3 nader toegelicht.

	Onderwerp	Korte toelichting
1	<i>ITIL4 – servicewaardenketen</i>	Onderwerp van deze audit is de Information Technology Infrastructure Library (ITIL4) servicewaardenketen en de processen die daarvoor zijn ingericht. De diepgang beperkt zich tot een nulmeting naar opzet en bestaan van deze processen.
2	<i>Datamanagement</i>	De audit richt zich op het onderzoeken van de betrouwbaarheid van data binnen Delfland, met nadruk op de processen van dataverzameling, validatie, verwerking en rapportage. Het doel is om inzicht te geven in de huidige staat van datamanagement.
3	<i>Effectiviteit en efficiency inkoopproces</i>	Voorafgaand een inkoop plaatsvindt dient er een inkoopintakeformulier ingevuld te worden. Op basis hiervan wordt bepaald of er aanvullende voorwaarden gesteld worden aan het te volgen inkoopproces. Het onderzoek zal zich richten op de effectiviteit en efficiency van dit instrument.
4	<i>Financiële bijdragen</i>	Onderzoek heeft betrekking op bijdragen die te kwalificeren zijn als subsidieverstrekkingsen en is verbeteringsgericht. Het doel is om inzicht te verkrijgen in hoeverre er rapportage en monitoring plaatsvindt over de besteding van de middelen en de realisatie van gemeenschappelijke doelen.
5	<i>Interne Wpg audit 2025</i>	Op basis van de Wet politiegegevens (Wpg) dient Delfland interne audits uit te voeren op de naleving van deze wet. Deze audit richt zich op de invoering van het Boa Registratie Systeem in 2025 en de overige verbetermaatregelen.
6	<i>Interne IB&P audit 2025</i>	Het opnemen van deze interne audit sluit aan bij jaardoel 10 t.a.v. informatiebeveiliging & privacy (IB&P) van de directie. Ook ligt er vanuit het Waterschapshuis een voorstel om jaarlijks een IB&P audit uit te voeren o.b.v. de auditplicht in de Baseline Informatiebeveiliging overheid (BIO2).
7	<i>Onkostendeclaraties dagelijkse bestuurders</i>	In de gedragscode integriteit voor algemeen en dagelijks bestuurders is opgenomen dat de onkostendeclaraties van dagelijks bestuurders worden gepubliceerd. Dit jaarlijks onderzoek toetst of deze verantwoording juist en volledig is.

Tabel 1: Onderzoeksonderwerpen 2025

1.2 Rechtmatigheidsverantwoording

Interne audit zal in 2025 de volgende documenten opstellen en door verschillende gremia laten vaststellen: normenkader, toetsingskader, controleverordening, controleplan rechtmatigheid en formats voor interne controlewerkzaamheden.

1.3 Werkzaamheden ten behoeve van de jaarrekeningcontrole

De jaarlijks terugkerende activiteiten bestaan voornamelijk uit financial audits en hebben een sterke koppeling met de accountantscontrole van de jaarrekening. Deze werkzaamheden zijn gericht op getrouwheid en financiële rechtmatigheid. In 2025 zijn de volgende processen en jaarrekeningposten geselecteerd om te controleren:

- Waterschapsbelastingen
- Van bestellen tot betalen
- Verkoop van overige goederen
- Salarissen
- Bijdragen aan derden
- Diensten voor derden

- Afschrijvingskosten
- Mutaties reserves
- Rechtmatigheid inkopen

Deze werkzaamheden ten behoeve van de jaarrekeningcontrole 2025 zullen veelal uitgevoerd of gecoördineerd worden vanuit Interne audit. In hoofdstuk 4 is de risicoanalyse en ook de planning van de belangrijke rapportagemomenten opgenomen. De uitgangspunten en uitkomsten van de uitgevoerde risicoanalyse is opgenomen in bijlage 1.

2. Inleiding

2.1 Algemeen

Dit onderzoeksplan is de operationele uitwerking van het Controleprotocol en het Auditstatuut. Ter toelichting: het controleprotocol richt zich op het proces van de controle voor de jaarrekening door de accountant. In het auditstatuut wordt het strategisch kader geboden voor de invulling van het auditproces van Delfland.

Dit onderzoeksplan gaat niet alleen in op de jaarrekening gerelateerde onderzoeken, maar ook op de algehele interne beheersing van de bedrijfsprocessen. Er vindt afstemming plaats binnen de organisatie over de te onderzoeken onderwerpen. De doelstelling van deze audits kunnen variëren van het verkrijgen van inzicht in de kwaliteit van de interne beheersing, de naleving van wet- en regelgeving tot het adviseren om een proces te optimaliseren om de doelstellingen van de organisatie te behalen.

De scope van de onderzoeken is breder dan alleen financiële processen. In dit onderzoeksplan kunnen ook onderzoeken in het kader van de informatiebeveiliging vanuit de Baseline Informatiebeveiligingsbeleid Overheid (BIO/BIO2), CyberSecurity ImplementatieRichtlijn (CSIR) en de privacy vanuit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Wet politiegegevens (Wpg) worden opgenomen.

2.2 Relevante ontwikkelingen

Op dit moment zijn er verschillende ontwikkelingen binnen en buiten Delfland die hun weerslag op korte of langere termijn hebben op de te onderzoeken onderwerpen:

Rechtmatigheidsverantwoording

Met ingang van het verantwoordingsjaar 2025 zal het college van dijkgraaf en hoogheemraden verantwoording moeten afleggen over de financiële rechtmatigheid. In 2024 is het college en de verenigde vergadering geïnformeerd over de te nemen besluiten. Deze zijn verwerkt in de controleverordening en de verordening op de beleids- en verantwoordingsfunctie. Het normenkader financiële rechtmatigheid 2025 zal eerder in het jaar aangeboden worden aan de verenigde vergadering ter vaststelling.

Nieuwe verslaggevingsvoorschriften

De nieuwe verslaggevingsregels (Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen; het BBVW) zijn van toepassing op het begrotings- en verslaggevingsjaar 2025.

Personeelwisseling interne audit

Halverwege 2024 heeft een ervaren interne auditor, als gevolg van het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, Delfland verlaten. Eind 3^e kwartaal is deze positie opgevuld met een operational auditor. Een aantal onderzoeken hebben hierdoor in de afronding helaas wel vertraging opgelopen.

2.3 Doorontwikkeling interne audit

Het Ambition Model van het Instituut van Internal Auditors (IIA), de beroepsgroep, wordt gebruikt om de interne auditfunctie verder door te ontwikkelen. Voor een aantal deelonderdelen van dit model zal de stap van volwassenheidsniveau 2 naar 3 gezet worden door een aantal geformuleerde acties in 2025 uit te voeren. Gedacht kan worden aan het opstellen van een audithandboek om werkprocessen verder te structureren en te formaliseren.

3. Onderzoeken 2025

3.1 Inleiding

Wanneer wij spreken over een onderzoek dan hebben wij het over onderzoeken die een andere scope hebben dan de jaarrekeningcontrole van de accountant.

Naast de financial audits hebben wij ook audits opgenomen gericht op informatiebeveiliging en privacy. Deze audits zijn afdeling of proces overstijgend. De Chief Information Security Officer (CISO) en Functionaris Gegevensbescherming (FG) zullen veelal betrokken worden bij dit soort audits.

Daar waar mogelijk wordt bij de uitvoering van de onderzoeken de samenwerking gezocht met de andere hoogheemraadschappen Rijnland (HHR) en Schieland (HHSK). Hierbij kan o.a. worden gedacht aan de opvolging van bevindingen uit de gezamenlijke IT-audits op het financieel administratief systeem en de personeel- en salarisadministratie.

3.2 Uitgevoerde onderzoeken in 2024

De volgende onderzoeken zijn in 2024 afgerond:

Onderwerp
Onkostendeclaraties dagelijks bestuur 2023
Actualiseren frauderisicoanalyse
Begeleiding externe audit Wpg

Tabel 4: Afgeronde onderzoeken

De volgende onderhanden onderzoeken zijn onderhanden:

Onderwerp
Wijzigingsbeheer procesautomatisering
Leveranciersmanagement SAAS-oplossingen
Opvolging adviezen centrale salarisadministratie en functioneel beheer (CSF)

Tabel 5: onderhanden onderzoeken

3.3 Uit te voeren onderzoeken 2025

Hieronder zijn de onderzoeken voor 2025 opgenomen die niet in het kader van de jaarrekeningcontrole worden uitgevoerd.

1. ITIL4 – servicewaardeketen
De scope van deze IT-audit is de Information Technology Infrastructure Library (ITIL4) servicewaardeketen, met een focus op de tien processen die daarvoor recent zijn ingericht. De diepgang beperkt zich tot een nulmeting o.b.v. een onderzoek naar de opzet en het bestaan, inclusief onderlinge interactie, van deze processen. Het uitgangspunt is daarbij dat alle processen op 1 januari 2025 zijn vastgesteld, gepubliceerd (in Mavim) en geïmplementeerd. De audit wordt uitgevoerd vanuit het principe van waarderend onderzoek. De doelstelling is om inzicht verstrekken aan de Chief Information Officer (CIO) (opdrachtgever) of de opzet functioneert zoals deze is bedacht en er tijdens de verslagperiode volgens de beschreven processen is gewerkt en hoe dat bevalt. Aanvullend daarop is de vraag of hiermee volwassenheidsniveau 3 van het Capability Maturity Model Integratie is bereikt. Uitgangspunt is hierbij dat een consistente, voorspelbare en betrouwbare dienstverlening wordt bereikt als er gestandaardiseerde procedures zijn ingevoerd en variaties hierin zijn geïdentificeerd en worden voorkomen.

2. Datamanagement

Binnen Delfland zijn er signalen dat de betrouwbaarheid van data niet altijd gewaarborgd is, wat kan leiden tot inefficiënties en verkeerde besluitvorming. Dit onderzoek richt zich op de betrouwbaarheid van data binnen Delfland, met nadruk op de processen van dataverzameling, validatie, verwerking en rapportage. Het doel is om inzicht te geven in de huidige staat van datamanagement en aanbevelingen te doen voor verbeteringen die de kwaliteit en betrouwbaarheid van de data kunnen versterken.

3. Effectiviteit en efficiency inkoopproces

Voorafgaand een inkoop plaatsvindt dient er een inkoopintakeformulier ingevuld te worden door de inkoopbehoefte. Op basis van dit formulier wordt bepaald of er aanvullende voorwaarden gesteld worden aan het te volgen inkoopproces.

Het inkoopintakeformulier is in 2024 aangepast. Voorheen werd er een Excel document gehanteerd. Dat is nu web-based (Mecell). De inkoopbehoefte wordt nu door het formulier geleid en krijgt toelichting bij die velden die ingevuld dienen te worden. Waar voorheen minder duidelijk was welke cellen in Excel optioneel waren.

Het onderzoek is o.a. gericht op de effectiviteit en efficiency van dit instrument.

4. Financiële bijdragen

Delfland draagt financieel bij aan initiatieven en aan verschillende samenwerkingsverbanden om gemeenschappelijke doelen te bereiken. Als er sprake is van gemeenschappelijke doelen die breder zijn dan de wettelijke taken dan is er sprake van subsidieverstrekking. Delfland verstrekt echter financiële bijdragen veelal door middel van samenwerkingsovereenkomsten om deze bredere gemeenschappelijke doelen te realiseren.

Het onderzoek heeft betrekking op bijdragen die te kwalificeren zijn als subsidieverstrekingen en is verbeteringsgericht. Het doel is om inzicht te verkrijgen in hoeverre er rapportage en monitoring plaatsvindt over de besteding van de middelen en de realisatie van gemeenschappelijke doelen.

5. Interne Wpg audit 2025

De afdeling Toezicht en Handhaving heeft buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) in dienst die persoonsgegevens verwerken onder de Wet politiegegevens (Wpg), Delfland is de verwerkingsverantwoordelijke hiervoor. Onder artikel 33 van deze Wpg is opgenomen dat de verwerkingsverantwoordelijke, door het doen van periodieke audits, de naleving van de Wpg moet controleren. Deze auditplicht is onder artikel 3 van de regeling periodieke audit politiegegevens nader uitgewerkt.

De focus van de interne Wpg audit 2025 ligt op de invoering van BRS (Boa Registratie Systeem) per januari 2025 en de overige uitgevoerde verbetermaatregelen. Deze audit zal in Q3 van 2025 uitgevoerd worden omdat naar verwachting dan voldoende ervaring met BRS is opgedaan en de overige verbetermaatregelen dan ook zijn afgerond. Deze interne audit wordt daarmee uitgevoerd ná de verplichte externe Wpg audit, die naar verwachting in mei 2025 wordt uitgevoerd door Baker Tilly.

6. Interne IB&P audit 2025

Vanuit het ontwerp auditaanpak IV&P (informatieveiligheid en privacy) van het Waterschapshuis ligt er een voorstel om jaarlijks (verplicht) binnen alle waterschappen een interne audit op een nader te bepalen IV&P onderwerp uit laten voeren, dit ter ondersteuning van de uit te voeren 3-jaarlijkse externe audit.

Het onderwerp voor 2025 moet daarbij nog bepaald worden. Deze verplichte interne audit komt voor uit de nog vast te stellen Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO2), die wettelijk verplicht wordt via de Network and Information Security Directive (NIS2-richtlijn) implementatie in de Cyberbeveiligingswet en de daarin opgenomen auditplicht (5.35.02 werkversie BIO2). Het opnemen en uitvoeren van deze audit op dit onderwerp sluit daarnaast aan bij jaardoel 10 (t.a.v. Informatiebeveiliging & privacy) van de directie en de ambitie om volgens het door de waterschappen afgesproken volwassenheidsniveau voor IB&P te werken. Deze interne audit zal naar verwachting in Q3 van 2025 worden uitgevoerd.

7. Onkostendeclaraties dagelijks bestuur 2024

Jaarlijks worden de onkostendeclaraties van het dagelijks bestuur gepubliceerd. Interne audit controleert deze verantwoording.

Tabel 6: Onderzoeken 2025

3.4 Ondersteuning bij audits

Hieronder volgt een overzicht van audits die uitgevoerd worden binnen Delfland en waarbij Interne audit ondersteuning levert. De invulling van deze ondersteuning door Interne audit varieert hierbij en de verantwoordelijkheid blijft bij andere onderdelen/functionarissen.

Subsidie grensoverschrijdend afvalwater	Afdeling BPA
Er vindt jaarlijks een accountantscontrole plaats bij de RBG over het aantal opgelegde vervuilingseenheden (VE's) voor wat betreft het postcodegebied dat aangesloten is op Dokhaven van Waterschap Hollandse Delta. Interne audit ondersteunt de afdeling BPA bij deze externe controle.	

Verhogen volwassenheidsniveau aansturing ICT	CIO
Naast de interne audit naar de ITIL4 servicewaardeketen bestaat bij de CIO ook de behoefte om extern een onderzoek te laten uitvoeren naar de procesvolwassenheid bij de afdeling ICT en hoe deze verhoogd kan worden. Een eerste verkennend gesprek met Deloitte heeft daarover plaatsgevonden. Interne audit ondersteunt hierbij én bewaakt de overlap met de uit te voeren interne audit.	

Tabel 7: Onderzoeken ondersteund vanuit Interne audit

4. Invoering rechtmatigheidsverantwoording

Met ingang van het verantwoordingsjaar 2025 zal het college van dijkgraaf en hoogheemraden verantwoording moeten afleggen over de financiële rechtmatigheid. Hieronder worden de nieuwe of aangepaste activiteiten voor 2025 opgenomen:

Normenkader financiële rechtmatigheid 2025

Het normenkader bevat alle wet- en regelgeving die betrokken wordt bij de verantwoording over de (financiële) rechtmatigheid. Het betreft wet- en regelgeving die een financieel component bevat. Voor 2025 wordt niet gewacht op het model normenkader van de Unie van Waterschappen dat pas in augustus 2025 beschikbaar komt. Het normenkader wordt in het 1^e halfjaar aangeboden aan de verenigde vergadering ter vaststelling (Q2 2025)

Toetsingskader

Het toetsingskader is een uitwerking van het normenkader. Voor controledoeleinden is het van belang dat duidelijk is welke specifieke bepalingen uit wet- en regelgeving relevant zijn voor de rechtmatigheidsverantwoording. Interne audit stelt deze op en de besluitvorming vindt plaats door het College van D&H. Het toetsingskader vormt de basis voor de interne controlewerkzaamheden van de financiële rechtmatigheid (Q2 2025)

Controleplan rechtmatigheid

Op basis van risicoanalyses wordt voor elke jaarrekeningpost en bedrijfsproces de controleaanpak uitgewerkt. De uitkomsten hiervan worden opgenomen in een intern controleplan. Interne audit stelt deze op en de besluitvorming vindt plaats door het College van D&H (Q2 2025).

Formats interne controle rechtmatigheid

Om structuur en uniformiteit te bevorderen met betrekking tot de wijze van vastleggen van werkzaamheden en rapporteren over bevindingen. Interne audit stelt deze op en de besluitvorming vindt plaats door het directieteam (Q3 2025)

Beleid op misbruik- en oneigenlijk gebruik

De verantwoording over rechtmatigheid bevat ook het misbruik- en oneigenlijk gebruik (M&O) criterium. Het is aan Delfland om effectieve maatregelen te nemen om M&O te voorkomen. Begin 2025 vindt een analyse plaats in hoeverre een afzonderlijk M&O beleid voor Delfland noodzakelijk is (Q2 2025).

5. Werkzaamheden ten behoeve van de jaarrekeningcontrole 2025

5.1 Verbijzonderde interne controles

Interne audit voert verbijzonderde interne controles (VIC) uit in het kader van de jaarrekeningcontrole door de accountant. Interne audit legt deze werkzaamheden zodanig vast dat de accountant deze posten eenvoudig kan dupliceren. Deze verbijzonderde interne controlewerkzaamheden dynamiseert, versnelt en versoepelt het controleproces van de accountant en verschaft tussentijds inzicht voor onszelf in de interne beheersing van de organisatie.

5.2 Risicoanalyse

Interne audit heeft een risicoanalyse uitgevoerd op basis van de begroting 2025. De risicoanalyse is de basis voor de aard, omvang en diepgang van de verdere controlewerkzaamheden van interne audit. Hierdoor worden risico's op een afwijking van materieel belang geïdentificeerd in het kader van het jaarrekeningproces. De externe accountant gebruikt zijn eigen risicoanalyse. Naar aanleiding van een interne risicoanalyse zijn de processen binnen Delfland gecategoriseerd en geprioriteerd. Het resultaat daarvan is opgenomen in bijlage 1.

Bijlage 1 Risicoanalyse jaarrekening 2025

1. Risicoanalyse

De controle aanpak is gebaseerd op een risicoanalyse per bedrijfsproces. Aan ieder bedrijfsproces wordt een risicoscore toegekend, hoog, midden of laag. De kwalificatie van het risico is afhankelijk van de financiële omvang van het proces en het risico op fouten/onjuistheden van materieel belang. Het materieel belang koppelen wij aan de fouttolerantie van de accountant en dat wordt berekend op basis van 2% van de totale lasten excl. reserves. Delfland heeft € 318,0 miljoen aan lasten begroot en dat leidt tot een voorlopige fouttolerantie van € 6,4 miljoen. Zodra de jaarrekening fouten bevat die samen groter zijn dan € 6,4 miljoen dan kan de accountant geen controleverklaring met goedkeurend oordeel afgeven. In tabel 9 is onze systematiek weergegeven voor de bepaling van de hoogte van de risico's.

Financieel belang	Omvang
Laag	< € 2.000.000
Midden	≥ € 2.000.000 en < € 6.360.000
Hoog	≥ € 6.360.000

Risico Financieel belang	Laag	Midden	Hoog
Hoog	Jaarlijks	Jaarlijks	Jaarlijks
Midden	Driejaarlijks	Jaarlijks	Jaarlijks
Laag	Driejaarlijks	Driejaarlijks	Jaarlijks

Tabel 9: Bepaling risicoscore

Delfland hanteert in het kader van de (verbijzonderde) interne controle voor 2025 een ondergrens van € 2 miljoen voor de selectie van kritische processen. Naast de financiële omvang is ook de mate waarin een proces risicovol is (wel of geen adequate beheersingsmaatregelen in het proces) belangrijk. Deze aanpak leidt tot onderstaande uitkomsten:

Baten	Proces/jaarrekeningpost	Omvang begroting 2025¹	Financieel omvang	Risico	Jaar
[a]	Waterschapsbelasting opbrengsten	€ 298,8	Hoog	Laag	2025
[b]	Verkoop van overige goederen	€ 6,3	Laag	Midden	2025
[c]	Diensten voor derden	€ 17,7	Hoog	Laag	2025
[d]	Subsidiebaten	€ 2,9	Laag	Laag	2026
[e]	Overige baten	€ 2,1	Laag	Laag	2026
Lasten	Proces/jaarrekeningpost	Omvang begroting 2025²	Financieel omvang	Risico	Jaar
[f]	Overige bedrijfskosten	€153,4	Hoog	Hoog	2025
[g]	Salarissen	€ 77,3	Hoog	Midden	2025
[h]	Treasury	€ 23,8	Hoog	Laag	2026
[i]	Afschrijvingskosten	€ 39,4	Hoog	Laag	2025
[j]	Bijdragen aan derden	€ 23,9	Hoog	Laag	2025
[k]	Activeren van uren	€ 2,7	Laag	Midden	2025
Overig	Proces/jaarrekeningpost	Omvang begroting 2025²	Financieel omvang	Risico	Jaar
[l]	Mutaties reserves (debet + credit)	€ 12,5	Hoog	Laag	2025
[m]	Crediteurenanalyse aanbestedingen	€ 207,6	Hoog	Hoog	2025
[n]	Bestellen t/m betalen	€ 255,3	Hoog	Hoog	2025

Tabel 12: Risicoanalyse te toetsen processen en jaarrekeningposten

¹ Bedragen x 1 miljoen

2. Toelichting werkzaamheden ten behoeve van de jaarrekeningcontrole 2025

Hieronder worden werkzaamheden en onderwerpen m.b.t. de hierboven genoemde processen kort beschreven:

[a] Waterschapsbelasting opbrengsten

De volledigheid en rechtmatigheid van deze baten worden jaarlijkse gecontroleerd via de verantwoording van RBG met controleverklaring. Hierdoor is het risico voor de jaarrekening als laag gekwalificeerd.

[b] Verkoop van overige goederen

Deze opbrengstsoort bestaat primair uit verkoop van groen gas en duurzaamheidscertificaten.

[c] Diensten voor derden

Betreft grensoverschrijdend afvalwater. Het zuiveren van afvalwater van objecten, die buiten het beheersgebied vallen van Delfland en aangesloten zijn op een zuiveringsinstallatie van Delfland, worden in rekening gebracht bij de betreffende waterschappen. De financiële afrekening vindt 3 jaar later plaats als gevolg van bezwaartermijn.

[d] Subsidiebaten

In 2025 is de omvang beperkt van de subsidiebaten. Volgens roulatieschema zal in 2026 de effectieve werking van de beheersmaatregelen worden getoetst.

[e] Overige baten

De overige baten zijn divers van aard. De omvang van de overige baten is zowel per opbrengststroom als gezamenlijk beperkt. De overige baten bestaan hoofdzakelijk uit: verkoop van grond, verhuur en erfpacht.

[f] Overige bedrijfskosten

De overige bedrijfskosten bestaat grotendeels uit leasebetalingen, aanschaf van goederen en diensten en onderhoudskosten. De jaarrekeningpost heeft een groot overlap met het proces bestellen t/m betalen [n].

[g] Salarissen

Het proces met betrekking tot de personeelskosten wordt jaarlijks getoetst.

[h] Treasury

Dit proces betreft het aangaan en aflossen van leningen. Als er geld wordt uitgeleend of aangetrokken in 2025 dan zal deze handeling getoetst worden aan het treasurystatuut. Vooralsnog staan er geen treasury activiteiten gepland voor wat betreft langlopende geldleningen o/g, met uitzondering van de geplande aflossingen in 2025. Vanaf 2026 kan dat mogelijk wel het geval zijn.

[i] Afschrijvingskosten

De gegevensgerichte controle van de afschrijvingslasten is veel efficiënter dan een systeemgerichte controle. Het proces wordt eenmaal in de 3 jaar getoetst op opzet, bestaan en werking.

[j] Bijdragen aan derden

Het betreft bijdragen aan verbonden partijen. De vaststelling en verantwoording van deze bijdragen loopt via de jaarlijkse P&C-cyclus. Voor de verantwoorde kosten in de jaarrekening is het risico, daarom op laag gekwalificeerd.

[k] Dekking personeelskosten

In de personeelskosten zijn ook de kosten meegenomen van personeel die werken voor het project De Vergulde Hand. Het deel dat geactiveerd wordt is als bate meegenomen.

[l] mutaties reserves

In het kader van begrotingsrechtmatigheid worden de mutaties in de reserves elk jaar getoetst.

[m] Crediteurenanalyse aanbestedingen

Dit onderwerp wordt gezien omvang en risico afzonderlijk benoemd. In het kader van (financiële) rechtmatigheidscontrole wordt de aanbestedingsrechtmatigheid elk jaar getoetst. De selectie van de inkoopdossiers vindt in afstemming met de externe accountant plaats. De controle vindt primair plaats door de inkoopadviseurs. Interne audit beoordeelt kritisch of de getrokken conclusies door inkoop onderbouwd zijn met overwegingen en onderbouwingen. Het inkoopbeleid wordt bij deze controle betrokken.

[n] Bestellen t/m betalen

Het proces van bestellen t/m betalen omvat een groot aantal processtappen. Denk hierbij aan inkoop en aanbesteding van werken, diensten en leveringen, de administratieve verwerking, prestatielevering en de betaling van de inkoopfacturen. De interne beheersing van dit proces wordt jaarlijks getoetst.

aan de leden van de verenigde vergadering

ONS KENMERK
2421707

DATUM D&H VERGADERING
15-04-2025

ONDERWERP

Innovatiefonds Jaarverslag 2024

Geachte leden,

Hierbij bieden wij u het Innovatiefonds jaarverslag 2024 aan. Het college van D&H heeft deze op 15 april 2025 vastgesteld. U vindt het jaarverslag als bijlage bij deze brief.

De wereld om ons heen verandert in rap tempo. Klimaatverandering, technologische ontwikkelingen en maatschappelijke transitie stellen ons waterbeheer voor nieuwe en complexe opgaven. Om onze kerntaken ook in de toekomst goed te kunnen blijven uitvoeren, is het van belang om te blijven vernieuwen. Het Innovatiefonds van Delfland biedt daarbij ruimte voor experiment en verkenning, zodat vernieuwende ideeën kunnen uitgroeien tot concrete en toepasbare oplossingen.

In 2024 hebben we met het fonds zowel bestaande trajecten voortgezet als nieuwe projecten gestart. Daarbij is ingezet op vernieuwing op zowel technologisch als sociaal vlak. De projecten uit het fonds leveren niet alleen directe innovaties op, maar dragen ook bij aan het leervermogen van de organisatie: hoe vernieuwen we effectief, en hoe zorgen we dat goede ideeën ook echt landen in onze praktijk?

Een goed voorbeeld is het thema bagger. Jaarlijks heeft Delfland te maken met grootschalige baggeropgaven, die veel capaciteit en middelen vragen. In 2024 hebben we binnen het Innovatiefonds op verschillende manieren gewerkt aan innovatieve oplossingen voor dit vraagstuk. Zo wordt onderzocht of bagger bruikbaar is als grondstof voor beton, wat zou bijdragen aan circulair bouwen. Daarnaast kijken we of een techniek van een ander waterschap – waarbij bagger wordt ingezet voor dijkversterking – ook bij ons toepasbaar is. Tot slot hebben we met een marktverkenning (Technology Scouting) drie veelbelovende technologieën geselecteerd die baggeren efficiënter, duurzamer of goedkoper kunnen maken. Door op dit thema gericht te innoveren, verkennen we hoe we een terugkerende opgave kunnen ombuigen tot een kans.

Ook op andere onderwerpen is vooruitgang geboekt. Zo heeft de pilot oeverbescherming langs de Zweth geleid tot een succesvolle toepassing van een traditionele, ecologisch gunstige oeverconstructie: de palenrij met gebonden wiepen. Deze wordt inmiddels op meerdere locaties toegepast. Verder is vanuit de AI-challenge van 2023 een tool ontwikkeld die accountmanagers helpt om hun gebiedsinformatie beter, sneller en actueler in kaart te brengen – een stap richting datagedreven werken.

In totaal is in 2024 voor circa €570.000 uit het beschikbare budget van €830.000 besteed en zijn 21 projecten begeleid. Door te blijven investeren in vernieuwing – op kleine en grote schaal – geven we vorm aan een toekomstbestendig waterbeheer.

Hoogachtend,
Dijkgraaf en hoogheemraden van Delfland,
de secretaris, de dijkgraaf,

ir. P.C. Janssen

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Bijlage: Innovatiefonds Jaarverslag 2024

Innovatiefonds 2024

*jaarverslag van het
Hoogheemraadschap van
Delfland*

Hoogheemraadschap van
Delfland

INHOUD

Voorwoord	3
Managementsamenvatting	4
Programma Waterkwaliteit.....	
Overstort filtersysteem	7
Effectiviteit oeverbescherming Woudsepolder.....	8
SONAR.....	9
Satellietmonitoring.....	10
eDNA biologische monitoring oppervlaktewater	11
Telemetrie - LoRa	12
Digitale monitoring vispassages	13
Programma Waterkwantiteit.....	
WaterStraat	14
Waterbank Westland - Pilot Hooghe Beer	15
Bagger beton	16
Tech Scouting – Duurzaam Baggeren	17
Hackathon Blue City – Hergebruik Baggerspecie	18
Programma Waterketen	
Ultieme Waterfabriek	19
Continue inline slibkoekmeting	20
HARKOS	21
Lachgasversnellingsprogramma	22
Programma Waterveiligheid	
Maatschappelijke Kosten-Batenanalyse: toepassing baggerspecie in kade- en dijkversterkingen	23
Programma Organisatie.....	
De Stekker voor slim omgevingsmanagement.....	24
Drones – Delfland Vliegt Door.....	25
Projectenkalender	26
Bijlagen	
Bijlage 1 Financieel overzicht	I
Bijlage 2 Ontwikkelstadia	II
Bijlage 3 Toetsingscriteria	III
Bijlage 4 Facetmodel	IV

Voorwoord

De kracht van innovatie voor het Hoogheemraadschap van Delfland

De wereld om ons heen verandert in rap tempo. Klimaatverandering, technologische ontwikkelingen en maatschappelijke transitie zetten het waterbeheer onder druk. Om onze kerntaken nu en in de toekomst goed uit te voeren, moeten we onszelf blijven vernieuwen. We doen het goed, maar doen we nog wel het goede? Innovatie is geen luxe, maar een noodzaak om voorop te blijven lopen en oplossingen te vinden die passen bij de uitdagingen van morgen. Het Innovatiefonds van het Hoogheemraadschap van Delfland speelt hierin een belangrijke rol door vernieuwing te stimuleren en experimenten de ruimte te geven om uit te groeien tot werkbare oplossingen.

In 2024 heeft Delfland belangrijke stappen gezet in innovatie, zowel op technologisch als sociaal vlak. Met financiële en inhoudelijke ondersteuning zijn lopende innovatietrajecten voortgezet en nieuwe initiatieven opgestart. De investeringen hebben niet alleen geleid tot concrete innovaties, maar ook tot waardevolle leerervaringen over hoe verandering binnen Delfland kan worden vormgegeven en opgeschaald.

Innovatie is meer dan technologie

Sociale innovatie en een ontwerpende aanpak zijn onmisbaar voor het aanpakken van complexe vraagstukken binnen waterbeheer. Technologische vooruitgang alleen is niet meer voldoende; het gaat om het herdenken van structuren, processen en samenwerkingen. Waterbeheer raakt niet slechts één stakeholder, maar een netwerk van overheden, bewoners, boeren en tuinders, met uiteenlopende perspectieven en belangen. Daarom vraagt het om een aanpak die niet lineair is, maar ruimte biedt voor experiment, samenwerking en iteratief leren. Ontwerpend werken helpt om de leefwereld centraal te stellen, toekomstmogelijkheden te verkennen en beleid of dienstverlening te ontwikkelen die werkelijk impact heeft. Voor Delfland betekent dit niet alleen het omarmen van technologische innovaties, maar ook het stimuleren van nieuwe manieren van denken en samenwerken. Zo wordt waterbeheer niet alleen een taak, maar een collectieve verantwoordelijkheid die bijdraagt aan een toekomstbestendige leefomgeving.

Impact en vooruitblik

De innovaties van 2024 hebben niet alleen tastbare resultaten opgeleverd, maar ook Delfland als organisatie sterker gemaakt in het omarmen van vernieuwing. Lessen uit dit jaar laten zien dat innovatie tijd, experiment en doorzettingsvermogen vereist. Het komende jaar willen we deze beweging versterken door nog meer in te zetten op opschaling van succesvolle innovaties, samenwerking met externe partners en het beter borgen van innovatief werken in de organisatiecultuur.

Door te blijven investeren in innovatie – zowel technologisch als sociaal – bouwen we samen aan een toekomstbestendig waterbeheer.

Managementsamenvatting

Met het Innovatiefonds wil Delfland innovatie en daarmee de cultuur van vernieuwing binnen het waterschap bevorderen. Het fonds biedt zowel financiële middelen als specialistische expertise om dit te realiseren. Ondersteunde projecten variëren van het testen en implementeren van veelbelovende technologieën en digitale oplossingen tot het opzetten van trajecten voor duurzame antwoorden op water gerelateerde vraagstukken. Ook wordt geanticipeerd op externe ontwikkelingen zoals klimaatverandering en technologische vooruitgang.

In 2024 heeft het fonds financieel bijgedragen aan eenentwintig lopende trajecten voor in totaal ongeveer €570K van de beschikbare €830K (zie bijlage 1). Hiermee is het budget voor het innovatiefonds niet volledig benut. Dit komt mede door onvoorziene vertragingen in grotere trajecten zoals Waterbank Westland en het Lachgasversnellingsprogramma.

Er zijn zeven nieuwe projecten gehonoreerd in 2024 voor vergoeding uit het innovatiefonds, namelijk:

1. Overstort filtersysteem
2. Satellietmonitoring
3. Technology scouting – Duurzaam baggeren
4. Hackathon Blue City – Hergebruik baggerspecie
5. Lachgasversnellingsprogramma
6. Maatschappelijke Kosten-Batenanalyse - voor de toepassing van baggerspecie in kade- en dijkversterkingen
7. AI-challenge winnaar – Projectenkalender

Naast de financiële bijdragen krijgen de verschillende trajecten procesbegeleiding en advies, gebaseerd op ervaringen uit eerdere trajecten. Dit helpt innovaties door de fasen (exploreer-, experimenteer- en implementeerfase) te navigeren en bevordert kennisontwikkeling binnen de organisatie. De fase waarin een innovatie zich bevindt, wordt in dit verslag geduid aan de hand van ontwikkelstadia (zie bijlage 2).

Innovatiefonds: toetsingscriteria

Om voor financiering van het innovatiefonds in aanmerking te komen, worden aanvragen getoetst aan vijf criteria (zie bijlage 3 voor verdere toelichting);

1. Het is nieuw voor Delfland;
2. Het sluit aan op de strategische/maatschappelijke doelstellingen van Delfland;
3. Het levert Delfland (potentieel) meerwaarde;
4. De kosten staan in verhouding met de (potentiële) baten;
5. Er is een ambtelijk trekker die eigenaarschap toont voor de innovatie.

Innovaties 2024: een korte samenvatting

Het jaarverslag beschrijft per innovatieproject in één A4 de stand van zaken en de potentiële impact voor Delfland. De innovaties zijn hierbij onderverdeeld per programma. Soms is dat arbitrair. Hieronder worden de innovaties per programma kort opgesomd:

Waterkwaliteit - Het overstort filtersysteem test een ondergronds filter voor waterkwaliteit. Het project over oeverbescherming onderzoekt constructies tegen schade door vaarverkeer. SONAR verkent sonar technologie voor onderwatermonitoring. Satellietmonitoring gebruikt satellietbeelden en AI voor waterkwaliteit. 'eDNA biologische monitoring' past eDNA technieken toe voor ecologische monitoring.

Waterkwantiteit - De WaterStraat ondersteunt klimaatadaptieve oplossingen voor stedelijke waterproblemen. Waterbank Westland onderzoekt regenwateropslag en -zuivering in de glastuinbouw. Bagger beton onderzoekt bagger als cementvervanger. Tech scouting identificeert technologieën voor duurzaam baggeren. Hackathon Blue City ontwikkelt circulaire oplossingen voor baggerspecie.

Waterketen - Ultieme waterfabriek onderzoekt hergebruik van rioolwater als drinkwater. Continue inline slibkoekmeting test een nieuwe meetmethode voor slibontwatering. HARKOS ontwikkelt een korrelslibstelsysteem voor afvalwaterzuivering. Lachgasversnellingsprogramma richt zich op het verminderen van lachgasemissies.

Waterveiligheid - Maatschappelijke kosten-batenanalyse onderzoekt het gebruik van baggerspecie voor dijkversterking.

Organisatie - De Stekker ontwikkelt een digitale tool voor stakeholdermanagement. Drones verkent de inzet van drones in werkprocessen. Projectenkalender ontwikkelt een AI-tool voor data-analyse door accountmanagers.

Innovaties 2024: 10 afgeronde trajecten

Traject	Samenvatting
Digitale monitoring vispassages	De pilot, uitgevoerd door Vislift BV, heeft aangetoond dat onderwatercamera's een veelbelovende techniek zijn voor vismigratie-monitoring, hoewel ze op zichzelf niet voldoende zijn om definitieve conclusies te trekken over de effectiviteit van vispassages. De analyse van de verzamelde data wordt in 2025 afgerond, wat naar verwachting zal resulteren in concrete verbetervoorstellen en een bredere inzet van cameramonitoring in de toekomst.
Effectiviteit oeverbescherming	Sinds 2020 werden op een pilotlocatie langs de Zweth verschillende oeverconstructies aangelegd en onderzocht door de Radboud Universiteit. Twee constructies bleken in 2021 effectief en worden sindsdien breder toegepast. Vervolgens zijn een aantal nieuwe innovatieve opties geplaatst en gemonitord. Hieruit kwam de palenrij met gebonden wiepen, een duurzame Hollandse methode, die effectief blijkt en heeft een positief ecologisch effect. Dit resulteerde in de implementatie van deze techniek in meerdere herstelprojecten.
Continue inline slibkoekmeting	Delfland testte een nieuwe techniek voor slibontwatering, 'continue inline slibkoekmeting', om het proces efficiënter en veiliger te maken. Hoewel de methode veilig en nauwkeurig was, vereisten de sensoren veel onderhoud door vervuiling, wat brede toepassing bemoeilijkte. Goed onderhoud en sensorbescherming zijn cruciaal. Ondanks tegenvallende resultaten blijft de technologie waardevol voor specifieke situaties met beheersbaar onderhoud. Verdere experimenten en verbeteringen worden nog overwogen.
Waterstraat	In het afgelopen jaar is een nieuw programma contract opgesteld om het partnerschap tussen Delfland en de WaterStraat voort te zetten, met focus op stedelijke waterkwaliteit, circulariteit en vergroening. Sinds 2018 zijn meer dan 30 projecten opgeschaald, resulterend in 12.500 m ³ waterberging en een belangrijke bijdrage aan het klimaatadaptatiebeleid van Delfland. Delfland blijft leading partner van de WaterStraat voor 2024-2027. De financiering komt vanaf 2025 uit de reguliere begroting.
Drones – Delfland vliegt door	Uit de vervolgpilot is gebleken dat drones arbeidsintensieve taken eenvoudiger, efficiënter en veiliger maken, wat bijdraagt aan beter waterbeheer. Hoewel er data-infrastructuur uitdagingen waren, is er ervaring opgedaan met de toepassing van drones binnen de organisatie en is hun meerwaarde aangetoond. Daarom is besloten om de inzet van drones in de organisatie in te bedden en te ondersteunen.
SONAR	In 2022 werd een initieel onderzoek uitgevoerd met SONAR-technologie op zes pilotlocaties, wat veelbelovende resultaten opleverde. Hoewel de technologie niet inpasbaar bleek binnen de baggercyclus, toonde het waardevolle inzichten voor een vollediger systeembegrip en ecologisch monitoren. Verschillende afdelingen binnen Delfland zien meerwaarde in deze techniek en bekijken de opties om deze toe te passen.

Technology scouting	De 'technology scouting' (Tech Scouting) uitgevoerd door Isle Utilities heeft geleid tot de identificatie van verschillende bruikbare technologieën voor duurzaam baggeren. Delfland gaat drie technologieën verder verkennen. Tech scouting is een proces waarbij organisaties actief op zoek gaan naar innovatieve technologieën om hun processen, producten of diensten te verbeteren. De evaluatie benadrukt het belang van eigenaarschap en het overwinnen van taalbarrières, en toont aan dat 'technology scouting' een waardevolle aanvulling is voor innovatie bij Delfland.
Hackathon Blue City	Tijdens een hackathon werkten twee trainees van Delfland samen met diverse partners om een mismatch tussen beleid, regelgeving en technieken voor het opwaarderen van bagger te definiëren en op te lossen. De gepresenteerde oplossing was een 'circulaire baggertool', een spreadsheet om de circulaire waarde van bagger te bepalen. Na interne evaluatie bleek Delfland kritisch over de kwaliteit van het proces en het eindresultaat, en besloot daarom niet deel te nemen aan het vervolg, maar de ontwikkeling wel te blijven volgen.
AI – Challenge winnaar: Projectenkalender	Een experiment uit de AI-challenge van 2023 resulteerde in de ontwikkeling van een geautomatiseerde zoekmachine die verschillende netwerken en bestuurlijke informatiesystemen doorzoekt op Delfland-relevante onderwerpen. Deze tool helpt accountmanagers een volledig beeld van hun werkgebied te krijgen. In 2025 wordt de implementatie van een vergelijkbare applicatie verder afgestemd.
De Stekker	Het huidige proces van gegevensverzameling en -opslag bij het projectenbureau van Delfland is niet optimaal. Daarom wordt een interactieve tool ontwikkeld om het omgevingsmanagement te professionaliseren. Dit moet leiden tot efficiëntere, uniforme en flexibele communicatie met stakeholders en eenduidig AVG-data opslag. Er is besloten om het vervolg van deze ontwikkeling in 2025 te borgen bij de afdeling Projectmanagement, Techniek en Omgeving.

Delflandse innovatietrajecten buiten het innovatiefonds

Dit jaarverslag geeft inzicht in de trajecten die Delfland vanuit het innovatiefonds financiert. Naast innovatiefondstrajecten zijn er ook andere innovatieve, Delflandse projecten en trajecten die vanuit de reguliere begroting of door externe partijen worden gefinancierd. Voorbeelden hiervan zijn de meerjarige innovatieve aanbesteding van de baggerwerkzaamheden en in het verlengde daarvan het innovatief partnerschap met de Grondbank GMG, de collectieve zuivering van water met gewasbeschermingsmiddelen uit de glastuinbouw en het project Riothermie van het zwembad De Blinkerd in Den Haag.

Ook participeert Delfland in externe netwerken waarbij ook gezamenlijk wordt gewerkt aan innovatieve trajecten. Voorbeelden hiervan zijn het Netwerk Waterketen Delfland, Alliantie Waterkracht, het STOWA stimuleringsbudget emissiebeperking glastuinbouw, VP-Delta, het innovatieprogramma van de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking. De leerervaringen in deze netwerken en bij de innovatiefondsprojecten worden actief uitgedragen naar andere innovatietrajecten en werkprocessen die niet vanuit het Innovatiefonds worden gefinancierd.

In de landelijke aandacht

Begin 2024 won het voormalig innovatiefondsproject eDNA-lozing de Waterinnovatieprijs van de Unie van Waterschappen in de categorie Gezonde Leefomgeving. Deze techniek is inmiddels doorontwikkeld voor meerdere gewassen en onderdeel van de 'gereedschapskist' aan opsporingsmethoden die Delfland inzet bij de Risicogestuurde Aanpak Glastuinbouw. Deze aanpak was in juni 2024 genomineerd voor de innovatieprijs 2024 bij de Verkiezingen Handhaving en Toezicht 2024.

Tot slot

Dit jaarverslag bevat in bijlage 1 een financieel overzicht per project, in bijlage 2 een toelichting op de verschillende ontwikkelstadia van een innovatie en in bijlage 3 een nadere toelichting op de toetsingscriteria. In bijlage 4 is het facetmodel inclusief toelichting opgenomen waarop de verschillende trajecten uit 2024 zijn geplott.

Programma Waterkwaliteit

Overstort filtersysteem

Samenwerking met gemeente Midden-Delfland

Programma: Waterkwaliteit
Doorlooptijd: 2024 -
Samenwerkingspartners: Gemeente Midden-Delfland, Water-up

Ontwikkelstadium 5 – Test prototype in relevante omgeving

Uitdaging

De gemeente Midden-Delfland en Delfland streven naar een betere oppervlaktewaterkwaliteit. Een belangrijke bron van vervuiling is afstromend hemelwater, dat via het rioolstelsel verontreinigingen van straten en daken meevoert naar het oppervlaktewater. Om dit probleem aan te pakken, wordt een pilot uitgevoerd met een ondergronds filter van WaterUP/Gebiedsmanagers. De prestaties van dit filter worden in de praktijk getest om te onderzoeken of grootschalige toepassing mogelijk is.

Doelstelling

De pilot heeft een tweeledig doel. Enerzijds brengt het project in kaart welke verontreinigingen in hemelwater aanwezig zijn en hoe deze het watersysteem beïnvloeden. Anderzijds wordt de effectiviteit en het onderhoud van het filtersysteem onderzocht om de haalbaarheid voor bredere toepassing te bepalen.

Projectverloop

Het filtersysteem is in de zomer van 2024 geplaatst. Tot nu toe zijn twee metingen uitgevoerd, maar deze waren niet representatief door een uitgespoeld filter. Daarnaast lekte een overstort, waardoor water uit de boezem terugliep. Deze problemen worden momenteel opgelost. Naar verwachting zullen in 2025 bruikbare meetresultaten beschikbaar zijn.

Inzichten

- **Technische uitdagingen:** Het belang van robuuste installaties en optimale afstemming op lokale omstandigheden.
- **Data-gestuurde inzichten:** Praktijkervaring is essentieel voor een goed beeld van de effectiviteit.
- **Schaalbaarheid:** Indien succesvol, biedt het filter mogelijkheden voor bredere implementatie.

Effectiviteit oeverbescherming Woudsepolder

Pilotonderzoek naar effectiviteit van verschillende oeverconstructies ter bescherming van de kwetsbare oever

Programma: Waterkwaliteit
Doorlooptijd: 2020 - 2024
Samenwerkingspartners: Radboud Universiteit, GKB, Van Aalsburg B.V., Hogeschool Rotterdam

Ontwikkelstadium 9 – Compleet en operationeel

Uitdaging

Intensief vaarverkeer in Delfland veroorzaakt schade aan oevers en verslechtering van de waterkwaliteit. Dit onderzoek richtte zich op effectieve oeverbescherming bij natuurvriendelijke oevers (NVO's).

Doel

Inzicht krijgen in welke oeverbeschermingstypes het best werken bij verschillende vaarintensiteiten en deze duurzaam toepassen.

Projectverloop

In 2020 zijn zes verschillende oeverconstructies getest langs de Zweth. Dit pilotproject had als doel om inzicht te krijgen in welke materialen en constructies het meest effectief zijn tegen golfslag en erosie. Vervolgens heeft de Radboud Universiteit in 2020 en 2021 de effectiviteit van deze constructies onderzocht. Twee van de zes constructies bleken succesvol en zijn daarna op meerdere locaties toegepast. Om beter maatwerk te kunnen leveren en de effectiviteit van andere innovatieve constructies te testen, werd het onderzoek in 2021 uitgebreid. Nieuwe beschermingsmethoden zijn ontwikkeld en in het voorjaar van 2024 geanalyseerd en gerapporteerd door de Radboud Universiteit.

Uit het onderzoek blijkt dat de **palenrij met gebonden wiepen** (gedroogde wilgentakken) een relatief goede oeverbescherming biedt, terwijl het tegelijkertijd een positief effect heeft op de ecologische waarde van de NVO.

De constructie stimuleert biodiversiteit door schuilplaatsen te bieden voor vissen en vogels. Daarnaast bevordert de luwte achter de palenrij de groei van waterplanten en vormt deze een voedingsbodem voor insecten en schelpdieren. Macrofauna, zoals wormpjes en muggenlarven, hechten zich aan de wilgentakken en dienen als voedsel voor vissen.

Toepassing

De palenrij met gebonden wiepen wordt inmiddels toegepast bij herstelprojecten op verschillende locaties, waaronder; Het Nieuwe Water, Het Zwethkanaal, De Nieuweweg Pouwelslaan & De Zeven Gaten. Deze nieuwe werkwijze wordt waar mogelijk geïmplementeerd om oevers te beschermen en tegelijkertijd de natuurwaarde te verhogen.

Inzichten

- **Traditie en innovatie:** De oude Hollandse techniek blijkt zeer effectief.
- **Duurzaam en ecologisch:** Bescherming en natuurherstel kunnen hand in hand gaan.
- **Maatwerk:** Verschillende locaties en vaarintensiteiten vragen om specifieke oplossingen.
- **Samenwerking loont:** De combinatie van wetenschap en praktijk leidt tot duurzame innovaties.

SONAR

Verkenning van nieuw (in)zicht op de waterbodem

Programma: Waterkwaliteit
Doorlooptijd: 2022 - 2024
Samenwerkingspartners: HKV Lijn in Water, Bureau Waardenburg

Ontwikkelstadium 8 - Voorbereiden op implementatie

Uitdaging

Delfland monitort de ecologische en chemische waterkwaliteit, waarbij een gezonde waterbodem en nauwkeurige monitoring essentieel zijn. Door de hoge troebelheid kunnen camera's en satellietbeelden niet worden ingezet, en wordt de monitoring van waterplanten handmatig uitgevoerd.

Doel

Onderzoeken of sonartechniek kan bijdragen aan een gedetailleerder beeld van de waterbodem voor effectievere monitoring en waterbeheer.

Projectverloop

In 2022 werd SONAR getest op zes pilotlocaties: de Delftse Hout, watergangen in Den Haag, de Zweth, en drie andere locaties met variërende dieptes en troebelheid. De resultaten waren veelbelovend, maar er bleven vragen over de toepassing. In 2023 werd de focus gelegd op twee toepassingen: de 'Slimmere Baggercyclus' en 'Vollediger Systeembegrip'. In 2024 werd vegetatie in de Delftse Hout geïnventariseerd en watergangen in Den Haag en de Zweth in kaart gebracht.

Toepassing

SONAR biedt waardevolle inzichten voor ecologische monitoring en het opsporen van rondzwervend vuil. Deze techniek is niet één op één toe te passen in de huidige werkwijze voor de baggercyclus.

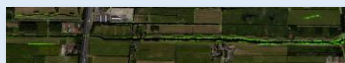
Samen met HHSK en Aquon wordt onderzocht welke mogelijkheden er zijn om deze technologie in te passen in verschillende werkprocessen van Delfland.

Inzichten

- **Technologische grenzen:** Hoge troebelheid blijft een uitdaging.
- **Nieuwe inzichten:** SONAR levert aanvullende informatie over onderwaterprocessen.
- **Zelfstandige implementatie:** MWA heeft SONAR in 2024 zelf gefinancierd en toegepast.

Satellietmonitoring

Van veraf zie je meer

Programma: Waterkwaliteit
Doorlooptijd: 2021 - 2026
Samenwerkingspartners: Royal Haskoning DHV en Water Insight

Ontwikkelstadia 3 tot 6 – Van proof of concept tot demonstratie in testomgeving

Uitdaging

Delfland kan met satellietbeelden en kunstmatige intelligentie een gebiedsdekkend, objectief beeld krijgen van de plantengroei en waterkwaliteit in het oppervlaktewater. Dit biedt waardevolle inzichten voor de ecologische ontwikkeling en het identificeren van knelpunten bij de waterafvoer tijdens hevige buien. Ook kunnen gerichtere inspecties, zoals de schouw, worden uitgevoerd. Delfland is bijna klaar om satellietmonitoring in werkprocessen uit te proberen.

Doel

De meerwaarde van satellietmonitoring voor verschillende werkprocessen onderzoeken en testen op nieuwe beelden van 2024. De data moet worden omgezet naar begrijpelijke informatie en de werkwijze geïntegreerd in de Delflandse digitale omgeving.

Projectverloop

In 2024 zijn satellietbeelden van juni en september geanalyseerd voor het gehele beheersgebied van Delfland. Er zijn stappen gezet in de ontwikkeling van algoritmes, zoals de herkenning van bomen langs het water. De benodigde digitale infrastructuur en de keten van satellietbeeldinkoop tot bruikbare informatie zijn in kaart gebracht en worden verder ontwikkeld in 2025. Een technische rapportage is opgesteld en het project werd gepresenteerd op verschillende evenementen.

Toepassing

Satellietmonitoring biedt waardevolle inzichten voor ecologische monitoring en gerichte inspecties, zoals de schouw. Het draagt bij aan effectiever waterbeheer door een objectiever beeld van de waterkwaliteit te bieden.

Inzichten

- **Algoritmes:** Er zijn grote stappen gezet in de herkenning van bomen langs het water.
- **Infrastructuur:** De benodigde digitale infrastructuur wordt in 2025 verder uitgewerkt.
- **Businesscase:** Eind 2024 is een eerste versie van een businesscase opgeleverd, waarin verschillende investeringsniveaus en kwaliteitsniveaus worden afgewogen.

eDNA biologische monitoring oppervlaktewater

Waterkwaliteitsmonitoring met eDNA techniek, STOWA project Voedselwebanalyse

Programma:

Doorlooptijd:

Samenwerkingspartners:

Waterkwaliteit

2016 - 2026

Witteveen+Bos, STOWA, Datura, Rijnland, Waternet, Wetterskip Fryslân, Noorderzijlvest, Drents Overijsselse Delta, Brabantse Delta, Hunze en Aa's, RWS, Zuiderzeeland en Vallei Veluwe, Hollands-Noorderkwartier, Radboud Universiteit Nijmegen, Naturalis, Universiteit Utrecht, RIVM, Universiteit van Amsterdam, KWR, Aquon, Waterproef, Microlan.

Ontwikkelstadia 1 tot 7 – van fundamenteel onderzoek tot demonstratie in gebruiksomgeving

Uitdaging

Biologische monitoring van water is duur en tijdrovend. Het huidige ecologisch monitoringsnetwerk is niet optimaal. Resultaten hebben een grote foutmarge en zijn vaak pas na een half jaar beschikbaar. Ze zijn wel wettelijk verplicht voor de toestandsbepaling (Ecologische Kwaliteitsratio's/EKR-scores). Er is behoefte aan een goedkopere techniek die betrouwbare data leveren zoals eDNA analyses. Deze techniek behoeft echter nog verdere ontwikkeling en een breder draagvlak om de huidige werkwijze te kunnen vervangen.

Doel

Ontwikkelen van een nieuwe tool voor ecologische monitoring die sneller en betrouwbaarder is dan de huidige werkwijze. De bruikbaarheid van eDNA-datasets voor EKR-toetsing en watersysteemanalyses bepalen.

Projectverloop

eDNA Metingen: Uit de metingen blijkt dat eDNA een breed scala aan soorten kan detecteren, zoals bacteriën, microben, algen, zoöplankton en vissen. Dit levert waardevolle inzichten op over het ecosysteem.

Dashboard Ontwikkeling: Witteveen & Bos heeft een prototype dashboard ontwikkeld om de data inzichtelijk te maken. Ook is hierbij gekeken naar de koppeling met het nieuwe EBEO 2.0 (Ecologische BEOordeling).

Implementatie: Er zijn afspraken gemaakt met Witteveen & Bos over om de opgeleverde databases en protocollen in 2026 over te nemen en bij Delfland te implementeren.

Ambassadeursrol Delfland: Delfland blijft een belangrijke ambassadeur van dit wetenschappelijke spoor. In 2022 stemde het college in om bij te dragen aan het onderzoek tot en met 2026 en is een monitoringsprogramma opgesteld waarin Delflandse zwemplassen op roulerende basis worden gemonitord.

STOWA: STOWA werkt aan een overkoepelend rapport over deze technologie. Ook zijn er plannen voor een eDNA symposium vanuit de STOWA. Delfland levert actieve bijdrage aan zowel het rapport als het symposium.

Toxiciteit Onderzoek: Parallel wordt onderzocht of de toxiciteit van het water met deze techniek kan worden bepaald. Resultaten hiervan worden in 2025 verwacht.

Inzichten

- **Algemene verbetering:** eDNA biedt een efficiëntere en betrouwbaardere manier om een volledig beeld van het ecosysteem te krijgen, wat leidt tot nauwkeurigere voorspellingen van de waterkwaliteit.
- **Meer mogelijkheden:** Naast 'eDNA voor voedselwebanalyse' (en 'eDNA voor het opsporen van lozingen'), biedt deze technologie mogelijk ook opties voor het bepalen van toxiciteit van water.
- **Regelgeving & beleid:** Gamechangers zoals eDNA vereisen tijdige beïnvloeding van regelgeving en beleid, zelfs tot op Europees niveau.

Telemetrie - LoRa

Long Range, Low power telemetrie-unit voor waterkwaliteitsmetingen

Programma: Waterkwaliteit
Doorlooptijd: 2019 - 2025
Samenwerkingspartners: InterAct

Ontwikkelstadium 9 – Compleet en operationeel

Uitdaging

Waterkwaliteitsmetingen worden momenteel uitgevoerd met telemetrie-apparatuur die gebruikmaakt van het 3G-netwerk. Dit netwerk vraagt relatief veel energie, heeft hoge abonnementskosten en kent buiten de bebouwde kom vaak dekkingproblemen. Daarnaast zijn de huidige units groot, duur en complex te plaatsen.

Doel

De ontwikkeling en implementatie van een alternatieve telemetrietechniek op basis van het Long Range (LoRa) netwerk. LoRa biedt een laag energieverbruik, groot bereik en lagere kosten voor waterkwaliteitsmetingen.

Projectverloop

In samenwerking met InterAct is een prototype ontwikkeld en getest binnen het beheergebied van Delfland. De hardware werkt naar verwachting en de software (sensor- en LoRa-communicatie) is gereed. In 2022 is een proefopstelling met zonnepaneel en sensorborstel geplaatst en heeft één jaar monitoring plaatsgevonden. Eind 2023 zijn de resultaten gepresenteerd en is besloten het product op grotere schaal in te zetten.

Na verdere afstemming in 2024 is geconcludeerd dat deze techniek direct kan worden geïmplementeerd zonder aanvullende pilot. De aanschaf van drie units wordt gefinancierd vanuit het innovatiefonds, terwijl de sensoren door de afdeling MWA worden bekostigd. In 2025 worden de units geproduceerd en ingezet in het meetnet van Delfland.

Toepassing

LoRa-telemetrie maakt het mogelijk om nauwkeuriger en kostenefficiënter waterkwaliteitsmetingen uit te voeren, met name in buitengebieden.

Inzichten

- **Kostenbesparing:** Lagere aanschaf-, onderhouds- en abonnementskosten.
- **Duurzaamheid:** Lager energieverbruik door efficiëntere technologie.
- **Schaalbaarheid:** Directe implementatie mogelijk zonder aanvullende pilot.

Digitale monitoring vispassages

Onderzoek naar digitale technieken voor de monitoring van de effectiviteit van vispassages

Programma: Waterkwaliteit
Doorlooptijd: 2020 - 2024
Samenwerkingspartners: Vislift B.V.

Ontwikkelstadium 8 – Voorbereiden op implementatie

Aanleiding

Delfland heeft de afgelopen jaren meerdere vispassages aangelegd, maar de werking ervan werd slechts steekproefsgewijs onderzocht. Dit proces is tijdsintensief en kostbaar. Er is behoefte aan structurele monitoring van vismigratie met technieken die langdurig inzetbaar zijn. Daarnaast ontbreekt nog veel kennis over het gedrag van vissen in relatie tot factoren als temperatuur, lokstroom en waterkwaliteit.

Doel

Onderzoek naar digitale technieken die langdurig kunnen worden ingezet voor vismigratieonderzoek en het monitoren van de effectiviteit van vispassages. Dit draagt bij aan beter inzicht in vismigratie en verbeterde ontwerpen voor toekomstige vispassages.

Projectverloop

2021: Een innovatieve aanbestedingsprocedure startte, waarbij twee partijen een Proof-of-Concept ontwikkelden. Vislift BV kreeg de opdracht voor een tweejarige pilot bij Gemaal Voordijkhoornse polder. Gegevens over visbewegingen, waterkwaliteit en stroomsnelheid werden verzameld en inzichtelijk gemaakt via een centraal portaal voor Delfland.

2022: De meetmodule werd op meerdere locaties ingezet, wat waardevolle inzichten opleverde over de werking van vispassages en resulteerde in veel data.

2024: Een deel van de data werd geanalyseerd en een trainee werd ingezet voor verdere analyses. Het doel is te onderzoeken of de vispassages optimaal functioneren en hoe instellingen verbeterd kunnen worden.

2025: De analyse van de pilotdata wordt in het voorjaar van 2025 afgerond. Als blijkt dat de data kan worden vertaald naar concrete verbetervoorstellen, is de verwachting dat camera's in de toekomst vaker zullen worden ingezet bij monitoring van vismigratie.

Toepassing

Onderwatercamera's blijken een veelbelovende techniek voor monitoring. De pilot laat zien welke mogelijkheden en beperkingen cameramonitoring biedt. Zo is het zonder aanvullende data lastig om definitieve conclusies te trekken over de effectiviteit van een vispassage, omdat niet altijd duidelijk is hoeveel vissen er überhaupt willen migreren.

Met deze pilot zet Delfland een belangrijke stap in het verbeteren van vismigratie en het ontwikkelen van efficiëntere monitoringstechnieken

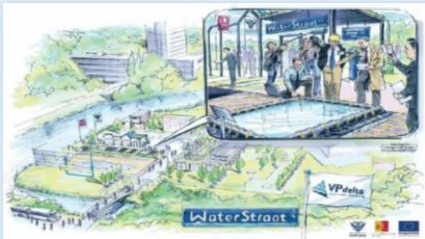
Inzichten

- **Nieuwe technieken bieden kansen:** Onderwatercamera's kunnen waardevolle inzichten opleveren, maar hebben beperkingen zonder aanvullende gegevens.
- **Datagedreven aanpak:** Door structurele monitoring ontstaat een beter begrip van vismigratie en de effectiviteit van vispassages.
- **Optimalisatie door analyse:** Meer inzicht leidt tot betere ontwerpen en instellingen van vispassages.
- **Samenwerking en innovatie:** De combinatie van technologie en praktijkervaring draagt bij aan duurzame oplossingen.

Programma Waterkwantiteit

WaterStraat

Proeftuin voor snelle opschaling van klimaatadaptieve oplossingen voor stedelijke hemelwaterproblemen

Programma: Waterkwaliteit
Doorlooptijd: 2018 - 2027
Samenwerkingspartners: VP Delta, The Green Village, TU Delft, Verschillende ondernemers

Oplossingen op de Waterstraat - Ontwikkelstadia 3,4 & 6 – Testomgeving voor innovaties

De proeftuin - Ontwikkelstadia 8 & 9 – Bewezen samenwerking tussen Delfland en VP Delta

Uitdaging

Door klimaatverandering neemt de kans op wateroverlast toe. Innovatieve oplossingen voor stedelijke wateroverlast vinden echter moeilijk hun weg naar gebruikers, zoals particulieren, bedrijven, gemeenten, provincies en waterschappen. Dit komt door onbekendheid met deze oplossingen en hun effectiviteit. Daarnaast is er behoefte aan betere verankering van klimaatadaptatie in beleid en beheer, een breder aanbod en snellere opschaling van bewezen maatregelen.

Doel

Een proeftuin beheren waar startups en marktpartijen innovatieve producten kunnen testen, ontwikkelen en demonstreren. Het versnellen van de opschaling van klimaatadaptieve maatregelen in de leefomgeving.

Projectverloop

In 2024 lag de focus op een nieuw programmacontract voor de voortzetting van het partnerschap tussen Delfland en de WaterStraat. Hierin is extra aandacht voor waterkwaliteit in stedelijk gebied, circulariteit en vergroening van de gebouwde omgeving.

Toepassing

Sinds 2018 hebben innovaties die op de WaterStraat zijn getest, geleid tot meer dan 30 opgeschaalde projecten in het werkgebied van Delfland, met ruim 12.500 m³ extra waterberging. De WaterStraat heeft zich bewezen als versneller van het klimaatadaptatiebeleid, door innovatie en samenwerking met gemeenten. Daarnaast fungeert het als ontmoetingsplek voor professionals en etalage voor innovatieve producten, wat acceptatie en opschaling bevordert.

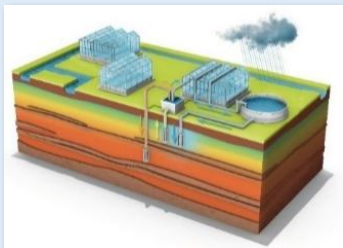
Delfland blijft leading partner van de WaterStraat voor 2024-2027, met directe sturing op innovaties via een interne klankbordgroep. De financiering komt vanaf 2025 uit de reguliere begroting.

Inzichten

- **Opschaling:** De WaterStraat bewijst dat praktijkproeven direct kunnen bijdragen aan (grootschalige) toepassing, maar tegelijkertijd dat opschaling van alle betrokken partijen veel aandacht heeft.
- **Belang van samenwerking:** De koppeling met gemeenten en marktpartijen versnelt acceptatie en implementatie.
- **Waterstraat en Delfland:** The Green Village en de Waterstraat bieden Delflanders een unieke en inspirerende locatie om samen te komen en externe gasten uit te nodigen.

Waterbank Westland - Pilot Hooghe Beer

Klimaatadaptatie door collectieve regenwateropslag en -zuivering in samenwerking met de glastuinbouw

Programma:

Doorlooptijd:

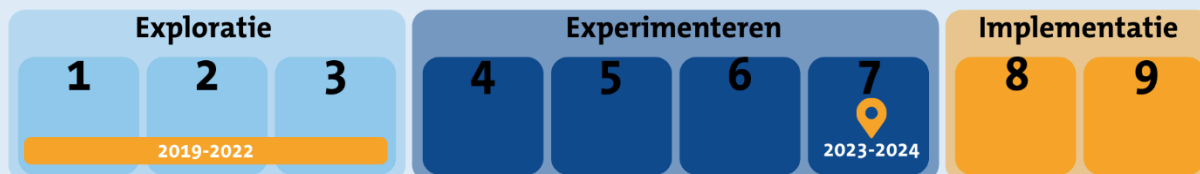
Samenwerkingspartners:

Waterkwantiteit

2023 – 2027

Hoogheemraadschap van Delfland, Deltafonds, Gemeente Westland, Provincie Zuid-Holland, Coöperatie Nature Water, Glastuinbouw Nederland (Stichting KIJK), KWR Water Research Institute en Deltares

Ontwikkelstadium 7 - Demonstratie in gebruikersomgeving

Uitdaging

De regio Westland heeft een innovatieve glastuinbouwsector met een grote watervraag. Het gebied kampt met uitdagingen zoals droogte, grondwateronttrekking, verzilting, wateroverlast en bodemdaling. Door de verharding en beperkte bergingsruimte in het oppervlaktewatersysteem is het Westland daarnaast extra kwetsbaar voor wateroverlast bij (piek)buien.

Doel

Het ontwikkelen van een duurzame gietwatervoorziening door collectieve infiltratie van overtollig regenwater in de bodem. Dit vermindert verzilting en wateroverlast in het Westland. De Waterbank Westland - Pilot Hooghe Beer onderzoekt de toepasbaarheid en opschaalbaarheid van een waterbank als nieuw model voor waterbeheer, inclusief technische, organisatorische en bestuurlijke aspecten. Voor Delfland betekent dit een vernieuwde samenwerking in een PPS, de overdracht van verantwoordelijkheden en een hernieuwde rolverdeling tussen overheid en sector.

Projectverloop

- **2019-2022:** Delfland nam deel aan het landelijke kennisprogramma COASTAR (Coastal Aquifer Storage and Recovery).
- **2022:** Besluitvorming over de pilot Waterbank Westland met mogelijke inzet van waterberging Hooghe Beer.
- **2023:** Fase 1 – voorbereiding: ontwerp, vergunningen, en afspraken over beheer. De financiële bijdragen van betrokken partijen werden vastgelegd.
- **2024:** Realisatie en uitvoering van de pilot gepland. Echter, tijdens een analyse van het te infiltreren water is een lichte concentratie van PFAS waargenomen. Er is momenteel nog geen norm voor PFAS. In afwachting van bestuurlijk besluit over het toestaan van infiltratie is de pilot voorlopig 'on hold' gezet.

Toepassing

Door gezamenlijke ondergrondse opslag van overtollig hemelwater ontstaat een betere balans tussen wateraanbod en -vraag op regionale schaal. Dit vermindert de belasting van het watersysteem van Delfland tijdens (piek)neerslag.

Inzichten

- **Balans tussen regie en loslaten:** De pilot vraagt om een nieuwe samenwerking tussen overheid en sector, waarbij verantwoordelijkheden anders worden verdeeld.
- **Technische haalbaarheid:** De effectiviteit van een waterbank hangt af van bodemgesteldheid, infrastructuur en beheerafspraken.
- **Maatschappelijke baten:** Wateropslag kan wateroverlast verminderen, verzilting tegengaan en bodemdaling vertragen, wat bijdraagt aan een duurzamere leefomgeving.
- **Regelgeving en Innovatie:** Tijdens dit proces is gebleken dat de regelgeving rondom infiltratie achterloopt.

Bagger beton

Onderzoek naar bagger als cementvervanger om niet-hernieuwbare grondstoffen te sparen

Programma:

Doorlooptijd:

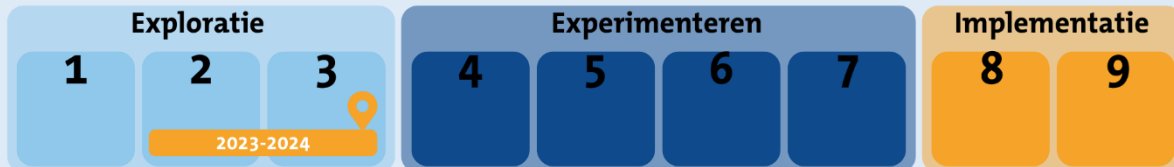
Samenwerkingspartners:

Waterkwantiteit

2023 -2024

Resourcefull, Gemeente Rotterdam,
Rijkswaterstaat, Havenbedrijf Rotterdam,
Hollandse Delta

Ontwikkelstadium 2 & 3 - Toegepast onderzoek en 'Proof of Concept'

Uitdaging

Uit onderzoek van STOWA (Circulair Asset Management Waterschappen, 2021) blijkt dat 80% van de assets van Delfland uit beton bestaat. Dit beton is verantwoordelijk voor 35% van de ingebedde CO₂-emissies. Wereldwijd draagt cementproductie bij aan 8% van de totale CO₂-uitstoot. Door bagger als grondstof te benutten, kan de betonproductie verduurzaamd en meer circulair worden.

Doel

Het ontwikkelen en stimuleren van circulair beton en de circulaire toepassing van bagger. Het streven is om in 2050 volledig circulair beton te realiseren en (gedeeltelijk) een afzetmarkt voor bagger als grondstof te creëren.

Projectverloop

- **2023:** Start van fase 2 van het onderzoek naar het scheiden en verwerken van baggerfracties in beton. Delfland en partners leverden baggerspecie aan voor onderzoek door Resourcefull.
- **2024:** De verkennende fase is afgerond. Onderzoek bevestigt dat klei uit bagger verhit en verwerkt kan worden als cementvervanger, met een lagere CO₂-footprint en zelfs een versterkende werking op beton. Ook PFAS-vervuilde bagger blijkt bruikbaar, omdat vervuiling bij hoge temperaturen wordt verwijderd.
- **2025:** Start van een robuustheidsonderzoek om de resultaten te valideren. Parallel hieraan worden vervolgstappen binnen het innovatietraject met partners verkend.

Toepassing

Door bagger te hergebruiken in beton kan de milieu-impact van nieuwbouw en renovatie van assets aanzienlijk verminderd worden. Daarnaast biedt hoogwaardig hergebruik van bagger economisch potentieel, waardoor het van een kostenpost naar een waardevolle grondstof verschuift.

Inzichten

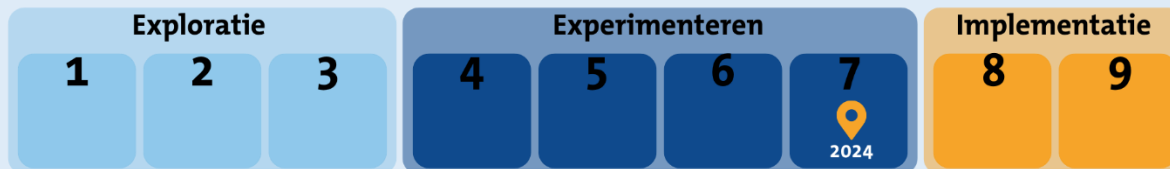
- **Bagger als grondstof:** Het onderzoek bevestigt dat klei uit bagger een veelbelovende cementvervanger is, met mogelijk zelfs een versterkende werking op beton.
- **Onverwachte vondsten:** Baggermonsters met relatief hoge zandgehalten bieden nieuwe kansen voor andere toepassingen.
- **Milieuvoordelen:** Circulair beton verlaagt CO₂-uitstoot, vermindert baggerafzet en draagt bij aan duurzamer assetbeheer.

Tech Scouting – Duurzaam Baggeren

Programma: Waterkwantiteit
Doorlooptijd: 2024
Samenwerkingspartners: Isle Utilities (Engelstalig)

Ontwikkelstadium 7 - Demonstratie in gebruikersomgeving

Uitdaging

Een van de doelen van innovatie bij Delfland is om ervaring op te doen met verschillende innovatiemethodieken en deze toegankelijk te maken voor de organisatie. In eerdere jaren is crowdsourcing succesvol getest via innovatiechallenges, waarbij doelgroepen werden gestimuleerd om ideeën in te dienen. De tegenhanger hiervan is Technology scouting, een methode waarbij actief en wereldwijd wordt gezocht naar technologische oplossingen voor technische vraagstukken. Delfland wil verkennen hoe deze methode werkt, in welke situaties deze toepasbaar is en of het waardevol is voor de organisatie.

Om technology scouting te testen, is het vraagstuk 'duurzaam baggeren' gekozen. In overleg met belanghebbende collega's zijn twee kernvragen geformuleerd:

1. Hoe kunnen we baggeren met minimale ecologische impact?
2. Hoe kan het slib nuttig worden toegepast?

Doel

- Verzamelen van concrete technologieën en best practices voor duurzaam baggeren.
- Ervaring opdoen met technology scouting als innovatiemethodiek en bepalen wanneer en hoe deze binnen Delfland kan worden ingezet.

Aanpak

De Technology scouting werd uitgevoerd door Isle Utilities, een internationaal netwerkbedrijf binnen de watersector. Gedurende zes maanden doorliepen zij, in afstemming met een interne klankbordgroep, twee fasen:

1. **Beeldvorming:** Analyse van het probleem en bestaande best practices.
2. **Technology scouting:** Identificeren, prioriteren en beoordelen van relevante technologieën.

Bij oplevering werd een interne sessie georganiseerd om de waarde van de resultaten te beoordelen en de innovatiemethode te evalueren.

Eindresultaat

De technology scouting leverde meerdere bruikbare technologieën op. Drie innovaties worden nader onderzocht op toepasbaarheid binnen Delfland:

1. **Bio-Vase** – Biologisch product voor vermindering van baggervolume in watergangen;
2. **AquaGate + PAC** – Inkapselt verontreinigde bagger met PAC-poeder (Polyaluminiumchloride);
3. **Mid-Mix** – Installatie die bagger opwaardeert tot betonvulstof, biedt circulaire bouwtoepassingen.

De eerste test met technology scouting laat zien dat deze methode een waardevolle aanvulling kan zijn op de innovatiestrategie van Delfland. Mits goed ingebed, kan het een effectief instrument zijn om gericht technologische oplossingen te vinden voor complexe uitdagingen.

Inzichten

- **Eigenaarschap is essentieel:** Succesvolle technology scouting vraagt om een duidelijk verantwoordelijk team binnen de organisatie.
- **Taalbarrières spelen een rol:** Internationale scouting vereist extra aandacht voor interpretatie en vertaling van technische informatie.
- **Een passend vraagstuk is cruciaal:** Technology scouting werkt het best bij afgebakende, technische problemen met een duidelijke behoefte aan nieuwe oplossingen.

Hackathon Blue City – Hergebruik Baggerspecie

Een stap in de richting van grootschalige circulaire inzet van bagger

Programma:

Doorlooptijd:

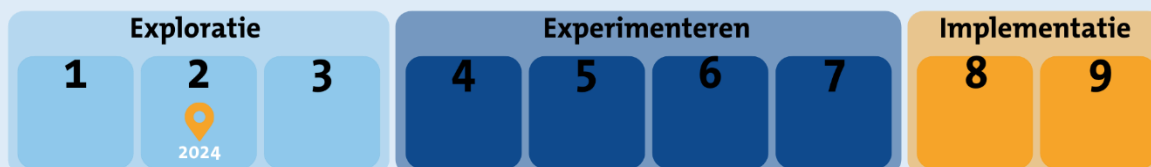
Samenwerkingspartners:

Waterkwantiteit

2024

Blue City, HHSK, Tjhuus Ingenieurs, Verboon Maasland, K3 Delta, Port of Rotterdam, Gemeente Amsterdam, RWS, Blauwe Bagger, Koninklijke Smals, GBN, Waterweg

Ontwikkelstadium 2 - Toegepast onderzoek

Uitdaging

Nederland kampt jaarlijks met een baggeroverschot van **40 miljoen kubieke meter**, waarvan een groot deel vervuild is en moet worden afgevoerd. De opslagcapaciteit voor deze bagger is beperkt, wat heeft geleid tot het storten van vervuilde bagger in **37 diepe plassen** in Nederland. Ook in Delfland is sprake van sterk verontreinigde bagger, die momenteel wordt opgeslagen in een depot in Rotterdam.

Deelname aan de **BlueCity Hackathon** bood een kans om nieuwe invalshoeken te verkennen en relevante partners te betrekken bij mogelijke oplossingen.

Doel

- Inzicht krijgen in structurele knelpunten binnen de keten van baggerverwerking.
- Identificeren wat er misgaat en welke oplossingen nodig zijn voor een circulaire, economische en ecologische aanpak.
- Kennis uitwisselen met andere deelnemers en expertise vanuit Delfland delen.

Aanpak

Twee trainees van Delfland namen deel aan de hackathon. Samen met diverse partners doorliepen zij een ontwerpend proces om het probleem scherp te stellen en oplossingsrichtingen te verkennen. De kern van het probleem bleek te liggen in de **mismatch tussen beleid, regelgeving en technieken** voor baggerverwerking, waardoor een circulaire keten wordt belemmerd.

De resultaten en voorgestelde oplossingen zijn gepresenteerd aan alle partners en andere geïnteresseerde partijen.

Eindresultaat

De hackathon resulteerde in het concept van een '**circulaire baggertool**', een spreadsheet die de circulaire waarde van bagger bepaalt door de kwaliteit te koppelen aan mogelijke toepassingen. Door een gebrek aan bruikbare informatie kon de tool slechts gedeeltelijk worden ingevuld. In een mogelijk vervolgtraject willen enkele betrokken partijen de tool verder ontwikkelen.

Na een interne evaluatie was Delfland echter kritisch over zowel het proces als het eindresultaat. Hoewel de hackathon waardevolle inzichten bood, is de praktische toepasbaarheid beperkt. **Er is daarom besloten niet deel te nemen aan een vervolg, maar de verdere ontwikkelingen wel te blijven volgen.**

Inzichten

- **Mismatch in regelgeving en techniek belemmert circulariteit:** Het ontbreken van samenhang tussen beleid en technische mogelijkheden vormt een belangrijke barrière.
- **Bruikbare data is cruciaal:** Zonder voldoende beschikbare en accurate informatie blijft circulaire baggerverwerking moeilijk realiseerbaar.
- **Proceskwaliteit bepaalt impact:** Een goed gestructureerde aanpak en duidelijke randvoorwaarden zijn essentieel voor waardevolle resultaten.

Programma Waterketen

Ultieme Waterfabriek

Meerjarig onderzoek naar hergebruik van effluent uit rioolwaterzuiveringen als drinkwater

Programma: Waterketen
Doorlooptijd: 2023 – 2027
Samenwerkingspartners: STOWA, NieuWater B.V. KWR Water B.V., Stichting Waternet, Oasen N.V., Dunea N.V., Waterschap Vechtstromen, HDSR, Waterschap Aa en Maas, WSHD, Waterschapsbedrijf Limburg, HHSK

Ontwikkelstadium 2 t/m 6 - Toegepast onderzoek tot Demonstratie in testomgeving

Uitdaging

Zoetwater wordt steeds schaarser. De kwaliteit en kwantiteit van ons water staan onder druk door bevolkingsgroei, concurrerende ruimteclaims en klimaatverandering. We lopen steeds vaker tegen de grenzen van ons watersysteem aan. **Zuinig en circulair omgaan met zoetwater is daarom cruciaal.**

Doel

De **Ultieme Waterfabriek** wil binnen vier jaar voor de Nederlandse situatie, samen met alle partners:

- Aantonen dat drinkwater veilig, betaalbaar en effectief rechtstreeks uit gezuiverd rioolwater kan worden geproduceerd.
- Inzicht bieden in wanneer en waar het logisch en wenselijk is om gezuiverd rioolwater als (aanvullende) bron voor drinkwater te gebruiken.
- Identificeren welke stappen nog nodig zijn om deze systeemverandering mogelijk te maken en drinkwater uit gezuiverd rioolwater te mogen produceren.

Voortgang

Sinds de kick-off in december 2023 heeft het consortium de volgende stappen gezet:

Werkgroepen: Werkgroepen zijn opgezet op lokaal, regionaal en nationaal niveau.

Demo installatie: De demo-installatie in Emmen is operationeel sinds maart 2024.

RIVM: In samenwerking met het RIVM is een meetprogramma ontwikkeld en in Q3 2024 gestart om de waterkwaliteit te onderzoeken.

Maatschappelijke acceptatie: Een nulmeting van maatschappelijke acceptatie is uitgevoerd, met vervolgonderzoek in regionale labs.

Regionale casus: Oasen en HDSR startten in het najaar van 2024 de eerste regionale casus om de samenwerking tussen waterschappen en drinkwaterbedrijven te verkennen.

Casus Delfland: Delfland en Dunea werken in de tweede helft van 2025 aan hun regionale casus.

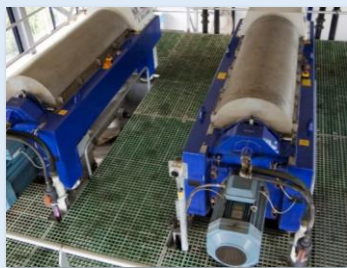
Ultieme Waterfabriek Event: Op 6 november 2024 vond het eerste Ultieme Waterfabriek Event plaats, met ruim 80 deelnemers.

Potentiële impact

- **Toegenomen maatschappelijke acceptatie** van gezuiverd rioolwater als aanvullende bron voor drinkwater.
- **Concrete handvatten** voor waterpartners om af te wegen of deze bron geschikt is voor hun regio.
- **Mogelijke start van het toelatingsproces** voor gezuiverd rioolwater als drinkwaterbron aan het einde van dit traject.

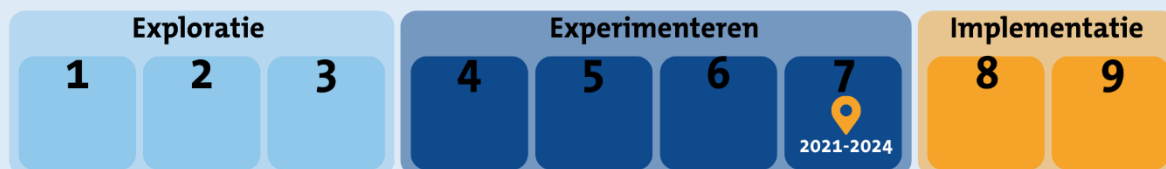
Continue inline slibkoekmeting

Pilotonderzoek naar een nieuwe meetmethode voor een slimmer en veiliger slibontwateringsproces

Programma: Waterketen
Doorlooptijd: 2021-2024
Samenwerkingspartners: n.v.t.

Ontwikkelstadium 7 - Demonstratie in gebruikersomgeving

Uitdaging

Bij de zuivering van afvalwater wordt het verontreinigde water gescheiden door zwaartekracht en biologische processen. De verwijderde verontreinigingen vormen slib, dat in slibvergisters wordt omgezet naar biogas. Het overgebleven residu, voornamelijk water, wordt gecentrifugeerd. Het ontwaterde slib wordt daarna getransporteerd naar de slibverbrandingsinstallatie. Om zowel het aantal transportbewegingen als de nabehandelingskosten te beperken, is het optimaliseren van het droge stofgehalte van het slib essentieel. Daarnaast is het belangrijk om de contacttijd van medewerkers met het verontreinigde slib uit veiligheidsoverwegingen te minimaliseren.

Doel

Delfland streeft naar een efficiënter en duurzamer slibontwateringsproces en wil ervaring opdoen met de techniek van 'continue inline slibkoekmeting'. Deze nieuwe meetmethode biedt, in tegenstelling tot handmatige bemonstering, zowel meer veiligheid als nauwkeurigheid. De techniek biedt continu inzicht in het droge stofgehalte, waardoor het proces beter gestuurd kan worden en de dosering van hulpstoffen nauwkeuriger kan worden aangepast.

Voortgang

In 2021 is de bestaande slibontwatering op de zuivering De Groote Lucht in Vlaardingen aangepast. Slibkoekmeters werden geleverd en voorbereid voor montage. Eind 2022 zijn de slibkoekmeters in gebruik genomen. Gedurende 2023 en 2024 zijn de werking en optimalisatie van het slibontwateringsproces gemonitord. In 2024 zijn de verzamelde resultaten vergeleken met de handmatige bemonstering en de continue inline-metingen.

Eindresultaat

Hoewel de nieuwe methode veiliger bleek, leverden de continue inline-metingen geen stabiele resultaten op. De sensoren raakten snel vervuild en vereisten veel onderhoud, waardoor de techniek niet verder geschikt bleek voor bredere toepassing.

Ondanks de tegenvallende resultaten wordt de technologie nog steeds als potentieel waardevol beschouwd voor specifieke situaties waar het onderhoud goed beheersbaar is. Daarom wordt gekeken naar verdere experimenten en eventuele verbeteringen om de techniek in de toekomst in te zetten.

Inzichten

- **Onderhoud sensoren:** Het belang van goed onderhoud en het beschermen van sensoren tegen vervuiling is cruciaal voor de effectiviteit van de technologie.
- **Continuïteit afhankelijk stabiliteit sensoren:** De continuïteit van het proces blijkt afhankelijk van het zorgvuldig monitoren van de stabiliteit van de sensoren.

HARKOS

Ontwikkeling continu aeroob korrelslibstelsysteem voor toepassing op de zuivering Harnaschpolder

Programma: Waterketen
Doorlooptijd: 2016 - 2029
Samenwerkingspartners: Royal HaskoningDHV, STOWA, Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden, Hoogheemraadschap van Rijnland & Waterschap Brabantse Delta, Waterschap Hollandse Delta

Ontwikkelstadium 7 - Demonstratie in gebruikersomgeving

Uitdaging

Afvalwaterzuivering is kostbaar en vraagt veel energie en ruimte. Er is behoefte aan optimalisaties en innovaties voor kostenreductie en duurzaamheid. Korrelslibtechnologie (Nereda®) vormt slibkorrels in plaats van vlokken, waardoor het slib sneller bezinkt. Deze technologie werkt als een batchproces, heeft een goed zuiveringsrendement, neemt weinig ruimte in beslag en verbruikt relatief weinig energie. De meeste zuiveringen in Nederland werken echter als een continu proces. Een korrelslibtechnologie die op bestaande zuiveringen met een continu proces kan worden toegepast, draagt bij aan duurzaamheid en besparing op vervangingsinvesteringen. Deze technologie moet nog ontwikkeld worden.

Doel

Onderzoeken en ontwikkelen van een korrelslibtechnologie die toepasbaar is op zuiveringen met een continu proces zoals de zuivering Harnaschpolder.

Projectverloop

Gedurende acht jaar onderzoek en een pilot op rwzi Harnaschpolder is deze technologie ontwikkeld en de werking ervan bewezen. De pilot toonde aan dat deze techniek de zuiveringscapaciteit met 50-100% kan verhogen. Tot 2024 werd de pilotopstelling op de Harnaschpolder verder geoptimaliseerd.

Parallel hieraan is begonnen met de oriëntatie en uitwerking van een pilot op demoschaal.

Toepassing

Vanwege de aanzienlijke voordelen en besparingen is het essentieel dat het proces snel beschikbaar komt voor praktijktoepassing. Demonstratie en validatie op praktijkschaal zijn hiervoor vereist. Dit wordt gerealiseerd met een geplande demonstratiepilot bij rwzi Wijk bij Duurstede van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. Deze kan door synergie met een grootonderhoud-project al in 2026 operationeel zijn. Hiervoor moet in 2025 worden gestart. Het voorstel wordt in het voorjaar 2025 aan D&H voorgelegd.

Inzichten

- **Technologische Voordelen:** Korrelslibtechnologie biedt capaciteitsvergroting, energie-efficiëntie en duurzaamheid, en kan een gamechanger zijn.
- **Innovatiemogelijkheden:** Creëert op RWZI's fysieke ruimte voor nieuwe technieken en biedt mogelijkheden voor grondstoffen terugwinning.

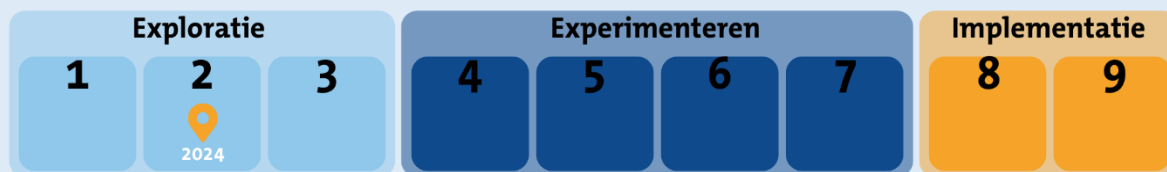
Lachgasversnellingsprogramma

Een sector brede inzet tegen de emissie van lachgas vanuit rwzi's

Programma: Waterketen
Doorlooptijd: 2024 – 2027
Samenwerkingspartners: VvZB, Unie van Waterschappen, STOWA en alle waterschappen

Ontwikkelstadium 2 – Toegepast onderzoek

Uitdaging

De toenemende gevolgen van klimaatverandering en opwarming van de aarde vereisen dringende maatregelen om de koolstofvoetafdruk van industrieën en de samenleving te verkleinen. Lachgas (N₂O), met een aardopwarmingsvermogen 298 keer groter dan CO₂, is een significant broeikasgas. Afvalwaterzuiveringsinstallaties zijn een belangrijke bron van lachgas. Onderzoek richt zich op het aanpassen van processen om de productie van lachgas te verminderen. Er is echter een gebrek aan consistente en volledige gegevens, wat leidt tot hiaten in het begrip van lachgas-productiedynamiek en een gebrek aan consensus over effectieve maatregelen.

Doel

Het doel is om de onzekerheden rond lachgasemissies uit afvalwaterzuiveringsinstallaties te verminderen door samenwerking tussen technologieleveranciers, kennisinstellingen en eindgebruikers. Dit omvat het identificeren van de grondoorzaken van lachgasemissies.

Aanpak

Het versnellingsprogramma ontwikkelt een uniforme aanpak voor het meten van lachgas en de dataverwerking, waarbij waterschappen in twee- tot driemaandelijks overleggen van elkaar leren. De eerste uitdagingen zijn geïdentificeerd en worden gezamenlijk opgelost.

Voortgang & planning

2024: Delfland heeft lachgas-sensoren aangeschaft en geplaatst op RWZI Nieuwe Waterweg. Deze sensoren zijn nog niet 'live'. De eerste resultaten zijn inmiddels binnen. Daarnaast zijn de waterschappen bezig geweest met het aanschaffen en installeren van aanvullende analyzers en sensoren en het opzetten van de dataverwerking.

2025: Delfland gaat een Ntotaal-analyzer en een nitrietsensor aanschaffen. Met behulp van de nieuwe analyzers en sensoren kan worden bepaald hoeveel lachgas wordt uitgestoten per ingaande stikstof en welke factoren hierop van invloed zijn.

2026: Er wordt verwacht dat er voldoende data beschikbaar is voor een eerste gezamenlijke analyse. Enkele waterschappen lopen voor en zijn al begonnen met onderzoeken welke factoren een rol spelen bij het verlagen van emissies.

Inzichten

- **Consistente gegevens:** Gebrek aan consistente gegevens belemmert het begrip van lachgasproductie. Uniforme dataverwerking is noodzakelijk.
- **Samenwerking:** Vermindering van onzekerheden vereist samenwerking tussen technologieleveranciers, kennisinstellingen en eindgebruikers.
- **Voortrekkersrol:** De koplopers helpen bij het identificeren van strategieën en best practices voor bredere implementatie bij andere waterschappen waaronder Delfland.

Programma Waterveiligheid

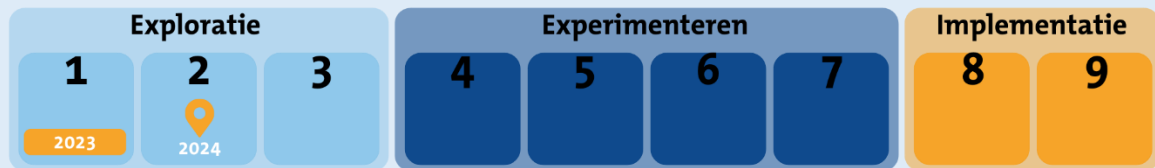
Maatschappelijke Kosten-Batenanalyse: toepassing baggerspecie in kade- en dijkversterkingen

Verkenning van de haalbaarheid en impact van circulaire waterveiligheidsprojecten binnen Delfland

Programma: Waterveiligheid
Doorlooptijd: 2024 – 2025
Samenwerkingspartners: RPS

Ontwikkelstadium 2 – Toegepast onderzoek

Uitdaging

In 2023 is door Delfland een verkenning afgerond naar de mogelijkheden om baggerspecie te (her)gebruiken bij kadeversterkingen. Daarbij is gebruik gemaakt van de ervaringen en toepassingen binnen het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Met deze verkenning is aannemelijk gemaakt dat het toepassen van baggerspecie mogelijk is, wat dat oplevert (kwalitatief) en wat daarvoor nodig is. Echter, wat nog onvoldoende inzichtelijk is gemaakt, is wat het toepassen van deze techniek binnen Delfland kost, vraagt aan voorbereiding en randvoorwaarden en wat het uiteindelijk oplevert.

Doel

Het opstellen van een Maatschappelijke Kosten-Batenanalyse (MKBA) voor de toepassing van baggerspecie in dijkversterkingsprojecten, om zo een weloverwogen besluit te nemen over de haalbaarheid van deze toepassing.

Projectverloop

In 2024 is gestart met het opstellen van de MKBA door RPS. Dit doen zij op basis van de algemene MKBA-leidraad (ontwikkeld en opgesteld door het CPB en het PBL). Voor een goed onderbouwd besluit is een gedegen MKBA nodig, waarin ook o.a. beslag op middelen (ruimte, mensen, bouwstoffen en bedrijfsmiddelen), waterkwaliteit, openbare veiligheid, vergunningen, opleidingen, etc. worden meegewogen.

In het voorjaar van 2025 worden de resultaten opgeleverd en kan een besluit over het vervolg worden genomen.

Inzichten

- **Analyse baggerspecie:** Voor hergebruik van grond uit baggerspecie in keringen is een aanvullende analyse nodig van de fysische eigenschappen van de baggerspecie.
- **Noodzaak depot:** Voor duurzaam hergebruik van baggerspecie in het eigen beheergebied is het gebruik van een lokaal depot cruciaal.

Programma Organisatie

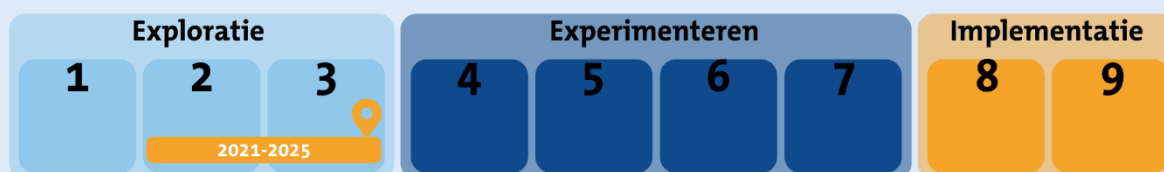
De Stekker voor slim omgevingsmanagement

Toepassing van digitale tool voor stakeholdermanagement databasebeheer

Programma: Organisatie
Doorlooptijd: 2021 - 2025
Samenwerkingspartners: Van Emden Marketing Consultancy

Ontwikkelstadium 2 & 3 – Toegepast onderzoek en 'Proof of Concept'

Uitdaging

Delfland voert diverse werkzaamheden uit om te zorgen voor een schone en veilige leefomgeving. In een zorgvuldig omgevingsproces betreft Delfland hiertoe belanghebbenden, zoals bewoners bij de voorbereiding en uitvoering van projecten. Het contact verloopt via verschillende kanalen: telefoon, e-mail, brieven, fysieke gesprekken en informatieavonden. De verzameling en opslag van gegevens verschilt per project. Dit proces is niet optimaal en kan worden geoptimaliseerd en verbeterd door het effectief regisseren van contact met stakeholders vanuit een centrale opslag van gegevens met een eenduidig overzicht van beschikbare middelen.

Doel

Een uniforme wijze van verzamelen en opslaan van gegevens conform de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) en een eenvoudige en flexibele inzet van middelen om contact te onderhouden met stakeholders ontwikkelen.

Aanpak

Een interactieve tool (De Stekker) ontwikkelen om het omgevingsmanagement te professionaliseren.

Projectverloop

- **2022:** Is een functioneel ontwerp opgeleverd
- **2023:** Keek ICT naar de mogelijkheid om deze functionaliteiten toe te voegen aan het systeem van 'Relieve'. Deze bleken echter niet verenigbaar zonder complete herstructurering van het systeem.
- **2024:** Onderzocht Delfland met het Waterschapshuis de interesse van andere waterschappen in de gezamenlijke ontwikkeling van deze applicatie. Hoewel er interesse is in de resultaten, wil momenteel geen andere partij deelnemen.

Vanaf 2025 zal de afdeling Projectmanagement, Techniek en Omgeving (PTO) de ontwikkeling van deze innovatie financieren. Hiermee onderstreept de afdeling de toegevoegde waarde van dit project. Het getoonde eigenaarschap draagt bij aan een succesvolle implementatie.

Inzichten

- **Efficiëntie:** Centrale opslag van gegevens voorkomt dubbel werk.
- **Uniformiteit:** Een uniforme projectaanpak verbetert de herkenbaarheid en kwaliteit van communicatie en maakt het makkelijker om aan de AVG te voldoen.
- **Flexibiliteit:** Keuze bieden in digitale middelen vereenvoudigt het contact met een bredere groep stakeholders.

Drones – Delfland Vliegt Door

Vervolgpijl Drones voor potentiële toepassingen binnen werkprocessen Delfland

Programma:

Doorlooptijd:

Samenwerkingspartners:

Organisatie

2017 - 2024

Indirecte samenwerking met diverse overheidsorganisaties

Ontwikkelstadium 9 – Innovatie is compleet en operationeel

Uitdaging

Waterbeheer kent veel arbeidsintensieve werkzaamheden die in potentie eenvoudiger, sneller en efficiënter kunnen worden uitgevoerd. Eén van de opties voor efficiëntere uitvoering van taken is de inzet van drones. Delfland zette in de afgelopen jaren stappen om de inzet van de drones te faciliteren, maar de vraag blijft hoeveel meerwaarde deze in potentie hebben op de verschillende werkprocessen van Delfland.

Doel

Het opdoen van inzicht in de meerwaarde van de inzet van drones binnen verschillende werkprocessen van Delfland en op basis van de resultaten te komen tot implementatie.

Projectverloop

Na verkenning voor toepassing van drones binnen Delfland in 2017-2022 is een lean businesscase uitgewerkt als vervolg op de pilot. Op basis van deze businesscase besloot Delfland een vervolgpijl uit te voeren gericht op vier werkprocessen: Communicatie, Calamiteiten, Monitoring en Beheerregister. Voor zowel communicatie als monitoring zijn testvluchten uitgevoerd. Ook tijdens een calamiteiten oefening is gevlogen. Er heeft echter geen calamiteit plaatsgevonden waarbij de drones konden worden ingezet. Voor het spoor van het beheerregister zijn geen concrete aanknopingspunten gevonden. Naast de verschillende casussen zijn drones ook toegepast voor handhaving, de monitoring van keringen en het inmeten van de verzakking bij de N468. Verder verliep de ontwikkeling van de digitale infrastructuur moeizaam waardoor dit meer tijd heeft gevraagd dan verwacht.

Eindresultaat

Uit de pilot is gebleken dat drones arbeidsintensieve taken zoals het inmeten en monitoren van keringen en watersystemen eenvoudiger, efficiënter en bovenal veiliger maken, wat bijdraagt aan beter waterbeheer.

Door de stuurgroep is de wens uitgesproken om het drone team intern voort te zetten en de toepassing van drones in de werkzaamheden in te bedden. Hierbij wordt gekeken naar organisatorische aspecten zoals benodigde personele inzet, opleidingen, budget en uitbreiding van de dataopslag om dronegebruik te faciliteren.

Inzichten

- **Kennis in huis belangrijk:** Een eigen droneteam biedt de mogelijkheid om de toepassingsmogelijkheden organisch uit te breiden en maatwerk te leveren.
- **Data infrastructuur:** Dronebeelden leveren zeer veel data. Een goede aansluiting van de data infrastructuur hierbij is cruciaal.

Projectenkalender

Winnaar van de AI Challenge

Programma: Organisatie
Doorlooptijd: 2023 - 2024
Samenwerkingspartners: AKIDA

Ontwikkelstadium 8 – Innovatie voorbereiden voor implementatie

Uitdaging

Het handmatig doorzoeken en destilleren van relevante informatie uit netwerken en informatiesystemen kost accountmanagers van Delfland veel tijd en energie. Ze moeten voortdurend raadsvergaderingen volgen, nieuwsberichten lezen en coalitieakkoorden analyseren om op de hoogte te blijven. Dit proces is essentieel om goed in te kunnen spelen op veranderingen, maar ook inefficiënt en tijdrovend. Ook voor de afdeling Planvorming is het belangrijk om te weten welke projecten binnen ons beheergebied plaatsvinden, zodat hier tijdig rekening mee kan worden gehouden. Momenteel gebeurt dit ad hoc, waardoor veel meekoppelkansen verloren gaan. AI kan dit proces mogelijk ondersteunen door automatisch netwerken en informatiesystemen te doorzoeken en hier relevante informatie uit te destilleren. Dit idee, voortkomend uit de winnende inzending van de AI-challenge van 2023, zou accountmanagers en planvormers sneller inzicht kunnen geven in de gebeurtenissen binnen hun netwerk. Dit bevordert effectiever netwerkonderhoud, de verbinding van initiatieven en het vinden van meekoppelkansen.

Doel

Experimenteren met en verkennen van de mogelijkheden voor de ontwikkeling van een AI-toepassing die automatisch netwerken en informatiesystemen doorzoekt en hier relevante informatie uit destilleert.

Projectverloop

Een experiment werd uitgevoerd met AKIDA, een partner van het programma digitale transformatie. AKIDA had al een vergelijkbare applicatie ontwikkeld, genaamd 'de projectenkalender'. De agile werkwijze is toegepast om deze casussen verder uit te werken. Tijdens het proces bleek er echter niet genoeg openbare data beschikbaar te zijn om een tool voor planvorming te ontwikkelen. Voor de accountmanagers was dit wel mogelijk, omdat bestuurlijke informatie expliciet openbaar wordt gemaakt. De tool is gekoppeld aan verschillende systemen en uitgewerkt op basis van de wensen van de accountmanagers.

Eindresultaat

In het najaar van 2024 is een dergelijke automatische zoekmachine opgeleverd en is de bètaversie enige tijd in gebruik genomen. Deze tool kan een aanzienlijke hoeveelheid werk structureel verminderen en verbeteren. Door het gebruik van deze tool krijgt een accountmanager gemakkelijker een completer beeld van de ontwikkelingen binnen het werkgebied. De doorontwikkel- en licentiekosten van de 'projectenkalender' bleken echter hoog. Bij een marktverkenning kwam een recent op de markt gekomen vergelijkbare applicatie naar voren. De wens is nu om hierop aan te haken. Hierover zal in 2025 verder worden afgestemd.

Inzichten

- **Beschikbaarheid Data:** Projectdata is niet voldoende openbaar beschikbaar, wat de bruikbaarheid voor AI beperkt. Bestuurlijke data wordt beter ontsloten. Openbare data is essentieel voor AI-toepassingen.
- **Beschikbare Tools:** Er worden veel AI-toepassingen ontwikkeld. Delfland moet deze ontwikkelingen volgen en waar mogelijk implementeren om operationele efficiëntie te verbeteren.

Bijlagen

Bijlage 1 Financieel overzicht

Traject	€
Programma waterkwaliteit	€ 195.321
Overstort filtersysteem	€ 16.611
Onderzoek Effectiviteit oeverbescherming Woudsepolder*	€ 27.075
SONAR*	-
Satellietmonitoring	€ 66.935
eDNA – Biologische monitoring oppervlaktewater	€ 84.700
Telemetrie LoRa*	-
Digitale monitoring vispassage*	-
Programma Waterkwantiteit	€ 163.447
Waterstraat 2.0	€ 75.000
Waterbank Westland*	-
Baggerbeton	€ 32.545
Tech scouting – Duurzaam Baggeren	€ 37.752
Hackathon Blue City – Hergebruik Baggerspecie	€ 18.150
Programma Waterketen	€ 124.258
Uitme waterfabriek	€ 75.625
Inline slibmeting*	-
HARKOS	€ 19.832
Lachgasversnellingsprogramma	€ 28.803
Programma Waterveiligheid	€ 31.585
Maatschappelijke Kosten-Batenanalyse - voor de toepassing van baggerspecie in kade- en dijkversterkingen	€ 31.585
Programma Organisatie	€ 52.008
De stekker voor omgevingsmanagement*	-
Drones - Delfland vliegt door*	-
Projectenkalender	€ 52.008
Overig	€ 2.305
Inspiratieboek AI-challenge	€ 2.305
Totale uitgave Innovatiefonds 2024:	€ 568.924

*projectbijdrage geleverd in ander jaar

Bijlage 2 Ontwikkelstadia

De ontwikkelstadia geven de mate van ontwikkeling van een innovatie aan, niveau 1 staat voor het begin van de ontwikkeling en niveau 9 voor een innovatie die compleet en operationeel is.

Ontwikkelstadium			
EXPLOREEREN	1	Fundamenteel onderzoek	Onderzoek naar het idee en de basisprincipes van de innovatie. Omvat deskresearch en fundamenteel onderzoek.
	2	Toegepast onderzoek	Formulering van het concept en onderzoek naar de praktische toepassingsmogelijkheden. Omvat analytisch onderzoek.
	3	'Proof of Concept'	Onderzoek naar de toepasbaarheid van het concept op experimentele basis. Toetsing en validering van hypothesen over verschillende componenten van het concept.
EXPERIMENTEEREN	4	Test prototype in gecontroleerde omgeving	Kleinschalig testen van de het prototype in een gecontroleerde omgeving . Basisprincipes zijn aanwezig maar prototype is nog ver verwijderd van het uiteindelijke product/dienst/systeem/proces.
	5	Test prototype in relevante omgeving	Testen van prototype in een relevante omgeving . Eerste stap in de demonstratie van de innovatie. Een prototype dat je in deze fase ontwikkelt, kost relatief veel tijd en geld en is niet ver verwijderd van het uiteindelijke product/dienst/systeem/proces.
	6	Demonstratie in testomgeving	Demonstratie van het hele systeem van product/dienst/systeem/proces in testomgeving die lijkt op gebruikersomgeving (pilotfase). Het concept geeft inzicht in de werking van alle componenten van de innovatie tezamen.
	7	Demonstratie in gebruikersomgeving	Demonstratie van innovatie in gebruikersomgeving . Ervaringen van de gebruikers en de wijze waarop de innovatie door de omgeving wordt gewaardeerd leveren nieuwe inzichten op voor de definitieve vorm van het product/dienst/systeem/proces.
IMPLEMENTEEREN	8	Innovatie voorbereiden voor implementatie	De innovatie krijgt zijn definitieve vorm . Het product/dienst/systeem/proces is getest en bewezen. Voldoet aan verwachtingen, kwalificaties en normen. De kaders voor verdere lancering/uitrol/implementatie moeten nog worden bepaald.
	9	Innovatie is compleet en operationeel	Innovatie is technisch en procesmatig gereed. De innovatie wordt gelanceerd/uitgerold/geïmplementeerd of opgeschaald.

Bijlage 3 Toetsingscriteria

De toetsingscriteria op hoofdlijnen:

Om voor financiering van het Innovatiefonds in aanmerking te komen, worden aanvragen getoetst aan vijf criteria;

1. Het is nieuw voor Delfland;
2. Het sluit aan op de strategische/maatschappelijke doelstellingen van Delfland;
3. Het levert Delfland (potentieel) meerwaarde;
4. De kosten staan in verhouding met de (potentiële) baten;
5. Er is een ambtelijk trekker die eigenaarschap toont voor de innovatie.

Een toelichting per criterium:

1. **Nieuw voor Delfland:** *Het project moet een innovatieve aanpak of technologie introduceren die nog niet eerder door Delfland is toegepast. Rekening houdend met externe ontwikkelingen om te voorkomen dat het wiel onbewust opnieuw wordt uitgevonden.*
2. **Strategische/maatschappelijke doelstellingen:** *Het project moet bijdragen aan de bredere strategische en maatschappelijke doelen van Delfland.*
3. **Meerwaarde voor Delfland:** *Het project moet (in potentie) aantoonbare voordelen of verbeteringen opleveren voor de werkprocessen van Delfland.*
4. **Kosten-batenverhouding:** *De kosten van het project moeten in redelijke verhouding staan tot de verwachte (potentiële) meerwaarde.*
5. **Er is een ambtelijk trekker met eigenaarschap:** Deze persoon voelt zich verantwoordelijk voor zowel het innovatietraject als het borgen en (intern/extern) delen van de resultaten hiervan.

Bijlage 4 Facetmodel

De OESO ontwikkelt een model dat verschillende innovatieve projecten/trajecten indeelt op basis van vier facetten. Volgens het OESO zet een gezond innovatieve publieke organisatie in op alle facetten. Onder innovatie vallen zowel de verbetering van bestaande processen als het anticiperen op mogelijke toekomstige ontwikkelingen. Daarnaast is het belangrijk dat zowel vanuit het bestuur (gestuurd) als vanuit de medewerkers (ongestuurd) innovatie wordt aangedragen om meerdere belangen te behartigen. Door inzichtelijk te maken waar innovaties zich bevinden op dit model, kan beter worden gestuurd/geanticipeerd op de inzet van innovatie binnen de organisatie.

Met dit model is de verdeling van types innovatie uit het innovatiefonds in beeld gebracht (zie afbeelding onder). Dit model (en de mogelijk arbitraire invulling ervan dienen) als praatplaat. We hopen dat deze praatplaat reflecties oplevert over innovaties binnen Delfland.

Toelichting model:

Het model zet meerdere aspecten van innovatieve projecten tegenover elkaar;

Gestuurd/ongestuurd; Hiermee maken we onderscheid tussen een bestuurlijk aangedragen missie/visie of een reactie op ontwikkelingen extern/werkprocessen interne.

Zeker/onzeker; Hiermee doelen we op de haalbaarheid en waarschijnlijkheid van het slagen/implementeren van de innovatie.

Hieruit komen de volgende vier facetten voort;

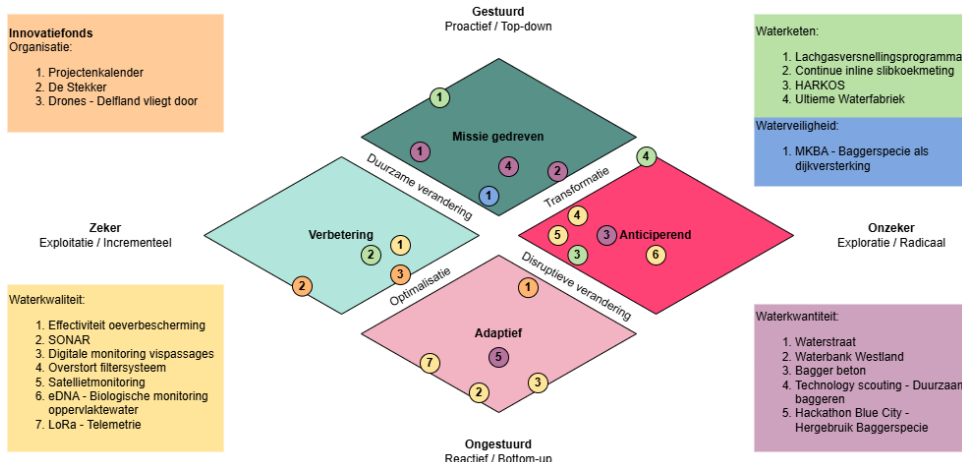
- **Missie-gedreven;** Innovaties die voortkomen uit een duidelijke visie/vraagstuk.
- **Verbetering;** Optimalisatie van een bestaand proces middels een innovatie
- **Adaptief;** Reageren op maatschappelijke/technologische ontwikkelingen
- **Anticiperend;** Bij voorbaat inspelen op mogelijk toekomstige (meer disruptieve) ontwikkelingen

De raakvlakken tussen deze facetten wordt geduid door de diagonale assen;

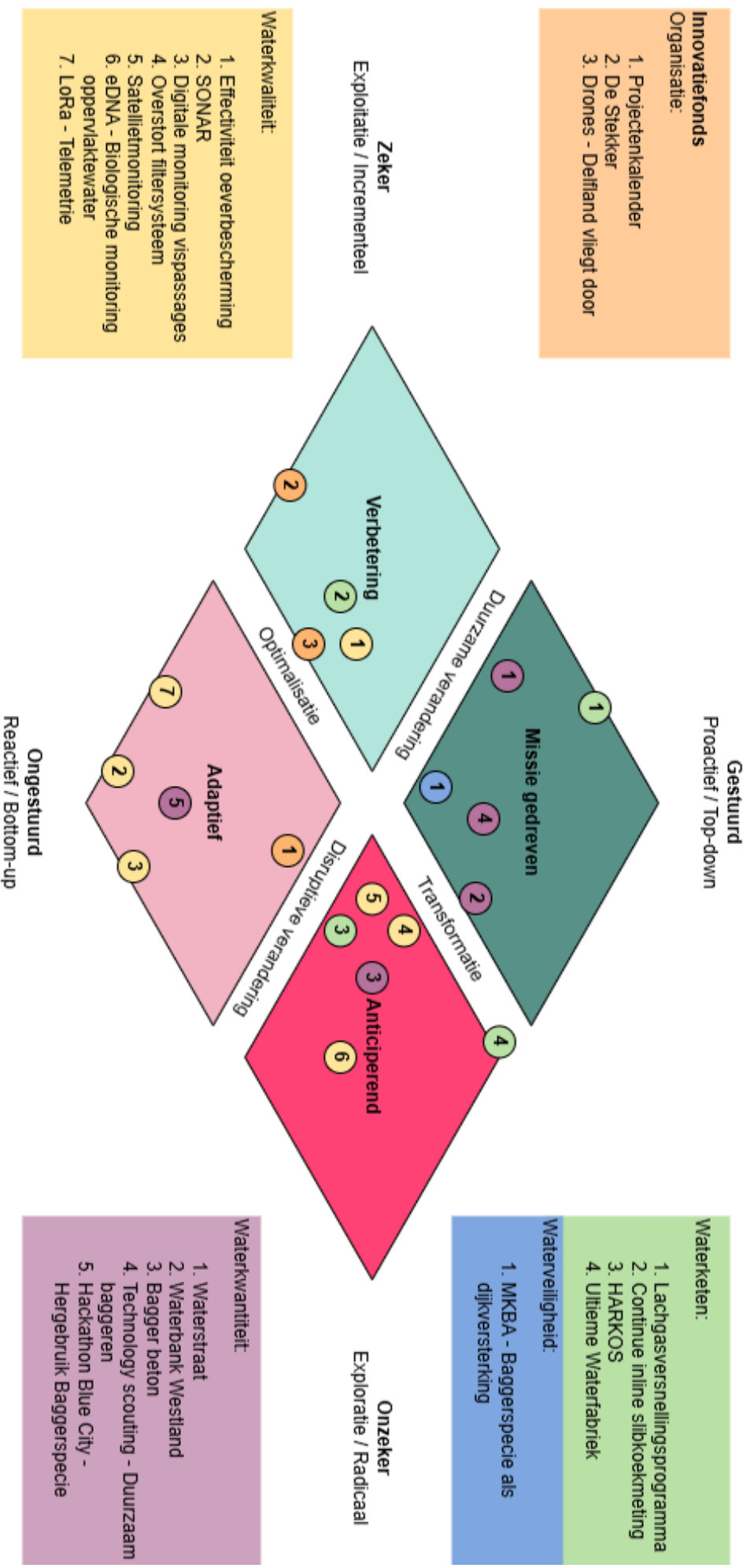
Optimalisatie/Transformatie; Met de innovatie een optimalisatie van werkprocessen realiseren tegenover het veranderen van werkprocessen.

Duurzame verandering/Disruptieve verandering; Bij een duurzame verandering wordt geïnvesteerd in de borging van werkprocessen, terwijl een disruptieve verandering de huidige werkprocessen in twijfel trekt.

Praatplaat: OESO Facetmodel – Innovatiefonds 2024

Zie vergrote versie op de volgende pagina.

Hoogheemraadschap van
Delfland

aan de leden van de verenigde vergadering

ONS KENMERK
2420584

DATUM D&H VERGADERING
15-04-2025

ONDERWERP

Evaluatie Beleidskader Participatie 2024

Geachte leden,

Met deze brief willen we u graag informeren over de evaluatie van het Beleidskader Participatie. Het Beleidskader Participatie is opgesteld in het kader van de Omgevingswet. Bij de vaststelling, op 11 maart 2021, hebben we u toegezegd om de werking van het beleidskader jaarlijks te evalueren. Dit is de derde evaluatie die wij u toesturen. Sinds 1 januari 2024 is de wet in werking. Afgelopen jaar hebben we dus voor het eerst gewerkt met het participatiebeleid onder de omgevingswet. Dit betekent overigens niet dat het organiseren van of deelnemen aan een participatieproces voor Delfland nieuw is. Delfland deed dit vaak al, maar vanaf 1 januari 2024 is het in een aantal situaties ook verplicht.

Beleidskader Participatie

Participatie is één van de pijlers van de Omgevingswet. Participatie is niet nieuw, maar heeft onder de Omgevingswet een minder vrijblijvende rol. De omgevingswet verstaat onder participatie: het in een vroegtijdig stadium betrekken van belanghebbenden in de voorbereiding van (ontwerp)besluiten die onder de regelgeving van de omgevingswet vallen.

De verantwoordelijkheid voor het toepassen van participatie ligt volgens de Omgevingswet meestal bij de overheid. Er worden door de Omgevingswet geen eisen gesteld aan *hoe* je aan participatie moet doen, wel zijn er waarborgen opgenomen *dat* je aan participatie moet doen. Participatie is wettelijk verplicht voor de kerninstrumenten van de Omgevingswet. Voor de waterschappen zijn dit het waterbeheerprogramma, de waterschapsverordening en het projectbesluit.

De vorm van participatie is echter vrij en de wet geeft dus ruimte voor maatwerk. Dit uitgangspunt vindt u ook terug in het Beleidskader Participatie. Overigens ziet Delfland de toepassing van het beleidskader voor participatie ruimer dan wettelijk verplicht is. In principe gaat het beleidskader over alle besluiten van Delfland die impact hebben op de fysieke leefomgeving.

In het Beleidskader Participatie wordt onderscheid gemaakt tussen drie rollen die Delfland inneemt als het gaat om participatie:

1. Initiatiefnemer. Delfland is de uitnodigende partij en organiseert participatie bij de eigen beleidsontwikkeling, projecten en initiatieven.
2. Bevoegd gezag voor een omgevingsvergunning voor wateractiviteiten. In dit geval is de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk voor het participatieproces en heeft Delfland enkel een stimulerende rol.
3. Participant in initiatieven van derden. Delfland in een participatieve rol bij een initiatief van niet-overheden.

Voor alle drie de rollen geldt dat Delfland duidelijk, transparant en betrouwbaar naar buiten toe treedt.

Evaluatie

Hieronder worden, per rol die Delfland inneemt als het gaat om participatie, de belangrijkste conclusies uit de evaluatie benoemd.

Delfland in de rol van initiatiefnemer

Om de taken als waterschap goed uit te voeren neemt Delfland besluiten die impact hebben op de fysieke leefomgeving. Delfland is in zulke gevallen initiatiefnemer en organiseert participatie. Voor het organiseren van een goed participatieproces is het volgens het Beleidskader Participatie van belang dat Delfland een expliciete afweging maakt van de participatieruimte voor belanghebbenden, daarbij duidelijk kan vertellen wat belanghebbenden kunnen verwachten van Delfland en hoe zij betrokken gaan worden in het te nemen (ontwerp) besluit.

Tezamen met het Beleidskader Participatie, is het Procesinstrument Participatie ontwikkeld. Dit document biedt praktische handvatten voor het ontwerpen en organiseren van een participatieproces. Doorlopend wordt het Beleidskader Participatie en het Procesinstrument onder de aandacht gebracht bij medewerkers van Delfland. Daarnaast is er een praktijkleerwerkplaats waar medewerkers naar toe kunnen voor een collegiaal advies over het organiseren van participatie binnen hun project, beleidstraject of visie. Zie het kader hiernaast.

Praktijkleerwerkplaats 2024
Wateroverlast Hoefpolder (gebiedsproces)
Nieuwe AWZI Vlaardingen (project)
Waterschapsverordening verharding (beleid)
Waterschapsverordening (beleid)
Broekpolder2040 (gebiedsproces)
Delflandse Dijk (beleid)
NEZ Vlaardingen (project)
Participatie bij Peilbesluiten
Grondwater (beleid)

We kunnen de volgende conclusies over het jaar 2024 formuleren over het betrekken van belanghebbenden wanneer Delfland initiatiefnemer is:

1. Bij projecten is het ontwerpen en organiseren van een participatieproces met belanghebbenden al geruime tijd een onderdeel van de werkwijze van Delfland. Het projectenbureau had het afgelopen jaar 60 lopende projecten, met daarbij een veelvoud van belanghebbenden die zijn betrokken in de voorbereiding en uitvoering van deze projecten. In het kader van deze projecten zijn vorig jaar 20 vergunningen Eigen Dienst aangevraagd. Er zijn door de omgeving geen bezwaren ingediend op deze vergunningen. Dit laat zien dat projecten van Delfland, over het algemeen, in goed overleg met de omgeving worden voorbereid.
2. Bij de abstractere beleids- en visietrajecten was het organiseren van een participatieproces met bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties geen expliciet onderdeel van de werkwijze. Andere bevoegde gezagen en terreinbeheerders werden over het algemeen wel betrokken in het proces. We zien dat er het afgelopen jaar, bij de afdelingen die verantwoordelijk zijn voor beleidstrajecten, het organiseren van participatie vanzelfsprekender wordt. Zo kwamen er bij de leerwerkplaats meer collega's langs met vragen over het organiseren van participatie bij het maken van nieuw beleid. We zien ook dat we hier soms nog zoekende zijn en moeten leren op welke wijze we belanghebbenden het beste kunnen betrekken in het besluitvormingsproces over nieuw beleid of een nieuwe visie. Zeker als het niveau van abstractie hoog is of het beleid over een groot aantal belanghebbenden gaat.

3. In het bestuursvoorstel is standaard een participatieparagraaf opgenomen. In 2024 zijn er tien bestuursvoorstellen in de VV of D&H behandeld waarbij participatie relevant is. De bestuursvoorstellen zijn zeer divers en gaan over beleid, visie, maar ook projecten en peilbesluiten. In de analyse van de voorstellen zien we dat, ten opzichte van vorig jaar, meer aandacht is voor het organiseren van participatie. We zien nog kansen om het maatschappelijk middenveld of bewoners de gelegenheid te geven om op eigen initiatief betrokkenheid te tonen bij nieuw te ontwikkelen beleid. Zo zijn projecten in voorbereiding of uitvoering makkelijk terug te vinden op de website van Delfland. Beleid dat wordt aangepast of nieuw op te stellen beleid is dat niet.

Het komend jaar blijven we aandacht vragen voor participatie bij het opstellen van beleid en visies. Het beleidskader biedt een toereikend procesinstrument, waarbij we nog verder kunnen leren over de toepassing van het instrument zoals de casus van een vergunningsplicht voor toename van verharding in de waterschapsverordening ons leert. We zullen de analyse in het kader van deze evaluatie met de relevante afdelingen delen, zodat zij bij volgende beleidstrajecten de bovenstaande leerpunten kunnen toepassen.

Delfland in de rol van bevoegd gezag bij vergunningverlening

Bij de aanvraag van een omgevingsvergunning ligt de verantwoordelijkheid voor het organiseren van participatie bij de initiatiefnemer. In het omgevingsloket wordt de initiatiefnemer gevraagd of en zo ja op welke manier de omgeving is betrokken bij de voorbereiding van het initiatief en wat het resultaat daarvan is. Wanneer de initiatiefnemer aangeeft dat de omgeving niet is betrokken, is dat geen weigeringsgrond. Wel heeft Delfland in het Beleidskader Participatie de ambitie uitgesproken dat Delfland participatie wil stimuleren door in een vroeg stadium het belang ervan te benadrukken bij de initiatiefnemer. In de regel wijzen vergunningverleners de initiatiefnemer op de toegevoegde waarde van participatie. Daarnaast staat in de brief met de ontvangstbevestiging van de aanvraag, dat Delfland ervan uitgaat dat belanghebbenden zijn geïnformeerd.

Participatietafel 2024

Maaibeheer Delflandse Dijk
Kanoroute Maassluis
Valuta voor Veen/ Proefboerderij de Lely
Drijvende NEZ Bergingsvijver Pijnacker
Stichting Land Art Delft Wandelroute
Waterkwaliteit moestuinen Lommerrijck
Voedselbos Pijnacker-Noord
Rotterdam Stadspark West
Voedselbos Abtwoudse Bos Delft

In 2024 zijn 1611 vergunningaanvragen bij Delfland ingediend. Op de vraag in het loket of belanghebbenden zijn betrokken bij de aanvraag, beantwoordt ongeveer twee derde van de initiatiefnemers ontkennend (nee) en een derde bevestigend (ja). Het aantal initiatiefnemers dat zegt de omgeving niet betrokken te hebben, is deels te verklaren door de soort aanvragen die zij doen. Bij een deel van de aanvragen is het aannemelijk dat andere belangen niet worden geraakt door het initiatief.

We zullen de bovenstaande analyse delen met de relevante afdeling. We zullen samen met deze afdeling nagaan welke mogelijkheden Delfland heeft om te sturen op een grotere betrokkenheid van belanghebbenden in de initiatieven van anderen.

Delfland als participant in initiatieven van derden

In het Beleidskader Participatie is de ambitie uitgesproken dat Delfland open staat voor initiatieven van bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. De afweging om wel of niet deel te nemen aan een initiatief moet transparant zijn en willekeur moet worden voorkomen. Om de betrouwbaarheid en eenduidigheid in de afwegingen te vergroten heeft Delfland een ambtelijke participatietafel ingesteld. De participatietafel weegt verzoeken aan de hand van een afwegingskader. Het afwegingskader is te vinden in het Beleidskader Participatie. Het afgelopen jaar zijn tien initiatieven behandeld op de participatietafel. Zie het kader hiernaast.

We kunnen de volgende conclusies formuleren over de rol van Delfland als participant in initiatieven van derden en de participatietafel:

1. Uit een interne evaluatie blijkt dat de participatietafel medewerkers van Delfland helpt bij een meer eenduidige en integrale reactie richting initiatiefnemers. Daarnaast helpt de participatietafel, als centrale plek waar initiatieven worden besproken, om beter zicht te krijgen op thema's die buiten de muren van Delfland belangrijk zijn.
2. Nog niet alle medewerkers weten de participatietafel te vinden, als zij een verzoek krijgen om mee te werken aan een initiatief van derden.
3. Uit een evaluatie onder initiatiefnemers, die Delfland om een bijdrage of advies vragen, blijkt dat het contact met Delfland als betrokken en kundig wordt ervaren, mits er één aanspreekpunt is voor de initiatiefnemer. Wanneer dit niet het geval is, en er vanuit de organisatie niet één medewerker verantwoordelijk is, laten de initiatiefnemers weten de beantwoording van hun vragen als rommelig en onduidelijk te ervaren. Meestal ging dit om initiatieven, die in eerste instantie niet op de participatietafel waren besproken.

Bovenstaande benadrukt dat het belangrijk is om verzoeken aan Delfland, om bij te dragen aan een initiatief in de fysieke leefomgeving, op de participatietafel te bespreken. Dit betekent dat we ook komend jaar werken aan de bekendheid van de participatietafel binnen de organisatie. Dit blijft belangrijk door onder andere personele wisselingen.

Tot slot hebben we u vorig jaar toegezegd te onderzoeken op welke wijze we kunnen bijdragen aan verzoeken van initiatiefnemers. Zonder nadere subsidieregeling is het niet mogelijk om een financiële bijdrage te verlenen aan initiatieven van derden. Vanuit de participatietafel ondersteunen we initiatiefnemers met advies en begeleiding.

Algemene conclusie

Het Beleidskader Participatie biedt voldoende handvatten voor de organisatie om vorm te geven aan een zorgvuldig participatieproces in overeenstemming met de eisen in de Omgevingswet en de Delflandse ambities en kaders. Gezien de conclusies uit de evaluatie, ligt het op dit moment niet voor de hand om het beleidskader aan te passen. Tot slot, gezien het bovenstaande, is een vierjaarlijkse evaluatie afdoende (eens per collegeperiode).

Hoogachtend,
Dijkgraaf en hoogheemraden van Delfland,
de secretaris, de dijkgraaf,

ir. P.C. Janssen

dr. P.H.W.M. Daverveldt

**Formulier ten behoeve van het indienen van vragen als bedoeld in artikel 4.27 van het
Reglement van Orde VV en commissies Delfland**

Titel: Risico gestuurd Beleid

Omschrijving problematiek

Inleiding:

- Tijdens de commissievergadering van WKK van 28 januari, meldde de hoogheemraad dat er bij 3 polders verboden stoffen gemeten zijn en dat bij 6 polders sprake was van normoverschrijding.
Ook meldde hij dat Delfland uitgaat van een risico-gestuurd beleid. Maar dat dit beleid niet overeenkomt met de drie risicosituaties die indertijd door Jacco Vooijs vanuit de glastuinbouw, tijdens een VV, zelf zijn aangegeven namelijk: teeltwisselingen; huurpercelen en het stoppen van ondernemers.
- In de 'Risico-gestuurde aanpak waterkwaliteit glastuinbouwgebieden' staat dat Delfland uitgaat van praktijkkennis van het kassenbestand, teeltomstandigheden en lokale waterkwaliteit.
- Elders wordt gesproken over extra aandacht voor huurkassen; kassen waar wat veranderd is en onopgeloste knelpunten en teelten die gevoelig zijn voor lekkages.
- Bij de vacaturetekst voor een projectleider Aanpak Glastuinbouw staat dat er gewerkt wordt op basis van een risico-gestuurde aanpak. Daarbij staat vervolgens: 'op basis van meetgegevens bepaal je welke glastuinpolders de grootste vervuiling laten zien.'
- Bij een factor 100 overschrijding van de norm wordt pas vervolgonderzoek gedaan. Op basis daarvan kan er eventueel gehandhaafd worden.

Vragen en Antwoorden:

1. Waarom worden de door Glastuinbouw Nederland zelf genoemde risico's niet alle drie meegenomen?

Antwoord:

De risico's van teeltwisseling nemen we mee. Dit deden we al en het college van Delfland heeft onlangs uitvoering gegeven aan de motie "Trendbreuk handhaving waterkwaliteit glastuinbouw polders" door onder andere een extra meetronde uit te voeren die zich richt op de teeltwissels.

Het stoppen van (huur)bedrijven is echter veel lastiger. We krijgen geen signalen van bijvoorbeeld de Kamer van Koophandel wanneer een individueel bedrijf stopt of wordt overgenomen. We beschikken niet over deze informatie en kunnen het daarom niet meenemen als specifiek aandachtspunt. Over de afgelopen twee jaar zijn van de 41 opgelegde Lasten onder Dwangsom slecht twee opgelegd aan huurders.

Wel houden we gebieden, die op de nominatie staan om bijvoorbeeld getransformeerd te worden naar woonwijken, scherper in de gaten. Een voorbeeld hiervan is het gebied tussen de Dwarskade en Oudeweg in Nootdorp. We weten al een tijdje dat in dit gebied de tuinbouwbedrijven zullen verdwijnen. Voor ons reden om dit gebied scherper in de gaten te houden.

2. Graag exact een uitleg wat Delfland nu verstaat onder een risico-gestuurde aanpak? En hoe kunt u verklaren dat hier kennelijk verschillende beelden over bestaan?

Antwoord: Zie hieronder en het antwoord op vraag 3.

Omdat er ook onduidelijkheid bestaat tussen welke aanpakken en (bijbehorende) meetnetten worden gebruikt, lichten we deze hieronder toe.

Delfland gebruikt diverse methoden en meetnetten voor toezicht, handhaving en monitoring. De Risicogestuurde Aanpak is één aanpak die wordt ingezet in het kader van waterkwaliteit, de projectgroep Risicogestuurde Aanpak is onderdeel van Toezicht en Handhaving. In dit project wordt gewerkt met een mobiel meetnetwerk.

Daarnaast hebben we bestrijdingsmiddelen-meetnet voor de monitoring van de waterkwaliteit in de glastuinbouw. Deze onderdelen verschillen van het landelijke meetnetwerk dat bestaat voor monitoringsdoeleinden op de grotere KRW-wateren.

Overzicht aanpakken en bijbehorende meetnetwerken/-systematieken:

- **De Risicogestuurde aanpak:** Dit betekent dat we extra intensief toezicht houden en extra handhaven in een aantal vervuilde glastuinbouwgebieden. Iedere zes maanden selecteren we twee polders met de hoogste vervuiling en hanteren we een intensieve aanpak om overtreders op te sporen, overtredingen te stoppen en overtreders te vervolgen. Een groot deel van deze controles voeren we uit samen met de Omgevingsdienst Haaglanden. We maken binnen de Risicogestuurde Aanpak gebruik van een mobiel meetnetwerk, dit zijn meters die we zelf in de watergangen plaatsen waar we risicogestuurd toezicht houden. Daarnaast worden wekelijks vaste meetrondes gedaan door collega's.
- **Regulier toezicht op de glastuinbouw:** Het reguliere toezicht voeren we uit op basis van ad-hoc meldingen, eigen waarnemingen en constatering, handhavingsdagen en signaaltoezicht door omgevingsdiensten.
- **Monitoring bestrijdingsmiddelen:** In het glastuinbouwgebied komen verhoogde concentraties bestrijdingsmiddelen in het oppervlaktewater voor, wat invloed heeft op de aquatische ecologie. Om deze bestrijdingsmiddelen te monitoren hebben wij een bestrijdingsmiddelen-meetnet. Hierover rapporteren wij elk jaar in de waterkwaliteitsrapportage.

Tot nu toe is in de rapportages van Toezicht en Handhaving gerapporteerd over de Risicogestuurde Aanpak en het reguliere toezicht op de glastuinbouw. De monitoringsdata van het bestrijdingsmiddelen-meetnet worden vermeld in de jaarlijkse waterkwaliteitsrapportage. Het gaat om verschillende documenten met verschillende doelgroepen en doelen. We hebben een geïntegreerde rapportage in ontwikkeling die deze verschillende metingen integreert.

In de inleiding op deze vragen wordt ook verwezen naar een vacaturetekst. Informatie in een vacaturetekst kan nooit zo volledig zijn als in een rapportage of projectplan.

3. Wat is de meerwaarde van een risico-gestuurde aanpak t.a.v. de daarvoor gehanteerde gebiedsgerichte aanpak?

Antwoord: De meerwaarde van de Risicogestuurde Aanpak is een effectievere aanpak, door samenwerking en door focus op twee polders. Met de Gebiedsgerichte Aanpak bezochten we, standaard alle bedrijven (=100%), dus in totaal hebben we zo ongeveer 1.500 bedrijven bezocht over een periode van tien jaar. Polder voor polder, zo werd bij 30% (van die 1.500) van de bezochte bedrijven een overtreding geconstateerd. Dit waren lichte en zwaardere overtredingen.

Met de Risicogestuurde Aanpak bezoeken we niet meer alle bedrijven, waardoor we met de huidige toezichtcapaciteit de meer risicovolle bedrijven kunnen controleren. Door onze

Risicogestuurde Aanpak, waaronder de selectie van de meest vervuilde polders, zien we dat we bij 50% van de bezochte bedrijven een overtreding constateren. Dit zijn vaker de zwaardere wegende (zwaardere segment) overtredingen middels de handhavingmatrix. Dit doen we samen met de Omgevingsdienst Haaglanden, die veel bodemlozingen beëindigt. Daarnaast hebben we in de Risicogestuurde Aanpak praktische en juridische handvatten om, samen met de omgevingsdiensten, te handhaven op lekkages, die een grote emissiebron vormen. Bij de Gebiedsgerichte Aanpak was deze samenwerking en bundeling van twee bevoegd gezagen er nog niet.

Delfland is -in aanvulling op de Risicogestuurde Aanpak, op het regulier toezicht en op het bestrijdingsmiddelen-meetnet- bezig met de introductie van metingen op slootniveau. Hierbij worden de tuinders en de verschillende ketenpartners binnen de sector - poldergewijs - geïnformeerd over de metingen. Het is aan de ondernemers en de keten om met deze data vanuit hun zorgplicht invulling te geven.

4. Wordt er daarnaast ook steekproefsgewijs gemeten? Hoe vaak en hoe wordt een steekproef getrokken?

Antwoord: Tijdens handhavingdagen en speciale glastuinbouw surveillancedagen worden er steekproeven in het gehele glastuinbouwgebied gehouden. Dit gebeurt ongeveer 10 keer per jaar, op willekeurige data en tijdstippen.

Zoals eerder is gezegd voeren we, naast de handhavingdagen en de Risicogestuurde Aanpak, ook op andere manieren toezicht uit op de glastuinbouw. Dit toezicht kan elke glastuinbouwpolder betreffen. Het reguliere toezicht voeren we namelijk uit op basis van ad-hoc meldingen, eigen waarnemingen en constatering, en signaaltoezicht door omgevingsdiensten. Ook voert Toezicht en Handhaving controles uit op basis van waarnemingen tijdens een maandelijkse helikoptervlucht (via Rijkswaterstaat) waarin het glastuinbouwgebied wordt meegenomen.

Daarnaast kennen we zogenaamde 'administratieve controles'. Dit zijn controles die worden uitgevoerd door de Omgevingsdienst Haaglanden, op basis van hun bevoegdheden. Tijdens deze controles kunnen ook zaken aan het licht komen die relevant zijn voor Delfland. Deze worden dan aan ons gesignaleerd; wij ontvangen een afschrift van het controleverslag, dat wij intern aanduiden als een administratieve controle. Wanneer wij in het controleverslag van de Omgevingsdienst zaken signaleren waarvoor Delfland het bevoegd gezag is, nemen wij deze verder in behandeling.

5. Op basis waarvan is gekozen voor de factor 100?

Antwoord: Alle normoverschrijdingen worden beschreven in de jaarlijkse waterkwaliteitsrapportage. De factor 100 keer wordt gebruikt om te communiceren bij hoge normoverschrijdingen uit het bestrijdingsmiddelen-meetnet. Betrokken partijen, waaronder Glastuinbouw Nederland, worden bij een hoge normoverschrijding ambtelijk en bestuurlijk geïnformeerd. De factor 100 heeft een zekere willekeur. Door D&H is toegezegd om in een beeldvormend overleg van de commissie WKK in te gaan op de factor 100 (DMS 2382245). We streven ernaar om dit in de commissie WKK van mei te agenderen.

6. Wordt deze factor ook gehanteerd door andere waterschappen en door de NVWA?

Antwoord: Elk waterschap handelt hierin naar eigen inzicht. Doordat Delfland veel glastuinbouw heeft in geconcentreerde gebieden, hebben wij een relatief fijnmazig meetnetwerk vergeleken met andere waterschappen.

Bij de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) ligt de nadruk vanzelfsprekend anders: elk gebruik van een verboden middel is illegaal. Daarnaast controleert de NVWA op het correct

gebruik van een middel door een ondernemer wat los staat van een overschrijding van een oppervlaktewaternorm.

7. Wat gebeurt er met meerdere overschrijdingen met, bijvoorbeeld, een factor 50?

Antwoord: In de jaarlijkse waterkwaliteitsrapportage van Delfland wordt inzicht gegeven in de waterkwaliteit waarbij alle meetdata worden gebruikt. Daarnaast worden de normoverschrijdingen ambtelijk besproken. De normoverschrijdingen worden ook besproken in het kwartaaloverleg van de Emissieloze Kas met Glastuinbouw Nederland en het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard. Sinds vorig jaar schuift de gemeente Lansingerland hier ook bij aan. Het kwartaaloverleg is een afspraak die voortkomt uit het afsprakenkader Emissieloze Kas.

8. Normen zijn erom niet overschreden te worden. Wat zijn de gevolgen als Delfland gaat handhaven bij overschrijding van de norm?

Antwoord: Bij een normoverschrijding wordt bekeken of traceerbaarheid naar een bron door aanvullende opsporing mogelijk is. De mogelijkheid tot traceren is onder andere afhankelijk van: de aangetroffen stof, herleidbaarheid van de stof tot een bepaalde teeltsoort, de locatie van het meetpunt en hoeveel kassen in dat gebied staan.

Wanneer het mogelijk lijkt te traceren wordt er nader onderzoek ingesteld. En we handhaven wanneer we een bron, oorzaak en de overtreder vinden. Afhankelijk van criteria als de ernst van overtreding wordt er een keuze gemaakt of er een Last onder Dwangsom (LOD) en/of een Proces-Verbaal (PV) wordt opgelegd. Wanneer het een verboden stof betreft informeren we de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit.

Considerans, aanleiding van, toelichting op of achtergrond

Anneke Wijbenga
Ide Opdam

Dit formulier richten aan de voorzitter van de Verenigde Vergadering van Delfland
pdaverveldt@hhdelfland.nl met afschrift aan verenigdevergadering@hhdelfland.nl

IN TE VULLEN DOOR LOKET BESTUURSONDERSTEUNING:

DMS nummer: 2407035

Datum en tijdstip ontvangst: 12 februari 21.52 uur

Datum D&H behandeling: 18 maart 2025

Datum publicatie (wordt opgenomen in titel):

Formulier ten behoeve van het indienen van vragen als bedoeld in artikel 4.27 van het Reglement van Orde VV en commissies Delfland
Titel: Controles Glastuinbouw
Omschrijving problematiek In de motie Trendbreuk Waterkwaliteit heeft de vv aangedrongen op het uitvoeren van extra controles in de glastuinbouw. Het college heeft bij het afdoen van de motie echter gesteld te geloven in de huidige risico-gestuurde aanpak. Opvallend is dat in de collegebrief ter afdoening van genoemde motie geen overzicht is gegeven van het aantal controles dat jaarlijks wordt uitgevoerd. Over 2023 is het aantal controles in de glastuinbouw als volgt gerapporteerd: <i>Er zijn 255 controles uitgevoerd. Hiervan zijn 92 controles uitgevoerd in het kader van de risicogestuurde aanpak, 35 controles in het kader van de nazorg van de gebiedsgerichte aanpak en 128 reguliere glastuinbouwcontroles. In 2023 is in de glastuinbouw (in lijn met de nieuwe handhavingstrategie) elf keer strafrecht toegepast en twintig keer een last onder dwangsom opgelegd (bij zeven overtredingen). Er zijn negen waarschuwingen verstuurd.</i> Bron: https://www.glastuinbouwwaterproof.nl/nieuws/255-controles-uitgevoerd-in-glastuinbouw-delfland-in-2023/#
Vragen en Antwoorden: 1. In 2023 zijn 255 controles uitgevoerd. Betreft dit alleen de controles door Delfland of ook de controles door de Omgevingsdiensten? Antwoord: Dit betreft het aantal controles dat zowel is uitgevoerd door Delfland als het aantal controles die we samen hebben uitgevoerd met de Omgevingsdienst Haaglanden en met de DCMR Milieudienst Rijnmond. 2. Wat kosten de verschillende types controles gemiddeld? Antwoord: Dat inzicht hebben wij niet. Onze financiële administratie is niet zo ingericht. Om u toch een prijsindicatie te geven, hebben wij de kosten van twee soorten controles in beeld gebracht; één met en één zonder proces-verbaal. Wij tekenen daarbij aan dit slechts een grove prijsindicatie geeft. Bij vraag 7 lichten we toe dat voor een geselecteerd (risico)bedrijf één tot zeven bezoeken kunnen plaatsvinden. Gehanteerde uitgangspunten bij de berekening: - een inschatting van het gemiddeld aantal bestede uren. Per controle verschillen deze. - een uurtarief aan derden 2025, t.b.v. uitlening personeel. Deze wordt gepubliceerd in de Programmabegroting. Dit uurtarief wordt in rekening gebracht als medewerkers van ons Hoogheemraadschap werkzaamheden voor derden verrichten. Het tarief betreft de loonkosten en een opslag voor gemiddelde overheadkosten. Kosten voor controle zonder proces-verbaal: circa € 1.000,- Kosten voor controle met proces-verbaal: circa € 2.500,- 3. Hoeveel heeft Delfland in 2023 in totaal uitgegeven aan deze controles? Antwoord: Dat inzicht hebben wij niet. Onze financiële administratie is niet zo ingericht.

4. Hoeveel controles zijn er uitgevoerd in 2024? In totaal, en uitgesplitst zoals hierboven in het bericht van Glastuinbouw Nederland over de controles in 2023?

Antwoord:

In 2023 hebben we 255 controles uitgevoerd en in 2024 waren dat 324 controles. In onderstaande tabel staan de aantallen per type controle;

	2023	2024
Risicogestuurde Aanpak glastuinbouw	92	183
Glastuinbouw regulier toezicht	128	123
Gebiedsgerichte monitoring en handhaving *	35	14
RainlevelR	0	4
Totaal	255	324

** Dit zijn polders waar vanuit de Gebiedsgerichte Aanpak waar nazorg is gepleegd.*

5. Hoe vaak is in 2024 strafrecht toegepast en last onder dwangsom? En in hoeveel gevallen heeft dit geleid tot een veroordeling of een boete?

Antwoord:

In 2024 is zeventien keer strafrecht toegepast. Hiervoor is door het Openbaar Ministerie (OM) vijftien keer een schikkingsvoorstel aangeboden aan de overtreder. Twee, uitgebreide processen verbaal (PV), zijn nog in behandeling bij het OM. Er zijn geen zaken uit 2024 geseponneerd.

In 2024 zijn er vierendertig keer Lasten onder Dwangsom (LOD) opgelegd in de glastuinbouw. Via een invorderingsbesluit hebben we driemaal een LOD geïnd.

Een LOD heeft een looptijd van drie jaar. Dit betekent dat de genoemde invorderingen betrekking kunnen hebben op LOD's die in een voorgaand jaar zijn opgelegd. Daarnaast kan een overtreding na oplegging zijn verholpen en (nog) niet opnieuw zijn begaan, waardoor er (nog) geen invordering heeft plaatsgevonden. Toezicht en Handhaving controleert alle bedrijven met een opgelegde LOD jaarlijks meerdere keren.

Afhankelijk van criteria als de ernst van overtreding wordt er een keuze gemaakt of er een Last onder Dwangsom (LOD) en/of een Proces-Verbaal (PV) wordt opgelegd. Bij tien overtredingen is zowel een LOD als een PV opgesteld.

6. Hoe effectief is het opleggen van een last onder dwangsom vergeleken met een waarschuwing of een boete? Hoe beoordeelt Delfland dit?

Antwoord:

Gebaseerd op onze ervaring kunnen we stellen dat de LOD de meest effectieve manier is om op te treden. Een LOD is relatief snel opgelegd, het te betalen bedrag ligt hoger en het komt het waterbeheer ten goede.

- Bij herhaling van een overtreding kan de dwangsom, met behulp van een invorderingsbesluit, direct worden ingevorderd.
- Een invorderingsbesluit is sneller opgelegd dan de opmaak van een strafdossier om tot een boete te komen. Daarnaast moet de zaak dan door de officier van justitie ontvankelijk worden verklaard. Vervolgens gaat er doorgaans lange tijd overheen voordat er een uitspraak door de rechter volgt.
- Nog een argument waarom een LOD effectiever is, is dat de hoogte van een opgelegde boete voor een milieudelict doorgaans laag en een LOD doorgaans vele malen hoger is.

We kunnen handhaven op basis van twee soorten wetgeving: bestuursrecht en strafrecht. Een Last onder Dwangsom (LOD) is een bestuursrechtelijk instrument. Het doel van bestuursrechtelijke

handhaving is om de overtreding te stoppen. De hoogte van de dwangsom bepalen we aan de hand van de Delflandse handhavingsmatrix, die een directe vertaling is van de landelijke handhavingsmatrix. Met behulp van deze matrix maken we de afweging hoe ernstig de overtreding is en hoe de overtreder zich opstelt om de overtreding te beëindigen. Een proces-verbaal wordt opgelegd vanuit het strafrecht en passen we toe bij ernstige overtredingen; heterdaad situaties en onomstotelijk bewijs. Het proces-verbaal wordt beoordeeld door de officier van justitie bij het Openbaar Ministerie. Als het ontvankelijk wordt verklaard, volgt (vaak na lange tijd) een rechtszaak waarin de rechter de strafmaat bepaalt (een boete). De opgelegde boete is vaak aanzienlijk lager dan de dwangsom van een LOD.

7. Wat is de prognose voor het aantal controles in de glastuinbouw in 2025? Zowel risico gestuurde controles als onaangekondigde controles en nog andere controles die het college conform de motie Trendbreuk wil uitvoeren?

Antwoord:

Controles Risicogestuurde Aanpak

We hebben op dit moment een planning met de Risicogestuurde Aanpak tot half 2025. Daarna maken we op basis van nieuwe toxiciteitsberekeningen een nieuwe prioritering voor het laatste halfjaar van 2025.

Begin 2025 hebben we de polders vanuit de tweede helft 2024 afgerond, te weten; de Oude Campspolder, polder van Nootdorp en het Waalblok. En in de eerste helft van 2025 zijn we met de Risicogestuurde Aanpak aan de slag in de Dorppolder en Prinsenbos. In de tweede helft van 2025 zullen er nog twee polders geselecteerd worden. Van deze polders bezoeken we ongeveer 50% van de bedrijven gezamenlijk met de omgevingsdienst.

Het exacte aantal controles dat we in 2025 uitvoeren, is lastig te voorspellen. Een geselecteerd (risico)bedrijf kan één tot wel zeven bezoeken krijgen. Wanneer alles in orde is, blijft het bij één bezoek. Er kunnen ook meerdere her-controles (bezoeken) plaatsvinden. Of er kunnen meerdere controlebezoeken in het kader van opsporingsonderzoek nodig zijn, omdat de bron van de lozing/lekkage niet in één keer opgespoord kan worden. Dit betekent dat één controle uit meerdere (controle)bezoeken kan bestaan.

Reguliere en ad-hoc controles

Naast de Risicogestuurde Aanpak voeren we ook regulier toezicht uit op de glastuinbouw. Dit toezicht is niet beperkt tot de glastuinbouwgebieden die worden bezocht vanuit de Risicogestuurde Aanpak, maar kan elk glastuinbouwgebied betreffen.

Ook hier is lastig te voorspellen om hoeveel controles dit in 2025 zal gaan. Het reguliere toezicht voeren we namelijk uit op basis van ad-hoc meldingen, eigen waarnemingen en constatering, handhavingsdagen en signaaltoezicht door omgevingsdiensten. Ook voert Toezicht en Handhaving controles uit op basis van waarnemingen tijdens een maandelijkse helikoptervlucht (via Rijkswaterstaat) waarin het glastuinbouwgebied wordt meegenomen.

In 2024 zijn er 278 'administratieve controles' uitgevoerd door de Omgevingsdienst Haaglanden. Administratieve controles zijn controles uitgevoerd door de omgevingsdiensten op basis van hun bevoegdheden. Tijdens deze controles kunnen ook zaken aan het licht komen die relevant zijn voor Delfland. Deze worden dan aan ons gesignaleerd; wij ontvangen een afschrift van het controleverslag, wat wij (intern) aanduiden als een administratieve controle. Wanneer wij in het controleverslag van de Omgevingsdienst zaken signaleren waarvoor Delfland het bevoegd gezag is, nemen wij deze verder in behandeling.

Direct handhavend optreden

De trendbreuk in het toezicht op de glastuinbouw laat zich overigens niet alleen vertalen in het aantal controles dat we uitvoeren. Een belangrijk onderdeel vormt ook het zonder waarschuwen direct handhavend optreden (bestuurs- en/of strafrechtelijk) tegen de zeven meest voorkomende overtredingen:

1. Overstorten van drain of drainage silo's en/of putten
2. Vervuilde drainage bij substraatteelt
3. Afvoer van condenswater verwarmingsinstallatie
4. Percolaat op het erf
5. Afvoer condenswater in de kas bij gebruik gewasbeschermingsmiddelen
6. Filterspoelwater afvoeren op de sloot
7. Waterafvoer via pijpjes rondom de kas

Considerans, aanleiding van, toelichting op of achtergrond

Hans Middendorp, AWP

Lobke Zandstra, PvdA

Annemiek Jenniskens, Water Natuurlijk

**Dit formulier richten aan de voorzitter van de Verenigde Vergadering van Delfland
pdaverveldt@hhdelfland.nl met afschrift aan**

IN TE VULLEN DOOR LOKET BESTUURSONDERSTEUNING:

DMS nummer: 2406009

Datum en tijdstip ontvangst: 7 februari 2025 16.00 uur

Datum D&H behandeling: 18 maart 2025

Datum publicatie (wordt opgenomen in titel):

Formulier ten behoeve van het indienen van vragen als bedoeld in artikel 4.27 van het Reglement van Orde VV en commissies Delfland
Titel: 2 ^e inlaat Molenvlietpark
Omschrijving problematiek: Het Molenvlietpark in het Haagse Leidschenveen-Ypenburg is aangelegd als waterberging. Voor deze waterberging Molenvlietpark staat de aanleg van een 2^e waterinlaat gepland. Voor deze 2^e waterinlaat zullen <i>354 stuks bomen moeten worden gekapt</i> in het landgoed Nieuw Vredenoord. Nieuw Vredenoord is echter NNN-gebied en voor NNN-gebieden bestaat de provinciale verordening dat de gebieden behouden moeten blijven en versterkt moeten worden.
Vragen en Antwoorden: 1. Is Delfland, ook na de praktijktest in 2024, nog steeds van mening dat een 2^e inlaat naar de waterberging Molenvlietpark beslist noodzakelijk is? Antwoord: Delfland is nog steeds van mening dat een tweede aanvoer noodzakelijk is om de effectiviteit van de berging te borgen. Het doel van de praktijktest was niet om te onderzoeken of er een tweede aanvoer nodig was, maar ervaring op te doen met vullen, zodat we gesteld staan als deze in een calamiteit ingezet dient te worden. 2. Op basis van welke kwantitatieve criteria is de inschatting dat 1 inlaat niet afdoende is? Antwoord: Uit de berekening komt naar voren dat de bestaande watergang, de Kansjesmolensloot, niet voldoende is om de berging Molenvlietpark optimaal in te zetten. De stroomsnelheden in de watergang worden dan te hoog. 3. Er is een alternatief uitgewerkt door de Bomenstichting Den Haag voor een 2^e waterinlaat waar geen/nauwelijks bomen voor gekapt hoeven te worden genaamd: "Technisch advies over ontwerp toevoer noodwaterberging Molenvlietpolder door Edzo Ebbens d.d. 24 augustus 2023". a. Bent u bekend met dit alternatief? Antwoord: Ja. Het alternatief is ons toegezonden in februari 2024 en in een overleg heeft dhr. Ebbens deze verder toegelicht. b. Is dit alternatief door Delfland bestudeerd en overwogen? Antwoord: Ja. Er is zeker naar gekeken. Delfland gaat er echter niet over hoe en waar de tweede aanvoer komt, Delfland heeft alleen een privaatrechtelijke afspraak met Den Haag dat zij een tweede aanvoer aanleggen. Wij kijken vervolgens natuurlijk vanuit onze publieke taak, wel mee in het kader van vergunningverlening of dit watersysteemtechnisch ook kan. c. Is het technisch mogelijk om dit alternatief uit te voeren? Indien ja, waarom is hier niet voor gekozen? Graag een antwoord met technische onderbouwing. Antwoord: Het is aan Den Haag om daar een oordeel over te geven. Wij hebben van Den Haag begrepen dat de aangedragen variant eerder beschouwd is en afgevalen is om de volgende inhoudelijke redenen: 1. Het alternatieve plan zou een grote kans op schade aan het monumentale pand Jan Thijssenweg 8 geven; 2. De variant is nl. uitvoeringstechnisch ingewikkeld en risicovol als gevolg van het plaatsen van damwanden nabij het monumentaal pand; 3. De doorstroming vanuit de Vliet naar de berging, onder de bestaande brug van de Jan Thijssenweg blijft beperkt. Vergroting of verbreding van de watergang ter plaatse is praktisch onuitvoerbaar ; 4. De damwanden die ter plaatse van Park Hoornwijck moeten worden geplaatst hebben een

negatief effect op bijv. de bomen aldaar;

5. De huidige 2de watertoevoer heeft natuurvriendelijke oevers. Het alternatief heeft dat niet.

Den Haag heeft procesmatig aangegeven dat er een onherroepelijk projectplan waterwet is waarop inspraak is geweest vanuit de omgeving. Dit heeft niet tot alternatieven of zienswijzen geleid.

4. Naast het alternatief dat uitgewerkt is door de Bomenstichting Den Haag zijn er meer alternatieven voorhanden. Is Delfland ervan overtuigd dat er geen manier bestaat om een 2^e waterinlaat zodanig aan te leggen dat het NNN karakter van Nieuw Vredenoord behouden blijft? Graag een antwoord met onderbouwing.

Antwoord: De aanleg van een tweede aanvoer is onderdeel van de afspraak met de gemeente Den Haag. Het is aan Den Haag om hier invulling aan te geven.

-

**Dit formulier richten aan de voorzitter van de Verenigde Vergadering van Delfland
pdaverveldt@hhdelfland.nl met afschrift aan verenigdevergadering@hhdelfland.nl**

IN TE VULLEN DOOR LOKET BESTUURSONDERSTEUNING:

DMS nummer: 2410602

Datum en tijdstip ontvangst: 26 februari 2025 9.00 uur

Datum D&H behandeling: 18 maart 2025

Datum publicatie (wordt opgenomen in titel):

provincie **HOLLAND**
ZUID

ONTVANCEN 17 APR. 2025

ONTVANGEN 17 APR. 2025

VOORBLAD

Provincie Zuid-Holland

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum

Zie verzenddatum linksonder

Het college van Dijkgraaf en Heemraden van het Hoogheemraadschap van Delfland
Postbus 3061
2601 DB Delft

Geachte ontvanger,

Hierbij zenden wij u het bijgaande ter informatie.

Provincie Zuid-Holland

Domein bestuur en omgeving
Team financieel toezicht

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
Zie verzenddatum linksonder

Ons kenmerk
PZH-2025-872060157
DOS-2024-0000894

Uw kenmerk
n.v.t.

Bijlagen
n.v.t.

De Verenigde Vergadering van het Hoogheemraadschap
van Delfland
Postbus 3061
2601 DB Delft

Onderwerp
Financieel toezicht begroting 2025

Geacht leden van de verenigde vergadering,

Wij danken u voor het toesturen van uw begroting 2025 en jaarrekening 2023. De provincies hebben de wettelijke taak om toezicht te houden op uw financiën. Dat doen wij door uw begroting te onderzoeken op (structureel) evenwicht en of deze voldoet aan het recht en algemeen belang. De jaarrekeningresultaten betrekken wij bij de beoordeling van uw begroting. Het doel hiervan is een goede en solide financiële positie van uw hoogheemraadschap. Een financieel gezonde huishouding van uw hoogheemraadschap is het uitgangspunt. Met deze brief informeren wij u over de bevindingen uit de toets die wij hebben uitgevoerd.

Begrotingsevenwicht

Uw begroting en meerjarenraming hebben wij beoordeeld op begrotingsevenwicht volgens de uitgangspunten van de Waterschapswet. Wij hebben geconstateerd dat uw begroting 2025 en meerjarenraming 2026-2029 in evenwicht zijn. Dit betekent dat de lasten volledig gedekt worden door baten.

Vanuit behoedzaamheid onderzoeken wij ook of uw begroting structureel in evenwicht is. Wij maken hierbij gebruik van het overzicht van incidentele baten en lasten in uw begroting. Wij zijn tot de conclusie gekomen dat de structurele lasten van uw begroting en meerjarenraming niet volledig gedekt zijn door structurele baten. Dit wordt met name veroorzaakt door onttrekkingen aan de egalisereserves. Hierover schrijven we later in de brief meer.

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag

Tram 9 en de buslijnen
90, 385 en 386 stoppen
dichtbij het
provinciehuis. Vanaf
station Den Haag CS is
het tien minuten lopen.
De parkeerruimte voor
auto's is beperkt.

Overige opmerkingen*Wijziging financiële verslagregels*

Met ingang van de begroting 2025 zijn de financiële verslagregels en de aanpak hiervan in het Besluit Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW) op delen gewijzigd. We zien dat u de wijzigingen heeft doorgevoerd in de begroting 2025 om te voldoen aan het gewijzigde BBVW, maar we constateren dat er nog verbetering in de opbouw mogelijk is. In het ambtelijk overleg hebben we hierop een toelichting gegeven. We adviseren u om de nieuwe financiële verslagregels na te lopen en de verbeteringen in de volgende begroting te implementeren.

Afbouw tariefdempingegalisereserves

In uw begroting 2025 heeft u aangegeven dat u net als in begroting 2024 uw egalisereserves inzet ter dekking van uw begroting. Deze worden afgebouwd van een saldo van € 10 miljoen in 2025 naar een saldo van nihil in 2029. Een laag saldo van de egalisereserves geeft minder armslag om lastendrukstijging te beperken. In voorgaande jaren werden deze reserves weer aangevuld door een positief jaarrekeningresultaat. Het jaarrekeningresultaat is mogelijk niet ieder jaar positief. Wij adviseren u daarom om dit beleid te blijven monitoren.

Taakstelling

In uw begroting staat een structurele taakstelling vermeld van € 0,9 miljoen in 2025 oplopend tot € 4,5 miljoen in 2029. Op dit moment is deze taakstelling nog niet concreet ingevuld met maatregelen. Daarom vinden wij het risicovol dat u wel al rekening houdt met een mogelijk financieel effect. We vragen u om de taakstelling op korte termijn verder uit te werken en goed te onderbouwen. Ambtelijk hebben wij begrepen dat dit bij de kadernota 2026 gebeurd.

Aanbod

Als u vragen hebt over de inhoud van deze brief, of andere vragen over de financiële positie van uw waterschap, dan zijn wij graag bereid deze schriftelijk te beantwoorden of een mondelinge toelichting aan u als college te geven.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

Drs. R. Baatenburg de Jong MSc
Manager Domein bestuur en omgeving

Deze brief is digitaal vastgesteld, hierdoor staat er geen fysieke handtekening in de brief.

Wij verzoeken u in uw correspondentie altijd het DOS-nummer te vermelden dat wij rechts bovenaan in deze brief hebben opgenomen.

Afschrift aan:

- Het college van Dijkgraaf en Heemraden van het Hoogheemraadschap van Delfland

De leden waterschappen

datum	ons kenmerk	contactpersoon
31 maart 2025	123.959/PJ	
betreft	uw kenmerk	e-mail
Opstellen strategische agenda	-	

Geachte leden,

In februari 2022 zijn we als gezamenlijke waterschappen en met hulp van de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB) begonnen met een ontdekkingsreis: een strategie-expeditie voor en door de waterschappen. Bijgevoegd treft u het essay met inzichten en bevindingen aan, dat de NSOB gemaakt heeft naar aanleiding van deze expeditie.

In 2023 is dit traject afgesloten met het formuleren van een aantal vervolgacties, zoals de wens om strategievorming meer te borgen in de afzonderlijke organisaties. Inmiddels geven meerdere waterschappen hieraan invulling en lijkt de tijd rijp om met elkaar de volgende fase in te gaan. Het bestuur van de Unie heeft opdracht gegeven aan de voorzitter [REDACTED], om in gezamenlijkheid te komen tot een strategische agenda voor de waterschappen. Denk hierbij aan thema's die naar hun aard de verschillende portefeuilles én de waan van de dag overstijgen. De onderwerpen die op de agenda terecht komen zullen de komende jaren in de verschillende commissies bij de kop worden gepakt.

Voor de strategische agenda willen we met de waterschappen ophalen welke lange termijnontwikkelingen de waterschappen zien, en welke vraagstukken daaruit voortvloeien. Centraal vraagstuk voor de agenda is "wat moet houdbaar zijn?" En vervolgens "wat is daarvoor nodig?" Kijkend vanuit het kraaiennest - op het dek, om het schip en naar de horizon - zullen we alle dimensies van het waterbeheer adresseren: kwaliteit, veiligheid, kwantiteit, ruimtelijke aspecten, internationaal etc. Hoe positioneren we ons op de assen slagkracht - draagvlak en gezamenlijkheid - autonomie. En welke ontwikkelingen raken de waterschappen zelf: financiën, kennis, organisatie, kwetsbaarheden etc.

De agenda moet een levend document zijn waaraan alle waterschappen, in een zo breed mogelijke samenstelling, een bijdrage leveren. Alleen dan kan hij worden herkend als een product van de hele vereniging. Niet in beton gegoten, maar een dynamisch kompas wat we met elkaar hanteren.

Om hier te komen zullen we regiosessies organiseren voor de verschillende portefeuillehouders van telkens 4 of 5 waterschappen. De sessies bereiden we voor met het strategennetwerk van de waterschappen. Daarnaast willen we input ophalen via een breed webinar, waar we ook de leden van de Algemeen Besturen voor willen uitnodigen. De opbrengst willen we vervolgens verwerken met de verschillende

wergroepen en de Kring van Directeuren Waterschappen en zullen we nader bespreken in een bestuurlijke bijeenkomst. We streven ernaar om de agenda eind van het jaar, of uiterlijk in de eerste helft van 2026 vast te stellen in de vereniging.

Wij kijken er naar uit om deze weg met de vereniging af te leggen, en gaan hierbij af op het enthousiasme en de betrokkenheid die u eerder aan de dag heeft gelegd bij het NSOB traject.

Binnenkort zult u worden benaderd voor de uitwerking, waarbij [REDACTED] vanuit de Unie de coördinatie op zich neemt. Voor vragen over dit traject kunt u haar bereiken via [REDACTED]

Ik hoop u hiermee voor nu voldoende te hebben geïnformeerd en kom u graag tegen in één van de sessies.

Met vriendelijke groet,

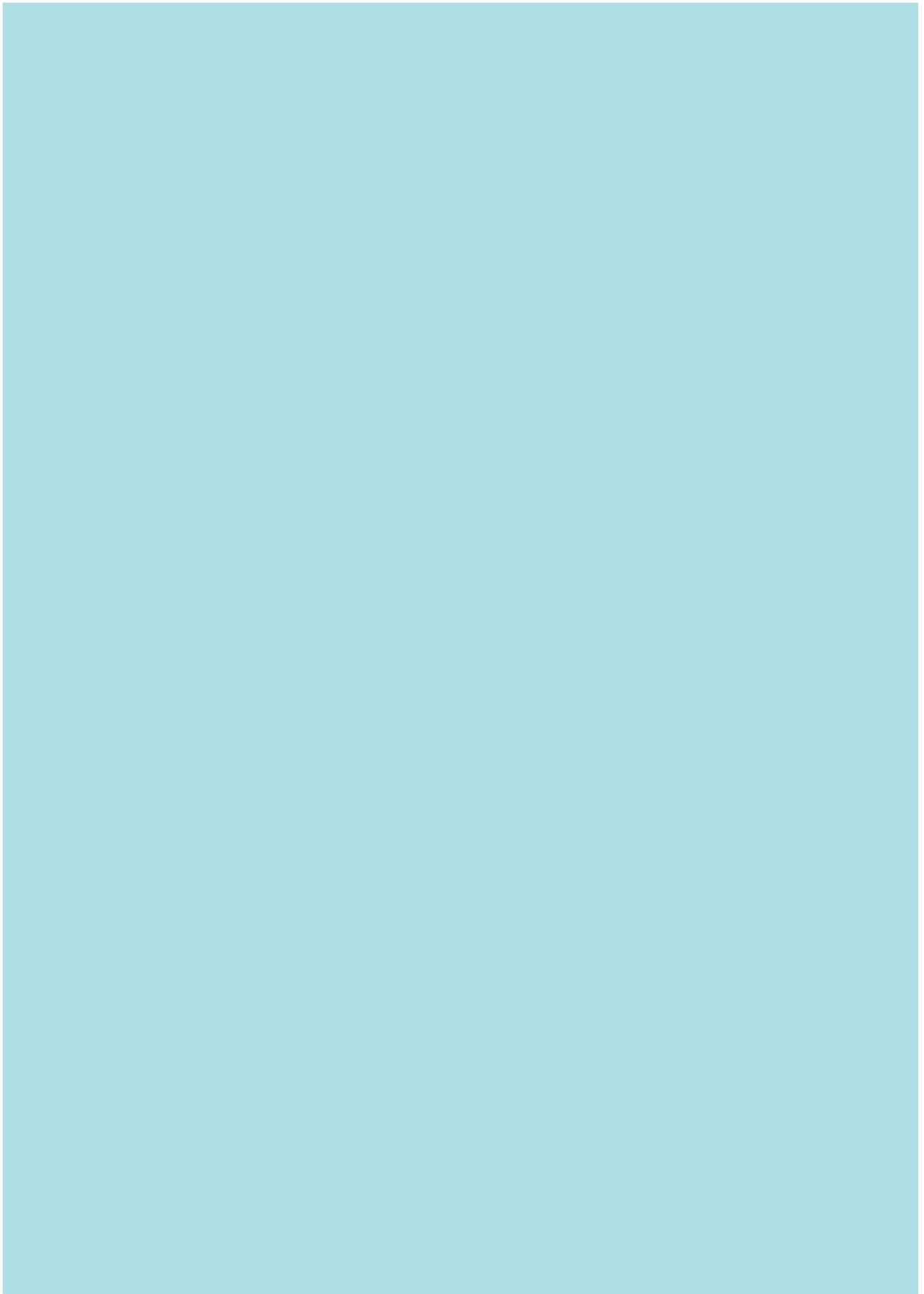

Een waterschap voor het waterbeheer van de toekomst

**Strategie als gedeelde betekenisgeving
door de Nederlandse waterschappen**

**Nederlandse
School voor
Openbaar
Bestuur**

[REDACTED]

is co-decaan en adjunct-directeur van de NSOB en directeur van de Denktank. Hij is als hoogleraar bestuurskunde verbonden aan de Erasmus Universiteit van Rotterdam.

[REDACTED]

is als senior onderzoeker en opleidingsmanager verbonden aan de NSOB en betrokken bij diverse onderzoeks- en opleidingstrajecten.

[REDACTED]

is als junior onderzoeker en opleidingsmanager verbonden aan de NSOB en betrokken bij diverse onderzoeks- en opleidingstrajecten.

[REDACTED]

is als onderzoeker en opleidingsmanager verbonden aan de NSOB en betrokken bij diverse onderzoeks- en opleidingstrajecten.

Inhoudsopgave

Samenvatting → 4

1. Strategievorming voor een onzekere toekomst → 6

1.1 Op strategie-expeditie → 8

1.2 Opzet van het traject → 9

2. Strategiseren en signaleren → 11

2.1 Strategie in perspectief → 11

2.2 Een onzekere toekomst in beeld → 15

2.3 Omgaan met het onbekende → 19

3. Zekerheid én onzekerheid: op zoek naar een nieuw waterschapsverhaal → 23

3.1 De maakbaarheid voorbij → 24

3.2 Van A naar B via B → 25

3.3 Een nieuw verhaal → 26

4. Tussenstand: het waterschap voor het waterbeheer van de toekomst → 30

4.1 Strategie als gedeelde betekenisgeving → 30

Samenvatting

In 2023 zijn opnieuw Waterschapsverkiezingen in Nederland. In de aanloop naar die verkiezingen voerden de waterschappen met elkaar een strategisch gesprek over de uitdagingen die er op waterschappen afkomen, over de kansen die er liggen en over de onzekerheden die er zijn. Ze zijn in gesprek gegaan over hoe waterschappen, vanuit hun sleutelrol in het veilig, leefbaar en veerkrachtig houden van Nederland, zich het beste zouden kunnen organiseren en profileren. Om met dit gesprek de publieke waarde waar ze voor staan ook in een sterk veranderende tijd te blijven realiseren. Dat gesprek kreeg vorm in een strategie-expeditie met een afgevaardigde van elk waterschap. Deze notitie is een reflectie op dat proces van strategie als gedeelde betekenisgeving door de waterschappen.

Het verkennen van de toekomst en het ontwikkelen van strategie om daar mee om te gaan, betekent het omgaan met inherente onzekerheid. De toekomst 'is' nog niet. Er kunnen geen metingen over verricht worden en het is ook nooit met zekerheid te zeggen hoe de toekomst zal zijn. Dat betekent dat het nodig is om de onzekerheid in alle mogelijke vormen te onderkennen. Daartoe kunnen drie samenhangende stappen worden gezet: *signaleren*, *interpreteren* en *anticiperen*. Signaleren welke ontwikkelingen (ver weg en dichterbij) op de waterschappen afkomen; deze ontwikkelingen kunnen interpreteren zowel vanuit *meer* en *beter* (en verlengde van het heden) evenals vanuit *anders* (discontinuïteit); en het organiseren van omgaan met (on)voorspelbare verrassingen. Omgaan met het onbekende is een belangrijk onderdeel van strategie. Het gaat dan om het vermogen om te anticiperen op dat wat we nog niet weten.

Deze manier van nadenken over de toekomst van het waterschap leidt ook tot de constatering dat *maakbaarheid* een woord is dat lange tijd centraal heeft gestaan in het doen en denken van de waterschappen – en het mogelijk nog steeds vaak doet – maar dat aan die maakbaarheid een grens lijkt te zitten. Er ontstaan scheurtjes in het verhaal van door waterschappen verzorgde zekerheden. Kleine – en soms grotere – incidenten maken zichtbaar dat niet alles (meer) maakbaar, kenbaar of voorspelbaar is. Het antwoord van de waterschappen – 'we gaan het fixen' – zoals dat lange tijd is geweest, lijkt dus niet (altijd) meer passend. Om ruimte te maken voor het omgaan met onzekerheid, met grote ontwikkelingen zoals klimaatverandering, is een nieuw strategisch verhaal nodig.

Strategie voor een onzekere toekomst vereist ruimte voor dilemma's. Het verhaal van het waterschap is meer dan ooit een verhaal van het omgaan met dilemma's. Het is een verhaal van *en-en*: een waterschap voor de toekomst omarmt zowel de zekerheden als de onzekerheden. In de zoektocht naar dat nieuwe verhaal hebben we in deze strategie-expeditie betekenis gegeven aan verschillende trends en ontwikkelingen in de omgeving van de waterschappen. Gezamenlijk hebben de waterschappen kiemen en signalen van dynamiek in beeld gebracht, die ze hebben doordacht vanuit continuïteit, maar ook vanuit discontinuïteit en mogelijke disruptie. De vragen daarbij waren steeds: welk waterschap is nodig voor het waterbeheer van de toekomst? De opbrengst van dat traject is niet de routekaart voor de toekomst, maar strategie als gedeelde betekenis: een gedeeld verhaal om met een open vizier en ambitie de toekomst tegemoet te treden.

1. Strategievorming voor een onzekere toekomst

“Ik ben de Delta

De afgelopen eeuwen heb ik me steeds bedreigd gevoeld. Ik zag de zee-spiegel stijgen en de bodem dalen. De mensen zagen het wel maar deden niets. Mijn aderen werden ingesnoerd, het plastic en het vuil zat tot in mijn haarvaten. Maar langzaam begon het besef te komen en het tij te keren. De waterschappen waarvan ik dacht dat die niet mijn vriend waren, bleken toch aan mijn zijde te staan. Zij zagen dat ik het zwaar had. Ze deden een dappere stap vooruit en hielpen om mijn sterke punten weer terug te vinden. En nu voel ik me veilig en veerkrachtig. Ik ben leefbaar voor mijn inwoners. Ze kennen mij en begrijpen me. Ik mag weer Delta zijn.”

Even is het stil, dan klinkt er applaus. Dit verhaal over de toekomst van het waterschap is in een half uurtje geschreven, maar treffend en herkenbaar voor alle aanwezigen. Veel is in verandering, in en rond de waterschappen – maar daar staan ze niet machteloos tegenover. Het vraagt om nieuwe strategieën, andere keuzes. Daarbij hoort een nieuw verhaal: een verhaal over het waterschap van en voor de toekomst. Maar welke toekomst eigenlijk? En welk waterschap dan?

Nieuwe verhalen vereisen soms nieuwe vormen: een boek, een beeld, een gesprek. Strategie is niet alleen een plan, het is ook een zoektocht naar gedeelde betekenis. Strategie als gesprek. Het is in deze tijd van grote onzekerheid, complexiteit en transitie vooral ook het vermogen tot verbazen, verwonderen, onderzoeken en onzeker durven zijn. Een strategisch gesprek dus. Over wat moet, wat kan en wat mogelijk is. Over wat we weten, maar ook over wat we niet weten. Over wat we willen behouden, en wat moet veranderen.

In en rond de waterschappen is veel beweging. De wateropgave zelf lijkt te veranderen, onder andere door klimaatverandering die voor nieuwe uitdagingen zorgt en water op oude en nieuwe manieren op de agenda plaatst. Dat was altijd al zo, maar het tempo lijkt drastisch te versnellen en de gevolgen lijken fundamenteeler dan gedacht. Zo is droogte een belangrijk thema en ontstaan nieuwe verbindingen tussen stad en ommeland. Waterschappen komen veranderingen tegen in de kern van de klassieke taken, maar worden ook steeds meer gezien als mogelijke partijen in een brede aanpak van maatschappelijke vraagstukken. De energietransitie is daarvan een goed

voorbeeld. Hier proberen overheden samen te werken ‘als één overheid’ en daarin zijn waterschappen een potentiële partner in de aanpak van de energietransitie. Daarnaast is het maatschappelijk klimaat in beweging. Het maatschappelijk onbehagen is groot. De polarisatie neemt toe en is voelbaar en merkbaar. Politiek komt dichterbij en meer en meer wordt het gesprek gevoerd over de verdere democratisering en daarmee onvermijdelijk ook de politisering van het waterschap. En dan is er dichterbij huis nog de uitdaging op het gebied van digitalisering. Dat biedt kansen én bedreigingen. Het waterschap als datalab: door data slim in te zetten kunnen maatschappelijke problemen op een andere manier worden aangepakt. Maar nieuwe ontwikkelingen kennen ook risico's, zoals de vatbaarheid voor en het risico van datalekken, hacks en statelijke ondermijning. Geen van deze trends lijkt er op te wijzen dat de inhoudelijke relevantie van de waterschappen zal afnemen. Integendeel. Tegelijkertijd is er een gedeeld gevoel dat deze trends ook maken dat zonder gerichte actie de waterschappen hun rol niet zomaar kunnen waarmaken. En, dramatischer uitgedrukt, in de ogen van de omgeving is die relevantie dan ook zeker niet vanzelfsprekend. De watropgave is groot. Dat vereist een waterschap dat berekend is op de toekomst. Maar welke toekomst precies? En welk waterschap is daarvoor nodig? Wat is, met andere woorden, *het waterschap van de toekomst*?

Die vraag is lastig in enkelvoud te beantwoorden. De toekomst is onzeker en het is beter om die in meervoud te bespreken: meerdere toekomsten zijn mogelijk. De toekomst is inherent onzeker en nooit precies te voorspellen. Wat wel duidelijk is, is dat er sprake is van verandering en beweging, waarin de opgave in de Delta invulling zal moeten krijgen. Er is turbulentie, in en rondom het eigen domein. Het navigeren door ingewikkelde omstandigheden vereist een kompas dat ongeveer aangeeft waar het heen zou moeten. Wat is het doel? En welke kernwaarden staan voorop bij de keuzes die onderweg gemaakt worden? Te midden van complexiteit en onvoorspelbaarheid is strategie niet zozeer het uitzetten van een concreet plan van aanpak, met alle stappen vooraf benoemd, inclusief de meetbare prestaties. Bij complexiteit en onzekerheid gaat het veel meer om het vermogen om vanuit een gedeeld beeld van ‘waar het heen moet’ te handelen, gezamenlijk betekenis te geven aan de ambiguïteit in de omgeving en zodoende gericht de strategie onderweg te vinden. Wel doelgericht, doordacht en strategisch, maar op een zoekende, tastende en gaandeweg lerende manier. Dus: *strategievorming voor onzekere toekomst(en)*.

1.1 Op strategie-expeditie

Het constateren van onzekerheden in de toekomst van de waterschappen is een eerste stap van een langer pad. In 2023 zijn er weer waterschapverkiezingen, met nieuwe Dagelijkse Besturen (DB's) en Algemene Besturen (AB's). Het voorjaar van 2022 lijkt dus een uitgelezen moment voor de waterschappen om stil te staan bij die onzekere toekomst en om na te denken over mogelijke strategische posities en uitgangspunten. En over het verhaal van het waterschap: wat zijn de opgaven en welk waterschap past daarbij? Een gesprek dus over de eigen doelen en bedoeling, maar ook over de veranderende omgeving. Dat is geen 'luxe-tijd'. De toekomst stelt scherpe en existentiële vragen, die dringend antwoord vereisen. Toekomstdenken is daarom hard nodig. Vandaag al. Zo kunnen waterschappen het initiatief nemen en voor op de golven van de beweging blijven. Doen ze dat niet, dan kan het zomaar zijn dat de beweging met de waterschappen aan de haal gaat en ze achter de feiten aan gaan lopen. Dat is vervelend voor de waterschappen zelf, maar meer nog dan dat kan het grote en in potentie dramatische gevolgen hebben voor het leven in de delta. Er staat dus iets op het spel. Voor het waterschap zelf, maar vooral ook voor de delta waarin we leven.

Om gezamenlijk hierover het gesprek te voeren, ideeën uit te wisselen en beelden te vormen is er meer nodig dan de constatering dat de toekomst onzeker is. Ten eerste is het nodig om nader betekenis te geven aan de verschillende trends en ontwikkelingen in de omgeving van de waterschappen. Wat is in de strategische omgeving van de waterschappen zoal in beweging, welke kiemen van vernieuwing kunnen we daarin waarnemen? Welke onzekerheden zijn al te voorzien – en welke juist niet? In deze eerste stap gaat het om twee dingen: het verkennen van het *bekende-onbekende* (de dingen waarvan we weten dat we ze niet weten), maar ook om het inventariseren van het *onbekende-onbekende* (de dingen waarvan we niet weten dat we ze niet weten). Het gaat om het kweken van gevoel voor onzekerheid, voor ontwikkelingen die niet in de lijn der continuïteit liggen. Dus om het vermogen om de omgeving van het waterschap niet alleen maar te zien als een vervolg van het pad waarop het nu beweegt, een beetje meer of minder van hetzelfde, maar om dat meer disruptief en discontinu te doen. Niet alleen *meer* of *beter*, maar vooral ook *anders*. Dat kan gaan om het doordenken van wat we nu al weten, maar ook bewust ruimte maken voor datgene wat we nu eenvoudigweg niet kunnen weten. De voorspelbare verrassingen van data en algoritmen bijvoorbeeld; dat die zich sneller en anders zullen ontwikkelen dan we nu weten staat vast, dat ze daarmee voor onvoorziene gevolgen gaan zorgen ook. Wat de inhoud van die onvoorziene gevolgen zal zijn is onbekend, maar dat ze zich zullen voordoen is wel voorspelbaar. En dus gaat strategie

ook altijd om het vermogen om met het onbekende om te gaan. In de analyse van de omgeving gaat het dus om drie elementen: wat is er bekend en wat betekent dat; wat weten we dat we niet weten; en welke ruimte of marge voor het onbekende-onbekende nemen we mee? Dat is allemaal van belang voor een goede omgevingsanalyse, als basis voor strategische positionering.

Ten tweede is het nodig om gezamenlijk een gedeeld beeld te ontwikkelen over waar de waterschappen voor staan. Nu, maar ook in de toekomst. Wat zijn de ankerpunten om mee door de onzekerheid te navigeren? Welke publieke waarden staan voor de waterschappen voorop en welke invulling moeten zij daaraan geven? Natuurlijk zijn er voor de waterschappen verantwoordelijkheden en taken die evident zijn. Het simpele antwoord kan zijn dat waterschappen alles wat ze nu al doen blijven doen, op dezelfde manier. Maar misschien is ook de *bedoeling* van het waterschap in ontwikkeling. Bijvoorbeeld als anderen rondom maatschappelijke opgaven zoals klimaat een beroep doen op het waterschap. Of proactief, als waterschappen zich willen inzetten voor verduurzaming. Of als zij zien dat de klassieke taken te smal zijn om de actuele en toekomstige uitdagingen af te dekken, zoals rondom droogteproblematiek. In deze tweede stap gaat het dus niet zozeer om beweging in de omgeving, maar om beweging in de bedoeling. Waar is het waterschap voor, voor welke publieke waarden maakt het waterschap zich hard? En dan niet alleen doordacht in termen van 'nu', maar vooral ook in termen van de lange termijn. Waar liggen dan de waarden en belangen van het waterschap?

1.2 Opzet van het traject

Deze strategie-expeditie, met een afgevaardigde van ieder waterschap geeft vorm aan het zoeken naar gezamenlijke betekenisgeving van de verschillende trends en ontwikkelingen in de omgeving van de waterschappen evenals waar de waterschappen voor staan.¹ Met een groep van dijkgraven, DB-leden, secretaris-directeuren en het bestuur van de Unie van Waterschappen zijn in het voorjaar van 2022 verschillende bijeenkomsten gehouden. Tijdens deze bijeenkomsten is stilgestaan bij ontwikkelingen binnen en rond de waterschappen en bij de verschillende interpretaties van deze ontwikkelingen. Ook hebben we gepoogd taal te vinden voor het zogenaamde 'onbekende-onbekende' en hoe hiermee om te gaan. Deze notitie beschrijft een aantal van die kernen en signalen en hoe deze kunnen worden doordacht vanuit

¹ Dit traject en deze notitie zijn tot stand gekomen in opdracht van de Unie van Waterschappen

het perspectief van meer, beter en anders. Dus vanuit continuïteit, maar ook vanuit discontinuïteit en mogelijke disruptie. Niet de vraag hoe het bestaande waterschap zich richting de toekomst beweegt staat centraal, maar welk waterschap in de toekomst nodig is en hoe het bestaande daaraan bijdraagt.

Deze notitie is één van de opbrengsten van het traject, maar zeker niet de belangrijkste. Dat is het op gang brengen van gedeelde betekenisgeving in de sessies zelf, die vervolgens voorbij de sessies doorwerkt en doorklinkt binnen de waterschappen zelf. Tijdens het traject zijn urgentie en gedeelde betekenis ontstaan. Het denken is in gang gezet en waterschappen zijn rond strategie in beweging gekomen. Dat denken kwam treffend tot uitdrukking in de drie vragen die de toekomst ons stelt, die de deelnemers hebben geformuleerd: (1) heb je aandacht voor mij?; (2) wat is je beeld van een leefbare aarde?; en (3) wat ga je daaraan bijdragen en heb je daarvoor over? Het zijn vragen die we niet dagelijks op de agenda hebben, maar die tegelijkertijd essentieel zijn. Deze notitie helpt deels bij het vinden van de antwoorden op die vragen, maar roept lezers ook op om nadrukkelijker met de toekomst aan de slag te gaan.

Zo vormt deze notitie een weerslag van de denkrichtingen, inhoudelijke notities en gedeelde beelden die in de sessies zijn gewisseld en die de beweging dragen. In het volgende hoofdstuk staan verschillende perspectieven op strategie centraal en schetsen we een aantal van de besproken signalen van ontwikkelingen rond de waterschappen. In het derde hoofdstuk van deze notitie staan we stil bij een nieuw, passend verhaal van de waterschappen, een die ruimte geeft aan zekerheden en onzekerheden. We sluiten deze notitie af met een tussenstand: de opbrengst van het traject, wat weer de aftrap vormt voor het volgende deel van het strategieproces. Samen vormen deze concepten, inzichten en opbrengsten een zakboek voor het volgende deel van de strategische reis van gedeelde betekenisgeving over het waterschap voor het waterbeheer van de toekomst.

2. Strategiseren en signaleren

De bui die niet kon vallen

In de zomer van 2021 gebeurt in Limburg iets wat tot dan toe *onmogelijk* lijkt: er valt zo'n extreme regenbui dat die voor ernstige overstromingen en overlast zorgt. De extreme regenval is van zo'n omvang dat de modellen het verschijnsel als onmogelijk beschouwen. In Limburg valt in 48 uur 150 millimeter neerslag; twee keer zoveel als normaliter in de gehele maand valt. Deze onmogelijke bui, die bovendien ook lang op één plek blijft hangen, leidt tot een dramatisch overschot aan water. Dat leidt tot miljarden euro's financiële schade en kost mensen (in België en Duitsland) het leven. Mensen zijn ontheemd en getroffen. Maar de ramp beperkt zich niet tot het rampgebied. Het enorme volume aan water buldert stroomafwaarts. Rivieren en beken treden buiten hun oevers. Water stroomt met grote snelheid de smalle dalen in. Krachtige waterstromen vagen huizen, bruggen en andere infrastructuur weg. Vooral Zuid-Limburg wordt zwaar getroffen. Door de regenval zelf, maar ook door de waterstroom uit België en Duitsland. Dit leidt tot ondergelopen huizen, geëvacueerde verzorgingshuizen en de inzet van Defensie bij het verstevigen van enkele dijken. De bui die niet kon vallen veroorzaakt enorme schade en noopt tot belangrijke vragen: wat is eigenlijk nog mogelijk of onmogelijk? En in hoeverre moeten we daar rekening mee houden, en hoe?

2.1 Strategie in perspectief

Modellen zijn vaak handige manieren om aan de hand van data van het verleden iets te zeggen over de toekomst. Zoals uit bovenstaand voorbeeld blijkt is er echter meer nodig dan modellen om om te gaan met de toekomst. Er kan niet enkel op data van het verleden of feiten in het heden worden vertrouwd. Om over de toekomst na te denken en enige richting te bepalen kan het ontwikkelen van een strategie zinvol zijn. De betekenis van strategie blijkt echter niet zo eenduidig te zijn. Er is omvangrijke literatuur beschikbaar die met veel verschillende definities van strategie op de proppen komt. De rode draad in al die definities is dat het gaat om een *set van doordachte coherente acties die samen moeten leiden tot de realisatie van een gedeelde bedoeling*. In de strategieliteratuur kunnen we vijf perspectieven onderscheiden die op heel verschillende wijze invulling geven aan deze verschillende elementen: wat is precies doordacht, welke doelstelling eigenlijk, en wat zorgt voor de coherentie in de aanpak? We bespreken de vijf perspectieven hieronder.

Het eerste perspectief van strategisch vermogen is dat van **strategie als plan**, waarbij strategie wordt gezien als een routekaart die doelbewust gevolgd wordt om goed te scoren op key performance indicators (KPI's). Analytische vaardigheden zijn cruciaal. Dit perspectief sluit aan bij de gedachtegang van New Public Management waarbij organisatieprocessen als 'planbaar' worden gezien en organisatiesucces meetbaar wordt geacht. Een strategie is goed als deze duidelijk herkenbaar en navolgbaar is, er een helder overzicht is hoe doelen en middelen met elkaar in verband staan en er aandacht is voor effectiviteit en efficiëntie. Coherent handelen in de organisatie komt dan voort uit het routeboek dat 'de strategie' levert. Ze kunnen als het ware op elk moment opzoeken waar in het plan ze zich precies bevinden en wat de volgende stappen moeten zijn.

Een tweede beeld van strategisch vermogen is het perspectief van **visionair leiderschap**, waarbij strategie wordt gedefinieerd als een visie die wordt verkondigd door leiders binnen de organisatie. De inhoud van de strategie begint dan bij een droom of idee dat de leiders hebben. De leider probeert dit idee vervolgens over te brengen op de anderen in de organisatie, zodat het gerealiseerd kan worden. Een strategie is in dit perspectief succesvol wanneer het motivatie en passie genereert in de organisatie. Het kunnen vertellen van verhalen en het overbrengen van ideeën zijn vaardigheden die een strateeg in dit licht nodig heeft: een leider moet een wenkend perspectief kunnen bedenken én in staat zijn om dat op de organisatie over te brengen. Coherent handelen in de organisatie komt uit dat idee voort: mensen werken aan de visie of missie die de leider op hen heeft overgedragen.

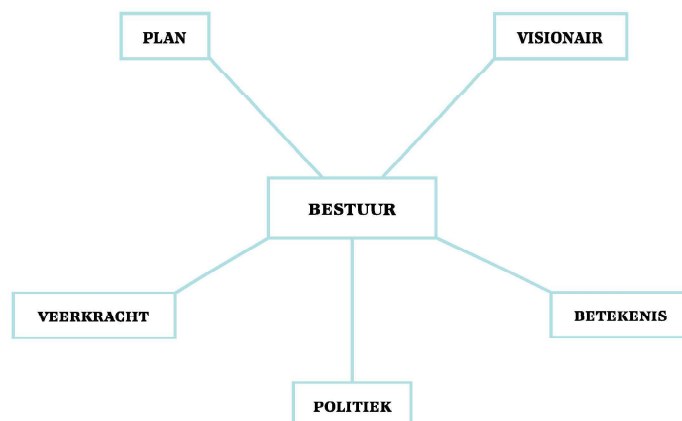
Een derde beeld van strategisch vermogen legt de nadruk op **gedeelde betekenisgeving**, waarbij strategie gezamenlijk tot stand komt op basis van gedeelde waarden en opvattingen in een organisatie. Strategie is in deze context een proces dat een collectieve betekenis geeft aan wat de organisatie of een netwerk is en de doelen daarvan zijn. De inhoud van de strategie komt hier voort uit wat de groep gezamenlijk aan ideeën genereert. Een succesvolle strateeg beschikt in dit licht over communicatieve vaardigheden en faciliteert het gesprek om betekenisgeving mogelijk te maken. Betekenisgeving is het proces waarbij individuen betekenis geven aan collectieve ervaringen en gebeurtenissen. Ook hier geldt dat de inhoud van de strategie niet per se cognitief-rationeel tot stand komt, het kan ook een droom of beeld zijn dat deelnemers met elkaar ontwikkelen, dat hen energie geeft. Het grote verschil met visionair leiderschap is dat bij gedeelde betekenisgeving mensen gezamenlijk dat beeld ontwikkelen, het beeld is van hen. Dat vormt ook de basis voor coherent handelen: in het strategietraject ontstaan gedeelde beelden over wat er rond de organisatie gebeurt en welke handelingsperspectieven

daartoe mogelijk en nodig zijn. De strategie wordt niet eerst gemaakt en dan pas gedeeld, maar het maken ervan zorgt voor een gevoel van gedeeld eigenaarschap.

Een vierde beeld van strategisch vermogen beschouwt strategie als een **politiek machtsspel**. Dit raakt aan de klassieke opvatting van strategie in de geschriften van Machiavelli. In dit perspectief is de kern van strategie het zoeken naar coalities, zowel binnen als buiten de organisatie, om bepaalde doelen te bereiken. Dat kan door andere actoren te overtuigen, voor je te winnen en samen te werken. Daartegenover kan het ook door tegenstanders te slim af te zijn, te hinderen in hun handelen en door de rol van de oppositie te verkleinen. Een succesvolle strateeg moet politiek-bestuurlijk sensitief zijn, oog hebben voor machtsverhoudingen en beschikken over onderhandel- en netwerkvaardigheden. Strategie ontstaat als er een machtscoalitie is die gezamenlijk bereid is om voor een bepaalde strategie te kiezen en zich daaraan te committeren. De strateeg zoekt naar het maximaal haalbare. In deze benadering is de overeenkomst de basis voor coherent handelen. De strategie bekrachtigt een afspraak tussen belangrijke elementen in de organisatie.

Een vijfde en laatste beeld van strategisch vermogen richt zich op strategie als het **vermogen tot veerkracht**. Organisaties moeten vanuit dit beeld in staat zijn om snel te schakelen zodra zich nieuwe kwesties aandienen. Dat gaat dus niet zozeer om het doordenken van wat er te gebeuren staat en daarvoor nodig is, maar om het vermogen om goed om te gaan met wat zich onverwacht aandient. Onverwacht, in die zin dat wat het precies is niet duidelijk is; verwacht, in die zin dat je kunt voorspellen dat er verrassingen aankomen. Strategie draait dan om het bouwen en beheren van vitale capaciteit, om nog onbekende veranderingen in de toekomst op te vangen. Een strategie kan als succesvol worden beschouwd wanneer ontwikkelingen vroegtijdig worden opgemerkt en erop wordt geanticipeerd. Een strateeg dient daarom te zorgen voor een open blikveld in de organisatie zodat het risico op 'zwarte zwanen' zo klein mogelijk blijft.

Figuur 1. Vijf perspectieven op strategie

Elk van de perspectieven biedt een mogelijke invulling van de vorming van strategie en de manier waarop hier in deze *expeditie* mee om kan worden gegaan. Er kunnen berekeningen worden gemaakt en een gedetailleerd plan worden opgesteld waarin ‘de uitdagingen’ van de rationele oplossingen worden voorzien. Ook kan er een visionair beeld worden ontwikkeld, dat vanaf de zeepkist richting iedereen wordt ‘gezonden’ die het zou moeten horen. Ook kan er een politieke onderhandeling van worden gemaakt, waarin wordt gezocht naar een compromis van de problemen en mogelijke oplossingen die van de betrokkenen voldoende steun krijgen en waartegen relatief weinig of behapbare weerstand bestaat.

In de eerste sessie bespreken we welk soort strategie we nastreven en welk soort expeditie daarbij hoort. Het gesprek gaat al snel in de richting van een combinatie van *gedeelde betekenisgeving* en het *vermogen tot veerkracht*. We moeten samen op zoek naar wat de gedeelde beelden van de uitdagingen zijn. In een open gesprek, waarin ruimte is om te zoeken en waar iedereen inbreng kan hebben. Waarbij dus ook oog is voor wat we niet zeker weten, voor intuïtie en een ongemakkelijk gevoel van onzekerheid. Hier komt het tweede perspectief dat interessant gevonden wordt ook meer nadrukkelijk kijken: het vermogen tot veerkracht. Hierin gaat het niet zozeer om strategie gericht op de lange lijnen die we vooraf zien en waarvoor we vooraf de antwoorden kunnen formuleren. Hier gaat het juist om het vermogen om met het onbekende om te gaan. Om ons maximaal in staat te stellen om snel, vroeg en scherp te signaleren wat mogelijk op handen is, wat het zou kunnen betekenen én ook te accepteren dat we dat nooit vooraf helemaal kunnen weten. En daar juist onze organisaties op in te richten, om dáár vervolgens goed mee om te kunnen gaan. Dus de waarden benoemen die we willen

Tabel 1. De vijf perspectieven nader uitgewerkt

PERSPECTIEF OP STRATEGIE	PLANNING & IMPLEMENTATIE	VISIONAIR LEIDERSCHAP	GEDEELDE BETEKENISGEVING	POLITIEK MACHTSSPEL	VERMOGEN TOT VEERKRACHT
<i>Focus</i>	Analyse	Leider	Participanten	Belangen	Omgeving
<i>Maatstaf</i>	Kwaliteit van analyse en aanpak	Inspiratie en richting	Betrokkenheid	Verzekeren steun	Vermogen tot improvisatie
<i>Activiteit</i>	Rationali- sering	Overbrengen van passie	Delen van betekenis	Afwegen van belangen	Inspelen op onverwachte
<i>Discipline</i>	Economie, procesanalyse	Sociale psychologie	Culturele antropologie	Organisatie- politicologie	Ecologie, complexiteit

borgen, wetende dat de exacte omstandigheden waarbinnen we die waarden moeten realiseren vooraf niet goed te voorzien zijn. Het goed omgaan met onzekerheid zodra die zich aandient, is een belangrijk deel van strategisch vermogen en deze strategie-expeditie.

2.2 Een onzekere toekomst in beeld

Het verkennen van de toekomst betekent het omgaan met inherente onzekerheid. De toekomst 'is' nog niet. Er kunnen geen metingen over verricht worden en er is dan ook nooit helemaal met zekerheid te zeggen hoe de toekomst zal zijn. Voor sommige domeinen is de waarschijnlijkheid wel groter dan voor andere domeinen. Maar *zeker* of *bekend* is de toekomst principieel gezien nooit. De toekomst is per definitie onzeker en onkenbaar. Het gaat dan ook om het formuleren van mogelijke toekomst, in meervoud: wat zijn mogelijke, plausibele en wenselijke toekomst (possible, plausible, preferable futures)?

Dat betekent dat het nodig is om de onzekerheid in al haar mogelijke vormen te onderkennen. Daartoe kunnen we drie samenhangende stappen zetten: *signaleren*, *interpreteren* en *anticiperen*. Door deze drie stappen te doorlopen kunnen systematisch beelden worden opgehaald van wat er mogelijk is aan de hand is. Maar ook wat dat in de breedste zin van het woord zou kunnen betekenen, en welke mogelijke handelingsopties daarvoor nodig zijn – inclusief het vermogen om het nu nog niet te weten.

Signaleren: het kraaiennest in

Het kraaiennest is een veelgebruikte metafoor bij toekomst verkennen. Vanuit het kraaiennest kan namelijk een beeld gevormd worden van wat op 'het schip' afkomt. In de toekomst kijken is niet mogelijk, maar vanuit het kraaiennest is het mogelijk om ver vooruit, tot aan de horizon, te kijken. Maar ook ontwikkelingen rondom het schip en op het dek kunnen zichtbaar worden en kunnen in een ander perspectief worden geplaatst. Kijken vanuit het kraaiennest maakt het dus mogelijk om de ontwikkelingen die spelen, nu en in de (nabije) toekomst, te beoordelen.

Op het dek: digitalisering

De mogelijkheden van digitalisering zijn eindeloos, maar de risico's en bedreigingen zijn dat ook. De ontwikkelingen rond digitalisering zijn nu al merkbaar binnen en rond de waterschappen. Maakt digitalisering het watersysteem niet kwetsbaar?² Wie houdt nog de kennis van het gebied en blijft het nog mogelijk om die zo gewenste lokale aanpak te kunnen bieden? Niet alleen op de relatie met buiten heeft digitalisering invloed, het vraagt mogelijk ook om een nieuwe type 'waterschap medewerker'. Van mensen die verstand hebben van ecologie, hydrologie of de constructie van dijken verschuift de vraag nu (ook) naar ICT specialisten. Of wellicht nog beter: zij die de digitalisering kunnen verbinden met de praktijk.

Technologie biedt ook nieuwe manieren van werken. Waterschappen controleren periodiek hun watergangen en of deze goed schoon gemaakt zijn door de verantwoordelijken. Het schoonhouden hiervan is belangrijk, omdat water gehinderd wordt in haar doorgang wanneer hier veel planten in groeien. De controle is normaliter een tijdrovende klus waarbij medewerkers van het waterschap elke watergang langs moeten en moeten controleren of deze voldoende schoon zijn.

Om efficiënter te werken heeft waterschap Drents Overijsselse Delta hier iets op gevonden. Door middel van satellietbeelden wordt digitaal beoordeeld of een sloot schoon is. In die gevallen dat het systeem beoordeelt dat dit niet het geval is, gaat een medewerker ter plekke langs om alsnog de sloot te schouwen.³

2 Bron: <https://www.rtlnieuws.nl/tech/artikel/5223310/waternet-lek-cyber-security-digitale-veiligheid-beveiliging-inspectie-hack>

3 Bron: <https://www.wdodelta.nl/waterschap-dik-tevreden-over-controle-op-schoonmaak-van-sloten-met-satelliet/>

Rond het schip: veranderd klimaat

Eén van de voornaamste ontwikkelingen waar de waterschappen al (geruime tijd) mee te maken hebben, is de verandering van het klimaat en de uitdagingen die dit met zich mee brengt. De weersomstandigheden worden steeds extremer en het lijkt er vooralsnog niet op dat dit verandert. Binnen deze ontwikkelingen worden ook de tegenstellingen extremer. Zomers worden droger, maar wanneer de regen valt, valt dit in grote hoeveelheden. De broodnodige regen die dan valt, zorgt dan juist voor overlast en niet voor verlichting. Denk bijvoorbeeld aan de droogte in 2018. In dat jaar valt vanaf april weinig tot geen neerslag. Pas in september valt de eerste neerslag van enige omvang. Er valt echter zoveel neerslag dat het voor overlast zorgt in Het Groene Hart. Het zo nodige water valt (erg) lokaal en in te grote hoeveelheden.⁴ Van waterschappen wordt verwacht dat zij hierop voorbereid zijn, direct goed kunnen ingrijpen en overlast voorkomen. Een enorm lastige taak omdat het weer zich niet laat sturen.

Aan de horizon: algocratie

Besluitvorming die niet vorm krijgt door (soms vrij willekeurig) menselijk handelen maar op basis van data, gebeurt door een algoritme. Het gaat hier om algocratie. Deze ontwikkeling zou een over-gang kunnen betekenen van een politiek gecontroleerde overheidsbureaucratie waarin data worden gebruikt, naar een systeem waarin algoritmen en big data bepalen wat er gebeurt. Brengt deze inzet van data en algoritmen voordelen met zich mee, of juist veel nadelen en gevaren? Het algoritme wordt dan wel neutraal geacht, maar in het ontwerp ervan kunnen veronderstellingen zitten, aan-names of biases richting bepaalde uitkomsten. Dat maakt ook een algoritme niet per definitie neutraal. Echter, het kan wel goed uitpakken, bijvoorbeeld om de watergangen te inspecteren met satelietbeelden (zoals bij WDOdelta gebeurt).

Interpreteren: meer, beter, anders

Het enkel signaleren van ontwikkelingen vanuit het kraaiennest is de eerste stap. Maar vervolgens gaat het om interpretatie van deze signalen: wat zouden ze in de meest brede zin kunnen betekenen? In de toekomst, maar ook mogelijk nu al voor de waterschappen? Om de ontwikkelingen te kunnen interpreteren maken we gebruik van de drieslag *meer, beter of anders*, als

⁴ KNMI. (2018). De droogte van 2018: Een analyse op basis van het potentiële neerslagtekort. Geraadpleegd op 5 april 2022 via: https://cdn.knmi.nl/system/readmore_links/files/000/001/101/original/droogterapport.pdf?1543246174

methode om voorbij de continuïteit te denken en ruimte te maken voor discontinuïteit in de interpretatie van mogelijke gevolgen. 'Meer' heeft betrekking op een kwantitatieve verandering; 'beter' heeft betrekking op een kwalitatieve verandering; en 'anders' heeft betrekking op een verandering buiten de bestaande kaders, voor discontinuïteit dus. Voor het denken vanuit *anders* versterkt het vermogen om de omgeving van het waterschap niet alleen maar te zien als een vervolg van het pad waarop het nu beweegt, een beetje meer of minder van hetzelfde, maar om dat meer disruptief en discontinu te doen. Niet alleen *meer* of *beter*, maar vooral ook *anders*. Dat kan gaan om het doordenken van wat we nu al weten, maar ook bewust ruimte maken voor datgene wat we nu eenvoudigweg niet kunnen weten.

Anders nadenken over waterzuivering

Het waterschap is voor veel zaken verantwoordelijk. Van oudsher is het ingesteld om de dijken te bouwen en te beheren, om ervoor te zorgen dat de inwoners in Nederland droge voeten houden. Hieronder valt ook het beheer van het watersysteem. Later komt hier het zuiveren van afvalwater bij. Destijds (wellicht) een logische keuze, maar hoe logisch is dat op dit moment nog? Nu de kosten die burgers en bedrijven aan het waterschap betalen onder druk komen te staan en de organisaties zich ook op nieuwe thema's richten, rijst de vraag: kan dat niet *anders*? Hier en daar klinken stemmen om het zuiveringsproces los te koppelen van het waterschap. De kosten voor het zuiveren van water stijgt en brengt steeds meer uitdagingen met zich mee. Door dit te (semi)privatiseren kunnen de kosten voor het waterschap naar beneden en kunnen zij zich (meer) richten op hun kernwerkzaamheden. Het zuiveren van water kan dan worden belegd bij een andere organisatie. Door anders naar waterzuivering te kijken, ontstaat er bijvoorbeeld ruimte om op een andere manier na te denken over *afvalwater*. Moeten we het nog wel afvalwater noemen? En welke partijen komen nog meer in beeld wanneer we anders naar zuivering kijken? Kunnen drinkwaterbedrijven niet verantwoordelijk gemaakt worden voor de gehele keten, zowel zuiveren als het leveren van drinkwater? De kosten voor een liter water zullen hierdoor stijgen en dat zou bij kunnen dragen aan een bewustere omgang met drinkwater.

Anticiperen: voorbereiden op voorspelbare verrassingen

Bij strategie gaat het ook om het omgaan met zogenaamde *voorspelbare verrassingen*. Er zijn veel ontwikkelingen die we niet goed kunnen kennen. Dat is in zekere zin 'bekend'. Waterschappen zullen de komende jaren ongetwijfeld door sommige ontwikkelingen verrast worden. Dat kunnen hele nieuwe ontwikkelingen zijn, maar ook ontwikkelingen die als label al wel te benoemen zijn, maar waarvan het verloop en de manifestaties écht niet te voorzien

zijn. Denk bijvoorbeeld aan data en algoritmen. Dat die zich sneller en anders zullen ontwikkelen dan we nu weten staat vast, dat ze daarmee voor onvoorziene gevolgen gaan zorgen ook. Wat de inhoud van die onvoorziene gevolgen zal zijn is onbekend, maar *dat* ze zich zullen voordoen is wel voorspelbaar. En dus gaat strategie ook altijd om het vermogen om met het onbekende om te gaan. In de analyse van de omgeving gaat het dus om drie elementen: wat is er bekend en wat betekent dat; wat weten we dat we niet weten; en welke ruimte of marge nemen we voor datgene waarvan we niet weten dat we het niet weten? Dat is allemaal van belang voor een goede omgevingsanalyse, als basis voor strategische positionering.

Van wie is het water?

Wellicht moeten we Hollywood serieus gaan nemen als voorspeller voor toekomstige ontwikkelingen. Sommige elementen uit de film *Minority Report* waren vroeger ondenkbaar, maar zijn nu zo gek nog niet. In James Bond wordt de strijd gevoerd om het water, met name in gebieden met schaarste. Is dit fictief of een accurate voorspelling van de toekomst? Is het denkbaar dat ook het water in onze delta onderwerp wordt van discussie, van strijd?

Nederland wordt wel omschreven als het afvoerputje van onder andere de Maas en de Rijn. Afvoerputje zijn betekent met name dat landen eerder in het stroomgebied meer 'macht' hebben over het water. Zij kunnen het sturen voordat het in Nederland uitkomt. Inmiddels is ook elders in Europa het water in rivieren niet meer zo vanzelfsprekend: kijk maar naar de drooggevallen Italiaanse rivier de Po in de zomer van 2022. Wat doen deze veranderingen met de onderlinge verhoudingen van landen nu water schaarser lijkt te worden? Landen kunnen niet alleen meer water vast gaan houden maar ook het water vervuilen voordat het in Nederland komt. Van wie is het water dan? Het water in de Schelde is vervuild in België, maar stroomt ook door Nederland. Hoelang nog voordat de (bestuurlijke) strijd losbarst over schoon en voldoende water? En wie trekken aan het langste eind?

2.3 Omgaan met het onbekende

Omgaan met het onbekende is een belangrijk onderdeel van strategie. Het gaat dan om het vermogen om te anticiperen op dat wat we nog niet weten. Het duiden van onzekerheid is daarbij essentieel. Het maakt namelijk veel uit over welke vorm van onzekerheid het gaat. Er zijn vier categorieën te onderscheiden. De eerste categorie is het bekende bekende, de *known-knowns*.

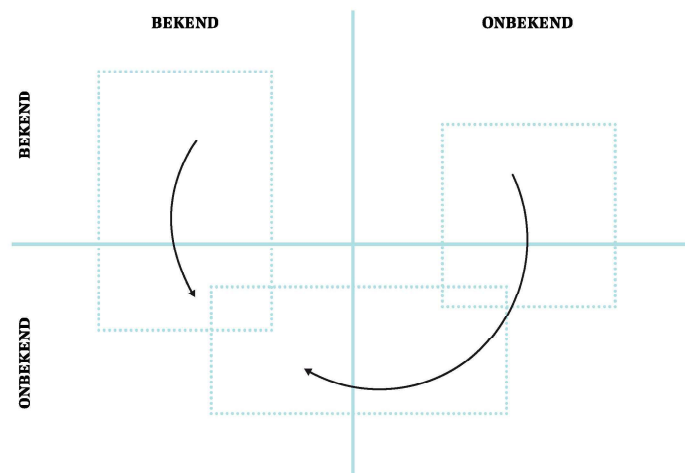
Dit zijn de zaken waarvan we weten dat we ze weten: het is bekend dat we er bekend mee zijn. Dit is het domein van de wetenschappelijke kennis, maar ook de ervaringskennis. Wetenschappelijk bewijs, maar ook de 'wetenschap' dat het gewoon zo gaat, want zo gaat het altijd. 'Dat is gewoon zo'.

Daarnaast zijn er *known-unknowns*, dingen waarvan we weten dat we ze niet weten. We weten het niet, maar door het als zodanig te benoemen 'is' het er wel. Deze categorie zet randen om de onbekendheid, waarmee de onbekendheid geduid is. Dat is een handeling die consequenties heeft. Het staat op de kaart en is onderdeel van de afweging. De randen eromheen bieden houvast voor het invullen van wat er binnenin staat. We kennen het niet maar het telt wel mee. Bijvoorbeeld door het als risico te benoemen, of met scenario's een bandbreedte van opties te schetsen. Het duiden van een fenomeen als bekend-onbekend 'maakt' het hanteerbaar, ook al 'is' het dat niet.

Er zijn ook dingen die wij zelf niet weten, maar anderen wel: de *unknown-knowns*. Dit is een categorie die in evaluaties vaak voor nare conclusies zorgt. Het was bekend, iemand wist het, ergens was een rapport waarin het duidelijk stond. Het onbekende bekende is een ongemakkelijk maar begrijpelijk veld. Niemand kan alles kennen. Maar het gaat ook om wat wel of niet serieus genomen wordt. Welk soort kennis telt, naar wie willen we luisteren en waar zoeken we? Wie praat mee, wie heeft toegang, wat zijn goede bronnen en welke kennis doet er toe? Er is veel kennis aanwezig, maar vindt het ook haar weg naar waar het nodig is?

Ingewikkelder ligt het bij het onbekende onbekende. Dat is datgene waarvan je niet weet dat je het niet weet. Dat is een onmogelijke categorie. Zodra je een '*unknown-unknown*' benoemt is het 'bekend'. Wie de kwadranten letterlijk neemt verhangt het bordje dan meteen naar het bekende-onbekende. Maar 'letterlijk' is niet het idee van deze kwadranten. Door de categorie te benoemen geven we taal aan de fenomenen die we niet kennen, maar die er wel zijn. Niet om ze alsnog te definiëren, maar als tegenwicht van de 'omlijnde onbekendheid' van het naastgelegen kwadrant. We geven een label, een naam, aan wat we *niet kunnen kennen*, om de onbekendheid 'heel te houden' én daarmee toch bespreekbaar te maken.

Figuur 2. Verschillende vormen van onzekerheid.

Het toelaten van het label '*unknown unknown*' verrijkt het gesprek over strategie. Niet door concrete inhoudelijke invulling, maar door taal te geven aan wat we niet kunnen kennen maar er wel toe doet. Door het bespreekbaar maken van het onbekende onbekende ontstaat een rijker beeld van de toekomst.

Tijdens deze strategie-expeditie is daarom ook stilgestaan bij *wat niet wordt gezegd*. Bij wat we nog niet weten, of bij wat we in ieder geval nog niet onder woorden hebben gebracht. Voor het niet onder woorden brengen kunnen allerlei redenen zijn overigens. Sommige thema's zijn van belang, maar vallen nét weg naast andere nog belangrijkere prioriteiten. Ze zijn er wel, maar krijgen steeds net geen aandacht. Dan helpt het om die toch te benoemen. En dan niet onderaan het lijstje, maar toch nog even apart. Een andere reden om thema's niet te benoemen is dat het toch wat ongemakkelijk voelt: we weten het niet precies, of het nu wel klopt of wat het nu precies is. We hebben daarom ook ruimte gemaakt voor thema's die misschien in het hoofd nog niet zo scherp zijn, maar in de buik wel te voelen zijn. Dan liggen ook die maar op tafel: wat het is weten we niet, maar wel dat er iets mee is. En dat ze daarom maar beter in beeld kunnen zijn.

Taal geven aan onbekend-onbekend

In de verschillende gesprekken binnen deze expeditie levert de vraag om een onderwerp te benoemen dat eerder niet is benoemd, dat niet op een flap staat, maar wat wél belangrijk is, tal van nieuwe inzichten op rond onderwerpen die spelen. Een voorbeeld dat wordt genoemd is digitalisering. Digitalisering zorgt ervoor dat werk makkelijker of sneller gedaan kan worden. Echter, wanneer serieus het gesprek gevoerd wordt over digitalisering, wordt ook erkend hoe lastig de materie is en hoe ingewikkeld het is om hier voorspellingen over te maken. Daarnaast vraagt het veelal ook om een ander type medewerker van het waterschap. Niet alleen techniek, maar ook verstand van data, ICT-systemen en algoritmen. Dat is volgens veel deelnemers nog een blinde vlek. Een ander onbekend vraagstuk zijn de gevolgen van klimaatverandering en de voorspellende waarde van data. De zware regenval in de zomer van 2021 (beschreven aan het begin van dit hoofdstuk) is slechts een voorbeeld van een voorspelling die we op basis van het verleden niet goed (meer) kunnen doen. Deels zijn de gevolgen van klimaatverandering wel bekend, maar voor een deel weten we hier niet wat we niet weten, wat er aan gevolgen zullen zijn. Een ander voorbeeld dat tijdens een van de gesprekken wordt genoemd betreft een vraag die volgens de betrokkenen niet of onvoldoende wordt gesteld: hoe veilig en inclusief zijn de waterschappen als organisaties? In het licht van de verschillende berichten over onveilige werksituaties: hoe open en veilig zijn de waterschappen om zulke problemen bespreekbaar te maken? Is hier internvoldoende aandacht voor en zijn de mogelijkheden voor betrokkenen zo ingericht dat zij hun verhaal willen en kunnen doen? Waterschappen zijn wat dat betreft 'gewoon' organisaties: dit is een van de onderwerpen die vaak ongemak oproept en dus niet wordt genoemd.

3. Zekerheid én onzekerheid: op zoek naar een nieuw waterschapsverhaal

Vooruitstruikelen

Voor de derde keer komen de afgevaardigden van alle waterschappen bijeen. Vanuit de zaal lijken de schepen haast naar binnen te varen, zo dicht ligt het gebouw langs het kanaal. Een van de drukst bevaren routes van Nederland blijkt zijn naam eer aan te doen. Ook in droge tijden blijft het kanaal bevaarbaar. Het is een van de resultaten van een goed gemanaged watersysteem in Nederland. Typisch zoiets dat in het maakbaarheidsverhaal van de waterschappen past. Dat verhaal past echter niet meer – we zijn nog geen half uur van start of de groep concludeert dit al met elkaar. Deze constatering betekent nogal wat, roept allerlei vragen op: welk verhaal past er dan? Wat betekent het voor de rol van de waterschappen? Voor hun strategie? Al pratende reflecteert een van de betrokkenen op dit proces tot nu toe: dat kenmerkt zich vooral door vooruitstruikelen. Steeds gezamenlijk zoekend een stapje verder komen. Niet in één rechte lijn met een duidelijk doel, maar met vallen en opstaan samen op zoek.

Maakbaarheid is een woord dat lange tijd centraal heeft gestaan in het doen en denken van de waterschappen – en het mogelijk nog steeds vaak doet. Het verhaal van maakbaarheid paste de waterschappen lange tijd ook goed. Denk aan de inpoldering van de Zuiderzee: land uit zee maken. Maakbaarder krijg je het niet. Ook op vele andere plaatsen wordt lange tijd de kennis en kunde van het waterschap ingezet om ons land zo optimaal mogelijk te maken. Sinds enkele jaren dient zich echter een ingewikkelde situatie aan: de techniek gaat ons niet helpen om te blijven doen wat we deden of om op eenzelfde manier door te blijven groeien. Aan de maakbaarheid zoals die lange tijd is gekend, lijkt een grens te zitten. Er ontstaan scheurtjes in het verhaal. Kleine – en soms grotere – incidenten maken zichtbaar dat niet alles (meer) maakbaar, kenbaar of voorspelbaar is. Het antwoord van de waterschappen – ‘we gaan het fixen’ – zoals dat lange tijd is geweest, lijkt dus niet (altijd) meer passend. Om ruimte te maken voor het omgaan met onzekerheid, met grote ontwikkelingen zoals klimaatverandering, past een ander verhaal. Een verhaal waarin een nieuw antwoord zit.

3.1 De maakbaarheid voorbij

Er is veel wat we weten en dat geldt zeker voor organisaties als de waterschappen. Het oudste bestuursorgaan van Nederland heeft veel kennis in huis, door de jaren heen opgebouwd en ontwikkeld. Deze wereld van het weten wordt gekenmerkt door voorspelbaarheid. Het is mogelijk zaken te berekenen, te voorspellen en patronen zichtbaar te maken. Naast deze wereld van feiten staat echter ook een andere wereld. Een wereld waarin A niet tot B en C leidt maar de effecten van A niet (echt) te voorspellen zijn. In die wereld is berekenen niet voldoende. Kenmerkend is hier juist de complexiteit en onvoorspelbaarheid. Vaak doen organisaties alsof ze zich in die eerste wereld bevinden, daar is koers uitzetten tenslotte gemakkelijker. Dan kunnen er voorspellingen worden gedaan en vaststaande plannen worden uitgevoerd. De werkelijkheid lijkt echter vaak op die van complexiteit en onvoorspelbaarheid. Strategievorming zou dan ook over beide werelden moeten gaan, over de *voorspelbare wereld* en tegelijkertijd rekening houdend met die *onvoorspelbare elementen*. Dat vergt diverse capaciteiten, verschillend soort mensen met verschillende expertises. Het vergt verschillende vormen van kijken naar wat er in en rond de organisatie gebeurt. Bijvoorbeeld door juist bewust onzeker te zijn, om te voorkomen dat alles wordt gezien en geïnterpreteerd in het verlengde van wat we kennen, vanuit het verleden en heden. Er moet ruimte worden gemaakt voor iets anders en daarvoor is het nodig om de optie van ‘het niet weten’ open te laten. Dat vraagt om het besef dat we deels dingen weten en veel ook *niet weten* en dus het vermogen bewust onzeker te zijn.

Voor de waterschappen betekent ***bewust onzeker zijn*** dat ondanks de enorme hoeveelheid kennis binnen de organisatie, het onmogelijk is om altijd alles te weten. Het zou een onredelijke eis zijn. Wat wel ‘moet’ is het aannemen van een houding die bij deze bewuste onzekerheid past. We hebben dat benoemd als een houding van *bescheiden professionaliteit*. Professioneel door wel met kennis van zaken, gebaseerd op de dingen die wél bekend zijn, het zo goed mogelijk te willen doen en zoveel mogelijk te weten te komen. Maar ook bescheiden, omdat het heden en de toekomst nooit volledig te weten, te kennen en te duiden zijn. Die combinatie van professionaliteit en bescheidenheid vraagt om het voortdurend scannen van gevolgen, zoeken naar wat er werkelijk gebeurt en dan permanent lerend en ontwikkelend volgende stappen zetten. Dus nog steeds doelbewust en doelgericht opereren, maar vanuit het fundamentele uitgangspunt van onzekerheid.⁵

⁵ [REDACTED] (2022). *Signalen schatten; Een lerend beleevingsonderzoek naar de omgang met signalen door het ministerie van SZW in de Kinderopvangtoeslagaffaire*. Den Haag: NSOB.

Bij een houding van bewuste onzekerheid kan het op zoek gaan naar verstoring een belangrijke strategie zijn: op zoek gaan naar signalen die juist afwijken van de voorspelling, van het heden, van de trend. Niet zoeken naar de bevestiging van de hypothese, maar op zoek naar de verstoring van de status quo. Waar zou die zich kunnen bevinden? Dat kan door informatie op te halen buiten de vaak gebruikte bronnen en door informatie *anders* te interpreteren. Niet in lijn met wat al gebeurt maar als verstoring daarvan. Interpreteren gebeurt dan voorbij de orde van nu. Nog een stap verder is het niet alleen op zoek gaan naar verstoring maar ook onrust en onzekerheid stimuleren en organiseren. Bijvoorbeeld door andere partners uit te nodigen voor een sessie die normaliter niet openbaar is. Of door kritische geluiden niet zo goed mogelijk te negeren maar juist naar binnen te halen.

Op zoek gaan naar verstoring is makkelijker gezegd dan gedaan. Het gaat in tegen de neiging van mensen en organisaties die in beginsel naar 'rust' en 'control' te zoeken. De primaire reactie op ongemak of een probleem is het terugvinden van controle en het herstellen van orde. Dat is niet vanuit gemakzucht of luiheid, maar eerder een menselijk principe dat maakt dat ongemakkelijke informatie in eerste instantie vermeden wordt, of dat we die zo interpreteren dat het weer in het beeld van rust, orde en relatieve zekerheid past.⁶ Het op zoek gaan naar en organiseren van verstoring vraagt dus om een bewuste strategie.

3.2 Van A naar B via B

We zijn deze notitie begonnen met de constatering dat er in en rond de waterschappen veel in beweging is. Wat dat voor de toekomst van de waterschappen betekent is nog onbekend. Nu is een van de kenmerken van de toekomst dat deze onzeker is, maar deze vele bewegingen in en rond de waterschappen vergroten de onzekerheid. Niet alles is echter onbekend. Veel weten we wel. Een van die dingen is dat er veranderingen zullen komen. Wanneer het dus gaat om een strategie te ontwikkelen voor een onzekere toekomst, kan deze niet een verlengde zijn van het heden, deze zal tenslotte veranderen. Een toekomstgerichte strategie moet juist vanuit dat toekomstige perspectief worden gevormd. Het gaat om het werken vanuit wat voor de toekomstige thema's en omstandigheden nodig is. In deze notitie zijn een aantal van die mogelijke toekomstige thema's voor de waterschappen beschreven. In de duiding van ontwikkelingen kunnen we ons niet beperken tot meer en beter

⁶ [REDACTED] (2022). *Signalen schatten; Een lerend belevingsonderzoek naar de omgang met signalen door het ministerie van SZW in de Kinderopvangtoeslagaffaire*. Den Haag: NSOB.

(dat is beide een verlengde van het heden), we benoemen nadrukkelijk ook anders. Toekomstgericht bestuur is niet alleen ‘klaar’ voor meer en beter, maar is ook toegerust op anders. Strategie voor de toekomst verloopt dan niet van A naar B, maar komt via B tot stand.⁷ Het gaat er dus om de rol en functie van het waterschap vanuit die toekomstige ontwikkelingen en uitdagingen te bezien: niet het verlengde van A maar vertrekkend vanuit B. Vanuit het waterschap voor de toekomst. Hoe zien de prioriteiten er dan uit? Wat zijn daar de verhoudingen en werkwijzen? Dat geldt voor binnen een waterschap, tussen de waterschappen onderling en ook wat betreft de institutionele verhoudingen. Welke samenwerkingsverbanden zijn er dan nodig, wie zijn er dan urgent? Welke opgaven zijn er in B? En, welk verhaal past er gedacht vanuit B bij het waterschap?

Van A naar een eigen B

Van A naar B via B lijkt te beschrijven dat voor elk waterschap eenzelfde route uitgestippeld kan worden, dat de oplossing voor ‘het waterschap’ voor ieder gelijk is. Echter, denkend vanuit B vraagt om te denken vanuit een toekomstig perspectief op de eigen organisatie. En daarbij komt dat tussen de verschillende waterschaporganisaties op sommige vlakken veel verschillen zijn. Hoge zandgronden, (inklinkende) veengronden, zeeklei of heuvel-landen. De ondergrond van het gebied heeft invloed op het fundament van het waterschap. Welke lokale uitdagingen hebben zij en welke uitdagingen hebben zij in de toekomst? Nadenken over de uitdagingen van de waterschappen betekent daarmee niet altijd dat het succesverhaal van andere waterschappen opgaat voor het eigen waterschap. Of dat de uitdaging van het ene waterschap ook opgaat voor het andere. De eigenheid van het waterschap, de verbinding met de omgeving, inwoners en andere lokale aspecten zijn van wezenlijke invloed op B en de route die naar B afgelegd wordt.

3.3 Een nieuw verhaal

Waterschap wordt energieschap?

‘Schoon water en droge voeten’ is lange tijd de mantra bij waterschappen geweest. Maar de organisaties ontwikkelen zich evengoed als de vraagstukken waar zij mee te maken krijgen. Duidelijk wordt dat zo’n mantra soms contraproductief werkt: het zorgt bijvoorbeeld voor het verdwijnen van risicobesef van burgers. Maar daarnaast dekt het ook niet meer →

⁷ [redacted] et al. (2020). *Het Nieuwste Waterschap; Van A naar B, via B*. Den Haag: NSOB.

de lading. Het waterschap krijgt nieuwe functies, zo wordt het waterschap ook meer en meer als energieproducent gezien. Deze ontwikkeling past binnen de huidige transitie om over te stappen van fossiele brandstoffen naar duurzaam geproduceerde energie. Verschillende organisaties hebben afspraken gemaakt over hoe zij in de toekomst hun CO₂-uitstoot willen verlagen. Onderdeel hiervan is energie-neutraal werken, wat in veel gevallen betekent dat zij zelf energie opwekken. Waterschappen hebben hiervoor de ruimte: vaak hebben zij grond waarop zonnepanelen kunnen liggen of waar zij windturbines op kunnen plaatsen. Maar daarnaast ontwikkelen zij ook steeds vaker toepassingen om energie op te wekken, zogeheten 'energiefabrieken'.⁸ Deze ontwikkelingen bieden waterschappen kansen om in te springen in de groeiende behoefte aan energie en de wens om circulair te werken. Afvalstoffen krijgen daarmee een nieuwe bestemming en worden hergebruikt.

De kunst van het maken van verhalen is dat deze aan de buitenwereld een beeld geven van wat het waterschap kan en doet. Overigens geldt dat net zo goed voor de organisatie zelf: waartoe zijn wij op aard? Hoe presenteren wij ons in de buitenwereld? Dat was een verhaal van maakbaarheid ('we fixen het wel'). Wat is een nieuw, passend verhaal voor de waterschappen? Een verhaal dat duidelijk maakt wat het waterschap wel goed kan en ook wat het (nog) niet weet? Bij het nadenken over verhalen is een bekende valkuil het verschil tussen beleidsverhalen en 'echte' verhalen. Beleidsverhalen kennen vaak de logica van probleem – oorzaak – oplossing. De rest van de verhalen kent een andere logica, die van held – slachtoffer – schurk.⁹ Volgens deze logica worden verhalen door de buitenwereld verteld. In het verhaal 'eigenlijk weten we het niet zo goed' kan het waterschap al snel de rol van schurk krijgen toebedeeld. Want waarom weten 'ze' het niet? De oudste bestuurslaag dient toch te weten hoe het moet met de toekomst van het water in Nederland?

De vraag is hoe de waterschappen tot een goed verhaal komen waarin ze niet met alle goede bedoelingen in de verkeerde hoek van het verhaal terecht komen. Want het goed doen – of het goede doen – betekent niet dat je automatisch de heldenrol toebedeeld krijgt. Je kan het goed doen en iedereen tegen je in het harnas jagen. Hoe kan het verhaal vanuit B worden verteld zonder direct de schurk te worden? Hoe kan het verhaal van radicale onzekerheid worden verteld mét vertrouwen om het stuur in handen te houden?

⁸ Een voorbeeld hiervan is Waterschap Vechtstromen: <https://www.vechtstromen.nl/projecten/actuele-projecten/energiefabriek-hengelo/>

⁹ [redacted] (2018). *Woorden wisselen; Werken aan een hertaling van besturen, organiseren en adviseren*. Deventer: Management Impact.

Er is nog een ander element uit de verhalenlogica dat in dit kader interessant is: de held heeft zelden de rechte weg omhoog. Een verhaal kent verwikkelingen, een plottwist, onverwachte gebeurtenissen. Het heldendom is dus niet: 'we weten alles en kunnen alles'. Het is ook niet: 'we dachten alles te weten en nu weten we ook niet precies hoe het verder moet'. Het moet een verhaal zijn waarin duidelijk wordt dat de waterschappen het ook niet allemaal precies weten én ze zijn wel de juiste partij om dit te (blijven) doen.

Zo'n nieuw verhaal past bij een strategie die ruimte geeft aan dilemma's. De kunst is om het en-en te laten zijn: een waterschap voor de toekomst omarmt zowel de zekerheden als de onzekerheden voor de echte wereld. Dat vergt omgaan met dilemma's als:

- Een waterschap dat weet wat het weet en wat het niet weet;
- Een waterschap met een plan en met een (niet kloppende) kaart;
- Een waterschap als organisatie en als netwerk;
- Een waterschap als uitvoering en als beleid (vooroplopen);
- Een waterschap met daden en met woorden (goede woorden vinden).

Deze dilemma's kunnen worden doordacht vanuit B, het waterschap voor de toekomst. Het betekent op allerlei vlakken veel van de waterschappen. In de derde sessie hebben we vier aspecten besproken: mensen, planvorming, leiderschap en opgaven. Hieronder een korte weergave van de gesprekken hierover.

- **Mensen:** vanuit B gaat het om ruimte geven aan de mensen die nu bij het waterschap werken. Belangrijk is dat verbinding wordt gezocht met partijen om de waterschappen heen. Voor het waterschap voor de toekomst zijn de passende competenties deels al in huis. Deels gaat het ook om andere competenties. Niet iedereen hoeft bijvoorbeeld iets van water te weten, dat leren nieuwe mensen wel in de organisatie. In alle lagen moeten mensen begrijpen hoe het waterschap de toekomst tegemoet treedt.
- **Planvorming:** dat is het oude woord, het woord dat bij A past. Vanuit B gedacht gaat het om een open beweging, om leren, samenwerken, openheid en vooruitstruikelen. Er zijn dan naast 'blauw' ook andere kleuren nodig in de organisatie. Het waterschap kan en moet zich daarbij meer richten op de buitenwereld. Het blijft – ook vanuit B gedacht – nodig om strategie en beleid te kunnen uitleggen, om verantwoording af te leggen. Als verantwoordt echter alleen tellen is, gaat het geheel verloren. Verantwoordt is ook vertellen. Het is zoeken hoe dat er vanuit B uit kan zien.

- **Opgaven:** vanuit A was de opgave: alles onder controle hebben, maakbaarheid en kerntaken. Vanuit B gedacht is het nodig een stap te maken naar maatschappelijke meerwaarde, naar het vinden van een goede verhouding tot andere opgaven zoals de natura-2000-gebieden, demografische ontwikkelingen en de gevolgen van klimaatverandering. Dat is spannend, aangezien dat niet (direct) duidelijkheid geeft over wat dit dan betekent voor de waterschappen en wat ze dan precies moeten doen. De neiging is dus om bij het oude te blijven, daar is tenslotte veel minder onzekerheid. Om vanuit B te denken moeten eveneens de ‘heilige huisjes’ van A los worden gelaten.
- **Leiderschap:** vanuit het waterschap voor de toekomst gedacht is dienend leiderschap nodig. Dat betekent luisteren en inleven, een gemeenschap bouwen. Het vraagt om het omarmen van onzekerheden, om integrale besluiten nemen, om het denken vanuit opgaven, niet vanuit onhaalbaarheid of bestaande (financiële) kaders. Het vraagt om lef hebben, nee durven te zeggen, om te kiezen voor robuuste besluiten, om het creëren van beweging en het eerlijke verhaal vertellen. Het is een kans om onderscheidend te zijn. Daarvoor is het wel nodig om te leren niet (meer) te denken in problemen en oplossingen maar in robuuste strategieën met ruimte voor radicale onzekerheid. Dienend leiderschap is dan én je medewerkers in staat stellen én zelf voorop lopen. En tegelijkertijd is daarbij het besef nodig dat verandering incrementeel is en dat fouten maken erbij hoort.

4. Tussenstand: het waterschap voor het waterbeheer van de toekomst

‘When you are lost, any old map will do’

Verdwaald, ijskoud en vermoeid zijn ze. Een groepje Hongaarse soldaten zwerft al enkele dagen door het Alpengebied. De luitenant die de groep op pad heeft gestuurd verliest langzaam de hoop op een wederzien. Ook bij de soldaten nemen gevoelens van angst en wanhoop langzaam de overhand. Totdat één van de soldaten een kaart vindt. Gedreven proberen de soldaten te achterhalen waar zij zich precies op de kaart bevinden en bovenal: hoe zij hun weg naar huis kunnen vervolgen. Stap voor stap navigeren ze zo door het gebied: goed om zich heen kijkend, in gesprek over de beste volgende stap, om zo de route te vinden die volgens de kaart naar het dichtstbijzijnde dorp leidt. En zo gebeurt het ook! Aan het einde van dag komen de soldaten aan in het dorp. Daar vinden ze vervolgens snel, zonder kaart, de herberg. Na eerst gegeten en gedronken te hebben laten ze in jubelstemming de kaart aan de herbergier zien en vertellen ze hoe ze dankzij de kaart het dorp hebben gevonden. De herbergier is even stil en begint dan heel hard te lachen. De kaart is helemaal geen kaart van het gebied waar de soldaten zich bevinden. De soldaten hebben met een niet kloppende kaart hun weg gevonden.¹⁰

4.1 Strategie als gedeelde betekenisgeving

Deze strategie-expeditie startte met de wens om na te denken over een strategie voor de toekomst van de waterschappen in Nederland. Niet als plan, maar als zoektocht naar gedeelde betekenisgeving. Bij het inrichten van die expeditie is het verhaal van de niet-kloppende kaart zoals Karl Weick gebruikt in zijn verhandeling over strategie leidend geweest. Wat de groep soldaten redt is niet de kaart die klopt, maar het vermogen om zelf, samen, de weg te vinden. De niet-kloppende kaart helpt hen dat vermogen te hervinden. De kaart is het vehikel dat ze gebruiken – en nodig blijken te hebben – om hun waarnemingen, ervaring, kennis en impliciete vermoedens over waar ze zich bevinden en wat de goede route is uit te wisselen en gedeelde richting

¹⁰ [REDACTED] (1995). *Sensemaking in Organizations*. Thousand Oaks: Sage. p. 54.

te vinden. De kaart schrijft de route niet voor, maar *maakt gedeelde betekenisgeving mogelijk*. En dat is, zo betoogt Weick, precies wat er nodig is in een complexe en ambigue omgeving, die niet te kennen is, omdat de principiële eigenschappen ervan dat onmogelijk maken. Het probleem is niet een tekort aan informatie of inspanning, maar is meer fundamenteel: de toekomst ontwikkelt zich op een manier die niet te voorspellen is en waarbij het handelen de wereld ook voortdurend verandert. Partijen reageren op elkaar, wat zorgt voor nieuwe eigenschappen die de wereld steeds letterlijk weer anders dan voorzien maken. In een dergelijk complexe en onkenbare wereld is stap voor stap ontdekken en aanpassen de beste manier van strategie-vorming: *strategisch-incrementeel*. Met steeds strategische volgende stappen, die leiden naar een verder weg gelegen ambitieus strategisch doel, met onderweg steeds reflectie op wat de actie teweeg brengt en welke bijstelling vervolgens nodig is. Juist om ambitieuze strategische doelen te bereiken is het nodig om stapsgewijs de weg te zoeken en te vinden.

Deze manier van kijken stond in het strategisch traject van de waterschappen centraal. Vanuit het besef dat de toekomst onzeker is en dat de strategische doelen behaald zullen moeten worden in een omgeving die in belangrijke mate niet te voorzien is en met middelen die we ook nog niet geheel kunnen kennen. Anticiperen dus op een onzekere toekomst: niet door de onzekerheid te reduceren in aannames, maar door deze in stapsgewijze strategische actie te omarmen en te verkennen. Daarom hebben we ons eerst gericht op gedeelde betekenisgeving aan verschillende trends en ontwikkelingen in de omgeving van de waterschappen. Gezamenlijk hebben we kiemen en signalen van toekomstige ontwikkelingen in beeld gebracht, en deze doordacht vanuit het perspectief van *meer, beter* en *anders*. Dus vanuit continuïteit, maar ook vanuit discontinuïteit en mogelijke disruptie. De vraag daarbij was vervolgens steeds: welk waterschap in de toekomst is nodig en hoe draagt het bestaande waterschap (en haar omgeving) daaraan bij? Niet perse om de onzekerheid definitief in beeld te brengen, maar vooral om de capaciteit om met dergelijke onzekerheid om te gaan te vergroten.

In de expeditie hebben we vervolgens stilgestaan bij de zoektocht naar een nieuw verhaal. Het is niet alleen zoeken, *er is ook richting*. Niet alles is onzeker en hoe is onzekerheid te combineren met strategie en beheer? Dat vereist een verhaal dat gaat over zekerheid én onzekerheid, en over twijfel én vertrouwen. Zo'n nieuw verhaal vraagt om gedeelde urgentie en gedeelde beeldvorming. Tijdens het traject is een gevoel van urgentie ontstaan en ook op het vlak van gedeelde betekenisgeving zijn stappen gezet. Met de verkiezingen in maart 2023 in het vooruitzicht is het interessant om het *gedeelde verhaal* verder te doordenken: wat is het verhaal van dé waterschappen waar de politiek kleur en invulling aan geeft. Wat is het waterbeheer

waar waterschappen invulling aan geven? En welke waterschappen vereist dat? Het traject heeft daarvoor niet het finale antwoord geformuleerd, maar wel gedeelde beelden over de richting. We zullen die hier kort bespreken.

1. Voorspelbare onvoorspelbaarheid

Het strategietraject draaide om het ontwikkelen van waterschappen die passen bij en berekend zijn op het waterbeheer van de toekomst. Dat klinkt in eerste instantie als een kennisvraag, waarbij nader onderzoek kan uitwijzen wat de toekomstige uitdagingen van het waterbeheer zijn. Tegelijkertijd is dat niet de realiteit, zo hebben we tijdens het traject vastgesteld. Er is over de toekomst van water veel bekend en er is veel *bekend-onbekend*: we weten wat we niet weten en kunnen daar rekening mee houden, door bijvoorbeeld met bandbreedtes en restrisico's te werken. Maar, de toekomst van water gaat ook om het *onbekende-onbekende*: de toekomst die we *niet kunnen kennen*, omdat er altijd onvoorspelbaarheid is en zal zijn. Niet omdat waterschappen slecht vooruitkijken, maar omdat toekomst principieel onzeker is. Verrassing is voorspelbaar: het *zál* anders gaan dan gedacht. Denk aan de dramatische regenval die voor grote problemen en overstromingen in Limburg zorgde, die volgens de statistieken 'niet mogelijk' was. Voorspelbare verrassingen vormen een substantieel deel van de toekomst en ze zouden daarom inherent onderdeel van strategie, voorbereiding en organisatie moeten zijn. Niet alles is onvoorspelbaar, maar onvoorspelbaarheid zal er wel altijd zijn en blijven.

Voor het waterschap betekent dit een ingewikkelde balans. Enerzijds moeten zij de kennis die beschikbaar is maximaal benutten, anderzijds moeten ze óók de beperkingen van kennis en de onvoorspelbaarheid die daarbij hoort onderkennen. Ze moeten de kennis dus maximaal benutten en relativeren en ruimte houden voor wat nog niet te kennen is. Dus plannen op basis van wat er is, maar óók rekening houden met wat niet te voorzien is. En daar eerlijk over zijn: niet het verhaal dat alles onder controle is, door professionele waterschappen die weten wat er speelt en doen wat nodig is; maar óók het verhaal van onzekerheid, onvoorspelbaarheid en verrassingen waar waterschappen op anticiperen en reageren. Het combineren van die op het oog tegenstrijdige maar in realiteit naadloos samenhangende delen – voorspelbaar én onvoorspelbaar – is de eerste bouwsteen van het strategisch vermogen van waterschappen.

2. Het waterbeheer in transitie, en het waterschap daarom ook

Het is opvallend hoe vanzelfsprekend er door de deelnemers aan het traject wordt gesproken over de transitie in het waterbeheer. Het waterbeheer van vandaag is volgens hen niet toereikend voor de uitdagingen van de toekomst. Het is goed voor wat er vandaag nodig is, maar brengt niet het antwoord voor de toekomst. 'Hetzelfde beter doen' is volgens hen geen toereikend antwoord

op de nieuwe vragen. In het bestaande waterbeheer zijn uitgangspunten en principes gesteld die begrijpelijk en productief zijn vanuit het verleden, maar die vanuit de toekomst bezien niet dominant zouden moeten zijn. De *vragen die de toekomst ons stelt* zouden daarbij meer voorop moeten komen te staan. In het traject zijn een aantal van dit soort nieuwe vragen benoemd: heb je aandacht voor mij? Wat is je beeld van een leefbare aarde? Wat ga je daaraan bijdragen en wat heb je ervoor over? Het zijn grote vragen die doorklinken in tal van vraagstukken. Vanuit de toekomst bezien zien actuele kwesties er anders uit. Het grondwaterpeil is een voorbeeld van een taak waarin op een nieuwe manier afwegingen tot stand moeten komen. Dat vereist het *opbouwen* van nieuwe manieren van werken en denken, maar óók het *afbouwen* en/of *ombouwen* van bestaande vormen, zoals de in het traject veel gebruikte transitiecurve duidelijk laat zien. Het gaat in transitie niet alleen om nieuwe dingen toevoegen, maar ook om het stoppen met, of ingrijpend herzien van, activiteiten. Het waterschap van de toekomst gaat over dingen anders doen, maar óók over dingen *niet* meer doen. Dat vereist diepe verandering, niet alleen in de instrumenten, maar in de fundamenteën. Wat die verandering inhoudelijk precies behelst is niet vooraf te voorspellen, maar dat het moet gaan om een duurzaam, fair en volhoudbaar systeem is dat wel. Ook hier geldt, *van A naar B, via B*: denken, doen, voelen en werken volgens de manier die vanuit waar je naartoe wil – **B** – nodig is. Dat vereist *ophouwen* én *afbouw* en *ombouw*. Om goed te kunnen opereren in de transities van onze tijd zullen de waterschappen dus ook zelf een transitie moeten doormaken. Dat vormt de tweede bouwsteen van het strategisch vermogen dat we in het traject ontwikkeld hebben: om transitie te kunnen begeleiden moeten waterschappen zelf ook in transitie.

3. Gedeelde taal voor een nieuw verhaal

*'When you are lost, any old map will do.'*¹¹ Deze uitspraak refereert aan het verhaal dat aan het begin van dit hoofdstuk wordt beschreven. De boodschap is dat als je verdwaald bent, je geen kloppende kaart nodig hebt, maar het eerder helpt goed om je heen te kijken en gezamenlijk betekenis te geven aan dat wat je om je heen ziet. De parallel met de waterschappen is evident: waterschappen hebben in hun zoektocht naar het waterbeheer en het waterschap voor de toekomst behoefte aan een gezamenlijke zoektocht waarin gedeelde betekenisgeving plaatsvindt. Het vereist de nodige moed om aan een gezamenlijke zoektocht te beginnen, zoeken impliceert immers dat je een beetje bent verdwaald. Het is een goed begin van samen op zoek gaan en een gedeelde mentaliteit ontwikkelen. Voor gedeelde betekenisgeving is gesprek nodig. En in dat gesprek maakt het uit welke taal wordt gebruikt,

11 [REDACTED] (1995). *Sensemaking in Organizations*. Thousand Oaks: Sage. p. 54.

waarbij ogenschijnlijk triviale verschillende in bewoordingen er wezenlijk toe kunnen doen. Hebben we het bijvoorbeeld over het *waterschap* of over *waterbeheer*? En gaat het over dé waterschappen, over hét waterschap, of over waterschappen? In dergelijke accenten liggen potentiële verschillen in betekenis besloten. Staan de waterschappen als instituut wel of niet ter discussie? Moeten alle waterschappen hetzelfde zijn? Of is het juist overal anders? Gaat het om waterbeheer of om waterschappen? In het traject is een scherp bewustzijn voor de betekenis van terminologie en taal ontstaan. Dat betekent niet de ‘vondst’ van de definitieve taal voor de waterschappen, maar wel de erkenning en het bewustzijn dat de taal scheppend is voor de strategische ruimte die er ligt. Dat is een belangrijke bouwsteen, die ook nodig is voor het vinden van het goede nieuwe verhaal van de waterschappen en het waterbeheer van de toekomst. Om van daaruit de vragen die de toekomst ons stelt gezamenlijk te kunnen beantwoorden.

4. Opgavegericht positie nemen

De vierde bouwsteen die we in het traject hebben ontwikkeld heeft betrekking op de positionering van waterschappen in het waterbeheer. Waterbeheer, zo kwam in de gesprekken naar voren, is een opgave die waterschappen zelden alleen doen. Waterschappen zijn voortdurend in interactie met anderen, zoals burgers, bedrijven, collega-waterschappen, andere overheden, belangengroepen en andere organisaties. Soms is waterbeheer daarin de kernopgave, vaak gaat het om een bijdrage van water in een andere gerelateerde opgave. Bijvoorbeeld in nieuwe woningbouw of de ontwikkeling van een gebied. In het traject hebben de deelnemers vastgesteld dat de rol van het waterschap niet steeds hetzelfde is. Integendeel, strategisch vermogen van waterschappen behelst de kunst om per opgave de rol te nemen die bij die specifieke context past. Soms is dat een hoofdrol, met de waterschappen als aanjager en regisseur van de anderen. Soms ligt de regie elders en doet het waterschap mee. Soms is die rol meegaand en meedenkend. Maar, zo hebben we ook geconcludeerd, soms moet de rol dwingender en is het waterschap de partij die grenzen stelt en stelling neemt. Waterschappen moeten voor sommige opgaven ook vaker ‘nee’ zeggen; bijvoorbeeld als andere overheden keuzes maken die vanuit waterbeheer gezien op termijn schadelijk zijn. Dan gaat het niet om meebewegen, maar om terugduwen en grenzen stellen. Waterschappen hebben niet alleen maar *veel te bieden*, ze hebben soms ook de praktische en morele plicht om in te brengen wat ze weten: en dat betekent soms dat ze tegen de heersende stroom in moeten inbrengen wat waterbeheer van de toekomst vereist. De positie van het waterschap in het netwerk is dus niet generiek te benoemen, maar is per opgave specifiek en dus ook verschillend. Het waterschap van de toekomst is in staat om die rol scherp te bepalen en deze invulling te geven. Dwarsliggen is daarbij een vak en goed waterbeheer vereist waterschappen die ook dat deel goed beheersen. Zo is de vierde

bouwsteen van het strategisch vermogen van waterschappen de kunst om per opgave positie te kiezen die daarbij past en die ‘vanuit B’ nodig is voor het waterbeheer van de toekomst.

5. Water *moet* wat kosten

In de gesprekken is het vaak gegaan over de vraag wat waterbeheer mag *kosten*. Daarin constateerden betrokkenen een paradox. Waterbeheer is een fundamenteel beginsel voor onze samenleving, het kan letterlijk niet zonder. Maar als het gaat over de prijs van dat beheer dan gaat het gesprek over hoe er *meer met minder* kan en hoe kosten steeds omlaag moeten. Dat is geen bestendig uitgangspunt. Water mag meer kosten, zou het nieuwe principe kunnen zijn. Maar dat is volgens betrokkenen nog te zwak uitgedrukt en ontkent het principiële punt: waterbeheer is geen luxe, maar een *voorwaarde*. Voor het adequaat vormgeven van die voorwaarde – als randvoorwaarde voor een betekenisvol en houdbaar maatschappelijk verkeer – moeten reële kosten gerekend worden. Mensen moeten weten wat waterbeheer oplevert én wat dat kost. Dat maakt voor de omgeving duidelijk wat er op het spel staat. Eerlijk over kosten zijn hoort bij waterbeheer van de toekomst. Dat is de vijfde bouwsteen die in het traject naar voren kwam: het gesprek moet veel meer gaan over de baten van goed waterbeheer en dat *moet* ook het nodige kosten. Het is belangrijk. Het gesprek over kosten leidt af van wat er werkelijk toe doet: goed waterbeheer dat Nederland leefbaar en veilig houdt. Het is tijd dat het gesprek gaat over wat die waarde *waard* is. Om, benaderd vanuit de vragen die de toekomst ons stelt, kleur te bekennen over wat de toekomst waard is en wat we daarvoor bereid zijn te betalen.

6. Variëteit en diversiteit

Het waterschap van de toekomst vereist een organisatie die past bij de samenleving waarin deze opereert. Met de bestaande samenstelling is niet iets ‘mis’, maar betrokkenen geven aan dat de homogeniteit van nu niet het recept is voor een toekomstbestendige strategie. Ook waterschappen moeten nieuwe perspectieven binnenhalen, in termen van culturele achtergrond, leeftijd, discipline en gender. Daar ligt een flinke opgave, want de verandering moet tot stand komen in een arbeidsmarkt waarin extreme tekorten spelen. De waterschappen zullen moeten zoeken naar wat hen aantrekkelijker maakt dan andere werkgevers. Vreemd genoeg is het ‘probleem’ van waterschappen dan meteen ook de kracht: waterschappen werken aan maatschappelijke opgaven van grote betekenis. Dat is precies wat veel jongeren belangrijk vinden aan een werkgever; werk dat ertoe doet en dat intellectueel uitdagend is. Zo is de zesde bouwsteen van het traject dat waterschappen ook als organisatie zullen moeten meegroeien met de transitie waar ze deel van uitmaken. Dat vereist leiderschap maar ook personeelsbeleid en organisatievormen die passen bij wat er voor het waterbeheer van de toekomst nodig is.

7. Van A naar B via B

In het traject hebben we veel gesproken over het waterbeheer van de toekomst en het waterschap dat daarbij hoort. Daarbij is de conclusie steeds dat de weg naar B ook 'via B', dus op de manier die past bij B, tot stand moet komen. Dat klinkt logisch, en dat is het ook, maar het is tegelijkertijd alles behalve vanzelfsprekend. In waterschappen, en in het systeem waarin het waterbeheer plaatsvindt, is alles op dit moment georganiseerd en geënt op A: op het huidige systeem van waterbeheer. Alle bestaande systemen, structuren, procedures en instrumenten zijn daarop ingericht. Het is een efficiënte en effectieve methodiek om A ten uitvoer te brengen, maar die niet is toegelust op B. Dat vereist dus niet alleen het *anders werken* maar vooral ook het *anders organiseren* en het *anders inrichten* van de omgeving waarin dat werken gebeurt. Strategische sessies bieden voor dat 'andere' een logische en vanzelfsprekende plaats, maar het primaire proces en de alledaagse werkomgeving zijn dat niet. Daar geldt 'gewoon' A. Of anders gezegd, daar is A *gewoon* en B *anders*. A vereist geen nadere toelichting of motivatie, voor B geldt dat er nadere uitleg nodig is of een bijzondere regeling. De zevende bouwsteen van het strategisch vermogen is daarom om nu al te beginnen met het inrichten van een organisatie en werkomgeving die past bij B, die *normaliseert*, en waar dus ook mensen worden uitgenodigd en gestimuleerd om *B te doen*.

8. Strategie in de kern

Dit traject ging over strategisch vermogen en de manier waarop waterschappen invulling geven aan het waterbeheer dat de toekomst vraagt. Dat strategietraject ging om gedeelde betekenisgeving: het vermogen om samen over de toekomst na te denken, de uitdagingen in beeld te brengen, de onzekerheid te benoemen en zelfs het onbekende-onbekende – dat waarvoor nog geen woorden of beelden zijn – samen een plek te geven in de redenering. Strategisch vermogen is dan een gedeeld perspectief, niet een concrete routekaart voor de toekomst. Die routekaart zullen de waterschappen de komende tijd, al doende, gaandeweg moeten gaan maken. *Toekomstgericht*, dus met een heel duidelijk beeld van waar de weg heen zou moeten leiden; en *zoekend*, in die zin dat de weg niet helder in beeld is maar de komende tijd in interactie gevonden zal moeten worden. Strategie is daarmee niet af, ook niet als het 'strategietraject' klaar is. Strategie en strategisch vermogen, zo hebben de waterschappen afgesproken is een doorgaand proces, dat in de kern van de waterschappen aanwezig moet zijn: bestuurlijk, door er een vaste portefeuille en portefeuillehouder voor te kiezen, maar ook in de organisatie, door strategie en strategisch vermogen een goede plek te geven. Niet voor erbij, als er tijd over is, maar als een continu proces dat betrokkenen met elkaar voortdurend doorlopen. Zo is het strategisch traject nooit klaar – en juist dat is de basis voor een organisatie om klaar te zijn voor de toekomst: vanuit het gedeelde beeld dat de weg *van A naar B, via B* verloopt. Dat zijn de

waterschappen van de toekomst: organisaties die klaar zijn voor het waterbeheer van B. De achtste bouwsteen voor het strategisch vermogen van de waterschappen is daarmee dat strategie een voortdurend proces is, dat zich niet in de randen maar in de kern van de organisatie zou moeten bevinden. Op gezette tijden, op vaste plaatsen, niet in een leuke sessie voor 'erbij' maar in het dagelijkse gesprek over beleid, bestuur en organisatie. De toekomst is vandaag. De vragen die de toekomst ons stelt schreeuwen om antwoord en kunnen niet wachten.

Eerder publiceerde de NSOB

2022

Het einde voorbij: werken in een wijkend perspectief

Een reflectie op het handelen van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport in de tweede golf van de coronacrisis

[Redacted text]

In gesprek over strategie

Hoe het strategiseren in de praktijk van Justitie en Veiligheid vorm krijgt

[Redacted text]

Strategisch vermogen (h)erkennen

Over het productief maken van strategische spanningen bij de provincie Utrecht

[Redacted text]

De achterkant van afpakken

Reflecties op de Rotterdamse praktijk van (bestuurlijk) afpakken

[Redacted text]

Leven in de Curve

Een reflectie op het handelen van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport in de eerste golf van de coronacrisis

[Redacted text]

Feitenreconstructie aanpak coronacrisis door VWS

Een feitelijke tijdlijn naar de aanpak van de eerste golf van de coronacrisis door VWS

[Redacted text]

Practical Wisdom in Governance

Ambiguity, Politics and Democratization in Supervising Care Institutions

[Redacted text]

2021

Hou zou Wim dat aanpakken?

Verschil maken voor een veiligere stad door het bestuurlijk optreden van de gemeente Rotterdam

[Redacted]

Leren van of door rapporten?

Hoe de gemeente Rotterdam leert van raadsenquêtes en rekenkamerrapporten

[Redacted]

Wordt vervolgd!?

Lessen over opzet en werking van het interdepartementale programma-directoraat-generaal Samenleving en COVID-19 (DGSC-19)

[Redacted]

Ondermijningsbewustzijn

Aandacht voor de keerzijde van kansen bij de ontwikkeling van regionale bedrijvigheid

[Redacted]

Kennis in meervoud

Kennis voor de opgavegerichte aanpak van maatschappelijke problemen

[Redacted]

Tussen staat en menselijke maat

Handhaving in de sociale zekerheid

[Redacted]

[Redacted]

Aftreden of optreden

Over schuld en symboliek bij wethouders in problemen

[Redacted]

Evalueerkunst

Een praktische toepassing van het publieke waarde perspectief op het evalueren van beleid

[Redacted]

Opgavegericht tegenwerken

Over het meetbaar en merkbaar maken van werken aan de opgave

[Redacted]

Evaluatie Versnellingshuis Nederland Circulair!

Eindrapport

[Redacted]

Aandacht voor het alledaagse: 50 jaar milieubeleid in beeld

[Redacted]

[Redacted]

De wijsheid van traag bestuur

Provincie en ondermijning

[Redacted]

Het terugkerend verlangen naar regie

Over de vraag hoe belangen van landbouw, natuur en vitaal platteland stevig te behartigen zijn in vele spelen met vele andere legitieme belangen

[Redacted]

Onzichtbaar, maar onmisbaar

Lessen over samenwerking in de executiekitten bij de implementatie van de herzieningswet Uitvoering Strafrechtelijke Beslissingen (USB)

[Redacted]

Omgaan met onvoorspelbaarheid

Een bestuurskundige reflectie op gemeentelijke post-COVID-19 herstelplannen

[Redacted]

[Redacted]

Actuele kwestie, klassieke afweging

Een verkenning naar de governance van het Nederlands digitaliseringsbeleid

[Redacted]

Legitimiteit gezocht

Dilemma's van democratische afstand en nabijheid in het RES-proces

[Redacted]

[Redacted]

Omgaan met verlies in transities

Voorbij een focus op koplopers

[Redacted]

Meer waarde(n) van screenen

Beoordelen van betrouwbaarheid als vak

[Redacted]

Samenhang vraagt sturing

Ontwerpdilemma's voor sturing in tijden van de energietransitie

[Redacted]

[Redacted]

2020

Buiten-gewoon werk

Perspectief op de Expertise-unit Sociale Stabiliteit

[Redacted]

Kwaliteitsafspraken in het MBO

[Redacted]

Rijker verantwoorden, met regie

Verantwoording over politiewerk in een politiek-bestuurlijke context

[Redacted]

Naar een nieuw fundament

Opgavegericht sturen, leren en verantwoorden bij de aanpak van ondermijning

[Redacted]

Wethouder in en tussen politiek en netwerk

Omgaan met het politieke

[Redacted]

Experimenteren en Opschalen

Hoe ministeries zoeken naar oplossingen voor maatschappelijke opgaven

[Redacted]

[Redacted]

Post-NPM perspectieven

Achtergrondnotitie bij discussiepaper Kijk op Kaders

[Redacted]

Kijk op kaders

Perspectieven op kaderstelling voorbij NPM

[Redacted]

COLOFON

© 2023

ISBN NUMMER

978-90-832838-2-1

ONTWERP

Ontwerpwerk, Den Haag

Nederlandse School voor Openbaar Bestuur

www.nsob.nl

Over NSOB

De Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB) is een hoogwaardig onderwijs- en onderzoeksinstituut in het hart van de hofstad. Binnen dit instituut worden wetenschappelijke kennis over en praktijkervaring met het Nederlandse openbaar bestuur met elkaar verbonden. De NSOB organiseert opleidingen, publieke debatten en verzorgt wetenschappelijke en professionele publicaties.

BEZOEKADRES

Koningskade 40
2596 AA Den Haag
070 351 97 51
Nederland

POSTADRES

Postbus 93218
2509 AE Den Haag
Nederland

De leden-waterschappen

datum	ons kenmerk	contactpersoon
10 april 2025	123.969/mdr	
betreft	uw kenmerk	e-mail
Handreiking tarieven gebouwd watersysteemheffing	-	
bijlage		telefoon
1		

Geachte leden,

Op 1 januari 2026 treedt de wet in werking waarmee het aangepaste belastingstelsel van de waterschappen een feit is.¹ In deze ledenbrief bied ik u met het oog hierop de 'Handreiking tarieven voor woningen en niet-woningen binnen de watersysteemheffing gebouwd' aan. Deze handreiking is bedoeld om samen met enkele andere handreikingen die wij bij de ledenbrief van 31 oktober 2024 met kenmerk 123616/HA aan u hebben toegezonden, de waterschappen te ondersteunen bij de implementatie van de watersysteemheffing zoals deze resulteert als gevolg van de wetswijziging.

Het vervolg van deze ledenbrief geeft een toelichting op de inhoud en de totstandkoming van de handreiking. Bij vragen over de handleiding kunt u contact opnemen met Wijnand Dekking, via de contactgegevens in het briefhoofd.

Achtergrond

De watersysteemheffing gebouwd wordt betaald door de eigenaren van woningen en de eigenaren van niet-woningen, veelal bedrijfspanden. Doordat de waardeontwikkeling van woningen enerzijds en van niet-woningen anderzijds veelal (sterk) verschillend is, krijgen de eigenaren van de twee soorten objecten in de huidige systematiek van de watersysteemheffing met een hogere dan wel lagere lastenontwikkeling te maken, terwijl er geen sprake is van een verandering van het voorzieningenniveau. De waterschappen hebben het feit dat het huidige stelsel geen gelijkmatige lastenontwikkeling voor de betalende groepen van de watersysteemheffing mogelijk maakt gekwalificeerd als een urgent knelpunt waarvoor het aangepaste belastingstelsel een oplossing moest bieden. Deze oplossing luidt voor de watersysteemheffing gebouwd dat de waterschappen met ingang van 2026 twee tarieven moeten onderscheiden, namelijk een tarief voor de eigenaren van woningen en een ander tarief voor de eigenaren van niet-woningen. Het verschil tussen deze twee tarieven moet worden gebaseerd op het verschil in waardeontwikkeling tussen de twee soorten objecten in het gebied van het waterschap. Dit leidt ertoe dat er binnen de categorie gebouwd een gelijkmatiger lasten-ontwikkeling ontstaat voor eigenaren van woningen en van niet-woningen.

¹ De gebeurt met het van kracht worden van de 'Wet tot wijziging van de Waterschapswet, de Waterwet en de Algemene wet bestuursrecht in verband met het versterken van de toepassing van het profijtbeginsel bij de watersysteemheffing, het geven van ruimte aan nieuwe ontwikkelingen en het oplossen van enkele knelpunten'.

Inhoud en karakter handreiking

Om de voorbereiding van de waterschappen op de toepassing van de twee tarieven binnen de watersysteemheffing gebouwd te ondersteunen, heeft de ad hoc-Werkgroep Kostentoedeling en Watersysteemheffing (WKW) bijgevoegde handreiking ontwikkeld. De WKW bestaat uit vijf medewerkers van waterschappen en twee van het Uniebureau. De handreiking licht de achtergrond, inhoud en toepassing door de waterschappen van de twee tarieven binnen de categorie gebouwd toe.

Het toepassen van deze twee tarieven is een wettelijke verplichting voor de waterschappen. De handreiking daarentegen kent geen bindende toepassing, maar bevat wel enkele adviezen die tot doel hebben om landelijk tot een zoveel mogelijk afgestemde toepassing door de waterschappen te komen. De adviezen waarvoor geldt dat de waterschappen sterk worden aanbevolen om deze te volgen hebben betrekking op:

- a. de inhoud van het begrip 'waardeontwikkeling', namelijk de combinatie van de waardeontwikkeling van bestaande objecten en de waardeontwikkeling die het gevolg is van volumeontwikkelingen (= het effect van meer/minder woningen en niet-woningen in vergelijking met het jaar daarvoor op de waarde);
- b. het vasthouden (en niet in latere jaren herijken) van de waardeverhouding tussen woningen en niet-woningen op 1-1-2024 als basis voor het verschil in waardeontwikkeling waarop de tarieven van woningen en niet-woningen moeten worden gebaseerd;
- c. het vervangen in jaar t+1 van de geraamde waarden van woningen en niet-woningen die in jaar t werden bepaald om de waardeontwikkeling te kunnen berekenen door de dan bekende door de gemeenten vastgestelde waarden.

Deze adviezen zijn gebaseerd op zowel het wetsvoorstel aanpassing belastingstelsel als de wetsgeschiedenis van de wijze waarop in 2000 in de gemeentelijke onroerende zaakbelasting (ozb) een systematiek van differentiatie van tarieven voor woningen en niet-woningen is ingevoerd die ook was gebaseerd op het verschil in waardeontwikkeling tussen de twee soorten objecten. De systematiek in de handreiking is deels naar analogie van deze wetswijziging in de ozb vormgegeven.

Proces totstandkoming handreiking

Het toenmalige concept van de handreiking is in de periode 14 november t/m 12 december 2024 in ambtelijke consultatie bij de waterschappen geweest. Dit heeft tien reacties opgeleverd, waarvan in drie reacties werd aangegeven dat de handreiking geen opmerkingen opleverde. Op 14 november 2024 is het concept eveneens ambtelijk voorgelegd aan het ministerie van IenW, dat ca. tien dagen daarna een reactie uitbracht. De opmerkingen van de waterschappen en van het ministerie van IenW zijn in samenspraak met de WKW in het voorliggende concept verwerkt.

Op advies dd. 31 januari jl. van de Uniewerkgroep Bedrijfsvoering, Digitalisering en Dienstverlening (WBDD) heeft de Uniecommissie Bestuurszaken, Digitalisering en Financiën (CBDF) op 7 maart jl. de handreiking vastgesteld.

Wij hopen dat de handreiking u van dienst zal zijn bij de implementatie van het nieuwe belastingstelsel.

Algemeen directeur

HANDREIKING TARIEVEN VOOR WONINGEN EN NIET-WONINGEN BINNEN DE WATERSYSTEEMHEFFING GEBOUWD

1. INLEIDING

Aanleiding en doel handreiking

Op 4 februari 2025 heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel tot aanpassing van de Waterschapswet aangenomen dat wijzigingen aanbrengt in het belastingstelsel van de waterschappen. Het nieuwe belastingstelsel treedt op 1 januari 2026 in werking, wat betekent dat de voorbereidingen daarop in 2025 door de waterschappen moeten worden afgerond. Als onderdeel van de wetswijziging worden in de watersysteemheffing gebouwd voortaan twee tarieven onderscheiden, namelijk een tarief voor de eigenaren van woningen en een ander tarief voor de eigenaren van niet-woningen. In de praktijk wordt dit nieuwe onderdeel van de wet wel de ‘tariefdifferentiatie gebouwd’ genoemd, maar omdat het hier niet gaat om een tariefdifferentiatie in de zin van artikel 122 van de Waterschapswet vermijden wij om verwarring te voorkomen dit begrip in deze handreiking.

Deze handreiking licht de achtergrond, de inhoud en het gebruik door de waterschappen van de twee tarieven binnen de categorie gebouwd toe en is bedoeld om de toepassing door de waterschappen van deze tarieven te ondersteunen. De handreiking is niet bindend, maar kent wel een aantal aanbevelingen die tot doel hebben om landelijk tot een afgestemde toepassing te komen.

Proces

De uit medewerkers van waterschappen en het Uniebureau samengestelde ‘Ad hoc-werkgroep Kostentoedeling en Watersysteemheffing’ heeft diverse ondersteunende producten voor de waterschappen ontwikkeld (zoals handreikingen en model(belasting)verordeningen) die in verband met de inwerkingtreding van het aangepaste belastingstelsel nuttig voor de waterschappen kunnen zijn. Deze handreiking maakt daar onderdeel van uit en is op 7 maart 2025 door de Commissie Bestuurszaken, Digitalisering en Financiën (CBDF) van de Unie van Waterschappen vastgesteld. Als er aanleiding is om deze handreiking aan te passen, zullen geactualiseerde versies verschijnen.

Leeswijzer

Na deze inleidende paragraaf geeft paragraaf 2 een toelichting op de aanleiding voor de twee tarieven. Paragraaf 3 gaat in op het juridisch kader dat ten grondslag ligt aan de toepassing van de twee tarieven en geeft daarbij aan hoe tot de twee tarieven kan worden gekomen. Paragraaf 4 bevat diverse overige aandachtspunten die samenhangen met het werken met de twee tarieven. De laatste paragraaf 5 geeft aan hoe het werken met de twee tarieven in de praktijk kan worden vormgegeven. In deze paragraaf zijn ook enkele rekenvoorbeelden opgenomen.

2. ACHTERGROND APARTE TARIEVEN VOOR WONINGEN EN NIET-WONINGEN: ZORGEN VOOR GELIJKMATIGE LASTENONTWIKKELING BINNEN CATEGORIE GEBOUWD

De kosten van de watersysteemtaak van de waterschappen worden verdeeld over vier belastingplichtige categorieën: de inwoners (ook wel ‘ingezetenen’ genoemd), de eigenaren van gebouwde objecten, de eigenaren van ongebouwde gronden en de eigenaren van natuurterreinen. Het kostenaandeel van de ingezetenen wordt bepaald op basis van de bevolkingsdichtheid. De overige kosten worden op dit moment met de huidige kostentoedelingsmethode Delfland over de drie groepen eigenaren verdeeld op basis van de verhouding van de economische waarde van de drie soorten onroerend goed (gebouwde objecten, ongebouwde gronden en natuurterreinen). De waterschappen zijn echter tot de conclusie gekomen dat een

verdeling op basis van de waarde van het onroerend goed het profijt van de drie groepen van eigenaren bij de watersysteemtaak niet goed tot uitdrukking brengt. De verdeling op basis van economische waarde leidt tot veranderingen in de betaling die geen juiste weergave zijn van het profijt dat belastingplichtigen bij de watersysteemtaak hebben en zorgt er bovendien voor dat de lastenontwikkeling voor de vier betalende groepen van de watersysteemheffing niet gelijkmatig is. Voor de waterschappen was dit laatste een urgent knelpunt waarvoor een oplossing moest komen. Als oplossing introduceert het wetsvoorstel een nieuwe kostentoedelingsmethode gebaseerd op gebiedskenmerken die het knelpunt oplost. In de praktijk wordt dit de 'Methode Gebiedskenmerken' genoemd. De methode vervangt de verdeelmaatstaf 'waarde' door de stabielere verdeelmaatstaf 'gebiedskenmerken', die het profijt van de watersysteemtaak van de categorieën gebouwd, ongebouwd en natuur beter weergeeft.

Binnen de categorie gebouwd blijft de waarde van onroerende zaken ook na de wetswijziging fungeren als heffingsmaatstaf. De heffingsmaatstaf voor deze categorie blijft namelijk de WOZ-waarde. De categorie gebouwd bestaat uit twee soorten objecten: woningen en andere gebouwde objecten (niet-woningen). De watersysteemheffing gebouwd kent op dit moment één tarief (uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde) dat voor beide soorten objecten (woningen en niet-woningen) gelijk is. Een waterschap biedt aan de gehele categorie gebouwd hetzelfde voorzieningenniveau, maar omdat de hoogte van de aanslagen gebaseerd is op de waarde van de gebouwde objecten, is de lastenontwikkeling van de twee soorten objecten binnen de categorie niet gelijk. Dit komt doordat de waardeontwikkeling van woningen enerzijds en van niet-woningen anderzijds veelal (sterk) verschillend is. Door het verschil in waardeontwikkeling krijgen eigenaren van woningen in de huidige systematiek met een hogere¹ dan wel lagere lastenontwikkeling te maken dan eigenaren van niet-woningen, terwijl er geen sprake is van een verandering van het voorzieningenniveau. Het urgente knelpunt van de ongelijkmatige lastenontwikkeling zou zich binnen de categorie gebouwd dus blijven voordoen als hiervoor geen oplossing zou komen.

Als oplossing voor dit knelpunt introduceert het wetsvoorstel de verplichting voor waterschappen om binnen de categorie gebouwd voor woningen een ander tarief te hanteren dan voor niet-woningen. Het verschil tussen deze twee tarieven moet worden gebaseerd op het verschil in waardeontwikkeling tussen de twee soorten objecten in het gebied van het waterschap. Dit leidt ertoe dat er dus ook binnen de categorie gebouwd een gelijkmatiger lastenontwikkeling ontstaat.

Anders dan de tariefdifferentiatie in de gemeentelijke onroerende-zaakbelastingen (ozb)

Gemeenten kunnen in de ozb ook verschillende tarieven voor woningen en niet-woningen hanteren, maar deze tariefdifferentiatie van de gemeenten verschilt van de twee tarieven die de waterschappen met ingang van 2026 binnen de categorie gebouwd gaan gebruiken.

Als eerste is het gebruik van de twee tarieven door de waterschappen verplicht, terwijl het voor gemeenten om een facultatieve mogelijkheid gaat.

Als tweede geldt dat de aard van de twee tarieven binnen de categorie gebouwd voor de waterschappen verschilt van die van de tariefdifferentiatie van de gemeenten. Het verschil tussen de twee tarieven gebouwd van de waterschappen moet overeenkomen met het verschil in waardeontwikkeling tussen woningen aan de ene kant en niet-woningen aan de andere kant. Met andere woorden, waterschappen kunnen geen ander verschil in de twee tarieven doorvoeren dan zoals bepaald door het verschil in waardeontwikkeling. De gemeentelijke tariefdifferentiatie kent een dergelijke voorwaarde niet² en biedt meer vrijheid aan gemeenten om verschil te maken tussen de tarieven.

¹ In een markt waarin de waarde van niet-woningen sneller stijgt dan de waarde van woningen, is het omgekeerde het geval.

² In 2000 is binnen de ozb voor deze tariefdifferentiatie wel een systematiek ingevoerd die was gebaseerd op het verschil in waardeontwikkeling tussen woningen en niet-woningen, maar inmiddels is deze systematiek vervangen door een systeem dat de gemeenten nog meer vrijheden geeft bij het bepalen van het verschil in tarieven. Bij deze wijziging is de relatie tussen de tarieven en de waardeontwikkeling volledig losgelaten.

3. JURISCHE BASIS TARIEVEN WONINGEN EN NIET-WONINGEN EN CONSEQUENTIES DAARVAN

3.1 Kwalificatie van gebouwde objecten

In verband met de aparte tarieven voor woningen en niet-woningen is artikel 116 van de Waterschapswet, waarin de begripsbepalingen voor de watersysteemheffing zijn vermeld, aangevuld met een bepaling die aangeeft wat moet worden verstaan onder 'onroerende zaken die in hoofdzaak tot woning dienen' (lees: woningen): onroerende zaken als bedoeld in artikel 220a, tweede lid, van de Gemeentewet. Dit tweede lid luidt als volgt:

"2. Een onroerende zaak dient in hoofdzaak tot woning indien de waarde die op grond van hoofdstuk IV van de Wet waardering onroerende zaken is vastgesteld voor die onroerende zaak in hoofdzaak kan worden toegerekend aan delen van de onroerende zaak die dienen tot woning dan wel volledig dienstbaar zijn aan woondoeleinden."

De Gemeentewet geeft geen definitie van het begrip 'onroerende zaken die niet in hoofdzaak tot woning dienen', oftewel niet-woningen, maar uit het voorgaande vloeit voort dat als de vastgestelde WOZ-waarde van een onroerende zaak niet in hoofdzaak kan worden toegerekend aan delen van de onroerende zaak die tot woning dienen dan wel die niet volledig dienstbaar zijn aan woondoeleinden, sprake is van een niet-woning.

Waterschappen zijn volgend ten opzichte van de gemeenten als het gaat om de kwalificatie of een object een woning of een niet-woning is. De gemeenten bepalen welke panden woning zijn en welke niet-woning en het waterschap c.q. de belastingsamenwerking die voor het waterschap de belastingheffing verzorgt, neemt deze informatie over uit de Landelijke Voorziening Wet WOZ (hierna: LV WOZ). De LV-WOZ kent het domein '12.20 Gebruikscodes' en aan de codering daarvan kunnen waterschappen en belastingsamenwerkingen herkennen om welk type object het gaat. De volgende coderingen zijn mogelijk:

- 10: woning dienend tot hoofdverblijf;
- 11: woning met "ruimte voor bedrijfsmatige activiteiten aan huis";
- 12: recreatiewoning en overige woningen;
- 20: boerderij;
- 21: niet-woning deels in gebruik als woning;
- 30: niet-woning;
- 31: niet-woning verplicht uitgezonderd;
- 40: terrein.

WOZ-objecten met gebruikscodes 10, 11 of 12 worden gezien als woning, de rest als niet-woning.

'Panden in gemengd gebruik' spelen geen rol

Begin 2023 werd vanuit enkele waterschappen naar voren gebracht dat de WOZ drie soorten objecten kent, naast woningen en niet-woningen ook 'panden in gemengd gebruik'. Dit zijn niet-woningen waarin een woongedeelte onderscheiden wordt oftewel objecten met als codering '21'. Het is niet de bedoeling dat de waterschappen ook deze 'categorie panden in gemengd gebruik' onderscheiden. Op grond van de wet is alleen het onderscheid in woningen en niet-woningen mogelijk; met andere woorden ieder object is of een woning of een niet-woning.

Herkwalificatie van objecten

Voor de belastingheffing in een jaar geldt de gebruikscodes die een object op 1 januari van dat jaar had. De gebruikscodes van een object kan in de loop van het jaar wijzigen, bijvoorbeeld als gevolg van een bij de gemeente ingediend bezwaarschrift over de kwalificatie van het object. Het gaat dan meestal om bezwaren waarin wordt aangegeven dat een pand moet worden aangemerkt als woning in plaats van als niet-woning. Het omgekeerde kan zich ook voordoen, maar dit komt in de praktijk veel minder vaak voor. In theorie kan het ook gebeuren dat de gemeente ambtshalve tot een herkwalificatie van objecten overgaat. Als de herkwalificatie van een object tot een verandering in de WOZ-waarde leidt, was het tot nu toe zo dat waterschappen alleen de gevolgen van de aanpassing van de WOZ-waarde ondervonden. Maar met de

introdactie van de aparte tarieven voor woningen en niet-woningen zal er met ingang van 1-1-2026 ook rekening moeten worden gehouden met het feit dat het object niet alleen een andere WOZ-waarde heeft, maar ook een andere kwalificatie. Het waterschap zal met deze herkwalificatie rekening moeten houden, omdat er voor woningen en niet-woningen immers verschillende tarieven zijn.

3.2 Bouwstenen voor het verschil in tarieven tussen woningen en niet-woningen

Basis voor twee tarieven

De basis voor het hanteren van twee tarieven binnen de categorie gebouwd is gelegd in een aanpassing van artikel 121, eerste lid, onderdeel d, van de Waterschapswet. Deze bepaling gaat over de heffingsmaatstaf voor de watersysteemheffing gebouwd. Door de aanpassing is het genoemde onderdeel d als volgt gaan luiden:

d. ter zake van gebouwde onroerende zaken als bedoeld in artikel 117, eerste lid, onderdeel d: de waarde die voor de onroerende zaak wordt bepaald op de voet van hoofdstuk IV van de Wet waardering onroerende zaken voor het kalenderjaar, waarbij het tarief wordt gesteld op een percentage van de waarde dat voor onroerende zaken die niet in hoofdzaak tot woning dienen en onroerende zaken die in hoofdzaak tot woning dienen verschilt.

Begrip waardeontwikkeling

Naar analogie van de regeling die op 1 januari 2000 in de gemeentelijke ozb is ingevoerd gaan we er in deze handreiking vanuit dat tot de waardeontwikkeling zowel de waardeontwikkeling van bestaande objecten behoort als de waardeontwikkeling die het gevolg is van volumeontwikkeling. Dit laatste is het effect van meer/minder woningen en niet-woningen in vergelijking met het jaar daarvoor.

Waardepeildatum

Het wetsvoorstel heeft er voor gezorgd dat in artikel 121 van de Waterschapswet een nieuw tweede lid wordt ingevoegd dat bepaalt hoe het verschil tussen het tarief voor woningen en het tarief voor niet-woningen moet worden vastgesteld. De tekst luidt:

2. Bij het bepalen van het tarief voor gebouwde onroerende zaken als bedoeld in artikel 117, eerste lid, onderdeel d, is de verhouding tussen het percentage van de waarde van onroerende zaken die niet in hoofdzaak tot woning dienen en het percentage van de waarde van onroerende zaken die in hoofdzaak tot woning dienen gelijk aan de verhouding tussen de waardeontwikkeling van onroerende zaken gelegen in het waterschap die in hoofdzaak tot woning dienen en de waardeontwikkeling van onroerende zaken in het waterschap die niet in hoofdzaak tot woning dienen ten opzichte van de waarde twee jaar voorafgaand aan inwerkingtreding van dit lid.

Uitgaande van inwerkingtreding van het wetsvoorstel op 1 januari 2026, is de waardepeildatum voor de twee tarieven binnen gebouwd dus 1 januari 2024. Het vastliggen van deze waardepeildatum in de wet heeft ook tot gevolg dat de waardeontwikkeling die zich voorafgaand aan 1-1-2024 heeft voorgedaan, niet kan worden meegenomen bij het bepalen van de twee tarieven binnen gebouwd voor de jaren 2026 en later.

Gegeven het voorgaande is 1 januari 2024 als het ware dus de referentiedatum voor de berekening van verschillen in waardeontwikkelingen en de verschillen in tarieven in alle jaren na 2025. Dit wordt bevestigd door de 'nota naar aanleiding van het verslag' van de Tweede Kamer (hierna: de Nota), waarin de wetgever heeft bepaald dat de waardeverhouding tussen woningen en niet-woningen op 1-1-2024 per waterschap

na het peiljaar 2024 hetzelfde moet blijven.³ Dit is een belangrijke basis voor het berekenen van de tarieven voor de jaren 2026 en daarna.

Er zijn situaties waarin achterstanden in de waardering, met name van niet-woningen, ertoe leiden dat er in jaren ná 1-1-2024 voor bepaalde objecten nog waarden op 1-1-2024 wordt vastgesteld. Dit leidt tot de vraag of naar aanleiding hiervan de waardeverhouding tussen woningen en niet-woningen op 1-1-2024 niet zou moeten worden bijgesteld als hier sprake van is. De waterschappen worden sterk geadviseerd te handelen naar analogie van de wijze waarop hiermee is omgegaan in de eerder beschreven invoering van de tariefdifferentiatie in de ozb die was gebaseerd op verschillen in waardeontwikkeling: uit blijven gaan van de waardeverhouding op 1-1-2024 zoals deze bekend is op het moment van vaststelling van de tarieven voor 2026.

Voorstel tot herijking van de waardeverhouding na vijf jaar

Het voorgaande zou tot gevolg hebben dat als er geen wijziging in de regelgeving plaatsvindt de waarde- en lastenverhouding tussen woningen en niet-woningen op 1-1-2024 tot in lengte van jaren zou moeten worden aangehouden. Volumeontwikkelingen worden dan binnen de twee 'kostenaandelen' – van woningen en van niet-woningen - opgevangen en hebben invloed op de twee tarieven en het verschil daartussen.

Als voorbeeld nemen we de woningen. Met name wat betreft woningen wordt de komende jaren een grote volumeontwikkeling verwacht. Doordat het kostenaandeel van woningen gelijk blijft, heeft deze volumeontwikkeling een neerwaarts effect op het tarief. Gevolg is dat de lastenverschillen tussen woningen en niet-woningen groter zullen worden. Na enkele jaren kan het om een substantieel verschil gaan.

Omdat het hier naar het oordeel van de Unie om een onbedoeld effect van de wetswijziging gaat, zullen wij het ministerie van IenW vragen om een periodieke herijking van eenmaal in de vijf jaar van de waardeverhouding tussen woningen en niet-woningen in de regelgeving te gaan opnemen. Gevolg zou zijn dat de waardeverhouding tussen woningen en niet-woningen iedere vijf jaar wordt herijkt en vervolgens voor de volgende vijf jaar als basis voor het berekenen van het verschil in tarieven tussen woningen en niet-woningen gaat fungeren.

Bronnen op basis waarvan het verschil in waardeontwikkeling kan worden berekend

Over de bronnen die kunnen worden gebruikt om de waardeontwikkeling van woningen en van niet-woningen te bepalen zegt de memorie van toelichting van het wetsvoorstel het volgende:

Voor de berekening hiervan kunnen de waterschappen bijvoorbeeld gebruikmaken van het overzicht van WOZ-waardeontwikkelingen dat de Waarderingskamer jaarlijks samenstelt. Een andere mogelijkheid is dat zij hiervoor de WOZ-waarden gebruiken die de gemeenten aanleveren bij hen. De verhouding tussen deze twee waardeontwikkelingen wordt vervolgens gebruikt voor het bepalen van de tariefdifferentiatie gebouwd.

Het wetsvoorstel geeft dus de nodige vrijheid waar het gaat om de bron die de waterschappen kunnen hanteren om de waardeontwikkeling van woningen en niet-woningen te bepalen. Vanuit het belang van transparantie en rechtszekerheid voor de belastingplichtigen wordt de waterschappen geadviseerd om zowel het in de memorie van toelichting genoemde overzicht van de Waarderingskamer te gebruiken als de informatie die gemeenten aanleveren.

Met het genoemde overzicht van de Waarderingskamer wordt bedoeld op de twee overzichten die de Waarderingskamer jaarlijks samenstelt. Het gaat om de 'april-inventarisatie' die in mei wordt uitgebracht en de verfijning daarvan in de 'oktober-inventarisatie'.

Met de genoemde informatie van de gemeenten wordt bedoeld op de gegevens over de vastgestelde WOZ-waarden van objecten die in jaar t+1 worden aangeleverd op waardepeildatum 1/1/-t-1.

³ Kamerstukken II 2023/24, 36412, nr. 7, p. 7: "In het wetsvoorstel wordt er [...] voor gekozen de huidige lastenverdeling tussen woningen en niet-woningen te bevroren."

Voor beide overzichten van de Waarderingskamer geldt dat hierin alleen de waardeontwikkeling van bestaande woningen en niet-woningen per gemeente in het voorafgaande jaar is opgenomen. Daarom moet deze informatie worden gecombineerd met de WOZ-waarden die de gemeenten aan de waterschappen aanleveren en waarin ook de volumeontwikkeling is verwerkt. Door deze combinatie komt het waterschap tot een zo compleet en juist mogelijk beeld van de waardeontwikkeling van woningen en niet-woningen. Later in deze handreiking wordt beschreven hoe het verschil in waardeontwikkeling kan worden bepaald en hoe op basis daarvan tot de tarieven voor woningen en niet-woningen kan worden gekomen.

Hanteren van raming en realisatie van de waardeontwikkeling

In het huidige stelsel hebben de waterschappen de ervaring dat de raming en realisatie van de waardeontwikkeling van de categorie gebouwd van elkaar kunnen verschillen. Gevolg kan zijn dat de geraamde en gerealiseerde belastingopbrengst ook van elkaar verschillen en dat het waterschap meer of minder belastingopbrengst van deze categorie ontvangt dan geraamd. De verwachting is dat de aandacht voor deze verschillen met de introductie van de twee tarieven binnen de categorie gebouwd zal toenemen. Dit leidt tot de vraag of er bij het berekenen van de twee tarieven niet een mechanisme zou moeten worden ingebouwd dat, indien nodig, zorgt voor een correctie van onjuiste ramingen van de ontwikkeling van de waarden.

Aanknopingspunten voor een dergelijk mechanisme zijn gevonden in de invoering in 2000 in de gemeentelijke ozb van een systematiek van differentiatie van tarieven voor woningen en niet-woningen die ook was gebaseerd op het verschil in waardeontwikkeling tussen soorten objecten. Naar analogie van deze systematiek worden de waterschappen geadviseerd dat de geraamde waarden die in jaar t werden bepaald om de waardeontwikkeling te kunnen berekenen in jaar $t+1$ wordt vervangen door de dan bekende, door de gemeenten vastgestelde waarden.

Voor de tarieven voor woningen en niet-woningen voor de komende jaren komt deze systematiek neer op het volgende:

Voor:	Worden gebruikt:	
Tarieven 2026	Vastgestelde totale waarden woningen en niet woningen op 1-1-2024 zoals deze bekend zijn op het moment van vaststelling van de tarieven 2026	Raming totale waarden woningen en niet woningen op 1-1-2025 gebaseerd op overzichten van de Waarderingskamer
Tarieven 2027	Vastgestelde totale waarden woningen en niet woningen op 1-1-2025 zoals deze bekend zijn op het moment van vaststelling van de tarieven 2027	Raming totale waarden woningen en niet woningen op 1-1-2026 gebaseerd op overzichten van de Waarderingskamer
Tarieven 2028	Vastgestelde totale waarden woningen en niet woningen op 1-1-2026 zoals deze bekend zijn op het moment van vaststelling van de tarieven 2028	Raming totale waarden woningen en niet woningen op 1-1-2027 gebaseerd op overzichten van de Waarderingskamer
Tarieven 2029	Vastgestelde totale waarden woningen en niet woningen op 1-1-2027 zoals deze bekend zijn op het moment van vaststelling van de tarieven 2029	Raming totale waarden woningen en niet woningen op 1-1-2028 gebaseerd op overzichten van de Waarderingskamer
Etc		

Net zoals op dit moment is het ook wat betreft de twee tarieven binnen de watersysteemheffing gebouwd aan de waterschappen hoe zij omgaan met verschillen tussen de gerealiseerde en geraamde heffingsopbrengst, waaronder de vragen of en hoe verschillen worden verdisconteerd in de tarieven van volgende

jaren. Hierbij geldt dat een waterschap net zoals nu, in het huidige stelsel, de mogelijkheid heeft om categorie-reserves in te stellen waarmee meer of minder ontvangen belastingopbrengsten dan geraamd die het gevolg zijn van onjuiste inschattingen van het aantal heffingseenheden in volgende jaren kunnen worden verrekend. Ook voor woningen en niet-woningen kunnen twee van dergelijke categoriereserves worden gevormd.

4. OVERIGE AANDACHTSPUNTEN APARTE TARIEVEN VOOR WONINGEN EN NIET-WONINGEN

4.1 Rechtstreekse toerekening kosten aan categorie gebouwd (categoriegebonden kosten)

Op grond van artikel 120, eerste lid, van de Waterschapswet kan een waterschapsbestuur besluiten om bepaalde kosten rechtstreeks toe te rekenen aan de categorieën waarvoor deze kosten worden gemaakt. De wet biedt deze mogelijkheid voor de kosten van heffing en invordering en/of de verkiezingskosten. Een veel voorkomende toepassing van deze mogelijkheid is de toerekening van de financiële bijdrage van het waterschap aan de kosten van de uitvoering van de Wet Woz, veelal inclusief de bijdrage voor de Waarderingskamer, aan de categorie gebouwd.

Wanneer een waterschap op dit moment gebruik maakt van de mogelijkheid van rechtstreekse toerekening van kosten aan de categorie gebouwd en dit na 1-1-2026 wil continueren zal het deze kosten moeten verdelen over de subcategorieën woningen en niet-woningen. Het ligt het meest voor de hand dat deze kostenverdeling wordt gebaseerd op de verhouding van de waarde van beide subcategorieën op 1-1-2024, maar een waterschap heeft de bestuurlijke ruimte een andere verdeelsleutel te hanteren.

4.2 Vastlegging tarieven in de belastingverordening

Zoals al eerder in deze handreiking is aangegeven zijn de twee tarieven binnen de categorie gebouwd geen tariefdifferentiatie in de zin van artikel 122 van de Waterschapswet. In de kostentoedelingsverordening van het waterschap wordt hieraan dan ook geen aandacht besteed. Net zoals geldt voor de andere belastingtarieven van de waterschappen vindt de onderbouwing van de hoogte van de twee tarieven binnen de categorie gebouwd plaats in de begroting en worden de tarieven uiteindelijk vastgesteld met de bestuurlijke besluitvorming over de verordening op de watersysteemheffing.

Aantal decimalen

Het verdient aanbeveling de tarieven met tenminste vijf decimalen vast te stellen. Het gebruik van minder dan vijf decimalen kan leiden tot aanzienlijke verschillen tussen de beoogde en de daadwerkelijk gerealiseerde belastingopbrengst van beide subcategorieën.

4.3 Onderbouwing en transparantie

Omdat de verschillen in waardeontwikkeling tussen woningen en niet-woningen in het gebied van een waterschap bepalend zijn voor het tarief dat aan de eigenaren van deze twee soorten objecten in rekening wordt gebracht, is het van belang dat de berekening van de waardeontwikkeling, de gegevens die daarbij worden gebruikt en de bronnen waaruit deze gegevens worden ontleend, goed worden onderbouwd en transparant worden gemaakt. Geadviseerd wordt om hiervoor de begroting en/of de toelichting van de verordening op de watersysteemheffing te gebruiken.

4.4 Bezwaren tegen de waarde

Het is goed om volledigheidshalve in deze handreiking ook nog in te gaan op artikel 131 van de Waterschapswet, dat luidt:

'Indien bezwaar wordt gemaakt zowel tegen een belastingaanslag in de heffing ter zake van een gebouwde of ongebouwde onroerende zaak als tegen een op de voet van hoofdstuk IV van de Wet waardering onroerende zaken gegeven beschikking welke ten grondslag heeft gelegen aan die belastingaanslag, vangt, ingeval feiten en omstandigheden in het geding zijn die van belang zijn zowel voor de heffing ter zake van een gebouwde of ongebouwde onroerende zaak als voor de vaststelling van de waarde op de voet van genoemd hoofdstuk IV, de termijn waarbinnen de in artikel 123, derde lid, onderdeel b, bedoelde ambtenaar van het waterschap uitspraak doet op het eerstbedoelde bezwaar aan,

in afwijking van artikel 7:10, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht, op het tijdstip waarop de op de voet van genoemd hoofdstuk IV gegeven beschikking onherroepelijk is komen vast te staan.'

Het artikel gaat over situaties waarin zowel bezwaar wordt gemaakt tegen de aanslag watersysteemheffing gebouwd en de vastgestelde waarde van een gebouwde onroerende zaak. Aan een bezwaar tegen de waarde kan zowel een bezwaar tegen de hoogte van de vastgestelde waarde als tegen een ten onrechte door de gemeente toegepaste kwalificatie van een gebouw object als woning dan wel niet-woning ten grondslag liggen. Zowel bezwaren tegen de hoogte van de waarde als tegen de kwalificatie van gebouwde objecten moeten (ook) bij de gemeenten worden ingediend en alle gevallen van dergelijke bezwaren is het aan de gemeente om een uitspraak over het bezwaar te doen. Het waterschap kan het bij haar ingediende bezwaar daarom aanhouden totdat de gemeente een onherroepelijke uitspraak heeft gedaan over het bezwaar tegen de waarde.

4.5 Aanpassen systemen en aanslagbiljet i.v.m. onderscheid woningen – niet-woningen

Belastingsamenwerkingen die ook aanslagen ozb voor gemeenten opleggen zijn al bekend met het onderscheid tussen woningen en niet-woningen. Zij hebben dit onderscheid al in hun bestanden voor de betreffende gemeenten gemaakt, maar zullen dit onderscheid nu voor het hele waterschapsgebied moeten gaan aanbrengen.⁴ Verder zal de software waarmee zij de watersysteemheffing opleggen moeten worden aangepast om met twee tarieven binnen de categorie gebouwd te kunnen werken. Dit kan op dezelfde manier als bij het differentiëren van het tarief in de ozb.

Voor organisaties die geen aanslagen ozb opleggen zijn de consequenties omvangrijker. Zij zullen als eerste in hun bestanden onderscheid moeten gaan maken tussen woningen en niet-woningen door de betreffende coderingen van de LV-WOZ in te bouwen.⁵ Als tweede zal de software waarmee zij de watersysteemheffing opleggen moeten worden aangepast om met twee tarieven binnen de categorie gebouwd te kunnen werken.

En uiteraard heeft de introductie van de twee tarieven ook tot gevolg dat het aanslagbiljet moet worden gewijzigd.

4.6 Communicatie

Het verdient aanbeveling om een toelichting te geven op de (introductie van de) twee tarieven binnen de categorie gebouwd in de bijsluiters bij de aanslagen watersysteemheffing voor 2026 en later. Vergelijkbare informatie kan op de website worden geplaatst.

5. TOEPASSING TWEE TARIEVEN BINNEN CATEGORIE GEBOUWD IN DE PRAKTIJK

5.1 Berekening van verschil in waardeontwikkeling en daaruit resulterende tarieven

Voor de tarieven voor het jaar 2026, het eerste jaar waarin de waterschappen met twee tarieven binnen de categorie gebouwd gaan werken, geldt dat deze in 2025 worden vastgesteld. De eerste bouwsteen om tot de tarieven van woningen en niet-woningen te komen, is het berekenen van de waardeontwikkeling van deze twee soorten objecten in het jaar voorafgaand aan het jaar waarin deze tarieven worden vastgesteld. Het verschil in de waardeontwikkeling van woningen en van niet-woningen in het jaar 2024 is dus bepalend voor het verschil tussen de twee tarieven voor 2026. Voor 2026 geldt dat de in paragraaf 3.2 genoemde overzichten van de Waarderingskamer de waardeontwikkeling bevat per gemeente⁶ van

⁴ Over het algemeen kan worden aangesloten bij het reeds in verband met de zuiverings- en verontreinigingsheffing in systemen aanwezige onderscheid tussen woningen en bedrijfsruimten.

⁵ Zie vorige voetnoot.

⁶ Volledigheidshalve wordt gemeld dat deze overzichten de waardeontwikkeling van alle objecten in een gemeente weergeven en dus voor gemeenten die in meer dan één waterschap liggen niet de waardeontwikkeling van alleen die objecten die in het beheergebied van het waterschap liggen. Uiteraard moet een waterschap alleen die laatste objecten meenemen in zijn raming van de waardeontwikkeling.

bestaande woningen en niet-woningen in de periode 1-1-2024 tot 1-1-2025, oftewel de waardeontwikkeling over het jaar 2024. In combinatie met de van gemeenten ontvangen gegevens over de WOZ-waarden van woningen en niet-woningen kan een totaaloverzicht van de twee waardeontwikkelingen per gemeente worden gemaakt.

Op basis van dit totaaloverzicht kan het waterschap vervolgens de gewogen gemiddelde waardeontwikkeling voor woningen en voor niet-woningen voor zijn beheergebied berekenen, waarbij gewogen wordt met het aantal woningen respectievelijk niet-woningen in de betreffende gemeenten. Voor gemeenten die niet volledig in het beheergebied van het waterschap liggen, worden in de berekening uiteraard alleen de woningen en niet-woningen betrokken die in het beheergebied van het waterschap zijn gelegen. De gegevens die nodig zijn om deze berekening te maken zijn bij de waterschappen die zelf de belastingen heffen in eigen huis aanwezig en zullen door de overige waterschappen worden verkregen van de belastingssamenwerking waaraan zij deelnemen.

De verhouding tussen deze twee gemiddelde waardeontwikkelingen wordt vervolgens gebruikt voor het bepalen van de twee tarieven binnen de categorie gebouwd voor het jaar 2026. Voor de belastingjaren na 2026 gaat de berekening van het verschil in waardeontwikkeling uiteraard op dezelfde manier, waarbij iedere keer de overzichten en inzichten van de waardeontwikkeling in het jaar dat voorafgaat aan het jaar waarin het tarief wordt vastgesteld worden gebruikt.

5.2 Rekenvoorbeelden

Er zijn twee berekeningswijzen die de waterschappen kunnen gebruiken om de tarieven voor woningen en niet-woningen te berekenen. Beide berekeningswijzen leiden tot dezelfde resultaten en waterschappen kunnen zelf de keuze van de berekeningswijze maken.

Berekeningswijze 1 volgt exact de methode die in de Nota is opgenomen.⁷ Deze methode is ingewikkelder dan de tweede, maar geeft wel meer inzicht in het verband tussen het verschil in waardeontwikkeling en de daaruit resulterende tarieven voor woningen en niet-woningen.

Berekeningswijze 2 heeft het voordeel van de eenvoud, maar mist de directe relatie met de methode van de Nota en legt minder direct het verband tussen het verschil in waardeontwikkeling en het verschil in de twee tarieven.

Om de rekenvoorbeelden overzichtelijk te houden, gaan deze uit van de theoretische aanname dat de daadwerkelijke waardeontwikkeling gelijk is aan de geraamde waardeontwikkeling. Met andere woorden, verschillen tussen de raming in het voorgaande jaar van de waarde op 1 januari van een jaar én de daadwerkelijke waarde op 1 januari van datzelfde jaar worden niet in de rekenvoorbeelden zichtbaar gemaakt.

Met gebruikmaking van fictieve gegevens van een voorbeeld waterschap gaat het bepalen van de tarieven voor woningen en niet-woningen voor de jaren 2026, 2027 en 2028 in de twee berekeningswijzen als volgt. Benadrukt wordt dat in het vervolg afgeronde bedragen zijn vermeld, terwijl de berekeningen zijn gebaseerd op niet afgeronde cijfers.

⁷ Kamerstukken II 2023/24, 36412, nr. 7, p. 8.

Berekeningswijze 1

a. Voor het jaar 2026

1. Basisgegevens peildatum 1-1-2024

Voor het waterschap is de uitgangssituatie op de waardepeildatum voor de twee tarieven binnen gebouwd uit het wetsvoorstel:

- Waarde woningen: € 80.000.000.000
- Waarde niet-woningen: € 20.000.000.000

De waardeverhouding woningen en niet-woningen op de peildatum is derhalve 80%-20% en het kostenaandeel van de eigenaren van woningen na het peiljaar 2024 moet voor de berekening van de tarieven in het geval van dit waterschap altijd 80% blijven en het kostenaandeel van de eigenaren van niet-woningen altijd 20%.

2. Waardeontwikkeling in 2024 en gevolgen voor het tarief in 2026

Op grond van de overzichten van de Waarderingskamer in het jaar 2025 en inzichten in het effect van volume-ontwikkelingen op de waardeontwikkeling heeft het waterschap berekend dat de gewogen gemiddelde waardeontwikkeling van woningen in de periode 1-1-2024 tot 1-1-2025 +8% is geweest en van niet-woningen +2%. Dit leidt ertoe dat voor het verschil tussen de twee tarieven de volgende factor moet worden gehanteerd: $1,08/1,02 = 1,059$. Het tarief voor niet-woningen moet voor 2026 dus 5,9% hoger worden vastgesteld dan voor woningen om een gelijkmatige lastenontwikkeling voor woningen en niet-woningen te realiseren.

3. Tariefberekening voor 2026

- Bij een begrote belastingopbrengst gebouwd van € 50.000.000 moeten de eigenaren van woningen 80% hiervan opbrengen, derhalve € 40.000.000.
- Op grond van de waardeontwikkeling in 2024 is de waarde van woningen gestegen naar $(1,08 * € 80.000.000.000 =) € 86.400.000.000$.
- Het hieruit resulterende tarief voor woningen is dan $(40.000.000 / 86.400.000.000 =) 0,04630\%$.
- Het tarief voor niet-woningen wordt dan $(1,059 * 0,04630\% =) 0,04902\%$.

b. Voor het jaar 2027

1. Waardeontwikkeling in 2025 en gevolgen voor het tarief in 2027

Op grond van de overzichten van de Waarderingskamer in het jaar 2026 en inzichten in het effect van volume-ontwikkelingen op de waardeontwikkeling heeft het waterschap berekend dat de gewogen gemiddelde waardeontwikkeling van woningen in de periode 1-1-2025 tot 1-1-2026 +2% is geweest en van niet-woningen +5%. Omdat de waardepeildatum 1-1-2024 is, moet het verschil in waardeontwikkeling in 2025 worden toegepast op het verschil in waardeontwikkeling van het jaar daarvoor, zijnde de factor 1,059. Dit leidt ertoe dat voor het verschil tussen de tarieven voor 2027 de volgende factor moet worden gehanteerd: $(1,02/1,05) * 1,059 = 1,029$. Het tarief voor niet-woningen moet voor 2027 dus 2,9% hoger worden vastgesteld dan voor woningen.

2. Tariefberekening voor 2027

- De begrote opbrengst gebouwd is 3% hoger dan in 2026 en bedraagt derhalve $(1,03 * 50.000.000 =) € 51.500.000$.
- De eigenaren van woningen moeten hiervan 80% opbrengen, derhalve € 41.200.000.
- Op grond van de waardeontwikkeling in 2025 is de waarde van woningen gestegen naar $(1,02 * € 86.400.000.000 =) € 88.128.000.000$.
- Het hieruit resulterende tarief voor woningen is dan $(41.200.000 / 88.128.000.000 =) 0,04675\%$.
- Het tarief voor niet-woningen wordt dan $(1,029 * 0,04675\% =) 0,04809\%$.

c. Voor het jaar 2028

1. *Waardeontwikkeling in 2026 en gevolgen voor het tarief in 2028*

Op grond van de overzichten van de Waarderingskamer in het jaar 2027 en eigen inzichten in het effect van volumeontwikkelingen op de waardeontwikkeling heeft het waterschap berekend dat de gewogen gemiddelde waardeontwikkeling van woningen in de periode 1-1-2026 tot 1-1-2027 +3% is geweest en van niet-woningen +5%. Omdat de waardepeildatum 1-1-2024 is, moet het verschil in waarde-ontwikkeling in 2026 worden toegepast op het verschil in waardeontwikkeling van het jaar daarvoor, zijnde de factor 1,029. Dit leidt ertoe dat voor het verschil tussen de tarieven voor 2028 de volgende factor moet worden gehanteerd: $(1,03/1,05) * 1,029 = 1,009$. Het tarief voor niet-woningen moet voor 2028 dus 0,9% hoger worden vastgesteld dan voor woningen.

2. *Tariefberekening voor 2028*

- De begrote opbrengst gebouwd is 5% hoger dan in 2027 en bedraagt derhalve $(1,05 * 51.500.000 =) € 54.075.000$.
- De eigenaren van woningen moeten hiervan 80% opbrengen, derhalve € 43.260.000.
- Op grond van de waardeontwikkeling in 2026 is de waarde van woningen gestegen naar $(1,03 * € 88.128.000.000 =) € 90.771.840.000$.
- Het hieruit resulterende tarief voor woningen is dan $(43.260.000 / 90.771.840.000 =) 0,04766\%$.
- Het tarief voor niet-woningen wordt dan $(1,009 * 0,04766\% =) 0,04809\%$.

Berekeningswijze 2

a. Voor het jaar 2026

1. *Basisgegevens peildatum 1-1-2024*

Voor het waterschap is de Ausgangssituatie op de waardepeildatum voor de twee tarieven binnen gebouwd uit het wetsvoorstel:

- Waarde woningen: € 80.000.000.000
- Waarde niet-woningen: € 20.000.000.000

De waardeverhouding woningen en niet-woningen op de peildatum is derhalve 80%-20% en het kostenaandeel van de eigenaren van woningen na het peiljaar 2024 moet voor de berekening van de tarieven in het geval van dit waterschap altijd 80% blijven en het kostenaandeel van de eigenaren van niet-woningen altijd 20%.

2. *Waardeontwikkeling in 2024*

Op grond van de overzichten van de Waarderingskamer in het jaar 2025 en inzichten in het effect van volume-ontwikkelingen op de waardeontwikkeling heeft het waterschap berekend dat de gewogen gemiddelde waardeontwikkeling van woningen in de periode 1-1-2024 tot 1-1-2025 +8% is geweest en van niet-woningen +2%. Dit leidt ertoe dat waarden die voor de tariefberekening moeten worden gebruikt als volgt zijn:

- Waarde woningen: $(1,08 * € 80.000.000.000 =) € 86.400.000.000$
- Waarde niet-woningen: $(1,02 * 20.000.000.000 =) € 20.400.000.000$

3. *Tariefberekening voor 2026*

- Bij een begrote belastingopbrengst gebouwd van € 50.000.000 moeten de eigenaren van woningen 80% hiervan opbrengen, derhalve € 40.000.000, en de eigenaren van niet-woningen 20%, zijnde € 10.000.000.
- De hieruit resulterende tarieven zijn de volgende:
 - voor woningen: $(40.000.000 / 86.400.000.000 =) 0,04630\%$.
 - voor niet-woningen: $(10.000.000 / 20.400.000.000 =) 0,04902\%$.

b. Voor het jaar 2027

1. *Waardeontwikkeling in 2025*

Op grond van de overzichten van de Waarderingskamer in het jaar 2026 en inzichten in het effect van volume-ontwikkelingen op de waardeontwikkeling heeft het waterschap berekend dat de gewogen gemiddelde waardeontwikkeling van woningen in de periode 1-1-2025 tot 1-1-2026 +2% is geweest en van niet-woningen +5%. Dit leidt ertoe dat waarden die voor de tariefberekening moeten worden gebruikt als volgt zijn:

- Waarde woningen: $(1,02 * 86.400.000.000 =) € 88.128.000.000$
- Waarde niet-woningen: $(1,05 * 20.400.000.000 =) € 21.420.000.000$

2. *Tariefberekening voor 2027*

- De begrote opbrengst gebouwd is 3% hoger dan in 2026 en bedraagt derhalve $(1,03 * 50.000.000 =) € 51.500.000$.
- De eigenaren van woningen moeten hiervan 80% opbrengen, derhalve € 41.200.000, en de eigenaren van niet-woningen 20%, zijnde € 10.300.000.
- De hieruit resulterende tarieven zijn de volgende:
 - voor woningen: $(41.200.000 / 88.128.000.000 =) 0,04675\%$.
 - voor niet-woningen: $(10.000.000 / 21.420.000.000 =) 0,04809\%$.

c. Voor het jaar 2028

1. *Waardeontwikkeling in 2026*

Op grond van de overzichten van de Waarderingskamer in het jaar 2027 en inzichten in het effect van volumeontwikkelingen op de waardeontwikkeling heeft het waterschap berekend dat de gewogen gemiddelde waardeontwikkeling van woningen in de periode 1-1-2026 tot 1-1-2027 +3% is geweest en van niet-woningen +5%. Dit leidt ertoe dat waarden die voor de tariefberekening moeten worden gebruikt als volgt zijn:

- Waarde woningen: $(1,03 * 88.128.000.000 =) € 90.771.840.000$
- Waarde niet-woningen: $(1,05 * 21.420.000.000 =) € 22.491.000.000$

2. *Tariefberekening voor 2028*

- De begrote opbrengst gebouwd is 5% hoger dan in 2027 en bedraagt derhalve $(1,05 * 51.500.000 =) € 54.075.000$.
- De eigenaren van woningen moeten hiervan 80% opbrengen, derhalve € 43.260.000, en de eigenaren van niet-woningen 20%, zijnde € 10.815.000.
- De hieruit resulterende tarieven zijn de volgende:
 - voor woningen: $(43.260.000 / 90.771.840.000 =) 0,04766\%$.
 - voor niet-woningen: $(10.815.000 / 22.491.000.000 =) 0,04809\%$.

BEZOEKADRES

Koningskade 40
2596 AA Den Haag
070 351 97 51
Nederland

POSTADRES

Postbus 93218
2509 AE Den Haag
Nederland

De leden-waterschappen

datum	ons kenmerk	contactpersoon
8 april 2025	123968/mdr	
betreft	uw kenmerk	e-mail
Handleiding tabel afvalwatercoëfficiënten	-	
bijlage		telefoon
1		

Geachte leden,

Op 1 januari 2026 treedt de wet tot wijziging van de Waterschapswet, de Waterwet en de Algemene wet bestuursrecht in verband met het versterken van de toepassing van het profijtbeginsel bij de watersysteemheffing, het geven van ruimte aan nieuwe ontwikkelingen en het oplossen van enkele knelpunten (hierna: de wetswijziging) in werking. In deze ledenbrief bied ik u met het oog hierop de Handleiding tabel afvalwatercoëfficiënten aan. Deze handleiding dient, naast de handreikingen die wij eerder als bijlagen bij de ledenbrief van 31 oktober 2024 met kenmerk 123616/HA met u hebben gedeeld, ter ondersteuning van de waterschappen bij de implementatie van het nieuwe belastingstelsel.

Achtergrond

De zuiveringsheffing en verontreinigingsheffing worden beide volgens het principe 'de vervuiler betaalt' geheven. De hoogte van beide heffingen is daarom afhankelijk van de mate van vervuiling die men veroorzaakt met het afvoeren of lozen van afvalwater. Hoofdregel is dat de vervuiling wordt vastgesteld door meting, bemonstering en analyse. Met het oog op de kosten en doelmatigheid kent de wet een aantal uitzonderingen. De toepassing van de tabel afvalwatercoëfficiënten is een van die uitzonderingen. De tabel geldt voor de bedrijven waarvoor de heffing wordt gebaseerd op de hoeveelheid ingenomen water.

In 2001 is de systematiek van de tabel afvalwatercoëfficiënten ingrijpend gewijzigd. Om de invoering van die nieuwe systematiek zo goed mogelijk te laten verlopen, is door de toenmalige Commissie Integraal Waterbeheer in oktober 2000 een handleiding vastgesteld. Deze handleiding is in 2014 voor het laatst geactualiseerd in opdracht van de Werkgroep Waterheffingen¹ (voorheen: Wvo-heffingen). Deze werkgroep is in 2006 op verzoek van de Unie en Rijkswaterstaat opgericht en ondergebracht binnen de structuur van het toenmalige Landelijk Bestuurlijk Overleg Waterbeheer (LBOW) dat later is opgegaan in het Nationaal Water Overleg (NWO).

¹ De Werkgroep Waterheffingen werkt aan landelijke afstemming van beleid, regelgeving en uitvoering van de zuiveringsheffing en verontreinigingsheffing. De werkgroep bestaat uit vertegenwoordigers van waterschappen, belastingsamenwerkingen, Rijkswaterstaat, adviesbureaus, laboratoria en het bedrijfsleven. De werkgroep is geen werkgroep van de Unie van Waterschappen.

Proces totstandkoming

Vooruitlopend op de wetswijziging per 1 januari 2026 heeft de Werkgroep Waterheffingen op 27 november 2024 een nieuwe Handleiding tabel afvalwatercoëfficiënten vastgesteld.

Op 31 januari en 7 maart 2025 hebben respectievelijk de Werkgroep Bedrijfsvoering, Digitalisering en Dienstverlening (WBDD) en de Commissie Bestuurszaken, Digitalisering en Financiën (CBDF) van de Unie gelegenheid gehad opmerkingen met betrekking tot de Handleiding tabel afvalwatercoëfficiënten te maken. Dit heeft niet geleid tot opmerkingen of tekstsuggesties. De handleiding, die u als bijlage bij deze brief aantreft, kan daarom nu formeel worden gedeeld met de leden-waterschappen.

Wij spreken de verwachting uit dat de handleiding u van dienst zal zijn bij de implementatie van het nieuwe belastingstelsel. Bij vragen over de handleiding kunt u contact opnemen met via de contactgegevens in het briefhoofd.

Met vriendelijke groet,

Algemeen directeur

Handleiding tabel afvalwater- coëfficiënten

Werkgroep Waterheffingen
maart 2025

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. Tabel afvalwatercoëfficiënten.....	2
2.1 Algemeen	2
2.2 Toepassingsbereik	2
2.3 Relatie vervuilingswaarde en hoeveelheid ingenomen water	3
2.4 Berekeningswijze.....	4
3. Besluit vervuilingswaarde ingenomen water 2009	5
3.1 Algemeen	5
3.2 Praktische regeling.....	5
3.3 Meetbedrijven.....	9
3.4 Koelwater	9
3.5 Monsterneming en analyse	10
3.6 Meting, bemonstering en analyse	11
3.7 Indeling op aanvraag	11
3.8 Overgangsrecht	12
4. Bezwaar en beroep	12
4.1 Beschikking op aanvraag	12
4.2 Indeling in andere klasse	12
Begrippenlijst	14
Bijlage 1: Tabel afvalwatercoëfficiënten	15
Bijlage 2: Stappenplan behandeling aanvraag.....	16
Bijlage 3: Modelbeschikkingen	18
Aanvraag op grond van artikel 2, eerste lid, Bviw 2009 (toepassen praktische regeling)	18
Aanvraag op grond van artikel 5 Bviw 2009 (monsterneming en analyse)	20
Aanvraag op grond van artikel 5 Bviw 2009 (meting, bemonstering en analyse)	22
Bijlage 4: Stroomschema's	24

1. Inleiding

Voor u ligt de Handleiding tabel afvalwatercoëfficiënten. Deze handleiding is samengesteld in opdracht van de werkgroep Waterheffingen en vervangt de Handleiding tabel afvalwatercoëfficiënten die in oktober 2014 door deze werkgroep is uitgegeven.

In deze handleiding is de wijziging van de Waterschapswet, de Waterwet, het Besluit vervuilingsswaarde ingenomen water 2009 (hierna: Bviw 2009) en de Waterregeling per 1 januari 2026 meegenomen. Deze handleiding is daarom opgesteld uitgaande van de vanaf die datum geldende wet- en regelgeving. Voor de werking van de wet- en regelgeving vóór 1 januari 2026 wordt verwezen naar de handleiding van oktober 2014.

De Handleiding tabel afvalwatercoëfficiënten heeft tot doel om Rijkswaterstaat, de waterschappen en heffingplichtigen te ondersteunen bij de toepassing van de tabel afvalwatercoëfficiënten als bedoeld in artikel 122k, derde lid, van de Waterschapswet.

In hoofdstuk 2 van deze handleiding wordt de systematiek van de tabel afvalwatercoëfficiënten toegelicht. In hoofdstuk 3 komt de toepassing van het Bviw 2009, inclusief de praktische regeling, aan de orde. Ten slotte bevat hoofdstuk 4 een uiteenzetting over de rechtsmiddelen.

Deze handleiding bevat ook een aantal bijlagen, waaronder modelbeschikkingen die als uitgangspunt kunnen dienen bij de verschillende beslissingen op grond van het Bviw 2009.

2. Tabel afvalwatercoëfficiënten

2.1 Algemeen

In Nederland betalen gebruikers van bedrijfsruimten voor het afvoeren of lozen van afvalwater respectievelijk zuiveringsheffing of verontreinigingsheffing. Afvoeren is het brengen van stoffen op een openbaar vuilwaterriool of op een systeem als bedoeld in artikel 2.16, derde lid, van de Omgevingswet dat wordt beheerd door of namens het waterschap (bijvoorbeeld een IBA). Lozen is het brengen van afvalstoffen, verontreinigende of schadelijke stoffen in een oppervlaktewaterlichaam. Als het oppervlaktewaterlichaam in beheer is bij het Rijk betaalt de heffingplichtige verontreinigingsheffing aan het Rijk. De heffingplichtige betaalt verontreinigingsheffing aan het waterschap als het waterschap beheerder is van het oppervlaktewaterlichaam.

De zuiveringsheffing en verontreinigingsheffing worden beide volgens het principe 'de vervuiler betaalt' geheven. De hoogte van beide heffingen is daarom afhankelijk van de mate van vervuiling die men veroorzaakt met het afvoeren of lozen. De mate van vervuiling wordt uitgedrukt in vervuilingseenheden. Hoofregel is dat het aantal vervuilingseenheden wordt vastgesteld met behulp van meting, bemonstering en analyse van het afvalwater. Met het oog op de kosten en overige uitvoeringslasten daarvan is in een aantal uitzonderingen voorzien. De toepassing van de tabel afvalwatercoëfficiënten is een van die uitzonderingen.

2.2 Toepassingsbereik

In plaats van meting, bemonstering en analyse van het afvalwater geeft artikel 122k van de Waterschapswet de mogelijkheid om het aantal vervuilingseenheden voor een bedrijfsruimte of onderdeel daarvan vast te stellen aan de hand van de hoeveelheid ingenomen water. Het aantal m³ ingenomen water wordt vervolgens vermenigvuldigd met een afvalwatercoëfficiënt behorende bij een van de 15 klassen van de tabel afvalwatercoëfficiënten. Deze tabel is in bijlage 1 van deze handleiding opgenomen.

Voor de toepassing van de tabel afvalwatercoëfficiënten geldt als voorwaarde dat er een relatie moet zijn tussen de vervuilingsswaarde van het afvalwater en de hoeveelheid ingenomen water. De heffingplichtige

moet daarom aannemelijk maken dat de vervuilingswaarde omgerekend naar een vervuilingswaarde per m^3 ingenomen water in zekere mate constant is. In paragraaf 2.3 wordt deze voorwaarde nader toegelicht. In beginsel kan de tabel afvalwatercoëfficiënten alleen toegepast worden bij heffingplichtigen met een vervuilingswaarde die niet hoger is dan 1.000 vervuilingseenheden. Heffingplichtigen met een vervuilingswaarde die hoger is dan 1.000 vervuilingseenheden moeten eerst aannemelijk maken dat toepassing van de tabel afvalwatercoëfficiënten niet resulteert in een lagere vervuilingswaarde dan wanneer deze op basis van meting, bemonstering en analyse zou zijn vastgesteld.

Ten slotte kan met de tabel afvalwatercoëfficiënten alleen het aantal vervuilingseenheden van zuurstofbindende stoffen worden bepaald. De vervuilingswaarde van niet-zuurstofbindende stoffen (zware metalen en zouten) is niet met de tabel afvalwatercoëfficiënten te berekenen.

2.3 Relatie vervuilingswaarde en hoeveelheid ingenomen water

Zoals in paragraaf 2.2 beschreven is een relatie tussen de vervuilingswaarde van het afvalwater en de hoeveelheid ingenomen water een voorwaarde voor toepassing van de tabel afvalwatercoëfficiënten. Omdat in de wet- en regelgeving niet is omschreven wanneer sprake is van een relatie heeft de Unie van Waterschappen op 17 december 2003 modelbeleidsregels vastgesteld waarin enkele aanbevelingen zijn opgenomen. In deze modelbeleidsregels werd de relatie aanwezig geacht als over een periode van drie jaren de gemiddelde vervuilingswaarde per m^3 ingenomen water van elk jaar afzonderlijk niet meer dan 25% afwijkt van de gemiddelde vervuilingswaarde over die gehele periode.

Voorbeeld 1

Bij een bedrijf is de gemiddelde vervuilingswaarde per m^3 ingenomen water van drie jaren bepaald:

jaar 1: 0,0660 vervuilingseenheden per m^3 ingenomen water;

jaar 2: 0,0580 vervuilingseenheden per m^3 ingenomen water;

jaar 3: 0,0470 vervuilingseenheden per m^3 ingenomen water.

Het gemiddelde over deze drie jaar bedraagt 0,0570 vervuilingseenheden per m^3 ingenomen water.

De afwijkingen ten opzichte van het gemiddelde over de drie jaren bedragen respectievelijk: +16%, +2% en -18%. Alle jaren vallen daarmee binnen de bandbreedte van 25%. Een relatie tussen de vervuilingswaarde van het afvalwater en de hoeveelheid ingenomen water wordt daarom aannemelijk geacht.

De modelbeleidsregels van de Unie van Waterschappen veronderstellen dat een heffingplichtige in elk geval gedurende drie jaren de vervuilingswaarde met behulp van door meting, bemonstering en analyse verkregen gegevens bepaalt. Dit sluit niet aan bij de huidige praktijk waarin veel heffingplichtigen bij aanvang van het afvoeren of lozen al zekerheid verkrijgen over het toepassen van de tabel afvalwatercoëfficiënten. In die gevallen zal de inspecteur toepassing van de tabel aannemelijk achten op basis van bijvoorbeeld de aard van de bedrijfsactiviteiten of ervaringscijfers. Dit is een pragmatische werkwijze.

Bij de aard van de bedrijfsactiviteiten valt te denken aan bedrijfsprocessen waar te verwachten valt dat er een relatie is tussen de hoeveelheid ingenomen water en de vervuilingswaarde die vrij komt binnen die bedrijfsprocessen. Denk hierbij aan kantoorpanden waar uitsluitend sprake is van huishoudelijk afvalwater of bedrijfsruimten, of onderdelen daarvan, waar bron- of grondwater wordt ingenomen voor uitsluitend de koeling van processen waaraan verder geen stoffen worden toegevoegd.

Het is ook denkbaar dat de inspecteur op basis van eigen onderzoek en ander onderzoek dat hem tot zijn beschikking staat van bepaalde bedrijfsactiviteiten weet dat er een relatie met de hoeveelheid ingenomen water en de vervuilingswaarde te verwachten valt. Die ervaringscijfers kunnen toepassing van de tabel afvalwatercoëfficiënten aannemelijk maken, zonder uitgebreid onderzoek van de heffingplichtige te eisen.

In de praktijk zijn er varianten ontstaan op de modelbeleidsregels van de Unie van Waterschappen. Zo komt het voor dat al binnen één jaar de relatie tussen de vervuilingswaarde en de hoeveelheid ingenomen

water kan worden bepaald. Daarnaast zijn er waterschappen die niet uitgaan van een afwijking van 25% van de gemiddelde vervuilingswaarde, maar van de standaarddeviatie van het rekenkundig gemiddelde. Dit is uit te drukken in de volgende formule:

$$\text{Variatiecoëfficiënt} = \frac{\text{Standaarddeviatie afvalwatercoëfficiënten}}{\text{Rekenkundig gemiddelde afvalwatercoëfficiënten}} \times 100\%$$

Voorbeeld 2

Bij een bedrijf is de gemiddelde vervuilingswaarde per m³ ingenomen water van drie meetweken bepaald:

week 1: 0,0400 vervuilingseenheden per m³ ingenomen water;

week 2: 0,0223 vervuilingseenheden per m³ ingenomen water;

week 3: 0,0251 vervuilingseenheden per m³ ingenomen water.

De standaarddeviatie bedraagt 0,0095 en het rekenkundig gemiddelde 0,0291. De variatiecoëfficiënt bedraagt in dat geval 32,6%. Omdat dit boven de 25% ligt, wordt er geacht geen relatie tussen de vervuilingswaarde van het afvalwater en de hoeveelheid ingenomen water te zijn.

De methode als bedoeld in bovengenoemd voorbeeld kan ook gebruikt worden bij bedrijven die eerder zijn ingedeeld in een klasse van de tabel afvalwatercoëfficiënten. Als bij toepassing van deze methode blijkt dat er geen relatie is tussen de vervuilingswaarde van het afvalwater en de hoeveelheid ingenomen water, dan kan de tabelbedrijf een meetbedrijf worden. Deze situatie zou zich de komende tien jaar geregeld voor kunnen doen als de waterschappen voor de tabelbedrijven die niet zijn ingedeeld in klasse 8 een individuele afvalwatercoëfficiënt moeten vaststellen.

Sommige bedrijfsmatige lozingen hebben geen enkele relatie met het waterverbruik, zoals bijvoorbeeld het afvoeren of lozen van verontreinigd hemelwater. Ook kan worden gesteld dat bij de aanwezigheid van een voorzuivering er geen sprake is van een relatie tussen de hoeveelheid ingenomen water en de vervuilingswaarde in het afgevoerde of geloosde water. Deze vervuilingswaarde is immers afhankelijk van het toegepaste proces, het rendement van de installatie en de mate van onderhoud aan de installatie.

Daarnaast kan worden afgeleid uit eerdere wetswijzigingen en de daaruit voortvloeiende conversies dat bij activiteiten in de chemische industrie, verf- en drukinktfabrieken (op waterbasis), parfum- en cosmeticafabrieken, vetsmelterijen, poetsdoek- en chemische wasserijen doorgaans geen sprake is van een relatie tussen de hoeveelheid ingenomen water en de vervuilingswaarde in het afgevoerde of geloosde water. Logischerwijs kan in individuele gevallen wel een relatie worden aangetoond.

Daarnaast kan ook de toepassing van vet- en slibafbrekende bacteriën van invloed zijn op de relatie tussen de hoeveelheid ingenomen water en de vervuilingswaarde in het afgevoerde of geloosde water. Door toepassing van deze bacteriën kan het zuurstofbindende vermogen in het afvalwater aanzienlijk toenemen en fluctueren.

2.4 Berekeningswijze

Als toepassing van de tabel afvalwatercoëfficiënten mogelijk is, wordt het aantal vervuilingseenheden voor een bedrijfsruimte of onderdeel daarvan bepaald met behulp van de formule: $A \times B$, waarbij:
 A = het aantal m³ in het kalenderjaar voor de bedrijfsruimte of het onderdeel daarvan ingenomen water;
 B = de afvalwatercoëfficiënt behorende bij klasse 8 (0,023) of een andere klasse dan klasse 8 als de heffingplichtige of de inspecteur doet blijken dat een andere klasse van toepassing is.

Voorbeeld 3

Een bedrijf heeft in een kalenderjaar 500 m³ water ingenomen en heeft aannemelijk gemaakt dat er een relatie is tussen de vervuilingswaarde van het afvalwater en de hoeveelheid ingenomen water. Niet is gebleken dat een andere

klasse dan klasse 8 van toepassing is. Het aantal vervuilingseenheden kan daarom als volgt worden berekend: $500 \text{ m}^3 \times 0,023 = 11,5$ vervuilingseenheden.

Zowel de heffingplichtige als de inspecteur kunnen doen blijken dat een andere klasse dan klasse 8 van toepassing is. Het Bviw 2009 beschrijft op welke wijze dit moet plaatsvinden. In hoofdstuk 3 van deze handleiding wordt deze beschrijving verder toegelicht.

Voorbeeld 4

Een bedrijf heeft in een kalenderjaar 3.000 m^3 water ingenomen en heeft aannemelijk gemaakt dat er een relatie is tussen de vervuilingswaarde van het afvalwater en de hoeveelheid ingenomen water. De inspecteur heeft met behulp van een afvalwateronderzoek doen blijken dat klasse 10 van toepassing is. Het aantal vervuilingseenheden bedraagt in dat geval: $3.000 \text{ m}^3 \times 0,056 = 168$ vervuilingseenheden.

3. Besluit vervuilingswaarde ingenomen water 2009

3.1 Algemeen

Het Bviw 2009 schrijft voor op welke wijze een bedrijfsruimte of een onderdeel daarvan kan worden ingedeeld in een andere klasse dan klasse 8 met bijbehorende afvalwatercoëfficiënt. In het Bviw 2009 zijn een vijftal regelingen uitgewerkt voor verschillende situaties die vanaf paragraaf 3.2 verder worden toegelicht:

- de praktische regeling voor heffingplichtigen met een geschatte vervuilingswaarde van 50 of minder vervuilingseenheden, waarvan meettechnische voorzieningen redelijkerwijs niet verlangd kunnen worden of waarbij afvalwateronderzoek redelijkerwijs niet mogelijk is (paragraaf 3.2);
- een regeling voor zogenoemde meetbedrijven waarbij in het voorgaande heffingsjaar de hoofdregel van meting, bemonstering en analyse is toegepast (paragraaf 3.3);
- een regeling voor heffingplichtigen die niet verontreinigd koelwater afvoeren of lozen (paragraaf 3.4);
- een regeling voor heffingplichtigen met een geschatte vervuilingswaarde van minder dan 100 vervuilingseenheden (paragraaf 3.5)
- een regeling voor heffingplichtigen met een geschatte vervuilingswaarde van 100 of meer vervuilingseenheden (paragraaf 3.6).

Onder geschatte vervuilingswaarde wordt verstaan: de aan de hand van de geschatte hoeveelheid in het kalenderjaar in te nemen water en het geschatte zuurstofverbruik per m^3 ingenomen water bepaalde vervuilingswaarde. Het geschatte zuurstofverbruik per m^3 ingenomen water in deze definitie kan bepaald worden aan de hand van steekmonsters of historische meetgegevens. Ook kan hiervoor worden teruggegrepen naar de tabel met bedrijfscategorieën in het Bviw 2009 zoals dat luidde vóór 1 januari 2026.

Voor genoemde definitie geldt voor nieuwe heffingplichtigen en voor bestaande heffingplichtigen waarbij de bedrijfsomstandigheden dusdanig wijzigen dat dit invloed kan hebben op de vervuilingswaarde per m^3 ingenomen water. Voor andere bestaande heffingplichtigen geldt overgangsrecht en wordt de geschatte vervuilingswaarde op andere wijze bepaald (zie paragraaf 3.8).

3.2 Praktische regeling

3.2.1 Algemeen

Naar verwachting zullen de meeste heffingplichtigen worden ingedeeld in een andere klasse aan de hand van de zogenoemde praktische regeling. Deze indeling kan zowel op aanvraag en kosten van de heffingplichtige plaatsvinden als ambtshalve door de inspecteur op kosten van het Rijk dan wel het waterschap. In paragraaf 3.7 volgt een nadere toelichting over de in de vorige zin bedoelde aanvraag.

De uitgangspunten van de praktische regeling zijn:

- de inspecteur stelt de afvalwatercoëfficiënt vast;
- de afvalwatercoëfficiënt wordt vastgelegd in de belastingaanslag (een beschikking) die openstaat voor bezwaar en beroep;

- indien er discussie is over de afvalwatercoëfficiënt kan ervoor gekozen worden om alsnog een afvalwatercoëfficiënt vast te stellen aan de hand van monsterneming en analyse (paragraaf 3.5) of meting, bemonstering en analyse (paragraaf 3.6).

De praktische regeling bestaat uit vier methoden waarmee de heffingplichtige of de inspecteur de vervuilingswaarde per m³ ingenomen water kan bepalen. Deze methoden kunnen naast elkaar worden toegepast. De vier methoden worden vanaf paragraaf 3.2.3 verder toegelicht.

3.2.2 Toepassingsbereik

De praktische regeling kan om drie redenen worden toegepast en is bedoeld voor heffingplichtigen:

- met een geschatte vervuilingswaarde van 50 of minder vervuilingseenheden;
- waarvan meettechnische voorzieningen die benodigd zijn voor monsterneming en analyse (zie paragraaf 3.5) of meting, bemonstering en analyse (zie paragraaf 3.6) redelijkerwijs niet verlangd kunnen worden; of,
- waarbij monsterneming en analyse of meting, bemonstering en analyse redelijkerwijs niet mogelijk is.

Meettechnische voorzieningen kunnen redelijkerwijs niet verlangd worden als er zeer hoge kosten moeten worden gemaakt in vergelijking tot de op te leggen heffing. De te maken kosten staan in dergelijke gevallen niet meer in een logische verhouding tot de opgelegde heffing (hoge perceptiekosten). Dit kan het geval zijn als er extra kosten moeten worden gemaakt voor bijvoorbeeld (niet limitatief):

- het aanleggen van een controlevoorziening;
- het (om)leggen of het aanbrengen van leidingwerk voor het aanvoeren of afvoeren van de afvalwaterstroom;
- het meten in zeer diepe putten: het gaat hier bijvoorbeeld om kosten voor het gebruik van een pomp met voldoende capaciteit (opvoerhoogte) of kosten voor gespecialiseerd personeel voor het plaatsen van afsluiters;
- het aanleggen van een (tijdelijke) stroomvoorziening als deze niet beschikbaar is.

Afvalwateronderzoek kan redelijkerwijs niet worden uitgevoerd als sprake is van onveilige situaties, zoals (niet limitatief):

- meetopstelling of onderdelen daarvan die de vluchtroute van het bedrijfspand blokkeren;
- potentieel (explosie)gevaar (bijv. ATEX zones) of besloten ruimten waarvoor aanvullende vrijgavemetingen (vaak door gespecialiseerd personeel) dienen te worden uitgevoerd;
- ernstige belemmering van de vrije doorgang van verkeer op de openbare weg;
- het meten in besloten ruimtes of andere risicovolle (werk)omgevingen (kosten voor de uitvoering van bijvoorbeeld vrijgavemetingen).

3.2.3 Methode 1: administratieve benadering

Een van de vier methoden van de praktische regeling is de administratieve benadering. Om aannemelijk te maken dat sprake is van een tabelbedrijf heeft de heffingplichtige gegevens overgelegd. Als deze gegevens beschikbaar zijn en actuele informatie bevatten, dan kan de inspecteur op basis van deze gegevens een eerste inschatting maken. Daarnaast kan de inspecteur aanvullende gegevens opvragen bij de heffingplichtige. In een aantal gevallen zijn deze gegevens wellicht al voldoende om te kunnen bepalen in welke klasse het afvalwater van de heffingplichtige valt.

Voorbeeld 5

Een metaalbedrijf heeft zich bij vestiging gemeld bij de inspecteur. Om aan te tonen dat er een relatie is tussen de vervuilingswaarde van zijn afvalwater en de hoeveelheid ingenomen water heeft het bedrijf analyseresultaten gedeeld met de inspecteur. De inspecteur gebruikt deze resultaten om het bedrijf in te delen in klasse 7 met een afvalwatercoëfficiënt van 0,015 vervuilingseenheden per m³ ingenomen water.

3.2.4 Methode 2: steekmonsters

De tweede methode is het nemen van steekmonsters van het afvalwater. Met deze steekmonsters kan een beeld worden gevormd van de samenstelling van het afvalwater. Om tot een representatief beeld te komen, moet er minimaal over 2 etmalen een verzamelmonster worden samengesteld dat bestaat uit minimaal 8 deelmonsters die op verschillende voor het etmaal representatieve tijdstippen zijn genomen. Gezien de inspanning die de inspecteur of heffingplichtige hier moet doen, is de verwachting dat deze methode vooral gebruikt zal worden bij heffingplichtigen met een vervuilingswaarde vanaf 100 vervuilingseenheden waar meting, bemonstering en analyse redelijkerwijs niet van de heffingplichtige verlangd kunnen worden of überhaupt niet mogelijk is. Bovendien bestaat bij heffingplichtigen met een vervuilingswaarde tot 100 vervuilingseenheden buiten de praktische regeling om al de mogelijkheid om de vervuilingswaarde per m³ te bepalen aan de hand van bemonstering en analyse (zie paragraaf 3.5).

Voorbeeld 6

Een groentewasserij neemt jaarlijks 30.000 m³ drinkwater in. Het bedrijf is eerder ingedeeld in klasse 7 met een afvalwatercoëfficiënt van 0,015 vervuilingseenheden per m³ ingenomen water. Het bedrijf vermoedt dat die indeling onjuist is en wenst aan de hand van steekmonsters in een andere klasse te worden ingedeeld. Volumeproportionele bemonstering is redelijkerwijs niet mogelijk. De geschatte vervuilingswaarde bedraagt 450 vervuilingseenheden.

De vervuilingswaarde (ve) wordt berekend volgens de formule:

$ve = Q \times (3 \times TOC + 4,57 \times (TN_b - TON)) / 150$, waarbij:

Q: de hoeveelheid ingenomen water (m³/dag)

TOC: totaal organische koolstof (mg/l)

TN_b: totaal gebonden stikstof (mg/l)

TON: nitriet- en nitraatstikstof (mg/l)

De representatief genomen steekmonsters leveren de volgende resultaten op:

Q (m³/dag): 80

TOC (mg/l): 60

TN_b (mg/l): 42

TON (mg/l): 6,83

De vervuilingswaarde bedraagt in dat geval:

$ve = 80 \times (3 \times 60 + 4,57 \times (42 - 6,83)) / 150 = 181,7$

De coëfficiënt per m³ ingenomen water wordt berekend volgens de formule:

$ve/m^3 = (ve / Q) / 365 = (181,7 / 80) / 365 = 0,0062$

De gevonden coëfficiënt van 0,0062 vervuilingseenheden per m³ ingenomen water valt binnen de grenzen van klasse 5. De bij deze klasse behorende afvalwatercoëfficiënt bedraagt 0,0060. Bij een inname van 30.000 m³ bedraagt het aantal vervuilingseenheden 180 vervuilingseenheden.

3.2.5 Methode 3: vergelijking met andere bedrijfsruimten

Een andere methode is de vergelijking met andere bedrijfsruimten. Wanneer de omstandigheden naar het oordeel van de inspecteur voldoende vergelijkbaar zijn, dan kan ervoor gekozen worden om bij het bepalen van de afvalwatercoëfficiënt aan te sluiten bij de bedrijfsruimte waarvan al gegevens over de vervuilingswaarde bekend zijn. Mogelijke criteria bij de vergelijking van bedrijfsomstandigheden zijn de hoeveelheid en herkomst van het ingenomen water, productsoort(en), hulpstoffen, processen, schoonmaakactiviteiten, aantal werkzame personen en de aanwezigheid en doelmatige werking en onderhoud van (zuiveringstechnische) voorzieningen.

Voorbeeld 7

Hotel A heeft 150 kamers en een restaurant. Op basis van controlebevindingen kan worden gesteld dat het afvalwater afkomstig van het restaurant is geleid door een goed functionerende vetafscheider. Het hotel beschikt niet over een zwembad. Het hotel maakt voor het wassen van het textiel gebruik van een externe linnenservice. Door het bedrijf

wordt 20.000 m³ drinkwater ingenomen. Het hotel beschikt over een meetvoorziening waar meting, bemonstering en analyse kan worden uitgevoerd. Op basis van de hoeveelheid ingenomen water bedraagt de geschatte vervuilingswaarde 460 vervuilingseenheden. Conform het Bviw 2009 is het afvalwater gedurende twee representatieve weken gemeten, bemonsterd en geanalyseerd, waarbij een afvalwatercoëfficiënt is bepaald van 0,013 vervuilingseenheden per m³ ingenomen water. Aan de hand van de tabel afvalwatercoëfficiënten kan het hotel worden ingedeeld in klasse 7 met een afvalwatercoëfficiënt van 0,015 vervuilingseenheden per m³ ingenomen water.

Hotel B heeft 120 kamers en een restaurant. Ook dit hotel maakt voor het wassen van het textiel gebruik van een externe linnenservice. Het hotel beschikt niet over een zwembad. Door het hotel wordt 16.000 m³ drinkwater ingenomen. Er is geen mogelijkheid om de vervuilingswaarde van het afvalwater te bepalen door gebruik te maken van (meting), bemonstering en analyse. Er is geen aanleiding om aan te nemen dat het afvalwater van het restaurant is geleid door een slecht functionerende vetafscheider. In dit geval kan er gesproken worden over vergelijkbare bedrijfsomstandigheden met hotel A en kan op basis van de informatie die beschikbaar is het hotel worden ingedeeld in klasse 7 met een afvalwatercoëfficiënt van 0,015 vervuilingseenheden per m³ ingenomen water.

Hotel C heeft 200 kamers en een restaurant. Daarnaast is een spa met sauna en zwembad aanwezig. Door het hotel wordt 30.000 m³ drinkwater ingenomen. Op deze locatie is het mogelijk om een afvalwateronderzoek uit te voeren. In dit geval kan er niet gesproken worden over vergelijkbare bedrijfsomstandigheden met hotels A en B. Het geloosde afvalwater is niet van gelijke samenstelling doordat filterspoelwater van het zwembad wordt geloosd en een deel van het ingenomen water naar alle waarschijnlijkheid verdampt in de sauna. Hierdoor kan aannemelijk worden geacht dat het geloosde water minder organische stoffen bevat. Op basis hiervan kan geen gebruik worden gemaakt van de vergelijking met andere bedrijven en kan vooralsnog geen indeling in klasse 7 plaatsvinden.

3.2.6 Methode 4: stoffenbenadering

De laatste methode is de stoffenbenadering waarbij de inspecteur op basis van de chemische omzettingen in het bedrijfsproces van de heffingplichtige berekent wat de vervuilingswaarde is van het afvalwater. Dit kan de inspecteur doen als duidelijk is welke chemische stoffen geloosd of afgevoerd worden en in welke hoeveelheid dit plaatsvindt. Daarbij wordt op basis van de theoretische chemische vergelijkingen berekend hoeveel zuurstof nodig is om de organische stoffen in het afvalwater af te breken. Daarmee kan ook het aantal vervuilingseenheden worden berekend.

Voorbeeld 8

Een bedrijf gebruikt voor de conditionering van zijn ketelwater (dosering aan suppletiewater) een ammoniakoplossing van 24,5% NH₃. Het restant van deze NH₃, wordt via condensaat en spui weer geloosd. Het bedrijf neemt 40.000 m³ oppervlakte- en drinkwater per jaar in. De dosering ammoniakoplossing aan het ingenomen water bedraagt 120 PPM. Het soortelijk gewicht van ammonia (NH₃) is 0,91 kg/l. De massa van 1 mol NH₃ bedraagt 17 gram. De fractie N in 1 mol in NH₃ bedraagt 14/17. Aangenomen wordt dat 50% van de gebruikte NH₃ reageert met de in de leiding aanwezige zuurstof of verdampt.

De totale hoeveelheid aan ammoniakoplossing in het ketelwater kan worden berekend door de gebruikte dosering te vermenigvuldigen met de totale hoeveelheid ingenomen water: $120 \cdot 10^{-6} \cdot 40.000 = 4,8 \text{ m}^3 = 4.800 \text{ liter}$ ammoniaoplossing (24,5%)

De massa aan stikstof (N) die afgevoerd wordt kan vervolgens worden berekend door het percentage van de oplossing te vermenigvuldigen met de totale hoeveelheid gebruikte oplossing en het soortelijk gewicht en daarbij rekening te houden met de wijze waarop N zich verhoudt in NH₃: $0,245 \cdot 4.800 \cdot 0,91 \cdot 0,5 \cdot 14/17 = 440,7 \text{ kg N}$

Vervuilingswaarde van de lozing kan worden bepaald door (de totale geloosde hoeveelheid N om te rekenen naar zuurstofverbruik): $(440,7 \text{ kgN} \cdot 4,57 \text{ kgO/kgN})/54,8 = 36,7 \text{ v.e.}$

Op basis hiervan kan een coëfficiënt (v.e./m³) worden afgeleid door de gevonden vervuilingswaarde te delen door de totale hoeveelheid ingenomen water: $36,7/40.000 = 0,0009$.

Aan de hand van de tabel afvalwatercoëfficiënten kan het bedrijf worden ingedeeld in klasse 1 met een afvalwatercoëfficiënt van 0,0010 vervuilingseenheden per m³ ingenomen water. Bij een waterverbruik van 40.000 m³ bedraagt het aantal vervuilingseenheden: $40.000 \text{ m}^3 \times 0,0010 = 40$ vervuilingseenheden.

3.2.7 Toepassing bij bedrijfsruimte met meerdere onderdelen

Bedrijfsruimten kunnen bestaan uit meerdere onderdelen met elk een afzonderlijke afvalwaterstroom. Een veel voorkomende situatie is die van een zwembad waarbij de suppletie en filterspoeling als afzonderlijk onderdeel wordt beschouwd als de hoeveelheid water daarvoor afzonderlijk wordt vastgesteld. De praktische regeling kan in dergelijke situaties per onderdeel worden toegepast. Het is dan niet noodzakelijk dat voor elk onderdeel binnen de bedrijfsruimte dezelfde methode wordt toegepast. Voor het onderdeel 'zwem- en badinrichting' kan bijvoorbeeld gebruik worden gemaakt van een vergelijking met andere bedrijfsruimten en bij het onderdeel 'suppletie en filterspoeling' kunnen steekmonsters worden genomen.

3.3 Meetbedrijven

Heffingplichtigen die in het voorgaande heffingsjaar het aantal vervuilingseenheden met behulp van door meting, bemonstering en analyse verkregen gegevens hebben moeten bepalen, de zogenoemde meetbedrijven, kunnen onder het regime van de tabel afvalwatercoëfficiënten worden gebracht. Belangrijke voorwaarde is wel dat de relatie tussen de vervuilingswaarde en de hoeveelheid ingenomen water aannemelijk is gemaakt door de heffingplichtige (zie paragraaf 2.3). Ook moet een heffingplichtige met een vervuilingswaarde die hoger is dan 1.000 vervuilingseenheden eerst aannemelijk maken dat toepassing van de tabel afvalwatercoëfficiënten niet resulteert in een lagere vervuilingswaarde dan wanneer deze op basis van meting, bemonstering en analyse zou zijn vastgesteld (zie paragraaf 2.2).

Als een heffingplichtige aan deze voorwaarden voldoet, kan de afvalwatercoëfficiënt worden bepaald met behulp van de uit meting, bemonstering en analyse verkregen gegevens in het voorgaande heffingsjaar. De vervuilingswaarde per m³ ingenomen water wordt in dat geval bepaald aan de hand van de volgende formule: $C / (D \times 54,8)$, waarbij:

C = het aantal kilogrammen zuurstofverbruik van de geloosde of afgevoerde stoffen over de etmalen van het voorgaande kalenderjaar waarover meting, bemonstering en analyse hebben plaatsgevonden,
D = het aantal m³ ingenomen water over de etmalen van het voorgaande kalenderjaar waarover meting, bemonstering en analyse hebben plaatsgevonden, en 54,8 = het aantal kilogrammen zuurstofverbruik dat overeenkomt met één vervuilingseenheid.

Voorbeeld 9

In het voorgaande heffingsjaar heeft bij een meetbedrijf gedurende één week meting, bemonstering en analyse plaatsgevonden. Het aantal kilogrammen zuurstofverbruik bedroeg gedurende deze periode 218. In deze periode is in totaal 60 m³ water ingenomen. De vervuilingswaarde per m³ ingenomen water bedroeg in dat geval: $218 / (60 \times 54,8) = 0,066$. Aan de hand van de tabel afvalwatercoëfficiënten kan het bedrijf worden ingedeeld in klasse 10 met een afvalwatercoëfficiënt van 0,056 vervuilingseenheden per m³ ingenomen water. Bij een waterverbruik van 3.000 m³ per jaar bedraagt het aantal vervuilingseenheden: $3.000 \text{ m}^3 \times 0,056 = 168$ vervuilingseenheden.

3.4 Koelwater

De vervuilingswaarde per m³ ingenomen water voor een bedrijfsruimte of een onderdeel daarvan wordt gesteld op 0,001 behorende bij klasse 1 van de tabel afvalwatercoëfficiënten indien daarvan uitsluitend water wordt geloosd of afgevoerd dat gebruikt wordt om een proces te koelen. Hierbij mag het nadrukkelijk niet gaan om water dat in aanraking is gekomen met af te koelen stoffen of met andere verontreinigde stoffen. Hierbij valt te denken aan stoffen die zijn toegevoegd om afzettingen en aangroei in het koelsysteem te voorkomen of te beheersen. Ook als er sprake is van het gebruik van effluentstromen of andere afvalwaterstromen als koelwater kan niet worden uitgegaan van een vervuilingswaarde per m³ ingenomen water van 0,001, tenzij dit op andere wijze is aangetoond. Dit geldt ook voor brijnwater of (ketel)suiwater.

3.5 Monsterneming en analyse

Heffingplichtigen met een geschatte vervuilingswaarde van minder dan 100 vervuilingseenheden kunnen in een andere klasse worden ingedeeld aan de hand van monsterneming en analyse. Deze indeling kan zowel op aanvraag en kosten van de heffingplichtige plaatsvinden als ambtshalve door de inspecteur op kosten van het Rijk dan wel het waterschap. In paragraaf 3.7 volgt een nadere toelichting over de in de vorige zin bedoelde aanvraag.

De monsterneming en analyse vindt plaats door over een aantal voor het heffingsjaar representatieve etmalen afzonderlijk een etmaalverzamelmonster van het geloosde of afgevoerde afvalwater samen te stellen dat bestaat uit ten minste 8 deelmonsters die op verschillende voor het etmaal representatieve tijdstippen zijn genomen. Het aantal etmalen waarover monsterneming en analyse moet plaatsvinden is afhankelijk van de geschatte vervuilingswaarde. Het aantal etmalen bedraagt bij een geschatte vervuilingswaarde van:

- minder dan 50 vervuilingseenheden: 2;
- 50 tot 75 vervuilingseenheden: 4;
- 75 tot 100 vervuilingseenheden: 6.

Bij monsterneming en analyse hoeft de hoeveelheid geloosde of afgevoerde afvalwater (debiet) niet gemeten te worden. De vervuilingswaarde per m³ ingenomen water wordt rechtstreeks berekend uit het resultaat van de analyse en de hoeveelheid ingenomen water. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de hoeveelheid ingenomen water gelijk is aan de hoeveelheid geloosd of afgevoerd afvalwater.

Voorbeeld 10

Een grafisch bedrijf is eerder ingedeeld in klasse 8 met een afvalwatercoëfficiënt van 0,023 vervuilingseenheden per m³ ingenomen water. Het bedrijf is het met die indeling niet eens en wenst aan de hand van monsterneming en analyse indeling in een andere klasse. De geschatte vervuilingswaarde bedraagt 85 vervuilingseenheden. Gedurende 6 dagen wordt door het bedrijf het afvalwater bemonsterd aan de hand van steekmonsters waaruit etmaalverzamelmonsters worden samengesteld.

Het aantal kilogrammen zuurstofverbruik van de afgevoerde stoffen over de dagen waarop monsterneming en analyse heeft plaatsgevonden bedraagt 37,882 op basis van ingenomen water. De gedurende die etmalen hoeveelheid ingenomen water bedraagt 75 m³. De vervuilingswaarde per m³ ingenomen water bedraagt in dat geval: $37,882 / (75 \times 54,8) = 0,0092$. Aan de hand van de tabel afvalwatercoëfficiënten kan het bedrijf worden ingedeeld in klasse 6 met een afvalwatercoëfficiënt van 0,0094 vervuilingseenheden per m³ ingenomen water. Bij een waterverbruik van 3.700 m³ per jaar bedraagt het aantal vervuilingseenheden: $3.700 \text{ m}^3 \times 0,0094 = 34,7$ vervuilingseenheden.

Als de hoeveelheid ingenomen water meer is dan de hoeveelheid geloosd of afgevoerd afvalwater kan dit leiden tot een onjuiste (lees: te hoge) vervuilingswaarde per m³ ingenomen water. Het BvW 2009 geeft daarom de mogelijkheid om een correctie toe te passen op de hoeveelheid ingenomen water. Hiervoor moet de heffingplichtige wel aannemelijk maken dat minimaal 25% van het ingenomen water niet wordt geloosd of afgevoerd.

Overigens hebben de waterschappen deze drempel in de praktijk veelal losgelaten naar aanleiding van de ledenbrief van de Unie van Waterschappen van 17 december 2003 waarin met het oog op rechtsgelijkheid wordt aanbevolen om geen drempel (meer) te hanteren bij het verdisconteren van niet geloosd of afgevoerd water.

Voorbeeld 11

Het grafisch bedrijf uit voorbeeld 10 maakt aannemelijk dat 21% van de hoeveelheid ingenomen water niet is afgevoerd. Het aantal kilogrammen zuurstofverbruik van de afgevoerde stoffen over de dagen gedurende waarop monsterneming en analyse heeft plaatsgevonden bedraagt 37,882 op basis van ingenomen water. Na correctie bedraagt het aantal kilogrammen zuurstofverbruik $37,882 \times 0,79 = 29,92678$. De vervuilingswaarde per m³ ingenomen water bedraagt in dat geval: $29,92678 / (75 \times 54,8) = 0,0072$. Aan de hand van de tabel afvalwatercoëfficiënten kan het bedrijf

worden ingedeeld in klasse 5 met een afvalwatercoëfficiënt van 0,006 vervuilingseenheden per m³ ingenomen water. Bij een waterverbruik van 3.700 m³ bedraagt het aantal vervuilingseenheden: $3.700 \text{ m}^3 \times 0,006 = 22,2$ vervuilingseenheden.

Tenslotte kunnen heffingplichtigen met een geschatte vervuilingswaarde van minder dan 100 vervuilingseenheden ook in een andere klasse worden ingedeeld aan de hand van meting, bemonstering en analyse. De meting, bemonstering en analyse vindt plaats over de etmalen die zijn gelegen in één voor het heffingsjaar representatieve week. Deze regeling wordt in de volgende paragraaf verder toegelicht.

3.6 Meting, bemonstering en analyse

Heffingplichtigen met een geschatte vervuilingswaarde van 100 vervuilingseenheden of meer kunnen in een andere klasse worden ingedeeld aan de hand van meting, bemonstering en analyse. Deze indeling kan zowel op aanvraag en kosten van de heffingplichtige plaatsvinden als ambtshalve door de inspecteur op kosten van het Rijk dan wel het waterschap. In paragraaf 3.7 volgt een nadere toelichting over de in de vorige zin bedoelde aanvraag.

De meting, bemonstering en analyse vindt plaats over de etmalen die zijn gelegen in een aantal voor het heffingsjaar representatieve weken. Het aantal weken is afhankelijk van de geschatte vervuilingswaarde. Het aantal weken bedraagt bij een geschatte vervuilingswaarde van:

- minder dan 250 vervuilingseenheden: 1;
- 250 tot 500 vervuilingseenheden: 2;
- 500 tot 750 vervuilingseenheden: 3;
- 750 tot 1000 vervuilingseenheden: 4;
- 1000 vervuilingseenheden of meer: een door de inspecteur te bepalen aantal dat maximaal 12 is.

Voorbeeld 12

Een slagerij is eerder ingedeeld in klasse 9 met een afvalwatercoëfficiënt van 0,036 vervuilingseenheden per m³ ingenomen water. De inspecteur vermoedt dat de indeling onjuist is en wenst aan de hand van meting, bemonstering en analyse het bedrijf in een andere klasse toe te kunnen passen. De geschatte vervuilingswaarde bedraagt 128,5 vervuilingseenheden. Gedurende 1 week voert de inspecteur een afvalwateronderzoek uit bij het bedrijf.

Het aantal kilogrammen zuurstofverbruik van de afgevoerde stoffen over de dagen gedurende waarop meting, bemonstering en analyse heeft plaatsgevonden bedraagt 341,60. De gedurende die week hoeveelheid ingenomen water bedraagt 60 m³. De vervuilingswaarde per m³ ingenomen water bedraagt in dat geval: $341,60 / (60 \times 54,8) = 0,1038$. Aan de hand van de tabel afvalwatercoëfficiënten kan het bedrijf worden ingedeeld in klasse 11 met een afvalwatercoëfficiënt van 0,088 vervuilingseenheden per m³ ingenomen water. Bij een waterverbruik van 3.571 m³ per jaar bedraagt het aantal vervuilingseenheden: $3.571 \text{ m}^3 \times 0,088 = 314,2$ vervuilingseenheden.

3.7 Indeling op aanvraag

Als een heffingplichtige in een andere klasse ingedeeld wenst te worden aan de hand van de praktische regeling (paragraaf 3.2), monsterneming en analyse (paragraaf 3.5) of meting, bemonstering en analyse (paragraaf 3.6) moet het hiervoor een aanvraag doen bij de inspecteur. De inspecteur beslist op deze aanvraag bij een voor bezwaar vatbare beschikking (zie paragraaf 4.1).

De beschikking bevat voorschriften op welke wijze de aangevraagde regeling moet worden toegepast. Bij de praktische regeling geeft de inspecteur in de beschikking in ieder geval aan welke van de vier methode(n) als bedoeld in paragraaf 3.2.3 tot en met 3.2.6 gehanteerd moet(en) worden.

Bij monsterneming en analyse en meting, bemonstering en analyse worden in ieder geval de volgende voorschriften opgenomen in de beschikking:

- de tijdstippen en de etmalen waarop monsterneming en analyse moeten plaatsvinden dan wel de meetwe(e)k(en) gedurende welke meting, bemonstering en analyse moeten plaatsvinden;

- de bepaling van de hoeveelheid ingenomen en afgevoerd of geloosd water;
- de correctie voor het deel van het ingenomen water dat niet wordt geloosd of afgevoerd;
- de melding van verandering of te verwachten veranderingen die van invloed kunnen zijn op de vervuilingswaarde per m³ ingenomen water van de betrokken bedrijfsruimte of het betrokken onderdeel van de bedrijfsruimte.

3.8 Overgangsrecht

In artikel 166 van de Waterschapswet is overgangsrecht opgenomen voor heffingplichtigen waarbij vóór 1 januari 2026 een afvalwatercoëfficiënt die niet behoort bij klasse 8 is vastgesteld met behulp van de in artikel 2 Bviw 2009 (oud) opgenomen tabel.

Voor deze tabelbedrijven wordt een nieuwe individuele afvalwatercoëfficiënt vastgesteld door de inspecteur. De inspecteur heeft daar maximaal 10 jaar de tijd voor. Binnen deze periode behouden de heffingplichtigen hun huidige afvalwatercoëfficiënt en bijbehorende klasse uit artikel 122k Waterschapswet totdat de individuele afvalwatercoëfficiënt is vastgesteld, tenzij door veranderingen in de bedrijfsomstandigheden vaststelling van een nieuwe afvalwatercoëfficiënt nodig is.

In artikel 6a Bviw 2009 is een overgangsbepaling opgenomen voor de heffingplichtigen die onder artikel 166 Waterschapswet vallen. Bij de schatting van de vervuilingswaarde wordt in die gevallen niet het nieuwe zevende lid van artikel 2 Bviw 2009 toegepast. Artikel 4, tweede lid, (oud) Bviw 2009 zoals dat luidde voorafgaand aan de wijziging blijft in die gevallen van toepassing. Voor deze heffingplichtigen zal dus de geschatte vervuilingswaarde per m³ ingenomen water nog worden berekend op basis van artikel 122k Waterschapswet, artikel 7.5, vijfde lid, Waterwet en de in artikel 2 (oud) Bviw 2009 opgenomen tabel met vervuilingswaarden per m³ ingenomen water per bedrijfscategorie. De bij die vervuilingswaarde behorende afvalwatercoëfficiënt vermenigvuldigd met de geschatte hoeveelheid over het heffingsjaar in te nemen water resulteert in de geschatte vervuilingswaarde over het heffingsjaar.

Voor het bepalen van de geschatte hoeveelheid over het heffingsjaar in te nemen water kan gebruikt worden gemaakt van de meest recente gegevens. Dit betekent dat voor het bepalen van de geschatte hoeveelheid in te nemen water over bijvoorbeeld het heffingsjaar 2030 niet hoeft worden uitgegaan van de hoeveelheid ingenomen water in het heffingsjaar voorafgaand aan de wetswijziging (2025).

4. Bezwaar en beroep

4.1 Beschikking op aanvraag

In paragraaf 3.7 is beschreven dat de heffingplichtige op aanvraag in een andere klasse kan worden ingedeeld. De inspecteur beslist op deze aanvraag bij een voor bezwaar vatbare beschikking. Tegen de afwijzing of toekenning van de aanvraag kan de heffingplichtige dus bezwaar maken en tegen de beslissing op dit bezwaar beroep instellen bij de rechtbank.

4.2 Indeling in andere klasse

Tegen de indeling in een andere klasse op zich staat géén bezwaar en beroep open. De uitkomst van een afvalwateronderzoek op grond van het Bviw 2009 wordt niet bij een voor bezwaar vatbare beschikking vastgesteld.¹ De juistheid van het (door de inspecteur) uitgevoerde onderzoek kan de heffingplichtige pas ter discussie stellen in een bezwaarprocedure over een belastingaanslag die op dit onderzoek is gebaseerd.

Een belastingaanslag wordt ieder jaar vastgesteld op grond van de voor dat heffingsjaar geldende feiten en omstandigheden, waaronder de uitkomst van een afvalwateronderzoek op grond van het Bviw 2009.

¹ Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 17 december 2014, ECLI:NL:GHARL:2014:9829, ro. 4.4.

Dit betekent dat de heffingplichtige de juistheid van dit onderzoek ook in latere belastingjaren nog ter discussie kan stellen in een bezwaar- of beroepsprocedure.²

Overigens verdient het aanbeveling dat de inspecteur de uitkomst van een uitgevoerd afvalwateronderzoek al voor het vaststellen van de belastingaanslag uit zichzelf bekendmaakt aan de heffingplichtige, bijvoorbeeld zodra het onderzoek is afgerond. Daarmee kan (wellicht) worden voorkomen dat de heffingplichtige pas in de bezwaarfase zijn bedenkingen tegen de resultaten van het uitgevoerde onderzoek kenbaar maakt.³

Het gegeven dat de heffingplichtige de juistheid van het onderzoek ook in latere belastingjaren nog ter discussie kan stellen vraagt van de inspecteur dat hij zijn onderzoek zorgvuldig documenteert. Dit stelt hem in staat om ook dan nog de juistheid van het door hem uitgevoerde onderzoek, en daarmee de juistheid van de belastingaanslag, te verdedigen.

Omdat het uitgevoerde onderzoek onderdeel is van de feiten en omstandigheden op grond waarvan de belastingaanslag wordt vastgesteld, zijn dit ook zogeheten op de zaak betrekking hebbende stukken. Dit zijn de stukken die de inspecteur voorafgaande aan een eventuele hoorzitting in de bezwaarprocedure ter inzage moet leggen of in een beroepsprocedure moet toesturen naar de rechtbank. Deze stukken moeten daarom beschikbaar blijven zolang het onderzoek dient voor het vaststellen van belastingaanslagen.

² Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 17 december 2014, ECLI:NL:GHARL:2014:9829, ro. 4.5.

³ Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 23 februari 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:1471, ro. 4.13.

Begrippenlijst

In deze handleiding wordt verstaan onder:

- *afvalwatercoëfficiënt*: aantal vervuilingseenheden per m³ ingenomen water;
- *afvoeren*: brengen van stoffen op een openbaar vuilwaterriool of op een systeem als bedoeld in artikel 2.16, derde lid, van de Omgevingswet dat wordt beheerd door of namens het waterschap;
- *analyse*: analyse op het chemisch zuurstofverbruik door omzetting van de totale hoeveelheid organische koolstof in de stoffen en het zuurstofverbruik door omzetting van de totale hoeveelheid stikstof verminderd met de nitriet-stikstof en de nitraat-stikstof in de stoffen;
- *bedrijfsruimte*: naar zijn aard en inrichting als afzonderlijk geheel te beschouwen ruimte of terrein, niet zijnde een woonruimte, een zuiveringstechnisch werk of een openbaar vuilwaterriool;
- *geschatte vervuilingswaarde*: geschatte vervuilingswaarde als bedoeld in artikel 2, zevende lid, van het Besluit vervuilingswaarde ingenomen water 2009;
- *ingenomen water*: geleverd drink- en industriewater en warm tapwater, onttrokken grond- en oppervlaktewater en opgevangen hemelwater;
- *inspecteur*: ambtenaar, bedoeld in artikel 123, derde lid, onderdeel b, van de Waterschapswet onderscheidenlijk ambtenaar, bedoeld in artikel 7.10, vierde lid, van de Waterwet die voor de toepassing van de Algemene wet inzake rijksbelastingen in de plaats treedt van de inspecteur;
- *lozen*: het brengen van afvalstoffen, verontreinigende of schadelijke stoffen in een oppervlaktewaterlichaam;
- *meetbedrijf*: heffingplichtige waarvan de heffing wordt bepaald op basis van het aantal vervuilingseenheden dat wordt berekend met behulp van gegevens verkregen door meting, bemonstering en analyse;
- *openbaar vuilwaterriool*: voorziening voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater, in beheer bij een gemeente of een rechtspersoon die door een gemeente met het beheer is belast;
- *oppervlaktewaterlichaam*: samenhangend geheel van vrij aan het aardoppervlak voorkomend water, met de daarin aanwezige stoffen, en de bijbehorende bodem en oevers, alsmede flora en fauna;
- *stedelijk afvalwater*: huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater;
- *stoffen*: afvalstoffen, verontreinigende of schadelijke stoffen;
- *tabelbedrijf*: degene die het gebruik heeft van een bedrijfsruimte die is ingedeeld in een van de 15 klassen van de tabel afvalwatercoëfficiënten, bedoeld in artikel 122k, derde lid, van de Waterschapswet;
- *woonruimte*: ruimte die blijkens zijn inrichting bestemd is om als een afzonderlijk geheel te voorzien in woongelegenheid en waarvan de delen blijkens de inrichting van die ruimte niet bestemd zijn om afzonderlijk in gebruik te worden gegeven;
- *zuiveringstechnisch werk*: werk voor het zuiveren van stedelijk afvalwater, in exploitatie bij een waterschap of gemeente, of een rechtspersoon die door het bestuur van een waterschap met de zuivering van stedelijk afvalwater is belast, met inbegrip van het bij dat werk behorende werk voor het transport van stedelijk afvalwater;
- *zuurstofverbruik*: som van het chemisch zuurstofverbruik door omzetting van de totale hoeveelheid organische koolstof in de stoffen en het zuurstofverbruik door omzetting van de totale hoeveelheid stikstof verminderd met de nitriet-stikstof en de nitraat-stikstof in de stoffen.

Bijlage 1: Tabel afvalwatercoëfficiënten

De onderstaande tabel is ontleend aan artikel 122k, derde lid, van de Waterschapswet en bevat klassen met bijbehorende klassegrenzen en afvalwatercoëfficiënten:

Klasse	Klassegrenzen uitgedrukt in aantal vervuilingseenheden met betrekking tot het zuurstofverbruik per m ³ ingenomen water		Afvalwatercoëfficiënt uitgedrukt in aantal vervuilingseenheden per m ³ ingenomen water in het heffingsjaar
	Ondergrens	Bovengrens	
1	> 0	0,0013	0,0010
2	> 0,0013	0,0020	0,0016
3	> 0,0020	0,0031	0,0025
4	> 0,0031	0,0048	0,0039
5	> 0,0048	0,0075	0,0060
6	> 0,0075	0,012	0,0094
7	> 0,012	0,018	0,015
8	> 0,018	0,029	0,023
9	> 0,029	0,045	0,036
10	> 0,045	0,070	0,056
11	> 0,070	0,11	0,088
12	> 0,11	0,17	0,14
13	> 0,17	0,27	0,21
14	> 0,27	0,42	0,33
15	> 0,42		0,5

Bijlage 2: Stappenplan behandeling aanvraag

In alle gevallen geldt dat de aanvraag alleen gedaan kan worden door heffingplichtigen waarbij de vervuilingswaarde aan de hand van de hoeveelheid ingenomen water kan worden bepaald.

Aanvraag op grond van artikel 2, eerste lid, Bviw 2009 (toepassen praktische regeling)

1. Toetsen aanvraag aan formele vereisten (artikel 4:2 Algemene wet bestuursrecht):
 - De naam en het adres van de aanvrager
 - De dagtekening
 - Een aanduiding van de beschikking die wordt gevraagd.
 - De aanvrager verschaft voorts de gegevens en bescheiden die voor de beslissing op de aanvraag nodig zijn en waarover hij redelijkerwijs de beschikking kan krijgen.
2. Toetsen aanvraag aan formele vereisten van het Bviw 2009:
 - De geschatte vervuilingswaarde bedraagt 50 of minder vervuilingseenheden;
 - Van de heffingplichtige kunnen meettechnische voorzieningen, benodigd voor de toepassing van artikel 5, redelijkerwijs niet verlangd worden;
 - Artikel 5 van het Bviw 2009 kan redelijkerwijs niet worden toegepast.
3. Toetsen of aangevraagde methode in het Bviw 2009 staat:
 - De gegevens die op grond van het tweede lid of artikel 122k, eerste lid, van de Waterschapswet aan de inspecteur zijn verstrekt;
 - Een over ten minste 2 voor het heffingsjaar representatieve etmalen afzonderlijk samengesteld etmaalverzamelmonster van het geloosde of afgevoerde afvalwater dat bestaat uit ten minste 8 deelmonsters die op verschillende voor het etmaal representatieve tijdstippen zijn genomen;
 - Een vergelijking met soortgelijke bedrijfsomstandigheden bij een bedrijfsruimte of onderdeel daarvan waar de vervuilingswaarde per m³ ingenomen water aan de hand van de artikelen 3 of 5 is bepaald; of
 - Het zuurstofverbruik van de geloosde of afgevoerde stoffen.
4. Mogelijke beslissing:
 - Toewijzen.
 - Afwijzen.
 - Buiten behandeling stellen.
5. Bij toewijzen. De beschikking bevat in ieder geval voorschriften met betrekking tot:
 - De te hanteren methode of methoden als bedoeld in het derde lid.
 - Er zijn aanvullende voorschriften mogelijk.

Aanvraag op grond van artikel 5 Bviw 2009 (monsterneming en analyse of meting, bemonstering en analyse)

1. Toetsen aanvraag aan formele vereisten (artikel 4:2 Algemene wet bestuursrecht):
 - De naam en het adres van de aanvrager
 - De dagtekening
 - Een aanduiding van de beschikking die wordt gevraagd.
 - De aanvrager verschaft voorts de gegevens en bescheiden die voor de beslissing op de aanvraag nodig zijn en waarover hij redelijkerwijs de beschikking kan krijgen.
2. Toetsen aanvraag aan formele vereisten Bviw 2009:

- Indien de aangevraagde methode monsterneming en analyse is of de geschatte vervuilingswaarde minder dan 100 vervuilingseenheden bedraagt.
3. Toetsen of aangevraagde methode in Bviw 2009 staat:
- Monsterneming en analyse.
 - Meting, bemonsteren en analyseren.
4. Mogelijke beslissing
- Toewijzen.
 - Afwijzen.
 - Buiten behandeling stellen.
5. Bij toewijzen. De beschikking bevat in ieder geval voorschriften met betrekking tot:
- De tijdstippen en de etmalen waarop monsterneming en analyse moeten plaatsvinden, onderscheidenlijk de meetweek dan wel meetweken gedurende welke meting, bemonstering en analyse moeten plaatsvinden;
 - De bepaling van de hoeveelheid ingenomen en afgevoerd of geloosd water;
 - De correctie als bij monsterneming en analyse een deel van het ingenomen water niet wordt geloosd of afgevoerd;
 - De melding van verandering of te verwachten veranderingen die van invloed kunnen zijn op de vervuilingswaarde per m³ ingenomen water van de betrokken bedrijfsruimte of het betrokken onderdeel van de bedrijfsruimte.
 - Er aanvullende voorschriften mogelijk zijn.

Bijlage 3: Modelbeschikkingen

De volgende modelbeschikkingen zijn een hulpmiddel. Het staat waterschappen vrij om hun beschikkingen zelf vorm te geven, bijvoorbeeld vanwege ontwikkelde werkwijzen of beleidskeuzes.

Aanvraag op grond van artikel 2, eerste lid, Bviw 2009 (toepassen praktische regeling)

Op [datum] diende u voor de bedrijfsruimte op het adres [adres] een aanvraag in om de vervuilingswaarde per m³ ingenomen water te bepalen. Ik ken uw aanvraag toe. Hierna leest u welke voorschriften met betrekking tot de te hanteren methode of methoden ik hieraan verbind.

Voorschriften

1. U mag de vervuilingswaarde per m³ ingenomen water bepalen aan de hand van [meerdere opties mogelijk]:
 - a. *Facultatief*: de gegevens die u op grond van het tweede lid of artikel 122k, eerste lid, van de Waterschapswet aan mij verstrekte.
 - b. *Facultatief*: een over [aantal] voor het heffingsjaar representatieve etmalen afzonderlijk samengesteld etmaalverzamelmonster van [het geloosde of het afgevoerde] afvalwater dat bestaat uit ten minste 8 deelmonsters die op verschillende voor het etmaal representatieve tijdstippen zijn genomen.
 - c. *Facultatief*: een vergelijking met soortgelijke bedrijfsomstandigheden bij een bedrijfsruimte of onderdeel daarvan waar de vervuilingswaarde per m³ ingenomen water aan de hand van de artikelen 3 of 5 van het Besluit vervuilingswaarde ingenomen water 2009 is bepaald.
 - d. *Facultatief*: het zuurstofverbruik van de [geloosde of afgevoerde] stoffen.
2. Dit besluit ziet uitsluitend op [de bedrijfsruimte op het adres [adres]] [het bedrijfsonderdeel [omschrijving onderdeel of aanduiding afvalwaterstroom] van de bedrijfsruimte op het adres [adres]].

Voorschriften per methode (voorschrift 1a) (gegevens die relatie met ingenomen water aannemelijk maken)

3. U dient aan de hand van de eerder overlegde gegevens in uw schriftelijke rapportage te onderbouwen waarom uw berekening voldoende nauwkeurig de werkelijke vervuilingswaarde per m³ ingenomen water weergeeft. U verstrekt daarbij in elk geval:
 - a. Uw berekening aan de hand van de eerder overlegde gegevens.
 - b. Alle aanvullende gegevens die uw berekening verder onderbouwen (bijvoorbeeld literatuur, productbladen, productiegegevens, rapporten, meet- en analysegegevens).
 - c. [ruimte voor aanvullende voorschriften]

Voorschriften per methode (voorschrift 1b) (monsterneming en analyse)

Gebruik hiervoor de voorschriften uit de modelbeschikking voor de aanvraag op grond van artikel 5 (monsterneming en analyse)

Voorschriften per methode (voorschrift 1c) (bedrijfsvergelijking)

4. U dient gegevens te verstrekken waaruit blijkt dat de vervuilingswaarde per m³ ingenomen water bij de bedrijfsruimte waarmee u vergelijkt volgens de geldende wet- en regelgeving is uitgevoerd.
5. U dient in uw schriftelijke rapportage aan de hand van controleerbare gegevens te onderbouwen dat er ten tijde van het uitvoeren van de meting, bemonstering en analyse sprake was van voor uw bedrijfsruimte soortgelijke bedrijfsomstandigheden. U gaat in elk geval in op:

[bijvoorbeeld, niet limitatief:

- a. Hoeveelheid ingenomen water.
 - b. Productsoort(en).
 - c. Gebruikte hulpstoffen.
 - d. Processen.
 - e. Schoonmaakactiviteiten.
 - f. Fte.
 - g. Aanwezigheid en doelmatige werking van (zuiveringstechnische) voorzieningen.
6. Uit uw schriftelijke rapportage moet blijken dat uw vergelijking voldoende nauwkeurig de werkelijke vervuilingswaarde per m³ ingenomen water bij uw bedrijfsruimte weergeeft.

Voorschriften per methode (voorschrift 1d) (stoffenbenadering)

7. U dient in uw schriftelijke rapportage aan de hand van controleerbare gegevens te onderbouwen wat de vervuilingswaarde per m³ ingenomen water is. U verstrekt daarbij in elk geval:
- a. Uw berekening;
 - b. De literatuur, productbladen, rapporten, productiegegevens, meet- en analysegegevens die uw berekening onderbouwen;
 - c. [ruimte voor aanvullende voorschriften]
8. Uit uw schriftelijke rapportage moet blijken dat uw berekening voldoende nauwkeurig de werkelijke vervuilingswaarde per m³ ingenomen water bij uw bedrijfsruimte weergeeft.

Algemene voorschriften

9. U dient de uitkomsten van uw onderzoek uiterlijk [datum] schriftelijk te rapporteren. Stuur uw rapportage naar [methode]. U verstrekt hierbij alle gegevens die u ter beschikking stonden.
10. De op de voet van deze beschikking bepaalde vervuilingswaarde per m³ ingenomen water wordt uitsluitend toegepast als dit voldoende de werkelijke vervuilingswaarde per m³ ingenomen water weergeeft.
11. Het niet voldoen aan een of meerdere voorschriften van deze beschikking [heeft tot gevolg dat / kan tot gevolg hebben dat] de vervuilingswaarde per m³ ingenomen water niet wordt bepaald. De huidige afvalwatercoëfficiënt blijft dan van toepassing.
12. U dient veranderingen of te verwachten veranderingen die van invloed kunnen zijn op de vervuilingswaarde per m³ ingenomen water van de betrokken bedrijfsruimte of het betrokken onderdeel van de bedrijfsruimte onverwijld te melden.
13. De uitkomsten van dit onderzoek pas ik toe met ingang van heffingsjaar [heffingsjaar].

Heeft u vragen over deze beschikking?

Neem contact op met [naam] via [contactgegevens].

Bent u het niet eens met deze beschikking?

[rechtsmiddelenverwijzing van waterschap/belastingkantoor]

Met vriendelijke groet,

De ambtenaar belast met de heffing.

[handtekening]

[naam]

Aanvraag op grond van artikel 5 Bvhw 2009 (monsterneming en analyse)

Op [datum] diende u voor de bedrijfsruimte op het adres [adres] een aanvraag in om de vervuilingswaarde per m³ ingenomen water te bepalen. Ik ken uw aanvraag toe. Hierna leest u welke voorschriften ik hieraan verbind.

Voorschriften

1. U mag de vervuilingswaarde per m³ ingenomen water bepalen aan de hand van monsterneming en analyse.
2. Dit besluit ziet uitsluitend op [de bedrijfsruimte op het adres [adres]] [het bedrijfsonderdeel [omschrijving onderdeel of aanduiding afvalwaterstroom] van de bedrijfsruimte op het adres [adres]].

Onderzoeksinspanning

3. U dient op [aantal] voor het heffingsjaar representatieve etmalen afzonderlijk een etmaalverzamelmonster samen te stellen dat bestaat uit ten minste 8 deelmonsters die op verschillende voor het etmaal representatieve tijdstippen zijn genomen.
4. Monsterneming en analyse geschieden met inachtneming van de voorschriften genoemd in de [belastingverordening of regeling noemen].

Berekeningsvoorschrift

5. Het resultaat van de analyse van de etmaalverzamelmonsters wordt uitgedrukt in grammen zuurstofverbruik per m³.
6. De som van de in voorschrift 5 bedoelde resultaten van de analyse over de onder voorschrift 3 bedoelde etmalen gedeeld door het aantal van die etmalen.
7. De uitkomst van de toepassing van het met voorschrift 6 bepaalde wordt gecorrigeerd met het deel van het ingenomen water dat niet wordt [afgevoerd / geloosd], indien dit door u aannemelijk is gemaakt.
8. *optioneel*: De uitkomst van de onder 6 en 7 bedoelde resultaten wordt gecorrigeerd voor de vervuilingswaarde van het huishoudelijk/sanitair afvalwater dat niet door monsterneming en analyse is bepaald. De vervuilingswaarde wordt bepaald door [methode die waterschap voorstaat en past bij de bedrijfsruimte].
9. De vervuilingswaarde per m³ ingenomen water wordt bepaald door de op grond van voorgaande voorschriften gevonden waarde te delen door 54,8 kilogrammen.

Sanitair afvalwater

10. *Optioneel, mits voorschrift 8 niet wordt toegepast*: De vervuilingswaarde van het sanitaire afvalwater dat niet in de afvalwatercoëfficiënt is verdisconteerd wordt separaat vastgesteld door de hoeveelheid voor dat doeleinde ingenomen water te vermenigvuldigen met de afvalwatercoëfficiënt 0,023, behorende bij klasse 8.

Administratie

11. U dient van de etmalen waarop u een etmaalverzamelmonster vaststelt een administratie te voeren van:
 - a. De hoeveelheid ingenomen water per etmaal;
 - b. [optioneel] De hoeveelheid niet afgevoerd water per etmaal;
 - c. [optioneel] De productiesoort(en) en geproduceerde hoeveelheden per etmaal;

[optioneel] Verder dient u een rapportage te overleggen waaruit het volgende blijkt;

- d. De waterbalans over de afgelopen [periode benoemen];
- e. De totale productie per productsoort over de [periode benoemen] voorafgaande aan de rapportagedatum.
- f. de data van reinigen en onderhoud van de zuiveringtechnische- en/of controlevoorzieningen over de [periode benoemen] voorafgaand aan de rapportagedatum inclusief de stukken (bijv. facturen of bonnen) waar dit uit blijkt.
- g. [ruimte voor aanvullende voorschriften]

Rapportage

- 12. U dient aan de hand van controleerbare gegevens inzichtelijk te maken dat de etmaalverzamelmonsters op voor het heffingsjaar representatieve etmalen zijn samengesteld en de deelmonsters op verschillende voor het etmaal representatieve tijdstippen zijn genomen.
- 13. U dient de uitkomsten van uw onderzoek uiterlijk [datum] schriftelijk te rapporteren. Stuur uw rapportage naar [methode]. U verstrekt hierbij alle gegevens die u ter beschikking stonden.

Tot slot

- 14. Het niet voldoen aan een of meerdere voorschriften van deze beschikking [heeft tot gevolg dat / kan tot gevolg hebben] de vervuilingswaarde per m³ ingenomen water niet wordt bepaald.
- 15. U dient verandering of te verwachten veranderingen die van invloed kunnen zijn op de vervuilingswaarde per m³ ingenomen water van de betrokken bedrijfsruimte of het betrokken onderdeel van de bedrijfsruimte onverwijld te melden.
- 16. De uitkomsten van dit onderzoek pas ik toe met ingang van heffingsjaar [heffingsjaar].

Heeft u vragen over deze beschikking?

Neem contact op met [naam] via [contactgegevens].

Bent u het niet eens met deze beschikking?

[rechtsmiddelenverwijzing van waterschap/belastingkantoor]

Met vriendelijke groet,

De ambtenaar belast met de heffing.

[handtekening]

[naam]

Aanvraag op grond van artikel 5 Bvhw 2009 (meting, bemonstering en analyse)

Op [datum] diende u voor de bedrijfsruimte op het adres [adres] een aanvraag in om de vervuilingswaarde per m³ ingenomen water te bepalen. Ik ken uw aanvraag toe. Hierna leest u welke voorschriften ik hieraan verbind.

Voorschriften

1. U mag de vervuilingswaarde per m³ ingenomen water bepalen aan de hand van meting, bemonstering en analyse.
2. Dit besluit ziet uitsluitend op [de bedrijfsruimte op het adres [adres]] [het bedrijfsonderdeel [omschrijving onderdeel of aanduiding afvalwaterstroom] van de bedrijfsruimte op het adres [adres]].

Onderzoeksinspanning

3. U dient gedurende [aantal] voor het heffingsjaar representatieve weken meting, bemonstering en analyse uit te voeren.
4. Meting, bemonstering en analyse geschieden met inachtneming van de voorschriften genoemd in de actuele Verordening zuiveringsheffing / verontreinigingsheffing van het waterschap.

Berekeningsvoorschrift

5. Het zuurstofverbruik in de in onderdeel 3 bedoelde etmalen [geloosde of afgevoerde] stoffen wordt gedeeld door de hoeveelheid in die etmalen ingenomen water.
6. *optioneel*: Het zuurstofverbruik wordt gecorrigeerd voor de vervuilingswaarde van het huishoudelijk/sanitair afvalwater dat niet door meting, bemonstering en analyse is bepaald. De vervuilingswaarde wordt bepaald door [methode die waterschap voorstaat en past bij de bedrijfsruimte].
7. De vervuilingswaarde per m³ ingenomen water wordt bepaald door de op grond van voorschrift 5 [optioneel: en 6] gevonden waarde te delen door 54,8 kilogrammen.

Sanitair afvalwater

8. *Optioneel, mits voorschrift 6 niet wordt toegepast*: De vervuilingswaarde van het sanitaire afvalwater dat niet in de afvalwatercoëfficiënt is verdisconteerd wordt separaat vastgesteld door de hoeveelheid voor dat doeleinde ingenomen water te vermenigvuldigen met de afvalwatercoëfficiënt 0,023, behorende bij klasse 8.

Administratie

9. U dient van de etmalen waarop u een etmaalverzamelmonster vaststelt een administratie te voeren van:
 - a. De hoeveelheid ingenomen water per etmaal;
 - b. De hoeveelheid [afgevoerd / geloosd] water;
 - c. De hoeveelheid niet afgevoerd water per etmaal
 - d. [optioneel] De productiesoort(en) en geproduceerde hoeveelheden per etmaal;

[optioneel] Verder dient u een rapportage te overleggen waaruit het volgende blijkt;

- e. De waterbalans over de afgelopen [periode benoemen];
- f. De totale productiehoeveelheid per productsoort over de [periode benoemen] voorafgaande aan de rapportagedatum.
- g. de data van reinigen en onderhoud van de zuiveringstechnische- en/of controlevoorzieningen over de [periode benoemen] voorafgaand aan de rapportagedatum inclusief de stukken (bijv. facturen of bonnen) waar dit uit blijkt.

h. [ruimte voor aanvullende voorschriften]

Rapportage

10. U dient aan de hand van controleerbare gegevens inzichtelijk te maken dat meting, bemonstering en analyse in voor het heffingsjaar representatieve weken plaatsvond.
11. U dient de uitkomsten van uw onderzoek uiterlijk [datum] schriftelijk te rapporteren. Stuur uw rapportage naar [methode]. U verstrekt hierbij alle gegevens die u ter beschikking stonden.

Tot slot

12. Het niet voldoen aan een of meerdere voorschriften van deze beschikking [heeft tot gevolg dat / kan tot gevolg hebben] de vervuilingswaarde per m³ ingenomen water niet wordt bepaald.
13. U dient verandering of te verwachten veranderingen die van invloed kunnen zijn op de vervuilingswaarde per m³ ingenomen water van de betrokken bedrijfsruimte of het betrokken onderdeel van de bedrijfsruimte onverwijld te melden.
14. De uitkomsten van dit onderzoek pas ik toe met ingang van heffingsjaar [heffingsjaar].

Heeft u vragen over deze beschikking?

Neem contact op met [naam] via [contactgegevens].

Bent u het niet eens met deze beschikking?

[rechtsmiddelenverwijzing van waterschap/belastingkantoor]

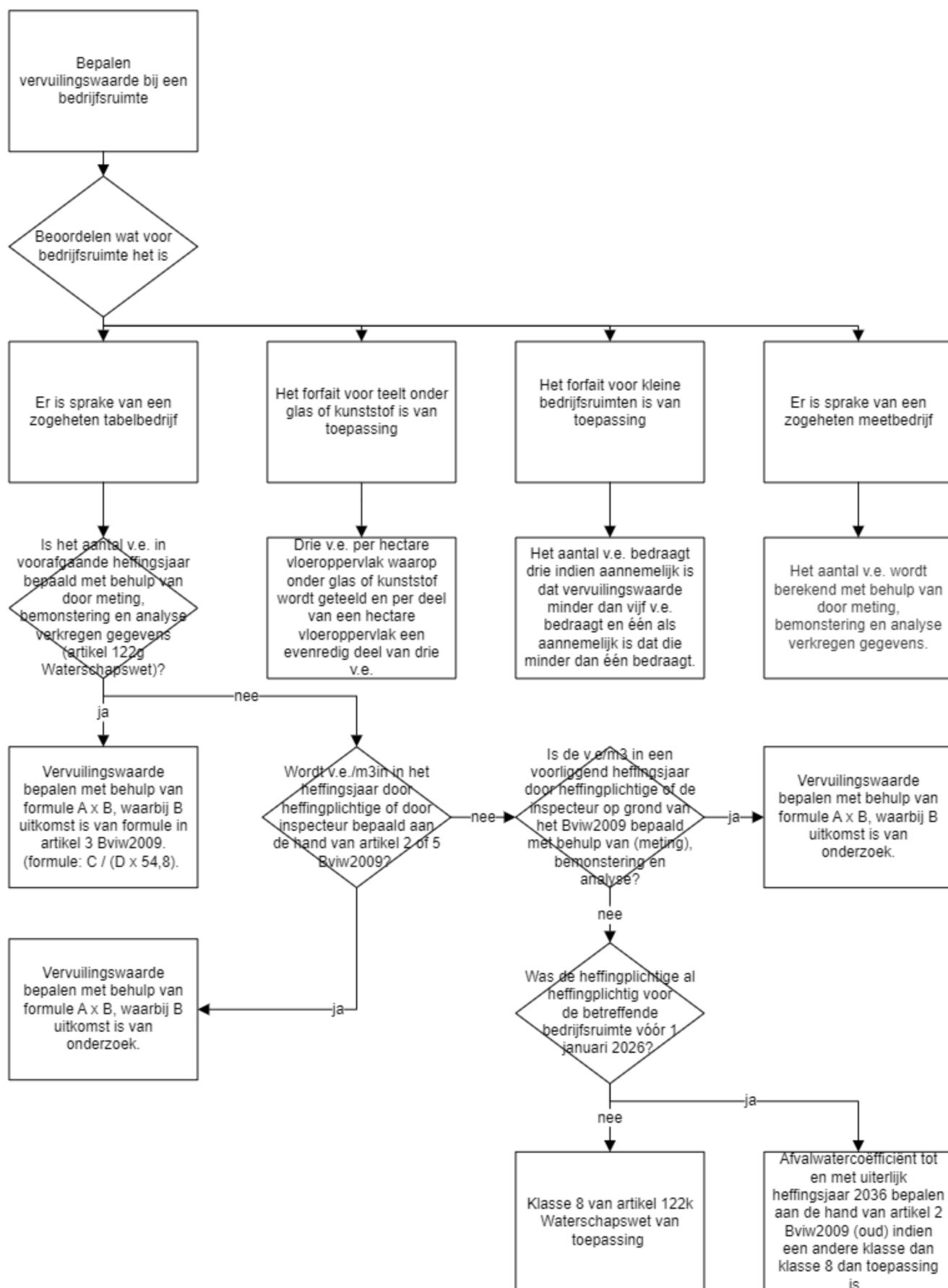
Met vriendelijke groet,

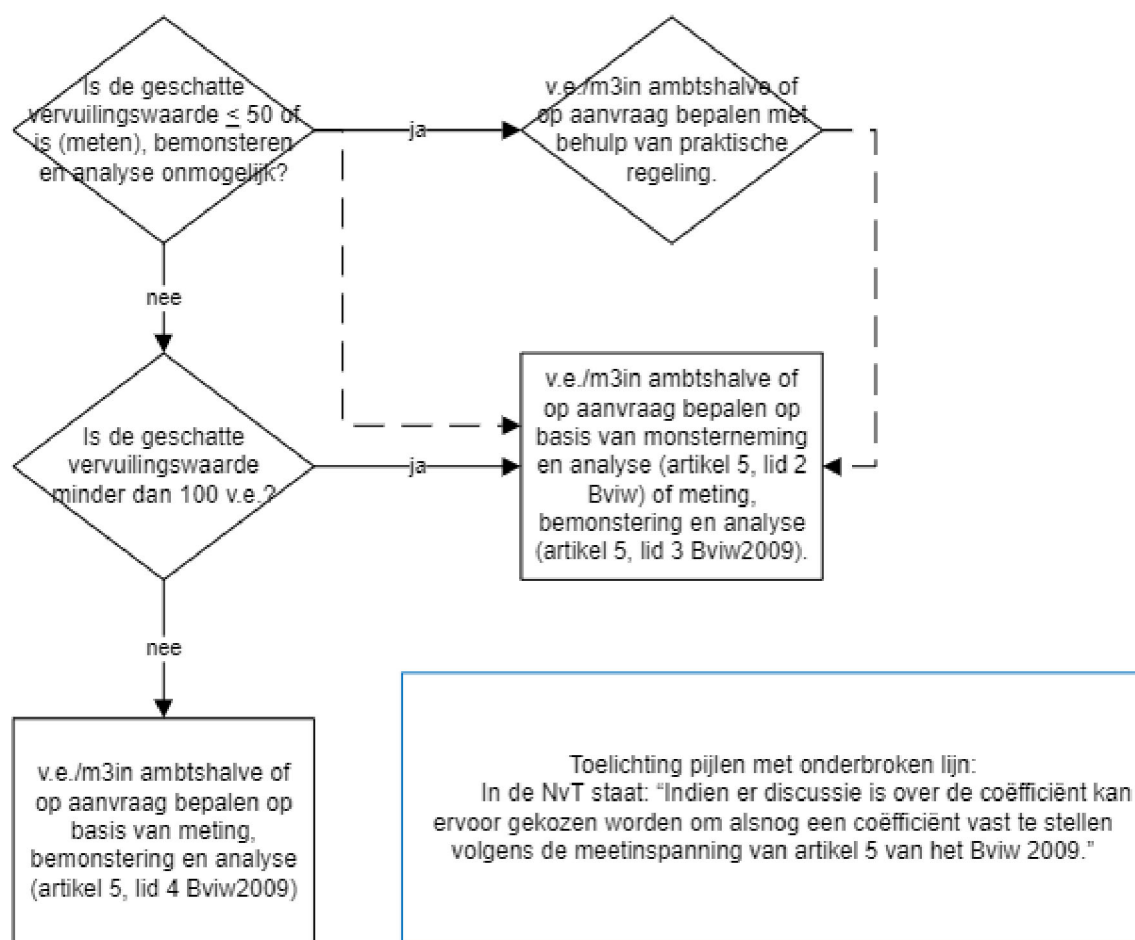
De ambtenaar belast met de heffing.

[handtekening]

[naam]

Bijlage 4: Stroomschema's

Algemeen besturen van de waterschappen

cc ambtelijk contactpersonen het Waterschapshuis

Behandeld door
Hoofd financiën en organisatie

Aantal pagina's
1

Datum
10 april 2025

Uw kenmerk

Onderwerp
Reactienota zienswijze Ontwerpbegroting 2026 hWh

Ons kenmerk
Z1826/H013949

Geachte leden van het algemeen bestuur,

In de afgelopen periode heeft het Dagelijks bestuur het Waterschapshuis (DB hWh) de zienswijze van uw waterschap t.a.v. het ontwerp van de hWh begroting 2026 ontvangen. Het DB hWh heeft de zienswijze besproken en van een reactie voorzien. Deze zijn verwerkt in de reactienota op de zienswijzen, die is aangeboden aan het Algemeen bestuur hWh t.b.v. de vergadering van 24 april 2025.

De reactienota ontvangt u hierbij ter kennisgeving.

Hoogachtend,
namens het Dagelijks bestuur van het Waterschapshuis

Valid Signed by Gerard Smits
on 14-04-2025

drs. G.J.A. Smits,
secretaris-directeur

De kracht van samen

Opsteller
Hoofd financiën en organisatie

Aantal pagina's
20

Behandelend gremium
Algemeen bestuur

Datum Voorgelegd
24 april 2025

Agendapunt, Onderwerp
4.3a, Reactienota ingediende zienswijze begroting 2026

Agendering
Ter informatie

Portefeuillehouder DB-lid
De heer J. Verdoold

Kenmerk
V0790/H013940

In het Algemeen bestuur van Het Waterschapshuis wordt voorgesteld de begroting 2026 ongewijzigd vast te stellen. Voorafgaand aan de vergadering is een zienswijze procedure gestart waar aan de waterschappen een termijn van 12 weken is gegeven (tot uiterlijk 14 maart 2025) om een zienswijze in te dienen. hWh voldoet daarmee aan de gestelde vereisten in de Wet gemeenschappelijke regelingen. In deze reactienota worden de zienswijzen van de waterschappen weergegeven en op basis daarvan besluitvorming over de begrotingen aan het algemeen bestuur voorgelegd.

1 Overzicht ingediende zienswijzen

Onderstaand worden de ontvangen zienswijzen weergegeven zoals deze zijn ontvangen.

Nr.	Waterschap	Ontvangen op
1.	Aa en Maas	25 februari 2025
2.	Amstel, Gooi en Vecht	20 maart 2025
3.	Brabantse Delta	10 maart 2025
4.	De Dommel	12 maart 2025
5.	De Stichtse Rijnlanden	
6.	Delfland	24 februari 2025
7.	Drents Overijsselse Delta	4 maart 2025
8.	Fryslân	25 februari 2025
9.	Hollands Noorderkwartier	10 maart 2025
10.	Hollandse Delta	27 maart 2025
11.	Hunze en Aa's	24 februari 2025
12.	Limburg	18 februari 2025 (onder voorbehoud AB 7 mei 2025)
13.	Noorderzijlvest	25 februari 2025
14.	Rijn en IJssel	12 maart 2025
15.	Rijnland	6 maart 2025
16.	Rivierenland	2 april 2025
17.	Scheldestromen	10 maart 2025

Vergaderstuk Algemeen bestuur

Nr.	Waterschap	Ontvangen op
18.	Schieland en de Krimpenerwaard	5 maart 2025
19.	Vallei en Veluwe	4 maart 2025
20.	Vechtstromen	10 maart 2025
21.	Zuiderzeeland	4 maart 2025

2 Samenvatting zienswijzen

De meerderheid van de waterschappen die een zienswijze hebben ingediend stemmen op hoofdlijnen in met de voorliggende ontwerpbegroting 2026.

- Enkele waterschappen vragen aandacht voor de monitoring van de realisatiekracht met betrekking tot de voortgang van de projecten en programma's.
Reactie hWh: In de geactualiseerde begroting 2025 hebben we extra kritisch gekeken naar de realisatiekracht van hWh. Bij het opmaken van de geactualiseerde begroting 2026 in het najaar van 2025 zullen we wederom kritisch kijken naar onze realisatiekracht en onze begroting daarop zullen aanpassen. Uiteraard zullen wij u in onze bestuursrapportages op de hoogte houden van (personele) ontwikkelingen in onze projecten en programma's.
- Enkele waterschappen vragen aandacht voor de herinrichting van de governancestructuur van de waterschappen als opdrachtgever van hWh, en benadrukken het belang te kunnen prioriteren in de taken die hWh voor de waterschappen uitvoert.
Reactie hWh: De opdrachtgeverstafel is verantwoordelijk voor het verstrekken van opdrachten aan hWh en het uitwerken van de governancestructuur die hier mee te maken heeft. De uitgangspunten in ons dienstverleningshandvest blijven hierbij leidend. De stuurgroep transitie, waarin onder andere leden van de Informatiemanagers opdrachtgeverstafel (IOT) zitting hebben, is bezig met de uitwerking van portfoliomanagement. Portfoliomanagement zou een belangrijke bijdrage moeten leveren aan het prioriteren van de taken die belegd zijn bij hWh.
- Enkele waterschappen vragen verduidelijking over de invulling van het ontwikkelthema waterschappen.
Reactie hWh: Het ontwikkelthema waterschappen ondersteunt de waterschappen in de ontwikkeling naar het getransformeerde waterschap. De invulling van de activiteiten zijn vastgelegd in een jaarplan en worden gestuurd door het (nu nog) uitvoerend overleg. Op basis van de Strategienota wordt dit programma in 2025 verder uitgedacht en ingericht.

Naar aanleiding van een aantal technische vragen is een ontbrekende tabel in bijlage 3 (bijdragen per waterschap) toegevoegd. De waterschappen zijn hierover al eerder per mail geïnformeerd. De zienswijzeprocedure geeft geen aanleiding de begroting 2026 aan te passen.

Vergaderstuk Algemeen bestuur

3 Individuele toelichting per waterschap

Nr.	Waterschap	Ontvangen reactie	Antwoord
1.	Aa en Maas	Wij kunnen ons vinden in de lijn van de begroting 2026. De waterschappen staan de komende jaren voor grote opgaven in het waterbeheer. Zoals u ook in uw begroting beschrijft is digitale transformatie onmisbaar om deze opgaven te realiseren. Vanuit zowel doelmatigheids- als efficiencyoogpunt is het noodzakelijk om hierin samen te werken. Het Waterschapshuis faciliteert dit. Wij hechten dan ook grote waarde aan de samenwerking met het Waterschapshuis. Wel zijn wij de afgelopen periode geconfronteerd met zeer grote stijgingen in de kosten en staan wij voor grote investeringen in de waterveiligheid (dijkversterkingen), onze zuiveringsinstallaties en het behalen van de doelen voor de Europese Kaderrichtlijn Water. Met een verveelvoudiging van ons investeringsvolume en een markt waar kosten harder stijgen dan de inflatie hebben wij de komende jaren een grote financiële uitdaging. Wij vragen daarom al onze verbonden partijen met ons mee te blijven denken in mogelijke kostenbesparingen en het beperken van (door te berekenen) kosten. We waarderen het dat u bij de geactualiseerde begroting 2025 kritisch heeft gekeken naar de realisatiekracht van het Waterschapshuis ten opzichte van uw begroting en vertrouwen erop dat u deze kritisch blijft volgen.	Wij danken u voor het vertrouwen in de samenwerking.
2.	AGV/Waternet	Het waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) is een groot voorstander van samenwerking in de watersector en met andere overheden op het gebied van digitalisering en digitale veiligheid. Het is goed dat Het Waterschapshuis hier een grote en belangrijke rol in speelt. Wij waarderen de producten, diensten en sectorale contracten van hWh. De Vaarkkaart, digitaal op koers, die door de Unie van Waterschappen is vastgesteld en de Strategienota Digitalisering Waterschappen, door in 2024 door de waterschappen via de Opdrachtgeverstafel wordt vastgesteld, zijn belangrijke bouwstenen om als waterschappen tot meer gerichte samenwerking te	De stuurgroep transitie, waarin onder andere leden van de IOT zitting hebben, is bezig met de uitwerking van portfoliomanagement. Portfoliomanagement zou een belangrijke bijdrage moeten leveren aan het prioriteren van de taken die belegd zijn bij hWh. Zodra de focus en prioritering bekend is, kan dit verwerkt worden de begroting.

Vergaderstuk Algemeen bestuur

Nr.	Waterschap	Ontvangen reactie	Antwoord
		komen op het gebied van de digitale transformatie. Er is in de ontwerpbegroting al een aantal nieuwe initiatieven ("boekje 4") opgesomd. Wij missen in de ontwerpbegroting 2026 – net als voor 2025 - nog een duidelijk focus en daarnaast prioritering van nieuwe initiatieven en het moment van realisatie. Deze focus en prioritering zal naar verwachting in 2025 duidelijk worden als de waterschappen gezamenlijk invulling geven aan de bestuurlijke ambities uit de Vaarkkaart naar een vijftal samenwerkingsthema's die een zodanig sectorbelang hebben dat alle waterschappen nauw kunnen gaan samenwerken bij de invulling van die thema's, in hun gezamenlijke reis op weg naar het waterschap van de toekomst. Mogelijk kan dit verwerkt worden in de geactualiseerde begroting Het Waterschapshuis 2026, zodat ook meerjarig de initiatieven inzichtelijk worden die via Het Waterschapshuis lopen en de waterschappen samen met het Waterschapshuis realistisch kunnen plannen en begroten. Wij achten het van belang dat initiatieven op het gebied van digitalisering zo veel mogelijk in opdracht worden gegeven aan Het Waterschapshuis. Op deze manier bundelen de waterschappen hun krachten en is er een duidelijk platform waar initiatieven – ook op het gebied van innovatie - samen komen en over wordt besloten (collectief of facultatief). Financiële analyse en Instandhouding De kosten voor instandhouding worden begroot in twee programma's. Dit deel van de begroting valt onder de verantwoordelijkheid van het Algemeen bestuur: • <i>Programma 1 Overhead (Bestuur en organisatie): hierin worden de kosten voor de hWh organisatie begroot, zoals kosten voor bestuur, directie, capaciteitsmanagement, inkoop, facilitaire diensten en de organisatieondersteuning.</i> • <i>Programma 2 Kennis & verbinden: Dit programma Kennis en verbinden richt zich op: het bieden van</i>	

Vergaderstuk Algemeen bestuur

Nr.	Waterschap	Ontvangen reactie	Antwoord
		<i>specialistische kennis en omgevingsmanagement en kwaliteitsborging</i> Idealiter beweegt de vaste kern van Het Waterschapshuis beperkt mee met de beweging (groei of krimp) in de uitvoerende begrotingsprogramma's. Wij achten het van belang dat een groei van de uitvoerende begrotingsprogramma's niet leidt tot een hogere begroting van de instandhouding (programma's 1 en 2) van Het Waterschapshuis en dat hWh blijft streven naar een percentage van het programma Overhead (Bestuur en organisatie) van circa 14% ten opzichte van de totale begroting. Het is goed om te vernemen dat het Dagelijks bestuur en de directie van hWh expliciet in de begroting aangeven dat ze bijsturen in de kosten van de instandhouding, zodat deze in balans blijven ten opzichte van de realisatie van de projecten en programma's, ook wanneer de realisatie van de projecten lager blijkt te zijn dan verwacht. Gezien de beperkte risico's die Het Waterschapshuis loopt, gezien de opgesomde risico's in de begroting, achten wij de beperkte structurele weerstandcapaciteit voor het Programma Bestuur en organisatie (instandhouding) voldoende op basis van de post 'onvoorzien'.	
3.	Brabantse Delta	Op 16 december 2024 ontvingen wij uw ontwerpbegroting 2026 en het verzoek om onze zienswijze hierop kenbaar te maken. Wij hebben de ontwerpbegroting op 19 februari 2025 in de vergadering van het algemeen bestuur aan de orde gehad. Met deze brief brengen wij u op de hoogte van onze zienswijze op uw begroting. De voorliggende begroting ligt in lijn met eerdere begrotingen en eerder gecommuniceerde plannen. Wij kunnen daarom instemmen met de ontwerpbegroting 2026 en ervaren een grote meerwaarde in de samenwerking met hWh. De toegevoegde waarde van hWh voor de komende jaren is onverminderd belangrijk. We zijn ervan overtuigd dat met de uitwerking van strategienota hWh beter kan inspelen op de	Wij danken u voor het vertrouwen in de samenwerking. Uiteraard zullen wij u in onze bestuursrapportages op de hoogte houden van (personele) ontwikkelingen in onze projecten en programma's.

Vergaderstuk Algemeen bestuur

Nr.	Waterschap	Ontvangen reactie	Antwoord
		veranderingen en verder kan doorgroeien in haar professionaliteit. De realisatiekracht ten opzichte van de begroting blijft onverminderd een belangrijk aandachtspunt. Dit wordt ook door u onderkend en kan mogelijk leiden tot een bijstelling in de actualisatieslag van de begroting 2026 later dit jaar. Het gebrek aan capaciteit/kennis wordt in de risicoparaagraaf nog steeds gezien als permanent groot risico. We vragen uw blijvende aandacht voor dit risico en willen ook graag op de hoogte gehouden worden in geval dit risico tot consequenties leidt in voortgang van afspraken in bijvoorbeeld de programmering van projecten of programma's.	
4.	De Dommel	Wij hebben kennisgenomen van de geactualiseerde begroting 2025 en de ontwerpbegroting 2026. Namens ons algemeen bestuur treft u onze zienswijze aan op de bovengenoemde begrotingen met het verzoek deze zienswijze mee te nemen in de door u aangekondigde reactienota. 1. Wij zijn akkoord om de geactualiseerde begroting naar beneden toe bij te stellen in verband met realisatiegraad, mits er nog wel nieuwe initiatieven mogelijk zijn, maximaal bedrag conform boekje 4. 2. Waterschap De Dommel doet mee het collectieve programma "ontwikkeling & digitale transformatie" vanaf 2025, zonder instapkosten gezien het een collectief programma is. 3. Wij vragen aandacht voor de monitoring van de realiseerbaarheid gedurende het jaar en het geven van een realistisch beeld in de beraps hiervoor. In het verlengde hiervan vragen wij aandacht voor de voorzienbaarheid van de kosten en de bijdrage per waterschap en het structureel inzichtelijk maken hiervan op elk moment, aangezien dit soort zaken van belang zijn voor het afsluiten van DVO's. 4. Wij zijn akkoord met de kosten voor instandhouding van de ontwerpbegroting 2026 en met de geactualiseerde begroting 2025.	Wij danken u voor uw instemming. Uiteraard zullen wij u in onze bestuursrapportages op de hoogte houden van ontwikkelingen in onze projecten en programma's en de daarbij gerealiseerde en te verwachten kosten, waarbij ook een detaillering per waterschap is opgenomen.
5.	De Stichtse		

Vergaderstuk Algemeen bestuur

Nr.	Waterschap	Ontvangen reactie	Antwoord
	Rijnlanden		
6.	Delfland	De Verenigde Vergadering is bevoegd haar zienswijze in te dienen met betrekking tot het onderdeel Instandhouding van de ontwerpbegroting. Dit betreft het Programma 1: Bestuur en organisatie en Programma 2: Kennis en verbinden. Delfland spreekt net als vorig jaar haar vertrouwen in de gekozen aanpak uit en ondersteunt de hoofdlijnen van de ontwerpbegroting 2026 omdat wij van mening zijn dat de sector baat heeft bij een efficiënt en effectief hWh. De ontwerpbegroting 2026 bevat geen verrassingen voor Delfland en is in overeenstemming met de verwachtingen en de door Delfland ondersteunde, ingezette lijn. Delfland is derhalve akkoord met onderliggende begroting. Delfland wenst de hWh organisatie succes met de uitvoering van de diverse programma's in nauwe samenwerking met de waterschappen.	Wij danken u voor het vertrouwen.
7.	Drents Overijsselse Delta	In de vergadering van het algemeen bestuur van 4 maart 2025 hebben wij de geactualiseerde begroting 2025 en de primaire begroting 2026 van Het Waterschapshuis (hWh) besproken. Allereerst willen wij opmerken dat ons algemeen bestuur de waardering uitspreekt voor de begroting 2026 en bijbehorende toelichting en de activiteiten die door Het Waterschapshuis worden uitgevoerd. Wij stemmen in met de begroting 2026 en dienen geen zienswijze in.	Wij danken u voor uw waardering.
8.	Fryslân	Meer dan ooit ervaren waterschappen de noodzaak om samen te werken. De vaarkaat en de strategienota digitale transformatie worden omgezet in een praktische invulling. Hierbij werken de Waterschappen, de Unie van Waterschappen en het Waterschapshuis nauw samen. Wetterskip Fryslân steunt initiatieven met een duidelijke meerwaarde en heldere klantvraag. We zijn blij met de stappen die het Waterschapshuis heeft gezet afgelopen jaar in het ondersteunen van ons Wetterskip in de digitale transformatie.	In de geactualiseerde begroting 2025 hebben we extra kritisch gekeken naar de realisatiekracht van hWh. Bij het opmaken van de geactualiseerde begroting 2026 in het najaar van 2025 zullen we wederom kritisch kijken naar onze realisatiekracht en onze begroting daarop aanpassen.

Vergaderstuk Algemeen bestuur

Nr.	Waterschap	Ontvangen reactie	Antwoord
		We zien echter dat de transitie die het Waterschapshuis ingegaan is tijd kost en een aantal jaren nodig zal hebben. We dragen als Wetterskip Fryslân ook hieraan bij om met de andere waterschappen ons aandeel te leveren in deze verandering. De afgelopen jaren laat de jaarrekening van het Waterschapshuis steeds een fors positief resultaat zien. Ook over 2024 wordt wederom een fors positief resultaat verwacht, zoals u zelf aangeeft bij de tweede bestuursrapportage. Wij willen nogmaals, net als voorgaand jaar, benadrukken dat de volledigheid en voorspelbaarheid van de begroting moet toenemen. Dit betekent dat vooraf zo volledig en realistisch mogelijk geraamd wordt en dat de begroting in de praktijk ook volledig gerealiseerd kan worden. We vragen blijvende aandacht voor de haalbaarheid en realisatie van de begroting 2026.	
9.	Hollands Noorderkwartier	Naar aanleiding van uw brief van 13 december sturen wij u de zienswijze over de ontwerpbegroting van 2026 van de gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis. De transitie van hWh is gedurende een zorgvuldig proces met ruimte voor inspraak vormgegeven waardoor HHNK vertrouwen heeft in de toekomstige ontwikkelingen. We stemmen in met de begroting van 2026, maar maken ons zorgen om de trend in de kostenstijging van de afgelopen jaren. In gesprek met OGT en AB hWh willen wij de kostenstijging in opvolgende jaren begrenzen tot een gematigde groei. HWh is zoals eerder genoemd in transitie met het herinrichten van de organisatie en governancestructuur. Niet alle waterschappen zijn in alle overleggen vertegenwoordigd. Wij zien hier vooral risico's in de betrokkenheid van waterschappers bij de opgave-overleggen en thema-overleggen. Wij vragen u om deze betrokkenheid goed te borgen in de implementatie van de governance.	Wij begrijpen uw zorg omtrent de kostenstijging van de afgelopen jaren. Die toename heeft hoofdzakelijk te maken met het groeiend aantal opdrachten dat hWh uitvoert voor de waterschappen. De opdrachtgeverstafel is verantwoordelijk voor het verstrekken van opdrachten aan hWh en het uitwerken van de governancestructuur die hier mee te maken heeft.
10.	Hollandse Delta	De verenigde vergadering heeft ingestemd dat er geen zienswijze wordt ingediend op de ontwerpbegroting 2026 van het Waterschapshuis en heeft kennis genomen van de geactualiseerde begroting 2025 hWh.	Wij danken u voor uw instemming.
11.	Hunze en Aa's	De begroting 2026 is bestuurlijk behandeld in de	De stuurgroep transitie, waarin onder

Vergaderstuk Algemeen bestuur

Nr.	Waterschap	Ontvangen reactie	Antwoord
		vergadering van ons algemeen bestuur van 19 maart 2025. <u>Inleiding</u> De afgelopen jaren zien we goede ontwikkelingen door het opstellen van de Vaarkaat bij de Unie van Waterschappen en de strategienota digitale transformatie waterschappen. Dit geeft een goed beeld van de ontwikkelingen die op de waterschappen afkomen en waar we prioriteiten leggen voor de onderwerpen waarin we willen samenwerken. Ook de nieuwe begrotingsstructuur is duidelijker leesbaar. Het voorstel ten opzichte van de nieuwe governancestructuur zou meer inzicht en grip kunnen geven op de planning en daarmee ook op de begroting. <u>Algemeen</u> Hieronder volgt onze reactie t.a.v. de begroting 2026. Met de nieuwe governancestructuur die is voorgesteld zou er een realistischer planning opgesteld kunnen worden met een realistische begroting. We zien er naar uit om dit samen met de collega waterschappen en het Waterschapshuis vorm te geven. Prioriteit ligt wat ons betreft bij de uitvoering van collectieve projecten. Als er capaciteit over is, kan deze benut worden voor facultatieve projecten, waarbij het aantal deelnemers de prioritering bepaalt. Op deze wijze wordt de inzet van beschikbare capaciteit voor nieuwe ontwikkelingen bepaald door het collectief en niet door enkele vooruitstrevende waterschappen, die in hun ontwikkeling wellicht verder zijn dan veel andere waterschappen. Voor de uitvoering van facultatieve projecten zou naar onze mening een ondergrens bepaald moeten worden. In het geval minder dan de helft van de waterschappen meedoet, dan zou wat ons betreft het project niet door HWH moeten worden uitgevoerd, maar moet de beschikbare capaciteit ingezet worden voor de versterking/versnelling van projecten met een sterker collectief karakter.	andere leden van de IOT zitting hebben, is bezig met de uitwerking van portfoliomanagement. Portfoliomanagement zou een belangrijke bijdrage moeten leveren aan het prioriteren van de taken die belegd zijn bij hWh. Binnen de begroting is financiële ruimte opgenomen voor nieuwe businesscases (ontwikkelbudgetten) en nieuwe collectieve initiatieven (initiatiefbudget). Deze budgetten zijn enkele jaren opgenomen in de begroting in opdracht van de waterschappen (op basis van een dienstverleningsovereenkomst), om enige flexibiliteit en stabiliteit in de begroting van hWh te creëren. Het saldo van het initiatiefbudget bedraagt € 1.000.000 (en niet de door u genoemde € 1.153.480). Over de besteding van deze gelden wordt besloten door de (nu nog) uitvoerend overleggen (ontwikkelbudgetten) en de opdrachtgeverstafel (initiatiefbudget). Het ontwikkelthema waterschappen ondersteunt de waterschappen in de ontwikkeling naar het getransformeerde waterschap. De invulling van de activiteiten zijn vastgelegd in een jaarplan en worden gestuurd door het (nu nog) uitvoerend overleg. Op basis van de strategienota wordt dit programma in 2025 verder uitgedacht en ingericht.

Vergaderstuk Algemeen bestuur

Nr.	Waterschap	Ontvangen reactie	Antwoord
		Dit kan worden gerealiseerd door een goed geformuleerde businesscase voor nieuwe projecten, waarbij nut, noodzaak en tempo voor alle waterschappen helder zijn en het minimumaantal deelnemers wordt gehaald. <u>Inhoudelijk begroting 2026</u> In de begroting staan meerdere posten t.a.v. ontwikkelingen. Dit zijn deze posten: - Programma 4 Collectieve thema's: - o Ontwikkelbudget van € 153.480,-; - o Initiatiefbudget OGT € 1.153.480,-; - Programma 5 Ontwikkelthema waterschappen: Ontwikkelthema waterschappen € 1.500.000,-; - Programma 6 Waterveiligheid: Ontwikkelbudget € 159.368,-; - Programma 7 Opgave watersysteem: Ontwikkelbudget € 175.338,-; - Programma 8 Opgave waterketen: Ontwikkelbudget € 170.416,-; - Programma 9 Overheidsdienstverlening en bedrijfsvoering: Ontwikkelbudget € 193.251,-. Dit is een totaal van € 3.351.853,-. Dit is ons inziens in zijn totaliteit een substantieel hoog bedrag. Onduidelijk is wat de correcte invulling hiervan is. Mede gezien de beperkte capaciteit bij het Waterschapshuis en bij de waterschappen. We zien uit naar de nadere invulling hiervan. Conclusie We zien dat er stappen worden gezet naar een verdere professionalisering van de dienstverlening door het Waterschapshuis. We zien de goede ontwikkeling in de begroting terugkomen en gaan ervan uit dat de nieuwe structuur bij zal dragen aan een betere afstemming en prioritering ten aanzien van de projecten en de bijbehorende financiële middelen. Samen met de nieuwe governancestructuur zou er een realistische planning opgesteld kunnen worden, met een passende begroting voor de komende jaren. Hierbij moet rekening worden gehouden met de ambities, nut en noodzaak en	

Vergaderstuk Algemeen bestuur

Nr.	Waterschap	Ontvangen reactie	Antwoord
		ontwikkelingsfase van de waterschappen als collectief. En niet op basis van de wensen van enkele/minderheid van waterschappen. Dit kan dan in het bedrijfsplan worden opgenomen. Een punt van aandacht is het totale budget t.a.v. ontwikkelingen die in de diverse programma's is aangegeven. Op basis van bovenstaande stemt Hunze en Aa's in met de begroting 2026.	
12.	Limburg	Op 17 december 2024 is de ontwerpbegroting 2026 aangeboden aan de waterschappen ten behoeve van de zienswijzeprocedure. De zienswijzeprocedure verloopt normaliter via het algemeen bestuur van het waterschap. Procedureel gezien is het echter niet mogelijk om deze aangelegenheid vóór de sluitingsdatum van de zienswijzeprocedure in ons algemeen bestuur aan de orde te stellen. Daarom maken wij bij onze hieronder verwoorde zienswijze het voorbehoud van instemming door ons algemeen bestuur. Behandeling in het algemeen bestuur is voorzien in de AB-vergadering van 19 maart 2024. Wij hebben de voorliggende ontwerpbegroting 2026 doorgenomen en geconcludeerd dat de wijzigingen in de bedragen logisch te verklaren zijn, onder andere op basis van het koersplan, en geen aanleiding geven tot het stellen van vragen. Wij stemmen, onder het eerder in deze brief geschetste voorbehoud, dan ook in met de ontwerpbegroting 2026.	Wij danken u voor uw instemming.
13.	Noorderzijlvest	Waterschap Noorderzijlvest is het eens met de voorstellen. De voorgestelde begroting is een goede uitwerking van de koers die met Het Waterschapshuis is ingezet. We kunnen instemmen met de projecten en programma's die u in 2026 toe wilt voegen aan de begroting. De ontwikkelingen en te behalen resultaten in de begroting HWH sluiten aan bij de doelen en prioriteiten uit de plannen van waterschap Noorderzijlvest.	Wij danken u voor het vertrouwen.
14.	Rijn en IJssel	Het algemeen bestuur van waterschap Rijn en IJssel heeft in de vergadering van 11 maart de	Wij danken u voor uw instemming.

Vergaderstuk Algemeen bestuur

Nr.	Waterschap	Ontvangen reactie	Antwoord
		ontwerpbegroting 2026 behandeld. Daarbij is het volgende besloten: Het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis te berichten dat we instemmen met de ontwerpbegroting 2026.	
15.	Rijnland	Rijnland onderschrijft de doelen en de ambities van het Waterschapshuis (hWh). Het is een goede ontwikkeling dat het Waterschapshuis en de waterschappen steeds meer sectorbreed innovaties binnen het primaire proces en de bedrijfsvoering aanpakken en samen aan het datagedreven waterschap van de toekomst bouwen. Dat neemt niet weg dat Rijnland aanleiding ziet om bij de begroting 2026 op een aantal punten een kanttekening te maken of om verduidelijking te vragen. <i>Realisatie van de groei</i> De jaarlijks verwachte groei van 12% in programma's en projecten is fors en ambitieus. We hebben twijfels of deze groei haalbaar is, gezien krapte op de arbeidsmarkt, meer druk op de financiën van de waterschappen en de ervaringen van de afgelopen jaren. Graag zouden wij in reactie op deze zienswijze een uitleg ontvangen hoe u deze ambities komende jaren denkt te gaan realiseren. <i>Samenwerking, externe financiering en subsidieverwerving</i> Het inzetten op innovatief en duurzaam werken en hiervoor meer externe financiering binnenhalen (subsidies) is een goede ontwikkeling. Is deze externe financiering voldoende onderzocht voor alle projecten die hWh op dit moment al uitvoert? Een project als WISE wat volledig aansluit bij de doelen van de waterschappen en volledig gefinancierd is, is een goed voorbeeld van een win-win-situatie. Momenteel werkt de Rijksoverheid samen met onder andere de Unie van Waterschappen aan de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS). Is hWh hierbij betrokken	<i>Realisatie van de groei</i> hWh heeft de afgelopen jaren bewezen een groei in uren aan te kunnen tussen de 10-15%. Nog steeds zien we dat het lukt om vacatures in te vullen. In de geactualiseerde begroting 2025 hebben we extra kritisch gekeken naar de realisatiekracht van hWh. Bij het opmaken van de geactualiseerde begroting 2026 in het najaar van 2025 zullen we wederom kritisch kijken naar onze realisatiekracht en onze begroting daarop aanpassen. <i>Subsidieverwerving</i> Het subsidieverwervingsproces professionaliseren en zoeken van samenwerking met andere overheden, onderzoeksinstituten, onderwijs en bedrijfsleven is een onderdeel van ons jaarplan 2025 (AB-vergadering 13 november 2024). Recent hebben wij een subsidieadviseur betrokken om hier concreet op in te kunnen zetten. <i>NDS UvW</i> De Unie van Waterschappen is op dit onderwerp in de lead en maakt hierbij gebruik van specialisten hWh. De onderwerpen AI en cloud zijn bij hWh zeker onder de aandacht en bevinden zich in de fase van kennis en verbinden. De komende periode

Vergaderstuk Algemeen bestuur

Nr.	Waterschap	Ontvangen reactie	Antwoord
		en in hoeverre zou het effect kunnen hebben op de begroting van hWh? Uit berichtgeving over NDS blijkt dat er speciale aandacht zal zijn voor digitale toepassing van AI en cloud. In de huidige begroting van hWh is er voor deze specifieke onderwerpen weinig aandacht. Bestaan er al AI- en cloud-strategieën binnen hWh? Door aan te sluiten op de NDS lijken de kansen op externe financieringen groter en zou hWh meerdere win-win situaties kunnen creëren. Daarnaast kan hWh AI verder toepassen in de projecten en bedrijfsvoering. <i>Financiën en capaciteit</i> De geactualiseerde begroting van 2025 is naar beneden bijgesteld door een korting van 25% te berekenen op alle openstaande vacatures. Omdat op 1 januari niet alle vacatures vervuld zullen zijn, is dat begrijpelijk. Rijnland is het eens met hWh dat de begroting realistischer moet worden en daarom is dit een goede handelwijze. Het nadeel hiervan is dat de begroting van 2026 niet meer te vergelijken is met 2025, omdat de korting van 25% hier (nog) niet in verwerkt is. Is hWh van plan om deze werkwijze jaarlijks toe te gaan passen? Rijnland is voorstander van een korting op het uurtarief want ieder jaar zien we dat dit lager uitvalt dan begroot. Bij een consequente werkwijze blijven de jaren met elkaar vergelijkbaar. Voor het innovatiebudget zouden we graag een duidelijkere koppeling met de digitaliseringsdoelen zien. Dat hWh zich meer wil inzetten op Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) sluit aan bij het beleid van Rijnland. De waterschappen en hWh hebben hier een cruciale rol in. Op de korte termijn kan dit wel extra kosten meebrengen, welke hWh niet uit het oog moet verliezen. <i>Personeel</i> Rijnland ziet in de begroting terug dat de capaciteit in loondienst toeneemt. Dit zien we als een positieve	moet dit verder vorm gaan krijgen. <i>Financiën en capaciteit</i> In de geactualiseerde begroting 2025 hebben we een goed beeld van de nog niet ingevulde vacatures. De 25% die in mindering is gebracht, heeft betrekking op de ingeschatte benodigde wervingstijd. In de ontwerpbegroting 2026 hebben de vacatures betrekking op dezelfde openstaande vacatures als in 2025 en gaan we ervanuit dat al deze vacatures in de loop 2025 zijn ingevuld. Bij het opmaken van de geactualiseerde begroting 2026 zullen ook weer de nieuwe programma's, projecten en diensten worden toegevoegd waarvoor een dienstverleningsovereenkomst (DVO) is afgesloten. Deze nieuwe DVO's zijn nu nog niet bekend en ook niet verwerkt in de ontwerpbegroting 2026. Ditzelfde geldt voor de bijbehorende vacatureruimte. Mede door de systematiek dat wij alleen DVO's kunnen en mogen verwerken in onze begroting, wijzigt onze geactualiseerde begroting altijd substantieel ten opzichte van de ontwerpbegroting. Het begrote uurtarief baseren wij op de Handreiking Overheidstarieven (HOT). Door goed inkopen lukt het om onder dit tarief te blijven. Zeker gezien de krappe arbeidsmarkt is er geen zekerheid dat dit blijft lukken. Om deze reden houden wij vast aan het begroten van de uurtarieven op

Vergaderstuk Algemeen bestuur

Nr.	Waterschap	Ontvangen reactie	Antwoord
		ontwikkeling. Meer kennis blijft bij hWh en die kan op toekomstige projecten ingezet worden. Daarnaast zijn de kosten hiervan over het algemeen gemiddeld lager dan die van inhuur. In de begroting 2026 is er ten opzichte van 2025 geen toename van het aantal medewerkers in loondienst. Is dit een bewuste keuze van hWh of heeft dit een andere oorzaak? Heeft hWh verder ook rekening gehouden met stringentere handhaving van de wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelatie (DBA)? Heeft dit consequenties voor de projecten van hWh? <i>Leesbaarheid en toegankelijkheid</i> Als laatste blijft de leesbaarheid van de begroting een probleem. Als lezer wil men in één oogopslag zien: Wat is de essentie? De vraag aan hWh is en blijft: maak het voor de lezer gemakkelijker om tot de essentie van de begroting te komen, zonder alle pagina's door te moeten nemen. Vorig jaar heeft hWh de toezegging gedaan om deze bijlage per waterschap te leveren, maar dit is nog niet opgepakt. Ook sluit hWh hiermee niet aan bij de wijziging in de Wet gemeenschappelijke regelingen om publicaties voor een breed publiek toegankelijk te maken.	basis van de HOT. <i>Innovatiebudget</i> De invulling van de activiteiten zijn vastgelegd in een jaarplan en worden gestuurd door het (nu nog) uitvoerend overleg. Op basis van de strategienota wordt dit programma in 2025 verder uitgedacht en ingericht. <i>Personeel</i> De begroting van zowel de geactualiseerde begroting 2025 als ontwerpbegroting 2026 is gebaseerd op de invulling van de projectteams zoals deze was ten tijde van het opstellen van de begrotingen. Bij het opmaken van de geactualiseerde begroting 2026 zullen we deze inschatting opnieuw maken. Wet DBA heeft onze aandacht in ons inkoopproces, waarbij we zo veel mogelijk de risico's proberen in te schatten en te beheersen. Dit heeft onder andere geleid tot een andere manier van opdrachtformulering voor ZZP'ers. Op dit moment zien we nog geen consequenties voor de projecten van hWh. <i>Leesbaarheid</i> Wij zijn naar aanleiding van uw zienswijze van vorig jaar aan de slag gegaan met een (interactieve) rapportage per waterschap. De eerste versie is gepresenteerd aan en beschikbaar gesteld voor onze AB-leden en OGT-leden. De rapportage wordt nog steeds verder

Vergaderstuk Algemeen bestuur

Nr.	Waterschap	Ontvangen reactie	Antwoord
			doorontwikkeld en we zijn bezig met het vergroten van de verspreidingskring. We vragen hiervoor uw geduld.
16.	Rivierenland	Middels deze brief sturen wij u de zienswijze van Waterschap Rivierenland. Onze aandachtspunten en constatering met betrekking tot beide begrotingen zijn als volgt: 1)Gezien de digitale transformatie Waterschappen met daarin vernieuwde rolprofielen en vernieuwde opzet gremia, zien we de positie van het Waterschapshuis relevanter worden om gezamenlijke doelen gerealiseerd te krijgen en kijken we positief naar 2025 en verder. 2)We zijn verheugd te lezen dat het signaal uit de afgelopen zienswijzen 2023 en 2024 ten aanzien van de begroting op het thema 'Duurzaamheid' gehonoreerd zijn in de vorm van stappen zetten op MVOI vanuit het rapport 'Duurzaam Opdrachtgeverschap; Samen Duurzaam Vooruit' en de aanstelling van de duurzaamheid coördinator per 2025. 3)Tevens melden we graag tevreden te zijn met de bijgestelde begroting 2025 waarin we constateren dat met bijstellen van projecten en begroting in lagere budgetten en verhogen van inzet uren de kans op haalbaarheid en realisatie hiermee aanzienlijk verhoogd lijkt te zijn. Echter we plaatsen hierbij nog wel een aantal kritische kanttekeningen: 4)We stellen voor dat vanuit het AB van HWH er stuurmechanismen geïntroduceerd worden in de vorm van gedragen KPI's, om de outcome van de digitale transformatie Waterschappen, de instandhouding en de te verwachte initiatieven te monitoren. Dit met als doel dat we gezamenlijk integrale verantwoordelijkheid kunnen nemen op meer dan alleen de financiële KPI's.	De zienswijze hebben wij formeel niet tijdig ontvangen. Wij zullen uw zienswijze in het AB behandelen en verzoeken om het AB te mandateren inhoudelijk te reageren op de geplaatste kanttekeningen.

Vergaderstuk Algemeen bestuur

Nr.	Waterschap	Ontvangen reactie	Antwoord
		5) Graag zien we een concretisering van de duurzaamheidsplannen in de ontwerpbegroting 2026. Op basis van bovengenoemde aandachtspunten kunnen wij instemmen met de geactualiseerde begroting 2025 en ontwerpbegroting 2026 HWH.	
17.	Scheldestromen	Hierbij delen wij u mede dat de Algemene Vergadering van waterschap Scheldestromen in de vergadering van 27 februari 2025 kennis heeft genomen van de geactualiseerde begroting 2025 en heeft besloten in te stemmen met de ontwerpbegroting 2026 van het Waterschapshuis. Ten aanzien van de geactualiseerde begroting 2025 is het voor ons wenselijk om in de begroting inzichtelijk te hebben wat de impact van -te verwachten- verlengingen van bestaande projecten is, omdat anders later in het jaar altijd weer een kostenstijging gemeld moet worden. Wij verzoek u om in de begroting meer te anticiperen op projecten die doorlopen. Over de ontwerpbegroting 2026 zijn nog een tweetal aandachtspunten waarbij u vragen op de volgende zienswijzen te reageren: Zienswijze 1: In de ontwerpbegroting 2026 is een bedrag van € 7.370.000 exclusief opgenomen dat volledig subsidiabel is vanuit de Europese Unie. Dit bedrag is echter wel opgenomen in het streefpercentage voor de kosten van instandhouding, dat hiermee uitkomt op 12,1%. Als dit bedrag buiten beschouwing wordt gelaten, komt het percentage voor de kosten van instandhouding uit op 14,3%, aan de bovenkant van het streefpercentage van ongeveer 14%. Onze vraag is of het terecht is dat het subsidiabel bedrag van € 7.370.000 exclusief BTW wordt meegenomen in het streefpercentage voor de kosten voor instandhouding? Wij vinden van niet. Het vraagt immers geen extra bijdrage van de waterschappen.	In zowel de geactualiseerde begroting 2025 als in de ontwerpbegroting 2026 zijn alle tot dan toe bekende dienstverleningsovereenkomsten (DVO) verwerkt en zijn er geen nog te verwachten verlengen van al lopende activiteiten. Juist in afgelopen periode is het gelukt alle lopende DVO's in samenwerking met de opdrachtgevende waterschappen op tijd te kunnen verlengen, zodat deze verwerkt konden worden in de begrotingen. Zienswijze 1 Ons dagelijks bestuur en directie sturen op een maximumpercentage van 14% van het totale begrotingstotaal voor uitsluitend het programma Bestuur en organisatie. Dit begrotingsprogramma dient ervoor te zorgen dat de projecten, diensten en andere taken goed ondersteund worden. In de begroting 2026 blijft het begrotingsprogramma Bestuur en organisatie ruim binnen het percentage van 14%, namelijk 12,1%. We vertrouwen er op dit uitvoerbaar is voor de organisatie. Zienswijze 2 Het begrotingsprogramma Kennis en

Vergaderstuk Algemeen bestuur

Nr.	Waterschap	Ontvangen reactie	Antwoord
		Zienswijze 2: De kosten voor instandhouding gaan volgens de ontwerpbegroting 2026 alleen over programma 1 (Bestuur en organisatie). Voorheen betrof de instandhouding programma 1 + programma 2 (Kennis en verbinden). Dit is als zodanig nog terug te vinden in paragraaf 5.2 in de ontwerpbegroting 2026 waar een tabel is opgenomen waar het subtotaal van de kosten van instandhouding is opgenomen over programma 1 + programma 2. Als programma 2 wel in de kosten voor instandhouding wordt meegenomen wordt het percentage voor instandhouding fors hoger, namelijk 31%, ruim boven het streefpercentage van circa 14%. Hiermee hebben we een percentage aan overhead wat voor ons acceptabel is. Wat is de reden dat het de kosten van instandhouding alleen over programma 1 gaan en niet meer ook over programma 2?	Verbinden behoort tot de instandhouding, maar heeft een heel ander karakter dan Bestuur en organisatie. Dit is niet veranderd ten opzichte van eerdere jaren. In 2025 gaat binnen het programma Kennis en verbinden het project WISE van start. Het grootste deel van de kosten zal gemaakt worden in 2026. Dit is een door de Europese Unie gesubsidieerd traject. Het programma Kennis en verbinden neemt hierdoor in 2026 toe met zo'n € 5,6 miljoen, maar dit vraagt geen extra bijdrage van de waterschappen. Als we kijken naar de bijdrage van waterschappen aan programma 2, dan is dat een percentage van 3,8% van de totale begroting en daarmee in lijn met eerdere jaren.
18.	Schieland en de Krimpenerwaard	HHSK blijft de doelen en ambities van Het Waterschapshuis (hWh) ondersteunen. De groei van hWh, gedreven door de toenemende vraag vanuit de waterschappen, vereist een strategische aanpak. We waarderen de inspanningen om een duurzame en stabiele organisatie te realiseren. De transformatie naar een bestendige organisatie blijft een aandachtspunt, en we volgen de ontwikkelingen nauwlettend. De gepresenteerde begroting 2026 van hWh is, zoals beschreven, met een kritische realistische kijk tot stand is gekomen. Dit willen wij graag in de komende tussentijdse rapportages terugzien, aangezien HHSK in voorgaande jaren ervaring heeft met vooral onderuitnuttingen van de begrotingen van hWh. Financieel constateren we dat de ontwerpbegroting 2026 wederom een stijging in de kosten laat zien. De totale begroting stijgt ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2025 met ongeveer € 7	Wij danken u voor uw waardering. Uiteraard zullen wij u in onze bestuursrapportages op de hoogte houden van ontwikkelingen in onze projecten en programma's en de daarbij gerealiseerde en te verwachten kosten. Wij erkennen de noodzaak van het transparant verwerken in de begroting van de opdrachten die de waterschappen bij hWh beleggen.

Vergaderstuk Algemeen bestuur

Nr.	Waterschap	Ontvangen reactie	Antwoord
		miljoen naar ruim € 47 miljoen. We begrijpen de noodzaak van deze investeringen, maar wijzen op de noodzaak van een heldere onderbouwing en transparantie in de langetermijneffecten op de begroting.	
19.	Vallei en Veluwe	De zienswijze op de ontwerpbegroting 2026 omvat een drietal punten. 1. Waterschap Vallei en Veluwe spreekt waardering uit over het hebben van een sterke partner in de aanpak van de groeiende en steeds complexer wordende opgaven rond informatievoorziening en beveiliging. Met de nieuwe strategienota van de OGT zien wij een stevige basis om meerjarig te gaan sturen en te prioriteren in de grote en complexe opgaven die op onze sector afkomen. Het gezamenlijk optrekken via hWh in de digitale transformatie heeft voor Waterschap Vallei en Veluwe de voorkeur. Wij zien de groei in professionaliteit van hWh en waarderen de kennis en inzet van de medewerkers van hWh hierin. 2. Waterschap Vallei en Veluwe spreekt de wens uit om de komende jaren bij de ontwerpbegroting ook een meerjarenperspectief te ontvangen. Waterschap Vallei en Veluwe ziet de grote en complexe opgave rond digitalisering en transformatie. Deze grote opgave vertaalt zich ook in een stijgend projectenportfolio bij Het Waterschapshuis. Om hier, binnen ons waterschap, voldoende op te kunnen voorsorteren is een goed meerjaren perspectief noodzakelijk. WSVV roept dan ook Het Waterschapshuis op om, bij het aanbieden van de ontwerpbegrotingen, voor de komende jaren ook een meerjarenbegroting af te geven die gebaseerd is op de strategienota van de waterschappen. 3. Waterschap Vallei en Veluwe roept op om, in 2026, terughoudend te zijn met nieuwe ambities boven op de, in de 4 begrotingsdelen, voorziene opgaven. Om de komende jaren de werklast te beperken en de realisatiegraad te borgen, roept het Waterschap Vallei en Veluwe op om de ambities van de	Wij danken u voor uw waardering en vertrouwen. In de begroting is een meerjarenraming opgenomen van de dienstverleningsovereenkomsten die zijn afgesloten. De thema- en opgave-overleggen gaan dit jaar aan de slag om de informatie aan te leveren om tot een jaarplan met meerjarenperspectief te komen. Wij onderschrijven de noodzaak om te prioriteren binnen de opdrachten die hWh voor de waterschappen uitvoert. Het verstrekken van opdrachten en eventuele nieuwe ambities, ligt bij de waterschappen zelf in hun rol als opdrachtgever. De stuurgroep transitie, waarin onder andere leden van de IOT zitting hebben, is bezig met de uitwerking van portfoliomanagement. Portfoliomanagement zou een belangrijke bijdrage moeten leveren aan het prioriteren van de taken die belegd zijn bij hWh.

Vergaderstuk Algemeen bestuur

Nr.	Waterschap	Ontvangen reactie	Antwoord
		programma's en van Het Waterschapshuis zelf niet verder te verhogen. Bij het ontstaan van nieuwe ontwikkelingen/wensen vraagt het waterschap aan hWh om knelpunten qua capaciteit kenbaar te maken en samen met het i-beraad en, indien nodig, de OGT te prioriteren. Met de invulling van de bovenstaande zienswijzen heeft Waterschap Vallei en Veluwe vertrouwen dat het Waterschapshuis een sterke, voorspelbare en wendbare partner blijft in een tijd van grote veranderingen.	
20.	Vechtstromen	Met betrekking tot de Ontwerpbegroting 2026 gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis heeft het dagelijks bestuur van waterschap Vechtstromen in zijn vergadering van 4 maart 2025 als volgt besloten: <i>Geen voorlopige zienswijze in te dienen op de Ontwerpbegroting 2026 gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis, onder voorbehoud van besluitvorming door het AB van Vechtstromen op 9 april 2025.</i>	Wij danken u voor uw mededeling.
21.	Zuiderzeeland	Het algemeen bestuur van Waterschap Zuiderzeeland gaat deze zienswijze in het AB van 25 maart 2025 behandelen. Wij bieden u deze zienswijze dan ook aan onder voorbehoud van instemming door ons Algemeen Bestuur en zullen u zo spoedig mogelijk na 25 maart 2025 informeren over de uitkomst. Belang breed samenwerken Het gezamenlijk oppakken van digitale thema's wordt steeds belangrijker. Complexiteit van de opgaven en krapte op de arbeidsmarkt maken intensieve samenwerking binnen de watersector noodzakelijk. De informatiestrategie van ons waterschap gaat uit van het breed samenwerken met Het Waterschapshuis om digitale innovatie toe te passen bij opgaven als duurzaamheid, klimaatbestendigheid, energietransitie en goed overheidsbestuur. Wij blijven pleiten voor het collectief omarmen van de inzet van digitale technologie bij dergelijke thema's.	Wij ondersteunen het door u genoemde belang om collectief dan wel facultatief samen te werken in de digitale thema's. hWh voert haar taken uit op basis van de opdrachten die waterschappen ons geven. Wij vertrouwen er op dat de transitie naar aanleiding van de strategienota bijdraagt aan het versterken van zowel de opdrachtgevers- als eigenaarsrol die de waterschappen vervullen.

Vergaderstuk Algemeen bestuur

Nr.	Waterschap	Ontvangen reactie	Antwoord
		Collectieve initiatieven Ieder initiatief vraagt zijn eigen inzet en organisatie, zowel van hWh als de participerende waterschappen. Waterschappen verschillen in tempo en ambitieniveau. Ook vanuit Zuiderzeeland blijven wij bewust kiezen aan welk hWh-initiatief we deelnemen. En om gezamenlijk in het voor ieder passende tempo verder te komen, blijven wij het belang van flexibele instapmomenten voor collectieve thema's benadrukken. Koersplan Zuiderzeeland ziet het koersplan als basis voor de transitie van hWh. Het koersplan gaat over welke hWh organisatie nodig is om de waterschappen te ondersteunen bij het invulling geven aan de opgaven en ambities die voortkomen uit de vaarkaat en de nieuwe strategienota. Wij vragen hWh met name te richten op concrete en tastbare ambities voor de deelnemers aan hWh en de versterking van de eigenaarsrol en positie van het algemeen en dagelijks bestuur van hWh. Zuiderzeeland is van mening dat deze stappen essentieel zijn om de digitale transformatie en samenwerking binnen de sector te bevorderen. De transitie zal dit jaar aanzienlijke capaciteit van hWh vragen. We zijn daarom tevreden met de opstelling het bestuur van hWh. U geeft aan kritisch te kijken naar de realisatiekracht van het Waterschapshuis in relatie tot de begroting. En dat u, indien nodig, passende maatregelen treft. Het is essentieel om een gezonde balans te vinden tussen de lopende initiatieven en het handhaven van een acceptabel niveau van dienstverlening, terwijl tegelijkertijd een succesvolle transitie van hWh wordt gerealiseerd.	